

3.

NOVELLÁK-TÖRTÉNETEK ÁBC-SORRENDEN

**Cicák-Macskák és
Mi-N-től Zs-betűkig**

FINTA KATA

A Borítólap képe: Magas-Tátra virágai,
fényképezte: Buday Katica

3.

NOVELLÁK-TÖRTÉNETEK ÁBC-SORRENDEN

Cicák-Macskák, Mi-től Zs-betűkig

„Mikor elhagytak,
Amikor a lelkem roskadozva vittem,
Csendesen és váratlanul
Átölelt az Isten.”¹

Ajánló²

Ady Endre sorai egész életemet végigkísérték. A költő mély gondolata – valakinek az elhagyatottságát, nehéz helyzetét juttatja eszébe, egyben a mélyből kijutást is megjelöli. Életem során a versidézet nyújtott vigasztalást és sokszor jelentette a kiutat a nehéz helyzetekből.

Középiskolás koromtól naplót vezettem.

Korai ifjúságomban kezdett (és a háború, front elől menekülve, csodálatos véletlen folytán megmaradt, nyugdíjasként felfedezett) naplóim alapján és segítségével készült sok novellám, versem, sőt, a 14 kötetből álló Életem regénye a Széchényi könyvtár elektronikus kiadásában, és történelmi hűséggel, szinte napról-napra tartalmazza életem csodálatos ifjúságát – majd a vérzivataros második világháborús eseményeket.

A költő fent idézet szavai gyakran visszatérnek naplóm sorai között; nekem mindenkor kapaszkodót jelentett a kilátástalan helyzetből, mert hittem a varázserejű szavakban, sokszor imádságként idéztem fel magamban, ezért éreztem, hogy a Teremtő engem a megoldhatatlannak látszó helyzetekből is mindig kisegített. Úgy éreztem, hogy Ady nekem, vagy helyettem írta le a gondolatokat, talán azért szerepeltettem a novelláimban és regényeimben is oly sokszor nagy költőnk életem vezérgondolatának választott szép gondolatát.

A kötetben lévő novellákat, rövidebb-hosszabb gondolatokat ajánlom a kedves olvasók figyelmébe, szeretnék azokkal örömet szerezni. Kérem, olvassák megértéssel, szeretettel.

Az abc-s kötetek 3. kötete készült: Balassagyarmat, 2016. július 6.

Finta Kata

Nívódíj, Lyra Irodalmi Díj, Aranyoklevél és egyéb irodalmi díjak, oklevelek birtokosa

¹ Részlet Ady Endre: „Az Úr érkezése” c. verséből

² Fényképen: a szerző munkában

Macskákról és cicákról elmélkedem
Cica-alfa-csomagolás
(Részlet Rókus 2-ből)

UTAZÁSRA KÉSZÜLŐDÖM, kis táskámba csomagolok mindenfélét, ami kell a néhány napos kórházi tartózkodásra. Bevásároltam a cicának. A cica észrevette, hogy valahova menni akarok. Ilyenkor mindig figyel, idegesen szaglássza, körüljárja a csomagot. Ha teheti, még bele is ül a táskába. Mindent bepakoltam, kivéve a strandpapucsról feledkeztem el, ami nagyon hiányzott, mert a kórházi fürdőszobában a lefolyót nem a legmélyebb pontra helyezték, ott mindig a vízben álltam.

Délután kikísértek a buszhoz, kihozták a csomagomat, miután Macuka cicától érzékeny búcsút vettem. Ugyanis már a csomagolásból következtette, hogy ismét magára hagyom. Pihenés közben mindig az ölembe akart ülni, hízelgett, dorombolt.

Útra vittem olvasnivalót, de ki sem nyitottam a könyvet, nagyon fáraszt az olvasás, csak ültem magamba roskadva.

Agykontrolloztam, de nehezen ment az ellazulás, nem úgy, mint máskor, hiba próbálkoztam ismételten, hiába erőltettem. Műtét óta nem tudom megjeleníteni azt a pici tölcészerű pontot, ami nálam mindig azt jelentette, hogy az ALFA tartományba (nyugalmi állapotba) érkeztem. Lehet, sokan megmosolyognák, ha hallanák tőlem, de ez nálam valami ahhoz hasonlót jelent, mint aki az agyhalál után visszatér, közben felülről nézi, mi történik vele. Nálam pedig azt jelenti, hogy én, vagyis az emberek egy szép fényes alagúton keresztül jutnak el valahova, akik hisznek benne, Isten elé, a szellemvilágba... Ha a kis tölcés általában jobbra, az óra járásával egy irányban forog, egyre világosabb lesz, mindig hosszabb fénycsík jelenik meg előttem, ami nálam teljes pihenést, kikapcsolódást, ellazulást, nyugalmat eredményez.

Most azonban sajnos, nem sikerült. Inkább keseregve, erőltetve is elmondtam magamban sokszor egymás után: meggyógyulok, jól akarok látni a bal szememmel is! Nem akarok sötétségben élni! Istenem! Te tudod, mennyire szükségem van rá, hiszen itt van az én beteg gyermekem, akit nem hagyhatok magára, mivel gondoskodásomra szorul. Mi lesz vele, ha én is tehetetlen leszek?

**.*

Cicák a parkban. Papírszalvétára jegyezve

Visegrád- Gizella-telepen, 2013. augusztus 1-től augusztus 30-ig

GYÓGYULNI VÁGYTAM egy ódon kastélyban. Régen volt, amikor még a békeidőben ezt valaki megálmodta, s gondoskodott arról, hogy mindez megvalósuljon. A szegény sorsú emberek gyógyítására, csodálatos környezetben kórházat alapítottak. Ki volt ennek a megálmodója, mondják, hogy nem más, mint Horthy Miklós kormányzónak az egyik nő tagja.

Körülnézve tapasztalhatta, mennyi szegény ember él a hazában, akiken segíteni kell. Akkor is voltak gazdagok bőven, akár csak most. Mégis, köztük tátong a különbség, mert akkor emberség lakozott az emberekben, és akik bővelkedtek a javakban, segítették a szegényeket. Míg most? Szó sincs erről! Csak saját vagyonukat igyekeznek bővíteni, legtöbb esetben nem tisztességes módon, inkább különböző fondorlatokat kitalálva, a rosszul megalkotott rendeleteket kijátszva, azt a kormányt is becsapják, amelynek jólétüket köszönhetik. Hasznukat, nem az országban működő bankokban helyezik el, hanem külföldön, ezzel megkárosítják az ország népét is, ahol meggazdagodtak. Meg sem fordul a fejükben, hogy a szegény, éhezőket nekik támogatni kellene, ahogy a korabeli elődök tették. Az eltelt időben a páratlan szép parkban épített kórházban sokan gyógyultak

Közben a nemes és különlegesen változatos fajta, főleg fenyőfák nagyra nőttek, árasztva a gyógyulókra az egészséges, jó levegőt. Akiket oda beutalnak, élvezhetik a közeli Dunakanyar csodálatos táját s a magas hegyvonulatok panorámáját.

Így igyekeztek könnyíteni a tehetős emberek vagyonukból a szegényeken, mert nem csupán saját jólétükre gondoltak, hanem szegény sorsú embertársaikra is, és a most élőkre, akik a csodás környezetet élvezve gyógyulhatnak ezen a helyen. Ezért én szomorúan hallom, amikor az akkor élőket sokan ócsárolják, akiknek tettei máig a jólétet szolgálják.

Gizella-telep Visegrádhoz tartozik. Nem először jöttem ide, múlt évben is itt töltöttem négy hetet, másodszor vagyok már itt. Már a múlt évben is itt voltam egy hónapig. Nagyon régen telepítették a kórházat, ahol főleg mozgáskorlátozottak és súlyos operáció után átesett emberek gyógyulnak-pihennek.

Csodás parkra néz az épületet egyik oldala, a másikon parkerdő emelkedik a magasba sűrű, különleges fenyőfákkal, alattuk páfrányokkal.

A parkot a legkülönbébb fákkal-bokrokkal telepítették be. Az utakon sétálva sokféle – eddig előttem ismeretlen fenyőbokorra bukkantam, vannak köztük kisebb növésű bokrok, és a földön fekvő növények is. Csodaszépek egymás mellett látva a zöld szín különféle árnyalatit, a tűlevelek különbözőségét. Ki tudhatná megmondani, hány évet megélt fenyőóriásokon most képződnek a fenyőtobozok apró kezdeményei. Némely nagy ágon ezer, vagy milliósámszámra csüngnek most még világoszöldben a tobozok kezdeményei, olyanok, mint valami ékszerek. Kimondhatatlan az a csodás látvány a hatalmas fák sok-sok ágán látni ezt a tüneményt...

Már maga a látvány is gyógyító hatással van az gyógyulni vágyókra.

Ülök a társalgó erkélyén, tőlem alig néhány méterre élvezhetem a sűrű, különféle fenyőóriásokat. Csend vesz körül, csak a fák közt megbúvó madarak röpte hallatszik... Már ez a csend is gyógyít, és a különleges környezet, s én csodálom a természet páratlan szépségét, nem tudok betelni vele. Ha kitekintek a kórházi szobám ablakán, az óriásfák fölött látom a sűrű erdőkkel fedett hegy vonulatát, előtte közelben Dunakanyar csodás táját, s nem messze emelkedik innen Visegrád ódon vára. Itt, nem messze nyugalommal folytatja útját hazánk legnagyobb folyója, a Duna, mely néhány hete nagy áradásával riasztotta a környéket, fővárosunkat és az egész országot.

Hogy is volt akkor régen és most? Valamikor, még születésem idején, emberségre nevelték a népet, ami meglátszott az élet minden területén.

Nem úgy viszonyultak egymáshoz az emberek, mint mostanában. Egyszerűbb volt az élet, kisebb falvakban és nagyobb házakban lakók fejüket nem fordították el, mindig köszöntek egymásnak a szomszédok, kisebb településen még az ismeretlenek is köszöntek egymásnak, ha találkoztak utcán, vagy integettek a kerítés fölött, vagy váltottak néhány kedves szót. Nem mentek el fejüket elfordítva, ha valakivel találkoztak, megálltak kicsit beszélgetni, érdeklődtek, hogy vannak, mindig köszöntek egymásnak folyosókon, utcán, váltottak egymással egy-két jó szót, jó napot kívánva. A segítségre szorulókat felkeresték.

Ha bajba kerültek, betértek hozzájuk az ismerősök, segítségüket felajánlva, étellel, s más-sal segítették őket, amit értük lehetett, szívesen megtették. A gyereket becsületre, egyszerűsége, udvariasságra nevelték, akik beérték kisebb ajándékkal, nem fordították pénzüket drága és sok felesleges ajándékokra. A gyerekek nem követelöztek, megértették szüleik küzdelmét, elégedettek voltak azzal, ami jutott nekik a családi kasszából. A szigorúbb nevelés meglátszott az eredményen, mert ha nem tetszett valami, meg sem fordult az eszükben nekirontani nevelőiknek, amit mostanában hallani lehet! Milyen most az élet? Mit látunk, és várhatunk a jövőben? Felnőve mi lesz az elkényeztetett generációból? Már most érződik a hatása. Hová lettek azok az emberek, akik nagy tettekre, az ország vezetésére alkalmasak lennének? Hová lettek az államférfiak, akik értik, tudják, mit kell, mit kellene tenni nehéz helyzetekben?

Látszik, akik felkerülnek magasabb beosztásokba, nem értenek a vezetéshez, többet ártnak, mint használnak a hazának; számukra csakis saját jólétük fontos, hogy magas jövedelmükből pazarul éljenek és egyre több vagyont szerezzenek.

Cicák a parkban – Visegrád, Gizella telep, 2013. augusztus.

A kórház hatalmas épületéhez tartozó parkot nem csupán a bokrok, fák és virágok díszítik, teszik különlegessé. Séta közben kedves, szelíd cicákkal találkozunk, pihennek a fűben, bokrok alatt; itt élnek télen-nyáron.

Amikor idén, augusztus elején először sétáltam a parkban, leültem egy padra pihenni, nem-sokára felugrott mellém egy nagy szürke-cirmos cica, a bundáját fehér szőréen itt-ott foltok díszítik. Ahogy megsimogattam, mindjárt ölembe ugrott és dorombolni kezdett, kedvesen hozzám dörgölődött. Sokáig ültünk a padon békésen ismerkedve egymással.

Mikor közeledett az ebédidő, el kellett búcsúznunk, de alig tudtam tőle megválni, mert olyan jól érezte magát, ki sem akart mozdulni az ölemből. Másnap megosztottam vele a reggelimet, hiszen ahogyan kiléptem az épület kapuján, azonnal csatlakozott hozzám.

Kétágyas szobában gyógyulhatunk ezen a szép helyen. Első nap kaptunk egy-egy borítékot, abban találtunk egy rövid levelet, melyben gratuláltak, hogy az újonnan kialakított helyen, elsőként lakhatunk, ezért ajándékként az első hétre nem kell befizetnünk az érte járó összeget. Mellékeltek egy nyomtatványt, melyben jelezték, hogy mindenféle megjegyzést szívesen fogadnak, ezért töltsük ki a kérdőívet, mert a felmerülő gondokon igyekeznek segíteni. A kitöltött nyomtatványt egy arra kijelölt dobozban gyűjtötték. Szobatársammal együtt, éltünk a felhívással.

Még nem szereltek fel szúnyoghálót. Hiába húztuk be a sötétítő függönyt, százával jöttek be a bogarak. Mikor este fölkattintottuk a villanyt, az ágy fölött a fal tele volt bogárral, röpködtek a fejünk felett. Mit volt mit tenni, más híján, egyik szemüvegtörlőmet vettem elő, azzal igyekeztem elég kegyetlen módon megszabadulni tőlük. Mindketten legalább fél órán át csapkodtunk rájuk, amíg elfogytak. Persze, a végeredmény elég siralmas lett, a falon ott díszeltek a bogarak. Nem állíthatom, hogy jól mutattak a hófehér szoba falán. Kimentem, kimostam a szemüvegtörlőt, jól kicsavartam, s azzal sikerült letisztítani a nyomokat. Harmadnap aztán kérésünkre felszerelték a szúnyoghálót. A nagy forróság miatt azonban a ragasztó kiengedett, s fönt, mindkét sarokban elengedte magát a háló. Mivel én nem tudtam oda felmászni, a szobatársam se magas, ezért a szomszéd szobában lakó jól nagyra nőtt nő vállalkozott rá, hogy székre állva, visszanyomkodja a lekonyult szúnyoghálót.

Egy hónap alatt a saját holmit, főleg fehérneműt gyakran ki kellett mosni, ezért mosószert vittem magammal. Itt azonban csak az alsóneműk mosására volt lehetőség. Első napokban még az is gond volt, hiszen a mostani, kétszemélyes szobákat nemrég alakították ki, több minden hiányzik. Jó, hogy lehetőséget adtak arra, hogy észrevételeinket közöljük, ami akadt bőven.

A fürdőszobában falimosdó volt, és zuhanyozási lehetőség, de nagyon hiányzott egy mosdótál. A fehérnemű szárításához sem találtunk megfelelő helyet, de voltak, akik kitalálták, hogy a társalgóból nyíló erkélyen drótokat feszítsenek ki, ahová a vastagabb holmit, pl. a törülközőket ki lehetett teríteni. Jó meleg volt, inkább úgy mondhatnám, hogy forróság, hamar megszáradtak. Kértünk egy mosdótálat, hoztak is egyet, amit végül otthagytak használatra. Azonban azok jártak jól, akik több ruhát csomagoltak be maguknak, olyanokat, amelyeket vasalni nem kell, mert arra nem találtak ki megoldást. Nos, én jól felszereltem magam ruhákkal, tavaly szerzett tapasztalataim alapján. Szeméttárolót nem tettek a szobába, minden aprósággal ki kellett menni a fürdőszobába. Hatalmas ablakot szereltek föl, ami egymagában olyan méretű volt, mint az épületen a többi, de azok kétfelé nyíltak, s nem foglaltak el annyi helyet, mint a mienk egyben. Ennek a hátránya az volt, hogy – mivel én az ablakhoz közeli ágyat választottam – a nehéz ablakszárnyat azon a kis helyen, ami rendelkezésre állt, egész nap és éjjel is mozgatni kellett, ha fölkeltem az ágyból.

Ezen úgy próbáltunk segíteni, hogy az éjjeliszekrényhez kapcsolt lenyíló felállítottuk, ahová lehetett pakolni, és úgy hagytuk, aztán az ágyamat továbbtoltuk, s nagyobb hely maradt az ablaknál. Persze, ezzel azt értük el, hogy az ágyak fölött elhelyezett világítótestek, a kapcsolóval, nővércsengővel, konnektorral együtt, messzebb került, ha használni akartuk, akkor föl kellett kelni az ágyból, hogy elérjük.

Modern, új ágyak voltak a szobában, amelyekre egy szerkezetet tettek, azzal lehet tetszés szerint állítani a matracon. Először nem tudtuk kezelni. Amikor kértem még egy párnát vagy valami mást, mivel a kifordult csípőm miatt egyenes helyen nem tudok feküdni, a vizit alkalmával a főorvos mutatta meg, hogy lehet a szerkezettel tetszés szerint változtatni a matracon. Meg is igazította, de nem bizonyult jónak, olyan lett a matrac, mint egy teknő, középen mélyen, fejnél-lábnál magasan. Próbáltam én és a szobatársam, még egyik nővér is javítani rajta, de sehogy sem sikerült úgy, hogy kényelmes legyen.

Aztán amikor az én Kati lányom eljött látogatóba, s említettem neki, azonnal megmutatta, hogy kell használni. Érzéke van mindenféle szerkezethez, egyébként is – mondta – az Idegsebészen is ilyen ágyakat használnak. Utána már magam is be tudtam állítani úgy, hogy a térdemnél kezdődjön az emelkedés simán, az ágy végéig.

Sokat kínlódtam a szobában lévő két szék miatt. Kettőt helyeztek a sarokban lévő kisasztal mellé, ahol volt egy vezetékes telefon is. A reggelit és a vacsorát ott fogyasztottuk. Gyakran kellett a nehéz széket az ágyam mellé cipelni, például öltözködéshez. Azt sehogy sem értettem, kórházi célra hogy lehet ilyen széket vásárolni: alacsony, kemény, mint a kő. Mivel éjszaka is sokszor fölbredek a kezeim zsibbadása miatt, ezért le kell ülnöm egy időre, de nehéz ráülni és felkelni róla. Egy darabig kínlódtam vele, aztán segítettem magamon, a közeli társalgóból elcsentem egy fotelt. Bár az sem a legkényelmesebb, mégis jobb volt, mint a székek, melyeket vallatószéknek neveztem el.

Étkezésnél az első nap egy magas asztalon találtam meg a nevem, ráadásul a szék nagyon nehéz, nem is tudtam magam alá húzni. Csak kínlódvá tudtam megebédelni. A következő viziten megemlítettem az orvosnak, aki intézkedett és a bejárathoz közeli, alacsonyabb asztalok egyikét jelölték ki, ahol könnyű műanyag székek vannak. Otthon is három párnát teszek a székre, úgy tudok kényelmesen enni. Láttam, nem csupán nekem okozott gondot a magas asztal és a nehéz szék!

Az új helyen is, kellemes társaságra találtam, akikkel együtt ebédeltem egész ottlétem alatt. Egyszóval: több apró-cseprő úgy felmerült, mégis amin lehetett, igyekeztek segíteni.

Augusztus 19. vasárnap. Cicák a parkban 3. Ismerőssel találkoztam. A cica, vele már a múlt évben találkoztam a parkban, most is hamar rám talált. Ha sétálni indultam, amint kiléptem a kapun, a cicák közel pihentek a fűben, bokrok és fák alatt, s mind csatlakoztak hozzám. Elég suttogva kiejtenem a számon: cicicic, máris csapatostól kísérnek ahhoz a padhoz, ahol árnyék van; ott szoktam nekik az előző esti ételmaradékot tálalni. Nem tudom, hányan lehettek, de sokan voltak, mind örömmel követtek.

Már többször meggyőződtem arról, hogy nem csak a kutyák, hanem a macskák is olyan érzékkel vannak megáldva, ami az emberek nagy részéből hiányzik. Megérzik, ki az, aki szereti az állatokat és kik ellenszenvesek velük szemben. Egyik cica fiatal, néhány hónapos lehet, szőre világosszürke, egyszínű, de mindkét szeme beteg, egyikkel talán nem is lát, de állandóan tisztogatja az első mancsával. Nagyon élelmes, ha valaki ételt visz, az idősebbekkel is harcol, hogy jusson neki minél több étel. A sok cica között már az első napokban fölfedeztem egy-kétnapos pici cicákat. Közel pihentek a házhoz, egy alacsonyan növe bokrak alatt van a tanyájuk. Anyjuk, egy sovány szürke-cirmoscica, ott szoptatja őket, mindig figyelve járja körbe-körbe a parkot, lesve, mikor kaphat valakitől ennivalót, hogy szoptatni tudja három kicsinyét... Ma vasárnap lévén, nincsenek kezelések, ráérek. Gondoltam, mindjárt reggeli után kiülök egy árnyas padra. Kezemben a könyvemmel, alig helyezkedtem el a padon, nemsokára ott termett mellettem egy fekete kicsi cica.

Ő sem lehet néhány hónapnál idősebb. Alig engedett leülni, felugrott mellém, rögtön az ölembe kucorodott, s hangosan dorombolni kezdett. Örültem kedvességének, simogattam. Gyönyörű tiszta szőre egész testén fekete, a lábai is, csak a nyaka alatt látható egy pici fehér foltocska. A bajusz-szála és a szemöldök szőre különlegesen hosszú és fehér, ami pici fején nagyon viccesen hat. Testét tisztán tartja, Ő egy szépséges szép cica. Sokáig ültem vele kettesben az árnyas padon, őt csodálva simogattam, alig nyitottam ki a könyvem, annyira lekötött a különössége.

Allergia, 2013. augusztus 23. Maradt még két szem Elenium az otthonról hozott gyógyszerek közt, bevettem, mert minden éjjel egyre erősebben zsibbad mindkét kezem, de nem csak zsibbad, hanem egyre fájdalmasabb. Ráadásul már nem múlik azoktól tornagyakorlatoktól, amelyeket gyakorolva eddig, néhány perc alatt elmúlt; ezt egy magazinban olvastam és megtanultam. Most már hiába végzem hosszadalmasan, nem szűnik meg, mindig úgy kell visszafeküdnöm, hogy a zsibbadás megmarad. Most is hiába vettem be a gyógyszert, sokáig nem jött álom a szememre. Nagyon későn tudtam elaludni. Amikor végre mégis elnyomott az álom, úgy elaludtam, hogy reggel 9 volt, mire fölébredtem, amikor a szobatársam már megreggelizett és elment kezelésre.

Ezért megkérdeztem a nővért, ha tartanak Eleniumot, adjon nekem egy szemet, mert az nekem altatónak is elég volt eddig. Nincs náluk, nem tartanak. Akkor kértem, ajánljon nekem valamilyen hasonló gyenge altatót, és jeleztem neki, hogy sok gyógyszerre allergiás vagyok. Mutatott egy kapszulát, hogy az biztosan jó lesz. Bevettem, de inkább ne tettem volna. Igaz, hogy elaludtam tőle, de a zsibbadásra fölébredtem, s csendesén kimentem a fürdőszobába, hogy ott próbáljam mozgatóval enyhíteni a fájdalmat, de most sem múlt el, talán kicsit enyhült. Kézmosásnál véletlenül benéztem a falon lógó tükörbe, s megijedtem attól, amit láttam. Az arcom be volt dagadva és vörös-pettyes volt.

Megnéztem, de nem csak ott, hanem a nyakam alatt a dekoltázs-rész, s szinte az egész testem tele volt piros pontokkal. Bementem a szobába. A mobilom fénye mellett megkerestem a gyógyszeres dobozomban a kalciumszandoz dobozt, amelyben még egy fél tablettát találtam. Feloldottam egy fél pohár vízbe és bevettem. Nem sok eredményt értem el, mert napokig nem múltak el a kiütések.

Másnap egy idősebb főorvos tartott vizitelt, aki ajánlotta, hogy ki kell kipróbálni, hogy nekem melyik gyógyszer lenne alkalmas az éjszakai többszörös ébredés és szenvedés megelőzésre. Ugyanis tudomására jutott, hogy éjszakánként nagyon gyakran föl kell kelnem a fájdalmas zsibbadás miatt, ezért sosem tudom magam jól kipihenni.

Kártya partik. Délután a társalgó egyik asztalánál csak ketten voltak, felajánlottam, hogy szívesen beszállok. Igaz, már évek óta nem römiztem, de gyermekkoromban testvéreimmel és néhány évvel ezelőtt, a gimnazista unokáimmal esténként az időt azzal töltöttük a városhoz közeli Nyírjesben, a hét tó közelében egy vakációban. Néhány nap után, itt is napirendre került, hogy megbeszéltük a találka idejét és játszottunk délután és esténként is.

Amikor be kellett fejeznünk a kártyázást, mivel későre járt az idő, s a nővérek megjelentek, akkor hagytuk abba. Mielőtt a szobámhoz értem volna, egy nővér a csinos „fiú-ápolóval” jött utánam.

A szobám bejáratánál megszólított, hogy szívesen segít az esti fürdésnél, ha szükségem van rá. Csodálkoztam rajta, mivel sehogy sem tudtam elképzelni, hogy csupaszon ő simogasson végig a zuhany alatt.

Ugyanis a lábamon egyik gyógyszertől több súlyos mellékhatás kiütött rajtam, s ennek következményeként a lábszáromon csúnya seb lett, ami nagyon lassan gyógyult. Erre még otthon kaptam fertőtlenítőszert, aminek használata miatt olyan lett a lábszárom, mintha vörösre festették volna. A seb olyan helyben volt, amit nem láthattam, ezért a nővérek szoktak segíteni, hogy azt a részt ne nagyon érje víz, s ugyanezért segítettek a zuhanyozásnál és ők kezelték le szakszerűen a sebet.

Olyan sejtésem volt, hogy ezt a nővérrrel előre megbeszélték, s jó mulathattak azon, hogyan érint engem az, hogy most az ápoló „mosdasson engem”. Előbb meglepődtem, mert nem tudtam, honnan tudhatja az esti kezeléseket, mivel őt eddig nem láttam az ügyeletes ápolónők között. Azonban nem mutattam a meglepetésemet, válaszként megköszöntem neki azzal, hogy ma már túl vagyok rajta, mert römizés előtt elvégeztem magam. Mégsem úsztam meg az ajánlatát, ami majd kitűnik a folytatásból.

Ma is kaptam fájdalomcsillapítót, hátha jobban beválik, mint az altatók, de azzal sem jártam jobban. Amikor fölébredtem a zsibbadásra, mivel a fájdalomcsillapító is kiütéseket okozott, az egész testem viszketett, még a fejbőröm is, ráadásul még rosszullétet is éreztem és alig láttam... Nem akartam cseneketéssel a szobatársamat felébreszteni, s tudtam, most ketten vannak ügyeletben, szédelegve tántorogtam ki a folyosón a nővérpulthoz segítséget kérni. Mindketten végignézték. Az idős főorvos volt az éjszakás, szóltak neki, majd mondták, fekdüdjek le, mindjárt jön és megnéz. Amikor megjelent, megmérték a vérnyomásomat, ami rendben volt. Azt viszont tapasztalta, hogy nálam az új gyógyszerek hogyan hatnak.

Ugyanis már az odaérkezésemkor meg akartak győzni arról, ha elfogy a bevált vérnyomás elleni gyógyszerem, majd kapok helyette mást, ugyanis aki nem visz magával gyógyszert, ott ingyen kapják, de nem biztos, hogy a szokásosat. Én nem fogadtam el, kértem szerezzék be, mivel ezt nekem hosszú ideig kísérletezték ki, mivel többféle mind megártott. Sajnos, nem tudtam egy hónapra valót beszerezni, mert kevés idő volt otthon a felkészüléshez.

Ezért azt válaszoltam, ha nem kaphatom azt, akkor telefonálok, hogy jöjjenek értem, nem vagyok hajlandó kísérleti nyuszi lenni.

Alig mentek ki a szobából, hallom, hogy nyílik az ajtó és a csinos ápoló lépett be, kezében injekciós tűvel. felkattintotta a villanyt, felemelte a hálóingem s a hátsó felembe szúrta – becsületére legyen mondván: finoman... (Tehát nem úsztam meg vele a találkozást!)

Látogatás, augusztus 24 előtti este, Katica lányom telefonon jelezte, hogy szombaton, meglátogat. Ezért reggel gyorsan készülődni kezdtem. Kedves tőle, hogy másodszor is eljött hozzám. Ugyanis 11-én is itt volt, kéthete, mivel vasárnap más programja lesz.

Már telefonon jeleztem neki, ne hozzon nekem annyi ételt, mert még ha a kosztunk nem is mondható a legjobbnak, éppen jó, azért tudom pótolni, mert a büfében sok mindent lehet kapni, egyébként kicsi a hűtőszekrény, ketten használjuk, s most is telve van.

Tizenegy óra után érkezett. Megbeszéltük, hogy amint leszáll a buszról, telefonáljon, én eléje megyek.

Örültünk egymásnak, én különösen annak, hogy jól néz ki, a kedélye is jó és szép, nyugodt az arca. Elmondta, hogy Emese és Danika ismét elment világot látni, egyedül van a három macskájával. Közülük az egyik nagyon rakoncátlan, nevelésre szorul, az a büntetése, kicsit, amíg elcsitul, bezárja a cicahordozóba. S érdekes, hogy megérti, mert elcsendesedik, s utána szót fogad neki.

Örülök, hogy felnőtt unokáim minden nyáron meglátogatnak egy-egy európai várost, most észak felé kalandoznak. Danika nem egy helyen tölti az idejét, több helyen is megfordul. Jó, hogy ezzel tapasztalatokat szereznek. Anyjuknak köszönhetik, hogy áldozatok árán is igyekezett az angol nyelv elsajátítására, mert ezzel könnyebb külföldön eligazodni.

Ebéd után elfogyasztottunk a társalgóban egy-egy kapuccinót és meggyes rétest, utána a parkban élveztük a kellemes időt, a jó levegőt, a park szépségét. A cicák mind körénk gyűltek. Vittünk nekik cicafalatokat. Nekem nem ízlett a második fogás, ezért egy műanyag dobozban levittem és szétosztottam köztük. Katica sok fényképet készített a cicákról, aztán egy üres padot kerestünk. Több cica végigkísért minket, amíg találtunk helyet, alig tudtam tőlük lépkedni,³ egyre többen csatlakoztak hozzám, többször már tízen is kísérték. Jó érzés volt, hogy Katica lányom elfoglaltsága ellenére időt szakít rá, hogy együtt legyünk.

³ Hazaérve, elküldte a fényképeket, úgy, hogy a képeken itthon is gyönyörködhettem a cicákban.

Korábban, amíg jobban bírtam az utazást, én jártam hozzájuk. Megint többféle ételt hozott nekem, pedig mondtam neki, hogy nem éheznek, s ha valami nem tetszik, ki tudom pótolni mással, a társalgóban egy üzlet van, ahol lehet válogatni a finomságok között. Ebéd után együtt ittunk egy-egy kapuccinót, majd egy-egy finom süteményt fogyasztottunk. A park széléig elkísértem, sokáig integettünk egymásnak.

Estefelé ha kicsit is, de végre, megeredt az eső. Igaz, alig esett, mégis enyhült a nagy forróság. Vacsora után lementem még levegőzni. *A képen: engem kísérgetnek a cicák, haladás közben egyre többen lesznek.*

A kapu előtt sokan kőkút körül a virág-összegyűlt talán a játszadoztak, hancúkosan kergetve. Jó dámságot hoztak a lencsés óra körül zárják lezuhanyoztam. Nem vízzel, mert a zuhanyzúdul a víz, alig lehet

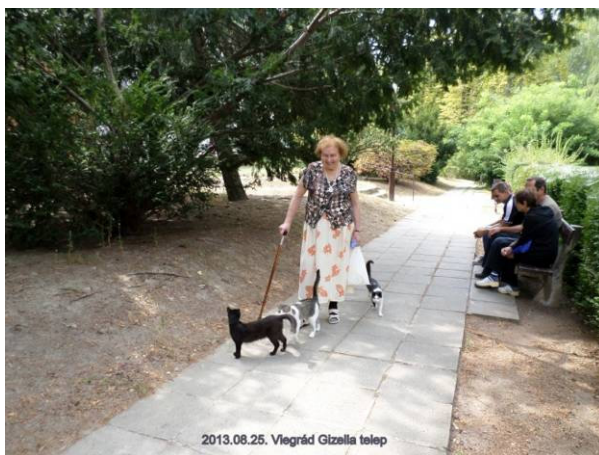
Este megint kértem hoztam otthonról azt, eddig, nem ártott. Sajnos érzem a zsibbadást, már mindkét kezemre kiterjed. Furcsa, hogy itt nem kell háztartással foglalkozni, mégis, úgy érzem, mintha olyan munkát végeznék, ami miatt durvának érezhetném az kezem, ezért minden este krémmel bekentem. Jó, hogy elvittem a pamutkesztyűket, hogy ne zsírozzam be az ágyneműt. (Csak később, otthon találtam ki, hogy tulajdonképpen ez az érzés nem mástól, hanem a zsibbadás miatt van éjjel-nappal.)

Az egészben az a legnagyobb baj, hogy főleg éjszaka többször fölbredek a zsibbadásra, kénytelen vagyok kimenni a mosdóba, hogy bizonyos mozgások kissé enyhítsék, de leg-többször már nem segít az sem, mint korábban, amikor néhány perc alatt elmúlt. Volt rá eset, hogy ötször és egy alkalommal hétszer kellett fölkelnem éjszaka, legfájdalmasabb az utolsó, ami hajnaltájt tört rám.

Csak azt nem értem, hogy az orvosok miért nem foglalkoznak ezzel? Igyekeztem mindenkivel érdeklődni, de csak legyintenek, s mutatnak egy-egy általam már jól ismert és gyakorolt kézmozdulatot, mintha azzal elmúlna. Mindig arra gondolok, hogy senki sem gondol rá, vagy el sem hiszik, milyen fájdalmas lehet a zsibbadás. Igaz, nem kívánom senkinek – hogy majd tapasztalják, ha eljő az ideje.

Augusztus vasárnap. 25. Hiába vettem be altatót, éberem virrasztottam fél éjszakán át. Nagyon későn aludtam el, s későn is ébredtem. Ilyen eddig még nem történt, mióta itt vagyok. Már kilenc óra volt, mikor kinyitottam a szemem, körülöttem mindenki már elment kezelésre. Tavaly én is jártam vízi-tornára, minden napom azzal kezdődött. Most sajnos, a lábon lévő seb miatt nem mehetek vízbe, ami nagyon hiányzik. Most ebéd után ülőtornán veszek részt.

Délután megint kártyáztunk, utána kimentem a fürdőszobába, lezuhanyoztam, a lábamon a sebet lekezeltem, bekentem magam arckrémmel és testápolóval. Elhatároztam, hogy hamar lefekszem, de előtte kimentem fájdalomcsillapítót kérni, hogy ne ébresszen fel ismét a zsibbadás. Megint más nővér volt szolgálatban, de nem találta, hogy előző nap melyik gyógyszert kaptam, kiválasztott egy kapszulát, szerinte biztosan jó lesz. Mivel mindig csak egy szem gyógyszert adnak, én se tudtam megmondani, melyik lehetett, mert doboz nem volt nálam. Ezért bevettem. Nemsokára arra ébredtem, hogy nem csak zsibbad a kezem, de az egész testem, még a fejbőröm is viszket.

élveztük, hogy a sző-
nyeg füves területén
teljes cicatársaság, ott
roztak, egymást játé-
vált nézni őket, vi-
nézőközönségnek. Ki-
a kaput, felmentem és
takarékoskodnak a
rózsából nagy erővel
kissé lecsendesíteni.
altatót, sajnos nem
amely – legalább is
nos, egyre erősebben

Kisiettem a fürdőszobába, ahol a tükörbe nézve láttam, hogy az arcom, megint piros, a szemem is bedagadva és az egész testem tele van apró piros pettyekkel.

Sietve mentem a nővérhez, aki talán jobban meg volt ijedve, mint én, láttam rajta, hogy zavarban van. Kértem, adjon valamilyen ellenszert, attól általában el szokott múlni. De nem tartanak kalcium-szandozt, az enyém meg már elfogyott, itt csak valamilyen másféle kalcium-tablettát talált. Visszakísért a szobába, mondta, feküdj le, szól az ügyeletes doktornőnek. Amikor ketten bejöttek, ismét vérnyomást mért, ami rendben volt. Láttam, a doktornő sem tudott velem mit kezdeni. Mondták, próbáljak elaludni, figyelni fognak. Nem mondhatnám, hogy pihenő éjszakám volt.

Szerencsére egyszer ébredtem fel, kezem ugyan nem zsibbadt, de az arcpír és a dagadás látszik rajtam most is, délután, mikor ezeket sorokat írom. Ráadásul hiába kértem, adjanak nekem Algoflex fájdalomcsillapítót, amit otthon már kipróbáltam, de hiába van itt is patika a kórházban, azt a válasz kaptam, nem lehet. Én pedig nem tudok bemenni Visegrádra, hogy beszerezsem.

Úgy vélem, én vagyok próba-nyuszi, de ez a szerep igazán nem tetszik nekem.

Kissé lehűlt a levegő... Augusztus 27. Hiába, már augusztus vége, ilyenkor időnként hűvösebbek az éjszakák, elmúltak azok a forró napok, amikor az ebédlőben minden teríték mellett ki volt készítve egy nagyüvegben az ásványvíz. A nappalok is kellemesebbek, mint augusztus elején volt, legalább három hétig. Szerencsémre elvitettem a ventilátort, ami némi enyhülést hozott, ha a szobában tartózkodtunk.

Az is igaz, hogy tavaly jobban éreztem magam itt, mint most, amikor fizetett szobában csak ketten lakunk. Lehet azért, mert nem élvezhettem a fürdés örömeit, vagy kit tudhatja miért, de most alig várom, hogy leteljen a négy hét.

Ma Ultrahang-kezelés volt soron, ami nagyon jó, mert sokáig masszírozzák a hátam és a nyakrészt is. Utána a parkba mentem, mert egy tasakban a cicáknak estéről előkészített eledelt akartam szétosztani. Szerencsére csak két cica vett észre, nekik elégnek bizonyult. Amikor elfoglaltam helyem a padon, az egyszínű világosszürke, kb. három hónapos, félvak cica felmászott, és mellém telepedett. Megsimogattam, éreztem, hogy ver a pici szíve, és hálából halkán dorombolt az ölemben.

A nagyobb, fehér-szürke-cirmos cica a másik oldalon mászott fel mellém, majd ő is az ölemben pihent. Sokáig ültünk hármásban, békés csendességben, amíg közeledett az ebéidő, s meg kellett szakítani a kellemes idillt. Annyi idő volt még, hogy kezet mossak ebéd előtt.

Elő volt készítve kis nejlonzatyor, benne margarinos doboz, hogy a cicáknak való ételmaradékot abba gyűjtsem össze. Leves után csigatészta volt, egy kis darab hal, tejfölös mártásban.

Ebéd után a bejáráthoz közeli bokrok mellett tálaltam föl nekik a nagy adagot. Ott, ahol egy lapos, földön elnyúló fenyőbokor alatt lakik a szürke-cirmos, sovány anyacica három kiscicájával. Amikor a hó elején megérkeztem, alig voltak két-háromnaposak, s még felállni se tudtak, csak szoptak szegény éhező anyjuktól, s ő körbe-körbe járta a nagy parkot élelemért könyörögve...

A kis apróságok mégis szépen fejlődnek, erősödnek, s közben megtanulják, hogy kell küzdeni az ennivalóért. Ugyanis amikor valaki ételt visz a nagy cicacsaládnak, már ők is mindjárt ott teremnek, s harcolnak egy-egy falatért.

Legalább 10-12 macska él a parkban, otthonuk egy-egy bokor alatt van. Még jó, hogy legalább vizet ihatnak, mert a bejárat előtti nagy virágágyás közepén egy szökőkútból éjjel nappal lassan folydogál a víz.

Cicák valamennyien tiszták, szépek, kedvesek és szelídek. Több sebesült van köztük: a kis szürke félvak, a másik szemével is alig lát. Gyógyításra szorulna. Megismertem a kedves fehérszőrű cicát, egy éves lehet, s tavaly valaki az egyik szemét kilőtte. Egy idősebb cica pedig tavaly a lábán sebesült meg, most is sántítva járkal.

Ugyanis megjelent a parkban egy férfi kutyát sétáltatva, s időnként elengedte, a macskákra uszítva. Nem tudom, hogy lehetett ezt megengedni, szenvedést okozva a védtelen állatoknak?

Ráadásul – valamelyik kórházi vezető olyan rendeletet adott ki, hogy nem szabad a macskákat etetni, s aki vét ellene, azt kiutasítják a kórházból. Előtte érthetetlen indokkal, hogy a macskák találkozhatnak rókákkal... s azok megfertőzhetik őket... Szerintem nevetséges, mert a macska nem várja meg a rókát, a fára menekül, ahová a róka nem tud felmászni. A tilalom ellenére szerencsére – sokan etetik őket. Láttam, az ott dolgozók közül is, a konyha ablakából dobálnak nekik ételmaradékot a földre, s megszámláltam 12 macskát, sietve bekapkodni a falatokat... Persze, szegény állatoknak ez kevés, éheznek, ezért soványak, de tiszták és kedvesek, s így, még éhesen is a szép parkot különlegessé varázsolják. Díszítik a helyet, mint elszórt ékszerek...

Aki hasonló tilalmat ad ki, az nem szereti az állatokat. Valamit tenni kellene értük. Inkább keresnének olyan állatorvost, aki ivartalanítaná őket, hogy ne szaporodjanak el annyira, biztosan akadna olyan állatorvos, aki jutányos áron megtenné és gondoskodni kellene az etetésükről, hiszen ahol annyian étkeznek, sok ételmaradék van, amiből jóllaknának a macskák. Biztos vagyok benne, hogy hasznot hoznak azzal, hogy a környéken megfogják az egereket.

El sem tudom képzelni, hogy téli időben mennyit szenvednek a hidegtől. Nem tudom, van-e olyan hely, ahol meghúzódhatnak, hiszen nyáron esőtől a nagy fák és bokrok alá húzódva van hová bújni, de télen nehéz körülményekkel kell megküzdeniük.

Búcsú Gizella teleptől. Már előző nap csomagolni kezdtem. Volt mivel foglalkoznom, hiszen sok holmit hoztam magammal, a múlt év tapasztalatai alapján. Nagy csomó szennyes gyűlt össze, most inkább az foglalt sok helyet a bőröndökben.

Reggel meglepetésben volt részem, ketten is jöttek azzal, hogy fényképezni akarnak, hogy mint író és költő megörökíthessenek. Ígérték, hogy e-mailben el fogják küldeni, de még eddig (szept. 17.) nem történt meg. Utolsó napokban ismerkedtem meg egy hölgygel, aki gyakran találkozik a váci püspökkel, s akkor elmondtam neki az én találkozásomat vele, amikor 2009. augusztus 20-án apukámat az a község, ahol 20 esztendeig tanított, díszpolgárrá fogadta. Az oklevelét püspöki istentisztelet alatt az akkor még élő testvéremmel együtt vettük át. Az istentisztelet után megvendégelték, s én a Püspök úrral szemben kaptam helyet, közvetlenül beszélgettünk az asztalnál. Egy fényképet mutatott, amelyen kerékpározik; elmondta, hogy 70 éves, ami szinte hihetetlen, olyan jól, sokkal fiatalabbnak látszott rajta.

Visszatérve Gizella-telepre, mivel lejárt az idő, csomagolni kezdtem, ami alaposan kifárasztott, a nehéz bőröndöket emelgetni székre, ami nálam gondot jelentett. Utána igyekeztem kipihenni magam, majd elsétáltam a park végében működő gazdasági épületbe, ahol befizettem még egy napot, mivel a gépkocsi akkor volt szabad, hogy hazavigyen.

Jó, hogy a jármű tágas, ezért tudtam elhozni ennyi mindent, még a ventillátort is. Akkor is elkísért az idősebb fiam, értem is eljött, segíteni a csomagoknál.

Budapest felé jöttünk ide, most azonban másik utat választottak. Esztergom felé mentünk haza, ott átléptük a határt, Nógrád megye határánál kerültünk vissza az országunk területére. Gyönyörű idő volt, sütött a nap, a Duna sokáig kísérte utunkat. Kellemes csevegéssel telt az út, a szállító szolgálat gépkocsi-vezetője tanult ember, valamilyen okból leszázalékolt, de már többször utaztam vele, nem lehet unatkozni a közelében.

Zárójelentés. Ahogy hazaértem, néhány nap után postán küldték a zárójelentést, ami némi csalódást jelentett számomra. Mondhatom, több mondatán elcsodálkoztam. Olyanokat találtam benne, ami meg sem történt. Pl. azt írták, hogy bizonyos fajta B-vitaminnal kezelték. Igaz, szó volt róla, de nem kaptam belőle. Azt hittem, hogy a zárójelentésben fogják majd ajánlani a háziornak, hogy írja ki. Sajnos, azt nem indokolták, miért nem írták ki a vízi tornát akkor, amikor begyógyult a lábamon lévő seb, pedig nekem az sokat jelent mindig, mert a vízben majdnem minden gyakorlatot el tudok végezni.

Elő volt írva az egyéni száraztorna felmérés, de a tornásznő kb. csak a harmadik héten jelentkezett és a csoportos tornára hívott minden megkérdezés nélkül, hogy mit bírnek el. Én már a földön ülve, állva tornászni, már régen nem tudok. Korábban a Széchenyi fürdőben is helyette mindig vízi tornát írtak elő. A földről nem tudok felkelni, állni sem bírok egy helyen, még öt percig sem!

Még jó, hogy valaki említette, hogy a társalgóban ebéd után ülőtorna van, s én arra jelentkeztem, s ha nem is mindent, de a legtöbb gyakorlatot el tudtam végezni.

Csak azt nem tudom, hogy nem ellenőrizték le, miért maradt el a felmérés?

Itthon se jártam jól, mert olyan orvosom van, aki mindig elfelejti, pedig a zárójelentésemet elküldöm neki, hogy itthonra is előírták: „Házi betegápolás keretén belül fiziko-gyógytorna végzés indokolt. A tornákat kiírni pedig a háziorvosom minden évben elfelejti.

Ennyi minden történt velem egy hónap alatt. Volt szép is, jó is, meg kellemetlen emlékek is maradtak bennem.

Még annyit megjegyeznek: Ebben az évben tapasztalnom kellett, hogy most már minden a pénz körül forog. Az utolsó napon ugyanis 10 óráig kell elhagyni a szobát, és akkor már senki sem kap kezelést és csak reggeli jár, mint a szállodákban. Azonban azt a napot is befizettetik mindenkivel, aki fizetős szobát kér.

Jó itthon lenni. Nagyon igaz az a mondás, hogy mindenütt (lehet) jó, de legjobb otthon. Én is ezt éreztem, amikor hazatértem.

A fiam kitett magáért, ebéddel várt és tisztaság fogadott a lakásban, még az erkélyt is elrendezte, ahogyan lehetett. Ugyanis egész nyáron éppen a ház előtt folynak a munkálatok, mert az önkormányzat sikeresen pályázott a belváros felújítására. Ez nagyon ráfért, mert már az idejére se tudok visszaemlékezni, mikor újították fel a 22-es utat. Az előttünk lévő villanyjelzők már le vannak szerelve, s gyors tempóban végzik a körjárat kialakítását. Mondanom se kell, milyen porral és zajjal járnak a munkálatok. Lassan haladnak, pedig ugyancsak szorgalmasan dolgoznak. Naponta figyelem a munkálatokat.

Csak a virágaimat sajnálom, a gyönyörű oleandereket, meg a muskátlikat, amelyek tele vannak virággal, de állandóan porosak. Sajnos, nem lehet rendesen öntözőkannával tisztogatni, pedig csak az segítene, mivel a víz az alattunk lakók erkélyére ömlenék. Most már (szept. 20. van), az utolsó simításokon serényen dolgozik sok ember, már csak az úttestet fogják aszfaltozni, s a nagy körben – gondolom, még virágokat ültetnek. Bár az is lehet, hogy csak termőfölddel fogják most kiegészíteni a terepet, s a virágfélék betelepítését tavaszra hagyják. Aztán végre csend lesz, és az állandóan szálló por is elmarad.

Cirmoskánk kimúlt. Kisbárány, 1945. június 2. szombat.

Az én édes kiscicám ma reggel váratlanul kimúlt. Szegény, szörnyű fájdalmai lehettek, de *olyan szépen viselte szegény. Nem simogathattam végig, nem vigasztalhattam, hogy szenvedéseit enyhítsem. Féltünk, hátha megkarmol, s ki tudja, talán veszettség végzett vele? Csak az ajtó üvegén keresztül láttam szegénykét, együtt szenvedtem vele.*

Olyan fájdalmasan, nehezen vette a levegőt, hogy ajtón keresztül is áthallatszott. Kínjában a rongyokat harapdálta és néha belekapott a láda szélébe. Nagyon sajnáltam, de nem tudtunk rajta segíteni. Annyira szerettem, amiért mindig olyan hálás volt. Már tegnap lehetett valamilyen baja, mert furcsán nyávogott, de nem gondoltuk, hogy komoly baja lehet, mert este olyan jóízűen nyalogatta a tejet, és ette kezünkől a molnárkalácsot. Szokása volt, hogy kezünkől vette el az ételét. Kedves állatka volt, nagyon megrázott a szenvedése.

A kiscicák árván maradtak. Olyan szeretettel ölelte magához őket, s ő fogadta örökbe, majd nevelte, ápolta a kiscsirkét. A kis fehér cica már eszik valamit, de a szürkék még nem, csak az ujjamról szopogatják a tejet. Nagyon fáj, hogy Cirmoskánkon nem tudtunk segíteni, de hát itt a közelben nincs állatorvos, akit elhívhattunk volna hozzá. A kertben temettem el, mellé virágot tettem, szépen betakargattam. Nyugalmas helyen pihenhet, a virágos kertben, közelünkben.

Cirmoskánk⁴

KISGYERMEKKOROM óta mindig szerettem az állatokat. Csodálatos teremtmények. Cirmoskánk, kedves anyamacskánk nem mindennapi gondoskodásról tett tanúságot. Három kiscicát hozott a világra. A konyha védett sarkában készítettünk családjának puha fészket. Egy nagykosárban éltek boldog cicaéletüket. Cirmos ott szoptatta, tisztogatta a kis jószágokat, később onnan gurultak le, egymásba kapaszkodva játszottak békességben.

Ekkor történt, hogy egy tyúkanyó kiköltött egy fészkekalja kiscsirkét. Hogy, hogy nem, az egyik tojásból késve bújt elő a csibe, de a kotló nem fogadta el. Szegény pici bolyhos lény magára maradván, állandóan csipogott.

Anyukám egy kis kosárkát kibélelve, fészket készített neki, hogy ne fázzék a kis árva. A kosarat a sütő mellé tettük, hogy jó meleg helye legyen. Igen ám, de szörnyen unatkozhatott, és egyre kétségbeesettebben csipogott.

Nem messze pihentek a cicák saját kosarukban. A cicamama felfigyelt az állandó csipogásra, szemmel láthatóan zavarta a kis állat kétségbeesett siránkozása.

Egyszer észrevettük, hogy otthagyja a cicáit, óvakodva megközelíti a csipogó jószágot, és csendben figyeli. Aztán gyors mozdulattal melléugrik, szájába veszi.

– Ó, jaj, azt hittük, véget ért a kiscsibe élete, – mégsem!

Mit ad Isten? – odaviszi a szájában, és lerakja kiscicái mellé. Utána ő is kényelmesen melléjük telepedik.

A kiscsibe elhallgat, megnyugszik, – az anyacica is. Ezt követően ott melengeti, nyalogatja, mintha saját kölyke lenne. Biztosan csak azon csodálkozott, hogy miért nem szopik úgy, mint a többi három macskakölyök?

A kiscsibe később is mindig ott téblábolt a játékos kismacskák között. Amikor csipogni kezd, Cirmoskánk odamegy hozzá, nyávogva hívja, nyalogatja, úgy terelgeti őt is, mint saját cicakölykeit. Úgy-e, sokan nem is hiszik el, hogy egy macska képes volt ápolni a kiscsirkét!

Megint macskák: Igaz mesék

Hófehérke és Krampusz cica

A történet az Ellentétek vagy mégsem? c. novella részlete.

HOL VOLT, HOL NEM VOLT, innen messze, a történelmi Nagy-Magyarország erdélyi részén történt az én diákkoromban, Marosvásárhelyen, hogy nagy cicacsalád élt nálunk. Öten éltek csendes békességben, kicsi kerttel övezett kedves otthonunkban. Közülük egyik színtiszta-fekete fiatal kandúr, minden szemmel látható porcikája fénylő-fekete, nemcsak a szőre, de szájszéle, orrocskája, a meztelen tappancsai csupa-fekete. Ezért Krampusz lett a neve.

Kecses, fiatal leány-cicánk mindenben ellentéte, a szőre, színtiszta-fehér, orra-szájszéle-tappancsai finom halványrózsaszínűek. Semmiféle más szín nem rontotta meg rajta az összhangot. Ezért ő Hófehérke lett. Együtt sétáltak, pihentek, üldögéltek az én kis szobám ablakában, szemlélték a külvilágot, vagy elnyúltak a puha szőnyegen.

Történt egy alkalommal, hogy a két cicával együtt nézegettem ki az ablakon, mikor lelassult, majd megállt előttünk egy elegáns hintó. Csinos, jól öltözött hölgy szállt ki belőle, közelebb lépett hozzánk, és arra kért: engedjem meg, hogy megsimogassa a cicákat. Ennek semmi akadálya, szóltam.

⁴ Megjelent Anyai gondoskodás címen, a Válogatás magazin 2004. július számának 27. oldalán

Azt mondta, már többször járt erre, mindig tetszett neki a furcsa fehér-fekete cicapáros. Szelídek, barátságosak, hagyják magukat simogatni. Egy kis idő múlva váratlan kérdéssel állt elő: Szívesen megvásárolná tőlem a cicákat, ha eladnám neki!

Micsoda kérdés! – gondoltam. Furcsán nézhettem rá, mert elnézést kért, majd kedvesen elbúcsúzott. A hintóról udvariasan eléje siető egyenruhás kocsis grófnőnek szólította. Akkor meg sem fordult a fejében, hogy nemsokára hirtelen kell majd elhagynunk otthonunkat, bizony jobb lett volna őket odaajándékozni a kedves látogatónak.

De akkor erre még nem gondoltunk, s a cicáink nagyon jól érzik magukat nálunk, sőt, közben szaporodott a macska-családunk. Sok állat lett gazdátlan, mert a környékünkről is embereket, családokat hurcoltak el származásuk és/vagy vallásuk miatt. Akkor lelt otthonra nálunk további, három árván maradt szürke-cirmos cica.

Ők hárman a házat körülölelő kicsi kertet kedvelték, s mi örököltük őket a korábban a környéken lakó családoktól. A cicák pedig elégedettek voltak valamennyien a csendes utcában ritkán lezajló események látványával.

Ha fekete-fehér festéket összekeverünk, szürke színt kapunk. Hogy ezért-e vagy nem, azt én nem tudhatom, de a befogadott macskánk mind szürke-cirmos színű. Egyiket, az anyacicát, Lilinek hívtuk, a hatalmasra megnőtt, erős kandúrt Bokszolónak neveztük el, míg a legkisebb cicalány Mici lett. Nagyon jól beilleszkedtek nálunk, megszokták egymást. Az egész család szerette és kényeztette őket. Az újonnan érkezők kijártak a kicsi kertbe, a fűben hancúroztak, de szabad bejárásuk volt a lakás valamennyi helyiségébe, kivételt képezett a konyha és kamra. Oda csak külön engedéllyel léphettek be, amikor eljött az étkezés ideje, vagy amikor olyan húsfélések voltak készülóban – számukra ínycsalatok, például csirkeszív, tüdő, apró fecnik, és baromfi-borjú- vagy marhamáj. Ilyenkor hangosan, különféle hangnemben előadott valóságos koncertet produkáltak, hálából a különleges csemegéért.

Egyébként ugyanúgy, mint a család, reggel, délben és este étkeztek. Sorban bevonultak a konyha egyik zugába, tálkáikat cicás pózban körbeülve, csendben várakoztak, amíg megkapták az adagjukat. Utána egyszerre megrohamozták az ételt, és mohón elfogyasztották. Elsőnek a nagy szürke kandúr emelkedett ülőhelyzetbe, és figyelemmel várta, amíg a többi befejezi az evést. Ha valamelyik tálkában maradt valami, azonnal odaugrott, és fényesre kinyalta. Korábban előfordult, hogy mikor ő hamarabb elkészült az evéssel, visszaélve a vendégjoggal, egyszerűen félretolta a másikat, s ha nem avatkozunk közbe, bizony az a cica éhesen maradt volna. Ezért felváltva vigyáztunk rájuk, amíg ő is megszokta a rendet. Utána nagy önmegtartóztatással csak ülve figyelt, és várt a kellő pillanatra...

Fejtegetésem azt is bizonyítja, hogy a világban nem minden fekete vagy fehér. Ugyanis sokan úgy értelmezik, mintha a két szín nem volna összeillő, nem férne meg egymással. Még hogy ellentétes? Az én cicáim nagyon jól érezték magukat együtt fehérén vagy feketén is!

Következik a Mi-betűkkel kezdődő rész!

Mindennapi kenyerünk 1. Verssel

MAROSVÁSÁRHELYRŐL való menekülésünk, majd a front idején és utána, rövid ideig szülőfalumban húzódtunk meg Anyukámmal, és két fiútest-véremmel. Apukám katonai szolgálatot telje-sített, legidősebb bátyámat pedig a frontra vezényelték.

Anyukám a faluban tudott kenyérlisztet vásárolni, így nekünk nem kellett nélkülöznünk. Persze, sok minden hiányzott, de nem éhezünk.

Ezen kívül, mivel élesztőt nem lehetett kapni Pityu bátyámmal 'kovászt gyártottunk' a kenyér-sütéshez szükséges élesztő pótlására.

Életem regényéből idézek néhány gondolatot 1945-ből: „Nekünk arra nem lehet panaszunk, hogy nincs mit ennünk. Itt falun legalább a minden-napi kenyérünk, a betevő falatunk megvolt. Valahogyan át tudtuk vészelni a legnehezebb hónapokat is.

A front alatt jöttünk rá, hogy valamit tehetünk azért, hogy legyen ennivalónk. Amikor Anyukámnak elfogyott a pénze. Pityu bátyám tanított a front miatt megrövidült iskolai évben, mivel a tanítónő is hazamenekült szüleihez. Bátyám ugyan elkészült rá, hogy pénzt nemigen kap érte, de a szülők pótolták nekünk, ennivalóval, és mással, amire szükségünk volt.

Igyekeztünk, hogy a kovászt mindig frissen tartsuk, mivel nem lehetett beszerezni. Ha a faluban valakinek szüksége volt rá, tőlünk vitte, amiért élelmet (tejet, tejterméket kaptunk, meg tojást, kacsát, libát, kinek mije maradt meg az átvonuló katonák által kifosztott gazdaságban). Ezért nem nélkülöztünk élelmiszer tekintetében ebben az ínséges időben, mikor máshol, főleg városokban gyakran éheztek az emberek.

Igaz, másoknak megmaradt a lakása, és élelemért cserébe ők is azt adtak, amit tudtak: ruhát, cipőt, bútort. Nekünk akkor már semmink se maradt, – mivel nagyrészt Erdélyben maradt, úti poggyászaink pedig menekülés közben elvesztek. Azt hiszem, talán mindenki vesztes volt ebben a szörnyű világégésben.

Korábban, gyermekkoromban csak figyeltem, hogyan készül a kenyér. Háború után már kenyértésztát magam is dagasztottam – amikor Anyukám legyöngült, megbetegedett a rá nehezedő gondok miatt.

Most, hogy kisült a friss kenyér, olyan jól sikerült, szép dombosak, magasak, ott sorakoznak a hófehér kenyérkendőkön. Jóízűen beleharapok, közben a gondolataim messzire kalandoznak... Eszembe jutott kedves Guszti bátyám, és a többi hadifogoly, akiknek talán még száraz kenyér sem jut. Miért nem lehet megosztani velük a falatot, akik talán éheznek, nekünk pedig még van mit ennünk.

Torkomon akadt a falat.”

Később, amikor már városban laktunk, akkor is gondok adódtak a kenyér minőségével. A lisztet és sok más alap-élelmiszert jegyre osztották, már amikor, de nem mindig. Hosszú ideig alig lehetett kenyeret kapni, vagy ha be is tudtuk szerezni, gyakran ehetetlennek bizonyult. Sokszor nélkülöztünk bátyámmal Salgótarjánban, amikor már szó lehetett arról, hogy a lakásból is kimozdulhassunk a „békekötés” után. Ott vállaltunk állást, hogy szüleink nehéz sorsán segítsünk.

Sokáig tartott, amíg megfelelőnek mondható minőségű liszt készült, olyan, mint háború előtt. Talán a gabonafajták miatt is történt, hogy mindenáron a Szovjetunióban termesztett búzát akarták nálunk is meghonosítani, amelynek nem volt olyan a sikértartalma, mint a hazai fajtáknak. Bizony szeletelés közben gyakran ráragadt a késre, nem sült olyan igazi kenyér belőle, mint gyermekkoromban.

Idézek egy részt „*Jutalomutazás a Szovjetunióba, 1970. október*” című novellámból: „Száguldott velünk a gyorsvonat Kiev, Leningrád és Moszkva felé, ahol étkezést kaptunk. Nekem ízlettek a különleges orosz ételkülönlegességek, csak a kenyérrel nem voltam kibékülve. Ugyanis minden négy-személyes asztalra helyeztek egyik kosárkába fehér, a másikba barna kenyeret. Kolléga-nőmnek nagyon ízlett a csokoládébarna kenyér, de én nagyon éreztem rajta a korpa ízért, nem tudtam enni belőle, mert a háborús időket juttatta eszembe. Ezért amikor elfogyott a fehér kenyér, pótlást kértem belőle.

Akkor sem bírtam megenni a sületlen, keletlen kenyeret. Ugyanis különféle magvakból: kukoricából, rozsból, árpából, és ki tudja, még miből gyártották a szomorú háborús kenyeret. Nem sikértartalmú, jó magyar-honban termett búzából alkották szakértő kezek; gyakran különféle bogarakat, még egeret is belesütöttek. Én abból többet önszántamból soha többé nem kérek! Inkább nélkülöztem, képtelen voltam megenni.

Helyette bármi mást elfogyasztottam, ami éppen volt, például főtt krumplit.

Ezért aztán nem tudom megérteni azokat az embereket, akik mostanában panaszkodnak – bármire, mindenre, – ha okuk sincs rá. Mit szóltak volna, ha abban az időben élnek?

Most, aki dolgozik, válogathat annyiféle kenyérből- és péksüteményből, amit felsorolni is sok volna. A boltok tele mindenféle finomsággal.

Persze, most más a gondja azoknak, akik ugyan szeretnének, de nem kapnak állást, akiknek megszűnik a munkája: nekik hiába a nagy választék kenyérből, és másból, ha nincs a zsebükből pénz, amivel megvásárolják.

Ahogy visszatekintek a történelemben, sok emberöltőn át, egyszerre nehéz sorsokat – mellette gazdagságot, igazságtalan elosztást látok; némelyek vért izzadva jutottak a mindennapi kenyérhez, míg mások dúskáltak a könnyen megszerzett vagy ölükbe hullott jólétben... Nem keverem bele a politikát, hiszen gondok nemcsak nálunk vannak. Sokkal nagyobb nyomorúságban élnek emberek milliói, még a mi nem könnyű helyzetünkhöz hasonlítva is. Gondolataim cikáznak. Én csak a kenyérről, a mindennapi kenyérünkről akartam beszélni.

Nem is tudom befejezni a mondandómat, mert ki tudná megmondani, mikor lesz már olyan világ, amikor nem lesznek koldusok, szegény emberek, éhező gyermekek – sem nálunk, sem az egész földkerekségén...

_

Fagyos téli nyomor

2012. december 14

Korán van még, mindenhol fagyos tél,
buszban ülök, ha kitekintek
az ablakon, mit látok?
Mocskos hóbuckák az utcán,
fagyos utakon emberek
munkába sietve dideregnek.
Nagyváros, hideg van,
a levegő csupa szmog,
s egy kapualjban hajléktalan
fekszik begöngyölve
elnyútt-koszorú paplanban
félíg fagyva most ébredszik.

*

Milyen az élete egy koldusnak,
'kinek nyomorúságán kívül semmije sincs,
tán' csak elnyútt nejlonszákja, amiben
magával cipeli az avitt paplanját,
egyetlen értékét, amiben alszik.
Nincs lakása, 'hol melegedne,
se konyhája, ahol ehetne.

*

Ha magát rászánja,
s felszáll a közeledő buszra,
az emberek lassan undorodva
mind elhúzódnak mellőle...
Sokan csak fintorognak,
hiszen nincs 'hol mosakodni,
ezért fáradt teste büzt áraszt,
s azt senki nem állhatja.
Ha kiszáll egy metróállomásnál,
lefelé a lépcsőn, egy helyen megáll,

Szegényesen öltözött nő, őt meglátva,
benyúl karján lógó csomagjába,
egy marék frissen ropogó pogácsát
kiemelve, barátságosan szólva nyújtja át:
Tessék, fogyassza egészséggel!
A koldus mohón nyúl utána,
s hálásan köszöni,
s azon nyomban megeszi.

*

Milyen az élete?
Ember hogy bírja ki a hideg téli fagyot,
az éhséget, és megaláztatásokat?
Hogy lehet eltűnni azt,
hogy szociális intézkedések helyett
ilyen nehéz válságos helyzetben
milliókat költenek luxus-palotákra,
drága sportcsarnokokra és
későbbre halasztható egyéb alkotásra?
Míg a gazdagoknak mindenre telik,
számolatlanul szórhatják pénzüket,
eszükből sem jutna, de másoknak se,
akiknek kötelessége lenne
hogy e szégyentelen állapot megszüntetése.

*

Hányan vannak, akik helyzeti előnyeiket
kihasználva gazdagodtak, havonta
érdemtelenül milliókat keresve
tömik amúgy is telt bukszájukat,
de az meg sem fordul fejükben,
hogy feleslegükből juttassanak
a szegényeknek, segítsenek
a szerencsétleneknek.
Ki mondja meg nekem,
Mért ilyen embertelen,
szívtelen világ ez?
az arra járóktól pénzt kunyerál,
hogy adományukból éhen korgó
gyomrát kissé megnyugtassa.

..*

Mindennapi kenyerünk 2.

Az Internetről vettem le

MAROSVÁSÁRHELYRŐL VALÓ MENEKÜLÉSÜNK, majd a front idején Anyukám, két fiútestvérem és én szülőfalumban húzódunk meg. Apukámat és legidősebb bátyámat már korábban a frontra vezényelték. Édesanyám akkor még tudott kenyérlisztet vásárolni a faluban, ezért nekünk nem kellett nélkülöznünk.

Persze, sok minden hiányzott, de nem éhezünk.

Ezen kívül Pityuval „kovászt gyártottunk” a kenyérsütéshez szükséges élesztő pótlására. Életem regényéből adok közre néhány gondolatot.

1945. „Azért nekünk arra nem lehet panaszunk, hogy nincs mit ennünk. Itt falun meg tudjuk oldani, hogy legalább a mindennapi kenyerünk, a betevő falatunk meglegyen.

Mi valahogyan át tudtuk vészelní a legnehezebb hónapokat is. A front alatti időben jöttünk rá, hogy valamit tudunk tenni azért, hogy legyen ennivalónk, mikor Anyukámnak elfogyott a pénze. Pityu bátyám tanított a front miatt megrövidült iskolai évben. Ugyan elkészült rá, hogy fizetést nem fog érte kapni, de a gyerekek szülei pótolták nekünk, ennivalóval, ami nekünk nagyon jól jött.

Abban az időben már sehol sem lehetett élesztőt kapni, ami nélkül nem lehet jó kenyeret sütni. Ezért bátyámmal hozzáfogtunk, és kovászt gyártottunk házilag. Azon igyekeztünk, hogy mindig frissen tartsuk, legyen mindig belőle tartalékunk. Ha a faluban valakinek szüksége volt rá, tőlünk vitte, amiért élelmet (tejet, tejterméket kaptunk érte, meg tojást, kacsát, libát, kinek mije maradt meg a katonák által kifosztott gazdaságban). Ezért nem nélkülöztünk élelmiszer tekintetében ebben az ínséges időben, mikor máshol, főleg városokban gyakran éheztek az emberek. Igaz, nekik megmaradt a lakásuk, s élelemért cserébe ők is azt adtak, amit tudtak, ruhát, cipőt, bútort. Nekünk akkor már semmink se volt, nagyrészt Erdélyben maradt, úti poggyászunk pedig menekülés közben elveszett. Azt hiszem, talán mindenki vesztes volt ebben a szörnyű világégésben.

Korábban, gyermekkoromban csak láttam, hogyan készül a kenyér. Háború után már a kenyértésztát magam is dagasztottam – amikor Anyukám legyöngült, megbetegedett a rá nehezedő gondok miatt – de teljesen egyedül csak mostanában került rá sor.

Mikor kisült a friss kenyér, olyan jól sikerült, szép dombosak, magasak, ott sorakoznak a hófehér kenyérkendőkön... Jóízűen beleharapok. Gondolataim messzire kalandoztak. Eszembe jutott kedves.

Gusztí bátyám, és a többi hadifogoly, akiknek talán még száraz kenyér sem jut, biztosan éheznek. Miért nem lehet megosztani velük a falatot, akik talán éheznek, – nekünk pedig még van mit ennünk. Torkomon akadt a falat.”

Később, amikor már városban laktunk, akkor is gondok adódtak a kenyér minőségével. A lisztet és sok más alap-élelmiszert jegyre kaptuk, már amikor, de nem mindig. Hosszú ideig alig lehetett kenyeret kapni, vagy ha be is tudtuk szerezni, néha ehetetlennek bizonyult. Sokszor nélkülöztünk Pityu bátyámmal Salgótarjánba, amikor már szó lehetett arról, hogy a lakásból is kimozdulhassunk a „békekötés” után. Ott vállaltunk állást, hogy szüleink nehéz sorsán segítsünk.

Sokáig tartott, amíg megfelelőnek mondható minőségű liszt készült, mint háború előtt. Talán a gabonafajták miatt is történt, mert mindenáron a Szovjetunióban termesztett búzát akarták nálunk is meghonosítani, amelynek nem volt olyan a sikértartalma, mint a hazai fajtáknak. Bizony szeletelés közben gyakran ráragadt a késre, nem sült olyan igazi kenyér belőle, mint békeidőben.

Idézek egy részt „Jutalomutazás a Szovjetunióba 1970. október” című novellámból: „Száguldott velünk a gyorsvonat Kiev, Leningrád és Moszkva felé, ahol étkezést kaptunk. Nekem ízlettek a különleges orosz ételkülönlegességek, csak a kenyérral nem voltam kibékülve. Ugyanis minden négyszemélyes asztalra helyeztek egy-egy kosárába fehér, a másikba barna kenyeret. Kolléganőmnek, Babának nagyon ízlett a csokoládébarna kenyér, de én nagyon éreztem rajta a korpa ízért, nem tudtam belőle enni. Ezért amikor elfogyott a fehér kenyér, pótlást kértem. A barna kenyér a háborús időket juttatta eszembe.

Akkor sem bírtam megenni a rosszul sült, vagy inkább sületlen, keletlen kenyeret. Ugyanis különféle magvakból: kukoricából, rozsból, árpából, és ki tudja, még miből gyártották a szomorú háborús kenyeret. Nem sikértartalmú, jó magyar honban termett búzából alkották szakértő kezek; gyakran különféle bogarakat, még egeret is belesütöttek. Én abból többé önszántamból soha nem kérek! Akkor is sokat nélkülöztem, nem bírtam megenni.

Helyette bármi mást elfogyasztottam, ami éppen volt, például főtt krumplit.”

Ezért aztán nem tudom megérteni azokat az embereket, akik mostanában panaszkodnak bármire, mindenre, – ha okuk nincs is rá. Mit szóltak volna, ha abban az időben élnek.

Most, aki dolgozhat, válogathat annyiféle kenyérből- és péksüteményből, amit felsorolni is sok volna.

A boltok tele mindenféle finomsággal.

Persze, most más a gondja azoknak, akik ugyan szeretnének, de nem kapnak állást, akiknek megszűnik a munkája: nekik hiába a nagy választék kenyérből, és másból, ha nincs pénz, amiből megvásárolják.

Ahogy visszatekintek a történelemben, sok emberöltőn át, egyszerre nehéz sorsokat – mellette gazdagságot, igazságtalan elosztást lehet tapasztalni, némelyek vért izzadva jutottak a mindennapi kenyérhez, míg mások dúskáltak a könnyen megszerzett vagy ölükbe hullott jólétben... Nem keverem bele a politikát, hiszen a bajok nem csak nálunk vannak. Sokkal nagyobb nyomorúságban élnek emberek milliói, még a mi nem könnyű helyzetünkhöz hasonlítva is.

Gondolataim cikáznak. Én csak a kenyérről, a mindennapi kenyerről akartam beszélni.

Nem tudom befejezni írásomat, mert ki tudná megmondani, mikor lesz már olyan világ, amikor nem lesznek koldusok, szegény emberek, és éhező gyermekek sem nálunk, sem az egész földkerekségen...

*

HOZZÁSZÓLÁSOK:

Amazonasz: rengeteg élményt halmoztál fel az életed során. Igazad van, nagyon különös hallgatni, a folytonos elégedetlenséget. Ilyenkor, mindig az jut az eszembe, vajon mi lenne, ha ezeknek az embereknek is meg kellene ismerkedniük, a valódi nélkülözéssel? Sőt, emellett, még egy lerombolt országot is újjá kellene építeni. Hát-nem tudom, hogy ez ma is sikerülne e? Üdvözléssel: Gy.

Válaszom: Igazad van, éppen ezért hoztam fel ezt a témát, még ha régimódi történetnek hangzik is, nem árt, ha az emberek ilyesmiről is hallanak valamit. Persze, senkinek se kívánom, főleg a mai fiataloknak, hogy olyan éveket (?) évtizedeket (!) kelljen átélniük, mint „őseik”-nek. Az nem az igazi élet. És éppen ezért, be kell érni, meg kell becsülni a kevesebbet, a szerényebb lehetőségeket is, mert sohasem tudhatjuk, mit hoz a jövő. Válasz: Köszönöm, hogy érdeklődtél, és véleményt mondtál írásomra. Üdv. Én

Kedve Kata! A mindennapi kenyér valóban nagyon fontos dolog. Az igazi, finom kenyér evése valódi élvezet. Érdekes megfigyelní, hogy a különböző országoknak milyenek a kenyérsütési szokásaik. Szeretettel: Rozál

Válasz: Bizony, fontos a mindennapi kenyér, de keserves azoknak, akiknek nem jut belőle. Igazad van abban, hogy érdekes, hányféle kenyeret-kenyérfélét fogyasztanak az emberek. Azt hiszem, mi magyarok ebben elöl járunk, mivel nagyon sok fajta készül nálunk. Köszönet érte, hogy meglátogattál. Aláírásom.

** **

Mi lehetne más a cím, mint HÁLA? vagy panasz?

kérdőjellel érvényes!

SOKSZOR ELHANGZIK, hogy gyermektelen idős embereknek nehéz a helyzete. Igaz, mert akkor másra szorulnak. De az is igaz, hogy én három gyereket neveltem, ráadásul, ha valaki a nyugdíjával elégedett lehet, az én vagyok és mégis, nehéz helyzetbe kerülhetem.

Igaz történetet, amit leírok, mert fiam és lányom után, a harmadik gyermekem rendellenességgel jött a világra, tőle hogyan várhatnék segítséget, mégis ő a legkedvesebb gyereke, aki életében soha meg nem bántott, szeretetét mindig kinyilvánította, pedig sorsom és lehetőségeim nem engedték meg, hogy mindig velem lehessen, hiszen egyedül kellett megküzdenni három gyermekem nevelésével. Apja nem bírta vállalni kisfia másságát, ezért útjaink hamar elváltak, én neveltem és tanítottam sok munka mellett a gyermekeimet. Ilyen gyermektől senki sem várhatja el, hogy idősen ő legyen a támogatója.

Kedves kislányom kiskorában aranyos, szeretnivaló volt, ő a középső gyermekem, mindig szorgos volt otthon és iskolában jeleskedett.

Felnőtt korában segített nekem, hogy ha szükségem volt rá, orvosokhoz irányított, mert olyan helyen dolgozott, ahol ezt tehetette. Az is igaz, hogy a két idősebb testvér egymással sosem jött ki jól, valamiért mindig összevesztek kiskorukban is. Azonban megmondani se tudnám, hány esetben kaptam szemrehányást tőle, mert idősebb koromban testvérbátyja miatt adósságba keveredem. Azért történt mindez, mert amíg dolgoztam, majd nyugdíjas koromban sem tudtam gondoskodni arról, hogy idős koromra előre kellően be tudjak rendezkedni, ezért engem okolt.

Azt viszont elfeledte, hogy nyugdíjazásom után azért nem tudtam a nyugdíjamat kiegészíteni, készülődni az idős kor bajaira (pedig sok helyre hívtak, ahol jól megfizették volna a munkámat), amihez időm és energiám volt, hiszen akkor 55 évesen nyugdíjaztak és felkészültségem megvolt a munkához.

Abban az időben születtek az unokáim, idősebb fiamnak és lányomnak a gyermekei, lányom gyese volt, építkezni kezdtek, azzal volt elfoglalva, szükségük volt a segítségemre, hogy drága kis unokáimra vigyázzak, elláttam a kicsiket, gondoztam őket ott, náluk vagy hazahoztam őket; amíg iskolába kerültek, több ideig voltak nálam, mint otthonukban. Tettem ezt annak ellenére, hogy második férjem idősen már nagyon tehetetlen volt, és rajta is segítenem kellett.

A városban sokan ismertek engem, több céghez hívtak kisegíteni, pl. a cég gazdasági ügyei zárásakor, vagy szabadságolás idején méteres kimutatásokat készíteni.

Utána azokat egyeztetni, legépelni, hiszen gazdasági-kereskedelmi végzettségem megvolt hozzá. Abban az időben még nem voltak számítógépek csak számológépek. Azonban nem mindig vállallhattam el, mert telefonon kaptam a behívót, menjek segíteni; azt pedig mindkét családnál figyelembe vettem. (Aztán igaz, jóval később egyre többször hallom a fenyítést, hogy a nyugdíjas időre nekem is számítanom, készülni kellett volna.

Nem veszik figyelembe, hogy akkor még gyes se volt, s amikor súlyos betegsége miatt itthon kellett maradnom az első fiammal éveig, ezért a nyugdíjamhoz az öt év hiányzik.)

A Wartburgomat mindig telepakolva siettem hozzájuk, vagy náluk maradtam napokig, időnként hetekig. Sokszor hazahoztam az unokákat, akikre szeretettel vigyáztam, igyekezve megtanítgatni őket sok mindenre. város határában, ott a kicsik megélő világot, növényeket, madaramdik unokám a kertben.) Mivel ahol állatokat neveltek, tehene-mindazt láthatták. Már iskolás-nagymamánál, mint otthon, mert otthonuk.

Tehetséges és szorgalmas lá körülmények között is, ahogyan a nyelmes otthonuk lett. Sajnos nekem nem állt módomban ma-nem lesz annyi erőm és időm, szüljek az idős koromra.

Amikor a kertet kialakítottam a ismerhették a természetet, az kat, rovarokat. (A képen: Har-a közelben gazdák is laktak, ket, lovakat, baromfit tartottak, korukig többet voltak nálam, a lassan, éveig készült el az új

nyom sikere lett, hogy olyan nehéz időkben éltek, végre ké-mindaz nem jutott eszébe, hogy gamat felkészíteni, amikor már mint korábban volt, hogy felké-

Most pedig, a szeretettel tett segítségemért azt kapom tőle, miért nincs pl. kertes házam, mert akkor nem kellene lépcsőket járni... Igaz, olyan helyen dolgoztam (városházán), ahol ezt elérhettem volna – mint sokan mások; azonban nem voltam párttag, egyébként sem fért össze az ízléssel ilyeneket kikunyerálni. Nem vágytam kertes házra, mert akkor most a fűtéssel lennének gondjaim, a kert gondozását se bírtam volna el sokáig, sem lekvárt, egyebet télre eltenni, s félnék egyedül földszintes házban élni.

Egy barátságos otthont társasházban meg tudtam szerezni, ahol csupán a sok lépcső okoz nekem gondot.

A legidősebb, gyermekem Budapesten járt középiskolába, majd egyetemi végzettséget is ott szerzett, ezért aztán a fővárosban telepedett le, családjával ott élt. Abban az időben nem okozott gondot olyan végzettséghez jó állást kapni. Lakást is Budapest elit helyén vásároltak, felesége is dolgozott, gyermekük (az első unokám) születése után otthon nem érezte jól magát, unatkozott, javaslatomra beiratkozott és főiskolát végzett.

Aztán eljött az idő, a rendszerváltás, amikor sorra megszűntek gyárak, cégek, vidéken a termelőszövetkezetek, sokan maradtak állás nélkül. Nagyobb fiam is átélte, hogy egymás után három jó cég is megszűnt, ahonnan jó mérnöki fizetést vitt haza, majd nemsokára tönkrementek a cégek, sorban megszűntek, s nem tudott elhelyezkedni.

Vállalkozással próbálkozott, de sikertelenül, igaz, hogy itt nem aratott sikert, de az is hozzájárult, hogy ha nem akadtak vásárlók, ő pedig nagyon szerette a természetet és a közeli erdőket járta, ami nem hozhatott jóvedelmet.

Legnagyobb bánatomra fiam és lánytestvére valamin csúfosan összevesztek, úgy, hogy egymást elkerülik, látni se akarják. Ezt én sohasem tudom megérteni, mert nekem három fiútestvérem volt, s életük végéig mindegyikkel, családjakkal jó viszonyban voltam, szerettük és megértettük egymást.

Ezért nekem legkedvesebb a betegséggel született gyermekem, aki állandó felügyeletre szorult mindig, s aki engem mindenkor fenntartás nélkül szeretett, sajnos nem lehet mellettem, mert állandó felügyeletre szorult mindig, amíg dolgoztam is.

Azonban nyugdíjas korom óta, amikor csak tehettem, mindig hosszú időkre hazahoztam, majd amikor orvosi segítségre szorult, operálták és alsó-felső fogsorát kellett csináltatni, akkor az intézettel, ahol élt, megegyeztem és én kísérgettem Budapestre, pedig akkor már nekem is kezdődtek a bajaim.

Most olyan helyzet állt elő, hogy a lányom azzal állt elő, hogy a már nagyon sokadik születésnapomat ő maga rendezi, azonban csak úgy, ami nagyon kedves lett volna attól eltekintve, hogy a megutált testvére ne hogy ott legyen! Azt azonban okos létére előbb nem értette, hogy nekem fájdalmat okozott volna.

A sok ajándékkal a szeretetet nem pótolhatják; mert azok semmit sem jelentenek nekem, ha minden gyermekem és unokáim nem lehetnek mellettem. Végül mégis belátta, hogy ez kellemetlen volna nekem. Talán megérezte, mert ha nem változtatja meg ezt az akaratát, akkor lemondok, nem kellene nekem a különleges ünneplés sem.

Soha sem fogom megérteni, miért halt ki közöttük a testvéri szeretet, hogy a két idősebb testvér miért nem tudja egymást megérteni. Sajnos egyéb mentális értékeik mellett épp a szeretet halt volna ki belőlük? Azt apjuktól örökölték... Első házasságom idején tapasztaltam csak hasonlókat abból a családból, ahol az apjuk felnőtt! Ezért hiábavalónak érzem a sok-sok gondot, szeretetet, amit én átadni igyekeztem nekik.

Mostani állapotom szinte kétségbeejtő. Ugyanis fiam adósságba keveredett, hozzám menekült, immár 16. éve. Igaz, segít is, de természeténél fogva durva magatartásával nagyon sokszor megbánt. Ezért jobb lenne inkább egy idegenre szorulni.

A lányom pedig mostanában, ami igazán jó is lenne, ha nem vinné túlzásba – társasággal minden hétvégén járja az erdőket, magas hegyeket, még külföldön is. Mivel jól érzi magát, ez nagyon jó, azonban azt jelenti, hogy csak igazán nagyon ritkán ér arra rá, hogy engem is meglátogasson. Olyankor igaz, kitesz magáért, ajándékokat hoz. Pedig nekem nem az hiányzik.

Azonban, mindkettőjükre vonatkozik, hogy durván „kioktatnak” mint egy h.lye-gyereket, ha valami nem tetszik nekik, fiam pedig mindenbe beleköt, felém egészen más hangot használ, kiabál, ordítózik (főleg olyankor, mert sajnos nagyon szeret inni, nem vizet, hanem egyéb italokat). Ha figyelmeztetem, hogy hagyja abba a kiabálást, azt mondja, hogy csak felemelte a hangját, hogy halljam, amit mond!

Ő akar engem irányítani, pedig nem elég, hogy 30 éves koráig (amikor már házas volt) segitettem őt, őket, most több mint 16 éve én tartom el, mert (mivel a fővárosban nem tudott elhelyezkedni), talán nem is akart, ez nekem gondot okoz, mert a nyugdíjam nem elég a rezsire, étkezésekre, a drága gyógyszerekre; minden hónapban gondjaim vannak. Jobban járnék, ha egy idegent alkalmaznék, aki segítségemre lenne, aki nem merészelne velem durva hangot használni.

Mégis nekem érthetetlen, hiszen én még dolgoztam akkor, amikor szüleim, előbb anyukám került nehéz helyzetbe és segítségre szorult, akkor a lehetőséghez képest többször meglátogattam őket, hogy segítségükre lehessek, majd apukámhoz is jártam, amikor tehettem, hiszen magára maradt és nem tudta magát ellátni. Nem laktunk közel egymáshoz, de kétszer olyan messze egymástól, mint most a lányomtól. Ahol lakott, nem találtam senkit, aki naponta kisegítene, ezért hazahoztam, s nálam volt, mindig szeretettel vettük őt körül, amíg élt. Nos, ugye, aki három gyermekét egyedül neveli és taníttatja, lényegében az is magára maradhat.

Mi történt a Házban?

2002-2003. Bár gyanús volt nekem, hogy az illető semmiféle iratot nem akart kiadni ellenőrzésre a számvizsgáló bizottságnak. Sok emberben csalódnom kellett. Azok, akikkel együtt kellett volna az ügyet lebonyolítanom, inkább félrehúzódtak, egyikük lemondott.

Pedig a nehezen kicsikart nagyon kevés anyag áttekintéséből is nyilvánvalóvá vált, hogy az illető, enyhén szólva, nem lelkiismeretesen végezte a munkáját és csupán annyit sikkasztott el, amennyihez hozzáférhetett.

Én pedig esetleges elhallgatással nem vállalom bűnrészességet senkivel. Mi lett volna, ha én is behúrom csápjaimat? Tisztességtelen dolog lett volna hagyni, hogy tovább fosztogassa a társasházat, az itt lakók közös kasszáját.

Ha majd az eladásokból esetleg nagyobb pénzek jönnek be a Ház kasszájába, akkor mi lenne, ha valaki így is képes a kispénzü szomszédokat megkárosítani? (Részlet Életem regénye 2. kötetéből.)

.

Most mi történik a házban?

Cseberből-vederbe

Máshol takarékoskodnak, és nálunk? Amikor ide hoztuk a leváltott utódját, ígért fű-fát, még liftet is, hogy mi mindenhez ért, milyen összeköttetései vannak.

Eltelt két év, és ott tartunk, hogy minden visszájára fordult, már éppen ott, mint az elődjével, aki ugyan főleg tudatlanságból ártott annyit a háznak, persze, magához való esze neki is volt, mert a saját zsebére „okosan” dolgozott.

Az új választottunk nagyon jól érti a dolgát, de a tettei, nem a javunkat szolgálják. Azért követ el bűnt ellenünk, mivel tudatosan teszi azt, amit nem kellene, ráadásul pont az ellenkezőjét csinálja, mint amit felvételekor megígért nekünk. Azt a rossz példát ő nálunk is megcsinálta, amiről rádió-adások szóltak.

Hogy neki kényelmesebb legyen, mindent, amit kitalál, amit ő, egyedül jónak lát, s azt mind könnyedén véghezvigye, nos, ahhoz összeszedte, maga mellé terelte azokat, akiket butaságuknál fogva befolyásolni tudott. Másokat pedig „lefizette” azzal, hogy az igazán nem nélkülöző, nagy lakások tulajdonosainak elengedte a közös-költség 25%-át, persze, azok kárára, akik bizony alacsony fizetésből-nyugdíjból tengődnek. De ezt is alattomos módon, mondhatnám azt is, hogy fondorlatosan tudta elérni. S nem ez volt az első húzása, ami a lakók többségének kárára ment.

S hogy mik történnek, az hosszabb történet, nem ide, a Pillanatképek közé tartozik, ezért itt be is fejezem. Csak azt lenne jó tudni, hogy tudunk majd megszabadulni tőle? A nagytöbbség már nagyon megunta, s a házban folyton veszekedések vannak a közgyűléseken, mivel ott nem arról van szó, ami előrevinné a közösség ügyét, hanem mindig csak a civakodás, egymás ócsárlása.

Lassan ott tartunk, hogy a jóérzésű ember már el se megy a közgyűlésekre. Legtöbbször az összehívott napon mindig kevesen vannak ahhoz, hogy a gyűlést el lehessen kezdeni. Ezért bevezette azt, hogy fél óra várakozás után kezd el a csekély megjelenttel a gyűlést. Ilyenkor időnként akár hárman is dönthetnek a társasház ügyében. Ügyes, mi?

Így aztán lassan minden a feje tetejére állt.

Hogy másról ne beszéljek, történt, hogy az épület földszintjén levő üzletek bérlői (önkormányzattól bérlik, és van két magántulajdonos is), télen fáznak. Persze, hogy fáznak, mivel több, mint 30 éve építették a házat, s épp oda ahol állandóan nyitogatják az ajtókat a vásárlók, üzletfelek, épp' ott. olyan kicsi, vékony fémlemezről készült fűtő-alkalmatlanságokat (radiátorokat) építettek be, ami oda túlzottan kevés, s egyébként is, már elavult. Ezért nem csoda, hogy fáznak hidegben.

Ha a lakástulajdonosnak tönkre megy a radiátora, saját zsebére kell cseréltetni, javíttatni, akkor ez miért nem vonatkozik a közületekre? Vagy ők, vagy pedig az Önkormányzat cserélje le, ahová fizetik a súlyos bérleti költségeket. Önagyságának azonban neheze esik, hogy ilyen ügyekben eljárjon az Önkormányzatnál, és kérje, hogy cseréljék már ki a fűtőtesteket, hiszen azok borsos árat fizetnek bérleményükért, vagy cseréltessék ki a bérlőkkel, és azok „lakják le a befektetett pénzüket”.

Nem, ezt utánjárással, meggyőzéssel lehetne megtenni, így hát immár második éve elrendelte, hogy éjjel-nappal menjen a fűtés az egész házban, még akkor is, amikor decemberben +20 fokot mutat a hőmérő, tehát nincs fagyos tél.

Nála nem számít, hogy a lakók évekig szenvedtek a melegtől még úgy is, hogy valahol mindig tárva-nyitva áll valamelyik ablak vagy ajtó. Télen!

Ha kimegyünk a városba, előbb huzatot kell csinálni, hogy lehűljön a lakás, hogy a télikabátot magunkra vehessünk, különben pár perc alatt csurog rólunk a víz, amíg ki tudunk lépni a szabadba.

És ez így ment már második éve. Nappal, ha a nap süt, 30 fokig megy fel a szobák hőmérséklete, ha nem süt be, „csak” 26-27 fokra! Éjszaka nem megy le a hőmérő 25 fok alá, de úgy, hogy vagy a szobai bukóablak van nyitva, vagy a bejárati ajtó, úgy, hogy a rolettát lazán húzzuk le, hogy ott jöjjön be a friss levegő. Szerencsére mi belülről le tudjuk rögzíteni, úgy, hogy kintről ne lehessen megmozdítani. Még így is olyan meleg van, hogy nem tudunk paplannal takarózni, én a legvékonyabb plédet használom, de amikor hajnalban még ráhúznak a kazánházban, erősebbre állítják be a hőmérsékletet, akkor az a vékony takaró is süti az ember bőrét.

Az egész ország takarékoskodik, mert el vagyunk adósodva. Minden drága.

Mi, a 66 lakás tulajdonosai pedig télen is izzadunk 27 fokos melegben, miközben az utcát fűtjük már második éve.

És mi, a társasház tulajdonosai fizetjük meg azt, hogy az önkormányzati és magántulajdonú üzletek tulajdonosai ne fázzanak.

Épp úgy szenvedünk a lakásokban, mint nyáron a hőségben, izzadunk... De azért mégis csak tél van, mégsem járhatunk fürdőruhában, mint nyáron!

Miért van mindez?

Mivel az új közös-képviselőnknek fejébe szállt a dicsőség, már nagyon elbízta magát, azt hiszi, mindent megtehet, mivel a „szavazógépét” a közgyűléseken csak be kell kapcsolni, mert mindent megszavaznak, amit ő kitalál.

Amint hallom, Budapesten olyan házak is vannak, hogy a drága energiával tudjanak takarékoskodni, itt pedig elpazaroljuk a drága gázt, kiengedjük a meleget az utcára. A mi zsebünkre megy ki a játék, mivel az üzletek gondját mi fizetjük meg, azt hogy ne fázzanak, nekünk kell megfizetnünk, de ez nem elég, mivel ráadásul szenvedünk a felesleges melegtől.

Miért?

Mi újság a piacon?

Nógrád Megyei Hírlap, 2002. szeptember 25.

A PIAC FELÉ IGYEKEZTEM, Balassagyarmaton. Ma már a város másképp fogadja a látogatókat, mint a korábbi években.

Nemrég' még ócska asztalok rontották az összképet, eladó és vásárló ázott, a sarat taposta a szennyes piac földjén. Gyakran esernyők alatt zajlott egy-egy kereskedelmi ügylet lebonyolítása.

Mióta az önkormányzat betonnal borította a területet, új rakodórészekkel és tetővel látta el, azóta jobb körülmények várják az eladókat, tisztára mosott asztalokon pakolhatják ki áruikat.

Mi újság van erre felé? Hogy vélekednek a piaci körülményekről, tisztaságáról, az árakról és az ellátásról? –tettem fel a kérdést ismerőseimnek és másoknak.

Hasonló véleményeket hallottam.

A piac rendjét illetően elégedettek. Különböztetnek hetenként csak három nap: hétfőn, pénteken és szombaton van nagy nyüzsgés a piacon, mikor a kiskerttulajdonosok, az őstermelők és a közeli falvakból hozzák eladásra a terményeiket. A többi napon alig látni eladót vagy vevőt, nem is érdemes ezekre a napokra vásárlást tervezni. Ilyenkor csupán a háromra zsugorodott zöldségbolt tart nyitva.

Ha valamelyik üzlet bezár (nyári szabadság- vagy egyéb ok miatt), bizony óriási a zsúfoltság, csak hosszas sorállás után lehet hozzájutni a kívánt áruhoz, mondták ismerőseim.

Az árak magasabbak, mint máshol.

Én a budapesti (egyres) piacokkal szoktam összemérni a helyi piaci árakat, mivel lányom ott él családjával.

Meglepnek az árak: ott olcsóbb a tojás, a zöldségféle, a gyümölcs. És nálunk miért drágább?

Sok munkanélküli él Balassagyarmaton, évek óta érezhető a pénztelenség, ezért nehezebb értékesíteni megtermelt javaikat, ezért a környékről sokan inkább a fővárosba szállítják terményeiket. Ott nagyobb a felhozatal, ami jó a vevőknek, mert olcsóbban kapnak zöldségfélét, s egyebet.

Nálunk több apró üzlet nyílt a piac területén. Van már edényárú, ruhakereskedés, illatszerbolt, háztartási cikket, játékot árusító üzlet, húsboltot is nyitottak már, kettőt is. Italbolt van bőven, de a minden nap nyitva tartó zöldségárúda kevésnek bizonyul, ott mindig sorba kell állni a vásárlóknak. Ha kicsi a felhozatal, kevés őstermelő árusít, előnyben van az eladó, annyit kérhet a terményért, amennyit akar, s a fordítottja is igaz: ha sok a termék, olcsóbban megkapja a vevő.

Más gondról is szó esett. Arra panaszkodtak, hogy a piacon pénztárcájuktól megszabadították őket (én lennék a negyedik, akivel már szintén megesett ez a kellemetlenség).

Engem is meglepett a tolvajok hasonló módszere, mikor hallgattam a beszélőket. Főleg többnapos ünnepek előtt, mikor sokan várakoznak sorukra, nagy a lökdösődés (talán szándékosan idézik elő), aztán mikor végre bevásárolnak, akkor veszik észre, hogy nem tudnak fizetni, mert a táskából olyan „ügyes” módszerrel csempészték ki a pénztárcát, hogy észre sem vették.

Négyünk közül csak az egyik volt annyira óvatlan, hogy nyitott szatyorban tartott pénztárcájától szabadították meg.

Azt hiszem, jó volna, ha ezeken a zsúfolt napokon rendszeresen sétálgatnának rendőrkörök a piac területén. Biztos, hogy jelenlétük visszatartó erőt gyakorolna azokra, akik mások kárára így jutnak „jövedelemhez”.

Mi újság a városban, és máshol?

1998-2001

FOGALMAZHATNÁM ÚGY IS, hogy a város hanyatlása nyolc év alatt, és családom anyagi csődjé. Ezt a számvetést (összehasonlítást) akkor végeztem el magamban, amikor a regényemen munkálkodva, több fontos témából, úgy neveztem el, hogy *kisregényeket alkottam*. Egyik ilyen a *Kisvárosunk virágzó Lombos korszaka* címet kapta. Ebben a város fejlődésének azt az időszakát igyekeztem megörökíteni, amikor a város élén olyan elnök váltotta fel a fejbólogató-Jánosokat, aki *tizenkét év alatt óriási fejlesztéseket vitt végbe*.

Itt nem térek ki rá bővebben, mert azt másik cikkben elmondtam.

Mi jött utána?

Elnökök, majd polgármesterek jöttek és mentek, váltották egymást; sajnos, egyikük sem próbálta a jó mintát átvenni attól a vezető embertől, aki 12 év alatt addig soha nem látott eredményeket mutatott fel, ugyanis semmi újat nem kellett volna kitalálni, csupán az általa kiépített úton csak haladni kellett volna.

Ezt nem egyedül én látom így, aki természetesen nosztalgiával gondolok vissza azokra az időkre, hanem rajtam kívül a városban élők is. Részletesen nem térek ki mindenre, hiszen annak értékelése egy külön regény terjedelmét teszi ki. Csak néhány dolgot említek meg, ami engem, vagy környezetemet közelebbről érintett.

És most mi van? Csak egy példát emelek ki a sok közül. *Társasházunkból* huszonötén még 1998-ban beadvánnyal fordult a Hivatalhoz. Eltelt egy hónap, majd több is, aztán évek. Többször sürgettük a választ személyesen, telefonon, írásban, és küldöttség útján.

Azt ígérték, testület elé terjesztik, nincs vezetői hatáskörük erre a témára. Talán *elfelejtették* bevenni a testület elé, mert amikor ott hasonló téma került napirendre, a mienk szóba se került. *Mintha süket füleknek szólnánk*. Semmiféle választ nem kaptunk.

Utána vezetői fogadónapon magam jártam utána. Újabb határozott ígéretet tehettem zsebre, de a hivatalos válasz soha nem érkezett meg. Mi ez, ha nem a választópolgárok semmibevétele?

Más: *Évek óta a járdán (a város szívében) olyan lyuk éktelenkedik*, amiben valaki (Budapestről ide látogató klinikai főorvos) úgy elesett, hónapokig nyomta a helyi kórház ágyát. Még jó, hogy élve megúsza.

Koszos, piszkos a város, télen nem tisztítják a járdákat a hótól és jégtől. Soroljam? A ház két kapualja minden reggelre nyomdafestéket nem tűrő piszokkal szennyezett. Ezt tévesztik össze a kocsmákból, szórakozóhelyekről hazatérő lerészegedett alakok a városi köz-WC-vel, – ami nincs is (működő objektumra gondolok).

A hét első napján és szombaton-vasárnap rengeteg külföldi (főleg szlovák) érkezik a határ túloldaláról a városba, akik leginkább a Mikszáth utca főutcahoz közeli részén, a nagy ideiglenes parkolóban állnak meg. Utasaik szintén a mi nagy épületünk park-részein, a bokrok alatt és mellett végzik el sürgős dolgaikat. Illetékes vezetőknek mindez nem szúr szemet.

2002. Nemrég' a kórház felé jártam.

Régi ismerőssémmel találkozáskor, megbotránkozva tapasztaltuk, hogy az ott folyó munkák miatt a főutcai résznél a 100 éve épült irodaház közepén elhelyezkedő, francia reneszánsz stílusban kialakított lépcsős oromzatot bontják!

Nem vigasztalja az itt lakókat, hogy „a fejlődés útjában állt”. Ha mindez Lombos tanácselnök idejében történik, biztos, hogy meggyőzte volna a tervezőket, építőket és minden illetékest arról, hogy a modern épületek között hagyják meg azt az egyedülálló emléket. (Nem egy példa van a városban arra, hogy a modern mellett a régi megmaradhat. Igazat írt a város ismert krónikása, RL a Városi újság 2002. májusi számában: „Ez a városban található több tucat fali díszek között, egyedi volt.

Sajnos, megint szegényebbek lettünk a régi Balassagyarmat egy kis darabkájával.” Szegény főnök, biztosan forog a sírjában, hogy ma ilyen megtörténhet!

Az üzemek, gyárak nagy része megszűnt. Az emberek nem kapnak munkát, sokan más, kisebb településekre járnak, ismét ingázva, mint 1960-as évek előtt. Életerős emberek tengetik életüket munkanélkülüként. Elértük országos ranglistán, szegénység tekintetében (hátról) a második helyet!

Koszos, piszkos a város, télen nem tisztítják a járdákat a hótól és jégtől. Vasárnap reggel a templomba indulók botrányosan ocsmányul koszos kapualjakon (hányás, emberi ürülék mellett) közlekedve jutnak el az Isten házába, mert a hétvégét ünnepeelve *munkanélküliség* miatt elkeseredett emberek, a diszkóban életüket céltalannak érző ifjúság, kocsmákból, diszkóból hazafelé részegen telepíszkítják a várost.

Nyáron szép, virágokkal teli tartókat helyeztek el a város központjában. Körülöttük és főleg a mellékutakon a fák, bokrok elhanyagoltak, alattuk szemét, piszok halmaza mindenütt. Ráadásul nincs, aki vigyázzon rá, mert a beültetett virágokat ellopkodják.

Hol vannak olyankor a rend őrei?

Ha egy erősebb szél fúj (elég gyakran az Ipoly felől), papírt, hulladékot görget szerteszét...

Tudom, mindez részben az emberek hanyagsága, de valahogyan valakiknek (arra illetékeseknek) össze kellene fogni, rá kellene venni mindenkit, hogy jobban vigyázzanak a városra, környezetükre, az értékekre, hogy mindenki újra itthon érezze magát.

Megjegyzés: Ezeket a sorokat 2001-ben vetettem papírra, de sajnos, most sincs másképpen!

Mi újság a városban? Röviden

1998-2001

E CÍM ALATTI TÖRTÉNETEK meghaladják a pillanatképek fogalmát, mégis szóba kell hoznom! A címen látható kérdésre úgy kell fogalmaznom, hogy a város hanyatlása nyolc év alatt megtörtént, és a családom anyagi csődje is. Ezt a számvetést, összehasonlítást, akkor végeztem el magamban, amikor a regényemen munkálkodva, több fontos témából **KISREGÉNYEKET** alkottam. Egyik ilyen a *Kisvárosunk virágzó Lombos korszaka* címet kapta.

Ebben a város fejlődésének azt az időszakát igyekeztem megörökíteni, amikor a város élén olyan elnök váltotta fel a fejbólogatójánosokat, aki óriási fejlesztéseket vitt végbe. De sajnos, ez régebben történt; 1965. május elsején foglalta el a tanácselnöki széket, s mintegy varázspálca ütése után, szinte minden megváltozott, mintha nem is a kommunizmusban éltünk volna...

(Itt nem térek ki bővebben a részletekre, mert azt másik munkámban már elmondtam.)

Mi jött utána? - Elnökök, később polgármesterek jöttek és mentek, váltották egymást; sajnos, egyikük sem próbálta a jó mintát átvenni attól a vezető embertől, aki 12 év alatt addig soha nem látott eredményeket mutatott fel, ugyanis semmi újat nem kellett volna kitalálni, csupán az általa kiépített úton csak haladni kellett volna.

Ezt nem egyedül én látom így – aki természetesen nosztalgiával gondolok vissza azokra az időkre – hanem rajtam kívül a városban élők is. Csak néhány dolgot említek meg, ami engem és/vagy környezetemet érintett.

És mi van most? Dühöng a bürokrácia.

1.) *Társasházunkból* huszonötén 1998-ban beadvánnyal fordultunk a Hivatalhoz. Eltelt egy hónap, majd több is, aztán az évek is.

Többször sürgettük a választ személyesen, telefonon, írásban, és küldöttség útján. Ígéretet kaptunk mindenfélet: testület elé terjesztik. Lehet, „elfelejtették”, mivel nem kaptunk választ. Vezetői fogadónapon magam jártam utána. Újabb határozott ígéretet tehettem zsebre, de a hivatalos válasz soha nem érkezett meg.

Mintha *süket füleknek* szólnánk.

2.) Évek óta a *járdán*, a város szívében olyan *lyuk* éktelenkedik, amiben már valaki (Budapestről ide látogató klinikai főorvos) úgy elesett, hónapokig nyomta a helyi kórház ágyát. Még jó, hogy élve megúsza.

3.) Társasházunk *két kapualja* (közterület!) minden reggelre nyomdafestéket nem tűrő piszokkal szennyezett. Ezt tévesztik össze a kocsmákból hazatérő lerészegedett alakok a városi köz-WC-vel.

4.) A hét első napján, és szombaton-vasárnap külföldiek is (szlovák) jönnek a városba. Megállnak társasházunkhoz közeli ideiglenes parkolóban. Utasaik pedig a park bokrait tévesztik össze a közvéccével. Bejelentésünk ellenére illetékes vezetőket nem zavarja.

5.) Koszos, piszkos a város, télen nem tisztítják a járdákat a hótól és jégtől. Vasárnap reggel a templomba indulók botrányosan ocsmányul koszos kapualjakon (hányás, emberi ürülék) közlekedve jutnak el az Isten házába, mert a hétvégét ünnepezve – *munkanélküliség* miatt elkeseredett emberek, a diszkóban életüket céltalannak érző ifjúság, kocsmákból, diszkóból hazafelé – részegen telepiszkítják a várost.

6.) Nyáron szép, virágokkal teli tartókat helyeztek el a város központjában. Körülöttük és főleg a mellékutakon a fák, bokrok elhanyagoltak, alattuk szemét, piszok halmaza mindenütt. Ráadásul, nincs ember, aki vigyázzon rá, mert a beültetett virágokat ellopkodják. Hol vannak olyankor a rend őrei? Ha egy erősebb szél fúj (elég gyakran az Ipoly felől), papírt, hulladékot görget szerteszét. Mit csinál a köztisztasági cég?

7.) Már 2002-ben, a kórház előtt ismerősömmel megbotránkozva tapasztaltuk, hogy a munkák miatt a főutca felé a 100 éve épült irodaház közepén elhelyezkedő, francia reneszánsz stílusban kialakított lépcsős oromzatot bontják, mivel „*a fejlődés útjában állt*”! Ha mindez a korabeli Lombos tanácselnök idejében történik, biztos, hogy meggyőzte volna a tervezőket, építőket és minden illetékes embert arról, hogy a modern épületek között hagyják meg azt az egyedülálló emléket. Nem egy példa van a városban arra, hogy a modern mellett a régi nem ront.

Igazat írt a város ismert krónikása, RL a Városi újság 2002. májusi számában:

„*Ez a városban található több tucat fali díszek között, egyedi volt. Sajnos, megint szegényebbek lettünk a régi Balassagyarmat egy kis darabkájával*”. Szegény főnök, foroghat a sírjában, hogy ma ilyen megtörténhet!

8.) Az üzemek, gyárak nagy részét sorban megszüntetik. Az emberek nem kapnak munkát, sokan más, kisebb településekre járnak, ismét ingázva, mint 1960-as évek előtt. Életerős emberek tengetik életüket munkanélkülként.

Elértük országos ranglistán, szegénység tekintetében (hátról) a második helyet!

Ki érti ezt? S ha mindez tovább így megy, mi lesz velünk? Haladunk vissza, lefelé a lejtőn?

Miatyánk – Mi Atyánk

MIATYÁNK, ki a mennyekben vagy, szenteltessék meg a Te neved.

Kedves jó Atyánk, Aki onnan fentről tekintesz le mireánk a magasból, és mostanában talán lenézel bennünket, onnan a Mennyeknek országából! Mi ezt megértjük és megszenteljük a Te nevedet, de néha, amikor súlyos terhek nehezítik vállainkat, sokszor elfeledkezünk róla, mit meg nem tettél már értünk az idők kezdete óta.

Jöjjön el a Te országod, legyen meg a Te akaratod, mint a Mennyben, úgy itt a földön is. Kérünk Téged, hiszen mindenható vagy, hogy végre, ne csak lenézz reánk, hanem látogassál le ide, hozzánk, a Te népedhez, kicsi hazánkba, hogy meglássad, mi folyik itt, sajnos, gyakran a Te Szent Nevedben történik mindez. Annakra szeretnénk, ha már nemcsak reánk tekintnél, hanem oda hatnál, a Te akaratoddal, hogy ugyanúgy, mint a Mennyek országában, olyan rend uralkodjék itt a földön is, hogy ne kelljen félnünk és rettegnünk, hanem végre olyan szent nyugalomban élhetnénk, mint a Tieid odafenn, a Te országodban.

Mindennapi kenyerünket add meg nekünk ma.

Kérünk Téged, add, hogy e földön jusson mindenkinek étele, itala, ne kelljen senkinek éheznie. Ha meglesz mindenkinek a munkája, ha nem unatkozik, s nem ér rá csupán rosszban törni amúgy is gyenge elméjét, vagy ha idejét értelmes munkával tudná eltölteni rombolás helyett. Ha lenne minden napra kenyeke neki (és népes családjának), ha ő és a gyermekei sem éheznenek, és nem kellene a köztereken, mocsos asztalokon vágott húsból és hagymából kiosztott alamizsnára szorulnia, akkor talán megszüntetnék végre a félelmetes gyülekezeteket és abbahagynák a rombolást, akkor megváltozna minden. Nem kényszerülnének arra, hogy szükségüket is ott végezzék el helyben, a szent magyar zászlókat lobogtatva (és megcsúfolva), ott kinn a szabadon rotyogó kátlak közelében, a villamosmegállóknak és a tér bokrai takarásában. Óh, Uram, adjál nekik elegendő eleséget, hogy eleinktől öröklött kincseinket, patinás középületeket, országunk csodálatos palotáit, tereit ostoba vandálok ne rongálhassák, és ne dönthessék romba.

És bocsásd meg a mi vétkeinket.

Bocsásd meg, kérünk vétkeink temételen sokaságát és a mi nagy bűneinket, mert mi is, mindnyájan, akarva, akaratlanul, tudom, sokat vétkezünk. Bocsásd meg a mi rettenetes vétkeinket, mivel a mi akaratunk is gyenge és törekeny. Ha sokat szenvedünk és vétkezünk, nekünk is elfogy a mi türelmünk és már nem bírjuk nézni és tűrni a borzalmakat, a sok károkat – nemcsak az anyagi, de az erkölcsi károkat is, amit hoznak ránk és hazánkra azok, akik nem férnek el a saját bőrükben, ezért légy hozzánk kegyes és irgalmas.

Amint mi is megbocsátunk az ellenünk vétkezőknek.

Gyakran nehéz megbocsátani másoknak, akik vétnek ellenünk, mivel oly sokan vannak, akik nem nézik nehéz helyzetünket, hanem büntetlenül bántanak és ostromoznak bennünket. De ha Te úgy akarsz, megbocsátunk nekik, mit tehetünk egyebet?

Kérünk, és engedd, hogy imáinkban arra kérjük Téged, aki mindenható vagy, hassál oda, hogy végre belássák azok, akik károkat okoznak hazánknak, elcsúfítják a háborúban lerombolt és nagy erőfeszítéssel széppé tett gyönyörű fővárosunkat, ne hunyd be szemeid, mikor már ócskapiaccá és, Istenem ne add, hogy tán még csatatérre is változtassák azt. Kérlek, elégeld meg Te is, hiszen tudom, hogy az emberiség javát akarsz, és ilyen rombolás megkezdésével csupán ráébreszteni akarsz népedet arra, hogy legyen már elég!

Mert mi lesz abból, ha nem tudunk megbocsátani az ellenünk és minden jóakarátú ember ellen vétőknek a Te akaratod szerint? Hiszen akik most ellenünk törnek, a gyenge szellemi képességeikkel talán hiszik is, hogy igazuk van, amiből nem engednek. Mi lesz, akkor, ezért kérlek, világosítsd meg agyukat, mert mi történik akkor – ha mi is kivonulunk a térre, síppal-dobbal, más jelekkel és írásokkal ellátott transzparenszekkel, lobogókkal. Mi lesz akkor, ha a tér ismét csatatérre válik, mint egykoron.

Milyen eredmény születhet abból, ha rokon és testvér, szülő és gyermekei kerülnek egymással szembe? Mi jó származhat abból, ha kardokkal és puskákkal, akarom mondani, a lerombolt épület kitépott vasrácsaival és a tér felszedett díszköveivel egymásnak esünk és esztelenül, utálva és gyűlölködve verjük és gyilkoljuk egymást? Ki kerülhet ki ebből győztesen? – Óh, mondd Uram!

A győztesek nem mi leszünk, akik megszenvedjük azoknak a vadul gyűlölködő politikusoknak akaratát, akik a normális emberi kapcsolatok helyett gyűlöletet keltenek az emberek között, akik magyart magyar ellen uszítanak, akik megszervezik, kivezénylik bégető nyájukat a térre és buzdítják őket rombolásra, anarchiára, csupán azért, hogy hatalmukat visszaszerezzék, hogy a zűr-zavar királya nemzetünknek megszentelt koronáját újra a fejére illeszthesse. És ne vigy' minket a kísértésbe, de szabadíts meg a gonosztól.

Kérünk, mert türelmünk nekünk már fogytán vagy, hogy mi, akik a békességet akarjuk – még annak árán is, ha néha nélkülöznünk kell, egyelőre itthonról a képernyőről nézzük ezt a lehetetlen helyzetet, kérünk, ne hozz olyan helyzetbe, hogy a gonoszok megkísértsenek. Szabadíts meg bennünket a gonoszoktól, akik a Te Szent Nevedben megtévesztik eltévelyedett juhnyájukat és művelni merészelik ostoba gonoszságaikat, ők, a lelki szegények, akik gyűlöletüktől elvakulva, nem látják be, mit cselekszenek.

Kérünk Téged, ne engedd, hogyha összeterelt nyájaik erősebbnek mutatkozzék nálunk, akik a békesség hívei vagyunk és világosítsd meg a megtévesztett eltévelyedett báránykáid elméjét, hogy belássák, mennyire helytelen a mindent elsöprő és romboló szándékuk. Azért kell a Te irgalmasságod, jóságod és akaratod, mert csak így tud néped kilábalni a súlyos megpróbáltatásokból, csak akkor lesz békesség és nyugalom ebben a hazában, ha az igaz vezéreknek megmutatod a helyes utat, amely elvezet ama békességhez, amikor minden jóakarátú ember megbékél egymással és nyugalomban dolgozhat, napjait csendben élheti.

Óh, Jó Uram, hallgasd meg imánkat, engedd, hogy akaratod szerint a szeretet és békesség uralkodjék kis hazánk földjén!

Győzzön a békesség!

Győzzön a szeretet!

Imádkozzunk értük!

Amen.

Imát megírta az Úr 2006. esztendejének 10. hava 11. napján: *Finta Kata*

„Micsoda éjszaka volt?”

NEM MOSTANÁBAN TÖRTÉNT, amit most elmondok, de minden szava igaz. Alig egy éve, hogy vége lett a háborúnak, az ország romokban állt, nehéz, súlyos időket élünk át. Mégis, volt minek örülnünk, mert a családukból valamennyien átvészeltük a nehéz időket, életben maradtunk.

Fejünk fölött a legsötétebb fellegek elvonultak, mindenki munkát keresett, hogy megélhetését biztosítsa. Akiknek hasonló élményekben nem volt részük, el se tudják képzelni, milyen letről kellett újra kezdeni az életet. De a romokat el kellett takarítani, helyére házakat, gyárakat építeni, munkahelyeket teremteni. És mindenki tette a dolgát, s mellette sok minden mást. Én például tizenévesen a Ferencrendi-atyák templomának kórus-tagjaként, oda jártam szorgalmasan. Munka után jól esett a társaság, ez jelentette a szórakozást, és a sok nélkülözés mellett mégis jól éreztük magunkat.

Naplómból folytatom: *Salgótarján, 1946. május 12. vasárnap*: „Tegnap este (mint a kórus tagjai) a kis templom a karzatán hallgattunk végig egy orgonahangversenyt. Furcsa érzés vett rajtam erőt. Az ablakon kinézve, bámultam a tájat, gondolataim a múltba szálltak, amikor nemrég' mint diáklány, szüleimmel jólétben, meleg családi fészekben éltem. Az ünnepi beszédet ott fönny nem értettük, de az énekszámunk jól sikerült. A hangverseny után az irodában Péter atya átadta nekem a kottás-fiók kulcsát. (Eddig is mindig én rendeztem a kottákat, de a kulcs nem nálam volt). Mint mondta: előbb ki akart próbálni. És kiálltam a próbát? – kérdeztem tőle. – Igennel válaszolt. És én erről semmit nem sejtettem.

Egyszer csak megjelent az ajtóban egy bájos kislány kabátban, karján szatyorral, egy nagy babát szorongat. Mindnyájan felfigyeltünk rá. Láttuk, hogy komolyan beszélget Péter atyával. Összesúgtunk a lányokkal: – Lám, lám! Péter Péter udvarol!

Rohan az idő. Múlik a szép május. Járok a májusi litániákra, az énekkari próbákra, meg csuhé-tanfolyamra. Sok munka van vele. Mikor kifelé indultam, megcsapott a kellemes májusi szellő, telve virágillattal. Olyan jóleső borzongás futott végig rajtam. Eszembe jutott László. Azt hiszem, hogy az akácillat tette ezt velem, de azt hiszem, másokkal is.

Egy délután megkaptuk a labdákat, Bellával teniszezni készültünk, de eleredt az eső és elmosta a tervünket. Bementünk a kultúrterembe, zongoráztunk.

Kicsit később megjelent Péter. Biztosan megzavartuk őt a zongorával. Nem csodálkozom azon, ha meghallja a hiányos zenetudományomat. Sokat felejtettem. Azt mondta, hogy segíteni fog a gyakorlásban. Ő is úgy gondolja, hogy rám fér a segítség.

Bátyám szüleimnél járt látogatóba. Kellemetlen hírrel tért vissza: Anyukámat megint betegen találta. Nagyon levert a hír. Nem merek jókedvű lenni. Vagy szabad? Éppen azt mondta tegnap Péterke, amikor a kottákat rendeztük, hogy azért tetszem neki, mert mindig vidám, jókedvű vagyok.

Magam se tudom, hogyan lettem azzá. Nehéz sorsom után majdnem olyan, mint valaha Marosvásárhelyen az a vidám diáklány.

Elég okom volna keseregni; ismerőseink között talán mi vagyunk a legnehezebb helyzetben. Az a kérdés, hogy búsongással segíthetek-e a bajokon? Nem. Addig szép az élet, amíg örülni tudok neki.

Néha, amikor minden gondom eszembe jut, este, egyedül szomorkodom, akkor a szívem megtelik keserűséggel. Mert „*Ott szoktam sírni, ahol senki se lát...*” Néha eltörik a mécses. De nem szeretem, ha ezt mások észreveszik rajtam.

Reggel szokás szerint, munkába menet rövid imára betértem a templomba. Rosszul lettem: elöntött a forróság, utána kivert a hideg, izzadni kezdett a homlokom. (*Utólagos bejegyzés: Bizony, előfordult, hogy egész napra csak egy alma meg egy karajka kenyér jutott.*) Mi ez? Igaz, lefogytam, de talán nem annyira, hogy ez okozná. Alig tudtam kimenni a templomból. Azt hittem, a szabadban helyre jövök, ott meg párás, telített volt a levegő, – nagyon rossz érzés vett rajtam erőt. Nemrég, egyik este, amikor lefeküdtem, telesírtam a párnámat.

Miért? Nem is tudom. Mindenért. Talán utána könnyebb lett a lelkem. Sokára vigasztalódtam meg, de utána jól aludtam.”

Amikor tehetem, a háncs-munkámat folytatom, hogy időre elkészüljek vele. Jótékony célra rendeznek vásárt, ott értékesítik. Pár nap múlva már kész a táska, jól sikerült. Ez az első munkám. Magam akarom megvásárolni, de hogy honnan lesz rá pénzem, azt még nem tudom. Az ára: Egymilliárd forint! (*Aki ezt most olvassa, ne csodálkozzék, akkor milliomosok, mi több, milliárdosok voltunk mindnyájan, és minden nap „emelkedett” a pénz értéke nullákban fölfelé, vásárlóértékben lefelé.*) Az én táskámat értékelték a legdrágábbnak, ami azt jelenti, hogy a legszebb darab. Igaz, hogy mint kezdő, sokat dolgoztam vele.

1946. május 18. szombat. Micsoda éjszaka volt! Szörnyű! Majdnem éjfélre járt az idő, mire ágyba kerültem, mert még sok mindent el kellett végeznem: takarítottam, sütöttem egy tepszi piskótát. Utána megmosdottam és előkészítettem a kiránduláshoz szükséges dolgokat. Salgó várához készülünk a kórossal.

Persze, olyan fáradt voltam, nem tudtam mindjárt elaludni. Az járt az eszemben, hogy sikerül a kirándulás, milyen lesz az idő? (Ugyanis előző nap esett az eső.) És én hogy fogom magam érezni, mert bizony nem valami jó a közérzetem. Hogy bírom ki a hosszú gyaloglást, nem is tudom.

Alig aludtam el, éjjel két órakor valaki irtózatossággal, kitérően zörgeti a bejárati ajtót. Én ébredtem fel előbb. Veszem a pongyolámat, papucsot, kibotorkálok az előszobába. Azon töröm a fejem, ki lehet az ilyenkor, éjjel? Talán csak nem történt valami baj otthon?

Mivel közben bátyám is fölébredt, utánam szólt: *kérdezd meg, ki az?* Legjobbkor jött a figyelmeztetés, mert félálomban és ijedt-zavaromban, lehet, hogy elfelejtettem volna.

Odaérek az ajtóhoz és hangosan kérdezem: Ki az? És borzalmak borzalma, valaki akadozva oroszul válaszolt. Hirtelenében a kisbárkányi „tankosok” jutottak eszembe, mikor ránk törtek. Nem is figyeltem, mit mond, én meg az orosztudásommal nem mentem sokra, gyorsan visszarohtam a szobába.

– Mit tehetünk? – kértem bátyámtól. Még mindig verik az ajtót! Az biztos, hogy nem szabad kinyitni, hátha részeg és beront?

Nehogy betörje az ajtót! Ezer szerencse, hogy a régi ház falai olyan vastagok, akár egy várnak, s olyan erős az ajtaja, hogy nem lenne könnyű betörni.

Közben a szobai ablakok rolóját felhúztam, ki tudja, hátha menekülnünk kell az utca felé. Csak verte, ütötte az ajtót, legalább fél órán keresztül. Már felöltöztem, a kabátot magamra kaptam. Nem akar elmenni. Kit keres?

Aztán egyszerre csend lett. Végre, elment. De nemsokára hallottuk, hogy kicsit távolabb, máshol is zörgetni kezd. Azt hiszi, még mindig háború van, hogy éjnek idején, csak úgy, bárhová betörhetnek a szovjet katonák?

Elképzzelhető, hogy ezután csak sokára tudtam elaludni. Persze, az *álmom* se volt pihentető: ott is egy orosz láttam, aki mindenütt engem figyelt, beleselkedett az ablakon, akármerre mentem, mindenhová követett. Kellemetlen éjszaka volt, mondhatom, senkinek se kívánom.

„Micsoda éjszaka volt...” Röviden

Naplórészlet: 1946. május 18. szombat

MICSODA ÉJSZAKA VOLT? Szörnyű! Majdnem éjfélre járt az idő, mire ágyba kerültem, mert egy csomó munkát el kellett végezmem: takarítottam, sütöttem egy tepszi piskótát. Utána megmosdottam és előkészítettem a kiránduláshoz mindent.

Salgó várához készülünk a kórossal.

Persze, olyan fáradt voltam, nem tudtam mindjárt elaludni. Az járt az eszemben, hogy sikerül a kirándulás, milyen lesz az idő? (Ugyanis előző nap esett az eső.) És én hogy fogom magam érezni, mert bizony nem valami jó a közérzetem. Hogy bírom ki a hosszú gyaloglást, nem is tudom.

Alig aludtam el, éjjel két órakor valaki irtózatoss erővel, kitartóan zörgetik a bejárati ajtót. Én ébredtem fel előbb. Veszem a pongyolámat, papucsot, kibotorkálok az előszobába. Azon töröm a fejem, ki lehet az ilyenkor, éjjel? Talán csak nem történt valami baj otthon?

Még jó, hogy Pityu bátyám utánam szólt, mert közben ő is fölébredt *kérdezd meg, ki az?* Legjobbkor jött a figyelmeztetés, mert félálomban és ijedt-zavaromban el is felejtettem volna.

Odaérek az ajtóhoz, és hangosan kérdezem: – Ki az? És borzalmak borzalma, valaki akadozva oroszul válaszol. (Hirtelenében a kisbárkányi „tankosok” jutottak eszembe, mikor 1944. Szilveszter éjjelén ránk törtek.) Nem is figyeltem, mit mond (és az én orosztudásommal nem mentem sokra), gyorsan visszarohtam a szobába.

– Mit tehetünk? – kértem bátyámtól. Még mindig verik az ajtót! Az biztos, hogy nem szabad kinyitni, hátha részeg, és beront? Csak nehogy betörje az ajtót! Ezer szerencse, hogy a régi ház falai olyan vastagok, akár egy várnak, s olyan erős az ajtaja, hogy nem lenne könnyű betörni.

Közben a szobai ablakok rolóját föl húztam, ki tudja, hátha menekülnünk kell az utca felé. Csak verte, ütötte az ajtót, legalább fél órán keresztül. Már felöltöztem, a kabátot magamra kaptam. Nem akar elmenni. Kit keres? Aztán egyszerre csend lett. Végre, elment. De nemsokára hallottuk, hogy kicsit távolabb, máshol is zörgetni kezd. Azt hiszi, még mindig háború van, hogy éjnek idején, csak úgy, bárhová betörhetnek a szovjet katonák?

Elképzelhető, hogy ezután csak sokára tudtam elaludni. Persze, az álmom se volt pihentető, akkor is egy oroszot láttam, aki mindenütt engem figyelt, beleselkedett az ablakon, akármerre mentem, mindenhová követett. Kellemetlen éjszaka volt, mondhatom, senkinek se kívánom.

Milyen az élet?⁵

„Csodálatosan, borzasztóan fájó, szép kaland az egész!” (Idézet a pályázatból.)

1940. KARÁCSONYÁN együtt volt a család, szüleinken kívül három fiútestvérem és én. Életünk legnagyobb ajándékát kaptuk, apánkat áthelyezték Marosvásárhelyre, szaktanárnak, Guszti bátyámat pedig Királyhágó mellé Barátkára, tanítónak. Boldogok voltunk, mert ezután városban lakhatunk, együtt élhet a család.

Emlékeink azonban visszahúztak szülőfalunkhoz, ahol gyermekéveinket töltöttük. Búcsút kellett mondanunk Kisbárkánynak, pajtasainknak, barátainknak.

Csodálatos nyári vakáció következett Páván, felejthetetlen élmények halmozódtak fel bennem.

Gyönyörű tájakat láttunk. Jártuk a környéket, az erdőket, a havasokat. Egy-egy út alkalmával találkoztunk medvével.

Szedegettük a málnát, amikor észrevettük, hogy a bokor túlsó felén óriási barnamedve lakmározik. Szerencsére annyira el volt foglalva, hogy mi csendben távozhattunk.

Máskora havasok tetején erdészházban húztuk meg magunkat éjszakára. Estefelé megérkeztek farkasok a közeli karámokhoz és elkezdtek szörnyű koncertjüket. Félelmetes ordítással, vonyítással telt az éjszaka.

Parajdon megnéztük a sóbányát, ahol csodálatos látványban volt részünk. A mélységben a bányászlámpások apró fényei, mint apró szentjánosbogárkák csillogtak-villogtak. Megmunkált só-tömbök tükröződve ragyogtak a sötét háttérben. Kopácsolás zaja mesebeli csilingelésként visszhangzott a hatalmas térségben. Elvárásolt meseországban éreztük magunkat.

Gyakran jártunk át a közeli Kovásznára. A park közelében deszkával bekerítve volt az a forrás, ahol a mélyből, hol csendes morajjal, hol pedig félelmetes zajjal a magasba szökött a sáros forrás, amit Pokolsárnak neveztek el.

Az is egyedülálló természeti ritkaság, hogy Kovásznán mindössze négy „édes vízű” (normál) kút volt. A többi „borvizet” adott. A falutól nem messze fekvő fogaskerekű állomás közelében alig 10 m²-es körzetben hétféle forrás tör fel a mélyből: normál ivóvíz, borvíz, vasat, ként, sót, rezet és iszapot tartalmazó.

Ezen a nyáron szinte tobzódtunk a csodálatos látványosságokban.

Vége a vakációnak. Új otthonunkban engem minden készen várt Marosvásárhelyen, az *Emke utca 4-ben*. Kertes, kényelmes összkomfort. Milyen más, mint a kis szülőfalumban. Anyukámnak jelentett könnyebbséget az egyszerűbb falusi környezet után, ott több munkával járt a háztartás vezetése, mint itt.

Én pedig döntés előtt álltam. Egyelőre le kellett mondanom gyermekkori vágyamról, a művészi pályáról, mert Budapesttől igen messze kerültünk. Elegem volt az internátusi életből! *Itt több iskola közül választva, közgazdasági pálya mellett döntöttem, ezért 1941. szeptember 6-án jelentkeztem pótbefiratkozásra a kereskedelmi középiskolába.* Még a nyár elején betelt a létszám, így csak jó bizonyítványomnak köszönhettem, hogy felvettek.

Nem bántam meg. Jó tanáraink voltak. Talán én voltam az egyedüli diák, aki szerettem iskolába járni. Osztályfőnökünk, Szabó Ferike Teréz földrajzot és gépírást tanított.

⁵ Idézet a pályázatból

Fiatal torna-tanárnőnkért mindnyájan rajongtunk. Együtt jártuk a vidéket, minden nevezetességet fölfedeztünk.

Ismerőseink azzal ijesztgettek, hogy a kereskedelmi számtan nehéz. Mivel egy türelmes, kedves tanárnő, Jánky Mária tanította, így az 57-es létszámú osztályban mindenki értette magyarázatát; az osztály átlaga nagyon jó lett. Nem szerettük a könyvvitel tanárt, és aki a román nyelvre akart (sikertelenül) tanítani. Mindketten gúnyolódtak velünk. *(Itt most csak a nagyon szeretett vagy nem szeretett tanárokról ejtettem szót.)*

Bár csak engedéllyel járhattunk moziba és színházba, mégis minden filmet megnéztünk.

A három moziban rengeteg jó filmet játszottak. Listát vezettem a darabokról, még most is őrzöm jegyzeteimet.

Az első évet 1942. júniusban befejeztem, majd nyári táborba jelentkeztem felügyelőnek, ahol osztálytársam, Német Jenő is dolgozott. A Burger-kert sok szép napot, az első szerelmet tartogatta számomra. Együtt kísértük a gyerekeket templomba, játszottunk velük, közben több fiatal nevelő társaságában szórakoztunk a csodálatos erdei parkban, s mindezért még fizetést is kaptunk.

Egy hónapig tartó tábor után Kiss Jucival Nagyilondán töltöttünk három felejthetetlen hetet. TRIÓT alkottunk vele és Székely Klárral, aki iskola-idényben nálunk lakott és mindig együtt tanultunk. Klári papája a nagyközség főjegyzője volt. Szigorúan nevelték három lányukat, így kellő felügyelet mellett, de így is remekül szórakoztunk.

Átjártunk Büdöspatakára egy vendéglőbe táncolni, fürödni a Szamosra. Gavallérunk mindig akadt, a nagy „szerelmeink” ide is utánunk jöttek, többször ébredtünk éjjelizenére.

Halálosan szerelmesek voltunk, talán nem is a soros udvarlónkba, hanem a gondtalan fiatalságunkba! Itt ismertem meg L. Lászlót Keszthelyről, aki később meglátogatott Marosvásárhelyen, még a háború után is leveleztünk. Ha nem jön a háború, lehet, hogy összeházasodtunk volna. De az sajnos, jött, és egyre félelmesebben közeledett.

A világban dúlt a háború, mi azonban abból még nem sokat észleltünk. *Pedig már az is jelezte a veszélyt, hogy később, 1943. október 6-án kezdődött az iskolaév.*

A hosszúra nyúlt vakáció alatt mi remekül szórakoztunk kirándulásokon, vidéki iskolatársaink szüreti mulatságain. Nemigen gondoltunk arra, mi zajlik körülöttünk a világban!

Azonban Karácsonykor valami nagyon megrendített. Nem tudom, hogyan maradtak meg naplóim a nagy világégésben, de teljes épségben vészelték át a nagy időket. Idézek belőle:

„1943. Karácsony, a legszebb ünnepünk. Apukám kivételével mindnyájan együtt vagyunk. (Apámat még a múlt évben besorozták katonának, műszaki hátvéd szolgálatra. Egy románokból és zsidókból álló osztag parancsnoka volt, egyelőre még Erdélyben állomásoznak.)

Az ünnepen nyugtalanság telepedett közénk. Nem mertük kimondani, de már féltünk valamitől. Mi lesz ezután?

Nem értettem, miért gondolok most ilyenekre, Kiszézus születése napján?

Miért nem tudok felszabadultan örülni?

Miért nem vagyok vidám?”

Az iskolában is minden más volt, mint eddig. Naplóból folytatom:

Marosvásárhely, 1944. február 20. A szokásos iskolai anyaggal gyorstempóban haladunk, nagyon szigorúan vesznek mindent, mintha kergetnének bennünket. Miért sietnek?

Március 23-án igazi háborús napra ébredtünk. Lelkigyakorlatunk volt az iskolában, és naponta megszólalt a riadó.

Otthon csengettek! Távirat jött. Gyugyi bátyámék megtartották eljegyzésüket. A frontra megy, nem várhatnak húsvétig!

Ismét távirat. Mi van ma? Zabolán (Páva testvéreközsége) adták föl. Aniska néni meghalt. Szegény nagynéném, sokat szenvedett! Így kezdődik a háború, hogy még a temetésre se mehetünk. Örült forgalom, hadi szállítások a vasúton.

Este megint riadó! Gyorsan, le a pincébe! Repülőzúgás! Én nem mentem le, a lépcsőn ülve néztem a csillagokat. Milyen borzasztó a háborúra várni. Mit hoz a jövő nekünk? Sziréna! Vége a riadónak! A konyhában a fehér cicánk úgy nézett rám, mintha mondani akarna valamit, Ő is fél?

Hajnalban még egy riadó volt!

Március 31. Beteljesedett, amitől féltünk. Az iskolában közölték, hogy vége a tanévnek! Ennek a vakációnak senki se örülhet, mint máskor. Minden lány arcára valami különös félelem ült ki. A háború jeges keze nehezedett ránk. Holnap délután még be kell mennünk az iskolába. *Az osztályterem már kong az ürességtől. Valami facsarja a szívemet. Rossz nézni a kiürített osztálytermet, pedig nemes célra adjuk át, kórházat rendeznek be.*

Április 1. Szomorú, bánatos napsugár kandikál be az ablakon. Az égen sötét, nyomasztó fellegek gyülekeznek. Utoljára megyünk az iskolába. Velünk szemben végeláthatatlan csapat jön. Asszonyok, gyermekek sírnak, kapaszkodnak a családfő, testvér, szerető férj vagy feleség karjába. Hová mennek? Ki tudná megmondani?

Az iskolában a diri rendeleteket ad ki. Ferike (osztályfőnöknő) behívott a gépíróterembe. Tanácsokkal lát el. Aztán leosztályozza a társaságot. Sziréna! Le a pincébe!

Ott adtuk át „Édes-néninek” (tornatanárnőnk) és Kucikának a kis rózsafüzért. Úgy örültek neki. Sokig maradtunk az iskolában. Klári készülődik, az utolsó vonattal megy haza.

Április 4. Még mindig mennek a katonák, autók, szekerek. Asszonyosírás zaja vegyül a zűrzavarba. Máskor gyönyörű, csendes város, most olyan, mint egy méhkas.

Ilyennek még sohasem láttam. Mennek, mennek az emberek, de hova? Védni a hazát, minket védeni? Szent kötelesség! Így tanították nekünk. „*Ne sírjatok, asszonyok, anyák! Szeretteitek hősök, akár élnek, akár halnak!*”

Rohan az idő, de a hosszú vakáció alatt akadtak boldog órák.

A városból hazafelé Nusival (aki nálunk lakott az udvari kis szobában, iskolatárs) egy motorkerékpár kanyarodott mellénk és kellemes külsejű fiatalember szólított meg.

Egy utca felől érdeklődött. Nem akartam vele szóba elegyedni, akkortájt nem volt szokás utcán ismerkedni. Észrevette zavarunkat, ezért bocsánatot kért, tovább akart menni. Azért mégis útbaigazítottuk, majd gyorsan menni készültünk. Udvariasan megköszönte a felvilágosítást és sebesen elrobogott, ahogyan jött.

Másnap megint összefutottunk vele. Két ismerős úrral volt. Nusi rámutatott: Nézd, ott a Kicsi! (magunk között így neveztük el.) Valóban ő volt. Megállítottak, ismerőseink bemutat-ták fiatal barátjukat. Láttam, lázba jött, a szeme is nevetett örömeiben. (Lehet, hogy a tegnapi találkozás nem is volt véletlen?) Hazakísérték. Apukám nyitott kaput, behívta a társaságot.

Ismét a naplóból: Április 14. Délután a vasútállomásra mentünk. Rengetegen menekültek Krimiből, és sok a hadifogoly van a vonaton. Élelmet vittünk és szétszöttük. Úgy köszönték. Anyukám is velünk volt, szlovákul beszélt velük.

Tanárnőm üzent nekem, menjek az iskolába; a dirinek kell nyomtatványokat kitölteni az én „gyöngy-betűimmel”. Este készült el, föl vittük Lyviának a kész érettségi-nyomtatványokat. Siettünk haza, Kicsi már várt ránk, most barátai nélkül. Anyukám meghívta vacsorára. Gyanús nekem ez a fiú!

Reggel korán motorzúgás hallatszott, csengettek. Ő az. „Véletlenül” erre járt, csak benézett. Még a sarokról is visszanezett, integetett. Templomba készülődtem, osztálytársammal a Barátok templomába indultam. Ebéd után öltözés, zuhanyozás után két barátjával jött Kicsi. Együtt mentünk sétálni, anyukám is velünk tartott. Kicsi nem mozdult mellőlem. Ragyogó szép idő volt, köröskörül zöld már minden.

Hazaérve elbúcsúztunk, de vacsora után ismét visszajött. Elhozta a harmonikáját, azon játszott. Egyszer csak megszólaltak a szirénák. Rohanás a pincébe. Kicsinek kellemes hangja van, énekeltünk. Fél tízkor köszönt el. Kikísértük Nusival és Ilonkával a kapuig. Sötét volt.

Kihasználva az alkalmat, megfogta a karomat, meg akart csókolni. Én kiszabadítottam magam, mert nem akartam vele ilyen messzire menni. Nusiék nem tudták elképzelni, miért rohantam vissza a pincébe. Másnap ebéd után motorzúgás, szól a csengő. Megint Ő. Láttam rajta, hogy megbánta a történeteket, bocsánatot kért.

Így ment nap-nap után, minden alkalmat megragadott, hogy jöhessen, ha csak egy-egy szóra is. Gyakran sétáltunk, udvarolt, én mindig kitértem. Kértem, beszéljen szüleiről, mondott valamit, de mindig visszakanyarodott! Nagyon komolyan kért, ne haragudjak rá azért, mert engem annyira szeret. Félbeszakadt a beszélgetésünk, hívtak vacsorázni. Le nem vette rólam a tekintetét. Mikor a barátja búcsúzkodni kezdett, Kicsi megszorította a kezemet, kétszer is megcsókolta. Nem tudtam elaludni. Mi lesz ebből? Én ezt nem akartam! Mit tegyek? Nem akarom elküldeni, mit mondjak, ha anyukám érdeklődik? Nem akartam beavatni őket, mi zajlik bennünk.

Másnap éjjel kellemes melódiára ébredtem. Először azt hittem, csak álmodom. Eszembe jutott, hogy a képzősök (Pityu bátyámék) este tartották búcsúvacsorájukat. Sorba dalolták az ismerős slágereket. Tőlem átvonultak Nusi ablaka alá, ott is énekeltek.

Zongoraórára menet találkoztam Kicsivel. Csak megállt, bánatos szemmel rám nézett, köszönt, majd elment. Mikor délután megérkezett, szerettem volna elfutni. Mi lesz, ha én is beleszeretek? Másnap csak a barátja jött el. Mondta, hogy Kicsi beteg.

Sajnálom, de, miért nem ver ki a fejéből? Nincs jövője ennek az érzelemnek. Előbb-utóbb úgyis továbbmennek. Vasárnap reggel becsenget, csak annyit mond, hogy délután nagyot fogunk sétálni.

A kilences misére mentem. Délutáni sétánkon szinte ibolyaszőnyegen vagy talán a Mennyekben jártunk! Minden üde zöld, a fák, a fű, rengeteg virág! Ez már nem is április, hanem MÁJUS! Azért az ördög nem alszik. Észnél kellett lennem, pedig én is szerelmes voltam: a tavaszba, a májusba, az egész szép világba! Talán nem is lett volna bűn egy ártatlan csók. Labdáztunk, futottunk, virágot szedtünk. Kicsi minden szál ibolyával hozzám jött. Otthon Nusi szobájában táncoltunk. Kicsi nagyon jól keringőzik.

Ez a kedvenc táncom, persze, jó partnerrel. Kicsi pedig remekül táncol. Játszott a harmonikáján, aztán elbúcsúztak. Egyedül maradtam a gondolataimmal...

Már második levelet kaptam Dunántúlról, aztán pár nap múlva ismét László írt. Határozottan kijelentette a levélben, hogy meg fog látogatni. Mi lesz itt akkor? Most aztán benne vagyok a csávéban! Levelei olyan kedvesek. De ez a távolság! Csak már ne volna itt Kicsi. Nem lehet rá haragudni, annyira kedves, tisztelettudó és olyan szeretnivaló!

Néhány nap után barátja jött és említette, hogy Kicsi mennyire el van keseredve. Az ő nevében kért, ne értsem félre, mert nagyon komolyan szeret, és feleségül kérne. Mit tegyek? Nem tehetek róla, én ezt nem akartam! Ő hibás-e azért, mert szeret? Olyan tiszta a tekintete, nem hazudhat. Érzem, hogy már én is.

Milyen az élet?

Csodálatosan, borzasztóan fájó,

szép kaland az egész!

Klári pár napra jött hozzám látogatóba, nálunk volt Kicsi. Bemutattam őket egymásnak. Később elmondtam, milyen helyzetbe kerültem. Ő vigasztalt. Azt mondta, nem csodálja, ha beleszerettem, annyira kedves fiú.

Május elseje, a gyönyörű, szerelmes, édes, illatos tavasz! Reggel zenés ébresztő. Beosztottak rádió-szolgálatosnak. Éjfél van. Himnusz. Mindig könny szökik a szemembe, mikor hallom. Kinézek az ablakon, gyönyörű az éjszaka.

Miért ragyognak olyan szépen a csillagok?

Miért olyan mámorító a levegő? Tele illattal. A rádióban halkan szól a zene, én kinézek a tavaszi éjszakába, ábrándozom. Vajon érzi-e „VALAKI”, hogy gondolnak rá, hogy valaki nagyon szereti? Ki lesz az IGAZI? Honnan fogom megtudni?

Május 6, csengettek. Kicsi jött, a verandán beszélgettünk.

Egyedül voltam vele. Csak nézett rám, fogta a kezemet. Remegett. Biztosan érzi, hogy én is hasonlóan érzek iránta.

Aztán késő este az ablak mellett ültem. Gyönyörű tavasz, csend, langyos esti szellő fújdogál. A holdvilág rám ragyog.

Május és szerelem. Szép és boldog lehetne az élet, ha nem lenne annyi akadály.

Mindig ara gondolkodom, megtalálom-e az igazit?

Egyszer majd bevonulok egy zárdába. Ott csend van és nyugalom, nem olyan viharos, mint most az én szívem. Zűrök körülöttem! Vasárnap a templomban megnyugodott háborgó lelkem.

Szeretem a templomi csendet. Eszembe jutott Ady gondolata:

„Mikor elhagytak, amikor a lelkem roskadozva vittem, csendesen és váratlanul átölelt az Isten!”

Május 9. Kicsi jött kétségbeesett, szomorú arccal. Mi történt? Elmennek. Közös levelet írtunk a szüleinek. Búcsúzásnál könny szökött a szemébe, kétszer csókolt kezet, könnyei a kezemre hullottak. Milyen a SORS?

Tegnap még minden bonyolultnak látszott, s most milyen gyorsan megoldódott minden.

Május 20-án levelet kaptam tőle. Azt írta, a frontra vezényelték. Nagyon sokat gondol rám, nem tud elfelejteni (én sem!). Imádkozzam érte!

Soha többet nem hallottam róla.

Milyen az élet? – nagymama elmélkedése...

Részlet Életem regénye 13. fejezetéből

MENNYI MINDEN történik egy életen át? Még most is olyan nagy gondokkal kell megküzdenem, és annyira elfoglalt vagyok, minden percben. Többször hallják tőlem azt a mondást, hogy jó lenne már nyugdíjasnak lenni!

Persze, ezt úgy kell érteni, hogy végre csak a saját kedvteléseimnek szeretnék élni, de még mindig nekem kell másokról gondoskodnom.

Hiába. Ez jutott osztályrészül, és amit rám mértek Odafönn, azt meg kell tennem legjobb belátásom szerint, amíg erőm engedi.

És mégis: úgy érzem, hogy mintha derengene a sötétség után, mintha kicsit kezdene jobbra fordulni az életünk. Fiam is elkezdett valamit. Naponta fohászkodom a Mindenhatóhoz, hogy segítse őt, hogy rendbe jöjjön az élete. Mintha a gazdasági helyzet is kicsit javulna, s ezzel a gondokkal teli életünk is jobbra fordulhat.

Tudom, nehéz a lányom élete. Ő is magára maradt, egyedül kénytelen küszködni két gyermekével. De jó, hogy Emesét fölvtették a Szent Margit Gimnáziumba. Tudom, nehéz lesz neki, a korábbi iskolája után, mégis remélem, hogy itt jó kezekbe kerül, javára szolgál majd az elkövetkezendő négy év.

Danikát is fölvtették az egyetem villamosmérnöki karára. Most nyáron egy hónapig dolgozott, nem indul pénz nélkül az egyetemi éveinek.

Végül: Attilának kiállítása lesz! Úgy örülök neki, mert számára is óriási sikerélményt jelent. Olyan jól mutatnak a színes képei, amiket nagy gonddal-szorgalommal készített. Annyira várom a megnyitót!

Persze, a kiállításon kívül, meg a szokásos háztartási teendőkön túl is akad bőven munkám. Itt a befőzés, a lekvár főzés ideje.

Most csak egy adag szilvalekvárt főztem, mert legalább 50 üveg cseresznye-meggy-lekvár sorakozik a polcokon.

Közben lehűlt az idő, lecsót is tettem el, mert azt mondják, most szedik le az utolsó termést. Arról nem is beszélve, hogy a házbeli ügyekre is sok idő megy el. Csak már vége lenne! Igazán nem öröm számomra, hogy kipattant egy csúnya dolog. Ki hitte volna, hogy mik történhetnek egy házban.

Danika segít nekem, mert az életregényembe képeket szeretnék megörökíteni a régmúltból. Én annyira nem értek még a számítógéphez, hogy ilyesmit magam oldjak meg. Sokat már sikerült elhelyeznem a számítógépben, de még mindegyik nincs készen. Majd legközelebb folytatjuk. Amikor elment Danika, este sokáig gondolkoztam az egész hosszú életemen. Végigvonult előttem gyermekkorom, boldog ifjúságom, az erdélyi kedves diákévek, s valahogy nem akartam leragadni az utána következő nehéz éveken, ezért a kellemes emlékeknél hunytam álomra szemeimet.

**.*

Milyen lesz a világ hetven év múlva? 1

Finta Kata: Bipoláris világ

(Interneten találtam rá)

HAZÁNK IRODALMI ÉLETÉNEK EGYIK KIEMELKEDŐ ALAKJA: Finta Kata, akitől a Bipoláris világ oldalán ismét, immáron harmadszor is olvashatunk. Finta Kata, aki komoly sikereket ért el a Sokáig integettünk könyvével, s több nemes pályázatot is nyert Magyarországon, köztük a Lyra irodalmi pályázaton. Finta Kata, egyébként nem szenved bipoláris zavarban, de úgy érzi egy-két remekművével talán ő is segíthet, hogy javuljon a betegeknek és hozzátartozók életminősége, változzon a gondolkodásuk. Ezúttal egy érdekes jövőbe tekintését olvashatjuk. Jó szórakozást kíván az alkotáshoz a szerző. Olyan, mint a Mennysors! Lencsi, a családanya tizedik gyermekével gyes-idejét tölti. Napelemmel melegített, minden kényelemmel, géppel felszerelt lakásában, mint egy királyné ül a trónján.

Tíz gyermeke körülugrálja, Emsi, a pici éppen fölkeredzkedik az ölébe.

Köztük Zénó, egy emberforma robot állandó mozgásban van körülöttük, nevét szólítva teljesíti a parancsokat. Anya még alig töltötte be a 80. évét, fiatal arca mosolyra derül, megnyom egy gombot a szék karfáján, mire Emsi fölemelkedik az ölébe. Szeretettel öleli át, majd megkérdezi az izgó-mozgó gyermekeit: mit szeretnétek enni vacsorára? Nem kell csodálkozni mama 80. évén, nem tévedés! Ugyanis a naptár 2078-at mutat, amikor az emberek hosszabb ideig élnek, mint valaha, 2008-ban.

Mostanában az öregedés 120 éves kor után kezdődik! Mindezt elsősorban a régmúlt időkben előszeretettel használt, mesterségesen előállított gyógyszerek fogyasztásának eltörlése tette lehetővé, amelyek mindegyikében jócskán előfordult méreganyag; súlyos mellékhatásokat idéztek elő az emberek szervezetében. Ezen kívül az egészséges és a helyes táplálkozás, a gond nélküli, nyugalmas életmód, a tiszta levegő tette lehetővé, hogy ma már sokáig egészségesen élnek.

A betegség megszűnt. Minden kényelemmel, gépekkel felszerelt konyhában, ahány gyerek, annyi kívánság hangzik el anyjuk vacsorával kapcsolatos kérdésére. Mama kezében távirányítóval olvassa le a konyha egyik falát betöltő melegítő-komplexum tartalmát, majd megnyugtatja a gyermekeit, minden étel található benne. Egy másik gombbal sorban kinyitogatja az ajtókat, elektromos karok rakosgatják a beprogramozott ételcsomagokat az asztalon elhelyezett tányérokra; a melegítést igénylőket előbb a sütő-forralóban kellő hőmérsékletre hevítve teszi asztalra.

A gyerekek az asztal mellett sorakozó székek mellé állva, nagyságukhoz mérten emelkednek megfelelő magasságba. Csendben fogyasztják el vacsorájukat.

Az italokat hasonló módon kapják a hűtőből, vagy a világító ételmelegítő részből, langyosan vagy forrón, óhajuknak megfelelő hőfokon.

Zénó intésére nagyságrendben felsorakoznak a két méter magasra nőtt tinédzserek és kisebbek, majd bevonulnak a fürdőbe, ahol a fal mellett ragyogó fehér csempéből, kissé süllyesztve fut végig az önműködő zuhanyozó.

Ahogy levetik magukról a ruhát, beállnak egymás mellé, s a szerkezet mindegyikük méretéhez igazodva, beindul a kellemesen meleg permet, közben egy gombot megnyomva, az automatikusan működő mosdókrém. Ideális időben megszűnik a vízpermet és beindul a szárító.

Közben a levetett ruhák Zénó intésére, színek szerint kiválogatva, a hatalmas gépbe suhanak, ami halkan zümmögve automatikusan végzi a mosást, onnan a beállított idő után átkerülnek szárítóba, aztán simán, hajtogatva veszi ki Zénó és elhelyezi a szekrényekben. Nincs civakodás, hangoskodás. Minden rendben, fegyelmezetten zajlik, mivel a vacsorát, játékot, mosdást andalítón halk zene kíséri.

Reggel beállított ébresztőre kelnek a gyerekek. A mosakodás az estihez hasonlóan történik azzal a különbséggel, hogy nagy mosdókagylók mellett frissítik föl, és szárítják magukról a nedvességet. A nagyobbak saját szekrényükből választják ki a ruhát, amely a mutatóujj jelzésére előreugrik, csak le kell akasztani és belebújni, a zipzárok és gombok önműködően záródnak.

A kicsiknek a mama vagy a robot választja ki a ruhát.

Zénó jelenti a Lencsinek, ha indulásra kész a csapat, aki megnyomja a garázsajtó-gombját, onnan kigördül a nagy kétéltű családi autó, a gyerekek kényelmesen elhelyezkednek benne; a jármű hangjelzésre indul, és önműködően halad a beállított útvonalon, megáll előbb az óvoda előtt, ahol kinyílik az ajtó, kilépnek a kicsik, egyszerre tárul az óvoda kapuja és a gyerekeket várják a dadusok és óvónők, továbbhaladva jutnak az iskolába.

Hazatérésük hasonló módon történik, mint a reggeli utazásnál.

A házi-feladatokat az iskolások saját számítógépen készítik, amelyek leellenőrzik a munkát.

A másnapi iskolai holmi becsomagolását Zénó ellenőrzi. Már az óvodások is ügyesen kezelik a nekik készült számítógépeket. Utána elektromos gépek segítségével tornásznak és játszanak halk dallamok kíséretében.

Ebben a családban Lencsi irányítja a családot, aki egyedülállóként neveli csemetéit. Gyermekének apját időnként a családsegítő központból, kiválogatott elődei spermabankjából válogatta össze, gondosan ügyelve arra, hogy a fiúk-lányok aránya megmaradjon

Gondjai nincsenek, mivel megszűntek azok az elavult módszerek, hogy a szükségleteiket pénzért vásárolják. Amikor a gépek jelzik a készlet apadását, távirányítóval mindenféle anyagot, élelmiszert, ruhát, bármit pontos időben, robotokkal szállítják házhoz, és helyükre pakolják. A gyermeknevelést 2078-ban munkaviszonyként számítják be a nők részére, és a család létszámának arányában busásan honorálják.

Lencsi barátnője: Lilike, viszont apás családban él, férje Kazimír. A kis közösség életét ott is az asszony irányítja; nyolc gyermekét a már eléggé elavult kor hagyományai szerint, természetesen módon előállítva hozta világra, azonban mindnyájuk ellátása ugyanolyan formában történik, mint Lencsinél.

Amire szükségük van, ők is mindent megkapnak. Annyi a különbség, hogy Kazimír munkáját a közösség számára végzi, amely a gépek-automaták továbbfejlesztésére irányul, azokat állandóan modernizálni kell. Ebben az időben már telefon sincs, elég, ha valaki rátekint ismerőse arcképére, a közelében megszólal a hangja; a beszélgetés úgy folyik, mintha az illető ott ülne mellette.

Ma, 2078-ban a robotok munkáját is folyamatosan korszerűsítik, régen megszűntették a nehéz házimunkát. Már csak az elektromos felolvasógépek segítségével lehet hallani, vagy múzeumokban látni olyan elavult módszerekről, hogy a lakás tisztítását hangos zajjal működő porszívók és tisztítógépek végezték, amelyeket egyik helyiségből a másikba, kézi erővel kellett húzgálni, a port belőle nehéz munkával, kézzel kiüríteni, és lépcsősorokon járkálva, kukákba hordani.

Most, csak bekapcsolnak egy egérnyi méretű robotot, a tisztítandó helyiség ajtajára akasztva, ami percek alatt automatikusan szívja ki a port, pollent, ellátja megfelelő szintű páratartalommal, utána magától kikapcsol.

Ragyogó tiszta a lakás, olyan gondosan lehetetlen port törölgetni bútorokról, padlóról, mint ezzel a módszerrel. Azonban Kazimír már ezt is elavultnak véli, és jelenleg mindentudó számítógépén ennek korszerűbbé tételén kísérletezik.

Másik elgondolása a fekhelyek korszerűsítése.

Megoldani, hogy a gyerekeknek, és nyugdíjas kort elérő, 120 éven felüli embereknek ne kelljen kényelmetlenül elhelyezkedniük az ágyon, hanem emelőszerkezettel, egyenesen a fekhely közepébe kerüljenek, ahol a kényelmesen, kipihenhetik a semmittevés fáradalmait.

Egyébként Kazimírt feltalálóként tartja számon a VILÁGGÉP TTC, mivel megtalálta a módját, hogy az emberek környezetében élő állatokkal is kommunikálni lehessen.

A speciális számítógép már készen áll, kezelésére megkezdtek az állatok beiskolázását. Mindkét ismerősünk családjában élnek olyan cicák és kutyusok, amelyek beszédhangon szólnak gazdijuknak, mit szeretnének enni, és ha nem tetszik valami a környezetükben, azt is közölni tudják.

Olyan szerkezet terveit Kazimír már betáplálta a számítógépébe, amivel a lassabban gondolkodó gyerekek agyműködését stimulálni lehet. Ugyanis két gyermekével – hiszen szegénykéek a régi módszerrel jöttek a világra – gondjai adódtak, ezért az átlagosnál nehezebben vésik agyukba a kötelezően előírt tananyagot.

Nos, így élünk most, 2008 év márciusában. A modernizálás tempósan halad.

Tetszik a hír? Osszad meg ismerőseiddel!

Milyen lesz a világ hetven év múlva?⁶ 2

2008. március

Előre megadott témára készített mű.

OLYAN, MINT A MENNYORSZÁG!

Lencsi, a családjában tizedik gyermekével gyes-idejét tölti. Napelemmel melegített, minden kényelemmel, géppel felszerelt lakásában, mint egy királyné ül a trónján. Tíz gyermeke körülugrálja, Emsi, a pici éppen fölkéredzkedik az ölébe. Köztük Zénó, egy emberforma robot állandó mozgásban van körülöttük, nevét szólítva teljesíti a parancsokat.

Anyá még alig töltötte be a 80. évét, fiatal arca mosolyra derül, megnyom egy gombot a szék karfáján, mire Emsi fölemelkedik az ölébe. Szeretettel öleli át, majd megkérdezi az izgó-mozgó gyermekeit: mit szeretnének enni vacsorára?

Nem kell csodálkozni mama 80. évén, nem tévedés! Ugyanis a naptár 2078-at mutat, amikor az emberek hosszabb ideig élnek, mint valaha, 2008-ban. Mostanában az öregedés 120 éves kor után kezdődik!

⁶ Irodalmi Rádió MP pályázatára küldött mű. Megjelent az IR Honlapján és körlevélben, továbbá megjelenik Hallgató című hangzó és hallgató és nyomtatott folyóiratban, elhangzik az IR rádió műsorában.

Mindezt elsősorban a régmúlt időkben előszeretettel használt, mesterségesen előállított gyógyszerek fogyasztásának eltörlése tette lehetővé, amelyek mindegyikében jócskán előfordult mérgeanyag; súlyos mellékhatásokat idéztek elő az emberek szervezetében. Ezen kívül az egészséges és a helyes táplálkozás, a gond nélküli, nyugalmas életmód, a tiszta levegő tette lehetővé, hogy ma már sokáig egészségesen élnek. A betegség megszűnt.

Minden kényelemmel, gépekkel felszerelt konyhában ahány gyerek, annyi kívánság hangzik el anyjuk vacsorával kapcsolatos kérdésére. Mama kezében távirányítóval olvassa le a konyha egyik falát betöltő melegítő-komplexum tartalmát, majd megnyugtatja a gyermekeit, minden étel található benne.

Egy másik gombbal sorban kinyitogatja az ajtókat, elektromos karok rakosgatják a beprogramozott ételcsomagokat az asztalon elhelyezett tányérokra; a melegítést igénylőket előbb a sütő-forralóban kellő hőmérsékletre hevítve teszi asztalra.

A gyerekek az asztal mellett sorakozó székek mellé állva, nagyságukhoz mértén emelkednek megfelelő magasságba. Csendben fogyasztják el vacsorájukat.

Az italokat hasonló módon kapják a hűtőből, vagy a világító ételmelegítő részből, langyosan vagy forrón, óhajuknak megfelelő hőfokon.

Zénó intésére nagyságrendben felsorakoznak a két méter magasra nőtt tinédzserek és kisebbek, majd bevonulnak a fürdőbe, ahol a fal mellett ragyogó fehér csempéből, kissé süllyesztve fut végig az önműködő zuhanyozó. Ahogyan levetik magukról a ruhát, beállnak egymás mellé, s a szerkezet mindegyikük méretéhez igazodva, beindul a kellemesen meleg permet, közben egy gombot megnyomva, az automatikusan működő mosdókrém. Ideális időben megszűnik a vízpermet, és beindul a szárító.

Közben a levetett ruhák Zénó intésére, színek szerint kiválogatva, a hatalmas gépbe suhannak, ami halkán zümmögve automatikusan végzi a mosást, onnan a beállított idő után átkerülnek szárítóba, aztán simán, hajtogatva veszi ki Zénó és elhelyezi a szekrényekben.

Nincs civakodás, hangoskodás. Minden rendben, fegyelmezetten zajlik, mivel a vacsorát, játékot, mosdást andalítón halk zene kíséri.

Reggel beállított ébresztőre kelnek a gyerekek. A mosakodás az estihez hasonlóan történik azzal a különbséggel, hogy nagy mosdókagylók mellett frissítik föl, és szárítják magukról a nedvességet.

A nagyobbak saját szekrényükből választják ki a ruhát, amely a mutatóujj jelzésére előreugrik, csak le kell akasztani és belebújni, a zipzárok és gombok önműködően záródnak. A kicsiknek a mama vagy a robot választja ki a ruhákat.

Zénó jelenti a Lencsinek, ha indulásra kész a csapat, aki megnyomja a garázsajtó-gombját, onnan kigördül a nagy kétéltű családi autó, a gyerekek kényelmesen elhelyezkednek benne; a jármű hangjelzésre indul, és önműködően halad a beállított útvonalon, megáll előbb az óvoda előtt, ahol kinyílik az ajtó, kilépnek a kicsik, egyszerre tárul az óvoda kapuja és a gyerekeket várják a dadusok és óvónők, továbbhaladva jutnak az iskolába. Hazatérésük hasonló módon történik, mint a reggeli utazásnál.

A házi-feladatokat az iskolások saját számítógépen készítik, amelyek leellenőrzik a munkát. A másnapi iskolai holmi becsomagolását Zénó ellenőrzi.

Már az óvodások is ügyesen kezelik a nekik készült számítógépeket.

Utána elektromos gépek segítségével tornásznak és játszanak, halk dallam kíséri ütemes mozgásukat.

Ebben a családban Lencsi irányítja a családot, aki egyedülállóként neveli csemetéit. Gyermekeinek apját időnként a családsegítő központból, kiválogatott elődei spermabankjából válogatta össze, gondosan ügyelve arra, hogy a fiúk-lányok aránya megmaradjon.

Gondjai nincsenek, mivel megszűntek azok az elavult módszerek, hogy szükségleteiket pénzért vásárolják.

Amikor a gépek jelzik a készlet apadását, távirányítóval mindenféle anyagot, élelmiszert, ruhát, bármit pontos időben, robotokkal szállítják házhoz, és helyükre pakolják. A gyermeknevelést 2078-ban munkaviszonyként számítják be a nők részére, és a család létszámának arányában busásan honorálják.

Lencsi barátnője: Lilike, viszont apás családban él, férje Kazimír. A kis közösség életét ott is az asszony irányítja; nyolc gyermekét a már eléggé elavult kor hagyományai szerint, természetes módon előállítva hozta világra, azonban mindnyájuk ellátása ugyanolyan formában történik, mint Lencsinél.

Amire szükségük van, ők is mindent megkapnak. Annyi a különbség, hogy Kazimír munkáját a közösség számára végzi, amely a gépek-automaták továbbfejlesztésére irányul, azokat állandóan modernizálni kell.

Ebben az időben már telefon sincs, elég, ha valaki rátekint ismerőse arcképére, a közelében megszólal a hangja; a beszélgetés úgy folyik, mintha az illető ott ülne mellette.

Ma, 2078-ban a robotok munkáját is folyamatosan korszerűsítik, régen megszüntették a nehéz házimunkát.

Már csak az elektromos felolvasógépek segítségével lehet hallani, vagy múzeumokban látni olyan elavult módszerekről, hogy a lakás tisztítását hangos zajjal működő porszívók végezték, amelyeket egyik helyiségből a másikba, kézi erővel kellett húzgálni, a port belőle nehéz munkával, kézzel kiüríteni, és lépcsősorokon járkálva, kukákba hordani.

Most, már csak bekapcsolnak egy egérnyi méretű robotot, a tisztítandó helyiség ajtajára akasztva, percek alatt automatikusan szívja ki a port, pollent, ellátja megfelelő szintű páratartalommal, utána magától kikapcsol. Ragyogó tiszta a lakás, olyan gondosan lehetetlen volna port törölgetni bútorokról, padlóról, ahogy ezzel a módszerrel tették korabeli elődeink. Azonban Kazimír már ezt is elavultnak véli, és a jelenlegi mindentudó számítógépén ennek korszerűbbé tételén kísérletezik.

Másik elgondolása a fekhelyek korszerűsítése, hogy a gyerekeknek, és nyugdíjas kort elérő, 120 éven felüli embereknek ne kelljen kényelmetlenül elhelyezkedniük az ágyon, hanem emelőszerkezettel, egyenesen a fekhely közepébe kerülnek, ahol a legkényelmesebben pihenhetik ki a semmittevés fáradalmait.

Egyébként Kazimírt feltalálóként tartja számon a VILÁGGÉP TTC, mivel megtalálta a módját, hogy az emberek környezetében élő állatokkal is kommunikálni lehessen. A speciális számítógép már készen áll, kezelésére megkezdtek az állatok beiskolázását.

Mindkét ismerősünk családjában élnek olyan cicák és kutyusok, amelyek beszédhangon szólnak gazdijuknak, mit szeretnének enni, és ha nem tetszik valami a környezetükben, azt is közölni tudják. Olyan szerkezet terveit Kazimír már betáplálta a számítógépébe, amivel a lassabban gondolkodó gyerekek agyműködését stimulálni lehet. Ugyanis két gyermekével – hiszen szegénykéek a régi módszerrel jöttek a világra és gondjai adódtak, ezért az átlagosnál nehezebben vésik agyukba a kötelezően előírt tananyagot.

Nos, így élünk most, 2078 év márciusában. A modernizálás tempósan halad.

Milyen szép az erdő. Kisbárkány, 1945. július 1. hétfő

Korán felkeltünk, már hajnali ötkor kinn voltunk a Csapástetőn, gombázni megyünk, mert sok eső esett, épp' megfelelő idő gombaszedésre. Már jó ideje jártuk az erdőt, amikor felkelt a nap. Gyönyörű az erdő... A fák között beszűrődő napkévék sugarai a harmatos földre hullva olyan látványban részesítettek, mintha gyémántokkal lenne teleszórva az egész erdő. A madarak hangos csiviteléssel üdvözöltek bennünket, a felkelő napot és az Egek Urát, aki minden jóval ellátja őket.

Eleinte alig láttunk gombát, később azonban Pityuval egy remek helyre bukkantunk. Egy tisztás szélén gombával volt terítve a környék. Egészen frissek, még csak a fejük teteje látszott ki az avarból. Azt se tudtuk, merre szaladjunk a szebbnél-szebb gombákért. Már megtelt minden kosár, hátizsák. Az enyém ugyan kicsike volt, de a gombától nehéz lett.

Még a pulóveremet is összekötöztük, hogy abba is gombát gyömöszölhessünk. Hazafelé alig bírtuk cipelni zsákmányunkat, jól kifáradtunk, mégis szép kirándulásban volt részünk.

*** **

Mindszenty. Csak egyszer láttam közelről⁷

RÖGÖS ÚTON ÉRKEZTEM IDÁIG. Ne feledjék, ekkor 1946-ot írtunk. A történet egy része Magyarországon, azon belül Salgótarjánban játszódott le, amit akkor sokan előszere-ttel „Kismoszkvának” neveztek. Most beszéljen helyettem a naplóm:

Salgótarján, 1946. június 22. szombat. Nem jutott írógép, így a kész gépeléseket, én olvas-tam össze Sztáray úrral, a Bánya-irodában. Rákérdezett tegnapi rosszullétemre, aztán elmondta, hogy ő is ki eléggé kimerült, mire megkérdeztem: Mondja, Sztáray úr, nagyon szereti ezt a bányát?

– Miért kérdi?

– Csak azért, mert reggel héttől este kilencig itt tölti az idejét, – nincs magánélete! Csodálkozva nézett rám és így reagált: Katalin, ne mondjon ilyet, mert kikap tőlem!

– Komolyan gondoltam, amit mondtam: Tényleg, hogyan bírja? Ezerfelé rángatják. Mindent magának kell intéznie?

– Hagyjuk ezt, inkább mondja, hogy jobban érzi-e már magát?

– Köszönöm, még élek. Aztán folytattuk az egyeztetést. Este, hazaindulás előtt beosztotta, ki jön be másnap, mert elrendelték a munkaidőt vasárnapra is.

Voltam olyan bátor és megkérdeztem: Mi az oka, hogy vasárnap is dolgozni kell?

– Azért, amiért maga holnap Szentkútra akar menni. Az üzleteket kinyitatták a városban, hogy az ott dolgozók el legyenek foglalva. Acélgyárban félhivatalos ünnepély lesz, a városnál nagygyűlést szerveznek. Az embereket kirendelték hallgatóságnak.

Nem lelkesedtek a lányok, de húsz közül nyolcat ki tudott jelölni a holnapi munkára. Szerényen megjegyeztem: Én nem tudok bejönni.

– Persze, beteg volt, – tudom. Majd hozzátette, hogy ő se tud bejárni vasárnap, mert ebédet kell főzni.

A napokban, amikor a Ferencrendi atyák irodáján újságokat rendeztettem, és Péter atya szóbahozta – elhatároztam, hogy megyek Szentkútra. Azt is említette, hogy föltétlenül menjek. Eddig nem gondoltam arra, hogy majdnem lehetetlenség, gyalog menni, rossz cipő-ben. Mi lesz, ha útközben elfog a rosszullét, nem tudok visszajönni? Péter atya buzdítására mégis elhatároztam, lesz, ami lesz, megyek! Megsegít a Jóisten, nem lesz semmi baj. Este elkészítettem az útravalót. Kevés időm maradt az alváásra.

Június 23. vasárnap. Mindkét ébresztőórát beállítottam, nehogy elaludjak, hátha nem csörögnek az órák?

Ilyen gondolatok villantak át agyamban, mikor fölébredtem és fölkattintottam a villanyt. Utána már csak percekre aludtam el, nem akartam, hogy elnyomjon az álom. Így telt az idő háromnegyed háromig. Mindenáron hallani akarom a hercegprímás beszédét. Közben emlé-kezetembe idéztem azt a napot, amikor tavaly, 1945. szeptember 23-án Szécsényben voltam rokonainknál, és a Ferences atyák templomában hallgattam a szentmisét, délben a herceg-prímás tiszteletére országszerte megkondultak a harangok. Most, hogy a közelünkben lesz, ezt az alkalmat nem akarom elszalasztani.

Kevesen voltak még a gyülekezőhelyen, de a plébániánál már elegendő voltunk. Út közben eleredt az eső, nehogy unalmassá váljék a hosszú menetelés. Észre se vettem, már ott voltunk. Újra Szentkútnál!

⁷ Megjelent a Balassagyarmati ÉLETERŐ (róm. kat. egyházi lap) 2001. augusztusi számában.

A régi kedves hely, mintha csak pár hete lett volna, hogy mint gyerekek, átruccantunk oda, egy-egy napra. Pedig annak már legalább 5-6 éve is lehet. A templomban misét hallgattunk, áldozás után kimentünk a térre, ahol egy szentbeszéd folyt. Elkésérített, hogy elkéstem, azt hittem, a hercegprímás mondja a beszédét, – hiszen pont ezért jöttem ide. Valaki fölvilágosított, hogy ő tíz órákor, az ünnepség végén fog beszélni.

Megnyugodtam. Így jutott időnk reggelizni. Utána visszaindultunk, hogy jó helyet kapjunk. A lépcsőkön már nem volt hely, odamentem a rendező tisztelendő úrhoz. Kértem, tegye lehetővé, hogy a szónoki emelvény közelében lehessenek, ahol jól hallok majd a beszédet, mert gyorsírással fogom jegyezni. Kérdőn, kutatóan nézett rám és megkérdezte: – Miért akarja leírni a beszédet? – majd folytatta: Tudok egy esetet, amikor valaki úgy tette át jegyzeteit, a beszéd szövegét, hogy egészen más lett belőle, mint ami elhangzott. Nem csodálkoztam, ha gyanakszik, hisz’ megmondtam, hogy Salgótarjánból jöttem.

Amennyire tudtam, megnyugtattam, és olyan könnyörgően néztem rá, hogy odaengedett az oltár melletti bástyába. Nagyon megörültem, mert éppen ezt a helyet szemeltem ki magamnak.

Következett a műsor. Csapatokban jöttek a népviseleti ruhákba öltözött „Kalász” lányok (katolikus falusi lányok-egyesülete), községenként külön-külön álltak.

Középre került a mezőkövesdiek színes tarkasága. Gyönyörű volt a látvány főnről. Most örültem, hogy innen láthatom, olyan volt, mintha egy színházban, a páholyból figyelhetném az előadást.

Kezdődött az ünnepély. Több ének hangzott el, volt szavalókórus, majd korszerű kérdés-felelet műsor következett: divatról, a fiatalság gondjairól, mindennapi dolgokról. Utána köszöntések, üdvözlések hangzottak el.

ÉS MOST FÖLÁLL AZ EMELVÉNYRE MINDSZENTY JÓZSEF HERCEGPRÍMÁS ÚR, HOGY ELMONDJA BESZÉDÉT!

Óriási tapsvihar, és éljenzésben tört ki a végeláthatatlan (többtízezres) tömeg. Egy talpalatnyi hely sem maradt szabadon.

Rengeteg emberfej mindenfelé, amerre a szem elláthat. Elült a tapsvihar, mély csend borult a térre, olyan mély csend, hogy én a ceruzám sercegését hallottam. Kihúzódtam az oltár mellé, ott írtam a papok között. Egy kicsit eltakartak, így nem látszott, hogy valaki jegyzetel.

Határozott fellépése, megnyerő megjelenése, kivételes szónoki tehetsége elragadta a hallgatóságot. Ilyen beszédet nem hallottunk mostanában.

Már nem csodálkozom azon, hogy amerre jár, ezrek, százezrek követik mindenütt.

Minden szava oly igaz. Beszéde tömör, nincs abban egy nélkülözhető szó, minden benne van, ami lényeges.

Úgy éreztem, beszéde rám is találó. Igen, ma nekem is be kellett volna mennem, ma, vasárnap, mint sok másnak – dolgozni. Miért? Hogy a katolikusok ne a templomba menjenek, Isten házába.

Utána megemlékezett magyar hazánk helyzetéről, egyházunkról, elszakított és elhurcolt testvéreinkről, a hadifoglyokról. A következőket szó szerint jegyeztem be a naplómbe:

„Azzal a céllal jöttem ma ide, mondta beszéd végén: azt a szentséget, amit a szentáldozás nyújtott nektek, amit a lábatokban éreztek a hosszú gyaloglástól, és a tisztaságtoknak minden értékét. Mielőtt elmentek, ajánljátok fel a mai napot Magyarország Nagyasszonyának, az ország feltámadásáért, a foglyainkért, testvéreink szabadulásáért, a magyar siralomvölgy tengerének leapadásáért, és mindenütt a világtájakon, a Kárpátok pereme mellett a magyarok rettenetes szenvedésének megszűnéséért.”

Sokan sírtak a szavak hallatán. Én is törölgettem könnyeimet. Ezután elbúcsúzott Isten áldását kérve ránk. Magával ragadta a hatalmas embertömeget, úgy lelkesülni, szívből örülni, mint ahogy ott láttam, talán még sehol eddig!

Micsoda éljen és tapsvihar tört ki, zengett a templom melletti térség. Nem kell félni, én sem féltem sorsunkat, a katolikus magyar sorsot.

Sokan vagyunk, és velünk van az Isten.

A viharos taps és éljenzés után lassan, sokára csend lett, én csak ültem tovább magamba mélyedve.

Felajánlottam a mai zárandoklatot (amilyenben eddig még nem volt részem) a hercegprímás úr elgondolása szerint a fogságban sínylődőkért, szeretett Guszti bátyámért, hogy minél előbb szabaduljon a többi magyar hadifogollyal együtt, azokért, akik itthon ártatlanul rabságban sínylődnék és határokon kívül élő rokonainkért, magyar testvéreinkért, egyházunkért, áldozatvállaló papjainkért. Imába foglalva kértem Isten áldását Házfőnökünkre, Péter atyára, akik olyan jók hozzám, nagy magányomban mellettem állnak.

Szeretem őket, mint testvéreimet, igyekszem a rágalmakat elhárítani róluk, főleg, amikor igaztalanul bántás éri őket, a félreértéseket javukra tisztázni.

Segítséget kértem családunk, testvéreim sorsának jobbra fordulásáért, mindenkiért, akiket szeretek és ismerek, akik jót tettek velünk menekülésünk után. Olyan jó volt ott. Lelkem felemelkedett, mintha semmi anyagi gond, baj nem nyomná vállaimat.

Erőt gyűjtöttem, felfrissülve, nyugodt, tiszta és derűs lélekkel térek haza, fölvidítva a monoton hétköznapiakat. Milyen jó, hogy Péter atya rábeszélte erre a zárandoklatra!

Délután négykor indultunk hazafelé. Tréfálkoztunk, nevetgélünk. Fél úton megálltunk, hogy a lemaradt csoportot bevárjuk.

Beborult az ég, nemsokára nekikeseredve, zuhogni kezdett az eső.

Bőrig áztunk, semmit ért az ernyő, kendő, meg a kabát. Ez se vette el a kedvünket. Mikor beértünk a városba, sokan olyan furcsán, *szinte „ferde szemmel” néztek bennünket*. Nem csoda. Sok embert félrevezettek.

Nekünk felejthetetlenül szép élményt nyújtott a mai nap.

Este így imádkoztam:

„Istenem, légy velünk, add, hogy győzzön az igazság, segítsd meg az ilyen drága, értékes embereket, akik a te akaratod szerint küzdenek, ne engedd őket gonosz kezekbe, akik gáncsolják áldásos munkájukat. Amen.”

(Itt sajnós, hiányzik egy teljes lap (két oldal) a naplóból).

Ez a zárójeles megjegyzés ide tartozik, mert abban az időben veszélyes volt hasonló jegyzeteket őrizni még otthon, a fiók mélyén is.

A napló sorait otthon jegyeztem le, a hiányzó lapot néhány évvel később kellett megsemmisítenem a gyorsírási jegyzetfüzetemmel együtt. (Micsoda érték lenne ma az a szó szerinti jegyzetfüzet!)

Valaki följelentett érte, és ha az ismeretségi körömben nincs egy olyan ember, aki erre figyelmeztet, talán meghurcoltak volna érte.

Nekem erekllye volt, emlék attól az embertől, akit csodáltam merész kiállásáért, akit nagyra értékeltem, egy olyan írás, ami senkinek nem árthatott. Kincsként őriztem, mégis el kellett égetnem.

A följelentésről szóló rövid ügyészégi határozatot ma is őrzöm.

Lényege: Az eljárást megszüntetik, mivel a beszédet nem terjesztettem, a birtoklás pedig nem bűncselekmény!

Csak egyszer láttam közelről⁸

Egykori naplója alapján írta: Finta Kata

„Most feláll az emelvényre Mindszenty József
Hercegprímás úr, hogy elmondja a beszédét”.

RÖGÖS ÚTON ÉRKEZTEM IDÁIG. Ne feledjék el, hogy ekkor 1946-ot írtunk. A történet egyik része Magyarországon, azon belül Salgótarjában játszódott le, amit akkor sokan előszeretettel „Kismoszkvának” hívtak.

És most beszéljen helyettem a naplóm:

Salgótarján, 1946. június 22. szombat. *Ma nem jutott nekem írógép, így az elkészült gépeléseket én olvastam össze Sztáray úrral, az irodájában.*

Mivel tegnap rosszul éreztem magam, megkérdezte: Hogy érzi magát? Ezután a következő párbeszéd zajlott le közöttünk:

– Köszönöm, még élek.

– Én is kimerültem.

Én (ártatlanul): – Mondja, Sztáray úr, nagyon szereti ezt a bányát?

– Miért kérdi?

– Csak azért, mert reggel 7-től este 9-ig itt tölti az idejét, nincs magánélete!

– Katalin, ne mondjon ilyet, mert kikap tőlem!

– Komolyan gondoltam, amit mondtam: Tényleg, hogyan bírja? Különösen délelőttönként tapasztaltam, hogy ezerfelé rángatják.

Annyival tartozom, hogyan kerültem Salgótarjába. Front elől menekülnünk kellett Marosvásárhelyről, mert nyilvánvalóvá vált a románok Yassy-nál történt átállása után, hogy a visszacsatolt területeket ismét elveszítjük. Egy Nógrád megyei kis faluban, Kisbárcányban éltük át az „éles” háborús eseményeket, s ha lehet, még ezeknél is rosszabb, emberi brutalitással, gonoszsággal kellett szembenéznünk.

Amint a helyzet lehetővé tette, Pista bátyámmal együtt megélhetés után kellett néznünk, mert a leírt események következtében otthonunkat, mindennemű anyagi javainkat elveszítettük. Le kellett mondanunk arról, hogy főiskolán továbbtanulhassunk. Ő műszaki, én képzőművészeti pályára készültem.

Ezért kerültem Salgótarjába, a Bánya központjába, ahol leltárak gépeléséhez kerestek munkaerőt. A megnevezett úr a kisfőnökünk volt.

Ismét naplójegyzetekkel folytatom: Még egyszer megkérdezte (Sztáray úr): – Jobban van már?

– Köszönöm, még élek – ismételtem. Hazaindulásunk előtt beosztotta, ki jöjjön be másnap, mert elrendelték a munkaidőt vasárnapra is. Voltam olyan bátor és megkérdeztem: Szabad megtudnom, mi az oka, hogy vasárnap is dolgoznunk kell?

– Például azért, amiért maga holnap Szentkútra akar menni. Az üzleteket kinyitatták a városban, hogy a dolgozók el legyenek foglalva. Az Acélgyárban valamilyen félhivatalos ünnepély lesz, a városnál pedig nagygyűlést tartanak.

Minden programot azért találtak ki, hogy sokaknak megakadályozzák a törekvését, hogy Mindszenty József hercegprímás beszédét meghallgassák. Nekem szerencsém volt, mert Sztáraynál megértésre találtam. Megéreztem, hogy hozzám hasonlóan érez az akkori politikát illetően.

Nem lelkesedtek a lányok, de húsz közül nyolcat ki tudott jelölni a holnapi munkára. Én közöltem vele, hogy nem tudok jönni. Erre (megértően) azt válaszolta:

⁸ Elküldve az Új Ember szerkesztőségének

– Persze, tudom, hogy beteg volt, de én se tudok bejárni vasárnap, mert főzni szoktam. Családom Budapesten él, engem pedig a munkám egyelőre ide köt.

Már korábban elhatároztam, hogy Szentkútra megyek, amikor Péter atya (Ferences rendi szerzetes) újságok rendezése közben arra kért, hogy föltétlenül menjek velük. Eddig nem gondoltam végig, hogy majdnem lehetetlenség rossz cipőben elindulni 20 kilométeres gyalogtúrára. Mi lesz, ha elfog a rosszullét útközben, és nem tudok visszajönni?

Péter atya buzdítására mégis elhatároztam, lesz, ami lesz, megyek. Nem mulaszthatom el az alkalmat, hiszen hallok, hogy ahol a hercegprímás beszédet mond, az emberek tízezrei hallgatják. Ezért tesznek óvintézkedéseket, hogy akiket lehet, távol tartsák tőle. Megsegít a jó Isten, nem lesz semmi baj. Este elkészítettem az útravalót. Alig maradt időm alvásra.

Június 23. vasárnap. Mindkét ébresztőórát beállítottam, nehogy elaludjak. Jóval korábban fölébredtem, felkattintottam a villanyt. Utána már csak percekre aludtam el, nem akartam, hogy újra elnyomjon az álom. Mindenáron ott akarok lenni, hallani akarom a hercegprímás beszédét. Közben emlékezetembe idéztem azt a napot, amikor tavaly, 1945. szeptember 23-án Szécsényben voltam a rokonoknál, a ferences atyák templomában hallgattam szentmisét. Aznap délben az új hercegprímás tiszteletére országsszerte megkondultak a harangok. Most, hogy a közelünkben lesz, ezt az alkalmat nem akarom elszalasztani.

Így telt az idő háromnegyed 3-ig. A gyülekezőhelyen még kevesen voltak, mikor odaérkeztem a főplébánia-templom elé, ahol többen csatlakoztak hozzánk. Út közben néha eleredt az eső, nehogy unalmassá váljék a hosszú menetelés.

Észre se vettem a távolságot, már ott voltunk. Újra itt vagyok, Szentkúton! A régi kedves helyen, mintha csak pár hete lett volna, hogy, mint gyerekek, átruccantunk egy-egy napra, pedig az már legalább 5-6 éve történt.

Éppen szentbeszéd folyt a templom melletti téren, amikor a csoportunk odaérkezett.

Nagyon elkésérített, hogy elmulasztottam a beszéd elejét, azt hittem, már a hercegprímás úr beszél, amiért eljöttem! Valaki fölvilágosított, hogy a hercegprímás csak 10 órakor, az ünnepség végén tartja beszédét, mire megnyugodtam.

Volt rá idő, megreggeliztünk, majd elindultunk, hogy jó helyet kapjunk. A többiek széledtek, én nem mozdultam el a térről. A lépcsőkön akkor már nem volt hely, odamentem a rendező tisztelendő úrhoz. Kértem, tegye lehetővé, hogy a szónoki emelvény közelében lehessen, ahol jól hallok majd a beszédet, mert gyorsírással fogom jegyezni. A lépcsőkön már akkor nem volt szabad tartózkodni.

Kérdőn, kutatóan nézett rám és megkérdezte:

– Miért akarja leírni a beszédet? – majd folytatta: tudok egy esetet, amikor valaki úgy tette át jegyzeteit, hogy egészen más lett belőle, mint ami elhangzott. Nem is csodáltam, ha gyanakodott, hisz’ megmondtam, hogy Salgótarjánból jöttem.

Amennyire meglepetésem miatt tudtam, megnyugtattam, és olyan könnyörgően néztem rá, hogy odaengedett az oltár melletti bástyába. Nagyon megörültem, mert éppen ezt a helyet szemeltem ki magamnak.

Ezután következett a műsor.

Csapatokban jöttek a „Kalász” lányok (Akkor katolikus falusi lányok-egyesülete.) szép népviseleti ruhákba öltözve, akiket külön, községenként helyeztek el a téren.

Középre került a mezőkövesdiek színes tarkasága. Gyönyörű látvány volt onnan fölről. Most örültem csak, hogy innen láthatom, olyan volt, mintha egy színházban, páholyból figyelném az előadást.

Kezdődött az ünnepély. Több ének hangzott el, volt szavalókórus, majd korszerű kérdés-felelet műsor következett: divatról, a fiatalság gondjairól, mindennapi dolgokról. Utána voltak a köszöntések, üdvözlések.

**ÉS MOST FÖLÁLL AZ EMELVÉNYRE
MINDSZENTY JÓZSEF HERCEGPRÍMÁS ÚR,
HOGY ELMONDJA BESZÉDÉT.**

Óriási tapsvihar és éljenzésben tört ki a hatalmas, végeláthatatlan (többtízezres) tömeg. Egy talpalatnyi hely sem maradt szabadon. Rengeteg ember mindenfelé, amerre a szem ellát. Elhangzott a tapsvihar, mély csend borult a térre, olyan mély csend, hogy én a ceruzám percegését is hallottam.

Kihúzódtam az oltár mellé, ott írtam a papok között. Egy kicsit eltakartak, így nem látszott, hogy valaki jegyzetel.

Határozott fellépése, megnyerő megjelenése, kivételes szónoki tehetsége elragadta a tömeget. Ilyen beszédet nem hallottunk mostanában. Most már nem csodálkozom azon, hogy amerre jár, ezrek, százezrek követik mindenütt.

Minden szava oly igaz.

Beszéde tömör, nincs abban egy nélkülözhető szó, de minden benne van, ami lényeges. Egy igaz magyar ember, katolikus-vezető szónoklatát hallottuk.

Úgy éreztem, beszéde rám is találó. Igen, ma nekem is be kellett volna mennem, vasárnap, mint sok másnak dolgozni.

Miért? Azért, hogy a katolikusok ne Isten házába, a templomba menjenek, vagy ide Szentkútra. Beszéde közben úgy éreztem, mintha belelátott volna gondolataimba, mintha tudta volna, hogy sokan nem jöhettek ma ide.

Utána beszélt magyar hazánkról, egyházunkról, elszakított és elhurcolt testvéreinkről, a hadifoglyokról. A következőket, beszéde végét, szó szerint jegyeztem be a naplómbe:

„Azzal a céllal jöttem ma ide, hogy azt a szentséget, amit a szentáldozás nyújtott nektek, amit a lábatokban éreztek a hosszú gyaloglástól, és a tisztaságotoknak minden értékét, – mielőtt elmentek, ajánljátok föl Magyarország Nagyasszonyának; Magyarország feltámadásáért, idegenben szenvedő foglyainkért, és a testvéreink szabadulásáért, a magyar siralom-völgy tengerének leapadásáért, mindenütt a világtájakon, a Kárpátok pereme mellett a magyarok rettenetes szenvedéseinek megszűnéséért.”

Sokan sírtak szavai hallatán. Én is törölgettem könnyeimet, miközben jegyeztem a beszédet. Ezután elbúcsúzott, a jó Isten áldását kérve ránk. Magával ragadta a hatalmas embertömeget, úgy lelkesülni, szívből, lélekből örülni, mint ahogy ott láttam, talán még soha sehol eddig! Micsoda éljen- és, tapsvihar tört ki, zengett, zúgott a templom melletti hatalmas térség... Úgy éreztem, nem kell félni, én sem féltem sorsunkat, a katolikus magyar sorsot. Sokan vagyunk, és velünk az Isten.

Amikor a viharos taps és éljenzés után lassan, nagy sokára csend lett, csak ültem ott tovább, magamba mélyedve.

Felajánlottam a mai zárandoklatot (amilyenben eddig még sohasem volt részem) a hercegprímás elgondolása szerint a fogságban sínylődőkért, szeretett Guszti bátyámért, hogy minél előbb szabaduljon a többi magyar hadifogollyal együtt, azokért, akik itthon szenvednek rabságban, és határainkon kívül élő rokonainkért, magyar testvéreinkért, egyházunkért, áldozatvállaló papjainkért.

Külön imámba foglalva kértem a jó Isten áldását Házfőnök atyára és Péter atyára, akik olyan jók hozzám, akik nagy magányomban mindig mellettem állnak. Szeretem őket, mint testvéreimet, mindig igyekszem a rágalmakat elhárítani róluk, amikor igaztalanul bántás éri őket, a félreértéseket javukra tisztázni.

Segítséget kértem családuknak, testvéreim sorsának jobbra fordulásáért, mindenkiért, akiket szeretek és ismerek, akik jót tettek velünk menekülésünk idején és utána.

Olyan jó volt ott. Felemelkedett a lelkem, mintha semmi anyagi gond, baj nem nyomná vállaimat.

Erőt gyűjtöttem, felfrissült erővel, nyugodt, tiszta, derűs lélekkel tértem haza, fölvidítva a monoton hétköznapiakat. Milyen jó, hogy Péter atya rábeszélte erre a zárándoklatra!

Délután 4-kor indultunk vissza Szentkútról, út közben tréfáltunk, nevetgeltünk. Félúton megálltunk, hogy a lemaradt csoportot bevárjuk. Beborult az ég, és nemsokára nekikeseredve zuhogott az eső. Bőrig áztunk, mit sem ért az ernyő, kendő, meg kabát. Ez se vette el a kedvünket, mindnyájan vidámak voltunk.

Mikor beértünk a városba, sokan furcsán, szinte „*ferde szemmel*” néztek bennünket. Nem csoda. Sok embert félrevezettek.

Én az egésznapos fáradtság ellenére nagyon jól, frissnek, könnyűnek éreztem magam. Este így imádkoztam:

„Istenem, légy velünk, add, hogy győzzön az igazság, segítsd meg az ilyen értékes embereket, akik a te akaratom szerint küzdenek, ne engedd őket gonosz kezekbe, akik gáncsolják áldásos munkájukat. Amen.” (Utólagos bejegyzés: Sajnos, imám nem hallgattatott meg.)

(Itt hiányzik egy teljes lap {két oldal} a naplóból.)

A zárójeles megjegyzés is ide tartozik, mert abban az időben veszélyes volt hasonló jegyzeteket őrizni még otthon, a fiók mélyén is.

A napló sorait otthon jegyeztem le, a hiányzó lapot pedig néhány évvel később kellett megsemmisítenem a gyorsírási jegyzetfüzetemmel együtt, pedig kicsoda érték lenne ma az a szó szerinti jegyzet!

Ugyanis ezért valaki feljelentett,⁹ és ha nincs az ismeretségi körömben egy olyan ember, aki erre figyelmeztet, talán meghurcoltak volna érte.

Számomra az a gyorsírással telt füzet egy ereklyének számított, egy emlék attól az embertől, akit csodáltam merész kiállásáért, akit nagyra értékeltem, – egy olyan írás, ami senkinek nem árthatott. Kincsként őriztem és el kellett égetnem.

A feljelentésről szóló rövid ügyészégi határozatot ma is őrzöm: az van benne (csak a lényegét írom le), hogy az eljárást megszüntették, mivel a beszédet nem terjesztettem, a birtoklás pedig nem bűncselekmény!

Miskolc-Tapolcán

Lejegyezte gyorsírással: Finta Kata, 2004. március 19

POSTALÁDÁNKBAN szinte havonta találunk egy meghívót, amelyen egy fürdőhelyre lehet előjegyezést kérni. Egyikben szerepelt egy ajánlat; elhatároztam, hogy Attilával elmegyünk, nagyon jó lenne már valahová kimozdulni a hosszú tél után. Nem jelentkeztem be írásban, arra gondoltam, hátha közbe jön valami, vagy ha olyan zord idő lesz, akkor kellemetlen lenne lemondani az utat. Inkább az utolsó napokban telefonon jelentkeztem.

Hajnali 4,31-kor kint voltunk (szerencsére a szemben levő) a húsbolt előtt, ahol egy közeli szomszéd házaspár is várakozott már, s még néhány ismeretlen.

Rövid várakozás után jött a busz. Jól szervezik, mert sok helyen megáll és a városban is több helyen szálltak föl a jelentkező utasokat. Dejtáron, majd Romhányban és megálltunk, aztán már csak az úti cél felé haladtunk, közben megvirradt. Nagyon hosszú volt az út, közben egy vendéglő előtt megálltunk, ahol feketekávéval itunk.

Noszvaj volt a délelőtti célpontunk, ahol egy szép kastélyszállóban gyapjúbemutatót vettünk részt. Nekem ismerős volt, az előadó hamar észrevette, hogy sok újat nem fogok hallani tőle. Szép terméket láttunk, de csodálkoztam az árakon.

⁹ Bármilyen hihetetlen vagy furcsa, de igaz, hogy a saját férjem volt az, igaz, hogy a válópert akkor már elindítottam.

A mi cégünk termékeihez képest nem tudom, hány szoros árak repkedtek itt.¹⁰ Megelégedésemre szolgált, hogy a mi termékeink jobbak, szebben vannak kidolgozva, s ráadásul még az árjegyzék szerinti árak is jóval alacsonyabbak a látottaknál, nem beszélve arról, hogy a havonta szokásos akciókon 25-35%-os kedvezménnyel is lehet vásárolni.

Bemutattak egy ún. komfort ülőpárnát mágnes csíkkal, ami nálunk is új termék. Ennek árán aztán végképp elcsodálkoztam. Ott 50 000 forintért kínálták, kisült, hogy ezt mi hatezer alatt rendelhetjük meg, s amit ők „ajándékként” kínáltak hozzá, ha valaki azonnal megveszi (egy macit), azt tízezres ajándékként emlegették, holott nálunk maximum ötezer! Kicsit mulattatott, de bosszantott is, hogy az embereket mennyire be lehet csapni!

A bemutató után ebédeltünk, Attilának vettem üdítőt, s mindketten ittunk egy-egy feketét. Aztán továbbindult az autóbuszunk a Miskolc-tapolcai barlangfürdőbe. Mindketten nyugdíjas belépővel mentünk fürödni.

Gyorsan levetkeztünk, s irány a finom termálvíz. Csodálatos volt a fürdő. Nemrég' újítták fel, kanyargós barlangokon keresztül úszkáltunk fiammal, míg legtöbben beültek a meleg „nagy lavórba” (én úgy hívom az ilyen helyeken szokásos kisebb forró vizes medencéket, ahol, mint a szardíniás-dobozban, egymás hegyén-hátán ülnek az emberek).

Nagyon kellemes és felüdítő volt a víz, jó hatással a térdeimre, utána egész héten át éreztem gyógyító hatását.

Fürdő után sokáig vártunk az autóbuszra, mert nem volt ott a megjelölt időben. Közben vettünk egy-egy szelet lángost. Út közben Attilával elfogyasztottuk az otthonról hozott szendvicseket, teát és üdítőt.

Fáradtan szundikáltunk a hosszú úton, s hazatérve nem kellett álomba ringatni bennünket.

Otthon nem figyeltem fel a konyhaasztalon talált összehajtogatott papírra. Csak az volt furcsa, hogy Gyuri nem jött haza. Később találtam meg a számítógépen a cetlijét, hogy néhány napra elutazik.

De hová ment ilyen hirtelen?

**. **

Misztikus történetek

Pakolom a könyveket a dobozokból a polcokra. Kezembe került egy nagy könyv, amely misztikus történetekről szól. Kicsit beleolvasok. A hetvenes években újságcikkek jelentek meg csodás, hihetetlen történetekről, a TV is sorozatot mutatott be, s én is akkortájt vásároltam meg a kezemben tartott könyvet. Közben eszembe jut, hogy én is abban az időben, már nem éppen fiatalon – tanultam autót vezetni.

Akkor megengedhettem magamnak, hogy egy „csodálatos” kocsit: Wartburgot vehessek birtokba, mielőtt évekig előre kellett fizetnem a részleteket. Nos, ebben az időben (akkor még olcsó volt a benzin), jártam, jártuk családommal a környéket, az országot. Gyakran előfordult, hogy gyermekeimet látogatva nyári időben késő este, egyedül döcögtem hazafelé Warbicsek „hátán”. Kétórányi utat tettem meg (akkor, sötétben) Budapesttől hazáig. Közben besötétedett, s nekem eszembe jutottak azok a közlemények, amelyek beszámoltak arról, milyen „eltérítések” fordultak elő, még kicsi hazánkban, Dunántúlon is.

Egy tanítónő utazott valahonnan hazafelé Trabanton, mikor jön feléje valami fényesség, aztán semmire sem emlékszik. Mit ad Isten? Másnap reggel nem messze onnan, ahol a fényességet látta, bent a szántóföldek közepén találta magát, ott ébredt fel álmából... Testén pedig injekciós-tű nyomait fedezte fel.

Abban az időben szinte naponta találtunk leírásokat hasonló eseményekről újságokban, televízióban, mindenhol. Arra gondoltam, ha mindez igaz, mi lenne, ha egyszer az UFÓK engem rabolnának el?

**. **

¹⁰ Nyugdíjas voltam, mindennel próbálkoztam és abban az időben és forgalmaztam egy másik cégtől vásárolt hasonló cikkeket.

Mit jelent egy év? (Mi nők – ilyenek vagyunk!)

1980 – 1. Tizenéves lehettem, amikor Erdélyben élő, idős nagyanyámnál töltöttem az iskolai szünidőt. Meglátogatta őt egy évvel idősebb lánytestvére, akivel annyira egyformák voltak, mintha ikertestvérek lennének. Én is szinte csak a ruhájukról tudtam őket megkülönböztetni. Valaki a társaságból megkérdezte tőlük, ki az idősebb? Mire, az én kedves Nagymamám kihúzta magát, és bejelentette: én egy évvel fiatalabb vagyok nála! Mindenki mosolygott a válaszára, biztosan arra gondoltak, hogy mit számít egy év ebben a korban?

2. Középiskolába jártam. Osztályfőnökiünk a lányoktól sorban kérdezte az adataikat. Mikor sorra kerültem, bemondom, hogy X év, december 30. – Hogy lehet valakinek ilyen születésnapja? – Kérdezte tőlem csodálkozva. Szülei nem várhattak még két napot? Ha fiú lenne, egy évvel hamarabb soroznák be katonának!

3. Most jöttem rá, hogy bizony néha sokat jelent egy év, amikor én is nyugdíjas korba léptem.

Ugyanis ha valahol megkérdezik tőlem, hány éves vagyok, az évszám után mindig hozzáfűzöm azt is, hogy én december 30-án leszek X éves! Bizony nem mindegy, hogy ugyanabban az évben-januárban, vagy az év utolsó hónapjának utolsóelőtti napján jöttem a világra, mert ha például januárban lenne a születésnapom, akkor már egy évvel idősebb lennék!

..*

N-betűs történetek következnek

Nagyszülők és unokák¹¹

1971. SZOMORÚ ESZTENDŐKÉNT jelenik meg előttem ez év. Édesanyámnak hosszú évek óta egyre nehezebb lett járása, s a vérnyomásával is gondjai voltak, szedte a gyógyszereket, s azért különösebb gondjai nem voltak. Apuka szeretettel vette körül, s én is nagyon gyakran látogattam őket.

Olyankor fürösztöttem, a haját megmostam és a frizuráját is elrendeztem, ami mindig nagyon jól esett neki.

A ruhákat bőröndben hazahordtam, és tisztán vittem mindig vissza, hogy azzal s legyen gondjuk. Nekik nem volt telefonjuk, csak levélben és személyesen tudtuk tartani a kapcsolatot.¹²

Ezért váratlanul ért a hír, amikor megtudtam, hogy Anyukám kórházba került.

Sajnos, a közlekedés sem volt olyan, s ha valahova gyorsan el akartunk jutni, az akadályokba ütközött.

Amikor megtudtam, hogy kórházba került, és súlyos az állapot, hiába indultam el, csak Budapestig tudtam utazni, bátyámnál szálltam meg, onnan hajnalban mentem tovább Veszprémbe, a kórházba. Sajnos, elkéstem.

Borzasztó rosszul érintett, anyám elvesztése, évekig nem hevertem ki a történeteket. Apukához utaztam, mert ő sem tudta, csak megérezte anyukám elvesztését, én vittem neki a tragikus hírt.¹³

Nem tudtam elaludni. Képek jelentek meg a boldog időkből, amikor a családom és külön a gyerekek is ott nyaraltunk náluk.

¹¹ Lásd ezzel kapcsolatban a Vendéglátás 1974. c. novellát a V-betűnél

¹² A képen: Három generáció: Anyuka, én és kislányom

¹³ A képen: Szüleim, két unokával

Családom számára felejtethetlenné a balatoni fürdés és kirándulások. Jól éreztük magukat, a nagymama finom ételeket főzött és süített. A lépcsőzetesre kialakított kertben finom gyümölcs termett, amiből szörpök, befőtt, lekvár készült.

Eszembe jutott egy vendégség, hogyan készülődött anyukám a vendégek fogadására. Híres jó gazdasszony volt. Jó érzése volt hozzá, nagyon finoman főzött, süített, díszítette a hidegtálakat, a tortákat. Az ismerősök szerettek hozzánk járni: Matyi néni, a körjegyző felesége és a körorvosunk a védővel gyakran ebédeltek nálunk. Az orvos körülnézett a konyhában, ott forgolódott a tűzhelynél, a készülő ételek közelében.

Látom magam előtt, ahogy kiemelt egy falat rántott-húst a tálból, anyukám ránézett, mosolyogva, a mutatóujjával megfenyegette, mint egy rakoncátlan gyereket. Milyen szomorú, hogy már csak így, képzeletben láthatom

Hajnal lehetett, mikor végre álom jött a szememre.

_

Napvilágról elmélkedem

AMIKOR TEHETEM, naponta belépek a Napvilág Íróklubhoz, még ha csak néhány percre is. 2006. április 12-én léptem be, körülnéztem, és tetszett nekem ott minden, amit csak úgy, röviden át nézve tapasztaltam. Belépésem után, kezdetben nehézségekkel küzdöttem, mert előtte nem is olyan régen kezdtem el komolyabban írással foglalkozni. Először csak prózát írtam, s legelső anyag, amit feltettem: „Én és a számítógép” c. prózám, abból kitűnik milyen gondjaim voltak, hiszen korábban kézzel írtunk, vagy hagyományos írógépen tudtam dolgozni (14 éves koromban szorgalomból tanultam írógépen írni).

Belépésem óta eltelt nyolc év, azóta megismerkedtem a Napvilág belső „szerkezetével” s igyekeztem minél több anyagot föltenni, ahogyan szaporodtak az írásaim. Attól kezdve, szorgalmasan látogattam a Napvilágot, szerettem ott időzni, már több klubtársamhoz – mondhatom – közeli barátság köt.

Nagyon jó ötlet volt, amikor a Szerkesztőség elhatározta, hogy elektronikus úton, úgynevezett DIGI-kötetek címen, könyveket jelentenek meg. Legalább is én, örömmel üdvözöltem, és 2006-ban jelent meg első kiadott kötetem (címe: Gyermekem Attila, életrajzi regény) a Napvilágnál, s ugyancsak 2006-ban az Ádám ébredése c. kötet, – az Ótestamentum fantázia.

2007-ben sorban jelent meg 6 kötet, a következők:

Üvegerdő – Novellák

Tűzdráma – Dokumentumregény

Varázslatos este Elbeszélésekkel

Olga ballépései – Kisregény

Zsengéim – első verseskötetem és

2008-ban: Kisvárosunk – visszaemlékezés.

Minden kötet megjelent a Budapesten működő Széchenyi könyvtár mek.oszk.hu-nál, elkülönített, saját oldalon is.

Sajnos, nem mindenki élt a lehetőséggel, ezért beszüntették a további kötet-kiadásokat, legnagyobb sajnálatomra. Utána kerestem egyéb helyeken kiadási lehetőségeket, ami – közismert, hogy nem könnyű feladat, csak 2010-ben tudtam meg, hogy a Széchenyi Könyvtár is foglalkozik elektronikus kiadással, ezért a további köteteimet ott adtam ki, mivel próbálkoztam, de nem jártam szerencsével nyomdai kiadások tekintetében.

A Napvilághoz belépésem óta rendszeresen raktam föl az irodalmi műveimet, ma már 420 található ott. Szerettem olvasni a klubtársaim alkotásait és azokhoz igyekeztem véleményyt fűzni, ezek száma: 8560, s 2785 mások alkotásánál adtam le szavazatomat.

Írásaimat korábban sokan olvasták, s műveimre 6202-en voltak kíváncsiak, akik lejegyezték véleményüket. Ma már leginkább a külső látogatók olvassák sokan a föltett anyagokat.

Örömmel jelentkeztem be, amikor időm engedte, s most is gyakran, lehetőleg naponta igyekszem betekinteni. Az viszont tény, hogy kezdetben intenzívebb élet zajlott az oldalon, mint mostanában. Sajnos, azt tapasztalom, hogy egyre kevesebb látogató van, mint korábban, s azok is egyre fogynak, gyakran alig hárman vagy négyen árválkodunk, pedig a tagok létszáma: 1578 fő.

S ma is, ennyi ember közül velem együtt: négyen voltunk, szinte egész nap. Tudom, akik dolgoznak, nem mindig tudnak időt szakítani rá, mégis munkaidő után is lehetne betekinteni legalább egy rövid időre. De több ifjú klubtársunk is van, akik iskolába járnak, és nyugdíjasok bőven akadnak, akiknek jutna rá idő. Kellene valamit kitalálni, ami kissé megmozgatná a teljes tagságot, netán túl sokan vagyunk, s ez okozhatja az érdeklődés hiányát?

Ki kellene találni valamit, ami a társaságból több érdeklődést váltana ki.

** **

Négy éves korszakok letűnése 2007

ARRA NAGYON JÓ A DEMOKRÁCIA, hogy most már mindenki nyilvánosan, szabadon ordíthatja véleményét, akkor is, ha arra senki sem kíváncsi. Még ha bármennyire is bomlasztó, sértő, és az egész társadalomra káros is.

Minden ciklus-váltás után hallhatjuk a szólamokat, hogy az elmúlt négy év alatt mit „tettünk” s hogy mi lesz majd, ha netán az ellenfél kerül kormányra. Érdekes.

Az a baj, hogy nálunk a mindenkori kormányoknak nem ellenfele, hanem mindig csak ellensége van (jelenleg ádáz ellensége!), amelynek soha nem jó semmi, még talán az sem, ha ők kezdeményeznék (már ilyen is történt), és Isten ne adja, mégis elfogadnák azt! Mert ha elfogadják, akkor sem jó.

Aztán jön az óvodás módszer: Ha az ellenfél kerül legközelebb kormányra, még meg sem melegednek a bársonyszékben, első dolguk, amit lehetséges, de inkább mindent, azt is, ami jó azt is feltétlenül visszacsinálják, megváltoztatják. Mi az nekünk, mindent megváltoztatni?

Kerül, amibe kerül! Gazdag ország vagyunk!

Ez a gyakorlat teszi tönkre az országot, mindig, mindennel ellenkezni, aláásni a hatalmon levő kormány tekintélyét, ahelyett, hogy keresztényi módon inkább imádkoznának az emberek a hatalmon lévőkért, hogy munkájukkal az itt élők jólétét szolgálják.

Borzasztó hallani a gyűlöletet, amit szítanak, az ország népét is kettéosztva. Ha így megy tovább, az emberek nem mernek egymással beszélni, barátkozni, mivel ha politika kerül szóba, azonnal parázs vita kerekedik.

Sértődés és gyűlölet egymás iránt, ha nézeteik bármilyen csekély mértékben is különböznek a másiktól.

Ahelyett, hogy emberi hangnemben tárgyalások útján jutnának egyezségre, ami az ország jólétét szolgálná. Sőt, ha a ciklus lejártá után a másik nagy párt kerülne kormányra, akkor nekik is kényelmesebb lenne a bársonyszék, mivel saját véleményük is bekerült az egyes intézkedésekbe, változtatásokba.

Most, amikor a program elkészült, igyekszik helyreállítani a megbillent gazdaságot. Nem kellene kormányváltásokban gondolkodni. Mindenki tudhatná, hogy meg kell reformálni a gazdaságot, különben végünk van.

Például az egészségügyi program sem tűr halasztást, sürgősen javítani kell rajta. A mienknél fejlettebb államoknál is javítanak rajta, mégsem győzik a kiadásokat.

Kihasználni valakinek azt az egyetlen mondatát, amit a leköszönt miniszterelnök kiejtett, és azt kiforgatva, rosszindulatúan állandóan szajkózni, utálatos dolog. Már akadtak, akik összegyűjtötték, hogy az ellenzék mennyit hazudott nekünk. Talán azt kellene folyton mérgetni hasznos munka helyett, hogy ki hazudott többet?

Mindezt a gyűlöletet személy szerint ki kezdeményezte?

Aki nem fér a bőrébe, aki nem bírja kivárni a négyéves ciklusok végét, hogy majd akkor demokratikus módon újra megmértesse magát? Nem bírja kivárni, sürgős neki, mert minél előbb fejére szeretné illeszteni a koronát? Pedig már bizonyított.

Az talán sok, más mellett, nem hazugság, hogy a lehetetlent (!) tizennegyedik nyugdíjat ígért a nyugdíjasoknak? Ki hitte el neki?

Legutóbbi ciklusukban a mostani ellenzék olyan mélyre süllyesztette a szegényebb réteget, hogy ésszel senki sem sírhatja vissza azt a négy évet! Isten óvjon attól, hogy ismét ő irányítsa az országot!

Megjegyzés: 2007-ben írtam a cikket, de továbbra is időszerű.

** **

Négy éves „korszakok” letűnése

Ezt tettem föl a Napvilágnak: 07.12.10.

EGY ALKALOMMAL Televízióban elhangzott hír után ismerőseimmel beszélgettem. Nem egyedül csak ő (akiről a híradás szólt) járt így, hogy négy év múlva (de lehet, hogy csak töredék négy év után) visszaküldték a helyére, egy miniszteri székből, példaként mondjuk, hogy állatorvosnak, de csak egyikükről kívánok most néhány szót szólni, mert hasonlóan akart cselekedni, mint sokan mások.

Neki sem tetszett megválni kényelmes irodai berendezésétől (bársonyszékétől), a vezetés mellé kapott autóktól, hanem felpakoltatta, és elszállította kis hazánk távoli tájára, hogy ott az *állatorvosi tevékenységéhez nélkülözhetetlen szoláriumokkal* és egyéb tárgyakkal fellendítse megyéjének állattenyésztését!

Hiába igyekezett csendben elhagyni kényelmes munkahelyét, és észrevétlenül távozni, sajnos, sokan látták, hallottak és fejcsóválva figyelték a költözködés részleteit, mert nem maradt titokban.

Arra nagyon jó a demokrácia, hogy most már mindenki nyilvánosan, szabadon ordíthatja véleményét, akkor is, ha arra senki sem kíváncsi, még ha bármennyire is bomlasztó, a társadalomra nézve káros is.

Minden ciklus-váltás után hallhatjuk a szólamokat, hogy az elmúlt négy év alatt mit „tettünk” s hogy mi lesz majd (!), ha netán az ellenfél kerül kormányra. Érdekes.

Csak az a baj, hogy nálunk a mindenkori kormányoknak nem ellenfele, hanem mindig ellensége van, amelynek soha nem jó semmi, még talán az sem, ha ő kezdeményezné, és Isten ne adja, mégis elfogadnák azt!

Mert ha elfogadják, akkor mégsem jó. Aztán jön az óvodás módszer: Ha az ellenfél kerül legközelebb kormányra, még meg sem melegszenek a bársonyszékekben, első dolguk, amit lehetséges, de inkább mindent, azt is, ami jó azt is feltétlenül visszacsinálják, megváltoztatják.

Mi az nekünk, mindent megváltoztatni?

Kerül, amibe kerül! Gazdag ország vagyunk!

** **

Ne vessünk! Gyűjteményemből, humor

EGY TEMPLOM hirdetőtábláján a következő olvasható:

Tudjátok - e , hogy a **Tál család** hány tagja tartozik a gyülekezetünkhöz?

Először is az öreg **Dik Tál**, aki mindent irányítani akar...

Aztán ott van **Protes Tál** bácsi és fivére **Szabo Tál**, akik folyton ellenszegülnek és mindent meg akarnak változtatni.

A húguk, **Irri Tál**, nyughatatlan bajkeverő a két fiával, **Inzul Tállal** és **Molesz Tállal** együtt.

Valahányszor felmerül egy új kérdés, **Hezi Tál** és felesége, **Vege Tál** várni akar vele, legalább még egy évet.

Aztán ott van **Imi Tál**, aki folyton arra törekszik, hogy a mi gyülekezetünk pontosan olyan legyen, mint az összes többi.

Affek Tál néni túl sokat képzel magáról.

Iker öccsei, **Garan Tál** és **Han Tál** pedig hamis ígéretekkel próbál új tagokat csalogatni a gyülekezetéhez.

De azért nem minden családtag rossz.

Asszisz Tál testvér például kifejezetten segítőkészen intézi az egyházi ügyeket.

A dúsgazdag üzletember nagybácsi, **Invesz Tál** anyagi hozzájárulására mindig lehet számítani.

A remek politikai érzékkel megáldott **Reprezen Tál** kiválóan képviseli a közösség ügyeit diplomáciai körökben.

Az elkötelezett **Agi Tál** nővér élen jár a térítésben. **Medi Tálhoz** bármikor fordulhat átgondolt és megnyugtató tanácsért, a szertartásokon az egyházi énekeket pedig **Kán Tál** dalolja, zenész fivére **Trombi Tál** (a kamasz **Mu Tál** átmenetileg nem énekel vele.)

Sajnos a múlt év során három családtaggal is kevesebben lettünk:

Két unokatestvér, **Dezer Tál** és **Konver Tál** áttért más vallásra, a kilencven éves **Exi Tál** néni pedig végelgyengülésben hunyt el.

Megjegyzés: Kedves rokonom küldte nekem, azért tettem ide a novellák közé, hogy aki olvassa, kicsit nevessen.

A KÖVETKEZŐ RÉSZ MÁR NEM NEVETNIVALÓ

Nostradamus Pannoniáról Kivonat a jövődőléseiből,
telitalálat!¹⁴

Nostradamus Pannoniáról

Kivonat a jövődőléseiből, telitalálat!

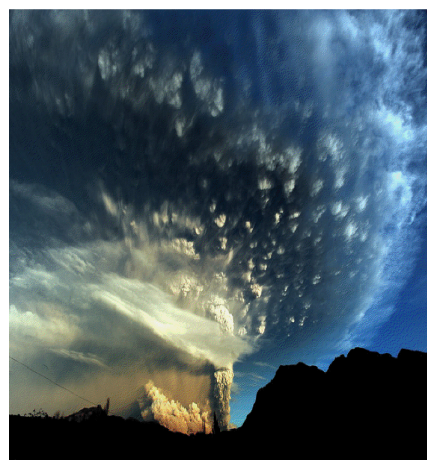
„94. /

Keletről primitív, barbár horda tör
Magyarországra, nem először.

A nép minden vagyonát elhordja,
a csőcselék a mélyből előtör.

**Megérkeznek a haza elárulói,
sértődöttek, és idegenek**

**tíz évig tudják a népet zsarolni:
vörös és sárga a címerben egyek.**

¹⁴ Kép: Vulkan, az Internetről kölcsönöztem, lent: Szivárvány, Hatás Emese fotója.

97. /

Lesz majd, hogy a pénz egyre kevesebbet ér,
s az emberek apraját eldobják,
és hiába lesznek a pénzek egyre szebbek,
súlyuk miatt már a koldusok sem hordják.

**Értéke nem lesz semmi a munkának,
és nem lesz semmi haszna a pénznek,
uzsorások magyar földre licitálnak,
gazdagok helyett fizetnek a szegények.**

98. /

Róka, s hiéna vezeti a népet,
alattuk szétesik az ország,
a róka egyedül sokat téved,
a hiéna megássa a sírját.

**Végtelen a nép ostobasága,
de lassan feltámad az új erő,
nem hallgat róka hiéna szavára,
Pannónia nem lesz dögtemető.**

99. /

Jön új nemzedék, mely erős lesz,
és nem szégyelli többé, hogy magyar,
a vének nemzedéke önmagán erőt vesz,
s nem csak önmagának túr és kapar.

**Erkölcseben megújul majd az ország,
és végre büszke lesz minden fia,
mert ámulatba ejti egész Európát
sok-száz évnek elteltével Pannónia.**

Itt tartunk most

Ennek a kezdetnek jó lenne a szemtanúja
lenni!

Nő a volánnál

Nő a volánnál - Kétrészes¹⁵

TANULOK VEZETNI. Beiratkoztam autóvezetési tanfolyamra.

Az irodából hazaérkezve, egész őszön szorgalmasan tanultam; a tanfolyam áthúzódott a következő évre. Sajnos, akkor csak a műszaki témára volt könyvünk, a KRESZ-t csak jegyzetekből és tesztlapokból gyakoroltuk, mivel éppen módosítás előtt állt.

Hárman voltunk nők a csoportban sok fiatal fiú között. Tanulás közben érdekes esetek fordultak elő. A fiúk mind konyitottak valamit az autó szerkezetéhez, többen – úgy-ahogy – a vezetéshez is, mi „lányok” viszont mind kezdők voltunk. Sosem volt különösebb érzékem a technikai dolgok iránt, fogalmam sincs arról, mi van az autó motorterében és máshol, és az a sok alkatrész, vezeték, műtyűr mi célt szolgálhat.

¹⁵ Írásommal a Lyra Irodalmi Díj 2004. (okt. 9.) orsz. pály. 1. díj (40.000 Ft és Díszoklevél)

Hivatali beosztásom miatt gyakran utaztam gépkocsival, de azt sofőr vezette, s engem igazán nem érdekelt, hogy működik egy ilyen masina.

A műszaki foglalkozásokon két fiatal nő között ültem. Egyik órán az elméleti oktatónk a kuplungról magyarázott, sejtésünk se volt róla, mi lehet az. Keresni kezdtük vastag műszaki könyvünkben ezt a címet. Lapoztuk a könyvet, az egész óra azzal telt el, még figyelni sem tudtunk az előadóra. Hiábavaló volt minden igyekezetünk, sehol nem találtuk. Végignéztük a tartalomjegyzéket, ilyen nem szerepelt benne. Az óra végén derült ki, miért. Megkérdeztük az oktatót, a mai anyag hol található a könyvben? Közölte az oldalszámot, ahol vastag betűkkel nyomtatva olvashattuk: TENGELYKAPCSOLÓ! Csodálkozva néztünk össze, és azt válaszoltuk, hogy mi a kuplungot, s nem a tengelykapcsolót kerestük. A fiúk kinevettek bennünket, hogy még azt sem tudjuk, mi a kuplung! Valóban nem tudtuk.

Lányom éppen hazautazott és figyelte, milyen szorgalmasan tanulok. Átlapozta a könyvet, megnézte a feladatlapokat, aztán föltett néhány kérdést. Sajnos, nem dicsekedhettem különleges műszaki tudományommal.

– Anyukám! – mondta: Te nem fogsz átmenni a műszaki vizsgán...

– Dehogynem! Ne félts engem! Iskolában is mindig azt tanultam meg legjobban, ami nehéznek bizonyult.

Az elméleti rész után a gyakorlati képzés kezdődött. Az oktató kijelölte az időpontokat, az első óra a következőképpen zajlott le: Az udvarban állt a gépkocsi, oktatónk a vezetőülésre tessékelt, ő a jobboldali helyet foglalta el.

– Indítson! – mondta.

– Én nem tudok autót vezetni! – szaladt ki a számon ijedtemben.

– Persze: Azért ülünk most itt ketten, hogy megtanuljon.

Nagyon illetődött voltam. Minden új volt számomra. Amikor szép lassan megmozdult alattam a kocsi, csodálatos érzés töltött el. Oktatóm azonban jól megleckéztetett. Keskeny, egysávos, középen domború útra irányított, ahol eddig még nem jártam, és olyan érzésem támadt vezetés közben, hogy nem férek el rajta a kocsival.

Máskor az országhatár felé indultunk, ahol jobbra kellett kanyarodnom. Nagyon zavart, hogy az oktató mindig későn jelzi, merre fogunk menni. Ha én egyedül vezetek, tettem szóvá, előre tudom, hova akarok eljutni. Ha ismeretlen helyre kell mennem, tanulmányozom a térképet. Nem válaszolt megjegyzéseimre. Aztán magamtól is rájöttem, nyilván azért jelzi későn az útirányt, mert ki akarja próbálni, milyenek a reflexeim.

Most megint közel az útkeresztezéshez szólt, hogy jobbra fordulunk. Ekkor én bátran, élesen vettem be a kanyart, nemigen volt rá időm, hogy megfelelően lassítsak.

Utólag úgy értékelem, nekem akkor még túl sok volt egyszerre kétfelé figyelnem: Nézni, mikor kell lábammal a fékre taposnom, vagy mikor fordítsam jobbra a kormányt.

Egyszóval: alig sikerült befordulnom a mellékutcába, pedig akkor az út szélén mély árok húzódott, kellemetlen lett volna ott landolni. Túléltük!

Szerencsésen megúsztuk a dolgot, az oktatónak nem kellett rálépnie a pótfékre. Mikor túlestünk az egészen, én nagyot sóhajtottam, ő meg azt mondta: – Ha legközelebb nem fékez időben, nem fogok szólani, bemegyünk az árokba!

– Jó!, feleltem. – Nem egyedül megyek, maga is ott lesz mellettem.

Először KRESZ-ből vizsgáztunk. Bár mindig vizsgadrukkos voltam, de most jól vettem az akadályokat. Jóérzéssel töltött el, hogy a tanulás nem volt hiábavaló, sikerült, és nem is rosszul: elegendő pontszámmal átestem a vizsgán.

Következett a műszaki ismeretek vizsgája. Mindig fülembe csengett lányom mondása, ezért éjjel-nappal tanultam, hogy ne valljak szégyent.

Tesztlapokat kellett kitöltenünk. Általában három kérdés közül kellett kiválasztani a megfelelőt. Éreztem, hogy a műszaki vizsgánál valójában a jó vizuális készségem segített rajtam.

Amikor ránéztem a három lehetőségre, megjelent előttem az a kép, ahol bemutatták a helyes választ. Mivel számtalanszor átvettem az anyagot, az agyamba vésődtek a képek. Úgy jegyeztem meg a választ: Jobb oldali felső kép, tehát a jó válasz a „c”!

Nem voltam könnyű helyzetben, de az átlagnál jobb eredményt sikerült elérnem, aminek nagyon örültem. Megjegyzem, hogy a fiúk, akik nagy lendülettel, önbizalommal és lezseren várták a vizsgákat, azt gondolva, hogy eleget tudnak, ezért nem nagyon tanultak, – aztán lemaradtak a nők mögött.

Tudom, nem kellene dicsekednem azzal, hogy több évtizedes vezetés után ma sem tudok minden alkatrészt megkülönböztetni az autó motorterében, csupán azokat, amelyek meghibásodása miatt menet közben valahol az országúton le kellett állnom.

Ezután már csak arra vártunk, mikor kerül sor a gyakorlati vizsgára. Első alkalommal nagyon izgultam, de nemcsak én: mindenki, mert hallottuk, hogy nehéz feladatok elé állítanak, ami érthető, hiszen veszélyes üzem a gépkocsi.

Az irodából indultam a reggel 9 órakor kezdődő vizsgára, a kis rutinpályára. Előtte a szokásos egy adag helyett három erős feketekávét hajtottam fel. Mondhatom, meglett az eredménye, kezem-lábam reszketett, most már nemcsak az izgalomtól, hanem a túlzott adag koffeintől.

Mikor sorra kerültem, elfoglaltam a vezetői helyet az autóban, jobbról mellettem a vizsgáztató, akit a fiúk egyszerűen „Vaddisznónak” becéztek, ami csak fokozta az amúgy is tetőre hágott izgalmam. Én sosem láttam még ezt az embert, aki más városból jött vizsgáztatni. Amint ránéztem, érzéketlen fapofával ült le a gépkocsi jobb első ülésére.

De mit várhattam tőle? Nem mosolygott, nem kezdett udvarolni. Jó, de ez vizsga, nem teadélután! Mikor beültem a volán mellé, csendesen jegyzetelt egy füzetbe, de se nem rúgott, nem is harapott, és nem túrt az ormányával.

Talán mégsem olyan veszélyes, gondoltam, mint ahogy a fiúk ijesztgettek vele.

Felvette az adataimat, majd odaszólt: indulunk! Igen ám, de eddig a gyakorlati órákon a gépkocsi mindig előremenetben állt, most meg fordítva, a padka felé fordulva a kocsi eleje. Nagy izgalmamban – előremenetbe kapcsoltam.

Azonnal észrevettem a hibát, gyorsan javítottam. Hátha észre se vette? – reménykedtem. Dehogynem! Azonnal jegyzett valamit a noteszbe!

Nekem viszont mindkét lábam remegett, éreztem, hogy szinte használhatatlan vagyok. Azért az utasításoknak megfelelően végimentünk az Ipoly-parton.

Onnan a nagy rutinpályára felé fordultunk, először előre-, majd hátramenetben végigszenvettem a szokásos szlalomozást, közben egyszer-kétszer javítottam.

A keskeny Nádor utcában jól sikerült az Y-forduló, majd a régi banképület melletti kis emelkedőn a kézfékes indulás is, amitől eddig mindig féltem. Mikor végeztünk, visszamentünk a kiinduló helyre, s azt mondja a vizsgáztató:

– Na!, most kimegyünk a forgalomba!

Ekkorra már elfogyott belőlem minden erő, feladtam.

Ne haragudjon, szólaltam meg síri hangon, nem vagyok olyan állapotban, hogy forgalomban vezessek. *(Ezt is tanították az órákon!)* Kérem, szakítsuk meg a vizsgát. Azt hiszem, látta rajtam, hogy kezem-lábam remeg. Abban állapotunk meg, hogy újra kiírnak vizsgára. Milyen jól tettem, azt csak később tudtam meg.

A fokozott izgalomhoz az is hozzájárult, hogy a kötelező 30 óra gyakorlás nem ad kellő rutint a nyugodt vezetéshez.

Ezért befizettem a többletgyakorlás pótdíját, és szorgalmasan vezettem az új vizsgáig. A csoportbeliek közül többen családi autón vagy ismerősök kocsiján gyakoroltak, mégsem voltak sikeresebbek a vizsgán.

Az előbbi szép névvel illetett úriember ugyanis a jelentkezők felét új vizsgára kötelezte. Én éppen ezt akartam azzal elkerülni, hogy önként feladtam.

Oktatónk a várakozókkal beszélgetett, azt ajánlotta, hogy legközelebb a szokásosnál semmiképp' ne igyunk több kávét vizsga előtt, mert ellenkező hatást vált ki. Korábban sohasem fogyasztottam egynél többet, most a túl sok feketekávé megtette a hatását.

A következő vizsgát 1976. július 31-ére tűzték ki. Örömmel vettem észre, hogy nem a korábbi vizsgázatóval kellett találkoznom. Ismerős közlekedési ügyész foglalt mellettem helyet az autóban. Valahogy nyugodtabb voltam.

Elvégeztük az előírt vizsgafeladatokat. Jól érintett, hogy lakhelyünk környékére is elmentünk, ahol körbejártuk az utcákat. Azzal búcsúzott, hogy megfelelttem, de javasolta, hogy sokat gyakoroljak. Megnyugtattam, én is tisztában vagyok azzal, hogy nem állok a helyzet magaslatán. Néhány hét múlva megkaptam a vezetői engedélyt.¹⁶

Most már csak autó kell, hogy a csendes utcákban gyakorolhassak. Erre azonban még várnom kellett, mert abban az időben csak előre, részletekben történő befizetés útján lehetett autóhoz jutni.

Autózunk. Nem valószínű, hogy friss jogosítvány birtokában mindenki jól vezet járgányát. Kezdetben velem is történt néhány eset, ezek tanulságait saját érdekemben jól agyamba véstem. A Lányom nemsokára utánam vizsgázott, annyival előnyben volt velem szemben, hogy a fővárosban, én vidéken tanultam vezetni, ezen kívül ő ügyesebb, én kicsit bátrabb voltam nála.

Először autónk egy fehér Wartburg volt (Warbicseknek becéztük).

Elhatároztuk, hogy az országúton gyakoroljuk a vezetést. Szabadságát itthon töltötte, én dolgoztam. Attól félt, egyedül hogy jön ki a garázból, és az alig fél kilométer távolságra eső irodáig hogy jut el egymagában?

Megnyugtattam, hogy a folyópart melletti csendes úton talán nem is találkozik gépkocsival, ezért jöjjön csak bátran elé! A megbeszélte időben a nyitott ablaknál hallom jelzését – mivel a parkoló épp' ott volt, épségben idetalált.

Csendes délután, munkaidő végeztével, nekivágtunk cél nélkül az útnak, hogy tegyünk néhány kilométert városon kívül. Átvettem tőle a volánt, hazafelé majd ő vezet. A városból kiérve, alig találkoztunk járművel. Számunkra az volt a bökkenő, hol fogunk visszafordulni? Már elhagytunk egy, majd a következő falut is. Többször szerettünk volna visszafordulni, de mindig akkor vettük észre a lehetőséget (pl. egy bekötő utat), mikor már elhaladtunk mellette. Kétjegyű számmal jelzett úton mégsem akartunk Y-fordulóval bajlódni, még útakadályt idéznénk elő, amíg sikerrel megfordulnánk! Megtettünk 25 kilométert, még mindig nem találtunk alkalmas helyet. Azzal vigasztaltam lányomat: nem baj, ha addig nem is, Budapesten, a Nagykörúton (fordulás nélkül) vissza tudunk kanyarodni! Rétság előtt az országhatár felé vezető út elején terjedelmes parkoló van.

Vége! Befordultam, leálltunk. Az óriási izgalmat kipihentük, majd átadtam a volánt lányomnak és indultunk hazafelé, otthon minden baj nélkül beálltunk a garázssba, de ez utóbbi feladatot már én végeztem el. Ugyanis keskeny hely van a garázssor előtt, nem lehet egyenesen bejutni, a garázskapu sokkal keskenyebb, mint az előzőé volt.

¹⁶ Két sofőr: Balról a szerző, jobbról Lányom, gyakoroltuk a vezetést.

Ráadásul az egyik oldalfalnál végig polcok vannak, szűk a hely, a kocsi ajtaját is csak balról lehet kinyitni a kiszálláshoz.

Kerültem már olyan helyzetbe, hogy alig bírtam kijutni a garázsból. Ugyanis előtte nem én álltam be előremenetben, a kormány sem állt a megszokott helyzetben. Ezért amikor lassan elindítottam az autót, s kezdtem vele farolni, éreztem, hogy baj lesz, mert a kocsi jobb hátsó részével már súroltam a fémpolcot. Elöl semmi hely, nem tudtam mit tenni, leállítottam a motort, s kinéztem, kitől kérhetek segítséget? A közeli garázs autószerelőjével találkoztam, őt kértem meg, próbáljon kimenteni a garázsból. Sikerült, de neki se könnyen, s bizony az új gépkocsin csúnya horzsolások keletkeztek.

Én is csak több gyakorlás után értem el, hogy simán bejussak. Később aztán már mások elismerését is kiérdemeltem, akik kisebb kocsival többet bajlódtak, míg én a hosszú Wartburgommal könnyedén vettem az akadályt. Nos, a lányom ezt tudva, most nem akart bemenni vele, ezért vettem át a kormányt e művelet végrehajtásához.

Autós kalandok. Budapesten igazán jól eligazodtam egyedül, főleg gyalogosan vagy tömegközlekedési járművekkel mindig célhoz értem. Autóval akkor még gondot jelentett a nagy forgalomban egyszerre annyi felé figyelni. Ilyenkor jó volt férjem alaposabb helyi ismerete, csak az volt a baj, hiába ültem én a volánnál, egyes-egyedül ő akart dirigálni. Ő viszont kizárólag a célt tartotta szem előtt, nem a forgalmat és a lehetőségeket. Ezért nem volt könnyű dolgom mellette az autóvezetés.

Ezért aztán néha igen furá dolgok sültak ki. Haladtunk a zsúfolt, többsávos Rákóczi úton, mikor megszólal, hogy térjek át a szélső sávba, mert ott fordulunk jobbra. Kitettem az irányjelzőt, de csak hömpölygött a sok kocsi, egyik se adott elsőbbséget, maradtam hát a helyemen.

A férjem szólt: mondtam, hogy fordulunk kell, miért nem mentél át a másik sávba? Mire én csendesen megjegyeztem: máskor hamarabb szólj, mert csak azért, ha bekapcsolom az irányjelzőt, az én kedvemért egész Budapest forgalmát nem fogják leállítani!

Egy alkalommal velünk utazott lányom. Amikor mindketten kiszálltunk a kocsiból, fülembé sügta: „Anyukám! Papával (így hívta második férjemet) utazni, kész életveszély! Jó idegrendszered van, hogy kibírod. Én a helyedben már kiszálltam volna, vagy rég' kilöktem volna az autóból.”

Legközelebb Vácnál Rátót felé kanyarodtunk; férjem egy telket akart megnézni. A faluvégen keskeny hídra fordultam. Párom kiszállt, hogy majd segít! Jó. Megáll, idegesen mond valamit, a kezével össze-vissza gesztikulál, eszébe se jut, hogy a motor zúgása miatt egy szót se lehet hallani a kocsiban, a jelzései pedig érthetetlenek.

Ugyanis nem azt tette, amit mások, ha segíteni akarnak valakinek, hogy érthető mozdulatokkal jelzik, szabad-e az út. Begurult, mert nem bírja elviselni, ha én másik irány felé kanyarodom fordulás miatt, mint ahogyan ő eldöntötte magában. Na, gondoltam magamban, most megijesztem!

Hamar megfordultam, barátságos mosollyal integettem neki, aztán gyorsba kapcsolva, elszáguldottam mellette, otthagytam a hídon. A visszapillantóból láttam, még mindig hadonászott a karjával. Jó messzire igyekeztem tőle, egy kanyaron túl kicsit várakoztam, csak aztán indultam vissza érte. Ott állt és lecsendesedve nézett körül. Fölvettem. Igyekeztem meggyőzni, ha én ülök a volánnál, nekem kell döntenem, hogy jobb, vagy bal felé forduljak meg.

Egy verőfényes tavaszi vasárnap útnak indultunk, a szülőfalumba. Eleinte még ráhagytam a férjemre, válassza ki térképen az útvonalat. Jobb, ha elfoglalja magát, mert akkor velem kevesebbet foglalkozik. Ő azonban nem figyel az út minőségére, és késve jelzi, ha kanyarodni kell. Most is Nógrád megye erdős-hegyes, árkon-bokron keresztülvezető, kanyargós útjait választotta. Igaz, szép tájon, hűs erdőkön keresztül autóztunk, de kegyetlen rossz minőségű keskeny úton: hol erős magaslatokra föl, hol meredek lejtőkön lefelé.

Néhány kilométer távolságon belül apró falvakon át vitt az út, ahol nemcsak az emberek, de tehenek, tyúkók, kutyák épségére kellett vigyázni. Ezért sem üzemanyaggal, se idővel nem takarékoskodtunk. Amikor *végre* kiértünk a 21-es útra, mindjárt könnyebb volt vezetni. A gyér forgalmat kihasználva, négyesbe kapcsoltam, élveztem a sebességet. Egyszer csak rám szólt: Itt, itt fordulj balra!

Igen ám, de az itt, máris itt volt! Indexeltem, próbáltam fékezni, hátha be tudom venni az éles kanyart. Azonban ott ilyen sebességgel, nem kellő rutinnal – nem sikerült az úton tartanom az autót. Ezer szerencse, hogy a kanyaron túl igen sekély árok húzódott, a jobb első kerékkel becsúsztam oda. Azt se tudtam hirtelen, hogy ilyen helyzetben nem szabad azonnal ellenkező irány felé kormányozni, de én azt tettem. A hirtelen kormányzás miatt ismét az úton találtam magam, átlépve a felező vonalat. S jaj, nekem, éppen akkor jött szembe egy parasztszekér (vasárnap lévén) megrakva hat részeggel, akik hangosan kurjongatva, vészesen közeledtek felénk. Figyelmem rájuk szegeződött, s bár fékeztem, mégsem tudtam elkerülni az ütközést.

Rettenetes csattanás után amint körülnézek, a két ló a hátsó lábain áll, első lábaik ott kalimpálnak fölöttünk a levegőben... számomra mérhetetlenül hosszú ideig, pedig mindez pillanatok alatt zajlott le. Behunytam a szemem, gondoltam: itt már nincs mit tenni. Az történt ugyanis, hogy én az ijedtségtől, ők a meglepetéstől, – na meg az ital hatására – nem álltunk hivatásunk magaslatán. Az egész társaságban csak a lovak voltak urai a helyzetnek! Ösztönösen érezték, mit kell, vagyis mit nem szabad tenni! Még gyermekkoromban hallottam, hogy a ló intelligenciája annyira terjed, hasonló helyzetben nem lép rá emberre. Ez most beigazolódt.

A lovak ugyanis tőlünk ellenkező irányba, az úttest szélére rántották a rudat, meg a szekeret, részeg utasaival együtt, ezért nem zuhantak ránk, s fentről Órangyalunk vigyázott ránk.

Kezdem kicsit magamhoz térni, körülnéztem: Alig hittem el, de se nekem, se férjemnek semmi bajunk. Az ütközés csak az autót állította meg. Leállítottam a motort, miközben a szekeresek kerültek az út ellenkező oldalán húzódó árokba. Gyorsan kiszálltam az autóból, odamentem hozzájuk, akik szép sorban leugráltak a szekérről, mindnyájunk szerencséjére, a sekély árokba és az ijedtségen túl teljes épségben.

Kicsit később a fogat vezetője amolyan igazi nógrádi kanyargós káromkodásba kezdett, hogy tönkrement a kocsija! Ami ugyan nem volt igaz, később derült ki, hogy csupán a rúd repedt meg, amivel minden baj nélkül haza tudtak menni. Magamban hálát adtam a Teremtőnek, hogy mindenki épségben megúszta.

Mivel a fogat vezetője ravasz észjárásával kezdte fájlalni a fejét, majd végtagjait, fölajánlottam – ha nem tudunk megegyezni, hogy a CASCO alapján minden kárunkat megtérítsem – akkor a szemben levő major telefonján helyszínelő rendőröket hívok. Abban az időben a KRESZ szerint csak Ötvenezer forint fölötti anyagi kár, vagy komolyabb sérülés esetén volt kötelező a helyszínelés.

Azt hiszem, mindnyájan jobban jártunk volna, ha ebben maradunk. A helyszínelő udvariassága ellenére nem úsztuk meg büntetés nélkül. A motorházat megnyomta a fogat rúdja, magam nem boldogultam vele, a rendőr segített beindítani az autót. Aztán rokkant járművet valahogy lépésben elvezéreltem egy közeli gyárig. Arra kértem az öröket, hogy a zárt udvarban hagyhassam a kocsit. Segítséget adtak, mi pedig a legközelebbi autóbusz-megállóhoz gyalogoltunk, s onnan előbb Salgótarjánba, majd átszállva, hazajöttünk.

Másnap, a szerelővel együtt mentem az autóért, aki percek alatt elsősegélyt nyújtott a sérült autónak, és hazaindult saját kocsiján, ajánlotta, hogy lassan vezessek. *Nehogy fájjon szegény Warbicseknek*, nyugodt tempóban, lassan, döcögve értem haza, illetőleg egyenesen a szerelő-műhelybe. Egy hét alatt rendbe tették, olyan volt, mint új korában.

Kollégáim azon csodálkoztak, hogy mertem karambol után másnap hazavezetni az autót, ráadásul még ezután – nem félek beülni a kocsiba! Nekem ez meg se fordult a fejemben. Az a statisztika, amit akkor nemrég’ olvastam, bizony többször eszembe jutott: Az, hogy új vezetők közül sokan az első két évben karamboloznak. Nos, én is közéjük tartozom. Azt a tanulságot azonban levontam, hogy kicsit csökkentettem a sebességen, mert nagyon merészen hajtottam addig. Óvatosabb lettem, s főleg férjem jelzéseire jobban figyeltem, olyan értelemben, hogy nem kell mindig rá hallgatnom! Most is jobb lett volna egyenesen továbbmenni, és alkalmas helyen visszafordulva, lassú tempóban közelíteni meg a kanyart.

A fogat vezetője jelentkezett Pásztón a kórházban, ahol megvizsgálták. Mikor felkerestem, érdeklődésemre az orvos azt mondta, semmi baja nem történt az illetőnek, – aminek nagyon örültem. Az volt a véleménye, hogy valami hasznát akart húzni a dologból. Őt megbírságolták ittás vezetésért, tőlem meg a felezővonal átlépése miatt 3 hónapra bevonták a vezetői engedélyemet. Fellebbezésem alapján felére csökkentették az időt. Több évtizedes vezetésem során nem karamboloztam, de néhány gyakorlott vezető többször okozott kárt az általam vezetett autókban. Ezekről a kalandokról azonban majd máskor számolok be.

Autós kalandok. *Takarmányrépák potyognak előttem az útra, minden figyelmemet oda fordítom.* Csendes őszeleji délután volt, betakarítás ideje. Most nem férjem ült mellettem, hanem Kolléganőm, Rétságtól, hazafelé igyekeztünk. Érsekvadkert előtt jobb felől a dűlőútról nagy rakománnyal egy teherautó fordult elénk. Még jó, hogy nem ütköztem vele. Ballag előttem amolyan 25 km-es „sebességgel”, komótosan be a faluban, végig a falun, onnan kiérve, hasonló tempóban. Eszébe se jutott jobbra húzódni, hogy elhaladjak mellette, továbbra is tartva „nagy sebességét. Hiába igyekeztem többször elhagyni a lassú járművet, – sikertelenül.

Főleg azért szerettem volna megelőzni, mert rakományát az útra potyogtatta; takarmányrépák röpködtek szerteszét elénk az útra. Nagy volt a forgalom, hol szemben jött valami, hol egy kanyar, hiába próbálkoztam előzésemet jelezni, csak nem húzódott le.

Mögöttünk egy piros Lada haladt. Végre, egy kanyar után, mikor jól beláttam a szemben levő sávot, irányt jelezve előzésbe kezdtem, és ahogy a Wartburgommal lehetett, igyekeztem megelőzni a lassú járművet. Mikor visszatértem a helyemre, a Lada is nekilódult, előbb a teherautót, aztán bennünket is megelőzte.

Alig haladunk néhány kilométert, egy lejtőn a Lada megáll, kiszáll belőle egy civil, és tárcsával jelzi, hogy álljak meg. Mit akarhat tőlem?, gondoltam magamban, majd megálllok. Azt mondja, hogy rendőr és én szabálytalanságot követtem el.

Ugye, tudom mit? – kérdezi tőlem. Összenézek a kolléganőmmel, nem értettük a helyzetet, mert bizony én semmiféle szabálytalanságról nem tudok, az utasom se.

Amíg engem feltart, döcögve megérkezett a teherautó, amit végre meg tudtunk előzni. Azt is megállítja, odamegy a vezetőjéhez, én is, hallom, ahogy igyekszik meggyőzni, hogy bizonyítsa azt, hogy én előztem szabálytalanul és akadályoztam a forgalmat!

Én azonnal határozottan kijelentettem, hogy teljesen szabályosan előztem, időben visszatértem a jobb sávba. Persze, igyekeztem előzni, főleg azért, mert láttam a mögöttem haladókat, akik szintén előzni szerettek volna. Az tény, hogy többszöri próbálkozásom sikertelen volt, mert az előttem haladó teherautó nem segített azzal, hogy lehúzódjon jobbra nem lehetett jól látni a szembeforgalmat, ráadásul az úttestre potyogtatott takarmányrépák nagyon zavartak a haladásban. Tehát ha arról van szó, hogy valaki szabálytalankodott, inkább teherjármű vezetője tette azzal, hogy közép vonal mellett haladt, meg az útra potyogtatta rakományát a teherautóból. Szegény sofőr nagyon meg volt ijedve, még sajnáltam is. Azt hitte, hogy őt akarja megbüntetni a rendőr.

Mikor végre tovább indultunk, megtárgyaltuk az esetet utasommal, aki nálam jóval régebben, legalább 20 éve vezet, ő is azt mondta, hogy teljesen szabályos volt az előzésem, ő szólt volna, ha nem így lenne. De őt nem rendelték be tanúnak!

Érdeklődésemre megtudtam, hogy aki megállított, a rendőrség sofőrje, s ha kisembernek hatalmat adnak, akkor fitogtatni akarja a hatalmát. Nyilván elviselhetetlen lehetett számára, hogy nem tudott megelőzni egy olyan Wartburgot, amelyet ráadásul nő vezet! Égbekiáltó eset, holott nem én akadályoztam az előrejutását, mert a szabályok szerint nekem volt elsőbbségem a lassú jármű előzésére!

A kis Niemann feljelentett, s szabálysértés címén beidézték a rendőrségre. Azt állította, hogy én a Wartburgommal kilőttem, a lassú jármű mögül, s ezzel a szemben közeledő telt autóbusz utasait az előzéssel „veszélyeztettem”!

Szegény öreg Warbicsek, hogy örülhetett ennek a dicséretnek! Hogy tudna ő olyan sportosan *kilőni*, ha rendes tempóban ballaghat az úton.

Igaz, hogy távol jött velem szemben egy autóbusz, de mikor már egymás mellé értünk, én rég' a saját sávomban haladtam, s a „telt autóbuszban” alig ülhettek ketten-hárman, mert én is megnéztem, volt időm bőven. Nem kellett izgulnom azért, hogy vissza tudok-e sorolni a sávomba. Aki ilyen hatalommal bír, miért ne túlozzon egy kicsit, vagy inkább, ha teheti, mindenben!

Mindezt elmondtam a rendőrtisztnek, aki a tárgyalást vezette úgy, ahogyan történt, nem rejtve véleményemet sem, hogy a feljelentő férfiasságát főleg az bántotta, hogy nem ő előzhetett először! Az illető rám nézett, mikor a véleményemet hangsúlyoztam, hogy a KRESZ szabályai szerint én voltam jogosult az előzésre, mert a Lada előtt haladtam. Kértem, idézzék be az utasomat, aki igazolni tudja a történeteket.

A rendőrtiszt csendesesen megjegyezte: Nem első esete „kollégának”, intézkedései során már több ízben túllőtt a célon. És mégis, megbírságoltak, mivel *túlbuzgóságában* képes volt arra is, hogy felkeresse a busz sofőrjét, akivel aláíratott *valamit*.

Ugyanis a férjem elment hozzá, miután tudomásunkra jutott. Neki a következőket mondta: Igen, emlékszem. Hajnalban csöngettek, még sötét volt, én aludtam, mert előző este későn jöttem haza. A feleségem bejön, fölébreszt, s elmondja az esetet: *Egy rendőr keres. Megíjtedem. Mit akarhat? Gyorsan kimegyek a konyhába, s mikor elmondja, miért keres, én úgy megörültem, hogy nem engem jelentettek föl, hogy aláírtam az előre leírt papírt, amit elémtett. Azt se tudtam, mi van rajta. Ugyanis szinte naponta vezetem a buszt, s mindig akadhat valami csekélység, ami nem tetszik valamelyik rendőrnek.*

Azt is megtudtam, hogy a rendőr ráadásul a teherautó sofőrjét is felkereste falujában, s aláíratta vele az előre elkészített „tanúvallomást”. Ő is annak örült, hogy másról van szó, s nem őt vonják felelősségre azért, mert potyogtatta a rakományát.

A rendőr-sofőr dúskált a tanúban, mivel másik három rendőrt fuvarozott, nekem sajnos, csak egy tanúm volt, ezért megbírságoltak egy csekély összeggel, s mivel nem látták teljesen megalapozottnak a följelentést, a felét elengedték másodfokon. Lehet, csak azért hagytak mégis valamennyi bírságot, hogy védjék mundér becsületét!

A fehér Wartburggal már annyi bajunk volt, hogy nem bírtam türelemmel, kértem, hozzák előre az új kocsi átadását. Megkaptuk az értesítést az átvételére.

Igaz, akkor nem volt lehetőség az általam igényelt Skodát kiadni, arra tovább kellett volna várni. Mivel most van rá szükségünk, ezért megint Wartburgot kaphattam, és a kért (piros) szín helyett csak más színekből választhattam.

Egy zord októberi napra esett az átvétel időpontja. Férjem egyik kollégáját kérte, hogy műszakilag segítsen a kocsi kiválasztásánál, mert én még mindig nem értek a szerkezethez. Csepelen már nagyon sokan várakoztak a telepen, mire odaértünk, és későre járt az idő, mikor sorra kerülünk. Estefelé a telepen kívüli benzinkútnál teletankoltunk, már koromsötét volt, s út közben eleredt az eső, még az orromig se láttam. Sosem szerettem sötétben vezetni, pláne új, ismeretlen kocsival nekiindulni. De mindegy, valahogy haza kell vinni az autót, férjem kollégája nem tudott megvárni bennünket. Úgyis sötét van, s a bejáratós kocsival különben sem lehet száguldozni, ezért lassan poroszkálva értünk haza.

Eladjuk fehér Warbicseket. Egyelőre két kocsink van, ha a régit annak lehet még nevezni. Nem sikerült a környéken kiadó garázst találnunk, mégsem akartuk az új szerzeményt a másik mellett az udvaron rohasztani. Ezért a szomszédos utcában Marka néninél, egy idős szlovák nyelven beszélő ismerősömnél tudtam megoldani, hogy az új gépkocsi ne ázzon az udvarunkon. Marka nénit régen ismerem, amikor még a kisgyermekeim mellett otthon bedolgozóként palóc szőtteket gyártottam, a központban ő takarított.

Nála az udvarban van egy fedett szín, fél évig ott pihent az autónk. Nem volt messze, ha valahova menni akartam, nem jelentett megerőltetést az a kis séta. Feladtunk egy hirdetést, hogy mielőbb megszabaduljunk rozoga autónktól, a szegény, kiszolgált fehér Warbicsektől, mielőtt még szétmenne az udvaron. Többen jelentkeztek, míg végre, eljöttek megnézni Salgótarjánból. A két férfi látta, milyen lerobbant állapotban van a kocsi. Nekik mégis megfelelt, mert mindketten értenek a szereléshez, Wartburgokat vásárolnak, az alkatrészekből állítanak össze használható járműveket.

Azt mondta a vevő, mondjam meg a szerelőmnek, szégyellje magát a kocsi állapotáért. Ha én meglátom egy év múlva, nem fogok ráismerni. A leánya Egerben tanul a főiskolán, neki fogják újjávarázsolni, ő fog rajta közlekedni.

Sötét téli este volt, mikor elindultak az udvarból. Az erkélyről néztük amint Salgótarján felé kanyarodnak, meg akartunk győződni róla (és imádkoztunk), hogy valameddig bírja szegény öreg jószág. Bár két hozzáértő szerelőnek nem olyan gond, ha út közben meghibásodik benne valami, mint nekem, mert ők újra tudják indítani. Megkönnyebbülés fogott el, hogy megszabadultam tőle.

Új autónk a Lenin lakótelepen van elhelyezve a Vadas-család garázsában. Ezután jó időben sétának fel a távolságot, esőben és hidegben pedig a helyi autóbusszal mentem az autóért, ha valahová indultunk.

A váci hídnál. Budapestre utaztunk az új gépkocsival, a menyemmel, és lányomnak az akkor alig másfél éves kisfiával, kedves Dani unokámmal, aki egy ideig nálam volt, most vittük haza az új Wartburggal. Vác előtt a hidat javították, csak egy útsávon lehetett közlekedni. A híd előtt a jelzőlámpa pirosat jelzett, én harmadikként várakoztam a zöld jelzésre. A visszapillantó tükörrre tekintve, arra lettem figyelmes, hogy a hegyről lefelé egy piros Skoda teljes sebességgel közeledik felénk. Nem akartam hinni a szememnek, miért nem lassít?, hiszen mindjárt ideér! Körülnéztem: sehova se tudok menekülni előle. Elöttem két kocsi, balra a lezárt résznél munkagépek, jobbra pedig árok és erdő.

Csak annyi időm volt, hogy szóltam menyemnek, kapaszkodjatok, fogd meg jól a kis unokámat, mert ez az örült nekünk jön. Alig mondtam ki, rettenetes csattanás, és valóban nekünk jött. Alaposan megijedtünk mindnyájan.

Szerencsére, ép bőrrel úsztuk meg, mert az ijedtségen, na meg a gépkocsiban történt káron kívül nem történt nagyobb baj. Gyorsan kiszálltam, hátra mentem. Az autót egy idősebb sötét bőrű férfi vezette, kocsija tele rajkókkal. Nem mondom, hogy túlságosan finoman kérdeztem tőle: – Mi baja Magának? Árulja el, miért nem fékezett? Nem látta, hogy a piros lámpa előtt több kocsi várakozik?

– Láttam én, – válaszolta röviden, *de egy fékem se működik!*

– Hogy mer közlekedni ilyen lejtőkön, ráadásul ennyi gyerekkel? – tettem föl az utolsó kérdésemet. Be se vártam a válaszát, benéztem a kocsi ablakán. Hátról és az első ülésen 6 kis purdé szorongott, akik szerencsére szintén ép bőrrel úszták meg a nagypapa könnyelműségét.

Aztán fölkértem az urat, hogy állítsuk ki az ütközésről a nyomtatványokat. Persze nála nem volt betétlap, az enyémetek használtuk fel. Először szabódott, de mikor megmondtam, ha nem hajlandó önként aláírni és elismerni a felelősségét, kénytelen leszek rendőrt hívni, épp' elég tanú látta, mi történt.

Megszéppent, aláírta a nyomtatványokat. Az előttünk álló kocsi utasai tanúként vállalkoztak tanúként aláírni.

Bajban voltam, mert a kocsiban kár keletkezett, nem tudtuk kinyitni a csomagtartót, olyan volt, mintha a kocsi teteje megmozdult volna (mozgás közben mindig kis zajt hallottam miatta), nem voltak jók az indexek, a jelzőlámpák sem. Most mit tehetek? Megbeszéltem menyemmel, hogy megpróbálok nagyon lassan bemenni Budapest első autóbusz- megállójáig, onnan telefonálok a lányomnak, hogy jöjjenek eléjük, mert én nem merek bemenni a nagyvárosi forgalomba.

Nőnap kaland. Akkor már nyugdíjban voltam, s ha férjem kiszállásra ment, gyakran vittem autóval, a munkahelyének engedélyével, fizették a költségeket. Amikor Pesten volt hivatalos ügye, oda is én fuvaroztam. Ilyenkor meglátogattam valamelyik gyermekem családját. Most a hivatalos ügyeit befejezve, lányomhoz készültünk az Amerikai útra. Újpesten, az egyik piros lámpa előtt várakoznom kellett. Egyszer nagy csattanás, valaki nekem jött. Hátra nézve, egy fekete Volga állt mögöttem, ill. az én kocsim állította meg, mert a vezetője úgy látszik, elbámészkodott. Megijedtem. A kocsi vezetője kiszállt, azonnal bekopogott az ablakomon, elnézést kért a koccanásért. Közben a lámpa zöldre váltott, nem lehetett feltartani a forgalmat, megbeszéltük, hogy csendesebb helyen tárgyaljuk meg a teendőket. Bekanyarodtunk egy mellékutcaiba. A kocsiból kiszállt három katonaruhás tiszt, hozzám jöttek, bemutatkoztak, bocsánatot kértek, s egyben Nőnap alkalmából minden jót kívántak...

Magamban gondoltam: már megvan! Az autó utasai a Kecskeméti Polgári Védelem tisztjei voltak. A sofőr szabadkozott, hogy 20 éve balesetmentesen vezet (hivatásos vezető), de még ilyen nem történt vele, – valahogy most, elkalandozott. Hát, ilyen is történik néha!

Kitöltöttük a nyomtatványokat, megnéztük a kocsit, hátul a bal oldali lámpa tört össze, és nem tudtam kinyitni a csomagtartót. Na, gondoltam, ott van 50 tojás, amit lányomnak viszek, vajon épségben maradtak-e?

– Majd meglátjuk, ha odaérünk a Klinikára. Nehéz volt vezetni a nagy forgalomban, mert csak menet közben vettem észre, hogy hátul az index se működik, ezért a lenyitott ablakon a kezemmel integettem, amikor balra kellett kanyarodnom.

Megúsztuk, odaértünk az Amerikai útra. A Klinikán kértünk segítséget, kinyitották a csomagtartót. Legnagyobb csodálkozásomra a tojások is megúszták épségben az ütközést. Kipakoltuk a többi holmit is, aztán hazafelé egy vendéglőben megebédeltük, majd kerestünk egy szerelő műhelyet, ahol kijavították a hibákat.

A kárt a biztosító fizeti, amit otthon kell intézнем.

Nő a volánnál (Akropolisz Jelíges pályázat) Jelige: „Warbicsek” 1.

TANULOK AUTÓT VEZETNI. Beiratkoztam a tanfolyamra. Az irodából hazaérve, egész ősz folyamán szorgalmasan tanultam, a tanfolyam áthúzódott a következő évre. Sajnos, akkor csak a műszaki témára volt könyvünk, a KRESZ éppen módosítás előtt állt, ezért csak jegyzetekből és tesztlapokból gyakoroltuk.

A csoportban hárman voltunk nők, a sok fiatal fiú között. Tanulás közben érdekes esetek fordultak elő. A fiúk mind konyítottak valamit az autó szerkezetéhez, többen úgy-, ahogy, a vezetéshez is. Mi „lányok” viszont kezdők voltunk. Nekem meg különösebb érzékem sosem volt a technikai dolgok iránt; fogalmam sincs arról, mi van az autó motorterében és máshol, és az a sok alkatrész, vezetékek, műtűr mi célt szolgálja.

A műszaki foglalkozásokon két fiatal nő között ültem. Egyik órán oktatónk a kuplungról magyarázott, sejtésünk se volt róla, mi lehet az.

Keresni kezdtük a vastag könyvben; egész óra annak lapozásával telt el, még az előadóra sem tudtunk odafigyelni. Hiábavaló volt minden igyekezetünk, sehol nem találtuk. Végignéztük a tartalomjegyzéket, nem szerepelt benne. Az óra végén derült ki, miért. Odamentem az oktatóhoz és megkérdeztem: Hol található a könyvben?

Közölte az oldalszámot, ahol vastag betűkkel nyomtatva olvashattuk: Tengelykapcsoló.

Csodálkozva néztünk össze. Mi a kuplungot, nem a tengelykapcsolót kerestük. A fiúk kinevettek bennünket, hogy még azt sem tudjuk, mi a kuplung! Valóban nem tudtuk.

Lányom éppen hazautazott és figyelte, milyen szorgalmasan tanulok. Átlapozta a könyvet, megnézte a feladatlapokat, aztán föltett néhány kérdést. Sajnos, nem dicsekedhettem különleges műszaki tudományommal.

– Anyukám! – mondta: Te sosem fogsz átmenni a műszaki vizsgán!

– Dehogynem! Ne félt engem! Mindig azt tanultam meg legjobban, ami nehéznek bizonyult.

Az elméleti rész után kezdődött a gyakorlati képzés. Az oktató kijelölte az időpontokat, az első óra a következőképpen zajlott le: Az udvarban állt a gépkocsi, oktatónk a vezetőülésre tessékelt, ő a jobboldali helyet foglalta el.

– Indítson! – mondta.

– Én nem tudok autót vezetni! – szaladt ki a számon ijedtemben.

– Persze. Azért ülünk most itt ketten, hogy megtanulja.

Nagyon illetődött voltam. Minden új volt számomra. Amikor szép lassan megmozdult alattam a kocsi, csodálatos érzés töltött el!

Oktatóm azonban jól megleckéztetett. Keskeny, egysávos, közepén domború útra irányított, ahol eddig még nem jártam, és olyan érzésem támadt vezetés közben, mintha nem férne el rajta a kocsi. Máskor az országhatár felé indultunk, ahol jobbra kellett kanyarodnom. Nagyon zavart, hogy az oktató mindig későn jelzi, merre fogunk menni.

– Ha én egyedül vezetek – tettem szóvá – tudom, hova akarok eljutni. Ha ismeretlen helyre megyek, tanulmányozom a térképet. Nem válaszolt a megjegyzéseimre. Aztán magamtól is rájöttem, nyilván azért jelzi későn az útirányt, mert ki akarja próbálni, milyenek a reflexeim. Most megint az útkeresztkezéshez közel szólt, hogy jobbra fordulunk. Ekkor én bátran, élesen vettem be a kanyart, nemigen volt rá időm, hogy megfelelően lassítsak.

Nekem akkor még túl sok volt egyszerre többfelé figyelnem: nézni, mikor kell lábammal a fékre taposnom, mikor fordítsam jobbra a kormányt. Egyszóval: csak éppen, hogy sikerült befordulnom a mellékutcaiba, pedig akkor az út szélén mély árok húzódott, kellemetlen lett volna ott landolni. Túléltük! Szerencsésen megúsztuk a dolgot, az oktátónak nem kellett rálépnie a pótfékre. Mikor túlestünk az egészen, én nagyot sóhajtottam, ő meg azt mondta:

– Ha legközelebb nem fékez időben, nem fogok szólani, bemegyünk az árokba!

– Jó! – válaszoltam. – Nem egyedül megyek, maga is ott lesz mellettem.

Először KRESZ-ből vizsgáztunk. Nagyon izgultam, mégis, jó eredményt értem el a vizsgán. A felkészülés nem volt hiábavaló, elegendő pontszámot értem el.

Következett a műszaki ismeretek vizsgája. Mindig fülemben csengett a lányom mondása, ezért éjjel-nappal tanultam, hogy ne valljak szégyent.

Tesztlapokat kellett kitöltenünk. Általában három kérdés közül kellett kiválasztani a megfelelőt. A műszaki vizsgánál valójában a jó vizuális készségem segített át a nehézségeken. Mikor ránéztem a képeken látszó három lehetőségre, megjelent előttem az ábra, ahol bemutatták a helyes választ.

Mivel számtalanszor átvettem az anyagot, az agyamba vésődtek a képek. Úgy jegyeztem meg a választ: jobb oldali felső kép, tehát a jó válasz a „c”! Az átlagnál jobb eredményt sikerült elérnem, aminek nagyon örültem. A fiúk, akik nagy önbizalommal, lezseren várták a vizsgákat, azt gondolva, hogy eleget tudnak, ezért nem nagyon tanultak, ezért lemaradtak a nők mögött.

Tudom, nem kellene dicsekednem azzal, hogy több évtizedes vezetés után ma sem tudok minden alkatrészt megkülönböztetni az autó motorterében, csupán azokat, amelyek meghibásodása miatt menet közben valahol az országúton le kellett állnom.

Ezután már csak arra vártunk, mikor kerül sor a gyakorlati vizsgára. Első alkalommal nagyon izgultam, de nemcsak én: mindenki. mert hallottuk, hogy nehéz feladatok elé állítanak, ami érthető, mivel a gépkocsi veszélyes üzem. Az irodából indultam a reggel 9 órakor kezdődő vizsgára, a kis rutinpályára. Előtte a szokásos egy adag helyett. három erős fekete-kávét hajtottam fel, aminek meg lett az eredménye, kezem-lábam reszketett, nemcsak az izgalomtól, inkább a túlzott adag koffeintől.

Mikor sorra kerültem, elfoglaltam a vezetői helyet az autóban, jobbról mellettem a vizsgáztató, akit a fiúk egyszerűen „Vaddisznónak” becéztek, ami csak fokozta az amúgy is tetőre hágott izgalmam. Én sosem láttam még ezt az embert, más városból jött. Amint ránéztem, érzéketlen fapofával ült le a gépkocsi jobb első ülésére. De mit várhattam tőle? Nem mosolygott, nem kezdett udvarolni. Jó, de ez vizsga, nem teadélután! Mikor beültem a volán mellé, csendesen jegyzetelt, de se nem rúgott, nem is harapott. Talán mégsem olyan veszélyes, gondoltam, mint ahogy a fiúk ijesztgettek vele.

– Indulunk! – szólt hozzám félvállról – miután felvette az adataimat. Igen ám, de eddig a gyakorlati órákon a gépkocsi előremenetben állt, most meg fordítva, a padka felé a koci eleje. Én meg nagy izgalomban, előremenetbe kapcsoltam. Azonnal észrevettem a hibát, gyorsan javítottam. Hátha észre se vette? – reménykedtem. Dehogynem! Azonnal jegyzett valamit a noteszébe! Nekem meg mindkét lábam remegett, éreztem, hogy szinte használhatatlan vagyok, de azért az utasításoknak megfelelően végimentünk az Ipoly-parton, átmertünk a nagy rutinpályára. Ott előre- és hátramenetben végigszenvedtem a szokásos szalomozást, közben egyszer-kétszer javítottam. A keskeny Nádor utcában jól sikerült az Y-forduló, a régi bank-épület melletti kis emelkedőn a kézifékes indulás is, amitől eddig mindig féltam. Mikor végeztünk, visszamentünk a kiinduló helyre.

– Na! – most kimegyünk a forgalomba! – mondta a vizsgáztató. Ekkorra már elfogyott belőlem minden erő, én feladtam!

– Ne haragudjon – szólaltam meg síri hangon – nem vagyok olyan állapotban, hogy forgalomban vezessek. (Ezt is az órákon hallottam!) Kérem, szakítsuk meg a vizsgát.

Azt hiszem, látta rajtam, hogy kezem-lábam remeg. Abban állapotunk meg, hogy újra kiírnak vizsgára. De hogy milyen jól tettem, azt csak később tudtam meg.

A kötelező 30 óra gyakorlás nem ad kellő rutint a nyugodt vezetéshez. Ezért befizettem a többletgyakorlás pótdíját és szorgalmasan vezettem az új vizsgáig. A csoportbeliek közül többen családi autón vagy ismerősök kociján gyakoroltak, mégsem voltak sikeresebbek a vizsgán. Az előbbi szép névvel illetett úriember ugyanis a jelentkezők felét új vizsgára kötelezte. Én éppen ezt akartam elkerülni azzal, hogy önként feladtam.

Oktatónk a várakozókkal beszélgetett, azt ajánlotta, hogy legközelebb a szokásosnál semmiképp’ ne igyunk több kávét vizsga előtt, mert ellenkező hatást vált ki. Korábban sohasem fogyasztottam egynél többet, a sok feketekávé nálam is megtette hatását.

A következő vizsgát 1976. július 31-ére tűzték ki. Örömmel vettem észre, hogy nem a korábbi vizsgáztatóval kell találkoznom. Ismerős közlekedési ügyész foglalt mellettem helyet az autóban. Valahogy nyugodtabb voltam. Megoldottam a vizsgafeladatokat. Jól érintett, hogy lakhelyünk környékére is elvitt, ott körbejártuk az utcákat. Azzal búcsúzott, hogy megfeleltem, de javasolta, hogy sokat gyakoroljak. Megnyugtattam, én is tisztában vagyok azzal, hogy nem állok a helyzet magaslatán. Néhány hét múlva megkaptam a vezetői engedélyt. Most már csak autó kell, hogy a csendes utcákban gyakorolhassak. Erre azonban még várnom kellett, mert abban az időben csak előre, részletekben történő befizetés útján lehetett autóhoz jutni.

Autózunk. Nem valószínű, hogy friss jogosítvány birtokában mindenki jól tud autót vezetni. Kezdetben velem is történt néhány eset, ezek tanulságait saját érdekemben jól agyamba véstem. Nemsokára utánam vizsgázott a lányom, aki annyival előnyben volt velem szemben, hogy a fővárosban, én vidéken tanultam vezetni, ezen kívül ő ügyesebb, én kicsit bátrabb voltam nála.

Első autónk egy fehér Wartburg volt (Warbicseknek becéztük). Elhatároztuk, hogy az országúton gyakoroljuk a vezetést. Szabadságát itthon töltötte, én dolgoztam. Attól félt, egyedül hogy jön ki a garázból és az alig fél kilométer távolságra eső irodáig, hogy vezeti el a kocsit egymagában? Megnyugtattam, hogy a folyópart melletti csendes úton talán nem is találkozik gépkocsival, ezért jöjjön csak bátran elém! A megbeszélt időben a nyitott ablaknál hallom jelzését, mivel a parkoló épp' ott volt, tehát épségben idetalált. Megnyugodtam.

Délután ketten nekivágtunk, hogy néhány kilométert gyakoroljunk városon kívül. Átvettem tőle a volánt, majd hazafelé ő vezet. A házak közül kiérve alig találkoztunk járművel. Csupán az volt a gondunk, hol fogunk visszafordulni?

Már elhagytunk egy, majd a másik falut is. Többször meg akartam fordulni, de mindig akkor vettük észre a kínálózkodó alkalmat, amikor már elhaladtunk mellette. Kétjegyű számmal jelzett úton mégsem akartunk Y-fordulóval bajlódni, még útakadályt idéznénk elő, amíg sikerülne!

Megtettünk 25 kilométert, még mindig nem találtunk alkalmas helyet; csak Rétság előtt.

Az országhatár felé vezető út elején terjedelmes parkoló van. Végre! Befordultam, leállítottam a motort. Az óriási izgalmunkat kipihentük, majd átadtam a volánt lányomnak és hazafelé indultunk, otthon minden baj nélkül beálltunk a garázsba, de ez utóbbi feladatot már én végeztem el.

Ugyanis keskeny hely van a garázssor előtt, nem lehet egyenesen bejutni, a garázskapu is keskeny, s olyan szűk a hely, hogy a kocsi ajtaját is csak balról lehet kinyitni a kiszálláshoz.

Kerültem már olyan helyzetbe, hogy alig bírtam kijutni onnan. Ugyanis előtte nem én álltam be előremenetben, a kormány sem állt a megszokott helyzetben. Ezért amikor lassan elindítottam az autót, s kezdtem vele farolni, éreztem, hogy baj lesz, mert a kocsi jobb hátsó részével már súroltam a fémpolcot.

Elöl semmi hely, nem tudtam mit tenni, leállítottam a motort, s kinéztem, kitől kérhetek segítséget? A közeli garázs autószerelőjével találkoztam, őt kértem meg, próbáljon kimenteni szorult helyzetemből. Sikerült, de neki se könnyen, s bizony az új gépkocsin csúnya horzsolások keletkeztek.

Én is csak több gyakorlás után értem el, hogy simán bejussak. Később aztán már mások elismerését is kiérdemeltem, akik kisebb kocsival többet bajlódtak, míg én a hosszú Wartburgommal könnyedén vettem az akadályt. Nos, a lányom ezt tudva, most nem akart bemenni vele, ezért vettem át a kormányt e művelet végrehajtásához.

Autóskalandok. Budapesten jól eligazodtam főleg gyalogosan egyedül is, vagy tömegközlekedési járművel, és mindig célhoz értem. Autóval azonban akkor még gondot jelentett a nagy forgalomban egyszerre annyi felé figyelni. Ilyenkor jó volt férjem alaposabb helyi ismerete, csak az volt a baj, hiába ültem én a volánnál, egyes-egyedül ő akart dirigálni. Ő viszont kizárólag a célt tartotta szem előtt, nem a forgalmat és a lehetőségeket. Ezért nem volt könnyű dolgom mellette az autóvezetés. Ebből aztán néha fura helyzetbe kerültem. A zsúfolt, többsávos Rákóczi úton haladtunk, mikor megszólal, hogy térjek át a szélső sávba, mert jobbra fordulunk. Kitettem az irányjelzőt, de csak hömpölygött a sok kocsi, egyik se adott elsőbbséget, maradtam hát a helyemen.

– Mondta, hogy fordulnunk kell, intett a férjem, miért nem mentél át a másik sávba?

– Máskor hamarabb szólj, mert csak azért, ha bekapcsolom az irányjelzőt, az én kedvemért egész Budapest forgalmát nem fogják leállítani! – jegyeztem meg csendesen.

Máskor velünk utazott a lányom. Mikor mindketten kiszálltunk a kocsiból, fülembé súgta: „Anyukám! Papával utazni, kész életveszély!”¹⁷

– Jó idegrendszered van, hogy kibírod.

– Nehezen! Mondom én.

Legközelebb Vácnál, Rátót felé kanyarodtam balra, férjem ott, egy telket akart megnézni. A faluvégen keskeny hídra fordultam. Párom kiszállt, hogy majd segít! Jó. Megáll, idegesen mond valamit, kezével gesztikulál.

Eszébe se jut, hogy a motor zúgása miatt egy szót se lehet hallani a kocsiban, a jelzései pedig félreérthetők. Begurult, mert nem bírja elviselni, ha én másik irány felé kanyarodom fordulás miatt, mint ahogyan ő eldöntötte magában. Na, gondoltam magamban, most megijesztelek!

Megfordultam, barátságos mosollyal integettem neki, aztán gyorsba kapcsolva, elszárguldottam mellette, otthagytam a hídon. A visszapillantóból láttam, még mindig hadonászott a karjával. Jó messzire igyekeztem tőle, egy kanyaron túl kicsit várakoztam, csak aztán indultam vissza érte.

Ott állt és lecsendesedve nézett körül. Fölvettem. Igyekeztem meggyőzni, ha én ülök a volánnál, nekem kell döntenem, hogy jobb, vagy bal felé forduljak meg.

Egy verőfényes tavaszi vasárnap szülőfalumba készültem. Eleinte férjemre bíztam, válassza ki térképen az útvonalat. Jobb, ha elfoglalja magát, velem kevesebbet foglalkozik. Ő azonban csak a „toronyirányt” nézi, nem az út minőségét és késve jelzi, ha kanyarodni kell, akár csak az oktatóm tette. Most is Nógrád megye erdős-hegyes, árkon-bokron keresztül- vezető, kanyargós utat választotta.

Igaz, szép tájon, hűs erdőkön keresztül autóztunk, de kegyetlen rossz minőségű keskeny úton: hol magaslatra föl, hol meredek lejtőn le, néhány kilométer távolságon belül apró falvakon át, ahol nemcsak emberek, de tehének, tyúkok, kutyák épségére kellett vigyázni.

Ezért sem üzemanyaggal, se idővel nem takarékoskodtunk. Amikor kiértünk a 21-es útra, mindjárt könnyebb volt vezetni. A gyér forgalmat kihasználva, négyesbe kapcsoltam, élveztem a sebességet.

– Itt, itt fordulj balra! – szólt rám hirtelen.

Igen ám, de az itt, máris itt volt! Indexeltem, próbáltam fékezni, hátha be tudom venni az éles kanyart. Azonban ilyen sebességgel nem kellő rutinnal, nem sikerült az úton tartanom az autót. Ezer szerencse, hogy a kanyaron túl sekély árok húzódott, a jobb első kerékkel becsúsztam oda. A hirtelen kormányzás miatt ismét az úton találtam magam, átlépve a felező vonalat. S jaj, nekem! Éppen akkor jött szembe egy szekér, vasárnap lévén megrakva hat részeggel, akik hangosan kurjongatva, vészesen közeledtek felénk. Figyelmem rájuk szegeződött, s bár fékeztem, nem tudtam elkerülni az ütközést.

Rettenetes csattanás után amint körülnézek, a két ló a hátsó lábán áll, első lábuk meg ott kalimpálnak fölöttünk a levegőben számomra mérhetetlenül hosszú ideig, pedig mindez pillanatok alatt zajlott le. Behunytam a szemem, itt már nincs mit tenni.

Az történt, hogy én az ijedtségtől, ők a meglepetéstől, meg az ital hatására senki sem állt hivatása magaslatán, mivel az egész társaságban csak a lovak voltak urai a helyzetnek! Ösztönösen érezték, mit kell, vagyis mit nem szabad tenni! Még gyermekkoromban hallottam, hogy a ló intelligenciája annyira terjed, hasonló helyzetben nem lép rá emberre.

Ez most beigazolódtott. A lovak ugyanis tőlünk ellenkező irányba, az úttest szélére rántották a rudat a szekérrel, részeg utasaival együtt, ezért nem zuhantak ránk.

Kezdem kicsit magamhoz térni, körülnéztem: Alig hittem el, de se nekem, se férjemnek semmi bajunk. Az ütközés csak az autót állította meg, de még járt a motor. Leállítottam, miközben a szekerek az út, ellenkező oldalán húzódó árokba ugráltak le.

¹⁷ Így hívta második férjemet.

Gyorsan kiszálltam az autóból, odamentem hozzájuk, akik szép sorban ugráltak le a székéről szerencsére, a sekély árokba, az ijedtségen túl teljes épségben. Azonban a fogat vezetője amolyan igazi nógrádi kanyargós káromkodásba kezdett, hogy tönkrement a kocsija! Ami ugyan nem volt igaz, később derült ki, hogy csupán a rúd repedt meg, amivel minden baj nélkül haza tudtak menni. Magamban hálát adtam a Teremtőnek, hogy mindenki épségben megúszta.

Mivel a fogat vezetője ravasz észjárásával kezdte fájlalni a fejét, majd végtagjait, ezért felajánlottam, ha nem tudunk megegyezni, hogy a CASCOT alapján minden kárukat megtérítem, akkor a szemben levő major telefonján helyszínelő rendőroket hívok. Abban az időben a KRESZ szerint csak Ötvenezer forint fölötti anyagi kár, vagy komolyabb sérülés esetén volt kötelező a helyszínelés. Azt hiszem, mindnyájan jobban jártunk volna, ha ebben maradunk. A helyszínelő udvariassága ellenére nem úsztuk meg büntetés nélkül. A motorházat megnyomta a fogat rúdja, magam nem boldogultam vele, a rendőr segített beindítani az autót. Aztán rokkant járművet valahogy lépésben elvezéreltem egy közeli gyárig. Arra kértem az őroket, hogy a zárt udvarban hagyhassam a kocsit. Segítséget adtak, mi pedig a legközelebbi autóbusz-megállóhoz gyalogoltunk, s előbb Salgótarjánba, majd átszállva, hazajöttünk.

Másnap a szerelővel együtt magam mentem az autóért, aki percek alatt elsősegélyt nyújtott a sérült autónak. Ő hazaindult saját kocsiján, ajánlotta, hogy lassan vezessek. S – hogy ne fájjon szegény Warbicseknek, nyugodt tempóban, lassan, döcögve értem haza, illetőleg egyenesen a szerelő-műhelybe. Napok alatt rendbe tették, olyan volt, mint új korában.

Kollégáim csodálkoztak, hogy mertem karambol után másnap hazavezetni az autót, ráadásul még most sem félek beülni a kocsiba! Nekem ilyesmi meg se fordult a fejemben. De az a statisztika, amit akkor nemrég' olvastam, bizony többször eszembe jutott: hogy új vezetők közül sokan az első két évben karamboloznak. Nos, én is közéjük tartozom.

Azt a tanulságot levontam, hogy csökkentenem kell a sebességen, mert nagyon merészen hajtottam addig. Óvatosabb lettem, s főleg férjem jelzéseire jobban figyeltem. olyan értelemben, hogy nem kell mindig rá hallgatnom! Most is jobb lett volna egyenesen továbbmenni és alkalmas helyen visszafordulva, lassú tempóban közelíteni meg az éles kanyart.

A fogat vezetője Pásztón a kórházban jelentkezett, ahol megvizsgálták. Mikor felkerestem, érdeklődésemre az orvosát, azt mondta, semmi baja nem történt az illetőnek, aminek nagyon örültem. Az volt a véleménye, hogy valami hasznót akart húzni a dologból.

Őt megbírságozták ittas vezetésért, tőlem meg a felezővonal átlépése miatt három hónapra bevonták a vezetői engedélyemet. Fellebbezés alapján felére csökkentették az időt. Utána több évtizedes vezetésem során nem karamboloztam, de néhány gyakorlott vezető többször okozott kárt az általam vezetett autókban.

Csendes őszeleji délután volt, betakarítás ideje. Egy alkalommal, a kolléganőm ült mellettem az autóban. Hazafelé igyekeztünk. *Érsekvadkert előtt*, jobb oldali dűlőútról nagy rakománnyal egy teherautó fordult elénk. Szerencsére nem ütköztünk össze. Ballagott előttem olyan 25 km-es „sebességgel”, komótosan végig a falun, onnan kiérve is, hasonló tempóban. Eszébe se jutott jobbra húzódni, hogy elhaladhassak mellette.

Hiába igyekeztem többször megelőzni, sikertelenül. Kellemetlen volt, hogy rakományát az útra potyogtatta; takarmányrépák röpködtek elém az útra. Nagy volt a forgalom, hol szemben jött valami, hol egy kanyar, hiába próbálkoztam előzésemet jelezni, csak nem húzódott le.

Mögöttünk egy piros Lada haladt. Végre, egy kanyar után, mikor jól beláttam a szemben levő sávot, irányt jelezve előzésbe kezdtem, és ahogy a Wartburgommal lehetett, igyekeztem megelőzni a lassú járművet. Mikor visszatértem a helyemre, a Lada is nekilódult, előbb a teherautót, aztán bennünket is megelőzött. Alig haladunk néhány kilométert, egy lejtőn a Lada megáll, kiszáll belőle egy civil és tárcsával jelzi, hogy álljak meg.

– Mit akarhat tőlem? – gondoltam magamban, majd megálltam. Azt mondja, hogy rendőr és én szabálytalanságot követtem el.

– Úgy-e, tudja mit? – kérdezte tőlem. Összenéztem a kolléganőmmel, nem értettük a helyzetet, mert én semmiféle szabálytalanságról nem tudok, az utasom se.

Amíg engem feltart, döcögve megérkezett a teherautó, amit végre meg tudtunk előzni. Azt is megállítja, odamegy a vezetőjéhez, igyekszik meggyőzni, bizonyítsa, hogy én szabálytalanul előztem és akadályoztam a forgalmat! Én is odamentem, határozottan kijelentettem, hogy teljesen szabályosan előztem, időben visszatértem a jobb sávba.

Tény, hogy többszöri próbálkozásom sikertelen volt, mert az előttem haladó teherautó nem segített azzal, hogy lehúzódjon jobbra, mert nem lehetett jól látni a szembeforgalmat. Ráadásul az úttestre hulló takarmányrépák nagyon zavartak a haladásban. Tehát ha arról van szó, hogy valaki szabálytalankodott, inkább a teherjármű vezetője tette azzal, hogy az útra potyogtatta rakományát. Szegény sofőr nagyon meg volt ijedve, még sajnáltam is. Azt hitte, hogy őt akarja megbüntetni a rendőr.

Amikor végre elindultunk, megtárgyaltuk az esetet utasommal, aki nálam jóval régebben, legalább 20 éve vezet, azt mondta, hogy teljesen szabályos volt az előzésem, ő szólt volna, ha nem így lenne.

Tudomásomra jutott, hogy aki megállított, a rendőrség sofőrje volt, s ha egy „kisembernek” hatalmat adnak, akkor fitogtatni akarja a hatalmát. Holott nem én akadályoztam az előrejutását, szabályok szerint is nekem volt elsőbbségem a lassú jármű előzésére! Mégis feljelentést tett, s szabálysértés címén beidézték a rendőrségre. Azt állította, hogy *a Wartburgommal kilőttem a lassú jármű mögül, és ezzel a szemben közeledő telt autóbusz utasait is „veszélyeztettem” az előzéssel!*

Szegény öreg Warbicsek, hogy örülhetett ennek a dicséretnek! Hogy tudna ő olyan sportosan kilőni, mikor örül, hogy rendes tempóban ballaghat az úton.

Az igaz, hogy távol jött velem szemben egy autóbusz, de mikor már egymás mellé értünk, én már a saját sávomban haladtam, s a „telt autóbuszban” alig ülhetek ketten-hárman, mert én is megnéztem, volt időm bőven, nem kellett izgulnom azért, hogy vissza tudok-e sorolni a sávomba. De, aki ilyen hatalommal bír, miért ne túlozzon egy kicsit (mert mindent megtehet)?

Mindezt elmondtam a rendőrtisztnek, aki a tárgyalást vezette úgy, ahogyan történt, nem rejtve véleményemet sem: Bántotta a feljelentő férfiasságát, hogy nem tudott megelőzni egy Wartburgot, amelyet ráadásul egy nő vezet! Egekbe kiáltó bűncselekmény, mert nem ő előzhetett először! Az illető rám nézett, mikor azt hangsúlyoztam, hogy a KRESZ szabályai szerint én voltam jogosult az előzésre, mert a Lada előtt haladtam. Kértem, idézzék be az utasomat, aki igazolni tudja a történeteket.

– Nem első esete a „kollégának” – jegyezte meg csendesesen a rendőrtiszt, hogy intézkedései során több ízben túllőtt a célon. Engem mégis, megbírságotlank, mivel a feljelentő rendőr *túlbuzgóságában* képes volt arra is, hogy felkeresse a busz sofőrjét, akivel aláíratott *valamit*. Ugyanis a férjem elment hozzá, miután tudomásunkra jutott. Neki a következőket mondta

– Igen, emlékszem. Hajnalban csöngettek, még sötét volt, én aludtam, mert előző este későn jöttem haza.

A feleségem bejön, fölébreszt, s elmondja az esetet: – Egy rendőr keres!

Megijedtem. Mit akarhat? *Gyorsan kimentem a konyhába, amikor elmondta, miért jött, én úgy megörültem, hogy nem engem jelentettek fel, hogy aláírtam az előre leírt papírt, amit eléem tett. Azt se tudtam, mi van rajta.* Ugyanis, szinte naponta vezetem az autóbuszt, és mindig akadhat valami csekélység, ami nem tetszik valamelyik rendőrnek.

A rendőr ráadásul még a teherautó sofőrjét is felkereste falujában, s aláíratta vele a szintén előre elkészített „tanúvallomást”. Ő is annak örült, hogy másról van szó, s nem őt vonják felelősségre.

A rendőr-sofőr dúskált a tanúkban, mivel három rendőrtisztet fuvarozott.

Nekem sajnos, csak egy tanúm volt, a mellettem ülő kolléganőm, ezért megbírságotk egy csekély összeggel, mivel nem látták teljesen megalapozottnak a feljelentést, másodfokon a felét elengedték. Lehet, csak azért hagytak mégis valamennyi bírságot, hogy védjék a munder becsületét!

Fehér Wartburgommal már annyi bajom volt, hogy nem bírtam türelemmel, kértem, hozzák előre az új kocsi átadását. Megkaptuk az értesítést az átvételére. Igaz, nem volt lehetőség az általam igényelt Skodát átvenni, arra tovább kellett volna várni. Mivel most van rá szükségünk, ezért megint Wartburgot kaptam és a kért (piros) szín helyett csak más színekből választhattam. Egy zord októberi napra esett az átvétel időpontja. Férjem egyik kollégáját kérte, hogy műszakilag segítsen a kocsi kiválasztásánál. Csepelen nagyon sokan várakoztak a telepen, mire odaértünk, későre járt az idő, amikor sorra kerültünk. Koromsötét volt, mikor tankolás után hazaindultunk. Út közben eleredt az eső, – még az orromig se láttam. Sosem szerettem sötétben vezetni, pláne új, ismeretlen kocsival... De mindegy, valahogy haza kell vinni az autót. A bejáratós kocsival nem lehet száguldozni, lassan poroszkálva értünk haza.

Egyelőre két kocsink van. Ha a régit még annak lehet nevezni. Feladtunk egy hirdetést, mielőbb meg akartam szabaduljunk tőle, mielőtt szétmenne az udvaron. Többen jelentkeztek, míg végre-valahára eljött megnézni két férfi Salgótarjából, akik látták, milyen lerobbant állapotban van. Nekik megfelelt, mert mindketten értenek a szereléshez, Wartburgokat vásárolnak, az alkatrészekből állítanak össze használható járműveket. Azt mondta a vevő, mondjam meg a szerelőnek, szégyellje magát a kocsi állapotáért. Ha én meglátom egy év múlva, nem fogok ráismerni. A leánya Egerben tanul a főiskolán, neki fogják újjávarázsolni. Sötét téli este volt, mikor elindultak az udvarból.

Az erkélyről néztük amint Salgótarján felé kanyarodnak, meg akartunk győződni róla és azért imádkoztunk, hogy valameddig bírja szegény öreg jószág, ne itt essen szét a szemünk előtt... Bár két hozzáértő szerelőnek nem olyan gond, ha út közben meghibásodik benne valami, mint nekem, mert ők újra tudják indítani. Megkönnyebbülés fogott el, hogy megszabadultam tőle. Új autónknak ideiglenesen garázst kerestünk, amíg elkészül a mienk.

Budapestre utaztunk az új gépkocsival, menyemmel és lányom másfél éves kisfiával, kedves unokámmal. Nálam volt a kisfiú, most vittük haza. *Vác előtt renoválták a hidat*, csak egy útsávon lehetett közlekedni. A híd előtt a jelzőlámpa pirosat jelzett, én harmadikként várakoztam a zöld jelzésre. A visszapillantó tükörrre tekintve, arra lettem figyelmes, hogy a hegyről lefelé egy piros Skoda teljes sebességgel közeledik felénk. Nem akartam hinni a szememnek, miért nem lassít? Jaj, mindjárt ideér! Körülnéztem, sehova se tudok menekülni előle. Elöttem két kocsi, balra a lezárt résznél munkagépek, jobbra pedig árok és erdő.

Csak annyi időm volt, szóltam menyemnek, kapaszkodjatok! Fogd szorosan a kis unokámat, mert ez az örült nekünk jön. Alig mondtam ki, rettenetes csattanás, és *valóban nekünk csapódott*. Alaposan megijedtünk mindnyájan. Szerencsére, ép bőrrel úsztuk meg, mert az ijedtségen, na meg a gépkocsiban történt káron kívül nem történt nagyobb baj. Gyorsan kiszálltam, hátra mentem. Az autót egy idősebb sötét bőrű férfi vezette, kocsija tele rajkókkal. Nem mondom, hogy túlságosan finoman kérdeztem tőle:

– Mi baja Magának? Árulja el, miért nem fékezett? Nem látta, hogy több kocsi várakozik a piros lámpa előtt?

– De láttam, – válaszolta röviden, de egy fékem se működik!

– Hogy mer közlekedni ilyen lejtőkön, ráadásul ennyi gyerekkel? – tettem föl az utolsó kérdésemet. Be se vártam a választát, benéztem a kocsi ablakán. Hátral és az első ülésen hat kis purdú szorongott, akik szerencsére szintén ép bőrrel úszták meg a nagypapájuk könnyelműségét.

Aztán felkértem az urat, állítsuk ki a nyomtatványokat az ütközésről. Persze nála nem volt betétlap, az enyémeteket használtuk.

Először szabódott, de amikor megmondtam, ha nem hajlandó önként aláírni és elismerni a felelősségét, kénytelen leszek rendőrt hívni, épp' elég tanú látta, ami történt. Megszeppent, és aláírta a nyomtatványokat. Az előttünk álló kocsis utasai tanúként szolgáltak.

Bajba voltam, mert a kocsiban kár keletkezett, nem tudtuk kinyitni a csomagtartót, és, mintha a kocsis teteje megmozdult volna (mozgás közben mindig kis zajt hallottam miatta), nem voltak jók az indexek, a jelzőlámpák sem. Most mit tehetek? Megbeszéltem menyemmel, hogy megpróbálok valahogy, nagyon lassan bemenni Budapest első autóbussz- megállójáig, onnan telefonálok a lányomnak, hogy jöjjenek értük, mert meghibásodott autóval nem, merek bemenni a nagyvárosi forgalomba.

Nőnap kaland. Akkor már nyugdíjban voltam, ha férjem kiszállásra ment a munkahelyéről, gyakran én vittem autóval. Ha Pesten volt hivatalos ügye, akkor is én fuvaroztam. Amíg ő intézte a hivatalos ügyeit, meglátogattam a gyermekemet, ott vártam rá, amíg ő az ügyeit intézi. Most is, befejezve a munkát, lányomhoz készültünk az Amerikai útra, a Klinikára.

Újpesten, az egyik piros lámpa előtt várakoznom kellett. Egyszer nagy csattanást hallottam, valaki nekem jött. Hátra nézek, egy fekete Volga áll mögöttem, illetve az én kocsim állította meg, mert a vezetője úgy látszik, elbáméskodott. Megijedtem. A kocsis vezetője kiszállt, azonnal bekopogott az ablakomon, elnézést kért a koccanásért. Közben a lámpa zöldre váltott, nem lehetett feltartani a forgalmat, megbeszéltük, hogy csendesebb helyen tárgyaljuk meg a teendőket. Bekanyarodtunk egy mellékutcába. A kocsiból kiszállt három katonaruhás tiszt, hozzám jöttek, bemutatkoztak, bocsánatot kértek, s egyben Nőnap alkalmából minden jót kívántak.

Magamban gondoltam: már megvan! Az utó utasok a Kecskeméti Polgári Védelem tisztjei voltak. A sofőr szabadkozott, hogy húsz éve vezet balesetmentesen (hivatásos vezető), de még ilyen nem történt vele, valahogy most elkalandozott.

Ilyen is történik néha! Kitöltöttük a nyomtatványokat, megnéztük a kocsit, hátul a bal oldali lámpa tört össze, s nem tudtam kinyitni a csomagtartót. Na, gondoltam, ott van 50 tojás, amit lányomnak viszek, vajon épségben maradtak-e? Majd meglátjuk, ha odaérünk a Klinikára. Nehéz volt vezetni a nagy forgalomban, mert csak menet közben vettem észre, hogy a hátsó bal index nem működik, ezért a lenyitott ablakon a kezemmel integettem, amikor balra kellett kanyarodnom. Megúsztuk, odaértünk az Amerikai útra. A Klinikán kértünk segítséget, kinyitották a csomagtartót. Legnagyobb csodálkozásomra a tojások is megúszták épségben az ütközést. Kipakoltuk a többi holmit is, aztán hazafelé egy vendéglőben megébédeltük, majd kerestünk egy szerelő műhelyet, ahol kijavították a hibákat. A kárt a biztosító fizeti, amit otthon kell intéznem.

Nyírjes¹⁸

LENIN LAKÓTELEPHEZ, légvonalban közel esik Nyírjes a városhoz, szép kirándulóhely, gyönyörű a fekvése; a kiépített útvonalon a várostól, ahol lakunk csupán 5 kilométer távolságra fekszik. 1965-1976 között ott laktunk, gyakran jártunk oda kirándulni. Jó időben lányommal akármikor kerékpárral nyeregbe pattantunk.

Attilát hátra fölraktuk a csomagokkal együtt, és kiruccantunk a szép fenyves és nyírfás erdőbe. Nagyon szép hely, a város lakóinak is kedvenc kirándulóhelye. Korábban csak azok építettek ott kis vityillókat, akik nagyobb kertet műveltek a környéken, aztán egyre több nyaraló létesült, szabályos építési engedéllyel.

¹⁸ Megjelent a 2005. évi Karácsonyi Antológiában.

Különleges a területen végig, egymásba kapcsolatos hét tó, annak egy részén fürödni is lehet, de elég veszélyes, mert egy-egy helyen négy méter mély, minden nyáron szed egy-egy áldozatot. A tavak vize egy langyos lápos területre folyik, ahová Európa északi részéről télen itt időznek. Nyírjes egész területét ezzel együtt védetté nyilvánították még Lombos Márton tanács-elnöksége idejében, aki minden területen védte az értéket. A 21. században már vadasparkot is létesítettek, a környékből sokan jönnek gyönyörködni az állatfajtaiban. A környéken sok nyaraló épült a Balassagyarmaton lakóknak, de sokan máshonnan is szeretnek ott nyaralni.¹⁹

Többféle fa él az erdőben; találhatók hatalmas lombos fák (talán tölgy és bükk is), a tavak északi részén kisebb nyírfás rész terül el, és körben fenyves, többfajta fenyőfával. Korábban, mikor a gyerekeim még kicsik voltak, akkor is gyakran kirándultunk oda.

Érdekes a környéken legkevesebb a nyírfa, s hogy mégis miért nevezték el erről a területet, azt nem tudom, mert legnagyobb részén fenyőfélék nőttek, ezért indokoltabb lenne, ha inkább Fenyvesnek, és nem Nyírjesnek hívnák. Csodálatos tiszta a környék levegője, a fák között sétányokat alakítottak ki, a tó környékén szalonnasütőket, pihenőpadokat helyeztek el. Ezért a városiak nagyon kedvelik ezt a helyet.

Kis mélyedésben csodálatosan tiszta, bővizű forrás fakadt az erdőben; de a tavak között félúton is van egy gyógyforrás.

Szerettünk nyáron szalonnát sütni, de amikor egész nap kint maradtunk, akkor bográcsban gulyást főztünk. A gyerekek roppantul élvezték; segédkeztek az előkészületekben, a környéken a fák alól összeszedték a gallyakat, s hordták a tűzrakáshoz. Süteményt, gyümölcsöt otthonról vittünk, nyáron a városi Szövetkezetnek a közelben volt egy boltja, ott üdítőket és különféle italokat lehetett vásárolni.

Nemcsak privát-nyaralók épültek, hanem a különféle hivatalok, vállalatok is tartottak fenn nagyobb épületet az alkalmazottaiknak. Ott szervezték a nyári az értekezleteket, összejöveteleket, minden évben május elsején s májális ott zajlott, nagy forgalom volt akkor, szinte a város apraja-nagyja ott nyüzsgött.

A városi tanácsnak is épült egy nyaralója, s ha nem volt benne vendég, az alkalmazottak igénybe vehették.

Mi gyakran éltünk ezzel a lehetőséggel. Több napig kint aludtunk a fenyőfák között épült kis házban. Akkor a közelben még állt egy tanya, ahol teheneket tartottak, onnan finom friss tejet hordtak nekünk minden este.

Május elsején szinte az egész apparátus, meg a fél város jelen volt, ilyenkor főnökünk volt a főszakács. Különben, mint mondta, tészta kivételével otthon is szeret főzni. Nagy, üzemi bográcsokban főtt a gulyás, vagy egyéb finomság.

Egyik májusban, szintén kint volt a hivatal színe-java, családotul, én is Katica lányommal. Mikor hazaérkeztünk, azt mondta nekem: – Anyu! Én igazán nem gondoltam, hogy ilyen kedves, közvetlen ember Lombos bácsi. Mindig féltem, amikor bementem hozzád és veled is találkoztam.

– Miért féltél?

– Mert mindig olyan erélyesen szólt hozzám is, úgy fogadta a köszönésemet is.

¹⁹ A hét tó középső része látható a képen.

– Hát persze, mert valóban erélyes, mély hangon beszél, s aki nem ismeri, arra gondol, hogy félni kell tőle. De mi már megszoktuk.

Amikor főnökünk nagyon benne volt a városfejlesztésben, ott szervezte a fogadásokat. Tárgyalással összekötött vendéglátásra gyakran került sor. Meghívta az éppen napirenden levő fejlesztésnek megfelelően, hol a megyei vezetőket, hol a minisztériumi hatalmasságokat, vagy építési cégek vezetőit. Egy alkalommal a Pénzügyminisztérium helyettes vezetőjét látta vendégül.

(Ha jól emlékszem, éppen a városon átfutó úthálózatra kellett pénzt szerezni, nem lehetett, mint a 21. században, a pénzt az Európai Uniótól várni.)

Igyekezett mindig bőségesen ellátni a vendégeket. Ügyesen oldotta meg a hozzávalók beszerzését, hogy ne a város költségvetését terheljék a kiadások. A szélrózsa minden irányában megmozgatta az apparátust, elküldte embereit a Vágóhíd- és a nagykereskedelmi vállalatok vezetőihez, ahol már előre telefonon rögzítette, mire van szükség. Ilyen lakomák után a városnak bőven megtérültek a kiadások!

Ekkorra már kialakult az is, kik értenek a vendéglátáshoz, főzéshez. Főnökünk receptje alapján készültek el a különféle fogások. Ebéd vagy vacsora után ital került a terítékre, gyakran fehér asztal mellett pecsételték meg a különféle fejlesztésekkel kapcsolatos tárgyalások sorsát. Meg lett az eredménye, soha nem látott iramban fejlődött minden, a korábban alvó kisvárosban.

Egy ilyen nagy nap után másnap azt mondta nekünk: „Mennyi ételt-italt kell nekem a városért elfogyasztanom!”

Jóval később, amikor már unokáim voltak, a lányom családjával együtt kijártunk a kellemes kirándulóhelyre. Fürödni nem lehetett, nem volt erre kijelölt rész a tavaknál, de ha melegünk volt, a lábunkat bemártogattuk a tó szélén ülve és jót pihentünk az árnyas fák alatt. Minden évben kirakták a táblát „Fürödni tilos!” jelzéssel, sajnos, nem vették komolyan, mert szinte minden évben áldozatul esett valaki. Ugyanis az utolsó nagy tó közepe felé a víz négy méter is lehet.

A gyerekekkel körbesétáltuk az összefüggő hét tavat, ami bizony több-kilométeres túrát jelentett.

A város egy-két tavat halastónak hasznosított, a horgászok nagy örömére. Igaz, az Ipolyban is lehet halászni, de ennek a helynek különös vonzereje van. Gyönyörű a környezete. Nos, a horgászok előszeretettel jártak oda, persze, engedély kellett hozzá.

Történt egyszer, hogy a vőm is lejött a nyári szünidőben, amikor a gyerekek nálam voltak, ő is szeret horgászni. Arra sétáltunk, ahol a halásztanya van, s találkoztunk a horgászattal megbízott hivatalos emberrel, vőm elhatározta, hogy valamelyik nap szeretne halat fogni. Megérdeklődte, milyen feltételek kellenek hozzá.

Megbeszélték a dolgot, majd búcsúzás előtt vőm mondja, hogy holnap ő is jön. – Jó, mondja a koma, akkor találkozunk.

– Tehát megbeszéltük, holnap kijövök.

– Hány órákor várjam?

– Korán ott leszek, már nyolckor.

Elnevette magát a koma: – nyolckor? Tudja, mikor van korán a horgászoknak? Hajnali négy órákor! Erre kitört a nevetés a társaságból: ugyanis közismert a vőm – enyhén szólva – kényelmessége. Neki nyolc órákor még korán van!

A nagy tónál nagy területet lebetonoztak, ahová félkörben le lehet ülni. Onnan jól látszik a duzzasztó, ami elzárja a vizet, csupán egy kis nyíláson kevés víz folyik el, kis patakot képezve, aztán az erdőn keresztül egészen a nagy területet elfoglaló természetvédelmi területig csordogál tovább, végül a 22-es út alatt továbbhaladva, az Ipolyba folyik. A természetvédelmi terület egy lápos rész, ahová télen az Északi tengerben élő védett kacsák érkeznek telelni, mivel a láp vize nem fagy be.

Idős emberek elmondása szerint a láp területén valahol meleg forrás található.

Sajnos, a városnak sosem volt annyi pénze, hogy ebből jövedelmet aknázzon ki. Pedig egy meleg vizű strand sokat jelentene a városiaknak, mert a közelben nincs jó fürdőhely.

Nos, visszakanyarodva, a nagy tavat 1-es tónak hívják, s a következőket sorban sorsámozták egészen 7-ig. Az első tó után kisebb tavak következnek, egy-egynek a partján nádasokkal. A tavak északi partját fenyves-erdő koronázza, sétautak vezetik a túrát kedvelőket.

Tovább sétálva a többi tó felé, a harmadik után az utat már erdő veszi körbe. Most nem tudnám megmondani, talán az ötödiknél egy kegyhelyet alakítottak ki, ahol a város katolikus egyházközség minden évben egy alkalommal szentmisét tart Szűz Mária tiszteletére.

A forrás, amely ott fakad, gyógyító-erejű. A városiak arra járva, mindig megtöltik az otthonról hozott kannákat, üvegeket, mert valóban kristálytiszt, jóízű víz folyik belőle. Mi is mindig vittünk belőle; a hűtőben sokáig fogyasztható.

A hetedik tóig húzódik az erdő, ahol végződik a kirándulóhely. Tovább már kertekben málnát és különféle gyümölcsöt termelnek a város kertészkedő emberei.

Innen kezdődnek az O-betűvel kezdődő novellák

Az otthon elvesztése 1. 2005

MOTTÓ: „.... az otthon elvesztése, háborúban, föld-rengéskor vagy családi válságok következtében, az emberi élet egyik legnagyobb traumája. Otthonát elvesztve az ember hirtelen újra lecsupaszodik, törékennyé s védtelenné válik egy idegen világban.”
(Hankiss Elemér)

ANNYI BÁNAT, és bántódás ért engem egy időben: egyszerre veszítettem el édesapámat és bátyámat. Annyi intrika, igazságtalanság ért a munkahelyemen: főnököm nyugdíjba ment, engem két év választott el a nyugdíjazástól.

Valaki a helyemre pályázott, de nem nyíltan, egyenesen, hanem alattomosan, a hátam mögött.

Végül, bár nem természetem, mégis, kárörömet éreztem azok iránt, akik ezt velem szemben elkövették. Azért, mert utódom nem sokáig töltötte be helyemet, csak ugródeszkának kellett neki egy osztályvezetői besorolás, hogy abból a székből máshol, vezetőállásban el tudjon helyezkedni.

Nyilván hamar rájött, hogy azon a helyen, ahol én voltam, nem lehet lazálni, mint eddig tette, itt dolgozni kell, még hozzá nem keveset, hanem sokat. „Kedves” főnökeim pedig megérdemelték ezt a leckét!

Elhatároztam, nem hagyom annyiban. Amikor kezemben voltak a megfelelő iratok, jogi úton kerestem az igazságot. Hosszú, és unalmas herce-hurca következett.

Ebben a megyében nem érhettem el célokat, hiszen odáig még elért a kezük, ezért a Legfelsőbb Bírósághoz benyújtottam panaszomat, ahol végre igazságot szolgáltatottak. Igaz, közben eltelt az idő, s már nem mentem vele sokra, de legalább a legfelsőbb szintű Igazságszolgáltató szerv mondta ki, hogy velem szemben törvénysértést követtek el!

Persze, nemcsak a munkahelyi dolgok miatt készültem ki, hozzájárultak lelkivilágom összeomlásához férjem anyagi vonatkozású dolgai.

De részleteket nem akarok mondani.

Ráadásul a testvéreim el akarják adni szüleim balatoni házát. Olyan szépen elgondoltam már, hogy nemsokára időmilliomos leszek (nyugdíjas), bőven jut időm arra, hogy rendbe tegyem a balatoni házat és környékét, s a jó időt, a nyarakat felváltva testvéreim családjával, ott tölthetnénk. Arra gondoltam, hogy bankkölcsön igénybevételével a padlásteret kihasználva, tetőtért húzhatnánk rá, és egyszerre akár többen nyaralhatnánk ott.²⁰

Ezért villámcsapásként ért a hír. Nem fért a fejembe, hogy apánk verejtékével létrehozott otthonát idegen kézre adjuk, aki azért fáradzott, hogy gyermekei, unokái élvezhessék a szép balatoni nyarakat. Nem volt elég elveszíteni erdélyi otthonunkat, amit traumaként éltem meg, amit soha többé nem tudtam feldolgozni magamban, bár akkor még nem ismertem Hankiss Elemér fenti idézetét.

És most, immár másodszor, szüleim otthonától, ami a mi otthonunk maradhatott volna, attól megválni, ugyanolyan soha fel nem dolgozható, lesújtó esemény lett számomra.

Testvéreim, a fiúk mindent bevetve, gyözködtek minden oldalról. Nem akartam elhinni, hogy csak én, és családom ragaszkodik annyira ahhoz a csendes szigethez, ahol mindig olyan jól éreztük magunkat szüleink körében. Hihetetlen, megemészthetetlen volt számomra! Annyira, hogy beláttam: nem bírom elviselni a rám nehezedő testi és lelki fájdalmakat, beteg-állományba mentem, mint soha még azelőtt.

Egyszerűen nem bírtam emberek közé menni, mert folyton, mint egy kisgyerek, sírva fakadtam.

Előbb a kórház belgyógyászati-osztályán kértem kivizsgálásomat, mivel az idegességtől teljesen kikészült a gyomrom, lefogytam.

Gusztai bátyám lánya és veje ott volt alkalmazva az osztályon, Endre intézte a felvételemet, mert (első állásuk volt diploma után, még Lombos főnök segítségével én intéztem nekik elhelyezkedésüket a helybeli kórháznál). Gyenge, és rossz állapotban voltam, mikor fölkerestek testvéreim.

Azt hittem, csak beteg hozzátartozójukat akarják meglátogatni, és nagyon rosszul esett, mikor előhozakodtak a ház eladásával, mikor tudták, mennyire rosszul érintett engem.

Végül nem akartam velük ellenkezni, abban egyeztünk meg, hogy csak akkor járulok hozzá az eladáshoz, ha az általam megjelölt akkori igen magas árat megkapjuk érte. Titokban arra gondoltam, hogy azt az árat úgysem fogja senki megadni.

De tévedtem. A csodás kilátást nyújtó környezetben, messze minden zajtól, állt a csendes otthon, másnak is megtetszett, hiába kötöttem ki magas árat, hamar sikerült vevőt találni rá. Meg kellett válni a Balatontól, szüleim és az egész családnak menedéket nyújtó kedves otthonától.

És akkor jutott eszembe a testvéri szeretet.

Veszprémben került sor a hagyatéki tárgyalásra. Testvéreim ott voltak a közjegyzőnél. Pista bátyám apukámat két nappal követte a halálba, a kisfiát, mint örököst, sógornőm képviselte. Apukám nem hagyott végrendeletet. Mivel Gusztai bátyám nem vér szerinti gyermeke, anyukám fél tulajdona után örökölhette, de én szerettem volna, ha apukám után is mind a négyen egyenlő arányban osztozunk. Úgy éreztem, rosszul esne neki, ha kimaradna, hiszen mindig saját gyermekeként szerette és nevelte, s ezért eszeltem ki azt, hogy apuka szóban intézkedett ilyen értelemben. Nem tudom, hogy jól tettem-e? Engem akkor a testvéri szeretet vezérelt, de ezt, most, nem viszonozták. Egyik testvérem sem értett meg.

²⁰ Szüleim a ház előtt pihennek.

Igaz, megbocsátottam nekik, mert a testvéreim, és mindig szerettem őket, egyébként sem vagyok haragtartó, de a tüske mai napig bennem maradt.

Szomorúan mentem testvérekkel együtt az ügyvédi irodába az adás-vételi szerződés megkötésére és aláírására. Az új tulajdonossal megegyeztünk, mikor adjuk át a házat. Gyuri fiammal még előző nap odautaztunk, hogy összepakoljunk, és rendben hagyjunk mindent. Egy kis teherautót fogadtunk, arra raktuk fel azt a kevés holmit, amit el akartunk hozni.

Az emlékeket, a holmit megosztottam a család többi tagjával, azonban az edényeket, ágyneműt, a berendezéseket otthagytuk az új tulajdonosnak.

Nosztalgiával néztem át szüleim magánjellegű iratait, a leveleket, fényképeket, emlékeket, Apám kisregényeit, amelyek nagy részét a kicsi, rozoga írógépén írta, amin éppen a leggyakrabban használt *e* betű hiányzott, és minden betűhiányt kézzel írva pótolta.

Egy egész kis bőrönd tele van az íásaival. Szerencsére megtaláltam az egyetlen régi verseskötetét is, amit évekkel később, mikor számítógéphez jutottam, leírtam, és kinyomtatva elküldtem testvéreimnek és a gyermekeimnek.

Sajnos az *Ördög távírója* c. kisregényét nem találtam meg, pedig emlékszem rá, milyen érdekes a témát választott Apám. A regényben szinte a jövőbe látott. Egy szerelmes pár történetét írja le, a férfi mérnök, és egy szerkezetet alkot, melynek segítségével állandó összeköttetésben lehet szerelmével, amelyen keresztül láthatják, és beszélnek egymással. Mai világban mindez már valóság, de akkor csak fantázia lehetett. Sokat keresgéltem, de nem találtam meg azt a versét sem, ami nincs a kötetben, a címe: „Csak, a jó baráttól mentsen meg az Isten”. Érdekesen írja le benne a szép és szabályos vers-írásával a magyarság történetét.

Arra emlékszem, hogy megemlékezik benne a tatár-török pusztításokról, az osztrák-magyar monarchia időszakáról, hogy mint „jőtevők” hogy bántak el az országgal, aztán az akkori „legújabb” eseményekről, az orosz megszállásról, hogy mi lett a felszabadítás eredménye. Mindent fantasztikus érdekes stílusban, amit nem lehet így visszaadni.

Az otthon elvesztése 2.

*Mottó: „... az otthon elvesztése, háborúban, föld-rengéskor vagy családi válságok következtében, az emberi élet egyik legnagyobb traumája. Otthonát elvesztve az ember hirtelen újra lecsupaszodik, törékennyé s védtelenné válik egy idegen világban.”
(Hankiss Elemér)*

ANNYI BÁNATTAL kellett megküzdenem, olyan bántódások értek, és történtek velem, de ezek között talán legsúlyosabb, az otthonom elvesztése, életem folyamán kétszer is. A meleg és boldog otthonunk hiányát egész életemben nélkülöztem, és annak tulajdonítom azt is, hogy családuink utána szertehullott, mindnyájan másra kényszerülünk, mint amilyen jövőt eredetileg elképzeltünk magunknak.

Marosvásárhely, 1944. szeptember 9. szombat. Alig aludtunk valamit. Közelről hallatszik az ágyúdörgés, a front egyre közeledő, félelmetes moraja. A repülők állandóan zúgnak fölöttünk. Borzasztó a felfordulás mindenütt!

Egymáshoz szorosan közel, sűrű sorokban, állandóan mennek a különféle járművek, civil és hadi felszerelésekkel. Katonák kocsin és gyalog: magyarok, németek. Költöztetik a kórházakat. A nagyállomás közelében, ahol lakunk, még annál is nagyobb a felfordulás. Az utakon nem lehet keresztülmenni.

A katonai parancsnokságon apukámnak javasolták, hogy itt az utolsó perc, ha elhatároztuk, hogy nem maradunk a városban, akkor vonaton vagy gyalog, indulnunk kell a front elől. Ki tudja, mi lesz Erdély sorsa a háború befejezése után?

Szüleim döntöttek: azonnal csomagolunk. Hárman megyünk: Anyukám, Bandi testvérem és én. Személyenként egy-egy személypoggyászt lehet feladni, és mindenki vihet magával kisebb bőröndöt, amibe a mindennapi személyes holmija belefér. Én a „kincseimet” pakoltam: fényképezőgépet, fotókat, imakönyvet és naplóimat.

Gusztai bátyám talán már a fronton van, Pista bátyám is megkapta a behívóját, apám pedig itt teljesít szolgálatot a városban. Ő se marad sokáig, leventéket kell menekítenie Nyugatra.

1944. szeptember 10. Utolsó nap, utolsó vasárnap Marosvásárhelyen. Életem legszebb nyarának végén. Éjszaka egyikünk se tudott aludni. Mindenki azon törte a fejét, hogy fordul családunk sorsa? Hova lesznek szép reményeink? Hova kerülünk ebben a vérzivataros időben? Megkegyelmez-e a háború az életünknek?

Istenem! Miért mindez? Olyan jól indult Marosvásárhelyen a sorsunk.

Miért kell ismét elszakadnunk a nagyszülőktől, rokonainktól? De választ nem kapok rá! Láthatjuk-e még szép kis városunkat, ahol a család együtt lehetett, ahol olyan jól éreztük magunkat?

Élvezhetjük-e meleg családi fészkünk kényelmét? Vagy most már örökre búcsút kell vennünk mindentől? Miért mindig, csak a miért?

A vonat ebéd után indul, de fölférünk-e rá, ebben a nagy tömegben, nagy kavarodásban?

Leültünk ebédelni. Senki se szólt, de tudtuk, hogy mindenki egyre gondol, arra, – mikor fogunk megint újra terített asztalnál, majdnem mindnyájan finom otthoni ételt enni? Egyikünknek sem esett jól az ebéd.

Még egyszer körbejártam a szobákat, tekintetemmel végigsimogatva a megszokott tárgyakat. Látom-e még ezeket, vagy csak most, utoljára? Az ebédlőszoba nagy kandallóján ott piroslott az óriási pirosszegfű-csokor, a péntek esti emlék. Ez is itt fog elhervadni nélkülünk. Úgy elszorult a szívem. Mindent itt hagyni! Menni a bizonytalanságba!

Róza néni sírt, mikor megtudta, hogy megyünk. Mindig olyan jól megvoltunk együtt. Most mi lesz vele? Egy darabig még biztosan ügyel a házra, az itt maradt holmikra. De ki tudja, meddig teheti? Nem fogják-e vandálok szét dúlni mindenünket, őt meg kirakják valahová. Mi lesz az árván maradt kiscicáimmal, őket nem vihetjük magunkkal. Lelkére kötöttem Róza néninek, hogy gondoskodják róluk.

Ebéd után végső búcsúcsút vettünk otthonunktól, majd elindultunk az állomásra. Rengeteg ember várakozott. Apukám közbenjárásával beszállhattunk egy háromszemélyes tiszti fulkébe. Lassan teltek a kocsik. Micsoda zsúfoltság! Ember-ember hátán mindenütt. Mi kilencen szorongtunk a kis fulkében. Se állni, se leülni nem lehetett. Még annak is örülnünk kellett, hogy fölfértünk a vonatra.

Indulás előtt egy órával megszólalt a sziréna. Mindenki rohant a vonatból fel a dombra. Amíg végre elindíthatták a vonatot, még kétszer fújtak riadót. Végre mégis elindult a hosszú szerelvény. Így hagytuk el kedves otthonunkat.

A vonat ablakából elmerengve néztem a várost, a Marost, a víkend-telepet, ahol olyan sok kellemes órát töltöttünk, boldogan fürödtünk, csónakáztunk. Most senki sincs arrafelé. Mindenki mással van elfoglalva. Mindenki rohan, csomagol. Hová? A bizonytalan jövőbe!

De hiába a menekülés, a háború utolért bennünket. Ahová érkeztünk, majd' ezer-kilométeres távolságra, szülőföldemen kellett átelnünk a hetekig tartó front borzalmaival, s évekig nyögtünk a lerombolt hazában a kitaszítottság, a nyomor minden gyötrelmét.

Balassagyarmat, 1977. Egyszerre, egy hét leforgása alatt vesztettem el két hozzátartozómat: édesapám március 3-án, bátyám 5-én örökre itt hagyott bennünket. Nemsokára intrika és igazságtalanság ért a munkahelyemen, ahol évtizedekig jól éreztem magam. Főnököm nyugdíjba ment, engem három év választott el a nyugdíjazásomtól.

Valaki a helyemre pályázott, de nem nyíltan, egyenesen, hanem alattomosan, a hátam mögött tették velem, amit most közreadok.

Végül, bár nem természetem, mégis kárörömet éreztem azok iránt, akik ezt velem szemben elkövették. Azért, mert utódom még egy évig sem maradt azon a helyen, utána faképnél hagyta a hivatalt, nyilván nem bírta a nagy strapát.

Ebből is kitűnik: csak ugródeszkának kellett neki egy osztályvezetői besorolás, hogy abból a székből máshol, vezetőállásban helyezkedjen el. Nyilván hamar rájött, hogy azon a poszton, amelyet betöltöttem, nem lehet lazálni, mint addig tette, hanem dolgozni kell, még hozzá nem is keveset, hanem sokat.

Elhatároztam, nem hagyom annyiban a dolgot, s amikor kezemben voltak a megfelelő iratok, jogi úton kerestem igazságot. Hosszú, unalmas herce-hurca következett. Itt, a megyében nem érhettem el célokat, hiszen odáig még elért a mocskos kezük, ezért a legfőbb jogi fórumhoz fordultam megbántottságommal, ahol végre igazságot szolgáltatottak. Igaz, azzal sem mentem sokra, de legalább a legfelsőbb szintű igazságszolgáltató szerv mondta ki, hogy velem szemben törvénysértést követtek el!

Persze, nemcsak a gyász, és a munkahelyi dolgok miatt készültem ki, hozzájárultak lelkievilágom összeomlásához egyéb gondok is, mivel testvéreim el akarják adni szüleim balatoni házát. Olyan szépen elgondoltam már, hogy nemsokára időmilliomos leszek (nyugdíjas), bőven jut időm arra, hogy rendbe tegyem a balatoni házat és környékét, s a jó időt, a nyarakat, mint eddig, felváltva testvéreim családjával, ott tölthetnénk... Bankkölcson igénybevételeivel a padlásteret kihasználva, tetőtért lehetne kialakítani, s egyszerre akár többen is nyaralhatnánk a családi fészekben.

Ezért villámcsapásként ért a hír. Nem fért a fejembe, hogy apánk verejtékével létrehozott otthonát idegen kézre adjuk, aki azért fáradozott, hogy gyermekei, unokái élvezhessék a szép balatoni nyarakat... Nem volt elég elveszíteni erdélyi otthonunkat, amit traumaként éltem meg, amit soha többé nem tudtam feldolgozni magamban, bár akkor még nem ismertem Hankiss Elemér fenti idézetét.

És most, immár másodszor, szüleim otthonától – ami a mi otthonunk maradhatott volna – attól megválni... ugyanolyan soha fel nem dolgozható, lesújtó esemény lett számomra. Testvéreim, a fiúk mindent bevetve, győzködtek minden oldalról. Nem akartam elhinni, hogy csak én, és kis családom ragaszkodik annyira ahhoz a csendes szigethez, ahol mindig olyan jól éreztük magunkat szüleink körében.

Hihetetlen, megemészthetetlen volt számomra, annyira, hogy beláttam: nem bírom elviselni a rám nehezedő testi és lelki fájdalmakat, betegállományba mentem (mint soha még azelőtt). Egyszerűen nem bírtam emberek közé menni, mert folyton, mint egy kisgyerek. sírva fakadtam.

Előbb a kórház bel-osztályán kértem kivizsgálásomat, mivel az idegességtől teljesen kikészült a gyomrom, lefogytam. Guszti bátyám lánya és veje ezen az osztályon gyógyította a betegeket, ők intézték a fölvételemet.

Nekik ez az első állásuk ebben a kis városban, diploma után. Főnököm segítségével én intéztem a helybeli kórháznál az állásukat. Gyenge, és rossz állapotban voltam, amikor fölkerestek a testvéreim. Azt hittem, csak beteg hozzátartozójukat akarják meglátogatni, és nagyon rosszul esett, amikor előhozakodtak a ház eladásával, pedig tudták, mennyire rosszul érint engem. Végül nem akartam velük ellenkezni, abban egyeztünk meg, hogy csak akkor járulok hozzá az eladáshoz, ha az általam megjelölt, igen magas árat megkapjuk érte. Titokban arra gondoltam, hogy azt úgysem tudja megfizetni senki.

De tévedtem. A csodás kilátást nyújtó környezetben, messze minden zajtól állt a csendes otthon. Másnak is megtetszett, hiába kötöttem ki magas árat, hamar sikerült vevőt találni rá. Meg kell válnunk Balatontól, szüleim és az egész családnak menedéket nyújtó kedves otthonától.

És akkor eszembe jutott a testvéri szeretet.

Veszprémben tartották a hagyatéki tárgyalást. Testvéreim ott voltak a közjegyzőnél, Pista bátyám kisfiát, mint örököst, sógornőm képviselte. Apukám nem hagyott végrendeletet. Mivel Guszti bátyám nem vér szerinti gyermeke, anyukám fél tulajdona után örökölhetne.

Szerettem volna, ha apám után is mind a négyen egyenlő arányban osztoznánk; úgy éreztem, rosszul esne neki, ha a fele részből kimaradna, hiszen mindig saját gyermekeként szerette és nevelte őt is apám. Ezért eszeltem ki, hogy apuka szóban intézkedett ilyen értelemben.

Nem tudom, hogy jól tettem-e? Engem akkor a testvéri szeretet vezérelt, de ezt, most, nem viszonzták. Újabb pofont kaptam az élettől. Egyik testvérem sem értett meg. Igaz, megbocsátottam nekik, mert mindig szerettem őket, egyébként sem vagyok haragtartó, de a tüske, mai napig bennem maradt.

Szomorúan mentem később az ügyvédi irodába testvéreimmal, az adás-vételi szerződés aláírására. Az új tulajdonossal megegyeztünk a ház átadásának idejében. Fiammal még előző nap odautaztunk összepakolni, és rendbe tenni mindent. Egy kis teherautót fogadtunk, arra raktuk föl a kevés holmit, amit el akartunk hozni. Az emlékeket, és más apróságot megosztottam a testvérekkel, azonban az edényeket, ágyneműt, a nagyobb berendezési tárgyakat is otthagytuk az új tulajdonosnak.

Nosztagliával néztem át, és raktam össze szüleim magánjellegű iratait, a fényképeket, kezembe vettem a kedves képet, melynek „Nyár-utó” címet adtam.

A fotó már szüleim nyugdíjas-korában készült, a Balaton-melléki otthon előtt, ahol olyan jól érezték magukat, ahol mi, gyermekei családunkkal együtt oly sok kellemes időt töltöttünk el drága szüleinkkel. Forgatom a leveleket, beleolvasok, elmélázom az összegyűjtött apró emlékeiken.

Lapoztam apukám több kisregényének lapjait, amelyek nagy részét azon a rozoga kis gépén írta, azon éppen a leggyakrabban használt betű (az *e*) hiányzott; a betűhiányokat kézírással pótolta. Egy egész bőrvönd megtelt írásaival.

Szerencsére megtaláltam egyik régi verseskötetét, amit évekkel később, mikor számítógéphez jutottam, leírtam, és kinyomtatva elküldtem testvéreimnek és gyermekeimnek.

Sajnos az *Ördög távírója* c. regényét nem találtam meg. Emlékszem, milyen érdekes témát választott. A regényben apám szinte a jövőbe lát.

Egy szerelmes pár (a férfi mérnök) történetét írja le, ahol a fiú egy szerkezetet talál fel, melynek segítségével állandó összeköttetésben lehet szerelmével, láthatják és beszélhetnek egymással.

Mai világban mindez már valóság, de akkor csak fantáziaszámba ment, amit megálmodott. Sokat keresgéltem, de nem találtam meg azt a versét sem, ami nincs benne az egyetlen megmaradt verseskötetében.

A vers címe: *„Csak a jó barától mentsen meg az Isten”*. Érdekesen írja le versében a magyarság történetét, mindezt érdekes és szép stílusban. Arra emlékszem belőle, hogy vázolta a korabeli tatár-török pusztításokat, az osztrák-magyar monarchia időszakát, hogy mint „jótevők” hogyan bántak el az országgal, majd az orosz megszállásról, hogy mit hozott számunkra a „felszabadítás”...

Mire megérkeztek az új tulajdonosok, hideg őszi nap köszöntött ránk, be kellett fűtenünk, annyira lehűlt a levegő, de belül, a szívem-lelkem nemcsak a hidegtől didergett, inkább azért, mert meg kell válnom szüleim otthonától.

Az eltelt időben többször jártam arrafelé, de mindig elkerülöm az utcát, több évtized távlatában sem merem megközelíteni a helyet, annyira fáj, hogy már nem a mi otthonunk...

Az otthon elvesztése 3.

Mottó: „... az otthon elvesztése, háborúban, föld-rengéskor vagy családi válságok következtében, az emberi élet egyik legnagyobb traumája. Otthonát elvesztve az ember hirtelen újra lecsupaszodik, törékennyé s védtelenné válik egy idegen világban.”
(Hankiss Elemér)

ANNYI BÁNATTAL KELLETT MEGKÜZDENEM, olyan bántódások értek, köztük talán legsúlyosabb, az otthonom elvesztése, életem folyamán kétszer is. A meleg és boldog családi otthonunk hiányát egész életemben nélkülöztem, és annak tulajdonítom azt is, hogy családuink utána szertehullott, mindnyájan másra kényszerülünk, mint amilyen jövőt eredetileg elképzeltünk magunknak.

Marosvásárhely, 1944. szeptember 9. szombat. Alig aludtunk valamit. Közélről hallatszik az ágyúdörgés, a front egyre közeledő, félelmetes zúgása.

A repülők állandóan zúgnak fölöttünk. Borzasztó a felfordulás mindenütt! Egymáshoz szorosan közel, állandóan mennek a különféle járművek, civil és hadi felszerelésekkel. Katonák kocsin és gyalog: magyarok, németek. Költöztetik a kórházakat. A nagyállomás közelében ahol lakunk, még annál is nagyobb a felfordulás. Az utakon nem lehet keresztül-menni.

A katonai parancsnokságon javasolták apukámnak, hogy: vonaton vagy gyalog, ha elhatároztuk, indulnunk kell a front elől. Itt az utolsó perc. Ki tudja, mi lesz Erdély sorsa a háború befejezése után?

Szüleim döntöttek: azonnal csomagolunk. Hárman megyünk: Anyukám, Bandi testvérem és én. Személyenként egy-egy személypoggyászt lehet feladni, és mindenki vihet magával egy kisebb bőröndöt, amibe a mindennapi személyes holmija belefér. Én a „kincseimet” pakoltam: fényképezőgépet, rengeteg fotót, imakönyvemet és naplóimat.

Gusztai bátyám talán már a fronton volt, Pista bátyám is megkapta a behívóját, Apám pedig itt teljesít szolgálatot a városban. Ő se marad sokáig, levante-csapatot menekít Nyugat felé.

1944. szeptember 10. Utolsó nap, utolsó vasárnap Marosvásárhelyen. Életem legszebb nyarának végén.

Éjszaka egyikünk se tudott aludni. Mindenki azon törte a fejét, hogyan fordul családunk sorsa? Hová lesznek szép reményeink? Hová kerülünk ebben a vérzivataros időben? Megkegyelmez-e a háború az életünknek? Istenem! Miért mindez? Olyan jól indult Marosvásárhelyen a sorsunk. Miért kell ismét elszakadnunk a nagyszülőktől, rokonainktól? De választ nem kapok rá! Láthatjuk-e még szép kis városunkat, ahol a család együtt lehetett, ahol olyan jól éreztük magunkat? Élvezhetjük-e meleg családi fészkünk kényelmét? Vagy most már örökre búcsút kell vennünk mindentől? Miért mindig, csak a miért?

A vonat ebéd után indul, de fölférünk-e ebben a nagy tömegben, nagy kavarodásban?

Leültünk ebédelni. Senki se szólt, de tudtuk, hogy mindenki egyre gondol, arra, amikor fogunk megint újra terített asztalnál együtt finom otthoni ételt enni? Egyikünknek sem esett jól az ebéd.

Még egyszer körbejártam a szobákat, tekintetemmel végigsimogatva a megszokott bútorokat, tárgyakat. Látom-e még ezeket, vagy csak most, utoljára? Az ebédlőszoba nagy kandallóján ott piroslott az óriási pirosszegfű-csokor, a péntek esti emlék. Ez is itt fog elhervadni nélkülünk.

Elszorult a szívem. Mindent itt hagyni! Elindulnia bizonytalanságba!

Róza néni sírt, mikor megtudta, hogy megyünk. Mindig olyan jól megvoltunk együtt. Most mi lesz vele? Egy darabig még biztosan ügyel a házra, az itt maradt holmokra. De ki tudja, meddig teheti? Nem fogják-e vandálok szétdúlani mindenünket, őt meg kirakják valahová.

Mi lesz az árván maradt kiscicáimmal, őket nem vihetjük magunkkal.

Lelkére kötöttem Róza néninek, hogy gondoskodjék róluk.

Ébéd után végső búcsúcsút vettünk otthonunktól, majd elindultunk az állomásra. Rengeteg ember... Apukám közbenjárásával beszállhattunk egy háromszemélyes tiszti fölkébe.

Lassan megteltek a kocsik. Micsoda zsúfoltság! Ember-ember hátán mindenütt. Mi kilencen szorongtunk a kis fölkében. Se állni, se leülni nem lehetett.

Még annak is örülnünk kellett, hogy fölfértünk a vonatra.

Indulás előtt egy órával megszólalt a sziréna. Mindenki rohant a vonatból fel a dombra. Amíg végre elindíthatták a vonatot, még kétszer fújtak riadót. Végre mégis elindult a hosszú szerelvény. Így hagytuk el kedves otthonunkat.

A vonat ablakából elmerengve néztem a várost, a Marost, a víkend-telepet, ahol olyan sok kellemes órát töltöttünk, boldogan fürödtünk, csónakáztunk. Most senki sincs arrafelé. Mindenki mással van elfoglalva. Mindenki rohan, csomagol. Hová? A bizonytalan jövőbe!

De hiába a menekülés, a háború utolért bennünket.

Ahová érkeztünk, majd' ezer-kilométeres távolságra, szülőföldemen kellett átélnünk a hetekig tartó front borzalmait, s évekig nyögtük a lerombolt hazában a kitaszítottság, a nyomor minden gyötrelmét.

Balassagyarmat, 1977. Egyszerre, egy hét leforgása alatt vesztettem el két hozzátartozót: édesapámat március 3-án, bátyámat 5-én örökre elvesztettük. Nemsokára annyi igazságtalanság ért a munkahelyemen, ahol évtizedekig oly jól éreztem magam. Főnököm nyugdíjba ment, engem három év választott el a nyugdíjazásomtól. Valaki a helyemre pályázott, nem nyíltan, hanem alattomosan, a hátam mögött tették velem, amit most közreadok.

Végül, mégis kárörömet éreztem azok iránt, bár nem természetem, akik ezt az aljas tettet velem szemben elkövették. Azért, mert utódom csupán egy évig töltötte be a helyem, utána faképnél hagyta a hivatalát. Ebből is kitűnik: csak ugródeszkának kellett neki egy osztályvezetői besorolás, hogy abból a székből máshol, vezetőállásban helyezkedjen el. Nyílván hamar rájött, hogy azon a poszton, amelyet betöltöttem, nem lehet lazálni, mint addig tette, hanem dolgozni kell, még hozzá nem is keveset, hanem sokat.

Elhatároztam, nem hagyom annyiban, amikor kezemben voltak a megfelelő iratok, jogi úton kerestem igazságot. Hosszú, unalmas idő következett.

A megyében nem értem el célomat, hiszen odáig elért a kezük, ezért a legfőbb jogi fórumhoz fordultam az ügyemmel, ahol végre igazságot szolgáltatnak. Igaz, azzal nem mentem sokra, de legalább a legfelsőbb szintű igazságszolgáltató szerv mondta ki, hogy velem szemben törvényt sértést követtek el!

Nemcsak a gyász, és a munkahelyi gondok miatt készültem ki, hozzájárultak lelki világom összeomlásához más gondok is.

Testvéreim el akarják adni szüleim balatoni házát. Elgondoltam már, hogy nemsokára időmilliomos leszek, nyugdíjas, akinek bőven jut idő arra, hogy rendbe tegyem a balatoni házat és környékét, s a jó időt, a nyarakat, mint eddig, felváltva testvéreim családjával, ott tölthetnénk.

Arra gondoltam, hogy bankkölcson igénybevétele a padlásteret kihasználva, tetőtért húzhatnánk rá, s egyszerre akár többen is nyaralhatnánk a családi fészekben.

Ezért villámcsapásként ért a hír.

Nem fért a fejembe, hogy apánk verejtékével létrehozott otthonát idegen kézre adjuk, aki azért fáradozott, hogy gyermekei, unokái élvezhessék a szép balatoni nyarakat. *Nem volt elég elveszíteni erdélyi otthonunkat, amit traumaként éltem meg, amit soha többé nem tudtam feldolgozni magamban,* bár akkor még nem ismertem Hankiss Elemér fenti idézetét.

És most, immár másodszor, szüleim otthonától, ami a mi otthonunk maradhatott volna, attól megválni, ugyanolyan soha fel nem dolgozható, lesújtó esemény lett számomra. Testvéreim, a fiúk mindent bevetve, minden oldalról győzködtek.

Nem akartam elhinni, hogy csak én, és kis családom ragaszkodik annyira ahhoz a csendes szigethez, ahol mindig olyan jól éreztük magunkat szüleink körében. Hihetetlen, megemészt-hetetlen volt számomra! Annyira, hogy beláttam: nem bírom elviselni a rám nehezedő testi és lelki fájdalmakat.

Betegállományba mentem, mint azelőtt még soha. Egyszerűen nem bírtam emberek közé menni, mert folyton, mint egy kisgyerek, sírva fakadtam.

Előbb a kórház bel-osztályán kértem kivizsgálásomat, mivel az idegességtől teljesen kikészült a gyomrom, lefogytam. Guszti bátyám lánya és veje ott volt alkalmazva az osztályon, ők intézték a fölvételemet. Nekik első állásuk ebben a kis városban, diploma után.

Főnököm segítségével, intéztem a helybeli kórháznál az állásukat. *Gyenge, és rossz állapotban voltam, amikor felkerestek testvéreim.*

Azt hittem, csak beteg hozzátartozójukat akarják meglátogatni, és nagyon rosszul esett, amikor előhozakodtak a ház eladásával, pedig tudták, mennyire rosszul érint engem.

Végül nem akartam velük ellenkezni, abban egyeztünk meg, hogy csak akkor járulok hozzá az eladáshoz, ha az általam megjelölt, akkor igen magas árat megkapjuk érte. Titokban arra gondoltam, hogy azt úgysem tudja megfizetni senki.

Tévedtem. A csodás kilátást nyújtó környezetben, messze minden zajtól állt a csendes otthon. Másnak is megtetszett, hiába kötöttem ki magas árat, hamar sikerült vevőt találni rá. Ezért meg kell válnunk Balatontól, szüleim és az egész családnak menedéket nyújtó kedves otthontól.

És akkor eszembe jutott a testvéri szeretet.

Veszprémben tartották a hagyatéki tárgyalást. Testvéreim eljöttek a közjegyzőhöz, és Pista bátyám kisfiát, mint örököst, sógornőm képviselte. Apukám nem hagyott végrendeletet.

Mivel Guszti bátyám nem vér szerinti gyermeke, csupán anyukám fél tulajdona után örökölhetne.

Szerettem volna, ha apám után is mind a négyen egyenlő arányban osztoznánk; úgy éreztem, rosszul esne neki, ha kimaradna, hiszen mindig saját gyermekeként szerette és nevelte, s ezért eszeltem ki azt, hogy apuka szóban intézkedett ilyen értelemben...

Nem tudom, hogy jól tettem-e? Engem akkor a testvéri szeretet vezérelt, de ezt, most, nem vizsgozták.

Újabb pofont kaptam az élettől. Egyik testvérem sem értett meg. Igaz, megbocsátottam nekik, mert testvéreim, mert mindig szerettem őket, egyébként sem vagyok haragtartó, de a tüske, a fájdalom mai napig bennem maradt.

Szomorúan mentem később az ügyvédi irodába testvéreimmal, az adás-vételi szerződés aláírására. Az új tulajdonossal megegyeztünk a házat átadásának idejében. Fiammal még előző nap odaautaztunk összekolcolni, és rendbe tenni mindent. Egy kis teherautót fogadtunk, arra raktuk fel a kevés holmit, amit el akartunk hozni. Az emlékeket, és más apróságot megosztottam a testvérekkel, azonban az edényeket, ágyneműt, a berendezést otthagytuk az új tulajdonosnak.

Nosztalgiával néztem át és raktam össze szüleim magánjellegű iratait, a fényképeket, kezembe vettem az itt látható kedves képet, melynek „Nyár-utó” a címe. A fotó már nyug-díjas-korukban készült, a Balaton-melléki otthon előtt, ahol olyan jól érezték magukat, ahol mi, gyermekei családukkal együtt oly sok kellemes időt töltöttünk el drága szüleinkkel.

A levelekbe beleolvasok, hogy meg kell-e őrizni, elmélázom az összegyűjtött apró emlékeiken. Lapoztam Apuka kisregényeinek lapjait, ezek nagy részét azon a rozoga kis gépén írta, amin éppen a leggyakrabban használt betű (az e) hiányzott; a betűhiányokat szép kézírással pótolta. Egy egész kis bőrrönd megtelt az írásaival.

Szerencsére megtaláltam egyik régi verseskötetét, amit évekkel később, mikor számítógéphez jutottam, leírtam, és kinyomtatva elküldtem testvéreimnek és gyermekeimnek.

Sajnos az *Ördög távirója* c. kisregényét nem találtam.

Érdekes témát választott. A regényben apám szinte a jövőbe lát. Egy szerelmes pár (a férfi mérnök) történetét írja le, ahol a fiú egy szerkezetet alkot, melynek segítségével állandó összeköttetésben lehet szerelmével, amelyen keresztül láthatják, és beszélhetnek egymással.

Mai világban mindez már valóság, de akkor csak fantáziaszámba ment az ilyen elgondolás. Sokat keresgéltem, de nem találtam meg azt a versét sem, ami nincs benne az egyetlen megmaradt verseskötetében.

A vers címe: „Csak a jó baráttól mentsen meg az Isten”.

Érdekesen írja le benne, szép és szabályos vers-írásával a magyarság történetét. Mindezt fantasztikus érdekes stílusban, amit nem lehet ilyen röviden vázolni.

Arra emlékszem belőle, hogy megemlékezik a korabeli tatár-török pusztításokról, az osztrák-magyar monarchia időszakáról, hogy mint „jőtevők” hogyan bántak el az országgal, később a „legújabb” eseményekről: az orosz megszállásról, hogy mit hozott számunkra a „felszabadítás”.

Mire megérkeztek az új tulajdonosok, hideg őszi nap köszöntött ránk, be kellett fűtenünk, annyira lehűlt a levegő, de belül, a szívem-lelkem nemcsak a hidegtől didergett, inkább azért, mert meg kell válnom szüleim otthonától.

Az eltelt időben többször jártam arrafelé, de mindig elkerülöm az utcát, több évtized távlatában sem merem megközelíteni a helyet, annyira fáj, hogy már nem a mi otthonunk...

..*

Az otthon elvesztése²¹ 4. 2005-2006

Mottó: „... az otthon elvesztése, háborúban, föld-rengéskor vagy családi válságok következtében, az emberi élet egyik legnagyobb traumája. Otthonát elvesztve az ember hirtelen újra lecsupaszodik, törékennyé s védtelenné válik egy idegen világban.”
(Hankiss Elemér)

.

ANNYI BÁNATTAL KELLETT MEGKÜZDENEM, bántódások értek engem, ezek között talán legsúlyosabb volt az otthonom elvesztése, ami életem folyamán kétszer is megtörtént. A meleg és boldog családi otthonunk hiányát egész életemben nélkülöztem, annak tulajdonítom azt is, hogy a családuink utána szertehullott, mert más pályára kényszerültünk, más városokban tanultunk és dolgoztunk, valamennyien, mint amilyen jövőt eredetileg elképzeltünk magunknak.

1. *Marosvásárhely, 1944. szeptember 9. szombat*, Alig aludtunk valamit. Közelről hallatszik az ágyúdörgés, a front egyre közeledő, félelmetes moraja. A repülők állandóan zúgnak fölöttünk. Borzasztó a felfordulás mindenütt! Egymáshoz szorosan közel, állandóan mennek a különféle járművek, civil és hadi felszerelésekkel. Katonák kocsin és gyalog: magyarok, németek. Költöztetik a kórházakat. A nagyállomás közelében, ahol lakunk, még annál is nagyobb a felfordulás. Az utakon nem lehet keresztül menni.

A katonai parancsnokságon javasolták apukámnak, hogy: vonaton vagy gyalog, ha elhátároztuk, indulnunk kell a front elől. Itt az utolsó perc. Ki tudja, mi lesz Erdély sorsa a háború befejezése után?

²¹ Pro Bono pályázaton – 2006. évben első díjban részesültem.

Szüleim döntöttek: azonnal csomagolunk. Hárman megyünk: Anyukám, Bandi testvérem és én. Személyenként egy-egy személypoggyászt lehet feladni, és mindenki vihet magával egy kisebb bőröndöt, amibe a mindennapi személyes holmija belefér. Én a „kincseimet” pakoltam: fényképezőgépet, rengeteg fotót, imakönyvet, naplót.

Gusztai bátyám talán már a fronton van, Pista bátyám is megkapta a behívóját, Apám pedig még a városban teljesít szolgálatot. Ő se marad sokáig, levante-csapatot kell menekíteni Nyugat felé.

1944. szeptember 10. Utolsó napra, utolsó vasárnapra virradtunk Marosvásárhelyen, fiatal életem legszebb nyarának végén. Éjszaka senki nem tudott aludni. Mindenki azon törte a fejét, hogy fordul családunk sorsa? Hova lesznek szép reményeink? Hova kerülünk ebben a kegyetlen időben? Megkegyelmez-e a háború az életünknek?

Istenem! Miért mindez? Olyan jól indult itt, Marosvásárhelyen sorsunk. Miért kell ismét elszakadnunk a nagyszülőktől, rokonainktól? De választ nem kapok rá! Láthatjuk-e még szép kis városunkat, ahol a család együtt lehetett, ahol olyan jól éreztük magunkat? Élvezhetjük-e új lakásunk kényelmét? Vagy most már örökre búcsút kell vennünk mindentől? Miért mindig csak a miért?

A vonat ebéd után indul. Felférünk-e ebben a nagy tömegben, nagy kavarodásban?

Leültünk ebédelni. Senki se szólt, de tudtuk, hogy mindenki egyre gondol, arra, amikor fogunk megint újra terített asztalnál (majdnem) mindnyájan jó otthoni ételt enni? Egyikünknek sem esett jól az ebéd.

Még egyszer körbejártam a szobákat, tekintetemmel végigsimogatva a megszokott bútorokat, tárgyakat. Látom-e még ezeket, vagy csak most, utoljára?

Az ebédlőszoba nagy kandallóján ott piroslott az óriási pirosszegfű-csokor, a péntek esti emlék. Ez is itt fog elhervadni nélkülünk. Úgy elszorult a szívem. Mindent itt hagyni! Menni a bizonytalanságba...

Róza néni sírt, megtudta, mikor hogy megyünk. Mindig olyan jól megvoltunk együtt. Most mi lesz vele? Egy darabig még biztosan ügyel a házra, az itt maradt holmokra. Ki tudja, meddig teheti? Nem fogják-e vandálok szét dúlni mindenünket, és őt kirakják valahova. Mi lesz az árván maradt kiscicáimmal, őket nem vihetjük magunkkal. Lelkére kötöttem Róza néninek, hogy gondoskodják róluk.

Ebéd után végső búcsúcsútot vettünk otthonunktól, majd elindultunk az állomásra. Rengeteg ember. Apukám közbenjárásával beszállhattunk egy háromszemélyes tiszti fülkébe. Lassan teltek a kocsik. Micsoda zsúfoltság! Ember-ember hátán mindenütt. Mi kilencen szorongtunk a kis fülkében. Se állni, se leülni nem lehetett. Még annak is örülnünk kellett, hogy fölfértünk a vonatra.

Indulás előtt egy órával megszólalt a sziréna. Mindenki rohant a vonatból fel a dombra. Amíg végre elindíthatták a vonatot, még kétszer riadót fújtak. Végre, mégis elindították a vonatot. Így hagytuk el kedves otthonunkat.

A vonat ablakából elmerengve néztem a várost, a Marost, a víkendtelepet, ahol olyan sok kellemes órát töltöttünk, boldogan fürödtünk, csónakáztunk. Most senki sincs arrafelé. Mindenki mással van elfoglalva.

Mindenki rohan, csomagol. Hova? A bizonytalan jövőbe?

De hiába volt a menekülés, a háború utolért bennünket. Ahova érkeztünk, majd' ezer-kilométeres távolságra, szülőföldemen kellett átélnünk a hetekig tartó front borzalmait, s évekig nyögtük lerombolt hazában a kitaszítottság, a nyomor minden gyötrelmét.

2. Balassagyarmat, 1977. Egyszerre, egy hét leforgása alatt vesztettem el két hozzátartozómat: édesapám március 3-án, bátyám 5-én örökre hagyott itt bennünket. Nemsokára annyi intrika, igazságtalanság ért munkahelyemen, ahol évtizedekig oly jól éreztem magam. Főnököm nyugdíjba ment, engem két év választott el nyugdíjazásomtól.

Valaki a helyemre pályázott, de nem nyíltan, egyenesen, hanem alattomosan, a hátam mögött tették velem, amit leírok.

Végül, bár nem természetem, mégis, legalább, kárörömet éreztem azok iránt, akik ezt velem szemben elkövették. Azért, mert utódom csupán egy évig töltötte be helyemet, utána faképnél hagyta a hivatalát. Ebből is kitűnik: csak ugródeszkának kellett neki egy osztályvezetői besorolás, hogy abból a székből máshol, vezetőállásban helyezkedjen el. Nyilván hamar rájött, hogy azon a poszton, amelyet betöltöttem, nem lehet lazálni, mint addig tette, hanem dolgozni kell, még hozzá nem is keveset, hanem sokat.

Elhatároztam, nem hagyom annyiban a dolgot, s amikor kezemben voltak a megfelelő iratok, jogi úton kerestem igazságot. Hosszú, unalmas herce-hurca következett.

Itt, a megyében nem érhettem el céloimat, hiszen odáig még elért a kezük, ezért a legfőbb jogi fórumhoz fordultam megbántottságommal, ahol végre igazságot szolgáltatottak. Igaz, azzal sem mentem sokra, de legalább a legfelsőbb szintű igazságszolgáltató szerv mondta ki, hogy velem szemben törvénysértést követtek el!

Persze, nemcsak a gyász, és a munkahelyi dolgok miatt készültem ki, hozzájárultak *lelkivilágom összeomlásához egyéb gondok is, mivel testvéreim el akarják adni szüleim balatoni házát.* Elgondoltam, hogy nemsokára nyugdíjas, időmilliomos leszek, és bőven jut időm arra, hogy rendbe tegyem a balatoni házat és környékét, s a jó időt, a nyarakat, mint eddig, felváltva testvéreim családjával, ott tölthetnénk. Arra gondoltam, hogy bankkölsön igénybevételeivel a padlásteret kihasználva, tetőtért húzhatnánk rá, s egyszerre akár többen is nyaralhatnánk a családi fészekben.

Ezért villámcsapásként ért a hír. Nem fért a fejembe, hogy apánk verejtékével létrehozott otthonát idegen kézre adjuk, aki azért fáradozott, hogy gyermekei, unokái élvezhessék a szép balatoni nyarakat.

Nem volt elég elveszíteni erdélyi otthonunkat, amit traumaként éltem meg, amit soha többé nem tudtam feldolgozni magamban, bár akkor még nem ismertem Hankiss Elemér erre vonatkozó idézetét.

És most, immár másodszor történik, hogy szüleim otthonától, ami a mi otthonunk maradhatott volna, és attól megválni, ugyanolyan soha fel nem dolgozható, lesújtó esemény lett számomra. Testvéreim, a fiúk mindent bevetve, győzködtek minden oldalról. Nem akartam elhinni, hogy csak én, és kis családom ragaszkodik annyira ahhoz a csendes szigethez, ahol mindig olyan jól éreztük magunkat szüleink körében. Hihetetlen, megemészthetetlen volt számomra! Annyira, hogy beláttam: nem bírom elviselni a rám nehezedő testi és lelki fájdalmakat, betegállományba mentem (mint soha még azelőtt). Egyszerűen nem bírtam emberek közé menni, mert folyton, mint egy kisgyerek, sírva fakadtam.

Előbb a kórház bel-osztályán kértem kivizsgálásomat, mivel az idegességtől teljesen kikészült a gyomrom, lefogytam.

Gusztai bátyám lánya és veje azon az osztályon volt alkalmazva, ők intézték a felvételemet. Nekik első állásuk volt diploma után. Főnököm segítségével én intéztem a helybeli kórháznál az állásukat.

Gyenge, és rossz állapotban voltam, mikor felkerestek testvéreim. Azt hittem, csak beteg hozzátartozójukat akarják meglátogatni, és nagyon rosszul esett, amikor előhozakodtak a ház eladásával, pedig tudták, mennyire rosszul érint engem.

Végül nem akartam velük ellenkezni, abban egyeztünk meg, hogy csak akkor járulok hozzá az eladáshoz, ha az általam megjelölt, akkor igen magas árat megkapjuk érte. Titokban arra gondoltam, hogy azt úgysem fogja senki megadni. De tévedtem. A csodás kilátást nyújtó környezetben, messze minden zajtól állt a csendes otthon. Másnak is megtetszett, hiába kötöttem ki magas árat, hamar sikerült vevőt találni rá. Meg kell válnunk Balatontól, szüleim és az egész családnak menedéket nyújtó kedves otthonról.

És akkor eszembe jutott a testvéri szeretet.

Veszprémben tartották a hagyatéki tárgyalást. Testvéreim ott voltak a közjegyzőnél, és Pista bátyám kisfiát, mint örököst, sógornóm képviselte. Apukám nem hagyott végrendeletet. Mivel Guszti bátyám nem vér szerinti gyermeke, csupán anyukám fél tulajdona után örökölhette. Szerettem volna, ha apukám után is mind a négyen egyenlő arányban osztozunk; úgy éreztem, rosszul esne legidősebb bátyámnak, ha kimaradna, hiszen mindig saját gyermekeként szerette és nevelte őt is Édesapám, ezért eszeltem ki azt, hogy ő szóban intézkedett ilyen értelemben.

Nem tudom, hogy jól tettem-e? Engem akkor a testvéri szeretet vezérelt, de ezt, most, nem viszonyozták. Újabb pofont kaptam az élettől. Egyik testvérem se értett meg. Igaz, megbocsátottam nekik, mert testvéreim, mert mindig szerettem őket, egyébként sem vagyok haragtartó, de a tüske, a fájdalom mai napig bennem maradt...

Szomorúan mentem testvérekkel együtt az ügyvédi irodába az adás-vételi szerződés aláírására. Az új tulajdonossal megegyeztünk a ház átadásának idejében. Fiammal még előző nap odautaztunk összepakolni, és rendbe tenni mindent. Egy kis teherautót fogadtunk, arra raktuk föl a kevés holmit, amit el akartunk hozni. Az emlékeket, és más apróságot megosztottam a testvérekkel, azonban az edényeket, ágyneműt, a berendezést otthagytuk az új tulajdonosnak.

Nosztaigiával néztem át és raktam össze szüleim magánjellegű iratait, a fényképeket, kezembe vettem egy kedves képet, melynek „Nyárutó” címet adtam. A fotó már nyugdíjas-korukban készült, a Balaton-melléki otthon előtt, ahol olyan jól érezték magukat, ahol mi, gyermekei családjukkal együtt oly sok kellemes időt töltöttünk el drága szüleinkkel. Forgatom a leveleket, beleolvasok, elmélázom az összegyűjtött apró emlékeiken. Lapozom Apukám több kisregényének oldalait, amelyek nagy részét azon a rozoga kis gépén írta, amin éppen a leggyakrabban használt *e* betű hiányzott; a betűhiányokat szép kézírással pótolta. Egy egész kis bőrdísz tele van írásaival.

Szerencsére megtaláltam egyik régi verseskötetét, amit évekkel később, mikor számítógéphez jutottam, leírtam, és kinyomtatva elküldtem testvéreimnek és gyermekeimnek. Sajnos az *Ördög távirója* c. kisregényét nem találtam. Emlékszem, milyen érdekes a témája és az egész írás. A regényben apám szinte a jövőbe lát.

Egy szerelmes pár (a férfi mérnök) történetét írja le, ahol a férfi egy szerkezetet alkot, melynek segítségével állandó összeköttetésben lehet szerelmével, amelyen keresztül láthatják, és beszélhetnek egymással. Mai világban mindez már valóság, de akkor csak fantázia volt.

Sokat keresgéltem, de nem találtam meg azt a verset, ami nincs a kötetben, a címe: *Csak a jó baráttól mentsen meg az Isten*. Érdekesen írja le benne a szép és szabályos vers-írásával a magyarság történetét, mindezt fantasztikus érdekes stílusban, amit nem lehet ilyen röviden vázolni. Arra emlékszem belőle, hogy megemlékezik a korabeli tatár-török pusztításokról, az osztrák-magyar monarchia időszakáról, hogy mint „jótevők” hogy bántak el az országgal, később az akkori „legújabb” eseményekről, az orosz megszállásról, hogy az is, mit hozott számunkra: „felszabadítást?”

Mire megérkeztek az új tulajdonosok, hideg őszi nap volt, be kellett fűtenünk, annyira lehűlt a levegő, de belül, a szívem-lelkem nemcsak a hidegtől didergett, inkább azért, mert meg kell válnom szüleim otthonától.

Az eltelt időben többször jártam arrafelé, de mindig elkerülöm az utcát, több évtized távlatában sem merem megközelíteni a helyet, annyira fáj, hogy már nem a mi otthonunk.

3. *Gönc és Telkibánya, 2005. augusztus 26-27-28.* Visszaemlékezem az elmúlt életem nehéz időszakaira, tudom, hogy nekem, és testvéreimnek is (egyikük kivételével) másként alakult a sorsa, mint ahogyan ifjúkorunkban elképzeltük. Széthullott a család, mivel a nehéz időkben hiábavaló volt próbálkozásunk, senki nem tudta megoldani, hogy ismét közelebb kerüljünk egymáshoz.

Most, talán most kerülhet sor ismét erre. 2005-ben, akiknek a címét sikerült földeríteniünk, találkozót szerveztünk Észak-Magyarországon, a Felvidék közelében, hogy a rövid idő alatt legalább megismerjük rokonainkat, hogy a vérségi kapcsolatot ápoljuk.

Negyvenen gyűltünk össze. Számomra különösen fontos volt a találkozó. Miért? Azért, mert életemnek csak egy rövid szakaszában éreztem a rokoni kapcsolatok meghitt közelségét, akkor, amikor az 1940-es években, Erdélyben élhettem szüleimmel együtt, és olyan jó volt Páván, nagymamám és nagynénikém, unokatestvéreim közelében lenni, velük gyakran találkozni.

A kegyetlen háború ismét elszakított tőlük. Korábban csak levelezés útján érintkezhettünk, és cserélhettük ki gondolatainkat, sokszor attól is félve, nehogy abból is, amit papíron közlünk egymással, baja essék valakinek.

Ezért felejthetetlen öröm számomra, hogy Gönc mellett Telkibányán találkoztunk, egy fenyvessal körülvett szállodában. Egyszerre negyven rokonom lett, sokukról eddig még hírt se hallottam addig.

Életem folyamán mindig nagyon fájt, hogy elvesztettem immár két otthonomat, ahová szüleim emléke kötött, amit egész életem során sirattam magamban, most megnyugtató számomra, hogy a hiányzó rokoni szálak legalább összekapcsolnak bennünket. Az eseményt „Őseink nyomában” c. versemben megörökítettem.

Oly jó most érezni, nem vagyunk egyedül, nagycsalád vesz bennünket körül, bármerre megyünk a csonka haza bármely vidékére: Alföldre, Dunántúlra, Felvidékre, Erdélybe, Csehországba, Németországba vagy Amerikába: mindenhol rokonaink, unokatestvéreink élnek, akikkel vérségiileg összetartozunk.

*. *. *

Öcsém és a sztrapacska

Kisbárcány, 1946. augusztus 29. Bandi 17. születésnapja!

Múlik az idő. Vacsorára is előterjesztette a kívánságát, hogy sztrapacska legyen. (Brr... én meg se bírom enni!) Tudom, alaposan kifárad, jó lesz az étvágya.

Szeretettel köszöntöttük mindnyájan.

Mostanában nagyon szorgalmas vagyok. Készülődöm a nagybetűs ÉLET-re! Minden munkát lelkesedéssel végzek. Ebéd után Bandi vagy Pityu szöveget diktál nekem, én meg „gyorssírok” rengeteget, legalább 10-20 oldalt naponta.

Mosdás előtt kimerítő tornagyakorlatokat végzek.

Olyan jól sose tudtam leereszkedni „spárgá”-ba, mint most, pedig régen gyakoroltam. Minden estefelé az iskolában legalább egy óra hosszáig játszom a harmóniumon. Igaz, nem zongora, de legalább nem felejték annyit.

*. *

Öcsém után jöttek a Kedvesnővérek

MÉG MINDIG ÁLMOS VAGYOK, az éjszakáig tartó munkát egy hét alatt sem tudtam kipihenni. Délután olvasás közben elaludtam, a könyv kiesett a kezemből. Amikor felébredtem, két *kedves-nővért* láttam a szobában. Anyukámmal beszélgettek. Bementem hozzájuk, kéréssel fordultak anyámhoz: engedjen engem a Ferences nővérek közé.

Talán ez volna a legjobb megoldás számomra. Nekem is eszembe jutott, nem is egyszer, hogy nem lennék egyedül. *Csend és béke venne körül, nyugalom testben és lélekben.* Néztam a fiatal nővér szép arcát: kiegyensúlyozott, nyugodt, békés vonásait, szeméből derű és tisztaság áradt, ami a szívből, a lélekből fakad, és kisugárzik másokra is. Kár, hogy nem neveltek engem is zárdában. Apáméknak erről más volt a véleményük.

Mindig vonzódtam a szerzetesekhez, Marosvásárhelyen bejártam a zárdába, mert az osztálytársaim közül többen ott tanultak, és boldogan látogatták a nővéreket.

Amikor tehettem, a barátok templomába jártam szentmisét hallgatni.

Kicsit elkalandoztak gondolataim. Nem tudom, jó apáca lennék-e?

Mindig jól éreztem magam köztük, szerettem a tiszta, fennkölt társalgást. De nem érzek magamban hivatást a pálya iránt. Azonban a mai világban úgysem volna okos dolog erre az útra lépni. Amilyen hangokat hall az ember, üldözik a papokat, egyházi embereket, ki tudja, mi lesz ebből?

Különben is, legfeljebb tanár lehetnék, ha mégis azt a jövőt választanám, azonban én a művészeti pályán érezném jól magam.

..*

Ők ott is lakótelepen élnek? 2000

CSENDES ŐRSZI DÉLUTÁN, unokáimmal a temetőt látogattuk. Szemerkélő esőben színes falevelek ropogtak a talpunk alatt, egymás kezét fogva sétáltunk, közben nézegettük a sírokat. Ahogy haladtunk a keskeny utakon, egyik helyen szoborral díszített sírhely, aranyozott feliratokkal, máshol lámpákkal, fényképekkel, drága márványból emelt síremlékek, majd a gazdagságot nem rejtő kripták sorakoztak.

Tovább sétálva, virágokkal beültetett sírhantok mellett lépdeltünk, némelyiken szobor, virágtartó díszelgett, aztán szerény, apró dombok, majd urna-sírok következtek, végül a temetőfalba szinte beépítve, magas építményekben apró rekeszek szerénykedtek.

Az elhunytak különféle nyughelyeit nézve, akkor négyéves unokám kérdezi tőlem: – Miért van annyiféle sírhant, nagymama?

Kezdem neki magyarázni, hogy a gazdag emberek elhunyt hozzátartozóiknak nagy és díszes síremléket állítanak, ami sok pénzbe kerül,

Mások viszont, akiknek kevesebb a pénzük, csak egyszerű sírdombot ápolnak, beültetik virágokkal, mert ők is szeretik azokat, akiket ide eltemettek.

A szegény emberek már csak kis urnasírokat vagy urnahelyet tudnak vásárolni, s rokonaik ott alusszák örök álmukat. Azonban a szerényebb síremlékeknél, apró mécsesekkel is ugyanolyan szeretettel emlékeznek meg róluk, amikor kijönnek nyughelyüket meglátogatni.

Mire négy éves unokám hirtelen azt kérdezi tőlem: Mondd nagymama, a szegények ott is lakótelepen élnek?

Történt a Farkasréti temetőben a 2000. évben.

Őrangyal történetek – családukban

Őrangyal vigyázza utunkat – 1. történet – lovakkal.

Velem, körülöttem már nem egyszer történt nem mindennapi, sőt, megmagyarázhatatlan esemény. Valaki Odafentről vigyáz a családukra. Ki lehet más, mint Őrangyalunk? Leírtam a megtörtént eseményeket, olvassák szeretettel és megértéssel:

1.) Csak a lovak álltak a helyzet magaslatán

2.) Apám megérezte

3.) Férjem látogatása

4.) 2010. Szilveszter napja. Őrangyal vigyázta útját Attilának, amit rövidebb-hosszabb formában is megírtam.

Őrangyal vigyázta utamat 1. Csak a lovak álltak a helyzet magaslatán

NEM MOSTANÁBAN TÖRTÉNT: hogy második éve birtokolt jogosítvánnyal egy verőfényes tavaszi vasárnap délután férjemmel útnak indultunk az első autómmal – szülőfalumba látogatásra. Eleinte még ráhagytam a férjemre, válassza ki térképen az útvonalat. Jobb, ha elfoglalja magát, velem kevesebbet foglalkozik. Ő azonban csak a rövidebb utakat keresi, nem az út minőségét, és késve jelzi, ha kanyarodni kell. Most is Nógrád megye erdős-és hegyes, kanyargós útjait választotta. Igaz, szép tájon, hús erdőkön keresztül autóztunk, de kegyetlen rossz minőségű keskeny úton: hol erős magaslatokra fel, hol meredek lejtőkön le, néhány kilométer távolságon belül apró falvakon át, ahol nemcsak az emberek, de tehenek, tyúkók, kutyák épségére is kellett vigyázni.

Ezért sem üzemanyaggal, se idővel nem takarékoskodtunk. Amikor *végre* kiértünk a 21-es útra, mindjárt könnyebb volt vezetni. A gyér forgalmat kihasználva, négyesbe kapcsoltam, élveztem a sebességet.

Egyszer csak rám szól: Itt, itt fordulj balra!

Igen ám, de az „itt” máris itt volt! Indexeltem, próbáltam fékezni, hátha be tudom venni az éles kanyart. Azonban ilyen sebességgel és kellő rutin nélkül nem sikerült az úton tartanom az autót. Ezer szerencse, hogy a kanyaron túl sekély árok húzódott, a jobb első kerékkel becsúsztam oda. Azt se tudtam hirtelen, hogy ilyen helyzetben nem szabad azonnal ellenkező irány felé kormányozni, de én azt tettem.

A hirtelen kormányzás miatt ismét az úton találtam magam, átlépve a felező vonalat. S jaj, nekem, éppen akkor jön szembe egy parasztszekér (vasárnap lévén) megrakva hat részgéggel, akik hangosan kurjongatva, vészesen közeledtek felénk. Figyelmem rájuk szegeződött, s bár fékeztem, mégsem tudtam elkerülni az ütközést.

Rettenetes csattanás után körülnézek, a két ló a hátsó lábain áll, első lábukkal ott kalimpálnak felettünk a levegőben, úgy éreztem, hogy hosszú ideig, pedig mindez pillanatok alatt zajlott le.

Behunytam a szemem, gondoltam: itt már nincs mit tenni. Az történt ugyanis, hogy én az ijedtségtől, a fogat vezetője pedig a meglepetéstől, és az ital hatására, nem álltunk hivatásunk magaslatán.

Az egész társaságban csak a lovak voltak urai a helyzetnek! Ösztönösen érezték, mit kell, vagy mit nem szabad tenni! Még gyermekkoromban hallottam, hogy a ló hogy emberre nem lép rá. Ez most beigazolódott. A lovak ugyanis tőlünk ellenkező irányban, az úttest szélére rántották a rudat a szekérrel, részeg utasaival együtt, ezért nem zuhantak.

Az ütközés az autót megállította. Leállítottam a motort, miközben a szekeresek kerültek az úttest ellenkező oldalán húzódó árokba.

Gyorsan kiszálltam az autóból, odamentem hozzájuk, akik szép sorban leugráltak a szekérről a sekély árokba, mindnyájunk szerencséjére, az ijedtségen túl teljes épségben.

Kicsit később a fogat vezetője olyan igazi nógrádi cikornyás káromkodásba kezdett, hogy tönkrement a kocsija! Ami ugyan nem volt igaz, később derült ki, hogy csupán a rúd repedt meg, amivel minden baj nélkül haza tudtak menni. Magamban hálát adtam a Teremtőnek, hogy mindenki épségben megúsza.

Kezdtem kicsit magamhoz térni, körülnéztem: Alig hittem el, de se nekem, se férjemnek nem történt semmi bajunk.

Megborzongva gondoltam arra, s úgy éreztem, velünk most vagy csoda történt, vagy az őrangyal vigyázott ránk, különben ha a fejünk fölött kalimpáló négy láb a fogat rúdjaival együtt ránk zuhan, akkor én most ezeket a sorokat biztos, hogy nem írhatnám.

Órangyal vigyázta útját 2. Apám megérezte

VALAMIKOR AZ ELMÚLT ÉVSZÁZAD első évtizedében, diplomája megszerzése után azonnal besorozták katonának, és az első világháborút végigharcolta. Hét évig katonáskodott, és tartalékos főhadnagyként szerelték le. Azonban nem mehetett vissza a szülőföldjére, mivel Erdélyt az igazságtalan Trianoni döntés elszakította a csonka hazától, s 20 éven át, még látogatás céljából sem kapott beutazási engedélyt, hogy édesanyját meglátogassa. Helyzete megkövetelte, hogy eredeti céljáról lemondva (műszaki egyetem elvégezése), kapott diplomáját használva, tanítóként helyezkedett el egy kicsi faluba, ahol az iskolát neki kellett megszerveznie.

Itt alapított családot, nevelte négy gyermekét. Amikor Erdélyt újból visszacsatolták a csonka hazához, kérésére: Marosvásárhelyre helyezték nagy általános iskolába, ahol gyermekei már helyből járhattak középiskolába, s a család végre élvezhette a közeli rokonok szeretetét.

Azonban a sors nem sokáig volt kegyes hozzá, mert a második világháború frontja is egyre közeledett a városhoz, s döntenie kellett. Őt és két idősebb fiát besorozták katonának, egy munkásszárad vezetését bízták rá. Ezért a család az utolsó menekülteket szállító vonatra szállva, a régi kis faluba tért vissza. Ismét elveszett a családi otthon.

A békekötés után a család ott találkozott újra, testvérem leventeként, még a front idején hazatért, apukám pedig ebből a háborúból is csont-soványan, betegen tért haza. A legidősebb bátyám hadifogságba került, és háromévi orosz „vendégszeretet” után tért haza.

A háborút követő nehéz időkben előbb egy tanyai iskolában tanított, majd áthelyezték Szirákra, ahol egy 24 tanerős iskola igazgatói állását töltötte be, mellette a járás iskoláinak felügyeletét látta el.

Édesapám nyugdíjaztatása után költözött a Balaton mellé. Balatonkenese-Üdülőtelepen épített házat, aminek alapját nagy erőfeszítéssel, földmunkával kellett előkészíteni, mivel olcsó pénzen egy szakadékot vásárolt.

Apukám óriási akaraterővel bírt. Az élet megedzette. Erős akarattal, szívós munkával, az Üdülőtelep vasútállomásával szemben, a hegy oldalában alakította ki az új otthon helyét, ahová kanyargós út vezetett a házig, szépen gondozott bokrok és virágok között. A domb aljában nemes szőlőkertet telepített, lépcsőzetes megmunkálással, ahol a Dél felől érkező napsugár finom szőlőfajtákat érlelt ízletes fogyasztásra és nemes borkészítésre. Málna- és ribizlibokrokon érett gyümölcsöt az unokák fogyasztották, az ízes sárgabarack fa terméséből pedig anyukám finom lekvárt főzött.

Ebben az időben kellemes családi otthonban töltöttük a szabadságunkat, s gyermekeink az akkor a vízfenéig tiszta Balaton vizében fürödhettek, s ott tanultak meg úszni.

Telt az idő felettük és felettünk, de sajnos, anyukám egyre gyakrabban betegeskedett, végül alig tudott járni. Aggódva jártam hozzájuk segíteni, hogy három gyermekem és felelősségteljes munkám mellett minél többet segítsen őket.

1971-ben húsvét előtti héten látogattam meg szüleimet. Anyukám évek óta már a lakásban sem tudott segítség nélkül járni; kényelmes nyugszékben töltötte idejét. Tudtam, hogy egyre jobban törékeny és gyöngy. A hétvégét azzal töltöttem, hogy rendbe tegyek körülötte mindent: megfürösztöttem, megmostam a haját és levágtam, igyekeztem neki csinos frizurát készíteni. Emlékszem, milyen jól esett neki gondoskodásom.

– Legközelebb, ha jössz, hozzád nekem töltött káposztát, – kérte. Tudod, olyan töltött káposztára gondolok, amelyet mi (vagyis amelyet ő vagy én) készítünk, mert jó az, amit apuka főz, mégis más. Ebben maradtunk. Megígértem, hogy legközelebb hozok neki olyat, amelyet szeretne. Húsvét utáni héten készültem ismét hozzájuk.

Azonban ünnep után kedden délután az irodában megszólal a telefon. Veszprémi kórházból egy orvos hívott. A zavaros vonal miatt alig lehetett érteni, amit mond.

Annyit értettem belőle, hogy anyukám a kórházba került, és nagyon rossz állapotban van; ha látni akarom, siessek meglátogatni. Megrémitett a hír.

Azonnal tárcsáztam a bátyámat, hogy ő mit tud anyuka állapotáról? Többet tudtak róla, mint én, de jót nem mondhattak. Közöltem, hogy azonnal indulok hozzájuk autóbusszal.

Késődélután volt, mire Budapestre érkeztem. Bandinál már összegyűlt a család. Guszti tegnap meglátogatta, ajánlotta, hogy ne induljak el, úgysem tudok vele beszélni; amikor ő meglátogatta tegnap este, anyukám már nem volt eszméletén. Rettenetesen érintett a hír. Persze, a vonatközlekedés miatt is hiába indultam volna útnak. Hová mehetnék éjszaka egy idegen városban? Náluk maradtam éjszakára. Másnap a hajnali vonattal Veszprémbe utaztam. Azonnal a kórházba siettem, de elkéstem. Már a portán szomorú hírrel fogadtak, hogy anyukám előző este kilenckor meghalt.

Mélyen lesújtott a hír. Én intéztem el a szokásos szomorú teendőket ott a kórházban, és a temetkezési vállalatnál. Fölhívtam testvéreimet, velük egyeztetve intézkedtem. Budapesten fogjuk eltemetni a Farkasréti temetőben.

Mivel még nem küldött értesítést a kórház apukámnak, az a feladat is rám várt, hogy én vigyem neki a szomorú hírt. Autóbusszal szálltam. Szomorú utazás volt, azt tudni, hogy Édesanyánk nincs többé közöttünk. Bántott, hogy nem tudtam teljesíteni utolsó kívánságát, hogy töltött káposztát már soha többé nem vihetek neki.

Megérkeztem Balatonkenese-Üdülőtelepre. Olyan érdekes, és különleges volt számomra ez a találkozás. Apukám (akkor Botond u. 9-et, később 20-ra változtatták) a kis szobában magába roskadva ült.

Szeretettel üdvözlöttük egymást, leültem melléje, beszélgetni kezdtünk. Nem értettem egészen a helyzetet, mert elutazásom előtt még egyszer benéztem a kórházba, ahol megerősítették, hogy nem küldték ki az értesítést a halálesetről, ahogy kértem reggel, hogy ne is tegyék, mert egyenesen odautazom, jobb lesz, ha tőlem hallja, s nem egy kétsoros táviratból kell megtudnia a lesújtó hírt.

Egymás mellett ültünk a heverőn. Csodálkozva hallgattam, mert apukám úgy beszélt, mintha már tudná, mi történt. Elmondta, hogy került kórházba anyukám (és most, hogy már nem él), azt várja, mikor érkezik meg a gyászkocsi, amivel hazahozzák... Itt akarja eltemetni a ház mögött, a magas kerti falban kivájt pincehelyiségben, ott készít neki nyughelyet az aranyeső bokrok mellett, és kerti virágokkal fogja beborítani. *Én csak hallgattam, miért beszél így, hisz' nem tudhatja, hogy már nem él. De ő megérezte.*

Nemsokára csengettek, a postás érkezett. Én mentem eléje a kapuhoz, és akkor hozta a gyászos hírről szóló táviratot. Akkor tájékoztattam apukát, hogy én most Veszprémből jöttem, és anyukát nem fogják ide hozni. Beszéltem testvéreimmel és arra gondoltunk, hogy Budapesten kellene eltemetni. Szeretnénk, ha ő is egyetértene vele.

Nem fért a fejembe: honnan tudta olyan biztosan, hogy már nem él? – ezt nehéz volt feldolgoznom. Annyira szerették egymást, hogy elvesztését biztosan érezte, tudta, értesítés nélkül is. Néhány napig ottmaradtam vele, aztán kértem a testvéreimet, hogy a temetés részleteit megbeszélni már ők jöjjenek le hozzá.

Este magamra maradtam az elárvult szobában, sokáig nem jött álom a szememre. Különböző képek merültek föl előttem a múltból. Láttam anyám szomorú arcát, mikor meglátogattam őket és elkísértek a hegytetőig.

Nem tudom miért, nagyon elérzékenyültem. Átöleltük egymást, nem jutott eszembe semmi vigasztaló szó, én is elpítyeredtem, mint egy kisdíák, aki először megy el otthonról. *Sokáig integettünk egymásnak.* Egyedül maradtam, egyedül az erdő magányos ösvényén, besötétedett, letértem az ismert ösvényről, nem tudtam tájékozódni. Körülöttem a sűrű erdő.

Elindultam vaktában az akácfák alatt, botorkálva siettem előre.

Úttalan úton, tüskés bokrok között haladtam a göröngyös ösvényen. Hajam csapzottan lóg arcomba, szememben a kétségbeesés, fáradtan pihegek.

Aztán egy kisgyermekkorú kép jelent meg előttem:

Korareggel van, vasárnap. Most kel a nap, sugarai bearanyozzák a szobát, ahol elmélázva figyeltem a szép reggelt.

A nyitott ablakon egy fecskepár repült be, ott köröztek a fejem fölött. Vidáman csivitelnek, meg-megkerülik a szoba mennyezetének közepén lógó, szépen megmunkált, fehérburás függő petróleumlámpát.

Kis neszre lettem figyelmes. Mi ez? A lámpa ide-oda leng. Jól látnak a szemeim? Igen. Kicsit mintha a bútorok is megmozdultak volna, az éjjeliszekrényen tartott apró tárgyak összezdültek. Csak néhány percig tarthatott. Nem képzelődés! Egy kisebbfajta *földrengés* volt.

Szüleim is fölébredtek a szokatlan neszre. Hálósobájuk az enyémtől alkóvval elválasztva, melynek nyílását egy nehéz bársonyfüggöny foglalta el. Anyukám átszaladt hozzám. Nem tartott sokáig az egész, így nem volt idő megijedni! Átmentem a hálósobájukba, odabújtam anyám mellé.

Olyan jó mellette, jó volt hozzábújni, közelsége mindig biztonságot árasztott. Ilyenkor szokott nekem mesélni, s kérdéseimre válaszolni.

Őrzök róla egy fényképet: fiatal korában mosolyog rajta, kosztümben, akkori divatnak megfelelő kalappal. Ezt a képet legkedvesebb könyveim mellett a könyvespolcon őrzöm, ahol minden nap láthatom.

Utána egy vendégség jutott eszembe. Hogyan készülődött anyukám mindig a vendéglátásra. Jó érzéke volt hozzá, nagyon finoman főzött, süttött, díszítette a hidegtálakat, tortákat. Az ismerősök szerettek hozzánk járni. Matyi néni, a védőnő a körorvossal mindig nálunk ebédelt. A fiatal orvos szeretett kimenni a konyhába, ott forgolódott a készülő ételek körül, kiemelt egy szelet rántott-húst a tálból, anyukám mosolyogva nézett rá, és a mutatóujjával megfenyegette.

Milyen szomorú, hogy már csak így, emlékezetben láthatom... Hajnal lehetett, mikor végre álom jött a szememre.

3.) Órangyal vigyázta-e útját? Férjem látogatása (megrázó történet)

MÁR NAGYON MEGROMLOTT A LÁTÁSA és csak segítséggel tudott lépcsőn járni. *(Ezért azt nem állítom, hogy itt is az Órangyal segítette-e ahhoz, hogy 80 kilométerre sötét estén eljusson, halála után, annyi viszont biztos és igaz, hogy úgy történt, ahogyan leírtam, s mivel annyira nem mindennapi eset, a különleges történetekhez soroltam be.)*

Autóval vittem a szemészetre, ahol egy budapesti orvos vizsgálta. Mivel itt nincsenek megfelelő műszerei, ezért beutalót adott a Szemészeti Klinikára. Megnyugtatta, hogy csupán egy vizsgálatról van szó, utána még aznap hazaengedik.

Nekem mindkét térdem be volt dagadva, nem mertem arra vállalkozni, hogy Budapestre kocsival vigyem. A megjelölt *csütörtöki napon* autóval kivittem az állomásra, fiammal megbeszélve, ő várta az autóbushoz, s taxival vitte a Klinikára. Azonban nem engedték haza, mert zöld hályog miatt meg kell operálni a szemét. Fiam telefonált, hogy néhány dologra szüksége van otthléte idejére.

Megbeszéltük, hogy a következő autóbush vezetőjével elküldöm, ahol ő fogja várni, és még aznap beviszi a Klinikára.

Pénteken késő délután ismét csöngött a telefon. Miklós jelentkezett a Klinikáról. Nagyon rossz volt a vonal, alig lehetett érteni, mit mond. Úgy kezdte, hogy valami fontosat akar velem közölni a folyamatban levő kárpótlásokkal kapcsolatban. A telefon recsegése miatt azt ajánlottam, hogy majd holnap megbeszélünk mindent.

Reggel készültem meglátogatni, a korai busszal indulva. Már becsomagoltam, és elviszem, amire még szüksége van. Ekkor megszakadt a telefonvonal.

Este nyugtalanság vett rajtam erőt. Elkészítettem a ruháimat, amit holnap magamra veszek, aztán lefeküdtem, hogy kipihenjem magam. A szobában csak az olvasólámpa égett, mivel még olvastam egy könyvet.

Hihetetlen dolog történt. Még olvasás közben megnéztem az órát, kilencet mutatott. Ahogy felnéztem a könyvemről, velem szemben, a fotelben (ahol a férjem szokott ülni, amikor a televíziót néz), most is, ott láttam őt felöltözve, a képernyő felé fordulva, mintha a műsort nézné, pedig a készülék nem volt kapcsolva.

Mi az? Káprázik a szemem? Hiszen Pesten van a Klinikán! Arra gondoltam, hogy a felgyülemlett gondok kikezdték az idegeimet.

Mégsem, mert Attila már lefeküdt, de most megszólalt: Nézd, Anyuka! Papa ott ül a fotelben. Valóban, még mindig ott volt, merőn a képernyőt figyelve...

Nem értettem a helyzetet, de túltettem magam rajta, aztán elaludtam.

Szombat reggel *az útra készülődve, cseng a telefon. Ki lehet az?, sietnem kell a buszhoz. A Klinikáról egy orvos keresett, kölcsönös bemutatkozás után a következőket mondta:*

– Asszonyom! Sajnálattal közlöm, hogy férje tegnap este kilenc órakor meghalt (*ez 1997. október 21-én történt*).

Én szóhoz se jutottam. Megdöbbenve gondoltam arra, hogy este éppen kilenc órakor látogatott hozzám, amikor már nem élt. Részleteket nem közölve, jött tőlem elbúcsúzni.

Arra gondoltam, hogy amikor este recsegett a telefon, a férjem még valamit akart mondani. Aztán mikor a fotelben ülve láttam, pont abban az időben, mikor már nem élt, de búcsúzni eljött hozzám. Talán kiengesztelni akart sok mindenért, mert a korábbi udvariassága ezt követelte. Eddig nem hittem ilyen történetekben, de *most velem történt meg!*

Katicát is meglátogatta. Lányommal együtt intéztük Budapesten a temetéssel kapcsolatos hivatalos ügyeket, beszélgetés közben elmondtam az esetet. Arra gondoltam, azt fogja mondani, hogy képzelődtem. Ezzel szemben csodálkozva hallgattam, amit ő mondott nekem.

– Anyukám! Engem is meglátogatott Papa, éppen aznap este. Kiengesztelni jött, sápadt arccal kért tőlem bocsánatot. Te tudod, miért.

Már olvastam, vagy hallottam ismerőseimtől hasonló történeteket, hogy hozzátartozóik haláluk pillanatában megjelennek.

Azonban ha nem velem történik hasonló eset, nem biztos, hogy tényként elfogadnám. De mindez velem történt, s a pontos időpontját is feljegyeztem, s a mai napig magam elé tudom idézni a látottakat.

Eddig nem hittem hasonló történetekben, de most mindez velem, velünk megtörtént!

Most már én is elhiszem, amikor hasonló történetet hallok!

Őrangyal vigyázta útját Attilának 1

2010. december 12, Szilveszter

CSALÁDUNKBAN MINDEN ÉV VÉGE (*amikor sötét napok virradnak és alkonyodnak*)
tele van kiemelkedő családi ünneppel.

Október 7 Anyuka születésnapja. November 6 legidősebb unokám születés- és névnapja, november 25 Katalin nap, Lányom és az én névnapom, Apám születésnapja: december 15, karácsony második ünnepén december 26: Apuka névnapja. December 30-án én születtem, január 2-án a második fiúunokám születésnapja van, január 7-én a fiatalabb fiam névnapja, január 25-én a lányom született, február 11-én a kisebb fiam születésnapja van, akiről az esemény szól.

Csupa-csupa családi ünnep, a többi elszórva az év folyamán. Mióta megnőttek az unák, már nem nálam, hanem lányomnál ünnepeljük a karácsonyt, mivel neki van a legnagyobb lakása. Down-szindrómás fimmel, 2010-ben az év utolsó napjáig nála vendégeskedtünk.

Terv szerint Szilveszterre haza akartunk utazni, de ezt valaki Odafentről másként képzelte el és mégis, Szilveszterkor lányomnál koccintottunk pezsgővel.

Menjünk vissza az év utolsó reggelére, amikor a busz-állomásra készülődtünk. Lányom már dolgozott, nem volt otthon. Úgy egyeztünk meg, hogy Emese, lány unokám, aki Piliscsabára jár egyetemre, ő vállalta, hogy kikísér bennünket az autóbusz állomáshoz.

Attila viszont nem akart készülni. Nem értettem, mi az oka makacs vonakodásának, végre kibökte: azért akar itt maradni, mivel a bátyja évek óta nem tudott elhelyezkedni, s nálunk van, de ők egymással nem tudnak kijönni.

Sokáig kellett gyözködnünk Attilát, nehezen tudtuk rábírni, mégis elindultunk, hogy legalább a déli buszt elérjük.

Kérve az állomásra, éppen beállt, kísérőnk segített volna fölszállni és elhelyezni a csomagokat. Attila azonban megmakacsolta magát, ő bizony nem száll föl a buszra. A busz vezetője türelmesen várakozott néhány percig. Hiába, neki indulnia kellett, megköszöntem a türelmét, elindult.

A csomagokat lepakoltam egy padra, majd a következővel megyünk, óránként indulnak buszok.

Kísérőnknek is volt intéznivalója, elköszöntünk tőle, elment.

Attila vállán egy kis válltáska, a rajzaival, színes filctollaival és egyéb aprósággal. A padon nagy bőrönd, kisebb táska ajándékokkal, némi élelmiszer, s a botom, ami nélkül nem tudok járni.

Üljünk le és megvárjuk a következő járatot, mondtam Attilának, de ő nem mutatott rá hajlandóságot, sőt, egy-két perc múlva gondolt egyet, és futásnak eredt. Hiába szölongattam, nem hatott rá. Megdöbbsentem, nem értettem, mert vele eddig ilyen még soha nem fordult elő.

Szedte a lábait a lépcsők felé, vissza a metróállomás felé. Tehetetlenül álltam, nem hagyhattam ott a csomagokat, egyéként sem tudok futni és bottal is nehezen járok.

Rettenetesen megijedtem, mikor eltűnt a szemem elől. Félelem tört rám. Mi lesz most?

Nem tudja, melyik irányba kell indulnia a metrón, hiszen nemrég' helyezték át ide a buszmegállót. A beszédjét idegenek nem értik meg, nem ismeri a számokat, a betűket. Soha nem utazott egyedül, igazolványai pedig itt vannak nálam, ki gondolt ilyesmire.

Én pedig itt állok a csomagokkal, tehetetlenül.

A következő busz is elindult. Összeszedtem a holmit, botomat és csigatempóban értem el az épületet, magammal vonszolva a sok cuccot. Zárásra értem el az épületet, az orrom előtt húzták le a vasrácsot, ott akartam segítséget kérni a vonalas telefonnál. Az őr hajthatatlan, holott láthatta, hogy szinte járóképtelen vagyok. Még sokan álltak bent a pénztár előtt, mi lett volna, ha megkönnyörül rajtam?

Megálltam a hóban, hogy gondolkodjam, s maradék erőmet összegyűjtsem. Rozoga mobilommal próbálkoztam, amikor egy tini kislány megszólított, s kérdés nélkül följánlotta segítségét, ráér, mivel az ő autóbusza fél óra múlva indul.

Megköszöntem, s kértem, keresse meg a mobilon a segély-hívó számát, nem látom jól az apró gombokat, s még a szemüvegem se tudtam előszedni. Hamar megtalálta, visszaadta nekem a készüléket.

Elmondtam a kérésemet. Alig hallottam valamit a nagy utcai zajtól, kértem, csak hallgassanak meg. Kapcsolták a rendőrséget. Megismételtem a kérést. Be kell mennem a kapitányságra bejelentést tenni. Sajnos, erre képtelen vagyok bottal, csomagokkal.

Udvariasan följánlották, hogy küldnek járőr-kocsit, adjam meg pontosan, hol találhatnak meg. Megköszöntem a szolgálatkész kislány segítségét, s alig tíz perc múlva megérkeztek a rendőrök és bevittek a IV. ker. rendőrkapitányságra.

Ahogy rám került a sor, előadtam, mi történt, de onnan áttették az ügyet másik irodába, s kis idő múltán ott is megismételtem a történeteket.

A nálam levő fényképalbumból kiválasztottam egy fényképet Attiláról, amelyen abban a ruhában látszik, amit ma visel. Áadtam. Azonnal intézkedtek és közölték velem, hogy mostantól a főváros teljes területére elrendelték a keresést, s minden szolgálatot teljesítő járőr Attilát figyeli.

Rettegve várakoztam. Szörnyű órákat éltem át: Telt az idő, már biztosan éhes, s mi otthon már ebédelhetnénk. Félttem, netán lelketlen ember keze-közé kerülhet...

Aggódtam, mert nem úgy öltözött, hogy egész nap hidegben, az utcákat rója, hiszen otthon és itt is közel van a busz-megálló a lakáshoz. Ki tudhatta, hogy egész nap kószálni fog a hidegben, havas járdákon.

Eddig soha nem közlekedett egyedül, legfeljebb otthon, az ismerős, közeli utcákban, itt hogy tudna eligazodni, nem ismeri a betűket, számokat sem, ráadásul mostanában helyezték át a buszmegállót is. Beszédje idegenek számára érthetetlen. Nem tudja magát igazolni, s pont most itt van nálam egy kis tokban a jegyzet, ahol az adatai vannak fölírva, s ha valahova otthon is kimegy, akkor a zsebében van.

Már jól előrehaladott az idő, s a lányom nem tudja, mi történt. Nem akartam megijeszteni, a felnőtt unokámnak telefonáltam, s kértem, adja tovább, hogy mi történt, s az is, hogy nem mehettem haza és most hol vagyok. Délután 5 órakor a lányom is értesült róla, s ők értesítették a metró illetékeseit, hogy ott is keressék.

Ismét hívtak, megint más irodába, ahol egy rendőrtiszt jegyzőkönyvet vett fel, följegyezte az igazolványok adatait, egy példányt átvettem tőle. Közöltem, hogy nem utazom haza fiam nélkül, Közöltem, hogy nem utazom haza fiam nélkül, itt maradok a lányomnál, megadtam a telefonszámukat, amelyen elérnek.

Dani unokám megérkezett, azt mondta, hogy a metrónál is feltűnően figyelték az embereket és mindenkit igazoltattak, már ott is keresik Attilát. Aztán felszedte a csomagokat, karon ragadott, elindultunk. Út közben egy falatozóban szendvicset ettünk, én ásványvizet ittam. Utána a metróállomáshoz indultunk, annyi utat segítség nélkül nem bírtam volna megtenni, ha nem jönnek értem a rendőrök, még csomagok nélkül sem.

Lányom közben hazaért, várt bennünket. Nyugtalan várakozással teltek az órák. Gyomrom görcsbe rándult a félelemtől.

Éjfél előtt megcsörrent a közös folyosó csengője. Lányom sietett ajtót nyitni. Lelkendezve kiabál: Öcsike! Te vagy? Szinte hihetetlen, ott állt az ajtóban, valóban ő csöngetett, egyedül, tehát nem a rendőrök találták rá! Ők hazakísérték volna.

Akkor ki segített neki? Hogy talált oda? Siettem elé. Lassan lépkedett a belső folyosón a lakásig, szegénykém, alig állt a lábán. Átfagyva, éhesen érkezett, de örömmel öleltem magamhoz, s jéghideg kezét simogattam. Leszedtük róla a kabátot, cipőt. Teste, lába jéghideg. Kezet mosott, nővére vacsorát készített neki; farkasétvággal fogyasztotta, hiszen egész nap nem evett, csak reggelit. Valaki megkínálta egy kávéval, de hogy ki, és hol, nem tudta megmondani. Meleg-vizet engedünk a fürdőkádba, a lábán véres hólyagok éktelenkedtek. Nem csoda, egész nap járkált. Nővére ellátta a sebeit, átöltözött tiszta ruhába. Éjfél van, köszöntjük az Újévet: 2011! Egymást átölelve örvendünk Attilával együtt. Körbeüljük az asztalt, aztán faggatni kezdtük, hátha el tud valamit mondani abból, hogy hol járkált, hogy talált haza, kivel jöhetett? Miért egyedül?

Láttuk rajta, hogy gondolkodik, de nem sok eredménnyel. Mégis nyugalom költözött belénk. Nem tudjuk, hol, merre járkált, mégis valahogy visszatalált. Rendőrökkel nem találkozott.

Akkor hogy talált ide? Nem fért a fejünkbe. Eszembe jutott, hogy értesíteni kell a rendőrséget. Bejelentettem, hogy ne keressék tovább, valahogy ide talált. Hiába faggattuk, nem tudta elmondani valójában, hogy jött, ki segítette?

Tovább faggattuk, mégsem tudta elmondani valójában, hogy jött, ki segítette? A 7-es busz végállomása a közelben van, ismerős neki a környék, és onnan egyedül is idetalálna. Megkérdeztük, hogy a 7-es busszal jött-e? Rábólintott, de nem győzött meg bennünket.

Aztán hirtelen mesélni kezdett: „egy nénivel jöttem, autóban, ahol egy ‘kétfülű’ (így hívja a kutyákat) is utazott.” Megkérdeztük: miért nem kísért fel a néni? Ha így történt, honnan tudta az illető, hol lakik a nővére?²²

Mert azt a címet sem tudta megmondani, ha valóban autóval hozták volna vissza. A nővérét pedig egyszerűen Katának hívja... Az utca- és házszámot sem ismeri, s nem voltak nála igazolványok.

Kész kabaré... Mire gondoljunk? Erre nem kaptunk választ. Most már mindegy. Fő, hogy itt van, és nincs különösebb baja.

Mi pedig arra az elhatározásra jutottunk, hogy vagy csoda történt, vagy az Őrangyala vezérelte vissza!, s ezt komolyan hittük.

Közben két rendőrtiszt csöngetett a telefoni bejelentésünkre, meggyőződni róla, hogy épen került-e vissza a szökevény? Beengedtük őket.

Leültek, ők is próbáltak még valamit kiszedni Attilából, nem nagy sikerrel. Megvizsgálták, nincs-e rajta valamilyen seb vagy ütés nyoma? De csak a cipő-feltörés a bokáján mutatta a sok járkálás nyomát. Még beszélgettünk kicsit, megkínáltuk őket süteménnyel, pezsgővel, de az utóbbit nem fogadták el.

Aztán az Újesztendőt is köszöntve, elmentek a rendőrtisztek.

Az unokáim volt hitoktatója nem messze lakik a lakástól. Lányom fölkereste őt, még délután, amikor megtudta, hogy eltűnt Attila. – Marika néninek is van egy, másféle betegséggel élő fia, aki ugyan dolgozik, s eligazodik a városban, s aki (amint megtudta, hogy Attila eltűnt, imádkozott érte, hogy ne érje ő bántódás és visszataláljon!

A mamája azt mondta, nem lenne első eset, hogy meghallgatták már az imáját.

Lányom sosem volt vallásos (most azt mondta, ezután már az lesz!) kijelentette: Ez csoda! Csak csoda lehet!

Én vele egyetértve, azt állítom: nincs más megoldás, mint az, hogy csoda történt, és őt az Őrangyala kísérte veszélyes útján egész nap, és vezette vissza hozzánk!

S ezt teljes hittel mondhatom, mivel nem első eset, hogy velem, és családukban, mások által talán hihetetlennek tűnő dolog történt!

Őrangyal vigyázta Attilám útját 2

2010. Szilveszter napja.

KARÁCSONYI ÜNNEPEKET most is lányomnál, Budapesten töltöttük. Estére, az újév köszöntésére már jó lenne otthon lenni, ezért a dél előtt induló autóbuszhoz készülődtünk. Azonban elhatározásunkat olyasmi akadályozta meg, amelyet még rémálomban sem tudtam volna elképzelni.

Unokám, Emese is velünk szándékozott jönni a busz-pályaudvarig, hogy segítsen föl-pakolni holminkat a buszra, ezért fimat, Attilát nógattuk, hogy igyekezzen. Reggeli után többször kellett neki szólni, hogy siessen, különben lemaradunk a kiszemelt autóbuszról. Hiába, megmakacsolta magát, csak húzta az időt egyre, a percek pedig teltek.

²² Hazajött Attila! Akkor készült a kép, amikor elfogyasztotta a vacsorát.

A fiamról annyit meg kell említenem, hogy Down-szindrómás, azonban békés, jóindulatú, kedves ember, mindig tudtam rá hatni. Eddig.

Most azonban nem értettem, mi történt vele. Annyira elszánt volt az arca, szinte elsápadt, a szemei beestek. Nem értettem, mi lehet vele. Általában alig él gyógyszerrel, mégis, ha nyugtalan, általában kétszer fél szem nyugtatót szoktam neki beadni. Most is kapott a reggelinél, majd később, amikor Emesével együtt hiába győzködtük, megkapta a második fél adatot is. De nem látszott rajta a hatás.

Nem megyek, csak azt hajtogatta. Nem értettem, miért, de Emese megsúgta, hogy a napokban már nekik többször kijelentette, hogy itt kar maradni, mert Gy. (a bátyja) otthon van! Tudom, nehéz lett az életünk, mióta munkanélküli lett a testvére és tíz éve is elmúlt, még mindig nálunk tengeti az életét - és nagyon megnehezítette a napjainkat.

Már pedig tovább nem maradhatunk, valahogy el kell indulnunk az állomásra.

Telt az idő, a kiszemelt buszt már nem érnék el, de az utána következőhöz még kiérhettünk. Addig-addig győzködtük, amíg végre mégis fölvette a cipőjét és kabátját, s elindultunk. Nagyon megviseltnek látszott, amilyen még sosem volt.

Kiérve az állomásra, éppen beállt a következő busz, már többen ültek benne. Emese igyekezett volna a csomagtartóban elhelyezni a bőröndöt, de akkor Attila megint kikötött, hogy ő bizony nem száll föl a buszra.

Mit tegyünk?

A busz vezetője igyekezett kicsit várni, de hiába minden, mondtam, hogy majd talán a következőre szállunk fel.

Emesének mondtam, nyugodtan menjen, mert többféle bevásárlással őt bízták meg, azokat el kell intéznie. Elbúcsúztunk tőle. A csomagokat lepakoltam egy padra, gondoltam, majd ott várakozunk.

Attilán egy kis válltáska volt, benne a rajzai, színes filctollai és egyéb apróság, a padon a bőrönd, egy kisebb táska - ajándékokkal - és némi élelmiszerrel, s a botom, mivel nehézkes a járásom.

Éppen le akartam ülni, s mondtam Attilának, ő is üljön le mellém, de nem akart, sőt, gondolt egyet, és futásnak eredt, föl a lépcsőkön, vissza a metróállomás felé. Annyi időm se maradt, hogy magamhoz vegyem a csomagokat. Egyébként se bírtam volna a nagy bőrönddel, kisebb csomaggal, a vállamon lógó retiküllel, meg a botommal egyedül megbirkózni, s hiába szölongattam, jöjjön vissza, nem hallgatott rám, s tőle szokatlan gyorsasággal pillanatokon belül eltűnt a szemem elől, már látni sem lehetett merre kanyarodott. Úgy sem tudtam volna követni, én nem tudok olyan gyorsan járkalni.

Rettenetesen megijedtem. Félelem tört rám. Mi lesz most? Ha metróra száll, nem tudja, melyik irányba kell indulnia. A beszédjét idegenek biztosan nem értik meg. Nem ismeri a számokat, a betűket. Még soha sem utazott egyedül, csak velem. Igazolványai nálam vannak.

Én pedig itt állok a csomagokkal. Amíg mindez végigfutott az agyamban, persze, a busz elindult, a vezetője látta, mi történt, én pedig számtalan csomagomat-botomat igyekeztem összeszedni, s próbáltam az épületet megközelíteni, hogy segítséget kérjek. Azonban éppen zárás volt, az őr a nagy vasrácsokat az orrom előtt bezárta, hiába könyörögtem, engedjen be, hogy vonalas telefonon segítséget kérjek, elmondtam, mi történt. A vaskapu őre azonban hajthatatlan volt, pedig a helyiségben még sokan álltak a pénztárak előtt, mi lett volna, ha megkönyörül rajtam, pedig látható volt, hogy majdnem járóképtelen vagyok.

Megálltam a hóban, hogy gondolkodjam és erőt gyűjtsek.

A rozoga mobilommal próbálkoztam, amikor egy tini kislány lépett hozzám, s megszólított látva, hogy bajban vagyok, és felajánlotta segítségét, mivel az ő autóbusza csak fél óra múlva indul. Megköszöntem, és átadtam neki a mobilomat, mivel utcai szemüveggel az apró számokat nehezen tudom megkülönböztetni. Kértem, keresse meg rajta a segítség-hívó számát, mivel emlékeztem, hogy betápláltuk.

Megtalálta, és átadta, s igyekeztem röviden vázolni a kérésemet. A nagy zajban alig hallottam valamit, ezért azt kértem, hogy csak hallgassanak meg. Azt hallottam, hogy kapcsolják a rendőrséget, ők fognak segíteni.

Megismételtem a mondókámat, s arra kértek, hogy menjek be a rendőrkapitányságra, ott kell bejelentést megtennem. Igen ám, mondtam, hogy képtelen vagyok a csomagokkal, de még anélkül is elindulni hóban, a botommal és csomagjaimmal. Azonnal följánlották, hogy értem jönnek járőr-kocsival, csak adjam meg a helyet, hol várok.

Tíz perc sem telt el, ott voltak, és bevitték a IV. kerületi rendőrkapitányságra. Sokan várok, leültem, majd amikor rám került a sor, előadtam, mi történt, de onnan áttették az ügyet másik helyre, s kis idő múltán ott is megismételtem a történetet.

Nálam volt az a kis fényképalbum, amit lányom készített nekem karácsonyra, benne több képen Attila is látható. Egyiket kiválasztottam, s átadtam, amelyen éppen abban a ruhában látszik, amit ma is visel. Azonnal intézkedtek, s a főváros minden járőre Attilát keresi.

Én pedig ott ültem egy széken, kétségbe esve. Nem tudtam megnyugodni. Rettenetes órákat éltem át. Hová mehetett? Megismeri-e egyedül azt a helyet, ahol szálltunk a metróról, majd ott talán megtalálja, hol kell fölmenni az autóbushoz. De ott fölismeri-e azt az autóbust a sok közül, amelyre föl szoktunk szállni? Nem hiszem. És hiába kérdez, vagy kérdezik, nem lehet megérteni.

Telnek az órák. Már biztosan éhes, hiszen azóta már otthon ebédelhetnének. Attól félek, netán valamilyen lelketlen ember kezei közé kerül.

De ki segíthet neki? Nagyon hideg van, s nem úgy öltözött, hogy abban egész nap kint át ne fázzon. Egy átmeneti kabátban, egy szál zoknival a cipőjében. A pulóvere sem olyan meleg, hiszen otthon is közel a busz-állomás, a lányoméknál is a ház végében kell szállni.

Ki tudhatta, hogy egész nap kószálni fog a hideg, a havas járdán.

Eszembe jutott, hogy a lányomé nem is tudja, mi történt. Telefonáltam Danikának (felnőtt unokám). Kértem, adja tovább, hogy nem tudtam elutazni, s hol vagyok.

Már du. 5 óra lehetett, többször hívott valaki telefonon. A lányom is értesült róla, s mondták, hogy ők a metró illetékeseit is értesítették, ezért már ott, Danika látta, hogy az ellenőrök nagy figyelmet fordítanak az utasokra, mindenkit igazoltatnak.

Ismét hívtak az irodába, s ott egy rendőrtiszt elkészítette a jegyzőkönyvet, mindent fölírt, mindenféle igazolványt följegyzett. Megkaptam belőle egy példányt. Közöltem velük, hogy nem utazom haza, itt maradok a lányomnál, fiam nélkül nem akarok hazamenni.

Nemsokára értem jött Danika. Fölszedte a csomagokat és karon ragadott. Elindultunk. Út közben betértünk egy falatozóba szendvicset ettünk, és én ásványvizet ittam, majd a metró-állomáshoz indultunk. Bizony, elég messze van, én nem bírtam volna egyedül, még csomag nélkül se megtenni ennyit.

A lányomnál már otthon volt mindenki. Nagyon kimerültem, szinte rosszul lettem környékezett. Elmondtam részletesen, mi és hogy történt. Ő is tudja, hogy az otthonom is tönkrement, mióta ott él a bátyja. Nyugtunk se éjjel, se nappal. Nappal órákat alszik, éjjel meg járkal, szól a televízió, kivilágítja a szobát, ami átlátszik az egybenyíló szobába, ahol nincs nyugalomunk. Attila már nagyon megsínylette. Békés, kedves természete nagyon megváltozott.

Anyagi helyzetünk is inog, mert az én nyugdíjam, és Attila rokkant-nyugdíja nem elég három felnőtt személy ellátására. Folyton a felvett hitelekkel kell törlesztenem, mert nem jövünk ki a havi jövedelemből. Kilátástalan a helyzetem.

Csendesen telnek az órák. Nem kaptunk híreket.

Aztán éjfél előtt megcsörrent a közös előszoba csengője. Lányom fut ajtót nyitni. Hallom, hogy lelkendezve kiabál: Öcsike! Te vagy? Kivel jöttél haza? Hihetetlen, de valóban ő csöngetett, de egyedül jött, tehát nem a rendőrökkel találkozott. Én is siettem eléje. Lassan jött, alig állt a lábán.

Átfagyva, éhesen érkezett, de örömmel öleltem magamhoz a jéghideg kezét simogattam. Mindnyájan örömmel, felszabadultan üdvözlöttük. Ő is örül. Leszedtük róla a kabátot, cipőjét. Teste, lába jéghideg. Kezét megmosta, majd nővére vacsorát készített neki. Farkasétvággal fogyasztja el, hiszen egész nap, a reggelit kivéve egy falatot sem evett. Azt mondta, hogy valaki megkínálta egy kávéval. De hogy ki, azt nem tudta.

Fürdőkádba meleg vizet engedünk és belesegítettünk neki belefeküdni. Élvezettel fürdött, kicsit átmelegedett. Ott vettük észre, hogy a lábán véres-hólyagok éktelenkednek. Nem csoda, egész nap járkált.

Itt az éjféli, 2011! Újévet köszöntjük, egymást átölelve örvendünk, hogy már Attilával együtt. Körbeüljük az asztalt, aztán faggatni kezdjük Attilát, mondja el, hol járkált, hogy talált haza? Kivel jött? Azt mondta, hogy egyedül. Rendőrökkel nem találkozott.

Akkor hogy talált ide? Nem fért a fejünkbe. Telefonáltam a rendőrségnek, hogy ne keressék tovább.

Hiába kérdegettük, Attila nem tudta megmagyarázni, hogy jött, mivel, ki segítette? Egyszer kérdésünkre, hogy a 7-es busszal jött? Annak itt a végállomása, az már ismerős neki. Azt monda, igen, a hetessel.

Aztán egy másik esetet kezdett emlegetni: egy nénivel, autóban jöttem, ahol egy „kétfülű” (kutya) is utazott. És nem kísért föl? Nem.

Ezt sehogyan sem értettük meg. Ha egy felnőtt ilyen embert, aki nem tudja magát megértetni, hogy-hogy nem kísért föl? Lehetetlennek tartottuk. Vagy legalább felcsöngetett volna a kapuból. Attilát a házbeliengedték be a kapun, mert nem tud felcsöngetni sem.

Egyedül jött föl a 3. emeletre. Nem tudja megmagyarázni, azt sem tudja elmondani, hogy találta meg a nővére házát. A házszaot sem tudhatta megmondani, ha autóval hozta vissza valaki...

Mindegy. Fő, hogy itt van, és nincs semmi baja a kis horzsolásokon kívül.

Mi pedig arra az elhatározásra jutottunk, hogy vagy csoda történt, vagy Őrangyala vezérelte vissza, s ezt komolyan hittük.

Az unokáim volt hitoktatójának, Marika néninek is van egy, másféle betegséggel élő fia, aki ugyan dolgozik, Attilánál jobban eligazodik a városban, s aki (amikor megtudta, hogy Attila eltűnt, imádkozott érte, hogy találjon vissza! A mamája azt mondta, nem első eset, hogy meghallgatták imáját).

Katica lányom nem volt vallásos (most azt mondta, ezután már az lesz!) kijelentette: Ez csoda! Csak csoda lehet! Én pedig teljes hittel állítom, hogy az Őrangyala kísérté őt útján egész nap, és vezette vissza hozzánk!

Őrangyal vigyázta útját Attilának 3

2010. december 12, Szilveszter napja

KARÁCSONYI ÜNNEPEKET a lányoméék családjában ünnepeltem, Down-szindrómás fimmal Budapesten. A Szilvesztert már otthon kívántam ünnepelni, ezért délelőtt készülődtünk a busz-állomásra. Attila ott akart maradni a nővérevel, mivel bátyja évek óta nem tudott elhelyezkedni, és nálunk van, de ők egymással nem tudnak kijönni. Nehezen tudtuk rábírni, hogy öltözzön fel, hogy elindulhassunk a déli buszhoz.

Kiérve az állomásra, éppen beállt, kísérőnk segített volna fölszállni és elhelyezni a csomagokat. Attila azonban megmakacsolta magát, ő bizony nem száll föl a buszra. A busz vezetője türelmesen várakozott néhány percig. Hiába. Megköszöntem, elindult.

A csomagokat lepakoltam egy padra, majd a következővel megyünk. Elbúcsúztunk a kísérőnkől. Attilán egy kis válltáska, a rajzaival, színes filctollaival és egyéb aprósággal.

A padon nagy bőrönd, kisebb táska ajándékokkal, némi élelmiszer, s a botom, ami nélkül nem tudok járni. Ülünk le és várunk, mondtam Attilának, de nem akart, sőt, egy-két perc múlva gondolt egyet, és futásnak eredt. Hiába szólongattam, nem hatott rá. Nem értettem, ilyen még nem fordult elő vele.

Egyszer szalad a lépcsők felé, vissza a metróállomáshoz. Tehetetlenül álltam, nem hagyhattam a csomagokat, egyéként sem tudok utána futni. Rettenetesen megijedtem, mikor eltűnt a szemem elől. Félelem tört rám. Mi lesz most?

Nem tudja, melyik irányba kell indulnia a metrón. Beszédjét idegenek nem értik, nem ismeri a számokat, a betűket. Soha nem utazott egyedül, igazolványai nálam vannak. Én pedig itt állok a csomagokkal, tehetetlenül.

Következő busz is elindult. Összeszedtem a holmit, botomat és nehezen értem el az épületet. Zárásra értem oda, az orrom előtt bezárták a vasrácsot. Ott akartam segítséget kérni vonalas telefonról. Az őrhajthatatlan, holott láthatta, hogy szinte járóképtelen vagyok. Még sokan álltak a pénztár előtt, mi lett volna, ha megkönnyörül rajtam?

Megálltam a hóban, hogy gondolkodjam, s maradék erőmet összegyűjtsem. A rozoga mobillal próbálkoztam, amikor egy tini kislány megszólított, s kérdés nélkül felajánlotta segítségét, mivel az ő autóbusha fél óra múlva indul. Megköszöntem, s kértem, keresse meg a mobilon a segítség-hívó számát, nem látom jól az apró gombokat. Megtalálta, visszaadta nekem.

Elmondtam a kérésemet. Alig hallottam valamit, kértem, csak hallgassanak meg. Kapcsolták a rendőrséget. Megismételtem. Be kell menni a kapitányságra bejelentést tenni. Sajnos, erre képtelen vagyok. Felajánlották, küldenek járőr-kocsit, adjam meg, hol vagyok.

Tíz perc múlva bevittek a IV. ker. rendőrkapitányságra. Ahogy rám került a sor, előadtam, mi történt, de onnan áttették az ügyet másik helyre, s kis idő múltán ott is megismételtem a történeteket. A nálam levő ajándék fényképalbumból kiválasztottam belőle Attilát, amelyen abban a ruhában látszik, amit ma visel. Áadtam. Azonnal intézkedtek a főváros teljes területére, s utána minden járőr Attilát figyelte.

Rettegve várakoztam. Rettenetes órákat éltem át: Telnek az órák. Már biztosan éhes, már otthon ebédelhetnének. Félttem, netán lelketlen ember keze-közé kerülhet. Aggódtam, mert nem úgy öltözött, hogy egész nap a hidegben az utcát rója, hiszen otthon is, itt is közel van a busz-megálló a lakáshoz. Ki tudhatta, hogy egész nap kószálni fog a hidegben, havas járdákon. Sosem közlekedett egyedül, nem tud eligazodni, nem ismeri a betűket, számokat. Beszédje idegenek számára érthetetlen. Nem tudja magát igazolni.

Lányom nem tudja, mi történt. Telefonáltam felnőtt unokámnak, kértem, adja tovább, hogy nem tudtam elutazni, s hol vagyok. Délután 5 óra, a lányom is értesült róla, s ők értesítették a metró illetékeseit.

Ismét jegyzőkönyvet vett fel egy rendőrtiszt, feljegyezte az igazolványok adatait, egy példányt átvettem tőle. Közöltem, hogy nem utazom haza fiam nélkül, itt maradok a lányomnál, megadtam a telefonszámukat, hogy azon elérjenek.

Dani unokám értem jött, felszedte a csomagokat, karon ragadott, elindultunk. Út közben egy falatozóban szendvicset ettünk, s ásványvizet ittam; a metróállomáshoz indultunk, annyi utat segítség nélkül nem bírtam volna megtenni csomagok nélkül sem.

Katica már várt rám, náluk is nyugtalan várakozással teltek az órák. Gyomrom görcsbe rándult a félelemtől. Aztán végre, éjfél előtt megcsörren a közös előszoba csengője. Lányom nyitott ajtót. Lelkendezve kiabált: Öcsike! Te vagy? Hihetetlen, valóban ő csengetett, egyedül, tehát nem a rendőrök találtak rá! Akkor ki? Hogy került haza?

Én is eléje siettem. Lassan jött, alig állt a lábán. Átfagyva, éhesen érkezett, de örömmel öleltem magamhoz, s jéghideg kezét simogattam. Leszedtük róla a kabátot, cipőt. Teste, lába jéghideg. Kezet mosott, testvére vacsorát készített neki.

Farkasétvággal fogyasztotta el, hiszen egész nap nem evett.

Valaki megkínálta egy kávéval mondja, de hogy ki, és hol, nem tudja megmondani.

Meleg vizet engedünk a fürdőkádba, a lábán véres hólyagok éktelenkedtek. Nem csoda, egész nap járkált. Nővére ellátta a sebeit, felöltöztött.

Éjfél, Köszöntjük az Újévet, 2011! Egymást átölelve örvendünk Attilával együtt. Körbeüljük az asztalt, aztán ismét faggatjuk, hol járkált, hogy talált haza, kivel jött? Miért egyedül? Nem sok eredménnyel járt az igyekezetünk.

Azt mondta, hogy nem találkozott rendőrökkel.

Akkor hogy talált ide? Nem fért a fejünkbe.

Telefonáltunk a rendőrségre, bejelentettünk, hogy ide talált, s ne keressék tovább.

Hiába faggattuk, nem tudta elmondani valójában, hogy jött, ki segítette?

Egyszer arra a kérdésre, hogy a 7-es busszal jött?, rábólintott. Itt a végállomás, ismerős neki, s onnan egyedül is idetalálna. De nem győzött meg bennünket.

Aztán hirtelen mesélni kezdett: „egy nénivel autóban elhozott, ahol egy ‘kétfülű’ (így hívja a kutyákat) is utazott. Megkérdeztük: miért nem kísért föl a néni? Erre nem kaptunk választ.

Nem tudhattuk, kitalálta, vagy valóban, valaki hazahozta? De honnan tudta az illető, hol lakik a nővére? Mert azt a címet sem tudja megmondani, ha valóban autóval hozták volna vissza.

Mindegy. Fő, hogy itt van, és nincs különösebb baja. Mi pedig arra az elhatározásra jutottunk, hogy vagy csoda történt, vagy az Őrangyala vezérelte vissza, és ezt komolyan hittük.

Közben a két rendőrtiszt csegetett a telefoni bejelentésünkre, meggyőződni róla, hogy épen került-e vissza. Beengedtük őket. Leültek, ők is próbáltak még valamit kiszedni Attilából, nem nagy sikerrel. Megvizsgálták, nincs-e rajta valamilyen ütés nyoma, vagy seb. De csak a cipő feltörés a bokáján mutatta a sok járkálás nyomát. Aztán elköszöntek.

Az unokáim volt hitoktatója nem messze lakik innen. Lányom fölkereste délután, mikor megtudta, hogy eltűnt Attila. Marika néninek is van egy, másféle betegséggel élő fia, aki ugyan dolgozik, s eligazodik a városban, s aki (amint megtudta, hogy Attila eltűnt, imádkozott érte, hogy találjon vissza! A mamája azt mondta, nem első eset, hogy meghallgatták imáját.)

Lányom sosem volt vallásos (most azt mondta, ezután már az lesz!) kijelentette: Ez csoda! Csak csoda lehet! Én pedig egyetértve vele, meggyőződéssel azt állítom, hogy az Őrangyala kísérte őt útján egész nap, és vezette vissza hozzánk!

Őrangyal vigyázta útját Attilának 4

A KARÁCSONY- ÉS ÚJÉVI NAPOKAT Budapesten élő lányom családjánál töltöttem Attilával együtt. Szilveszter déllőttjén szerettem volna hazajönni, azonban számításomat keresztülhúztá, valami olyan, amit rémálomnak se tudtam elképzelni!

Reggeli után készülődni kezdtem, a bőröndöt, csomagot már előző este elkészítettem. Attila azonban láthatóan húzta az időt. Amikor a kabátjára-cipőjére került volna sor, kikötött, s azt mondta, itt maradok, a nővéremnél. Nem megyek haza, mert ott van Gyuri (a bátyja). Emesével (unokám) unszoltuk, szépen győzködtük, hogy itt nem maradhat, mert lányom dolgozik, Emesének is dolga van, egyedül pedig nem maradhat a lakásban.

Róla annyit meg kell jegyeznem, hogy Down-szindrómás, de jól kezelhető, ilyen problémát még soha nem okozott. Mindig hallgatott rám. Amikor nyugtalanabb volt, adtam neki egyszer vagy kétszer fél tablettát, ami egyensúlyba hozta. Most reggel kapott már felet, dél előtt beadtam neki a második felet is, de sajnos, még ez a ráadás sem hozott eredményt. Az arcán is látszott az erős elhatározás.

Nyugodt hangon próbáltam szépen rávenni, végül már sírva fakadtam, Emese próbált engem is megnyugtatni. Talán ez segített valamit, mert nagy nehezen el tudtunk indulni. Bár még az úton is mondogatta, hogy maradok!

Tudom, nehéz az életünk, mióta a munka nélkül maradt diplomás bátyja tizenegy évvel ezelőtt leköltözött hozzánk. Befogadtam, mit tehettem volna egyebet, gondoltam, és beszéltünk is róla, hogy amíg rendes állást kap, addig nálam lakhat. De az idő húzódott, máig szorongunk a kicsi lakásomban, s nagyon sok minden megnehezíti az életünket.

Végül elszánta magát Attila, s elindulhattunk. Bár azt a buszt már nem érjük el, de majd a következőre felszállunk. A busz állomáson éppen beállt a következő járat, Emese már pakolta volna be a bőröndöt, amikor láttam, hogy Attila pakolja az oldaltáskáját és indul, de nem az autóbushoz. A buszvezető kicsit még várakozott, végül mégis elindult, mert Attila megállt, mint egy cövek, s nem mozdult.

Mondtam Emesének, menjen el nyugodtan, megvárjuk a következő járatot, addig majd csak megnyugszik, majd azzal megyünk. Elbúcsúztunk. Alig ment el, Attila fogta a táskáját, és gyors iramban szaladni kezdett vissza, a metró felé.

Ijedtemben azt se tudtam, a botomat, vagy melyik csomagomat fogjam meg, s menjek utána, de egy perc leforgás alatt már el is tűnt a láthatárról, s én képtelen voltam követni.

Ez a busz is elindult. Rettenetes félelem tört rám. Most mi lesz? Ha fölszállt, ki tudja, melyik irányban indul el, hol fog leszállni, valaki tud-e neki segíteni, hiszen idegen a beszédjét meg sem érti, sokszor még én sem.

Nem ismeri a betűket-számokat, hogy igazodik el egy idegen helyen, hiszen kíséret nélkül sosem utazott, az igazolványai is nálam vannak. Még talán nevét se tudja úgy mondani, hogy megértse valaki.

Senki sem volt, aki segíteni tudott volna.

Nehézségek árán összeszedtem mindent, s utána mentem, de már nyoma se volt. Egy kislány látta, hogy alig állok a lábamon, s milyen gondban vagyok, megszólított és felajánlotta segítségét, mivel az ő busza csak fél óra múlva indul. A jó Isten küldte most ide hozzám. Arra kértem, vigyázzon a csomagokra, amíg segélyhívó telefont keresek.

A jegyváltó helyre azonban a nagy vaskapu éber őre nem engedett be, az orrom előtt bezárta, pedig még sokan álltak bent a pénztáraknál. Hiába kértem, s elmondtam, milyen bajba kerültem, s kértem, de elutasított.

Megálltam a nagy hóban, hogy erőt gyűjtsek. Aztán körbejártam az épületet, telefont kerestem, de nem volt apróm, hogy hozzájussak.

Próbálkoznom kell a rozoga mobilommal. Áadtam a kislánynak, s arra kértem, keresse meg rajta, talán be van táplálva a segélyhívó, mert az utcai szemüveg volt rajtam, s azzal nem látom az apró betűket.

Megtalálta, tárcsázta és átadta nekem. Gyorsan elmondtam, hogy a zajban nem biztos, hogy értem a válaszokat, csak hallgassanak meg, és segítsenek nagy bajomban. Mondták, hogy a rendőrséget tárcsázzák, ahol be tudtam jelenteni a fiam eltűnését.

Kérték, hogy menjek be a IV. ker. Rendőrkapitányságra, ahol be kell bejelentenem a történeteket. Mondtam, hogy arra képtelen vagyok; megindokoltam, hogy bottal járok, súlyos mozgássérültségem miatt, és csomagokkal, egyébként sem lennék képes néhány lépésnél többet megtenni.

Kérték, adjam meg, pontosan hol vagyok, s eljönnek értem. A kislánnyal az induló buszjárat helyének a számát megadtam, s leültem egy padra. Megköszöntem a kislány segítségét, és leültem a padra. Hamarosan megérkezett a rendőrautó, fölsegítettek rá, s bevittek a kapitányságra.

Sokan várakoztak ott, majd amikor rám került a sor, előbb egyik helyen elmondtam, mi történt. Telefonáltak, aztán azután egy másik helyre kellett mennem, ahol megismételtem, és ott jegyzőkönyvbe foglalták.

Nálam volt a lányom ajándéka, egy fényképalbum, ahonnan kiválasztottam olyan képet, amelyiken Attila olyan ruhában volt megörökítve, amelyet most viselt, átadtam. Rettenetes állapotba voltam.

A szájam kiszáradt, a szemem könnyezett, nem tudtam visszatartani, már kivörösödött az orrom és szemem, étlen-szomjan várakoztam. Nem tudtam az automatából egy kapuccinót vásárolni, mert csak papírpénzem volt, Ott ültem és rettegve gondoltam rá, hogy hol bolyong az én beteg gyermekem.

Közben intézkedtek és kiadták az egész fővárosra vonatkozó körözést, azóta minden járőr őt keresi, hiszen ki tudhatná, hogy metróval senki sem tudhatja, hol szállt ki a metróból vagy buszból.

Nem tudtam megnyugodni. Rettenetes órákat éltem át. Egyedül sosem utazott. Megismeri-e vajon, hol szoktunk leszállni a metróról, amikor a lányomhoz utaztunk, vagy amikor műtétre, az Uzsoki kórházba jártunk? Kérdezni sem tudna senkitől, mert nem értik meg. Nem ismeri a számokat sem.

Telnek az órák. Kint hideg van. Ha nem kerül elő, a hidegben megfagy. Azóta az összes járőr már őt keresi, vajon összefut-e valamelyikkel, aki felismeri?

Biztosan éhes, hiszen reggelire csak egy csésze tejet evett egy vajas-szalmámis kenyérszelettel. A kabátja-cipője se olyan meleg, hogy egész nap ilyen hidegben az utcát rója.

Közben telefonáltam Danika (felőtt unokámnak), s elmondtam, mi történt, s hol vagyok. Ők azt hitték, hogy már hazafelé buszozunk. Ő szólt a lányomnak, s bejelentették az eltűnést a metrónál, ahol már minden ki- és bejáratnál szigorú vizsgálat folyt, mondta nekem. Délután 5 óra, többször hívtak telefonon, hol a lányom, hol valamelyik unokám.

Már sötét este lett, amikor ismét behívtak az irodába, ahol még kiegészítették, majd elkészült a jegyzőkönyv. Közöltem velük, hogy nem utazom haza a fiam nélkül, s hívjanak, ha valamit megtudnak, a lányom vagy az én mobilomon. Aztán Danika értem jött. Csomagokat magához vette, engem karon fogott, és út közben betértünk egy falatozóba, ahol elfogyasztottunk egy-egy szendvicset és teát ittam, majd ismét visszabuszoztunk a lányom lakására. Már otthon volt mindenki. Engem rosszullet környékezett. Mit kell még átélnem?

Olyan Szilveszter következett, amelyet senkinek se kívánok.

Nagyobb fiam hosszú nálam tartózkodása az otthonom-az életem romba dőlt. Nem ilyen nyugdíjas életre vágytam, és senkinek sem kívánom. Anya vagyok. Segítettem rajta, de nem így, ahogy alakult. Szerintem nem csak nem tud, de nem is akar elhelyezkedni. Csak él. Ő is egyre lejjebb és lejjebb süllyed. Se éjjelünk se nappalunk. Nem tud alkalmazkodni. Tartalékaim már felemészthődtek. Nem elég az én teljes és kisfiam rokkant nyugdíja három fő részére. Már harmadszor kell a kártya-hitelt részletekben visszafizetnem.

Nem lehet kijönni a szűkös keretből. Nem tudom, mi jöhet még? Milyen gondok és bajok nehezedenek rám, amikor már nekem is pihenésre, nyugalomra volna szükségem, és ő egészségi és anyagi téren tönkre teszi az életemet és szegény kisfiamnak sincs tőle nyugta.

Közeledik az éjfél, csendesen telnek az órák. Figyeljük a telefonokat, de nem jeleznek. Aztán közel éjfélhez, megcsörrent az előszoba csengője. a lányom fut megnézni, ki jöhet. A szobában hallom a lelkendezését: Öcsike! Te vagy? Kivel jött el? Egyedül vagy? Hogy találtál ide? Jaj, de jó, hogy itt vagy! De kivel jöttél? Egyedül?

Én is felkeltem a heverőről és igyekeztem eléje menni. Szegénykém lassan, csoszogva, szinte tántorogva jött, és siet felém. Atöleljük egymást. Végre, itthon vagy. És én is föltemtem a kérdéseket. Aztán kibontottuk a kabátból, a cipőjét levettük. Jéghideg a keze, a teste, a lába. A fürdőszobában előbb alaposan kezét mosott. Nővére vacsorát készített neki. Kocsonyát, a kedvencét éhesen fogyasztotta el. Forró teát kapott utána, aztán segítettünk neki levetkezni, a lábán csúnya véres hólyagok jelzik, hogy szegényke egész nap járkált a havas járdákon.

Azt mondta, hogy valaki egyszer kávéval megkínálta. Egész nap csak azt ehette. Isten áldja meg érte!

Itt az újév, a Katicám hozta a poharakat, és örömmel köszöntöttük egymást, mert hazajött a fim, akit az Órangyal vezetett haza, mert máshogy hogy találhatott volna vissza ide?

Jó meleg fürdővízben lassan átmelegedtem, s jó érzéssel öltöztem pizsamába, a lábait a lányom kezelte, aztán a szobában igyekeztünk kikérdezni, mi történt vele egész nap folyamán. Faggattuk, de mi sem tudtuk elképzelni, hogy talált haza? Ha azt kérdeztük, a hetes busszal jöttél? Erre azt mondta: igen, azzal. Ugyanis a ház hetes-autóbusz végállomásánál van, és ott már ismerős Attila. De hogy tudott rá felszállni, amikor nem ismeri a számokat? Erre senki nem válaszolt. Aztán kérdés nélkül mondta: egy néni hozott haza, autóval, egy „kétfülű” (kutya) is volt benne.

Akkor a néni miért nem jött fel, hogy elmondja, hol talált rád? Erre már nem tudott válaszolni. Hogy igaz-e, és az illető miért nem csengetett fel, legalább azért, hogy tudjuk, hol találkoztak, erre a választ sehogyan sem tudjuk már meg.

A lányommal csak néztük. De visszajött. És én azt mondtam: Őt Órangyala kísérte egész nap és vezette haza! A lányom is egyetértett velem, mert ez nem más, mint csoda!

Elmondtam, hogy a gyermekei (unokáim) hitoktatójának is van egy beteg gyermeke, de ő közlekedni tud a fővárosban és valamilyen egyszerű munkát végez. Vallásosak, a mama az unokáimnak vallástant tanított, és elmondtam, hogy a fia imája már többször meghallgatásra talált.

A lányom azt is elmondtam (bár nem volt sosem vallásos), hogy amíg én a rendőrségen ültem, ő felhívta, és arra kérte, hogy a fiú mondjon imát azért, hogy Attila visszataláljon hozzánk és megtörtént a csoda, Attila valahogy visszatért.²³

S ehhez már nem tudok mit hozzáfűzni, hogy semmilyen más megoldást nem tudunk erre, mint ezt! Felhívtam a rendőrséget, hogy itthon van a fiam, hazajött. Két rendőrtiszt kijött, hogy meggyőződjön arról, nem történt-e vele valamilyen baj. A testét is megnézték, aztán elmentek. Utána már itthon kaptam egy lezáró hivatalos értesítést. S én örülök, és hálát adok a Teremtőnek, hogy a szörnyű eset ilyen jól végződött.

Órangyal vigyázta Attila 5.

A KARÁCSONY ÉS ÚJÉV KÖZTI NAPOKAT Budapesten élő lányom családjánál töltöttem Attilával együtt. Szilveszter déllőttjén szerettem volna hazajönni, azonban számításomat valami keresztülhúzta, olyan, amit rémálomnak se tudtam elképzelni!

Reggeli után készülődni kezdtem, a bőröndöt, csomagot már előző este elkészítettem. Attila azonban láthatóan húzta az időt. Amikor a kabátjára-cipőjére került volna a sor, kikötött, s azt mondta, maradok itt, a nővéremnél. Nem megyek haza, mert ott van Gyuri (a bátyja). Emesével (unokám) unszoltuk, szépen győzködtünk, hogy itt nem maradhat, mert lányom dolgozik, Emesének is dolga van, egyedül pedig nem maradhat a lakásban.

Róla annyit meg kell jegyezni, hogy Down-szindrómás, de jól kezelhető, ilyen problémát még soha nem okozott. Mindig hallgatott rám. Amikor nyugtalanabb volt, adtam neki egyszer vagy kétszer fél gyógyszer-tablettát, ami egyensúlyba hozta.

Most reggel kapott már felet, dél előtt beadtam neki a második felet is, de sajnos, még ez a ráadás sem hozott eredményt. Az arcán is látszott az erős elhatározása. Nyugodt hangon próbáltam szépen rávenni, végül már sírva fakadtam, Emese próbált engem is megnyugtani.

²³ Látszik a képen is, milyen fáradt és szomorú. A kép akkor készült róla, amikor hazajött és pihenhetett.

Talán ez segített valamit, mert nagy nehezen elindult, nehezen vette tudomásul, hogy nem maradhat itt. Még úton közben is mondogatta, hogy itt maradok!

Tudom, nehéz az életünk, mióta a munka nélkül maradt diplomás bátyja 2000. március óta nálunk lakik. Befogadtam, mit tehettem volna egyebet, gondoltam, és beszélünk is róla, hogy amíg rendes állást kap, addig nálam lakhat. De az idő húzódott, máig szorongunk a kicsi lakásomban, s nagyon sok minden megnehezíti az életünket.

Végül elszánta magát Attila, s elindulhattunk. Bár azt a buszt már nem érjük el, de majd a következőre felszállunk. A busz állomáson éppen beállt a következő járat, Emese már pakolta volna be a bőröndöt, amikor láttam, hogy Attila pakolja az oldaltáskáját és indul, de nem az autóbushoz. A buszvezető kicsit még várakozott, végül mégis elindult, mert Attila megállt, mint egy cövek, s nem mozdult.

Mondtam Emesének, menjen el nyugodtan, megvárjuk a következő járatot, addig majd csak megnyugszik, azzal megyünk. Elbúcsúztunk. Alig ment el, Attila fogta a táskáját, és gyors iramban szaladni kezdett vissza, a metró felé. Ijedtemben azt se tudtam, a botomat, vagy melyik csomagomat fogjam meg, s menjek utána, de egy perc leforgás alatt már el is tűnt a láthatárról, s én képtelen voltam követni.

Ez a busz is elindult. Rettenetes félelem tört rám. Most mi lesz? Ha felszállt, ki tudja, melyik irányban indul el, hol fog leszállni, valaki tud-e neki segíteni, hiszen idegen a beszédjét meg sem érti, sokszor még én sem. Nem ismeri a betűket-számokat, hogy igazodik el egy idegen helyen, hiszen kíséret nélkül sosem utazott, az igazolványai is nálam vannak. Még talán nevét se tudja úgy mondani, hogy megértse valaki. Senki sem volt, aki segíteni tudott volna. Nehézségek árán összeszedtem mindent, s utána mentem, de már nyoma se volt. Egy kislány látta, hogy alig állok a lábamon, s milyen gondban vagyok, megszólított és felajánlotta segítségét, mivel az ő busza csak fél óra múlva indul. A jó Isten küldte most ide hozzám. Arra kértem, vigyázzon a csomagokra, amíg segélyhívó telefont keresek.

A jegyváltó helyre azonban a nagy vaskapu éber őre nem engedett be, az orrom előtt bezárta, pedig még sokan álltak a pénztáraknál. Hiába kértem, s elmondtam, milyen bajba kerültem, s kértem, de elutasított. Megálltam a nagy hóban, hogy erőt gyűjtsek. Aztán körbejártam az épületet, telefont kerestem, de nem volt apróm, hogy hozzájussak.

Próbálkoznom kell a rozoga mobilommal. Áadtam a kislánynak, s arra kértem, keresse meg rajta, talán be van táplálva a segélyhívó, mert az utcai szemüveg volt rajtam, s azzal nem látom az apró betűket.

Megtalálta, tárcsázta és átadta nekem. Gyorsan elmondtam, hogy a zajban nem biztos, hogy értem a válaszokat, csak hallgassanak meg, és segítsenek nagy bajomban. Mondták, hogy a rendőrséget tárcsázzák, ahol be tudtam jelenteni a fiam eltűnését. Kérték, fáradjak be a IV. ker. Rendőrkapitányságra, s ott kell bejelentenem az ügyet. Mondtam, hogy arra én képtelen vagyok, s indokoltam, hogy korom miatt és bottal járok, s a csomagokkal képtelen vagyok néhány lépésnél többet megtenni.

Kérték, hogy adjam meg, pontosan hol vagyok, és eljönnek értem.

A kislánnyal az induló buszjárat helyének a számát megadtam, megköszöntem a kislány segítségét, és leültem a padra. Hamarosan megérkezett a rendőrautó, felsegítettek rá, és bevittek a kapitányságra. Sokan várakoztak ott, majd amikor rám került a sor, előbb egyik helyen elmondtam, mi történt. Telefonáltak, aztán azután egy másik helyre kellett mennem, ahol megismételtem, és ott jegyzőkönyvbe foglalták. Nálam volt a lányom ajándéka, egy fényképalbum, ahonnan kiválasztottam olyan képet, amelyiken Attila olyan ruhában volt megörökítve, amilyet most viselt, átadtam. Rettenetes állapotba voltam.

A szájam kiszáradt, a szemem könnyezett, nem tudtam visszatartani, már kivörösödött az orrom és szemem, étlen-szomjan várakoztam. Nem tudtam az automatából egy kapuccinót vásárolni, mert csak papírpénzem volt, Ott ültem és rettegve gondoltam rá, hogy hol bolyong az én beteg gyermekem.

Közben intézkedtek és kiadták az egész fővárosra vonatkozó körözést, azóta minden járőr őt keresi, hiszen ki tudhatná, hogy metróval senki sem tudhatja, hol szállt ki a metróból vagy buszból. Nem tudtam megnyugodni. Rettenetes órákat éltem át. Egyedül sosem utazott. Megismeri-e vajon, hol szoktunk leszállni a metróról, amikor a lányomhoz utaztunk, vagy amikor műtetre, az Uzsoki kórházba. Kérdezni sem tud, nem értik meg. Nem ismeri a számokat. Telnek az órák.

Kint hideg van. Ha nem kerül elő, a hidegben megfagy. Azóta az összes járőr már őt keresi. Vajon összefut-e valamelyik rendőrrel, aki a képről felismeri?

Biztosan éhes, hiszen reggelire csak egy csésze tejet evett egy vajas-szalmámis kenyérszelettel. A kabátja-cipője se olyan meleg, hogy egész nap ilyen hidegben az utcát rója. Közben telefonáltam Danika (felnőtt unokámnak), elmondtam neki, mi történt, és hol vagyok, nem mehettek haza Attila nélkül. Ő is azt hitte, hogy már hazafelé buszozunk. Szólt Katicának, és bejelentették az eltűnést a metrónál is, ahol már minden ki- és bejáratnál szigorú vizsgálat folyt, mondta nekem, amikor eljött értem.

Már délután 5 óra volt, többször hívtak, hol a lányom, hol valamelyik unokám.

Már sötét este lett, amikor ismét behívtak az irodába, ahol még kiegészítették, majd elkészült a jegyzőkönyv. Közöltem velük, hogy nem utazom haza a fiam nélkül, s hívjanak, ha valamit megtudnak, a lányom vagy az én mobilomon.

Aztán Danika értem jött. Csomagokat magához vette, engem karon fogadott, s út közben betértünk egy falatozóba, ahol elfogyasztottunk egy-egy szendvicset és teát ittam, majd ismét visszabuszoztunk a lányom lakására.

Már otthon volt mindenki. Engem rosszullét környékezett. Mit kell még átélnem?

Olyan Szilveszter következett, amelyet senkinek se kívánok.

Nagyobb fiam hosszú nálam tartózkodása az otthonom-az életem romba dőlt. Nem ilyen nyugdíjas életre vágytam, és senkinek sem kívánom. Anya vagyok. Segítettem rajta, de nem így, ahogy alakult. Szerintem nem csak nem tud, de nem is akar elhelyezkedni. Csak él. Ő is egyre lejjebb és lejjebb süllyed. Se éjjelünk se nappalunk. Nem tud alkalmazkodni. Tartalékaim már felemészthődtek. Nem elég az én teljes és kisfiam rokkant nyugdíja három fő részére. Már harmadszor kell a kártya-hitelt részletekben visszafizetnem. Nem lehet kijönni a szűkös keretből. Nem tudom, mi jöhet még. Milyen gondok és bajok nehezedenek rám, amikor már nekem is pihenésre és nyugalomra volna szükségem, s ő egészségi és anyagi téren is tönkre teszi az életemet és szegény kisfiamnak sincs tőle nyugta.

Közeledik az éjfél, csendesen telnek az órák. Figyeljük a telefonokat, de nem jeleznek. Aztán közel éjfélhez, megcsörrent az előszoba csengője. a lányom fut megnézni, ki jöhet. A szobában hallom a lelkendezését: Öcsike! Te vagy? Kivel jöttél? Egyedül vagy? Hogy találtál ide? Jaj, de jó, hogy itt vagy! De kivel jöttél? Egyedül?

Felkelek a heverőről, én is igyekszem eléje. Szegénykém lassan, csoszogva, szinte tántorogva jön, siet felém. Átöleljük egymást. Végre, itthon vagy. És én is felteszem a kérdéseket. Aztán kibontjuk a kabátjából, a cipőjét levesszük róla. Jéghideg a keze, a teste, a lába. A fürdőszobában előbb alaposan kezet mosott. Nővére vacsorát készített neki, kocsonyát, a kedvencét hamar elfogyasztotta. Forró teát kapott utána, aztán segítünk neki átöltözni pizsamába. A lábán csúnya véres hólyagok jelzik, hogy szegényke egész nap járkált a havas járdákon. Azt mondta, hogy valaki egyszer kávéval megkínálta. Egész nap csak azt ette. Isten áldja meg érte!

Itt az újév, a Katica hozott poharakat, és örömmel köszöntöttük egymást, mert hazajött a fim, az Őrangyal vezette vissza, máshogy hogy találhatott volna ide?

Jó meleg fürdővízben lassan átmelegedett, a lábain a sebeket nővére kezelte, aztán a szobában igyekeztünk kikérdezni, mi történt vele egész nap folyamán. Faggattuk, de nem tudtunk eligazodni rajta, hogy talált haza. Ha azt kérdeztük, a hetes busszal jöttél? Akkor azt mondta, igen, azzal jöttem. Ugyanis a ház a busz végállomásánál van, s ott már ismerős.

Hogy tudott rá felszállni, amikor nem ismeri a számokat. Aztán látszott rajta, hogy gondolkodik és azt mondta: Egy autóban, egy néni hozott haza, ahol egy „kétfülű” (kutya) is volt. És az a néni miért nem jött fel, hogy elmondja, hol talált rád? Erre már nem tudott válaszolni. Hogy igaz-e, és az illető legalább miért nem csengetett fel, hogy tudjuk, hol találkoztak, erre a választ sehogyan sem tudjuk már meg. A lányommal csak néztük őt, és csodálkoztunk.

Azt vallottam: őt az Őrangyala hozta haza: Mellette volt, egész nap, vezette, hogy semmi bántódás ne érje és Őrangyala vezette haza! A lányom is egyetértett velem, azt mondta: másként ki tudja, mi lett volna vele, valaki bántotta volna, volna. Azért mert ez nem lehet örülhetünk ennek!

Akkor Katica lányom el- (unokáim) hitoktatójának is van közlekedni tud a fővárosban és végez. Vallásosak, istenhívők, a tant tanított, és elmondta, hogy a hallgatásra talált.

Azt is elmondta a lányom, hogy amíg én a rendőrségen akivel kapcsolatot tart, arra kért, hogy Attila visszatáljon da, Attila valahogy visszatál. Ehhez már nem tudok mit hozzáfűzni, hogy semmilyen más megoldást nem tudunk erre, mint ezt!

Felhívtuk a rendőrséget, kijött két rendőrtiszt a kerületi parancsnokságtól, hogy meggyőződjön arról, nem történt-e vele valamilyen baj. A testét is megnézték, aztán elmentek. Utána már otthon, nemsokára kaptam egy hivatalos, lezáró értesítést a rendőrségtől.

És én örülök, hálát adok a Teremtőnek, hogy a szörnyű eset ilyen jól végződött.

mondta, hogy a gyermekei egy beteg gyermeke, de ő valamilyen egyszerű munkát mama az unokáimnak vallás- fia imája már többször meg-

(bár nem volt sosem vallásos), ültem, ő felhívta a hitoktatót, te, hogy a fiú mondjon imát hozzánk és megtörtént a cso-

Örök szerelem²⁴

ŐSZ HAJÚ ASSZONY magába roskadva nézi a gyertya pislákoló lángját, ahogy lassan remeg, lengedezik az asztalon az enyhe szellőben. Eszébe jutnak azok a csodálatos évek... Barátnője csendben várakozik, amíg végre megszólal.

Amikor megismertem, minden olyan volt, mint egy csoda. Csak megjelent, váratlanul bukkant fel az életemben olyankor, amikor már semmit nem vártam az élettől.

Telve voltam még csalódásokkal. Válóperem, a házasságom szörnyűségeit mentem ki- pihenni abba az üdülőbe, hogy erőt gyűjtssek ahhoz, hogy magam folytassam életem legfőbb feladatát, munkám mellett gyermekeim felnevelését.

Egy csendes, zenés cukrászdában szomorúan ültem, kissé elmélázva a három, ott megismert fiatal nővel, akik talán szintén életük terheitől igyekeztek megszabadulni, akárcsak én, hiszen az életem nemrég' futott zátonyra.

Hallgattuk a zenét a kis cukrászdában, csendben beszélgettünk, amikor egyszerre csapódott az ajtó és megláttam őt! Nem tudtam, ismerem-e, mivel a megjelenése, mozgása, az arca annyira ismerősnek tűnt nekem. Bizonytalan voltam.

²⁴ Hasonló című balladámat 2007-ben írtam át prózába.

Az hittem, káprázik a szemem, de nem tudtam hova tenni. Eddig sosem láttam. Talán ismer engem? Érezem, ez a találkozás mégsem lehet véletlen...

Barátai lehettek a szomszédos asztalnál, mivel ismerősként üdvözölték egymást. Ott foglalt helyet, éppen velem szemben. A többiek folytatták a vacsorát, ő is rendelt magának a hozzáígyekvő pincértől, evés közben társalogtak. Egyszerre fölemeli a fejét, merőn rám néz, de úgy, mintha rég' nem látott ismerőst vélte volna felfedezni bennem, meleg tekintete szinte rámatapadt. Asztaltársaim már feltűnően engem néznek, zavarba jöttem, arcom égni kezd. Mi ez? Semmit sem értek. Véletlen? Még mindig rajtam a szeme, sokáig nem veszi le rólam a tekintetét, majd lassan leteszi kezéből a villát és a kést, feláll.

Közben a zenészek csendes tangóra váltanak, a párok felemelkednek helyükről és elindulnak táncolni. Ő pedig szemét továbbra is rám szegezve, lassan lépkedve felém közeledik. Megáll előttem, meghajol, kezét nyújtva halkán bemutatkozik, majd megkérdi: felkérhetem egy táncra?

Számomra mindez különösnek tűnt, vagy mégse? Úgy éreztem magam, mint a mesében, nem tudtam, valóságban élek, vagy csak álmodom. Arra gondoltam: mindez akár véletlen, vagy bármi, – minderről nem tehetek...

Én is felé nyújtom a kezem, és lassú zenekísérettel, kart-karba öltve indultunk el a táncoló párok közé, egy tangóra, majd egy csodálatosan szép szerelembe.

Az idő gyorsan futott, egy hét múlva letelt szabadságunk, addig a presszóban minden este találkoztunk, zeneszó mellett csendben beszélgettünk. Búcsúzásul semmit nem fogadtunk egymásnak, de éreztük, hogy útjaink nem válnak el.

És az életutunk valóban folytatódott, hisz' mindketten csalódtunk az éltünkben, árvának, elhagyottnak éreztük magunkat. Nem telt el sok idő, messze nagyvárosból kaptam egy hosszú levelet, melyben elmondta élete bánatát.

Azt írta: *„Messzi tájról indult el két csalódott vándor, Parádon találkozott az élet ország-útján; amint meglátott, érzett boldogságot. E találkozás véletlen nem lehet, Isten minket egymásnak teremtet.”*

Nem ígért semmit, de azt leírta még, hogy ki tudja, meddig járhatjuk utunkat, kezünket szorosan fogva, mégis, ezt az igaz szerelmet hervadni bűn volna.

Távol éltünk egymástól, nehéz idők jártak akkor, ezért gyakran csak leveleztünk, és sűrűn telefonálva egymást levélben. tartottuk a kapcsolatot.

A posta jóvoltából egy nap alatt mindig kezünkben lehetett a levél. Szívem majdnem kiugrott a helyéből, amikor bontottam a borítékot, amit tőle kaptam. Hol egy képet, hogy lepréselt virágot küldött a levéllel.

Amikor tehettük, találkoztunk, leginkább Budapesten, mivel az majdnem a félutat jelentette.

Ő könnyebben mozgott, mivel jó állást töltött be, gépkocsival utazott. Gyakran várt engem a pesti busznál. Ilyenkor mintha az idő megállt volna fölöttünk, szívünk összedobbant, ő fölemelt, átkarolt, s mint kisgyermeket karjában úgy ringatott.

Boldog évek jöttek, forró hangulatban, reménykedve éltünk, tervezgettük a közös jövőnket, azon fáradozott, hogy közelebb kerüljünk egymáshoz; ne kelljen mindig egymástól búcsúzkodni.

De a Tisza tervünket meggátolta. Akkor jött a nagy tiszai árvíz, beosztása miatt a mentés vezetésében részt kellett vállalnia, nagyon átfázott. Munkája mellett kimerítő heteket, sőt, hónapokat élt át, mivel a Tisza után a Maros is megáradt. Sokáig nem találkozhattunk, csak néha tudott időt szakítani levélírással. Én pedig otthon szenvedtem és aggódtam érte. Egy alkalommal a levelét így kezdte: „Vers helyett e rózsaszírom, melyre csókot leheltem én!”

Aztán nem is tudom miért? Miért? Tán' sorsunkba volt írva! Négy évig tartott „örök boldogságunk.”

Gyermekeink voltak, mindkettőnknek, velük nekem és neki is törődnünk kellett, őket elhagyni nem lehetett. Szerettük egymást, lelkünk összeforrott, szívünk egymásért megszakadt, nagyon fájt, de nem tehattunk mást. Áthelyezését nem tudta megoldani, mert olyan beosztás az egész országban összesen öt akadt. A nagy távot legyőzni nem tudtuk, búcsúznunk kellett.

Mindketten küszködtünk, szenvedtünk, ő az árvíz után megbetegedett.

Én éreztem, már sosem jöhet utána más. Ő sem lelte meg, mint én többé a nyugalmat. Külön-külön, mindketten együtt szenvedtünk. Kiküldetései alkalmával még ezután is mindenhol küldött nekem levelet-virágot.

Nem tudom miért, barátja egyszer azt mondta nekem, hogy valaki mással megismerkedett, és összeházasodtak. Akkor bennem egy világ omlott össze. Nem hittem neki, talán csak vigasztalni akart, hogy elfelejtsem, s hogy már ne reménykedjem. Sosem tudtam meg az igazságot.

Ezután már csak folytattam életem boldogtalanul. Életem folyamán sok mindent túléltem, szívem ezután mindig telve volt gyásszal.

Utunk megszakadt, a kegyetlen SORS akarta nekem ez adatott, bele kellett volna nyugodnom, de nem tudtam. Arra törekedtem mégis, hogy amit belül érezek, soha, senki ne vegye rajtam észre!

Csak azt reméltem, s azért imádkoztam, hogy bárhogyan alakult az éltünk, legalább ő legyen boldog. De nem tudtam elhinni azt, amit a barátjától hallottam.

Szemben ülök barátnőmmel, szeméből egy könnycsepp legördül. Én is törölgetem zsebkendőmmel a szemem, közben a gyertyaláng nagyot lobbant. Jó, hogy meghallgatott, fájdalommal talán enyhült.

A gyertya lángja utolsót lobbant, majd elaludt, és mély csend borult a szobára.

Kezemben tartom egyetlen igaz szerelmem nagy csomag levelét, a fényképén nézem kedves arcát, szemét.

Most tudtam meg az igazságot, hogy ő akkor nemsokára itt hagyta a földi világot. De miért? Miért?

Kezem imára kulcsolva azt suttoztam: Én csak azt kérem jószágos Atyánktól, hogy majd ott, legalább ott, fenn az Égben Ő várjon rám, az örök fényességben, hogy ott, legalább ott, lelkünk összeforrjon, égi boldogságunk mindörökké tartson.

Örökbe fogadott csibe²⁵

NEM MOSTANÁBAN TÖRTÉNT, amit olvashatnak, hanem régen, még gyermekkoromban, amikor apukám egy kis faluban tanította a nebulókat, és ahol én, három fiútestvéremmel tizenkét éves koromig éltem boldog gyermekkoromat.

Amikor kinőttük az iskolát, akkor városba kerültünk, bentlakásos iskolákba, ahol tovább tanulhattunk.

Jártuk a mező-erdőket, megismertem a természetet, állatokat, növényeket.

Nekünk is volt baromfiudvarunk, ahol csirkét, néha kacsát és pulykát is neveltek szüleim. Én mindig szívesen etettem őket, és legtöbbjüknek nevet adtam.

Más állataink is voltak, kutya, macska, nem is egy, s még nyuszt is tartottunk.

Egyik évben, amikor a nagy vörös pulykacsapat között egy hatalmas pulykakakas élt, egy jó házőrző kutyát meghazudtolva, védte a nagy udvart.

²⁵ A történet rövidített változata Anyai gondoskodás címmel megjelent a Reader's Digest Válogatás Magazin 2004. júliusi számában.

Nem mert bejönni senki a kapun, csak úgy, ha valaki a családból eléje ment, annak védelmében jöhetett be a lakásba.

Általában én voltam az a valaki, mert engem nem bántott, ugyanis az uzsonnát mindig én vittem nekik. A kertből nagy nyalábbal szedett hagymaszárat kaptak összevágva, s némi korpával összekeverve. Ettől aztán bűzlött a környék rendesen.

Ezért már kisgyermekként ismertem, és szerettem az állatokat, csodálatos teremtményeknek tartottam őket. A csirkéknek, kacsáknak is nevet adtam.

Ha lementem közéjük a baromfiudvarba, egy kis székre leültem, s a zsebembe tartott darált kukoricával odacsalogattam a csirkéket, úgy ettek a kezemből, némelyik az ölembe is felugrott.

A kedves cirmos anyamacskánk nem mindennapi gondoskodásról tett tanúságot. Egy tavasszal három kiscicát hozott a világra. A konyha védett sarkában készítettünk nekik puha fészket; ott, a nagykosárban éltek boldog cicaéletüket.

Cirmos ott szoptatta, tisztogatta a kis jószágokat, később a kiscicák onnan gurultak le, s egymásba kapaszkodva játszottak békességben.

Ekkor történt, hogy egy tyúkanyó kiköltött egy fészkalja kiscsirkét. Hogy, hogy nem, az egyik tojásból késve bújott elő a csibe, de a gonosz kotlóanya nem fogadta el, ha anyukám a többi bolyhos csibe közé ette, azonnal elkergette, csipkedte őt.

Szegény pici bolyhos jószág magára maradván, állandóan csipogott. Anyukám egy kis kosárkát kibélelve, fészket készített neki, hogy ne fázzék a kis árva.

A kosarat a langyos sütőajtó mellé tettük, hogy jó meleg helye legyen. Igen ám, de szörnyen unatkozhatott magában, és egyre kétségbeesettebben csipogott.

Nem messze tőle pihentek a cicák egy nagy kibélelt kosárban. A cicamama felfigyelt az állandó csipogásra, szemmel láthatóan zavarta a kis állat kétségbeesett siránkozása.

Egyszer észrevettük, hogy otthagya a cicáit, óvakodva megközelíti a csipogó jószágot, és csendben figyeli. Aztán gyors mozdulattal melléugrik, és a szájába veszi.

– Ó, jaj, azt hittük, véget ért a kiscsibe élete, de mégsem!

Mit ad Isten? A macska szájában viszi a kosárhoz, és gondosan lerakja a három kiscica mellé. Utána ő is kényelmesen melléjük telepedett.

A kiscsibe megnyugodva elhallgatott, az anyacica is megnyugodott.

Ámulva figyeltük, hogy ezt követően ott melengeti, nyalogatva tisztogatja a kiscsibét is, mint a saját kölykeit. Biztosan csak azon csodálkozott, miért nem szopik úgy, mint a többi három macskakölyök?

A kiscsibe később felnőve is, mindig ott téblábolt a játékos kismacskák között.

Amikor csipogni kezd, Cirmoskánk odamegy hozzá, nyávogva hívja, nyalogatja, úgy terelgeti őt is, mint saját kiscicáit. Úgy-e, sokan nem hiszik el, hogy egy macska képes volt befogadni, és ápolni a kiscsirkét! Pedig mindez megtörtént.

Családunk baráti viszonyt tartott a szomszéd faluban működő ev. lelkes családjal, akiknek velünk hasonló korú gyermekik voltak.

Gyakran összejárt a két család. Ők is tartottak állatokat, mégsem voltak olyan állatbarátok, mint mi.

A fiú, ha tehetett, farkánál fogva húzgálta őket, ezért én lehetőleg védett helyre menekítettem a macskáimat. Nos, amikor nekik elmondtuk a történetet, nem akarták elhinni.

Azonban a legközelebbi látogatásuk alkalmával, amikor meglátták, hogy a kosárban Cirmoskánk mellett saját kismacskáival ott szorong a sárga kiscsibe, akít örökbe fogadott kénytelenek voltak belátni, mire képesek az állatok.

NÉMELY EMBER, ki tudná megmondani miért, fogyatékossgal jön a világra, vagy élete folyamán baleset szenved; más bajok miatt is kerülhet ilyen állapotba. Sokan értékes tulajdonsággal rendelkeznek, legtöbbjük jóindulatú, és egészséges igazságérzetük folytán embertársaikat nem csapják be. Kigúnyolják őket az egészséges emberek, ugratják ahelyett, hogy naiv jóindulatukért inkább tisztelnék őket.

Ami a legszomorúbb, hogy nemcsak egyes emberek, hanem a társadalom is igazságtalan hozzájuk. Ha arra kerül sor, hogy az ilyen ember ártatlanul bajba kerül, mások miatt verekedésbe keveredik, az „értelmesek” elinalnak, ő ott marad a helyszínen, s nem egyszer őket vádolják, még tanúskodnak is ellene a hatóságok előtt. Mások hibájából kénytelenek szenvedni.

Pedig legtöbbjük békés természetű, jóindulatú. Nekem aztán van tapasztalatom ezen a téren, hiszen engem is megáldottak az Égiek egy hasonló gyermekkel. És sohasem bántam meg. Melegszívű, jóindulatú gyermek. Még a gondolataimat is lesi. Tudja, érzi, mivel szerezhet örömet nekem és bárkinek, akivel találkozik.

Soha nem felejttem el azt a jelenetet, amikor Attilával együtt néztük, hogy Cirmoskánk egeret hozott haza a kiscicának. Anyacica figyelte, mutatta kicsinyének, hogy kell bánni és játszani egy egérrel. Az már más lapra tartozik, hogy „*a foglyul ejtett egérke szemszögéből nézve ez már fölér egy modern krimivel*”.

Most is van két nagy cicánk. Egyikük, Kormi (ő a főnök), naponta kétszer, reggel és délután ugyanabban az időben megjelenik, és ha a gazdi nem teljesíti pontosan a kötelességét, odajön, leül elé, mereven, nagy szemekkel néz (mintha beszélne hozzám), le nem veszi rólam a tekintetét. Ha nem reagálok rá, akkor közelebb jön, szép fehérkesztyűs cicakézzelel megérint. Előbb többször finoman, de ha sokáig késlekedem, bizony egyre erélyesebben, kieresztve a körmét, tapogat addig, amíg elindulok a konyha felé.

Viszont, ha az első reagálásra elhatározom (csak kigondolom), hogy megyek és kiosztom a vacsorájukat, akkor meg sem várja, hogy fölálljak, már indul kifelé, sarkában a kicsit távolabb ülő Maca cicával, amely csendben figyel a jelenetet. Kint a konyhában aztán nyugodtan ülve hárman várják, hogy megkapják az adagjukat. Így jelzik az étkezés idejét, de sohasem nyávognak. Csupán akkor hallatják hangjukat, ha például csirkeboncolás történik, vagy hasonló finomság készül a konyhában (persze, ez alatt húsféle értendő akár nyers, akár pecsenye formájában). Olyankor szörnyű nagy izgalommal keringenek lábam körül, törleszkednek, és nyávogással sürgetik a különleges csemegét.

Csodálom a természetet, növényeket, állatokat.

A macskák is olyan szeretettel, gondoskodással veszik körül utódaikat, mint a jóérzésű emberek. Féltő gonddal figyelik első botladozó lépteiket, tisztogatják, szeretgetik őket, amíg szükségük van rá.

Hiába kapott kevesebb értelmet kisfiam a Teremtőnktől, a kedvessége, a természet- és a szép iránti igénye, képessége neki is megadatott. Ha meglátja a naplementét, vagy egy szivárványt, csodálattal nézi és odahív, hogy én is nézzem. *Szépérezéke tanúskodik arról is, hogy állandóan rajzol.* Főleg filctollal dolgozik. Aprólékos vonalakkal készülnek a képei.

Előszedi a könyvszekrényről a Magyar művészet c. nagyméretű színes kiadványt, és egyéb művészeti gyűjteményeinket, azokat lapozgatja, és kiválaszt belőle egy-egy képet, egy vázát, virágszálat, vagy tájképet.

²⁶ Írásomért 2005. Nyár pályázaton Emléklapot kaptam.

Ha meglát a televízióban valamit, azt is lerajzolja, kiszínezi. Aztán kezdi elkészíteni az ő csodálatos látásmódjával, előbb a körvonalait, majd aprólékosan kidolgozza, fáradságot nem kímélve készíti el új, különleges alkotását. Elhatároztam, hogy kiállítást rendeztetek munkáiból. Mostanában különválogatom a képeit, és színes kartonokra ragasztom, megjelölve a dátumot és a témát. Képeiből a Városi Könyvtár 2003-ban kiállítást rendezett, amelynek nagy sikere volt. Régi ismerősök, óvónők, szomszédok, és mások, akik őt kiskorától ismerték, csodálkoztak kézügyességén.

Őseink bűneiért. Életem során többször ért megpróbáltatás, amikor nem tudtam, hogy lábalhatok ki belőle. Ilyenkor én is hasonlóan éreztem, mint az író.

Nemrég' olvastam Kertész Imre: Kaddis c. regényét, abból idézek: „első gondolatrezdülésemtől fogva tudom, érzem, hogy valamilyen rejtelmes gyalázat tapad a nevemhez, és hogy ezt a gyalázatot valahonnan magammal hoztam, onnan, ahol sohasem voltam, s valamilyen bűnömért hoztam, ami az én bűnöm, bár sosem követtem el, és üldöz egész életem során, mely élet kétségkívül nem az én életem, jóllehet én élem, én szenvedek tőle, és én halok majd bele.”

Én is fölteszem kérdéseket az író után: miért kell nekem is, valakinek, talán valamelyik ősomnak általam ismeretlen bűnéért vezekelnem? Miért nem bűnhődik az, aki ki tudja, gonosztettet követett el; ezt az örökséget miért én kaptam, miért éppen nekem kellett magammal hoznom az életembe? Miért éppen én bűnhődöm, aki ott soha sem voltam, miért hurcoljam magammal, egész életem át azt a bűnt, vagy gyalázatot más valaki bűnéért, amit sohasem követtem el? Miért sújt éppen engem sorsom azzal, amihez nekem semmi közöm?

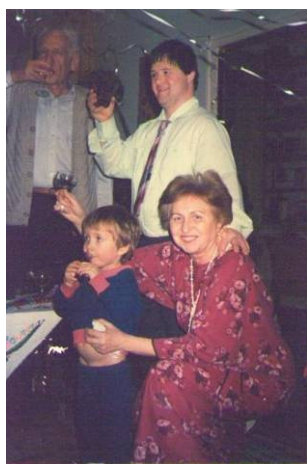
Miért szenvedek éppen én, valamelyik elődöm helyett? Engem sújt a Teremtő, engem, aki ártatlan mindabban, ami valaha, ki tudja mikor történt. Miért... Miért?

Istenem, hány miért jön még az életembe? Hasonló gondolatok hányszor megjelentek már gyermekkoromban is, de választ, feleletet senkitől soha nem kaptam rá.

Néha, amikor nem érzem Isten közellétét, háborgo a lelkem. Bűnnek érzem azokat a gondolatokat, amelyek megfordulnak az agyamban. *Miért engem sújt a sors, ez lenne az isteni gondviselés?* Amikor a sötét gondolatokkal telt agyam kitisztul, lelkem megnyugszik, arra gondolok: hogy lenne annyi ideje Teremtőnknek külön-külön mindnyájunk gondjával foglalkozni, hiszen már annyian élünk a földön.

Mégis, nehéz megérteni, miért engedi meg, hogy azok, akik hisznek Benne, akik igyekeznek jók, igaznak lenni, miért sújtja őket?

Ugyanakkor gonosz, igaztalan emberek boldogulnak, gondtalanul, vígan élik a világukat. Talán gyenge és képtelen az emberi agy mindennek a befogadására?

De hogy is érthetem meg véges képességeimmel a végtelent?

Teremtőnk akaratát, azt, mi lehet a célja velem, sokmilliárdok közül egymagammal?

Milyen apró semmiség vagyok én a teremtet világban, ezért hogy is foghatnám fel, mi lehet a célja az én életemmel?

Talán jobb, ha nem látunk bele a jövőnkbe. Ha mindazt a szenvedést, a sok borzalmat előre tudtam volna, amit meg kellett élnem, talán nem is akartam volna élni.

Mégis erőt adott hozzá a Teremtő, hogy elviseljem, mert akire nagy terheket ró, annak több erőt oszt azok elszívásához. Amikor valamiért szomorúnak lát az én kedves gyermekem, odajön hozzám, megsimogat, megcsókol, s megkérdezi, miért vagy szomorú anyukám?

Olyankor megszűnnek gondjaim, elszállnak a kellemetlen gondolataim. A képen²⁷

²⁷ Attilával és unokámmal Szilveszterkor

Éppen akkor, amikor a sötét gondolatok kavargtak bennem, akkor akadt kezembe a már jelzett könyv, abból vettem következő idézetet:

„aki nem tud letelepedni a pillanat küszöbére, feledve minden múltakat, aki képtelen félelem és szédülés nélkül, a lábát megvetve állni egy ponton, mint egy győzelmi istennő, az sem fogja tudni, hogy mi a boldogság, és ami még ennél is rosszabb: az sosem tehet boldoggá másokat.” (Nietzsche).

Milyen igaz, milyen mély gondolat. Annyi bánat, annyi gond, annyi nehéz évek közepette, mégis mindig föl tudtam emelkedni, és tudtam hinni, meglátni a szépet, azt a világmindenséget, ami körülvesz bennünket, egy szép tájat, egy gyönyörű virágszálat, a természet harmóniáját, a kivételes emberi alkotásokat, azért tudom csodálni, mert azokban Isten csodálatos művét érzem, amivel bennünket, embereket megajándékozott.

Ősz 1944-ben

Részlet Kellemes sziget c. regényemből

Végre, majd' egy hónapi utazás után, 1944. október 6. éjszakáján, kimerülten, fáradtan érkeztünk Budapestre, az utolsó menekülteket szállító „luxus-vagonban utazva. Ezt az éjszakát még mindig vagon-szállásunkon töltöttük.

Reggel egy eszpresszóba is benéztünk a Rákóczi úton. Olyan furcsa Pest, este, így elsötétítve. Éjjel volt egy légiriadó, szerencsére nem bombáztak. Vonatunk csak reggel indul tovább, ezért még ma is „vagonlakókként” vonatban aludtunk.

Utunk Nagyváradon, kis megszakítással, majd' egy hónapig tartott, mert a vonatszerelvényt éjszakánként a hadiszállások miatt, mellékvágányra irányították. A háború, a front félelmetes moraja majdnem végig elkísért bennünket.

Szomorú gyászünnepiünk hajnalán, október hatodikán érkeztünk Budapestre. Ezt a napot életem folyamán addig is, a későbbi időkben leginkább csak magamban mindig megünnepeltem. De a mostani, négyszeres gyászünnep számunkra: Hősi halottaink mellett most félig lerombolt Csonka hazánkat, elsötétített, romos Fővárosunkat és Erdély ismételt elvesztését gyászoljuk.

* * *

Ősz-elő, 1944-ben²⁸

Igaz történet naplórészletekkel

A TÖRTÉNET A MÁSODIK VILÁGHÁBORÚ VÉSZES TÖRTÉNETÉT IDÉZI FEL, amikor a front majdnem elérte határainkat. Ha behunyam a szemem és 1944. évre gondolok, valószínűtlenül ellentétes érzések és gondolatok kavarnak bennem.

17 éves voltam, életem legszebb és legboldogabb nyarát éltem meg, a hosszúra nyúlt vakációban. Igaz, bizonyos jelek már előre vetítették a körülöttünk zajló közelgő háború veszedelmét:

²⁸ 2004.10.10. – Novellámmal pályázaton, Mécs L. Irodalmi Díj: Emléklapot kaptam.

Apám egyelőre helyben teljesített katonai szolgálatot, bátyámat azonban kiképzése után frontra vezényelték, amiért eljegyzésüket is korábban megtartották a tervezettnél.

A 1943/44-es tanév rövidebb volt a szokásosnál. Októberben kezdődött, és március 31-én lezárták az osztályzatokat, megkaptuk a bizonyítványt, mert a hatalmas iskolaépületet – ahol három középiskola volt elhelyezve, ki kellett üríteni. Ijesztő volt számunkra, váratlanul ért, ezért félelemmel fogadtuk a hírt.

Most értették meg, miért kellett annyira hajtanunk, egész iskolaévben szinte rohamléptekben vettük át a tananyagot. Nem fogadtuk ovációval a vakáció eljövételét. Amikor másnap bementünk a bizonyítványért az osztályterem már kongott az ürességtől. A fiúk segédkeztek a termek kiürítésben, mert az épületet *kórháznak fogják berendezni*.

A kedves város csendjét már többször megzavarták a légiriadók, és az utcákon áthaladó menekültek hosszú sora, és a hadiszállítások zaja.

Az utolsó napunk az iskolában is légiriadóval végződött. Már többször, de az utolsó napon is az épület picéjében fejeztük be az órákat riadó miatt.

Amilyen rövid volt az iskolai év, olyan hosszú vakáció következett.²⁹ Fiatalok voltunk, hosszú szünidő alatt mégis jól éreztük magunkat. Bennünket, középiskolásokat beosztották egy hónap *honvédelmi szolgálatra*. Én a Katonai Parancsnokságon kartonokat rendeztem,

könyvelési feladatokat láttam el, azon felül, ahogy mondták, gyöngybetűimmal okleveleket és más igényes írásokat bíztak rám. Iskolánk előírása szerint minden nyári vakációban legalább egy hónapig állást kellett vállalnunk, ez a mostani iskolai szünetre is érvényes volt, én ügyvédnőnél segédkeztem. Adminisztrációs feladatokat végeztem, együtt jártunk bírósági tárgyalásokra, és amikor lehetett, gyakoroltuk a német nyelvet, aminek később nagy hasznát vettem.

Egyre gyakrabban felhangzottak a szirénák, jelezve a légiriadókat, emiatt sok időt töltöttünk az óvóhelyeken. Lakásunkkal szemben idős házaspár élt; Berta-néni annyira megijedt, hogy elájult, ha meghallotta a riadó-jelzéseket. A légiriadók mindig úgy zajlottak le, hogy én nem mentem egyenesen a pincébe, hanem előtte átszaladtam hozzá „*életre keltetni*”, utána átkísértem hozzánk, letámogattam őt a pincébe, ott vártuk meg a repülőgépek elvonulását. Gyakran előfordult, hogy mikor megszólalt berepülést jelző riadó, mindenki rohant a pincébe, én, mikor Berta nénit biztonságba helyeztem, visszamentem és a legfelső lépcsőfokon ülve vártam a repülők megjelenését.

Ha sötétben történt, akkor néztem a csillagos égboltot és gondolkoztam: Milyen borzasztó a háborúra várni. Mit hoz a jövő nekünk? Öröm töltött el, mikor a riadó végét jelző sziréna ismét megszólalt. Hála Istennek, semmi komoly nem történt.

A lakóközvetben mindenkit sorban beosztottak éjjeli rádiószolgálatra. Figyelni kellett a rádió jelzéseit, hogy az ország területén merre várható riasztás. A szolgálatban lévő kötelessége volt a szomszédok tájékoztatása.

Naplómból idézek: „Éjszaka én voltam a rádió-szolgálatos. Éjfél, a Himnusz dallamai szállnak az éjszakában. Könny szökik a szemembe, mikor hallom. Már 1944. május elseje van! Kinézek az ablakon, gyönyörű éjszaka. Miért ragyognak olyan szépen a csillagok? Miért olyan mámorító a levegő? Tele illattal, a rádióban halkan szól a zene, kinézek a tavaszi éjszakába, ábrándozom. Eszembe jutott a vasárnapi kirándulás. Somostetőn voltunk, gyönyörű az erdő.

Minden üde zöld, a fák, a fű, rengeteg virág. Ibolyaszőnyegen, vagy talán a Mennyekben jártunk! Úgy éreztem, már nem is április, hanem MÁJUS van! És én szerelmes voltam: a tavaszba, a májusba, az egész szép világba! Labdáztunk, futottunk, virágot szedtünk.

²⁹ Korabeli kép, piros diáksapkában.

Hazaérve Nusi szobájában táncoltunk. Harmonika-zenére keringőztünk. Nekem ez a kedvenc táncom.

Kellemesen telt a szolgálatom, ma nem kellett a szomszédokat riasztanom. Reggel zenés ébresztőre ébredtem: Itt van május, a gyönyörű, szerelmes, édes, illatos tavasz!”

Légiriadók ellenére nem érzékeltük a közelgő háborús veszélyt. Délutánokon a sportpályára jártunk, a júniusi középiskolás ünnepségre készültünk különféle sportszámokkal, és székely-ruhás tánccal. A mi iskolánkból 50 lány gyönyörű székelyruhában táncolt. A sportversenyben többen érmet nyertünk.

Még nyáron, Nagymamám, a Háromszék-megyei Páván, már nagyon várt engem. Még egy felejthetetlen hónapot náluk tölthettem. Az utána következő időszak már nem vidám diákélet volt, mivel a front feltartóztathatatlanul közeledett az országhatárokhoz.

Ebben az időben is részletes naplót vezettem, abból idézek: „Páva, 1944. augusztus 23. Vége a nyárnak, vége a vidám vakációnak!

Táviratot kaptam otthonról: Kata azonnal induljon haza! Mi történt otthon? Elsírtam magam. Gyors csomagolás, másnap reggel búcsút vettem a rokonoktól. Szegény Nagymama! Azt mondta: Katakám! Utoljára látlak! Szomorú búcsúzkodás volt. Valóban úgy éreztük mindnyájan, hogy veszélyes, komoly idők következnek.

Borús, hideg hajnalon lovas-kocsival indultunk Ilus nénivel az állomásra. Sok utas várakozott a vonat indulására. Minden olyan szokatlan és nyomasztó volt. Ott tudtuk meg, hogy Romániában éjjel árulás történt: Yassinál a románok visszavonultak, átálltak a szovjet csapatokhoz. Ilus néném nagyon aggódott, hogy fogok hazaérkezni? Mi lesz, ha közben a vasútvonal valamelyik szakasza átkerül a frontvonalra? Akkor aztán se itt, se otthon nem leszek. Igyekezett jó tanácsokkal ellátni, ha netán’ valami nem várt esemény történne út közben.”

Otthon izgalommal várták érkezésem. Félték, hogy mégsem fogok azonnal indulni. Szerencsére semmi baj nem történt utazás közben, fontos, hogy bármi történik, itthon, szerettemmel együtt lehetek.

Már szeptemberben egyre gyakrabban szól a sziréna, nyugtalanítanak a sorozatos *légiriadó-jelzések*. Alig lehet kimozdulni a lakásból. Én azért rendszeresen gyalog járok a lakhelyüinktől messze eső zongoraórákra; általában sikerül kifogni egy-egy légiriadót.

Már több óvóhelyet ismerek. Egy alkalommal a katonai parancsnokságra igyekeztem. Apukám barátja, az ezredes egy gyönyörű őszirózsacsokorral kedveskedett.

„Virágokkal a kezemben, elmélázva ballagtam hazafelé. Az úttesten rengeteg, romániai szász menekült haladt, legalább két órája mennek szekerekkel és gyalog, végeláthatatlan, tömött sorokban. Szegényeknek el kellett hagyniuk otthonukat, életük munkájával, verejtékével szerzett javaikat hátrahagyva. Menekülnek, de hova, a bizonytalanságba! Mindez miért? Ez a háború! Az embereket sújtó veszedelem, amit mégis emberek találnak ki! Miért? Milyen emberek ezek?

Ilyen gondolatokba mélyedve jutottam el a hazavezető útra. Repülőgépek zajára lettem figyelmes. Megszoktuk az állandóan fejük felett keringő hol szövetséges, hol ellenséges repülőrajokat. Megálltam a Poklos-patak hídján, kezdtem számolni, hány gép van fenn a levegőben: 1, 2, 3... 13! Ezt a számot nem szeretem. Mások is megállnak. Kisdiákok az úttest közepén körbeállva mutogatnak fölfelé: – Nézd: „V” alakba fejlődnek!

– Mi ez? Repülőgép bemutató?

– Nézd! Az első gép előresiet!

– Aha! Valamit dob a gépből... Már is egy hangos, bumm, hallatszik, megrázza a levegőt! Ez bizony nem bemutató, hanem bombázás! Mindenki rohant óvóhelyet keresni.

Hü, hogy ropogott... mert alacsonyan szállva, géppuskáztak. Az óvóhelyre érve eszembe jutott, hogy családunk minden tagja szanaszét van, csak Anyukám izgul otthon miattunk. Szegény szászok az utakon hová tudnak elbújni? Sehova! Most érhetek ki a városból, az országúton éri őket a bombázás.

Később tudtuk meg, hogy valóban, őket, a szerencsétlen földönfutókat bombázták és géppuskázták a nyílt terepen. Rengeteg halott, ember és állat lett a bombázás áldozata.

Családunkban is történt egy majdnem tragikus eset. A szász menekültek épp' akkor haladtak el az országúton, amikor a bombázás történt, ott, ahol öcsém fürdött a Marosban. Ki tudja, akarva vagy véletlenül, oda is jutott a lövedékekből, és szeme a légnyomástól megsérült. Azonnal kórházba került, egyik szeme maradandóan károsodott."

A *zavaros helyzet ellenére*, talán csodában reménykedve rendezgettük otthonunkat, gondolván, hátha maradhatunk. Sajnos, mindez hiüreménynek bizonyult. *Szeptember hetedikén*, a Városházán polgári személylapot akartam kérni.

Kerestem a 46-os szobát, zárva találtam! Érdeklődtem a másik irodában.

– Tessék Szombathelyen keresni! – válaszolták. Arra gondoltam, ha már a hivatalokat költöztetik, nagy baj lehet.

Másnap bátyám érkezett a barátjával. Megkapták a képesítőt a tanítóképzőben, szeretnék megünnepelni. Bátyám barátai Mezei Manyikát és engem meghívtak a Ritz-pincébe, flekken-vacsorára. Flekken nem volt, helyette Tordai-pecsenyét vacsoráztunk, utána a félédes pezsgőtől megjött a hangulatunk: daloltunk és táncoltunk. A fiúk óriási piros szegfűcsokorral kedveskedtek nekünk.

Jól éreztük magunkat; a távoli, de szívemhez közeli barátokra gondoltam. Tizenegy óra után mentünk haza. Szép volt az est, az *utolsó vacsora* Marosvásárhelyen, amit baráti társaságban töltöttünk. Nem volt légiriadó a szokott időben, talán azért, hogy az esténk zavartalan legyen...

Már a Yassinál történt román átállás idején nyilvánvalóvá vált, hogy nem maradhatunk Erdélyben, mivel újra visszakerül Romániához, csak éppen nem akartunk rágondolni, de attól fogva minden megváltozott. Máskor a nyári *vakáció végén az iskolakezdéshez készülődtünk*, most meg csomagolnunk kell, mert el kell hagynunk otthonunkat, a kedves várost, ahol a család végre együtt volt, ahol olyan jól éreztük magunkat.

Szeptember 9-ére virradólag alig aludtunk, mert egész éjjel repülőgépek zúgtak fölöttünk, közelről hallatszik az ágyúdörgés, a front egyre közeledő, félelmetes moraja. Borzasztó felfordulás az utcákon, civilek és katonák járműveken és gyalog: magyarok, németek, hadifelszerelésekkel, a kórházakat költöztetik.

A Nagyállomás felé az eddiginél is nagyobb a forgalom, nem lehet az utakon átjutni. Szinte üres az utcánk, csak az egyik ház előtt pakolnak egy kiskocsira. Say ezredes szólt Apukának, itt az idő: gyalog biciklin vagy vonattal, indulnunk kell. Ez az utolsó perc, menni a front elől. Ki tudja, mi lesz Erdély sorsa háború után? Tehát eldőlt a sorsunk. Apám döntött, nem várjuk be a frontot, visszatérünk a csonka hazába.

„*Szeptember 10. vasárnap.* Utolsó nap a városban. Éjszaka senki sem tudott aludni. Azon tűnődtem: mi lesz velem? Hova tűnnek reményeim? Hová jutunk ebben a vérzivataros időben? Megkegyelmez-e életünknek a háború? Olyan jól indult családunk sorsa, együtt voltunk mindnyájan, jól éreztük magunkat kényelmes otthonunkban. Talán örökre búcsút kell vennünk mindentől? Miért kell ismét elszakadnunk a nagyszülőktől, rokonainktól?

Megkezdtük a csomagolást. Még pénteken Apukám (ismét) és Pista bátyám katonai behívót kapott. Hárman utazunk: Anyukám, Bandi és én. Személyenként egy-egy személypoggyászt lehet vonatra adni, ezen túl mindegyikünk vihet magával egy kisebb bőröndöt, amibe néhány napra való személyes holmija belefér. Utolsó pillanatban Pityu meggondolta magát, hogy itt nem vonul be, majd ott jelentkezik, ahol sátrat verünk.

Ebéd alatt senki se szólt, tudtuk, hogy mindenki arra gondol: mikor fogunk megint újra terített asztalnál együtt ebédelni? Egyikünknek sem esett jól az étel.

Még egyszer körbejártam a szobákat, tekintetemmel végigsimogatva a megszokott tárgyakat. Az ebédlőszoba nagy kandallóján ott virított az óriási szegfűcsokor, a péntek esti emlék. Elszorult a szívem. Mindent itthagyni!

Az utolsó személyvonat ebéd után indul. Mindenki az állomás felé tart! Búcsúzkodtunk a nálunk lakó osztálytársainktól, akik szintén csomagolnak. Róza néni sírt (ő segített Anyukának a háztartásban), mikor megtudta, hogy elmegyünk. Mi lesz vele? Egy darabig még biztosan ügyel a házra, a holmira.

Ki tudja, meddig teheti? Nem fogják-e vandálok szétdúlni mindenünket, őt meg kirakják valahová? Mi lesz az árván maradt cicáimmal? Lelkére kötöttem Róza néninek, hogy gondoskodjék róluk. Kis bőröndömben féltett kincseimmel (imakönyvem, naplók, fotóim és fényképezőgépem egy váltás ruhával) szomorúan ballagtam az állomásra. Éreztem, hogy vége a gondtalan szép diákéveknek. Személypoggyászunkat Szüleim Nagyváradra irányították, mert még élt bennük a remény szikrája, hátha visszatérhetünk Marosvásárhelyre, talán mindez csupán rossz álom lesz, egy rövid kirándulás számunkra.”

Életem legszomorúbb napja 1944. szeptember 10-e, amikor vonatra szálltam. Ekkor lettem igazán nagykorú.

„Az állomáson rengeteg ember; a szerelvény már bent állt. Apukám tartalékos tisztként leventekorú csoportot menekít Nyugatra, most elkísért bennünket. Közbenjárásával kaptunk egy háromszemélyes tiszti fülkét. Lassan teltek a kocsik. Ember-ember hátán mindenütt, kilencen szorongtunk a fülkében.

Se állni, se leülni nem lehetett. Indulás előtt egy órával megszólalt a sziréna, a közeli dombra menekültünk, mert az állomáson kicsi az óvóhely. *Szomorú őszi nap!* Az eső zuhog, mintha bennünket siratna. Piszok, sár, mindenütt. Sziréna! Megjelentek a repülőgépek, de nem bombáztak. Lefújták a riadót, mindenki elfoglalta helyét a vonaton. Fél óra múlva megint riadó! Zűr-zavar mindenütt, de elindították a szerelvényt. Még ki se értünk a városból, megint megszólaltak a szirénák. Amíg végre elindíthatták a vonatot, három légiriadó volt. Szerencsére a repülőgépek nem bombáztak.

Bánatosan nézek ki a vonat ablakából, elmerengve nézem a várost, a Marost, a víkend-telepet, ahol olyan sok kellemes órát töltöttünk, boldogan fürödtük, csónakáztunk. Most senki sincs arrafelé.

Így végződött a szép nyár, a hosszú vakáció. Csúf esős, borús időben, szomorú szívvel hagytuk el kényelmes otthonunkat, szeretett városunkat, a legutolsó civileket szállító szerelvényen, hogy elvigyen bennünket a bizonytalan jövőbe.”

Amerre vitt a vonat, mindenütt nyomot hagytak a bombázások. Vonatfüst, zsúfoltság, ember-ember hátán, még a vonat tetején is emberek kapaszkodtak. Három nap kellett hozzá, hogy Nagyváradra érjünk. Debrecent is érintettük, mert oda nem volt közvetlen csatlakozás. Szörnyű pusztulás képe tárult elénk. Az állomásépület- és a pályaudvar nagy része romhalma lett. A vonat- és villamossínek felszaggatva, ég felé kunkorodnak! Mire jó az emberek nehéz munkájával teremtett világot romba dönteni? Sosem fogom megérteni!

1944. szeptember 13-án hajnalban érkeztünk Nagyváradra, rokonaink vártak bennünket. Jól esett lemosni magunkról az út porát, tiszta ágyban kialudni fáradtságunkat. Mindennel ellátottak bennünket.

A Püspökségi palota hatalmas pincéje szolgált óvóhelyül. Nagyon sokan ide jártak a környékről. A riadók után gyakran megnéztük a bombák pusztítását. Megállás nélkül folyamatosan hallatszott az ágyúdörgés, a közelgő front ijesztő moraja. Le kellett mondanunk arról, hogy visszatérhetünk Marosvásárhelyre, ezért ismét vonatra szálltunk; szülőföldemre igyekezve, hogy a háború befejeztével ott találkozzon a család.

A föladatai csomagjaink elvesztek, azonban a teherszállítmányt út közben valahol lekapcsolták a szerelvényről, mert az emberek mentése a fontosabb. Tudomásul kellett vennünk újabb veszteségünket. Most már az összes vagyónk egy-egy kézipoggyász, váltás fehérneművel és néhány aprósággal.

Zuhogott az eső, körben minden villogott a repülőktől, bombázástól. Az ágyúzás nagyon közlelről hallatszott. Vajon kiérünk-e ebből a pokolból?

A front szinte percről-percre közeledik. Megint abba a helyzetbe kerültünk, nem tudtuk, kiérünk-e a vonattal előbb, mint ahogy az ellenség beszabadul a városba?

Szeptember 25-én éjféltor még ott állt a vonatunk. Teherszállító vagon a lakosztályunk, én a körülményeket „Luxus-utazásnak” neveztem. Beesett az eső, kellemetlen hideg volt, nagyon fáztunk hiányos öltözkünkben.

Berettyóútfaluban sebesült katonák szálltak be hozzánk, akik szintén Váradról indultak. Úgy eresztették el őket, menjenek arra, ki merre lát! Később átköltöztünk az újságokkal megrakott postakocsiba.

Fekhelyet készítettünk: legpuhább derékalj a „Vasárnapi újság” és a „Függetlenség”, ezért én azokon helyezkedtem el. A katonák takarókkal, köpenyeikkel takargattak bennünket.

Az állomásokon sokat vesztegeltünk. Szeptember 27-én Karcagig jutottunk. Az állomáson langyos artézi kút vizében mosakodtunk. Az arra járók megcsodáltak bennünket, mintha a Holdról pottyantunk volna oda tisztálkodni.

Kevés élelmünk volt, mert Váradon az utolsó nap nem sütöttek kenyeret. Útitársakkal szalonáért cseréltünk kenyeret. Élelmet kellett szereznünk. Ahol megállt a vonat, beszerző körútra indultunk. Lassan már mindennel el voltunk látva, a férfiak még kis kályhát is szereztek, a kályhacső konzervdobozokból volt összetákolva.

Lassan haladtunk, mert néhol 2-3 napig vesztegeltünk, többször mellékvágányra tolták a szerelvényt, Fegyverneken három napig időztünk. A vonatszerelvény egy része katonai szállítmány volt. Parancsnoka, egy százados felajánlotta Anyukának, hogy költözzünk át a szállítmányába, ahol kényelmesebb körülmények fogadnak és gyorsabban fogunk haladni.

Október 2-án átrendezkedtünk egy üres fülkébe, velünk tartott két tanítónő és két postás. A „lakás” melegebb volt, kicsit jobb társaságba kerültünk az eddiginél. Nem fáztam éjjel sem, mert a százados köleszöntött egy jó meleg takarót (később tudtam meg, hogy sajátját adta át).

Október 4-én Tiszaföldváról ámentünk Homokra, szőlőt vásárolni. Kedves kis falu, a szőlőskertek közé ékelve. Két szatyor finom szőlőt vettem. Egész úton zuhogott az eső, bőrig áztunk. Még szerencse, hogy nadrágba bújtam, a fejemre papírcsákót tettem. Híntón jöttünk vissza.

Szentes és Csongrád között Tiszta, hideg derült idő volt, kék san sétáltunk a síneken, még ne-szomorú helyzetünkön, mert ha gondol, és eszébe jut, hogy semmi, és minden csak fáj! vasutas kísérelőtől, hogy meddig unk élelmet. Szép, rendezett kis

Megint esett az eső. Édes-paprikát vettem egy szatyorral. ijesztgetett, hogy már biztosan ez hiányozna! Másnap már ha menekülünk is, azért szép a tünk a vonat elején, egy lépcsőn tunk a túlsó oldalra. A százados sapkát tett a fejemre és szarkaláb csokrot kaptam tőle.³⁰

Innen is szép a kilátás. Végre már csend van körülöttünk, napok óta nem halljuk a háború zaját, mintha nem is lankának a közelben emberek.

keltünk át a Tisza-hídon. ég, ragyogó napsütés. Hosszavettünk is. Túltettük magunkat ilyenkor az ember a sorsára nincs otthona, akkor nem jó Érdeklődtünk a szerelvény állunk itt. Szentesen vásároltváros, sok virággal. piros almát, meg paradicsom-Visszafelé a százados azzal elment a vonat! Nekem, csak kisütött a nap. Hiába minden, természet. Délután végigmenmegpihentünk, majd átmász-

³⁰ Lásd a képen.

Nem messze egy erdő tarkállik gyönyörű színes lombjaival. Mi meg békésen sétálgatunk a vonat körül, mintha minden a világon a legnagyobb rendben volna.

Mostanában a vonat jól hald, csak nappal álldogálunk, éjszakánként rendes ütemben megyünk előre, közeledünk a célunk felé. Séta közben azt mondta egyik útitársunk: kár, hogy ilyen rövid volt az út. Még hogy rövid! Gondoltam, magamban. Lassan egy hónapja, hogy elindultunk Marosvásárhelyről!

Társasággal egy vendéglőbe mentünk, búcsúestet rendeztünk, ahol zene szólt. Visszafelé egy bódéban fasírozottat sütöttek a szabadban, vettünk vacsorára. Olyan jólesett a sok száraz étel után, hogy még most is érzem finom ízeit. Többen meglátogattak „szobánkban”. Kellemes langyos este volt, a vagon ajtajában bús magyar nótákat énekeltünk, majd sokáig társalogtunk.

A vasutasok tájékoztattak, hogy még az éjjel beérünk Budapestre. Csak úgy, ruhástól feküdtünk le, mert már mindent összecsomagoltunk.

Budapest, 1944. október 6. péntek. Óh, Pest! Hogy látlak viszont, szomorú gyászünnap a mai, igazán szomorú. Reggel a Nyugati pályaudvaron ébredtünk. Készültünk, útitársainktól a viszontlátás reményében búcsúzkodtunk, bár ebben egyikünk se bízott.

Hordárt vártunk, majd taxin mentünk át a Keletibe. Csomagjainkat ruhatárba tettük. Testvéreim kihasználták az alkalmat, elmentek megfürödni. Megborotvátkoztak, alig ismertünk rájuk, mikor visszatértek, úgy felfrissültek. Tisztálkodásra nekem már csak a Keleti pályaudvaron nyílt alkalmam. De az is jól esett.

Délután a bátyámmal elindultunk körülnézni Pesten. Átmentünk Budára, találkoztunk marosvásárhelyi ismerősökkel. Sokan jöttek el Erdélyből. Leveleket írtam ismerősöknek, postára adtam abban a reményben, hogy innen hamarabb megkapják. Bátyámmal moziba mentünk. Egy eszpresszóba is benéztünk a Rákóczi úton.

Olyan furcsa Pest, este, így elsötétítve.

Éjjel volt egy légiriadó, szerencsére nem bombáztak. Vonatunk csak reggel indul tovább, ezért még ma is „vagonlakókként” a vonatban aludtunk.

Utunk Nagyváradon kis megszakítással, majdnem egy hónapig tartott, mert a vonatszerelvényt éjszakánként a hadiszállítások miatt, mellékvágányra irányították.

A háború, a front félelmetes moraja majdnem végig elkísért bennünket.

Szomorú gyászünnapunk hajnalán, október hatodikán érkeztünk Budapestre. Ezt a napot életem folyamán addig is, – a későbbi időkben leginkább csak magamban, mindig megünnepeltem. De a mostani, négyszeres gyászünnap számunkra: Hősi halottaink mellett most félig lerombolt Csonka hazánkat, elsötétített, romos Fővárosunkat és Erdély ismételt elvesztését gyászoljuk.”

-

Ősz, 1944-ben 6

Igaz történet naplórészletekkel

TÖRTÉNETEM A MÁSODIK VILÁGHÁBORÚ vészes közeledtét idézi fel, amikor a front rohamosan közeledett határainkhoz. Ha behunyam a szemem, és 1944. évre gondolok, valószínűtlenül ellentétes érzések, és gondolatok kavarnak bennem.

Ekkor voltam 17 éves, ez volt életem legszebb és legboldogabb nyara a hosszú nyúló vakációban. Igaz, bizonyos jelek már előre vetítették a körülöttünk zajló háború, közelgő veszedelmét:

Apám egyelőre helyben teljesített katonai szolgálatot, bátyámat azonban kiképzése után frontra vezényelték, amiért eljegyzésüket is korábban tartották a tervezettnél.

A 1943/44-es tanév rövidebb volt a szokásosnál.

Októberben kezdődött, és március 31-én lezárták az osztályzatokat, megkaptuk a bizonyítványt, mert a hatalmas iskolaépületet, ahol három középiskola volt elhelyezve; ki kellett üríteni.

Ijesztő volt számunkra, váratlanul ért, ezért félelemmel fogadtuk a hírt.

Most értették meg, miért kellett annyira hajtaniuk, egész iskolaévben, szinte rohamléptekben vették át a tananyagot. Nem fogadtuk ovációval a vakáció eljövételét. Amikor másnap bementünk a bizonyítványért, az osztályterem már kongott az ürességtől.

A fiúk segédkeztek a termek kiürítésben, mert az épületet **kórháznak rendezik be**.

A kedves város csendjét egyre gyakrabban megzavarták a légiriadók, az utcákon áthaladó menekültek hosszú sora, és a hadiszállítások nagy zaja.

Az utolsó napunk az iskolában légiriadóval végződött. Már többször, és az utolsó napon is, az épület picéjében kellett befejezni az órákat.³¹

Amilyen rövid volt az iskolai év, olyan hosszú vakáció következett. Mi fiatalok voltunk, a hosszú szünidő alatt mégis jól éreztük magunkat. Bennünket, középiskolásokat beosztottak

egy hónap *honvédelmi szolgálatra*, a Katonai Parancsnokságon kartonokat rendeztem, könyvelési feladatokat láttam el, azon felül, ahogy mondták, a gyöngy-betűimmel okleveleket, és más igényes írásokat bíztak rám.

Iskolánk előírása szerint minden nyári vakációban legalább egy hónapig állást kellett vállalnunk, ez a mostani iskolai szünetre is érvényes volt.

Nyári vakációban ügyvédnőnél gyakoroltam és segédkeztem, adminisztrációs feladatok

latokat láttam el az irodájában, vele együtt jártam bírósági tárgyalásokra, és amikor lehetett, gyakoroltuk a német nyelvre váltottunk, aminek később nagy hasznát vettem.

Egyre gyakrabban felhangzottak a sziréna, jelezve a légiriadókat, emiatt sok időt töltöttünk az óvóhelyeken. Lakásunkkal szemben idős házaspár élt; Berta-néni annyira megijedt, hogy elájult, ha meghallotta a riadó-jelzéseket.

Egyébként a légiriadók mindig úgy zajlottak, hogy én nem mentem egyenesen a pincébe, hanem előtte átszaladtam hozzá „*életre kelteni*” Berta nénit.” Mások rohantak az óvóhelyre, Én átkísértem hozzá, letámogattam őt a pincébe. Mindenkinek ott kellett megvárni a repülőgépek elvonulását. Én visszamásztam a lépcső tetejére és ott legfelső lépcsőfokon vártam a repülő megjelenését.

Éjszakánként néztem a csillagos égboltot és gondolkoztam: milyen borzasztó a háborúra várni. Mit hoz a jövő nekünk? Öröm töltött el, amikor ismét megszólalt a riadó végét jelző sziréna. Hál' Istennek, semmi komoly nem történt.

A lakóközrztben mindenkit beosztottak éjjeli rádiószolgálatra. Figyelni kellett a rádió jelzéseit, hogy az ország területén merre várható riasztás. A szolgálatban lévő kötelessége volt a szomszédok tájékoztatása.

Naplómból idézek: „Egy áprilisi éjszakára, rádió-szolgálatosnak osztottak be. Éjfélkor, a Himnusz dallamai szállnak az éjszakában. Könny szökik a szemembe, amikor hallgatom. Ma már 1944. május elseje van!

Kinézek az ablakon, gyönyörű az éjszaka. Miért ragyognak olyan szépen a csillagok? Miért olyan mámorító a levegő? Tele illattal, a rádióban halkan szól a zene, kinézek a tavaszi éjszakába, és ábrándozom.

³¹ A képen a hatalmas épület, benne több középiskola. A mi osztályunk közepén, az első emeleten kapott helyet.

Eszembe jutott a vasárnapi kirándulás. Somostetőn voltunk, gyönyörű az erdő. Minden üde zöld, a fák, a fű, rengeteg virág. Ibolyaszőnyegen, gondolatban talán a Mennyekben jártunk! Úgy éreztem, mintha nem is április, hanem MAJUS volna!

És én szerelmes voltam: a tavaszba, a májusba, az egész szép világba! Labdáztunk, futottunk, virágot szedtünk. Hazaérve Nusi szobájában táncoltunk, harmonika-zenére keringőztünk. Nekem ez a kedvenc táncom. Kellemesen telt a szolgálatom, ma nem kellett a szomszédokat riasztanom. Reggel zenés ébresztőre ébredtem: Itt van május, a gyönyörű, szerelmes, édes, illatos tavasz!”

A légiriadók ellenére nem érzékeltük a közelgő háborús veszélyt. Délutánokon a sportpályára jártunk, a júniusi középiskolás ünnepségre készültünk különféle sportszámokkal, és tánccal. A mi iskolánkból 50 lány gyönyörű székelyruhában táncolt. A sportversenyen többen érmet nyertünk.

Nyár végén, Nagyanyámék Háromszék megyében, Páván, már nagyon vártak. Még egy felejthetetlen hónapot náluk töltöttem. Az utána következő időszak már nem gondtalan diákélet, mivel a front feltartóztathatatlanul közeledett határainkhoz.

Ebben az időben is részletes naplót vezettem, abból idézek: „Páva, 1944. augusztus 23. – Vége a nyárnak, vége a vidám vakációnak! Táviratot kaptam otthonról: Kata azonnal induljon haza! Mi történt otthon? elsírtam magam. Gyors csomagolás, másnap reggel búcsút vettem a rokonoktól. Szegény nagymama! Azt mondta: Katakám, utoljára látlak! Szomorú búcsúzkodás volt. Valóban úgy éreztük mindnyájan, hogy veszélyes, komoly idők következnek.

Borús, hideg hajnalon lovas-kocsival indultunk Ilus nénivel az állomásra. Sok utas várakozott a vonat indulására. Minden olyan szokatlan és nyomasztó volt. Ott tudtuk meg, hogy Romániában éjjel árulás történt: Yassinál a románok visszavonultak, átálltak a szovjet csapatokhoz. Ilus néném nagyon aggódott, hogy fogok hazaérkezni? Mi lesz, ha közben a vasútvonal valamelyik szakasza átkerül a frontvonalra? Akkor aztán se itt, se otthon nem leszek. Igyekezett jó tanácsokkal ellátni, ha netán’ út közben valami nem várt esemény történne.”

Otthon izgalommal várták érkezésem. Félték, hogy mégsem fogok azonnal indulni. Szerencsére semmi baj nem történt utazás közben, fontos, hogy bármi történik, itthon, szerettemmel együtt lehetek.

Szeptemberben már egyre gyakrabban szól a sziréna, nyugtalanítanak a sorozatos *légiriadó-jelzések*. Alig lehet kimozdulni a lakásból. Én azért rendszeresen gyalog járok a lakhelyünkől messze eső zongoraórákra. Általában sikerül kifogni egy-egy légiriadót. Már több óvóhelyet ismerek. Egy alkalommal a katonai parancsnokságra igyekeztem. Apukám barátja, az ezredes egy gyönyörű őszirózacsaccsokkal kedveskedett.

„Virágokkal kezemben, elmélázva ballagtam hazafelé. Az úttesten rengeteg, romániai szász menekült haladt, legalább két órája mennek szekerekkel és gyalog, végeláthatatlan, tömött sorokban. Szegényeknek el kellett hagyniuk otthonukat, az egész életük munkájával, verejtékével szerzett javaikat hátrahagyva. Menekülnek, de hova, a bizonytalanságba! Mindez miért? Ez a háború! Az embereket sújtó veszedelem, amit mégis emberek találnak ki! De miért? Milyen emberek ezek?

Ilyen gondolatokba mélyedve jutottam el a hazavezető útra. Repülőgépek zajára lettem figyelmes. Megszoktuk az állandóan fejünk felett keringő hol szövetséges, hol ellenséges repülőrajokat. Megálltam a Poklos-patak hídján, kezdtem számolni, hány gép van fenn a levegőben: 1, 2, 3... 13! Ezt a számot nem szeretem. Mások is megállnak. Kisdiákok az úttest közepén körbeállva mutogatnak fölfelé: Nézd: „V” alakban fejlődnek!

- Mi ez? Repülőgép bemutató?
- Nézd! Az első gép hogy előresiet!
- Aha! Valamit kidobtak a gépből...

Utána mindjárt egy hangos, *bumm*, megrázta még a levegőt is! Ez bizony nem bemutató, hanem bombázás! Mindenki rohan óvóhelyet keresni. Hü, hogy ropogott, mert alacsonyan szállva, géppuskáztak. Mindenki rohant óvóhelyet keresni.

Odaérve, eszembe jutott, hogy családunk minden tagja szanaszét van, csak anyukám izgul otthon miattunk. Szegény szászok az utakon hová tudnak elbújni? Sehová! Most érhettek ki a városból, az országúton éri őket a bombázás. Később megtudtuk, hogy valóban, őket, a szerencsétlen földönfutókat bombázták és géppuskázták a nyílt terepen. Rengeteg halott, ember és állat lett a bombázás áldozata.

Családunkban is történt egy majdnem tragikus eset. A szász menekültek éppen akkor haladtak el az országúton, amikor a bombázás történt, ott, ahol öcsém fürdött a Marosban. Ki tudja, akarva vagy véletlenül, oda is jutott a lövedékekből, és szeme a légnyomástól megsérült. Azonnal kórházba került, egyik szeme maradandóan károsodott.”

A *zavaros helyzet ellenére*, talán csodában reménykedve rendezgettük az új otthonunkat, mivel nagyobb lakásunk van, mint az előző volt; arra gondoltunk, hátha mégsem kell menekülnünk. Sajnos, mindez hiú reménynek bizonyult. *Szeptember hetedikén*, a Városházán polgári személylapot akartam kérni. Kerestem a 46-os szobát, zárva találtam! Érdeklődtem a másik irodában.

– Tessék Szombathelyen keresni, válaszolták. Arra gondoltam, ha már a hivatalokat költöztetik, nagy baj lehet.

Másnap bátyám érkezett barátjával. Megkapták a képesítőt a tanítóképzőben, szeretnék megünnepelni. Bátyám barátai Mezei Manyikát és engem meghívtak a Ritz-pincébe, flekken-vacsorára. Flekken nem volt, helyette Tordai-pecsenyét vacsoráztunk, utána a félédes pezsgőtől megjött a hangulatunk: daloltunk és táncoltunk.

A fiúk óriási piros szegfűcsokorral kedveskedtek nekünk. Jól éreztük magunkat; a távoli, de szívemhez közeli barátokra gondoltam. Tizenegy óra után mentünk haza. Szép volt az este, az *utolsó vacsora* Marosvásárhelyen, amit baráti társaságban töltöttünk. Nem volt légiriadó a szokott időben, talán azért, hogy az esténk zavartalan legyen.

Már Yassinál történt román átállás idején nyilvánvalóvá vált, hogy nem maradhatunk Erdélyben, mivel újra visszakerül Romániához.

Azonban nem akartunk rágondolni, mégis, attól fogva minden megváltozott. Máskor a nyári *vakáció végén az iskolakezdéshez készülődtünk*, most meg csomagolnunk kell, mert el kell hagynunk otthonunkat, a kedves várost, ahol a család végre együtt volt, ahol olyan jól éreztük magunkat. *Szeptember 9-ére virradólag* alig aludtunk, mert egész éjjel repülőgépek zúgtak fölöttünk, közelről hallatszik az ágyúdörgés, a front egyre közeledő, félelmetes moraja.

Borzasztó felfordulás az utcákon, civilek és katonák járműveken és gyalog: magyarok, németek, hadifelszerelésekkel, a kórházakat is költöztetik. A Nagyállomás felé az eddiginél is nagyobb a forgalom, nem lehet az utakon átjutni. Szinte üres az utcánk, csak az egyik ház előtt pakolnak még egy kiskocsira. Say ezredes szólt apukának, itt az idő: gyalog, biciklin vagy vonattal, indulnunk kell. Ez az utolsó perc, menni a front elől. Ki tudja, mi lesz Erdély sorsa háború után? Tehát eldőlt a sorsunk. Apám döntött, nem várjuk be a frontot, visszatérünk a csonka hazába.

„*Szeptember 10. vasárnap*. Utolsó nap a városban. Éjszaka senki sem tudott aludni. Azon tűnődtem: mi lesz velem? Hová tűnnek reményeim? Hová jutunk ebben a vérzivataros időben? Megkegyelmez-e életünknek a háború? Olyan jól indult családunk sorsa, együtt voltunk mindnyájan, jól éreztük magunkat a kényelmes otthonunkban. Talán örökre búcsút kell vennünk mindentől? Miért kell ismét elszakadnunk a nagyszülőktől, rokonoktól?

Megkezdtük a csomagolást. Apukám még pénteken (ismét) és Pista bátyám is, katonai behívót kapott. Hárman utazunk: anyukám, öcsém és én. Személyenként egy-egy személypoggyászt lehet vonatra adni, ezen túl mindegyikünk vihet magával egy kisebb bőröndöt, amibe néhány napra való személyes holmija belefér.

Utolsó pillanatban Pityu meggondolta magát, hogy nem vonul be itt, majd ott jelentkezik, ahol sátrat verünk.

Ebéd alatt senki se szólt, tudtuk, hogy mindenki arra gondol: mikor fogunk megint újra terített asztalnál együtt ebédelni? Egyikünknek sem esett jól az étel.

Még egyszer körbejártam a szobákat, tekintetemmel végigsimogatva a megszokott tárgyakat. Az ebédlőszoba nagy kandallóján ott virított az óriási szegfűcsokor, a péntek esti emlék. Elszorult a szívem, mindent itthagyni!

Az utolsó személyvonat ebéd után indul. Mindenki az állomás felé tart! Búcsúzkodtunk a nálunk lakó osztálytársainktól, akik szintén csomagolnak.

Róza néni sírt (ő segített anyukának a háztartásban), mikor megtudta, hogy elmegyünk. Mi lesz vele? Egy darabig még biztosan ügyel a házra, a holmira. De ki tudja, meddig teheti? Nem fogják-e vandálok szétdúlani mindenünket, őt meg kirakják valahová? Mi lesz az árván maradt cicáimmal? Lelkére kötöttem Róza néninek, hogy gondoskodjon róluk.

Kis bőröndömben féltett kincseimmel (imakönyvem, naplók, fotóim és fényképezőgépem egy váltás ruhával) szomorúan ballagtam az állomásra. Éreztem, hogy vége a gondtalan szép diákéveknek. Szüleim a személypoggyászt, t, háromasztalnyi ládát, Nagyváradra irányították, mert még élt bennünk a remény szikrája, hátha visszatérhetünk Marosvásárhelyre, és talán mindez csupán rossz álom, egy rövid kirándulás lesz számunkra.”

Életem legszomorúbb napja 1944. szeptember 10-e, amikor vonatra szálltam. Ekkor lettem igazán nagykorú.

„Az állomáson rengeteg ember; a szerelvény már bent állt. Apukám tartalékos tisztként levontekorú csoportot menekít Nyugatra, most elkísért bennünket. Közbenjárásával kaptunk egy háromszemélyes tiszti fülkét. Lassan teltek a kocsik. Ember-ember hátán mindenütt, kilencen szorongtunk a fülkében. Se állni, se leülni nem lehetett. Indulás előtt egy órával megszólalt a sziréna.

A közeli dombra menekültünk, mert az állomáson kicsi az óvóhely. *Szomorú őszi nap virradt ránk!* Az eső zuhogott, mintha bennünket siratna. Piszok, sár, mindenütt. Sziréna! Megjelentek a repülőgépek, de nem bombáztak. Lefújták a riadót, mindenki elfoglalta helyét a vonaton. Fél óra múlva megint riadó! Zűr-zavar mindenütt, de elindították a szerelvényt. Még ki se értünk a városból, megint megszólaltak a szirénák. Amíg végre elindíthatták a vonatot, három légiriadó volt. Szerencsére a repülőgépek nem bombáztak.

Bánatosan tekintek ki a vonat ablakából, elmerengve nézem a várost, a Marost, a víkendtelepet, ahol olyan sok kellemes órát töltöttünk, boldogan fürödtünk, csónakáztunk. Most senki sincs arrafelé.

Így végződött a szép nyár, a hosszú vakáció. Csúf esős, borús időben, szomorú szívvel hagytuk el kényelmes otthonunkat, a szeretett várost, a legutolsó civileket szállító szerelvényen, hogy elvigyen bennünket a bizonytalan jövőbe.”

Amerre vitt a vonat, mindenütt nyomot hagytak a bombázások. Vonatfüst, zsúfoltság, ember-ember hátán, még a szerelvény tetején is emberek kapaszkodtak. Három nap kellett hozzá, hogy Nagyváradra érjünk. Debrecent is érintettük, mert nem volt közvetlen csatlakozás. Szörnyű pusztulás képe tárult eléink. Az állomásépület és a pályaudvar nagy része romhalmaz. A vonat- és villamossínek felszaggatva ég felé meredeznek!

Mire jó az emberek nehéz munkájával teremtett világot romba dönteni? Sosem fogom megérteni! 1944. szeptember 13-án hajnalban érkezünk Nagyváradra, rokonaink vártak bennünket. Jól esett lemosni magunkról az út porát, tiszta ágyban kialudni fáradságunkat. Mindennel ellátottak bennünket.

A Püspökségi palota hatalmas pincéje szolgált óvóhelyül. Nagyon sokan ide jártak a környékről. A riadók után gyakran megnéztük a bombák pusztítását. Megállás nélkül folyamatosan hallatszott az ágyúdörgés, a közelgő frontnak ijesztő moraja.

Le kellett mondanunk arról, hogy visszatérhetünk Marosvásárhelyre, ezért ismét vonatra szálltunk; szülőföldemre igyekezve, hogy a háború befejeztével ott találkozzon a család.

A vonatra feladott csomagjaink elvesztek, mivel a teherszállítmányt út közben valahol lekapcsolták a szerelvényről, mert az emberek mentése fontosabb volt. Tudomásul kellett vennünk újabb veszteségünket.

Most már az összes vagyunk egy-egy kézipoggyász, váltás fehérneművel és néhány aprósággal. Zuhogott az eső, körben minden villogott a repülőktől, bombázástól. Az ágyúzás nagyon közeli hallatszott. Vajon kiérünk-e ebből a pokolból? A front szinte percről-percre közeledett.

Megint abba a helyzetbe kerültünk, hogy nem tudtuk, kiérünk-e a vonattal előbb, mint ahogy az ellenség beszabadul a városba? 25-én még éjfélkor is, ott állt a vonatunk. Teherszállító vagon a lakosztályunk, én a körülményeket igazi „Luxus-utazásnak” neveztem. Beesett az eső, kellemetlen hideg volt, nagyon fáztunk hiányos öltözkünkben.

Berettyóújfaluban sebesült katonák szálltak be hozzánk, akik szintén Váradról indultak. Úgy eresztették el őket, menjenek, ki merre lát! Később átköltöztünk az újságokkal megrakott postakocsiba. Fekhelyet készítettünk: legpuhább derékalj a „Vasárnapi újság” és a „Függetlenség”, ezért én azokon helyezkedtem el. A katonák takarókkal, köpenyekkel takargattak bennünket.

Az állomásokon sokat vesztegeltünk. Szeptember 27-én Karcagig jutottunk. Az állomáson langyos artézi kút vizében mosakodtunk. Az arra járók megcsodáltak bennünket, mintha a Holdról pottyantunk volna oda tisztálkodni.

Kevés élelmünk volt, mert Váradon az utolsó nap nem sütöttek kenyeret. Útitársakkal szalonnaért cseréltünk kenyeret. Élelmet kellett szerezni. Ahol megállt a vonat, beszerző körútra indultunk. Aztán lassan mindennel el voltunk látva, a férfiak még kis kályhát is szereztek, a kályhacsövet konzervdobozokból tákolták össze.

Lassan haladtunk, mert néhol 2-3 napig vesztegeltünk, többször mellékvágányra tolták a szerelvényt, Fegyverneken három napig időztünk.

A hosszú szerelvény egy része katonai szállítmánynak számított. Parancsnoka, egy százados, felajánlotta anyukámnak, hogy költözzünk át a szállítmányába, ahol kényelmesebb körülmények fogadnak és gyorsabban fogunk haladni.

Október 2-án átrendezkedtünk egy üres fülkébe, velünk jött két tanítónő és két postás. A „lakás” melegebb volt, kicsit jobb társaságba kerültünk az eddiginél. Nem fáztam éjjel sem, mert a százados kölcsönzött egy jó meleg takarót (később tudtam meg, hogy sajátját adta át).

Október 4-én Tiszaöldvállról átmentünk Homokra, szőlőt vásárolni. Kedves kis falu, a szőlőskertek közé ékelve. Két szatyor finom szőlőt vettem. Egész úton zuhogott az eső, bőrig áztunk. Még szerencse, hogy nadrágba bújtam, a fejemre papírcsákót nyomtam. Hinton jöttünk vissza. Szentes és Csongrád között keltünk át a Tisza-hídon.

Tiszta, hideg időben, derült, kék ég alatt, ragyogó napsütésben hosszasan sétáltunk a síneken, még nevettünk is. Túltettük magunkat szomorú helyzetünkön, mert ha ilyenkor az ember a sorsára gondol, s eszébe jut, hogy nincs otthona, akkor nem jó semmi, és minden csak fáj!

Felkerestük a szerelvény vasutas kísérőit megérdeklődni, meddig állunk itt. Szentesen is vásároltunk élelmet. Szép, rendezett kis város, sok virággal. Megint esett az eső. Édes-piros almát, meg paradicsompaprikát vettem egy szatyorral. Visszafelé a százados azzal ijesztgetett, hogy már biztosan elment a vonat!

Nekem csak ez hiányozna!

Másnap már süttött a nap. Hiába minden, ha menekülünk is, azért szép a természet. Délután végigmentünk a vonat elején, egy lépcsőn megpihentünk, majd átmásztunk a túlsó oldalra. Innen is szép a kilátás. A százados egy szarkaláb-csokrot nyújtott át nekem.

Végre már csend van körülöttünk, napok óta nem halljuk a háború rémséges zaját, mintha itt a közelben nem is laktának emberek. Nem messze egy erdő tarkállik gyönyörű színes lombjaival. Mi meg békésen sétálgatunk a vonat körül, mintha minden a világon a legnagyobb rendben volna.

Mostanában a vonat is jól hald, csak nappal álldogálunk, de éjszakánként rendes ütemben megyünk előre, közeledünk célunk felé.

Séta közben azt mondta egyik útitársunk: kár, hogy ilyen rövid volt az út. Még hogy rövid! – gondoltam magamban. Lassan egy hónapja, hogy elindultunk Marosvásárhelyről!

Társasággal egy vendéglőbe mentünk, búcsúestet rendeztünk, ahol zene szólt. Visszafelé egy bódéban fasírozottat sütöttek a szabadban, vásároltunk belőle. Olyan jólesett a sok száraz étel után, hogy még most is érzem finom ízeit. Többen meglátogattak „szobánkban”. Kellemes langyos este volt, a vagon ajtajában bús magyar-nótákat énekeltünk, majd sokáig társalogtunk; féltve őrzöm az ekkor készült fényképet.

A vasutasok tájékoztattak, hogy még az éjjel beérünk Budapestre. Csak úgy, ruhástól feküdtünk le, mert már mindent összecsomagoltunk.

Budapest, 1944. október 6. péntek. Óh, Pest, hogy látlak viszont! Szomorú gyászünnep a mai, igazán szomorú. Reggel a Nyugatiban ébredtünk. Készültünk, útitársainktól búcsúzkodtunk a viszontlátás reményében, bár ebben egyikünk se bízott.

Hordárt vártunk, majd taxin mentünk át a Keletibe. Csomagjainkat ruhatárba tettük. Testvéreim kihasználták az alkalmat, elmentek megfürödni. Megborotválkoztak, felfrissülten tértek vissza, alig ismertünk rájuk.

Tisztálkodásra nekem már csak a Keleti pályaudvaron nyílt alkalmam. De az is jól esett. Délután bátyámmal elindultunk Pesten körülnézni. Átmentünk Budára, találkoztunk marosvásárhelyi ismerősökkel. Sokan jöttek el Erdélyből.

Leveleket írtam ismerőseimnek, postára adtam abban a reményben, hogy innen hamarabb megkapják. Bátyámmal moziba mentünk. Egy eszpresszóba is benéztünk a Rákóczi úton. Olyan furcsa Pest, este, így elsötétítve. Éjjel volt egy légiriadó, szerencsére nem bombáztak. Vonatunk csak reggel indul tovább, ezért még ma is „*vonalakókként*” vonatban aludtunk.

Utunk, Nagyváradon kis megszakítással, majdnem egy hónapig tartott, mert a vonatszerelvényt éjszakánként a hadiszállítások miatt, gyakran mellékvágányokra irányították. A háború, a front félelmetes moraja majdnem végig elkísért bennünket.

Szomorú gyászünnepünk hajnalán, október hatodikán érkeztünk Budapestre. Ezt a napot életem folyamán addig is, a későbbi időkben leginkább csak magamban mindig megünnepelem. De a mostani, négyszeres gyászünnep számomra: Hősi halottaink mellett most félig lerombolt Csonka hazánkat, elsötétített, romos Fővárosunkat és Erdély ismételt elvesztését gyászolom.”

Ősz, 1944-ben - Igaz történet, naplórészletekkel 7

A TÖRTÉNETEM a Második Világháború vészes közeledtét idézi fel, amikor a front már majdnem elérte határainkat. Ha behunyom a szemem és 1944. évre gondolok, valószínűtlenül ellentétes érzések és gondolatok kavarnak bennem.

*Ekkor voltam 17 éves, életem legszebb és legboldogabb nyara az eddig szokatlanul hosszú-
ra nyúlt vakációban. Igaz, bizonyos jelek már előre vetítették a körülöttünk zajló háború
közelpő veszedelmét: Apám egyelőre helyben teljesített katonai szolgálatot, bátyámat azonban
kiképzése után frontra vezényelték, amiért eljegyzésüket is korábban tartották a tervezettnél.*

A 1943/44-es tanév rövidebb volt a szokásosnál. Októberben kezdődött, és március 31-én lezárták az osztályzatokat, megkaptuk a bizonyítványt, mert a hatalmas iskolaépületet, ahol három középiskola kapott helyet, ki kellett üríteni. Ijesztő volt számunkra, váratlanul ért, ezért félelemmel fogadtuk a hírt. Most értettük meg, miért kellett annyira hajtánunk, egész iskolaévben szinte rohamléptekben vettük át a tananyagot.

Nem fogadtuk ovációval a vakáció eljövetelet. Amikor másnap bementünk a bizonyítványért az osztálytermünk kongott az ürességtől. A fiúk segédkeztek a kiüríteni termeket, mert az épületet *kórháznak rendezik be*.

A kedves város csendjét már többször megzavarták a légiriadók, és az utcákon áthaladó menekültek hosszú sora, és a hadiszállítások zaja. Az utolsó iskolai nap is légiriadóval végződött. Már többször és az utolsó napon is az épület picéjében fejeztük be az órákat.

Amilyen rövid volt az iskolai év, olyan hosszú vakáció következett. Mi fiatalok voltunk, a hosszúra nyúlt szünidő alatt mégis jól éreztük magunkat.

Bennünket, középiskolásokat *honvédelmi szolgálatra* osztottak be. Én a Katonai Parancsnokságon kartonokat rendeztem, könyvelési feladatokat láttam el, azon felül, ahogy mondták. gyöngy-betűimmel okleveleket és más igényes írásokat bíztak rám, mert nem volt idő rá, hogy kinyomtassák.

Iskolánk előírása szerint minden nyári vakációban legalább egy hónapig állást kellett vállalnunk, ami erre a szünetre is érvényes volt. Én ügyvédnőnél segédkeztem, ott adminisztrációs feladatokat végeztem, együtt jártunk bírósági tárgyalásokra, közben gyakoroltuk a német nyelvet, aminek később sok hasznát láttam.

Egyre gyakrabban hangzott fel a sziréna, légiriadót jelezve, sok időt töltöttünk az óvóhelyen. Lakásunkkal szemben idős házaspár élt;

Berta-néni annyira megijedt a sziréna hangjától, hogy elájult. Egyébként a légiriadók mindig úgy zajlottak le, hogy én nem a pincébe mentem egyenesen, hanem előtte átszaladtam hozzá „*életre kelti*”, utána átkísértem hozzánk, letámogattam őt az óvóhelyre, ott vártuk meg a repülőgépek elvonulását.

Gyakran előfordult, hogy mikor megszólalt a berepülést jelző sziréna, mindenki rohant az óvóhelyre, s én, mikor Berta nénit biztonságba helyeztem, visszamentem, és a legfelső lépcsőfokon ülve vártam a repülő megjelenését. Onnan néztem a csillagos égboltot és gondolkoztam: milyen borzasztó háborúra várni.

Mit hoz nekem a jövő? Öröm töltött el, mikor a riadó végét jelző sziréna ismét megszólalt.

Hál' Istennek, semmi komoly nem történt.

A lakókörzetünkben, sorban minden felnőttet, beleértve a diákokat is, beosztottak éjjeli rádiószolgálatra. Figyelni kellett a jelzéseket, hogy az ország területén merre várható riasztás. A szolgálatban lévő kötelessége volt a (körzet) szomszédok tájékoztatása.

Idézek a naplóból: „Éjszaka én voltam a rádió-szolgálatos. Éjfél után az óra, a Himnusz dallamai szállnak az éjszakában. Könny szökik a szemembe, mikor hallom. Ma már 1944. május elseje van!

Kinézek az ablakon, gyönyörű az éjszaka. Miért ragyognak olyan szépen a csillagok? Miért olyan mámorító a levegő? Tele illattal, a rádióban halkán szól a zene, kinézek a tavaszi éjszakába, ábrándozom.

Eszembe jutott a vasárnapi kirándulás. Somostetőn voltunk, gyönyörű az erdő. Minden üde zöld, a fák, a fű, rengeteg virág. Ibolyaszőnyegen, vagy talán a Mennyeekben jártunk! Úgy éreztem, már nem is április, hanem MÁJUS van! És én szerelmes voltam: a tavaszba, a májusba, az egész szép világba! Labdázunk, futottunk, virágot szedünk.

Hazaérve Nusi szobájában táncoltunk, harmonika-zenére keringőztünk. Nekem ez a kedvenc táncom.

Kellemesen telt a szolgálatom, ma nem kellett a szomszédokat riasztanom. Reggel zenés ébresztőre ébredtem:

Eljött május, a gyönyörű, szerelmes, édes, illatos tavasz!”

A légiriadók ellenére nem érzékeltük a közeledő háborús veszélyt. Délutánokon a sportpályára jártunk, a júniusi középiskolás ünnepségre készültünk különféle sportszámokkal. A mi iskolánkból 50 lány gyönyörű székelyruhában táncolt. A sportversenyeken többen érmet nyertünk, én is futásból.

Nyár végén nagyanyámék Páván (Háromszék megye), vártak vakációra. Még egy felejtethető hónapot náluk tölthettem. Az utána következő időszak már nem gondtalan diákélet volt, mivel a front feltartóztathatatlanul közeledett határainkhoz. Ebben az időben is részletes naplót vezettem, abból idézek:

„Páva, 1944. augusztus 23. Vége a nyárnak, vége a vidám vakációnak! Táviratot kaptam otthonról: Kata azonnal induljon haza!

– Mi történt otthon? Elsírtam magam. Gyors csomagolás, másnap reggel búcsút vettem a rokonoktól.

– Katakám, utoljára látalak, mondta nekem a nagymamám. Szomorú búcsúzkodás következett. Valóban úgy éreztük mindnyájan, hogy veszélyes, komoly idők következnek.

Borús, hideg hajnalon lovas-kocsival indultunk Ilus nénivel az állomásra. Sok utas várakozott a vonat indulására. Minden olyan szokatlan és nyomasztó volt. Ott tudtuk meg, hogy Romániában éjjel árulás történt: Yassinál a románok visszavonultak, átálltak a szovjet csapatokhoz. Ilus néném nagyon aggódott, hogy érkezem haza?

Mi lesz, ha közben a vasútvonal valamelyik szakasza átkerül a frontvonalra? Akkor aztán se itt, se otthon nem lesznek. Igyekezett jó tanácsokkal ellátni, ha netán valami nem várt esemény történne út közben.

Otthon izgalommal várták érkezésem. Félték, hátha mégsem indulok el azonnal. Szerencsére semmi baj nem történt utazás közben, fontos, hogy bármi történik, itthon, szeretteimmel együtt lehetek.”

Szeptemberben egyre gyakrabban szólalt meg a sziréna, nyugtalanítanak a sorozatos légiriadó-jelzések. Alig lehet kimozdulni a lakásból. Én rendszeresen gyalog járok a lakóhelyünktől messze eső zongoraórákra. Általában sikerül kifogni egy-egy légiriadót. Már több óvóhelyet ismerek. Egy alkalommal a katonai parancsnokságra igyekeztem. Apukám barátja, a katonai parancsnokság ezredese gyönyörű őszirózsacsokorral kedveskedett nekem.

„Kezemben virágokkal, elmélázva ballagtam hazafelé. Az úttesten rengeteg, romániai szász menekült haladt, legalább két órája mennek szekerekkel, és gyalog, végét sem látható tömött sorokban. El kellett hagyni az otthonukat, egész életük munkájával, verejtékével szerzett javaikat hátrahagyva. Menekülnek, de hova?

A bizonytalanságba! Mindez miért? Ez a háború! Az embereket sújtó veszedelem, amit mégis emberek találnak ki! De miért? Milyen emberek ezek?

Ilyen gondolatokba mélyedve jutottam el a hazavezető útra. Repülőgépek zaját hallottam. Megszoktuk az állandóan, a fejünk felett keringő hol szövetséges, hol ellenséges repülőrajokat.

Megálltam a Poklos-patak hídján, kezdtem számolni, hány gép van fenn a levegőben: 1, 2, 3... 13! Ezt a számot nem szeretem. Mások is megálltak. Kisdiákok az út közepén körbeállva mutogatnak fölfelé: Nézd: „V” alakban fejlődnek!

– Mi ez? Repülőgép bemutató?

– Nézd! Az első gép hogy előresiet!

– Aha! Valamit dob a gépből!

Máris egy hangos, bumm, rázta meg a levegőt! Ez nem bemutató, hanem bombázás! Mindenki rohant óvóhelyet keresni. Hű, hogy ropogott, mert alacsonyan szállva, géppuskáztak. Az óvóhelyre érve, eszembe jutott, hogy családunk minden tagja szanaszét van, csak Anyukám izgul otthon miattunk. Szegény szászok az utakon, hova tudnak elbújni? Sehova!

Most érhetek ki a városból, az országúton érte őket a bombázás. Később megtudtuk, hogy valóban, őket, a szerencsétlen földönfutókat bombázták és géppuskázták a nyílt terepen. Rengeteg halott, ember és állat lett a bombázás áldozata.

Családunkban is történt, egy majdnem tragikus eset. A szász menekültek épp' a légitámadás idején haladtak el az országúton, ott, ahol öcsém fürdött a Marosban. Ki tudja, akarva vagy véletlenül, oda is jutott a lövedékekből, és szeme a légnyomástól megsérült. Azonnal kórházba került, azonban az egyik szeme maradandóan károsodott."

A zavaros helyzet ellenére, talán csodában reménykedve rendezgettük otthonunkat, arra gondolva, hátha maradhatunk. Sajnos, mindez hiú reménynek bizonyult. *Szeptember hetedikén*, a Városházára mentem polgári személylapot kérni. Keresem a 46-os szobát, zárva! Érdeklődöm a másik irodában.

– Tessék Szombathelyen keresni! – válaszolták.

Arra gondoltam, ha már a hivatalokat költöztetik, nagy baj lehet.

Másnap bátyám érkezett barátjával. Megkapták a képesítőt a tanítóképzőben, szeretnék megünnepelni. Mezei Manyikát és engem meghívtak flekken-vacsorára, a Ritz-pincébe. Flekken ugyan nem volt, helyette Tordai-pecsenyét kaptunk, utána a félédes pezsgőtől megjött a hangulatunk: daloltunk és táncoltunk. A fiúk óriási *piros szegfűcsokorral* kedveskedtek nekünk. Jól éreztük magunkat; a távoli, de szívemhez közeli barátokra gondoltam. Tizenegy óra után mentünk haza. Szép volt az est, az utolsó vacsora Marosvásárhelyen, amit baráti társaságban töltöttünk. Nem volt légiriadó a szokott időben, talán azért, hogy az esténk zavartalan legyen.

Yassinál történt román átállás idején már nyilvánvalóvá vált, hogy nem maradhatunk Erdélyben; apukám sejtései beváltak, hogy újra visszakerül Romániához, csak mi nem akartunk erre gondolni. Azonban attól fogva minden megváltozott. Máskor a nyári vakáció végén az iskolakezdéshez készülődtünk, most meg csomagolnunk kell, mert el kell hagynunk otthonunkat, a kedves várost, ahol a család végre együtt lehetett, ahol olyan jól éreztük magunkat.

Szeptember 9-ére virradóan alig aludtunk, mert egész éjjel repülőgépek zúgtak fölöttünk, közelről hallatszott az ágyúdörgés, a front egyre közeledő, félelmetes moraja. Borzasztó felfordulás az utcákon, civilek és katonák, járműveken és gyalog: magyarok, németek, hadifelszerelésekkel, a kórházakat költöztetik. A Nagyállomás felé az eddiginél is nagyobb a forgalom, nem lehet az utakon átjutni. Már üres a mi utcánk, csak az egyik ház előtt pakolnak egy kiskocsira.

Say ezredes szólt Apukának, hogy most már itt az idő: gyalog, biciklin, vagy vonattal, indulnunk kell. Ez az utolsó perc, menni a front elől. Ki tudja, mi lesz Erdély sorsa háború után? Tehát eldőlt a sorsunk. Apám döntött, nem várjuk be a frontot, visszatérünk a csonka hazába.

„SZEPTEMBER 10. VASÁRNAP. Utolsó nap a városban. Éjszaka senki sem tudott aludni. Azon tűnődtem: mi lesz velem? Hová tűnnek reményeim? Hová jutunk ebben a vérzivataros időben? Megkegyelmez-e életünknek a háború? Olyan jól indult családunk sorsa, együtt voltunk mindnyájan, jól éreztük magunkat kényelmes otthonunkban. Talán örökre búcsút kell vennünk mindentől? Miért kell ismét elszakadnunk a nagyszülőktől, rokonainktól?

Megkezdjük a csomagolást. Apukám még pénteken (ismét) és Pista bátyám katonai behívót kapott. Hárman utazunk: Anyukám, Bandi és én. Személyenként egy-egy személypoggyászt lehet vonatra adni, ezen túl mindegyikünk vihet magával egy kisebb bőröndöt, amibe néhány napra való személyes holmi belefér. Utolsópillanatban Pityu meggondolta magát, hogy itt nem vonul be, majd csak ott jelentkezik, ahol sátrat verünk.

Ebéd alatt senki se szólt, tudtuk, hogy mindenki arra gondol: mikor fogunk megint újra terített asztalnál együtt ebédelni? Egyikünknek sem esett jól az étel. Még egyszer körbejártam a szobákat, tekintetemmel végigsimogatva a megszokott tárgyakat. Az ebédlőszoba nagy kandallóján ott virított az óriási piros szegfűcsokor, a péntek esti emlék. Elszorult a szívem. Mindent itthagyni!

Az utolsó személyvonat ebéd után indul. Mindenki az állomás felé tart! Búcsúzkodtunk a nálunk lakó osztálytársaimtól, akik szintén csomagolnak. Róza néni sírt (ő segített Anyukának a háztartásban), mikor megtudta, hogy elmegyünk. Mi lesz vele? Egy darabig még biztosan ügyel a házra, a holmira. De ki tudja, meddig teheti? Nem fogják-e vandálok szétdúlani mindenünket, őt meg kirakják valahová? Mi lesz az árván maradt cicáimmal? Lelkére kötöttem Róza néninek, hogy gondoskodik róluk.

Kis bőröndömben féltett kincseimmel (imakönyvem, naplók, fotóim és fényképezőgépem egy váltás ruhával) szomorúan ballagtam az állomásra. Éreztem, hogy vége a gondtalan szép diákéveknek. Személypoggyászsunkat Nagyváradra irányítottuk, mert még élt bennünk a remény szikrája, hátha visszatérhetünk Marosvásárhelyre, s talán mindez csupán rossz álom, egy rövid kirándulás lesz számunkra.

**ÉLETEM LEGSZOMORÚBB NAPJA 1944. SZEPTEMBER 10-IKE,
AMIKOR VONATRA SZÁLLTAM. EKKOR LETTEM IGAZÁN NAGYKORÚ.**

Az állomáson rengeteg ember; a szerelvény már bent állt. Apukám tartalékos tisztként leventekorú csoportot menekít Nyugatra, most elkísért bennünket.

Közbenjárásával kaptunk egy háromszemélyes tiszti fulkét. Lassan teltek a kocsik. Ember-ember hátán mindenütt, kilencen szorongtunk a fulkében. Se állni, se leülni nem lehetett.

Indulás előtt egy órával megszólalt a sziréna.

A közeli dombra menekültünk, mert az állomáson kicsi az óvóhely.

Szomorú őszi nap! Az eső zuhog, mintha bennünket siratna. Piszok, sár, mindenütt. Sziréna! Megjelentek a repülőgépek, de nem bombáztak. Ismét lefújták a riadót, mindenki elfoglalta helyét a vonatban.

Fél óra múlva megint légiriadó! Zűr-zavar mindenütt, de elindították a szerelvényt. Még ki se értünk a városból, megint megszólaltak a szirénák.

Amíg végre elindíthatták a vonatot, három riadó volt. Szerencsére a repülőgépek nem bombáztak.

Bánatosan nézek ki a vonat ablakából, elmerengve bámulom a várost, a Marost, a víkendtelepet, ahol olyan sok kellemes órát töltöttünk, boldogan fürödtük, csónakáztunk.

Most senki sincs arrafelé. Így végződött a szép nyár, a hosszú vakáció.

Csúf esős, borús időben, szomorú szívvel hagytuk el kényelmes otthonunkat, szeretett városunkat, a legutolsó civileket szállító szerelvényen, hogy elvigyen bennünket a bizonytalan jövőbe.”

Amerre vitt a vonat, mindenütt nyomot hagytak a bombázások. Vonatfüst, zsúfoltság, ember-ember hátán, még a vagonok tetején is emberek kapaszkodtak. Három nap kellett, amíg Nagyváradra értünk. Debrecent is érintettük, mert nem volt közvetlen csatlakozás. Szörnyű pusztulás képe tárult elénk. Az állomásépület és a pályaudvar nagy része romhalmaz. A vonat- és villamossínek felszaggatva ég felé kunkorodnak!

Mire jó az emberek nehéz munkájával teremtett világot romba dönteni? Sosem fogom megérteni! 1944. szeptember 13-án hajnalban érkezünk Nagyváradra, rokonaink vártak bennünket. Jól esett lemosni magunkról az út porát, tiszta ágyban kialudni fáradságunkat. Mindennel ellátottak bennünket.

A Püspökség palotájának hatalmas pincéje szolgált óvóhelyül. Nagyon sokan ide jártak a környékről. A riadók után gyakran megnéztük a bombázás pusztítását.

Megállás nélkül folyamatosan hallatszott az ágyúdörgés, a közelgő front ijesztő moraja. Le kellett mondanunk arról, hogy visszatérhetünk Marosvásárhelyre, ezért ismét vonatra szálltunk; szülőföldemre igyekezve, hogy a háború befejeztével ott találkozzon a család.

A föladatai csomagjaink elvesztek, mivel a teherszállítmányt út közben valahol lekapcsolták a szerelvényről, mert fontosabb az emberek mentése. Tudomásul kellett vennünk újabb veszteségünket. Most már az összes vagyonunk egy-egy kézipoggyász, váltás fehérneművel és néhány aprósággal.

Az eső zuhogott, körben amerre a szem ellát, mindenhol villogott a repülőktől, bombázástól. Az ágyúzás nagyon közelről hallatszott. Vajon kiérünk-e ebből a pokolból? A front szinte percről-percre közeledik. Megint abba a helyzetbe kerültünk, azt se tudtuk, kiérünk-e a vonattal előbb, mint ahogy az ellenség beszabadul a városba? 25-én éjfélkor még ott állt a vonatunk. Teherszállító vagon a lakosztály, én a körülményeket igazi „Luxus-utazásnak” neveztem. Beesett az eső, kellemetlen hideg volt, nagyon fáztunk hiányos öltözékünkben.

Berettyóújfaluban sebesült katonák szálltak be hozzánk, akik szintén Váradról indultak. Úgy eresztették el őket, menjenek, ki merre lát! Később átköltöztünk az újságokkal megrakott postakocsiba. Fekhelyet készítettünk: legpuhább derékalj a „Vasárnapi újság” és a „Függetlenség”, ezért én azokon helyezkedtem el. A katonák takarókkal, köpenyeikkel takargattak bennünket.

Az állomásokon sokat vesztegeltünk. Szeptember 27-én Karcagig jutottunk. Az állomáson langyos artézi kút vizében mosakodtunk. Az arra járók megcsodáltak bennünket, mintha a Holdról pottyantunk volna oda tisztálkodni.

Kevés élmünk volt, mert Váradon az utolsó nap nem sütöttek kenyeret. Útitársainkkal szalonáért cseréltünk kenyeret. Élelmet kellett szereznünk.

Ahol megállt a vonat, beszerző körútra indultunk. Aztán lassan már mindennel el voltunk látva, a férfiak még kis kályhát is szereztek, a kályhacső konzervdobozokból volt összehátolva.

Lassan haladtunk, mert néhol 2-3 napig vesztegeltünk, többször mellékvágányra tolták a szerelvényt, Fegyverneken három napig időztünk. A vonatszerelvény egy része katonai szállítmány volt. Parancsnoka, egy százados följánlotta Anyukámnak, hogy költözzünk át szállítmányába, ahol kényelmesebb körülmények fogadnak és gyorsabban fogunk haladni.

Október 2-án átrendeztünk egy üres fülkébe, velünk jött két tanítónő és két postás. A „lakás” melegebb volt, kicsit jobb társaságba kerültünk az eddiginél. Nem fáztam éjjel sem, mert a százados kölcsönzött egy jó meleg takarót (később tudtam meg, hogy sajátját adta át).

Október 4-én Tiszaföldváról átmentünk Homokra, szőlőt vásárolni. Kedves kis falu, a szőlőskertek közé ékelve. Két szatyor finom szőlőt vettem. Egész úton zuhogott az eső, bőrig áztunk. Még szerencse, hogy nadrágba bújtam, a fejemre papírcsákót tettem. Hinton jöttünk vissza. Szentes és Csongrád között keltünk át a Tisza-hídon.

Tiszta, hideg idő volt, derült, kék ég, ragyogó napsütés. Hosszasan sétáltunk a síneken, még nevetgélünk is. Túltettük magunkat szomorú helyzetünkön, mert ha ilyenkor az ember a sorsára gondol, s eszébe jut, hogy nincs otthona, akkor nem jó semmi, és minden csak fáj!

Felkerestük a szerelvény vasutas kísérőit megérdeklődni, meddig áll itt a vonatunk. Szentesen is vásároltunk élelmet. Szép, rendezett kis város, sok virággal. Megint esett az eső. Édes-piros almát, meg paradicsompaprikát vettem egy szatyorral. Visszafelé a százados azzal ijesztgetett, hogy már biztosan elment a vonat! Csak ez hiányozna nekem!

Másnap már süttött a nap. Hiába minden, ha menekülünk is, azért szép a természet. Délután végigmentünk a vonat elején, egy lépcsőn megpihentünk, majd átmásztunk a túlsó oldalra. Innen is szép a kilátás. Végre már csend van körülöttünk, napok óta nem halljuk a háború zaját, mintha nem is laknának a közelben emberek. Nem messze egy erdő tarkállik gyönyörű színes lombjaival. Mi meg békésen sétálgatunk a vonat körül, mintha világban minden a legnagyobb rendben volna.

Mostanában a vonat jól hald, csak sokszor nappal csak állunk, de éjszakánként rendes ütemben megyünk előre; közeledünk célunk felé. Séta közben azt mondta egyik útitársunk: kár, hogy ilyen rövid volt az út. Még hogy rövid, gondoltam magamban, lassan egy hónapja, hogy elindultunk Marosvásárhelyről!

Társasággal vendéglőbe mentünk búcsúestet rendezni kis társaságunkkal, ahol zene szólt. Visszafelé egy bódében fasírozottat sütöttek a szabadban, vásároltunk belőle. Olyan jólesett a sok száraz étel után, hogy még most is érzem finom ízeit. Új ismerőseink közül többen meglátogattak bennünket a „szobánkban”.

Kellems langyos este volt, „vagonlakásunk” ajtajában bús magyar-nótákat énekeltünk,³² majd sokáig társalogtunk; féltve őrzöm az ekkor készült fényképet. A vasutasok tájékoztattak, hogy még az éjjel beérünk Budapestre. Csak úgy, ruhástól feküdtünk le, mert már mindent összecsomagoltunk.

³² Lásd a fényképen.

„Budapest, 1944. október 6. péntek. ÓH, PEST, hogy látlak viszont! Szomorú gyászünnep a mai, – igazán szomorú. Reggel a Nyugatiban ébredtünk. Készültünk, útitársainktól búcsúzkodtunk a viszontlátás reményében, bár ebben egyikünk se bízott.

Vártunk egy hordárt, majd taxin mentünk át a Keletibe. Csomagjainkat ruhatárba tettük. Testvéreim kihasználták az alkalmat, elmentek megfürödni.

Borotválkoztak, úgy felfrissültek, hogy alig ismertünk rájuk, mikor visszatértek. Tisztálkodásra nekem már csak a Keleti pályaudvaron nyílt alkalmam. De az is jól esett. Délután bátyámmal elindultunk Pesten körülnézni.

Átmentünk Budára, marosvásárhelyi ismerősökkel találkoztunk. Sokan jöttek el Erdélyből. Leveleket írtam ismerősöknek, postára adtam abban a reményben, hogy innen hamarabb megkapják. Bátyámmal moziba mentünk. A Rákóczi úton benéztünk egy presszóba. Olyan furcsa Pest, este, így elsötétítve. Éjjel volt egy légiriadó, szerencsére nem bombáztak. *Vonatunk csak reggel indul tovább, ezért még ma is vagonlakókként a vonatban aludtunk.* Utunk – Nagyváradon kis megszakítással – majdnem egy hónapig tartott, mert a vonat-szerelvényt gyakran a hadiszállítások miatt, mellékvágányra irányították. A háború, a front félelmetes moraja majdnem végig elkísért bennünket.

Szomorú gyászünnepünk hajnalán, október hatodikán érkeztünk Budapestre. Ezt a napot életem folyamán korábban, és később is, mindig megünnepeltem. A mostani, többszörösen is gyászünnep számomra: Hősi halottaink mellett most félig lerombolt Csonka hazánkat, elsötétített, romos Fővárosunkat és Erdély ismételt elvesztését gyászolom.”

Őszi reggel. Részlet Finta Kata naplójából

Salgótarján, 1946. október 1. kedd. Reggel már hideg, deres a levegő, frissen lépkedtem a gyár felé. Az utca már az őszi hangulatát kelti. A járdán szerteszét sárguló-pirosuló falevelek ropognak talpam alatt. Távol a hegyek is színesednek. A hamuhegy fölött érdekes szürkés-rózsaszín felhő dereng. Keletnek meg a nap jelzi közeli jövetelét, érdekes színbe öltöztetve az előtte tornyosuló hegyláncot. Minden reggel más ez az ismerős táj, minden reggel csodálattal tölt el.

Következnek az S-Sz-betűs novellák

Sárga csillag

Részlet Finta Kata naplójából

1944. Április 23. vasárnap

A kilences misére mentem Katóval a Barátok templomába. Olyan megható volt, mellettem ült egy sárgacsillagos néni. Végig sírt mise alatt. Szomorú volt nagyon. Imádkoztam érte.

Én meg arra kértem a Jóistent, jöjjön segítségemre, nem tudom, mitévő legyek? Az én szíven is telve van gondokkal.

Serpenyős rostélyos

Részletek: Életem regénye, Egyedül gyermekeimmel c. fejezetből

ELSŐ GYERMEKEM, idősebb fiam, már a középiskolát is Budapesten végezte. Amikor meglátogattam, vagy az iskolájában volt valami dolgom, ő vezetett engem, mert Újpest környékét nem ismertem annyira, mint Budapest több kerületét, ezért most nagyon körül-ményesen jutottunk Katicával az iskolájához.

Nagy csokrokkal, csomagokkal fölszerelve, nem a közelebbi utat választottam. Csak a villamos számára emlékeztem, ami az iskola közelébe visz. Ezért bementünk a Deák-térre, onnan az Andrássy úton a *Hősök terére*, ahol felszálltunk a 12-es villamosra. Borzasztó hosszúnak tűnt az út, az is volt, de én csak erre az útvonalra emlékeztem. Utána itthon megnéztem a térképet, hogy milyen kerülőt tettünk. Persze, ezért késtünk el, az ünnepség már megkezdődött, mire a nagy csokrokkal megrakodva az iskola udvarán megjelentünk.

Ünnepség után fiam elkalauzolt egy jó vendéglőbe, ünnepi ebédre. Mindenki azt rendelt, amihez kedve támadt. Nagy figyelemmel tanulmányoztuk az étlapot, végül Katicával egy jól hangzó ételt rendeltünk: *serpenyős rostélyost*. Akkor még nem tudtuk, mit látunk majd a tányéron. Gyuri frissensültet rendelt, új salátával.

Ő járt jól, mert tudta, mit kap majd ebédre. Ügyesen egyensúlyozva hozta a pincér a tányérokat, mikor lerakta az asztalra, összenéztünk Katival, és majd' megpukkadtunk a visszafojtott nevetéstől, mert a tányérunkon nagy adag paprikás-krumplit fedeztünk fel, közepén egy darab sült hússal!

Nekifogtunk az ételnek, közben irigykedve láttuk Gyuri tányérján a finom frissen sült pecsenyét.

Serpenyős rostélyos Parádon!

MÉG ABBAN AZ ÉVBEN, tél elején szakszervezeti beutalót kaptam Parádra. Három hétre szólt az üdülés, olyan formában, hogy orvosi igazolást kellett vinni valamilyen kezelésre. Nekem ugyan nem volt semmiféle egészségügyi problémám, csak pihenni akartam, de igazán nem jelentett gondot egy igazolás beszerzése.

Az üdülés csak annyiban különbözött a többitől, hogy kötelező kezeléseket írtak elő, én ezek közül masszázst, iszappakolást kértem és este kilenckor, zárórára vissza kellett érnünk az épületbe.

Szállásunk a gyönyörű, valamikor kastély üdülőkórházban volt. Egy kisebb szobában ketten kaptunk helyet; társam nálam korábban érkezett, s azt hiszem, neki már megvolt a külön társasága. Zárkóztan viselkedett, ezért igyekeztem magamnak társaságot keresni. Hamar ismeretségbe kerültem három nővel, akik a szemben levő szobában laktak, velük töltöttem el az idő nagy részét. Közülük egy tanítónő ugyanazzal az autóbusszal érkezett, amelyikkel én. Szarvason, a Tiszántúl fekvő kis városban lakik. Szobatársai nagyon helyesek voltak. Irén egy ördögien jópofa lány Budapestről jött, egy pénzügyi intézetnél dolgozott.

Üdülésünk nagy részét együtt töltöttük. Kitűnő ellátást kaptunk és nagyon jól éreztük magunkat együtt. Csupán az étkezési-időt, a csendes pihenőt, a kezelési időket és az esti zárórát kellett pontosan betartanunk.

A csodálatos kastélyépület gyönyörű éttermében terítették.

Első vacsora emlékezetes marad számomra. Étlapról választottunk. Késve érkezett egyik asztalszomszédomat ugyanúgy meglepettette az étlapra kiírt ételféleség, mint valamikor engem, fiam ballagási ünnepsége alkalmával. Eszembe jutott, ezért jóindulattal megkérdeztem tőle jó szívvvel, nehogy ő is úgy járjon, mint mi. – Tudja-e, mit fog kapni, ha serpenyős rostélyost rendel? Kéretlenül is elmondtam neki a történetemet, de ő nem hitt nekem.

– Ismerem az ételt, felelte komolysággal, majd csalódva kellett tudomásul vennie a tényeket, mert ő sem arra számított, amire gondolt. Ugyanúgy, mint mi annak idején a lányommal, egy nagy tányér paprikás-krumplit kapott, melynek tetején egy szelet hús trónolt.

Nem szégyellem bevallani, hogy magamban kis kárörömet éreztem, mivel nem hallgatta meg jóindulatú tanácsomat.

** **

Sokáig integettünk
„Tanyán” jeligével készült,
Részletek „Életem regényéből”

ERDÉLYBŐL, MAROSVÁSÁRHELYRŐL menekültünk a csonka hazába, a közelgő front elől, mivel apám előérzete jelezte, hogy háború után Erdély ismét idegen föld lesz, nem maradhatunk ott. Vonatunk szinte az utolsó percekben indulhatott. három légiriadó lefújása után.

Közben a teljes vonatszerelvény utasainak el kellett hagyni a fülkéket, majd újra elfoglalni a helyüket. Csak ezt követően indult útjára a túlsúfolt vonat.

„Viszontagságos hosszú utazásunk 1944. szeptember 10-től, Nagyváradon kis megszakítással majdnem egy hónapig tartott, mert a vonatszerelvényt időnként a hadiszállítások miatt, mellékvágányra irányították. A háború, a front félelmetes moraja majdnem végig elkísért bennünket.

Olyan furcsa volt fővárosunkat ismét látnunk, este, elsötétítve. Éjjel volt egy légiriadó, szerencsére nem bombáztak. Vonatunk csak reggel indul tovább, ezért még ma is *vagonlakókként*, vonatban aludtunk.

Szomorú gyászünnepeink hajnalán, október hatodikán érkeztünk Budapestre. Ezt a napot életem folyamán addig is, de a későbbi időkben már csak magamban, mindig megünnepelem. Azonban a mostani számomra **többszörösen is gyászünnep volt**. Hősi halottaink mellett, a félig lerombolt Csonka hazánkat, elsötétített, romos Fővárosunkat, és Erdély ismételt elvesztését gyászolom.”

Barátságos, kényelmes otthonunk kényszerű elhagyása miatt hattagú családunk majdnem koldusbotra jutott. A vonatszerelvényről ugyanis út közben valahol lekapcsolták a teher szállítmányt, ahová föladtuk a csomagjainkat. Mindnyájunk vagyona néhány napos utazásra számítva, csupán egy-egy kicsi kézicsomag, váltás ruhával, s némi megmentett „emlékkel.”

Így történt, hogy a művészeti főiskolai tanulmányok helyett kénytelen voltam munkát vállalni a közeli városban (Salgótarjában), ahol bátyámmal együtt kerestünk lakhatási lehetőséget, mivel létszükségletünkről gondoskodni kellett. Legidősebb bátyám orosz hadifogságba került, öcsémet szüleim beíratták a jászberényi tanítóképzőbe, hogy megkezdett tanulmányait ott fejezze be, Apukám egyelőre jobb híján, egy tanyai iskolában tanított.

Nehéz napok után mehetek végre pihenni. A Rimamurány-Salgótarjáni Acélgyárában, egy üzemi irodán helyezkedtem el, ahol a lehetőségekhez képest jól fizettek, azonban szokatlan a korai felkelés, mert a munkaidő reggel 7 órakor kezdődik. Rengeteg a munka, hiszen a „jóvátétel” miatt megfeszített munka folyik a gyárban, ami nemcsak a fizikai munkásokra jelent megerőltetést, hanem az adminisztratív dolgozókra is.

Mégis, végre nyaralni készülök.

Mindig szerettem a vidéket, a romlatlan falusi embereket, jól éreztem magam gyermekkoromban, egy kis faluban, ahol apukám 20 évig tanította az iskolásokat. Most, a front elől, abba a Nógrád megyei kis faluba, Kisbárkányba menekültünk, ott vészeltük át a viharos időket.

Naplómból idézek: Kisbárkány, 1945. május 30. Szeretem, a vidéki életet, de a sarat nem szeretem. Szeretem a virágos rétet, a zöld erdőket, a madárdalt, a csendet, a szép láthatárt, a távoli nagy hegyvonulatokat. A sok-sok kedves állatot: a pelyhes csibéket, gömbölyű és játékos kiscicákat, a báránkákat, meg sok mást, ami a városban nincs.

Ha időm engedi, leülök a szabadban, vagy a kertben, nézem a tájat, egy kis állatot, egy fűszálat vagy virágot, a madárkákat, órákon át tudnám figyelni és gyönyörködni a természet páratlan szépségében. Ilyenkor érzem: mennyi csoda van körülöttünk, csak észre kell vennünk. Elmerengek azon, hogy keletkezett mindez? Tudom, kell lennie Valakinek, aki ezt a csodás világot létrehozta, megteremtette. Aki onnan fentről vigyázó szemmel néz le ránk, mostanában kissé elhanyagol bennünket. Hogy miért? Ez az, amit nem tudhatunk.

És milyen bölcsen rendezte be a világot. Most éppen egy olyan könyvet olvasok, ami e témába vág. Olykor Feliczián Vilmosnak a „Csodálatos természet” c. művében mélyedtem el. Mennyi minden van, ami szép, ami jó, amivel hasznosan lehet az időt tölteni. És még van olyan ember, aki unatkozik? Annak nincs érzéke a széphez, a jóhoz, vagy egyszerűen csak nagyon ostoba lehet.

Egy évvel később, amikor már, mint dolgozó nő szabadságra mentem szüleimhez.

Naplóidézet: Bede-pusztá, 1946. augusztus 27. Tegnap délután elgondolkozva ballagtam az állomásról hazafelé, talán azt is mondhatom, hogy elkeseredve.

Milyen árva vagyok. Itt megyek egyedül, egy lélek sincs a közelemben, aki elterelné borús gondolataimat, aki megvigasztalna. Egyedül járom az *élet útját*. És még most ez is. Miért kellett megismernem? Miért kellett találkozunk? Az eredménye mindkettőnknek csak szenvedés és gyötrelm. Mégis: a gyöttrődés, ez a fájdalom olyan édes érzés. Mindkettőnk keze gúzsba kötve, hiába nyújtánánk egymás felé, nem foghatjuk meg egymás kezét soha, soha!

Felnézve merengésemből, közel az alagúthoz, Bandit látom felbukkanni. A síneken jön csendben nagy, mackó termetével, csak egyenesen előre néz, én az úton, majdnem vele szemben vagyok, de ő nem figyelt se jobbra, se balra, észre sem vett.

Már egész közel jártunk egymáshoz, egy vonalba értünk. Ha nem szólítom meg, elhalad mellettem. Hogy meglepődött a nagy Öcskös! Visszafordult és együtt haladtunk tovább hazafelé. Ő elém jött, és elmélázva arra gondolt, ha nem találkozunk, felszáll a vonatra, és Salgótarjánban nálunk köt ki.

Már esteledett, amikor végre megérkeztünk szüleim egyszerű otthonába. Milyen jó, hogy itt lehetek végre, láthatom őket, elbeszélgethetek a viszontagságok között tanuló öcsémmel. Vacsorára két nagy pohár tejet ittam kaláccsal, később gyümölcsöt ettem. Olyan jó, nyugalmas környék, csend és nyugalom vesz körül.

Sétálni mentünk. Gyönyörű a nyárest. A hold kikandikált a felhők közül, a fák félig eltakarták, amikor a szobámban magamra maradtam, eszembe jutott Valaki.

Mivel szüleim pici házat béreltek, ezért a szomszédban készítettek nekem szállást szabadságom idejére. Éjjel szörnyű szélviharra ébredtem. Félttem. Bejött Rozika a kislányával, bezárni az ablakot. Odahívtam magam mellé, leült az ágyam szélére. Odakint jégeső szakadt, verte az ablakokat, azt hittem, betöri. Közben a jó Istenhez fohászkodtam, hogy ne hagyjon el bennünket.

Aztán egyszerre elállt a jégeső, csendes eső váltotta fel. Visszamentek a szobájukba, én még gondolkoztam egy ideig, majd ismét elnyomott az álom. Reggel nyolc után ébredtem. Ahogy kinéztem az ablakon, láttam, súlyos károkat okozott a jégverés. Ebéd után megint aludtam, mikor felébredtem, már ragyogó napsütésben csillogott az elázott környék. Napoztam az erdőszélen.

Teltek a napok, de nem tétlenül. Szüleimnél sok teendő várt rám, mivel a helyzet megkívánja, hogy sok mindent vállaljanak. Ma az én dolgom a kenyérdagasztás, aztán a lekvár főzésnél kellett segédkezni. Ebédre finom mákos tésztát készítettem. Utána főtt csemegekukorica volt. Itthonlétem alatt a finomságokból jól kivettem a részem: a házi tej, a főtt kukorica, és sok gyümölcs, mind olyan csemege, amit Salgótarjánban nélkülözni kell. Sok gyümölcsöt eszem naponta, s a rendes étkezésem felül tejet is gyakran iszom.

Esténként kísértél az erdőbe, a *naplementét nézni*. Olyan szép, oly csodálatosan szép volt a tanyai eset. A fák közül kikandikál a sötétnarancsszínű napkorong, ahogy lassan halad, megy lefelé a láthatáron. Először egészben látszik, mindig lejjebb, lejjebb ér, már csak a fele van meg, majd alig egy vékony ív, és egyszerre, hirtelen eltűnik egészen, csak a felhők emlékeztetnek rá, amint tűzpiros színben kergetőznek fölötte.

Olyan jó pihenni, semmire sem gondolni. Semmire? Oh dehogy, szó sincs róla! Ábrándozni!

Eszembe jutott és százszor ismételt magamban, gondolataimban állandóan, refrénszerűen előjöttek azok a szavak:

„Ha valakit szeretünk, igazán szeretünk, arra mindig gondolnunk is kell, annak gondolatai, ügyei, problémái a miénk. Arca elkísér bennünket mindenhová. Éjjel és nappal tudatunkban hordozzuk annak valóságát, talán álmatlan éjszakák vívódásaiban is. Szóval: Nem tudunk, és nem is akarunk szabadulni tőle”.

Tudom, ezt nekem mondta! Csak én nem mondhattam, hogy értem. Ő mégis tudta, megérezte. Milyen szép mindez, de egyben fájó érzés. Szeretjük egymást, igazán szeretjük.

De ezzel az érzéssel nem szabad foglalkozni. Úgy van, ahogyan ő elsuttogta nekem: *Szóval: „nem tudunk, és nem is akarunk szabadulni tőle”.*

Szép volt az alkonyat. Ott ültem a fűben, fejemet egy fának támasztva, némán, mint akit megigéztek. Néztam a csodát. Láttam a csodát! Aztán felébredve a mámorból, továbbsétáltam, emlékezetembe idézve Őt, behunyt szemmel magam elé parancsolva az arcát: *„arca elkísér bennünket mindenhová.”*

Megjelent előttem szomorú arca, de csak elmosódottan. De én erősen, élethűen akartam látni, talán kétszer sikerült is, de csak egy-egy pillanatra. Azért van így, mert mindig oldalt ültem mellette, amikor a sztenogramot tettük át gépbe, s én nem akartam felnézni, féltem, attól féltem, ami úgylis bekövetkezett.

Elindultam hazafelé, dúdolvá hozzá szállt az akkor divatos dalom: *„Mért hideg a lelked forró nyári este, mért bolyong a lelkem, lelkedet keresve. Könnyeim utánad miért is peregnek? Ilyen bánatosan, ilyen halálosan, miért is szeretlek?”*

Jó lett volna, ha a szép nyári idő tovább tart, jó lenne továbbra is járkalni a természetben, csak úgy, cél nélkül elmerengni a semmiben, élvezni ezt az egész csodás valószínűtlenül szép valóságot. De mit lehet tenni, elromlott az idő, be kell húzódnom szüleim jelenlegi, szűk lakásába. Volt időm olvasgatni, mivel a nagy sár miatt alig lehetett kilépni a házból. Most például Harsányi többkötetes „Whisky szódával” c. regényének második köteténél tartok.

Előttem ismeretlen az a felelőtlen, semmittevő életstílus, amit az író ebben körvonalaz. Megbotránkoztat az ízléstelen, érzékes beszédmodora, ahogy beszélgeti a szereplőit. Anna alakja viszont tetszik benne, az a nyugodt, komoly, mégis élénk, életrevaló nőtípus. Nagyon érdekel partnerének: Titinek a további sorsa. Most behajtom naplóm, leteszem a tollat és folytatom a könyv olvasását.

Ebéd után lepihentem, elaludtam. Fölébredve kiültünk a folyosóra, olvasgattam, de nem sokáig, mert jöttek a lányok, később a fiúk is, tangóharmonikával. Jó hangulat kerekedett, énekszó, vidámság.

Közben besötétedett, a lányok kört képezve táncoltak, a fiúk a folyosón ülve nézték őket, közben énekeltek. Kedves volt ez a csendes este, felettünk a csillagos ég. Egyszerűség, romlatlan, tiszta jókedv.

Kár, hogy egy hétig esett az eső. Ez itt azt jelenti, hogy ki se lehet mozdulni a lakásból a nagy sár miatt. Többet szerettem volna sétálni a szabadban, az erdőben. De így is nagyon sokat jelentett nekem ez a pihenés. Fizikailag teljesen rendben vagyok, de lelkileg, sajnos ugyanezt nem mondhatom el.

Gondjaim mind megmaradtak: nem tudom magam túltenni a családi bajokon, aggódom Bandi öcsém sorsa miatt (Apukám fizetéséből alig futja az internátusi költségre), Guszti bátyám távolléte miatt (hadifogságban tölti szép fiatal éveit), Pista bátyám nehéz élete miatt, aki tanítói diplomája után más hivatást választott (most fejezi be az aranyműves-ötvös mesterség elsajátítását).

Szüleim sorsa sincs rendben. Ez a lakás, a tanyai élet, a legszükségesebbek előteremtése nehéz fizikai munkával, nem nekik való feladat. Sokat vállalnak mindketten. Apám a tanításon felül nagyon sokat dolgozik, egyedül művel egy hatalmas területet, hogy megteremjen a konyhára való és a cséplésnél is vállalt felügyeletet.

Ő is megváltozott, mindig olyan komoly, olyan más, mint korábban. Azelőtt szeretett viccelődni, mindig optimista volt. Anyukám panaszkodott, hogy nagyon különös, sokat kell mellette hallgatnia. Igen, mindnyájan, mi itthon, apám a fronton, súlyos megpróbáltatásokon mentünk keresztül a háború alatt.

Másokat talán még jobban megtört az ilyen sorscsapás.

Anyukámnak nem elég a háztartás gondja (ami itt sokkal nehezebb, sokrétűbb, mint városban), varrást vállalt a tanyai asszonyoknak, lányoknak. Igaz, hogy a tejet és egyéb élelmiszert így teremti elő, ezekre nem kell pénzt kiadni.

Már majdnem két hete pihenek.

Jó vidéken nyaralni, Anyukám pedig etet, azt mondja, borzasztóan nézek ki. Finom ételeket főz. Ha visszamegyek, rám se ismernek majd.

Rövid szabadságom alatt, alaposan meghíztam. *(Utólagos bejegyzés: Abban az időben „meghízva” is, 48 kg voltam.)*

Gyorsan telik az idő, alig két nap, aztán vége a nyaralásnak. Nem figyelhetem az udvaron szaladgáló kiskacsákat, az aranyos, koromfekete Csóri-cica játékát, nem csodálhatom a naplementét és az eső után megjelenő szivárványt. De vár a kötelesség, vissza kell mennem.

Lejárt az idő, úgy elszaladt, észre se vettem, mindjárt itt az aranyszabadságom utolsó napja. Nézem a szép tájat, nem tudok betelni vele.

Nagyon kellemesen töltöttem a napokat, jó volt ilyen sokáig zavartalanul pihenni. Átmentünk Borókás-pusztára, ahonnan holnap kocsival mennek Salgótarjánba, beviszik a csomagjaimat. Kényelmesebben mehetek a bánya által üzemeltetett villamoson.

Utána az egész délután várakozással telt, mert barátnőm megígérte, hogy eljönnek hozzánk megbeszélni a másnapi kirándulás részleteit. Már mindjárt hatóra, még nincsenek itt. Elhatároztam, hogy még ma átmegyek hozzájuk, ott találkozom holnap reggel Bandi öcsémmel, és együtt megyünk vissza, Ő még néhány napig vendégünk lesz Salgótarjánban, majd onnan utazik Jászberénybe folytatni a tanulmányait.

Este becsomagoltam, utána átmentem Lucfalvára. Pirkó (gyermekkori barátnőm) nagyon hívott, hogy náluk aludjak, onnan már közelebb van a villamosmegálló, nem kell olyan korán felkelni.

Szüleim elkísértek a hegytetőig, szomorúan búcsúztam tőlük. Nem tudom miért, nagyon érzékenyültem. Átkaroltuk egymást Édesanyámmal.

Sírva fakadt. Nem tud belenyugodni Gyugyi távollétébe sem, meg abba, hogy milyen sok mindent kellene pótolni, de nincs miből, kevés apukám fizetése. Bennünket sajnál, amiért nem tudnak támogatni komolyabb összeggel.

Vigasztaltam, és vidámságot erőltetve magamra azt mondtam, hogy ne féltsen, telik mindenre a fizetéséből, de ezt magam se hittem. Mikor aztán végre elbúcsúztunk, nem jutott eszembe semmi vigasztaló szó, elpityeredtem, mint egy kisdíák, aki először megy el otthonról.

Sokáig integettünk egymásnak, megvárták, amíg eltűnök a lejtőn. Egyedül maradtam, egyedül az erdő magányos ösvényén, egyedül az alkonyatban. Sokáig törölgettem a könnyes szemeim, eltűnődtem a bizonytalan jövőmön, miközben besötétedett. Észre se vettem, hogy letértem az ismert ösvényről, nem tudtam tájékozódni.

Megijedtem, hogy eltévedtem a sötétségben. Hiába meresztgettem a szemem, nem tudtam, hol vagyok. Körülöttem a sűrű erdő.

Elindultam vaktában az akácfák alatt, botorkálva siettem előre. Úttalan úton, tüskés bokrok között haladtam szandálomban a göröngyös ösvényen.

Annyira siettem, hogy amikor végre nagy sokára, rátaláltam az ösvényre, meg kellett állnom, annyira kifulladtam.

Képzeletemben láttam magam, hogy nézhetek ki most: Hajam csapzottan lóg ijedt arcomba, szememben kétségbeesés, fáradtan pihegek.

A tető tisztásán megálltam pihenni, körülnéztem. Szép innen az esti táj, sötét körvonaljaival. Közben teljesen besötétedett, mire beértem Lucfalvára.

Piri barátnőm, az evangélikus tiszteletes lánya élém jött, a templom mellett várt rám. Már azt hitte, hogy nem is jövök.

Este fáradtan mentünk át Icuhoz, a védőnőhöz, hogy meghallgassuk az angol híreket. Elmesélte, hogy tegnap Miklós bácsival Tarjánban uzsonnára volt hivatalos.

Csanádyék mondták neki, hogy múlt szombaton a templomi kórusnak nagyszabású mulatságot rendeztek, ahol nagyon jó hangulat volt, utána éjjelizenét adtak. Olyan jól érezték magukat, hogy nem akart felbomlani a társaság.

Sajnálom, hogy nem lehettem jelen, de nagyon rám fért a pihenés. Kíváncsi vagyok rá, majd Pityu bátyám elmeséli a részleteket.

Most, hogy ezekről beszéltünk, én is alig várom, hogy visszamenjek. Holnap már mehetek a kóruspróbára. Hiányoznak a jó ismerősök. Sajnálom, hogy a rossz idő miatt, ahogy ígérték, nem jöttek el vasárnap, pedig milyen jó lett volna, ha meglátogatnak.

Sokáig beszélgettünk még lefekvés után barátnőmmel, aztán nem kellett álomba ringatni, a fáradtságtól mély álomba zuhantam.

Sokáig integettünk 1.

Részletek Finta Kata naplójából

Bede-pusztá, 1946. augusztus 29. csütörtök. Szüleim elkísértek a hegytetőig, elbúcsúztunk. Nem tudom miért, nagyon elérzékenyültem. Anyukám is sírva fakadt. Átöleltük egymást, aztán mikor végre elbúcsúztunk, nem jutott eszembe semmi vigasztaló szó, én is elpityeredtem, mint egy kisdíák, aki először megy el otthonról.

Sokáig integettünk egymásnak, megvárták, amíg eltűnök a lejtőn. Egyedül maradtam, egyedül az erdő magányos ösvényén, egyedül az alkonyatban. Még sokáig törölgettem könnyes szememet, eltűnődtem a bizonytalan jövőmön, miközben besötétedett. Észre se vettem, hogy letértem az ismert ösvényről, nem tudtam tájékozódni. Megijedtem, hogy eltévedtem ebben a sötétben. Hiába meresztgettem a szemem, nem tudtam, hol vagyok? Körülöttem a sűrű erdő. Elindultam vaktában az akácfák alatt, botorkálva siettem előre. Úttalan úton, tüskés bokrok között haladtam a göröngyös ösvényen, szandálban... Annyira siettem, hogy amikor végre nagy sokára, rátaláltam a rendes útra, meg kellett állnom, annyira kifulladtam.

Képzeletemben láttam magam, hogy nézhetek ki most: a hajam csapzottan lóg az arcomba szememben a kétségbeesés, fáradtan pihegek.

A tető tisztásán körülnéztem, megálltam pihenni. Szép innen is az esti táj, sötét körvonaljaival. Teljesen besötétedett, mire beértem Lucfalvára. Piri barátnőm élém jött, a templom mellett várt rám. Már azt hitte, hogy nem is jövök.

Sokáig integettünk 2.

Részlet a nyomtatásban kiadott kötetből

ERDÉLYBŐL, MAROSVÁSÁRHELYRŐL menekültünk vissza a csonka hazába, a közelgő front elől, mivel apám előérzete jelezte, hogy háború után Erdély ismét idegen föld lesz, nem maradhatunk ott.

Marosvásárhely, 1944. szeptember 9. szombat Alig aludtunk valamit, már közelről hallatszik az ágyúdörgés, a front egyre közeledő, félelmetes moraja. A repülők állandóan zúgnak fölöttünk. Borzasztó a felfordulás mindenütt! Egymáshoz szorosan közel, állandóan mennek a különféle járművek, civil és hadi felszerelésekkel. Katonák kocsin és gyalog: magyarok, németek. Költöztetik a kórházakat. A nagyállomás közelében ahol lakunk, még annál is nagyobb a felfordulás. Az utakon nem lehet közlekedni.

A vonat ablakából elmerengve néztem a várost, a Marost, a víkendtelepet, ahol olyan sok kellemes órát töltöttünk, boldogan fürödtük, csónakáztunk. Most senki sincs arrafelé. Mindenki mással van elfoglalva. Mindenki rohan, csomagol. Hová? A bizonytalan jövőbe!

Az utolsó percekben indult a vonat, három légiriadó lefújása után. Közben a teljes vonatszerelvény utasainak el kellett hagyni a fülkéket, majd újra elfoglalni a helyüket. Csak ezt követően indult útjára a túlsúfolt vonat.

„Viszontagságos hosszú utazásunk 1944. szeptember 10-től – Nagyváradon kis megszakítással, majdnem egy hónapig tartott, mert a vonatszerelvényt időnként a hadiszállítások miatt, mellékvágányra irányították. A háború, a front félelmetes moraja majdnem végig elkísért bennünket.

Olyan furcsa volt fővárosunkat viszontlátnunk, este, elsötétítve. Éjjel volt egy légiriadó, szerencsére nem bombáztak.

Vonatunk csak reggel indul tovább, ezért még ma is *vagonlakókként*, a vonatban aludtunk. Szomorú gyászünnepeünk hajnalán, október hatodikán érkeztünk Budapestre. Ezt a napot életem folyamán addig is, de a később is néha csak magamban, mindig megünnepelem. Azonban a mostani számomra *többszörösen is gyászünnepe volt. Hősi halottaink mellett, a félig lerombolt Csonka hazánkat, elsötétített, romos Fővárosunkat és Erdély ismételt elvesztését gyászolom.*”

Barátságos, kényelmes otthonunk kényszerű elhagyása miatt hattagú családuk majdnem koldusbotra jutott. A vonatszerelvényről ugyanis út közben valahol lekapcsolták a teher szállítmányt, ahová föladtuk a csomagjainkat. Mindnyájunk *vagyona* néhány napos utazásra számítva, csupán egy-egy kicsi kézicsomag, váltás ruhával, s némi megmentett „emlékkel”.

Így történt, hogy a művészeti főiskolai tanulmányok helyett kénytelen voltam munkát vállalni a közeli városban (Salgótarjánban), ahol bátyámmal együtt kerestünk lakhatási lehetőséget, mivel létszükségletünkről gondoskodni kellett.

Legidősebb bátyám orosz hadifogságba került, öcsémet szüleim beírátták a jászberényi tanítóképzőbe, hogy megkezdett tanulmányait ott fejezze be, apukám pedig jobb híján, egy tanyai iskolában tanított.

Nehéz napok után mehetek végre pihenni. Ugyanis a Rimamurány-Salgótarjáni Acélgyárában, egy üzemi irodán helyezkedtem el, ahol a körülmények között jól fizettek, azonban szokatlan a korai felkelés, mert a munkaidő reggel 7 órakor kezdődik. Rengeteg a munka, hiszen a „jóvátétel” miatt megfeszített munka folyik mindenütt, s ez nemcsak a fizikai munkásokra jelent megerőltetést, hanem az adminisztratív dolgozókra is. Nos, végre nyaralni készülök.

Naplómból idézek: Bede-pusztá, 1946. augusztus 27. Tegnap délután elgondolkozva ballagtam az állomásról hazafelé, talán azt is mondhatom, hogy elkeseredve. Milyen árva vagyok. Itt megyek egyedül, egy lélek sincs a közelemben, aki elterelné szomorú gondolataimat, aki megvigasztalna. Egyedül járom az „élet útját”. És még most az is, miért kellett megismernem? Miért kellett találkozunk?

Az eredménye mindkettőnknek csak szenvedés és gyötrelem. Mégis: a gyötrődés, ez a fájdalom olyan édes érzés. Mindkettőnk keze gúzsba kötve, hiába nyújtánánk egymás felé... nem foghatjuk meg egymás kezét soha, soha!

Fölnézve merengésemből, közel az alagúthoz, egyszer Bandit látom felbukkanni. A síneken jön csendben nagy, mackó természetével, csak egyenesen előre néz, én az úton, vele szemben. Nem figyelt se jobbra, se balra, észre sem vett. Már egészen közel jártunk egymáshoz, egy vonalba értünk. Ha nem szólítom meg, elhalad mellettem. Hogy meglepődött a nagy Öcskös! Visszafordult és együtt haladtunk tovább. Ő elém jött, és elmélázva arra gondolt, ha nem találkozunk, felszáll a vonatra, és Salgótarjánban nálunk köt ki.

Már esteledett, amikor végre megérkeztünk szüleim egyszerű otthonába. Milyen jó, hogy itt lehetek végre, láthatom őket, elbeszélgethetek a viszontagságok között tanuló öcsémmel. Vacsorára két nagy pohár tejet ittam kaláccsal, később gyümölcsöt ettem. Olyan jó, nyugalmas környék, csend és nyugalom vesz körül. Sétálni mentünk. Gyönyörű a nyárest. A hold kikandikált a felhők közül, a fák félig eltakarták, amikor a szobámban magamra maradtam, eszembe jutott Valaki, úgy aludtam el, hogy rá gondoltam.

Mivel szüleim egy kicsi házat béreltek, ezért a szomszédban készítettek nekem szállást szabadságom idejére. Éjjel szörnyű szélviharra ébredtem. Félttem. Bejött Rozika a kislányával, bezárni az ablakot. Odahívtam magam mellé, leült az ágyam szélére.

Odakint a jégeső szakadt, verte az ablakokat, azt hittem, betöri. Közben a jó Istenhez fohászkodtam, hogy ne hagyjon el bennünket. Aztán egyszerre elállt a jégeső, csendes eső váltotta fel. Visszamentek a szobájukba, én még gondolkoztam egy ideig, majd elnyomott az álom. Reggel nyolc után ébredtem.

Ahogy kinéztem az ablakon, láttam, súlyos károkat okozott a jégverés. Ebéd után megint aludtam, amikor fölébredtem, már ragyogó napsütésben csillogott az elázott környék. Napoztam az erdőszélen.

Teltek a napok, de nem tétlenül. Szüleimnél sok teendő várt rám is, mivel a helyzet megkívánja, hogy sok mindent vállaljanak. Ma az én dolgom a kenyérdagasztás, aztán a lekvár főzésnél kellett segédkeznem. Ebédre s finom mákos tésztát én készítettem el. Utána főtt csemegekukorica volt.

Itthonlétem alatt a finomságokból jól kivettem a részem: a házi tej, a főtt kukorica, és sok gyümölcs, mind olyan csemege, amit Salgótarjánban nélkülözni kell. Sok gyümölcsöt eszem naponta, s a rendes étkezésen felül tejet is gyakran iszom.

Esténként kisétáltam az erdőbe *naplementét nézni*. Olyan szép, oly csodálatosan szép volt a tanyai est. A fák közül kikandikál a sötétnarancsszínű napkorong, ahogy lassan halad, megy lefelé a láthatáron. Először egészen látszik, mindig lejjebb, lejjebb ér, már csak a fele van meg, majd alig egy vékony ív, és egyszerre, hirtelen eltűnik egészen... csak a felhők emlékeztetnek rá, amint tűzpiros színben kergetőznek fölötte.

Olyan jó pihenni, semmire sem gondolni. Semmire? Oh dehogy, szó sincs róla! Ábrándozni! Eszembe jutott és százszor ismételtam magamban, gondolataimban állandóan, refrénszerűen előjöttek azok a szavak:

„Ha valakit szeretünk, igazán szeretünk, arra mindig gondolnunk is kell, annak gondolatai, ügyei, problémái a miénk. Arca elkísér bennünket mindenhová. Éjjel és nappal tudatunkban hordozzuk annak valóságát, talán álmatlan éjszakák vívódásaiban is. Szóval: Nem tudunk, és nem is akarunk szabadulni tőle”.

Ezt nekem mondta, tudom! Igen! Csak én nem mondhattam, hogy értem. Ő mégis tudta, érezte. Milyen szép mindez, de egyben fájó érzés. Szeretjük egymást, igazán szeretjük. De nem szabad ezzel az érzéssel foglalkozni. Úgy van, ahogy ő elsuttogta nekem: *Szóval: „nem tudunk, és nem is akarunk szabadulni tőle”.*

Szép volt az alkonyat. Ott ültem a fűben, fejemet egy fának támasztva, némán, mint akit megigéztek. Néztam a csodát. Láttam a csodát!

Aztán felébredve a mámból, tovább sétáltam, emlékezetembe idézve Őt. Behunyttal szemmel magam elé parancsolva az arcát: *„arca elkísér bennünket mindenhová.”*

Megjelent előttem szomorú arca, de csak elmosódottan. De én erősen, élethűen akartam látni!, talán kétszer sikerült is, de csak egy-egy pillanatra. Azért van így, mert mindig oldalt ültem mellette, amikor a sztenogramot tettük át gépbe, s én nem akartam felnézni, féltem, attól féltem, ami úgylis bekövetkezett.

Később elindultam hazafelé, dúdolva hozzá szállt a divatos dalom: *„Mért hideg a lelked forró nyári este, mért bolyong a lelkem, lelkedet keresve. Könnyeim utánad miért is peregnek? Ilyen bánatosan, ilyen halálosan, miért is szeretlek?”*

Jó lett volna, ha a szép nyári idő tovább tart, jó lenne továbbra is járkálni a természetben, csak úgy, cél nélkül elmerengni a semmiben, élvezni ezt az egész csodás valószínűtlenül szép valóságot. Mit lehet tenni, elromlott az idő, be kell húzódnom szüleim jelenlegi, szűk lakásába. Volt időm olvasgatni, mivel a nagy sár miatt alig lehetett kilépni a házból. Most például Harsányi többkötetes „Whisky szódával” c. regényének második köteténél tartok. Előttem ismeretlen az a felelőtlen, semmittevő életstílus, amit az író ebben körvonalaz. Megbotránkoztat az ízléstelen, érzékes beszédmodora, ahogyan beszélgeti a szereplőit.

Anna alakja tetszik nekem, az a nyugodt, komoly, mégis élénk, életrevaló nőtípus. Nagyon érdekel partnerének: Titinek a további sorsa. Most behajtom naplómat, leteszem a tollat és folytatom a könyv olvasását. Ebéd után lepihentem, elaludtam. Fölébredve kiültünk a folyosóra, olvasgattam, de nem sokáig, mert jöttek a lányok, később a fiúk is, tangóharmonikával. Jó hangulat kerekedett, énekszó, vidámság. Közben besötétedett, a lányok kört képezve táncoltak, a fiúk a folyosón ülve nézték őket, közben énekeltek.

Kedves volt ez a csendes este, felettünk a csillagos ég. Egyszerűség, romlatlan, tiszta jókedv. Kár, hogy egy hétig esett az eső. Ez itt azt jelenti, hogy ki se lehet mozdulni a lakásból a nagy sár miatt. Többet szerettem volna sétálni a szabadban, az erdőben. De így is nagyon sokat jelentett nekem ez a pihenés. Fizikailag teljesen rendben vagyok, de lelkileg, sajnos ugyanezt nem mondhatom el. Gondjaim mind megmaradtak: nem tudom magam túltenni a családi bajokon, aggódom Bandi öcsém sorsa miatt (Apukám fizetéséből alig futja az internátusi költségre), Guszti bátyám távolléte miatt (hadifogságban tölti szép fiatal éveit), Pista bátyám nehéz élete miatt, aki tanítói diplomája után más hivatást választott (most fejezi be az aranyműves-ötvös mesterség elsajátítását).

Szüleim sorsa sincs rendben. Ez a lakás... a tanyai élet... legszükségesebbek előteremtése nehéz fizikai munkával, nem nekik való feladat. Sokat vállalnak mindketten. Apám a tanításon felül nagyon sokat dolgozik, egyedül művel egy hatalmas területet, hogy megteremjen a konyhára való, és a cséplésnél vállalt felügyeletet.

Ő is nagyon megváltozott, mindig olyan komoly, olyan más, mint korábban. Azelőtt szeretett viccelődni, és mindig optimista volt. Anyukám panaszkodott, hogy nagyon különös, sokat kell mellette hallgatnia. Igen, mindnyájan, mi itthon, ő a fronton, súlyos megpróbáltatásokon mentünk keresztül a háború alatt. Másokat talán még jobban megtört az ilyen sorscsapás.

Anyukámnak nem elég a háztartás gondja (ami bizony itt sokkal nehezebb, sokrétűbb, mint városban), varrást vállal a tanyai asszonyoknak, lányoknak. Igaz, hogy a tejet és egyéb élelmiszert így teremti elő, ezekre nem kell pénzt kiadniuk.

Már majdnem két hete pihenek. Jó vidéken nyaralni, Anyukám pedig etet, finom ételeket főz, azt mondja, borzasztóan nézek ki. Ha visszamegyek, rám sem ismernek majd. Rövid ittlétem alatt meghíztam. *(Utólagos bejegyzés: Abban az időben „meghízva” 48 kg voltam.)* Meg sem fognak ismerni, ha visszamegyek. De gyorsan telik az idő, alig két nap, aztán vége a nyaralásnak.

Nem figyelhetem az udvaron szaladgáló kiskacsákat, az aranyos, koromfekete Csóri-cica játékát, nem csodálhatom a naplementét és az eső után megjelenő szivárványt. De vár a kötelesség, vissza kell menni.

Lejárt az idő, úgy elszaladt, észre se vettem, mindjárt itt az arany szabadságom utolsó napja. Nézem a szép tájat, nem tudok vele betelni. Kellemesen teltek a napok, jó volt ilyen sokáig zavartalanul pihenni.

Átmentünk Borókás-pusztára, ahonnan holnap kocsival mennek Salgótarjánba, és beviszik a csomagjaimat. Kényelmesebben mehetek a bánya által üzemeltetett villamoson. Utána az egész délután várakozással telt az idő, mert barátnőm megígérte, hogy eljönnek hozzánk megbeszélni a másnapi út részleteit. Már mindjárt hatóra, még nincsenek itt. Elhatároztam, hogy még ma átmegek hozzájuk, ott találkozom holnap reggel Bandi öcsémmel, s együtt megyünk vissza. Még néhány napig vendégünk lesz Salgótarjánban, s onnan utazik Jászberénybe folytatni tanulmányait. Este becsomagoltam, utána átmentem Lucfalvára. Pirkó (gyermekkori barátnőm) nagyon hívott, hogy aludjak náluk, onnan már közelebb van a villamosmegálló, nem kell olyan korán felkelni.

Szüleim elkísértek a hegytetőig, szomorúan búcsúztam tőlük. Nem tudom miért, nagyon elérzékenyültem. Anyukám is sírva fakadt. Nem tud belenyugodni Gyugyi távollétébe, meg abba, hogy milyen sok mindent kellene pótolni, de nincs miből, kevés apukám fizetése. Bennünket sajnál, amiért nem tudnak támogatni komolyabb összeggel. Én vigasztaltam, és vidámságot erőltetve magamra azt mondtam, hogy ne féltsen, telik mindenre a fizetésemből, de ezt magam se hittem. Amikor elbúcsúztunk, nem jutott eszembe semmi vigasztaló szó, elpityeredtem, mint egy kisdíák, aki először megy el otthonról.

Sokáig integettünk egymásnak, megvárták, amíg eltűnök a lejtőn. Egyedül maradtam, egyedül az erdő magányos ösvényén, egyedül az alkonyatban.

Még sokáig törölgettem könnyes szememet, eltűnődtem a bizonytalan jövőmön, miközben besötétedett. Észre se vettem, hogy letértem az ismert ösvényről, nem tudtam tájékozódni. Megijedtem, hogy eltévedtem a leereszkedő a sötétségben. Hiába meresztgettem a szemem, nem tudtam, hol vagyok. Körülöttem a sűrű erdő. Elindultam vaktában az akácfa alatt, botorkálva siettem előre. Úttalan úton, tüskés bokrok között haladtam szándálomban a göröngyös ösvényen. Annyira siettem, hogy amikor végre, nagy sokára rátaláltam az ösvényre, meg kellett állnom, annyira kifulladtam.

Képzetelemben láttam magam, hogy nézhetek ki most: a hajam csapzottan lóg ijedt arcomba, szememben kétségbeesés, fáradtan pihegek. A tető tisztásán megálltam pihenni, körülnéztem. Szép innen az esti táj, sötét körvonalaival. Közben teljesen besötétedett, mire beértem Lucfalvára. Piri barátnőm, az evangélikus tiszteletes lánya élém jött, a templom mellett várt rám. Már azt hitte, hogy nem is megyek.

Este fáradtan mentünk át Icuhoz, a védőnőhöz, hogy meghallgassuk az angol híreket. Elmesélte, hogy tegnap Miklós bácsival Tarjánban uzsonnára volt hivatalos. Csanádyék mondták neki, hogy múlt szombaton a templomi kórusnak nagyszabású mulatságot rendeztek, ahol nagyon jó hangulat volt, utána éjjelizenét adtak.

Olyan jól érezték magukat, hogy nem akart felbomlani a társaság. Sajnálom, hogy nem lehettem jelen, de nagyon rám fért a pihenés. Kíváncsi vagyok rá, majd Pityu bátyám elmeséli a részleteket.

Most, hogy ezekről beszéltünk, én is alig várom, hogy visszamenjek. Holnap már mehetek a kóruspróbára. Hiányoznak a jó ismerősök. Sajnálom, hogy a rossz idő miatt, ahogy ígérték, nem jöttek el vasárnap, pedig milyen jó lett volna, ha meglátogatnak.

Sokáig beszélgettünk még lefekvés után barátnőmmel, aztán nem kellett álomba ringatni, a fáradtságtól mély álomba zuhantam.

Szemetelünk... 1

Balassagyarmat, 2003. április 8.

SARKVIDÉKI HIDEG SZÉL fűjt ezen a tavaszi napon, én útra keltem, mert dolgom volt Vácon, nem maradhattam otthon, a jó meleg lakásban.

Hazafelé jövet az autóbusz ablakából néztem a tájat. Az út mentén mindenhol gondos emberi kezekkel telepített erdők, kis patakok sietnek az Ipoly folyóba. Még nem éled a természet, az erdők fái nem zöldellnek, szürke, egyhangú lenne a táj. Inkább lenne egyhangú addig, míg a jó meleg tavaszi napsugár kihajtja a rügyeket. Azonban mindenütt, ahová a szem ellát, gondosan becsomagolt (kék, zöld és sárga) nejlonzacskókban (vagy csak úgy kiöntve) tarka szeméthalmok bontják meg a rendet, a hideg szél pedig görgeti, fújja távolabbi tájakra a papírokat.

Ekkor eszembe jutott, egy IBUSZ által, 1975-ben szervezett utazás. Hagy idézzem az útról megörökített soraimat.

„Pozsonyt érintve hagytuk el a Dunát. Innen Csehszlovákián keresztül vágatott velünk a szerelvény, s nemsokára megláttuk az Elba folyócskát, amely haladásunkkal egyfolytában szélesedett. A Prágai medencén át vitt utunk, ahol már nagy folyóként hömpölygött a sínek mellett, és futott Észak felé, hogy a tenger ölelő karjaiban vegyüljön el a sós tengervízzel.

Tisztára takarított mezőkön keresztül haladtunk. A vonat ablakából csodáltuk a tájat. Nekünk azért tűnt föl, mert Magyarországon amerre jártunk, mindenütt kidobált szeméthalmokkal találkozunk városok-falvak határában, erdők-mezők útjai mellett. Itt pedig vonatunk ablakán kinézve, mindenütt tiszta mezők, útszélek, s kora ősz lévén, még minden tiszta és üde zöld volt. Ezért már az odafelé vezető út is emlékezetes és nagyon megkapó volt számunkra.”

Miért van az, hogy kis hazánkban akkor is, most is, szemét az útszélén, szemét a patakparton, szemét az erdőszélen, mindenfelé. A város tele van különféle szemét- és csikktartóval, sokan mégis ott dobják el, ahol éppen vannak. A lépcsőházban a gyerekek virágládákba dobják a csoki-papírt, papír-zsebkendőt, felnőttek a csikket, a cigarettadobozt, a nejlonzacskót, némely felnőtt pedig az emeletről kiöntözi az ételmaradékot.

Miért van az, hogy nálunk nem lehet megtanítani még kiskorukban a gyerekeket arra, hogy *a szemetet soha, sehol nem szabad szétdobálni!* Ha belerögződne, nem tennének úgy, mint például a társasházunk udvarában a szomszédos gimnázium tizenéves diákjai.

Mostanában a városban szorgos kezek rendszeresen dolgoznak a közterületeken, összeszedik a rendetlen emberek által eldobált szemetet. Először történt, hogy az udvarunkat gyönyörűen kitakarították (ami közterület). Összeszedték a hulladékot, kisöpörtek. Jó érzés volt kinézni a folyosóról. S mi történt?

Ide járnak (talán az iskolában nem engedik meg nekik) a gimnázium diákjai, s mivel őket sem nevelték se otthon, sem az iskolában arra, hogy szemetelni nem szabad: Szétdobálnak mindent: a padok mellett, vagy rossz időben, a kapualj védelmében szívják a cigarettát, utánuk ott marad a szeméthalom: cigarettásdoboz, csikk, csoki-papír, és ki tudja, még mi. Hiába kérjük őket, hiába szólunk rájuk, hogy gyűjtsék össze, ne dobálják el, meg sem hallják.

Szép lenne a város, a mező, ha mindnyájan vigyáznának a rendre, tisztaságra.

Miért van az, hogy idegenben meg tudják őrizni a természet tisztaságát, nálunk miért nem lehet? Így megyünk Európába, így fogadjuk a hozzánk érkező embereket, szemétkupacokkal?

_

Szemetelünk... 3. Így megyünk Európába?

SARKVIDÉKI HIDEGSZÉL FÚJT azon a tavaszi napon, amikor nekem halaszthatatlan ügyem miatt Vácra kellett utaznom. Hazafelé, az autóbusz ablakából néztem a tájat. Az út mentén mindenhol gondos emberi kezekkel telepített erdők vannak, kis patakok sietnek az Ipoly folyóba. Még nem éled a természet, az erdők fái szürkén meredeznek az égnek.

Unalmas és egyhangú a táj. Inkább maradna egyhangú addig, míg a meleg napsugár kihajtja a rügyeket. Miért mondom ezt?

Azért, mert mindenütt, ahova a szem ellát, gondosan becsomagolt színes nejlonzacskókban, vagy csak úgy kiöntve, tarka szeméthalmok bontják meg a rendet, a hideg szél pedig görgeti, fújja távolabbi tájakra a hulladékot.

S ekkor eszembe jutott egy korábbi út, amikor vonattal, Csehszlovákián keresztül Lipcsébe utaztam. Ahol az Elba folyócska haladásunkkal egyfolytában szélesedve, nagy folyóként hömpölyög a sínek mellett, annyira más volt a határ, mint ami most elém tárul. Szinte meglepett, mintha tisztára takarított mezőkön keresztül haladnánk.

A vonat ablakából csodáltam a tájat. Annyira feltűnt, mivel Magyarországon amerre járunk, mindenütt kidobált szeméthalmokkal találkozhatunk városok-falvak határában, erdők-mezők útjai mellett. Itt pedig vonatunk ablakán kinézve, mindenütt tiszta mezőket, útszéleket látok.

Elgondolkoztam rajta, miért van az, hogy kis hazánkban akkor is, most is, szemét az útszélén, szemét a patakparton, szemét az erdőszélen, mindenfelé... A város utcáit hiába rakják tele különféle szemét- és csikktartóval, sokan mégis ott dobják el a hulladékot, ahol járnak. A lépcsőházban a gyerekek virágládákba dobják a csoki papírt, papír-zsebkendőt, felnőttek a csikket, a cigarettadobozt, a nejlonzacskót, az is előfordul, hogy valaki az emeletről kiöntözi az ételmaradékot.

Miért van az, hogy nálunk nem lehet megtanítani már a kiskorukban a gyerekeket arra, hogy a szemetet soha, sehol nem szabad szétdobálni? Ugyanis ha beléjük rögződne, nem tennének úgy, mint társasházunk udvarában a szomszédos gimnázium tizenéves diákjai.

Mostanában a városban szorgos kezek rendszeresen dolgoznak a közterületeken, összeszedik a rendetlen emberek által eldobált szemetet. A mi udvarunkat is (közterület) gyönyörűen takarítják. Összeszedik a hulladékot, kisöprik hetenként többször is.

Igen ám, de meddig tart a rend és tisztaság?

Ide járnak a szomszédos gimnázium diákjai, s mivel őket se nevelték sem otthon, sem az iskolában arra, hogy szemetelni nem szabad, szétdobálnak mindent: A padok mellett, rossz időben, a kapualj védelmében szívják a cigarettát, utánuk ottmarad a szeméthalom: cigarettásdoboz, csikk és csoki papír, s ki tudja, még mi.

Hiába kérjük őket, hiába szólunk rájuk, hogy gyűjtsék össze, ne dobálják el, talán meg sem hallják, vagy vállukat rángatják.

Szép lenne a város, a mező, ha mindnyájan vigyáznánk a tisztaságra. De miért van az, hogy idegenben meg tudják őrizni a természet tisztaságát, nálunk miért nem lehet? Mi így léptünk be Európába, így fogadtuk a hozzánk érkező embereket, szemétkupacokkal, de máig sem sokat változott a helyzet.

_

Szemetelünk... 4.

Így megyünk Európába?

SARKVIDÉKI HIDEG SZÉL FÚJT azon a tavaszi napon, amikor én útra keltem, nem maradhattam a jó meleg lakásban. Vácról hazafelé autóbusszal, néztem a szép Nógrád megyei tájat. Az út mentén mindenhol, gondos emberi kezekkel telepített erdők, kis patakok sietnek az Ipoly folyóba. Még nem éled a természet, az erdők fái nem zöldellnek, szürke, egyhangú a táj. Lehetne egyhangú addig, míg a jó meleg tavaszi napsugár kihajtja a rügyeket, gondoltam magamban, mert mindenütt, ahova a szem ellát, gondosan becsomagolt színes nejlonzacskókban, vagy csak úgy kiöntve, tarka szeméthalmok bontják meg a rendet, a hideg szél meg görgeti, fújja távolabbi tájakra a hulladékot, a papírokat. Akkor, ha kihajt a fű, legalább eltakarná a szemetet.

Ekkor eszembe jutott az IBUSZ által, 1975-ben szervezett utazás. Hagy idézzem az útról megörökített soraimat.

„Pozsonyt érintve hagytuk el a Dunát. Innen Csehszlovákián keresztül vágatott velünk a szerelvény, s nemsokára megláttuk az Elba folyócskát, amely haladásunkkal egyfolytában szélesedett... a prágai-medencén át vitt utunk, ahol már nagy folyóként hömpölygött a sínek mellett, s futott Észak felé, hogy a tenger ölelő karjaiban vegyüljön el a sós tengervízzel.

Tisztára takarított mezőkön keresztül haladtunk. A vonat ablakából csodáltuk a tájat. Nekünk azért tűnt föl, mert nálunk, amerre jártunk, mindenütt eldobált szeméthalmokkal találkozunk városok-falvak határában, erdők-mezők útjai mellett. Itt a vonat ablakán kinézve, mindenütt tiszta mezők, útszélek, s kora ősz lévén, még minden tiszta és üde zöld volt. Ezért már az odafelé vezető út is emlékezetes és nagyon megkapó volt számunkra.”

Miért van az, hogy kis hazánkban akkor is, most is, szemét az útszélén, szemét a patakparton, szemét az erdőszélen, mindenfelé. A város tele van különféle szemét- és csikktartóval, sokan mégis ott dobják el, ahol éppen vannak. A lépcsőházban a gyerekek virágládákba dobják a csoki papírt, papír-zsebkendőt, felnőttek a csikket, a cigarettadobozt, a nejlonzacskót, némely felnőtt pedig az emeletről kiöntözi az ételmaradékot.

Miért van az, hogy nálunk nem lehet megtanítani már kiskorukban a gyerekeket arra, hogy a szemetet soha, sehol nem szabad szétdobálni? Ugyanis ha beléjük rögzödne, nem tennének úgy, mint társasházunk udvarában a szomszédos gimnázium tizenéves diákjai.

Mostanában a városban szorgos kezek rendszeresen dolgoznak a közterületeken, összeszedik a rendetlen emberek által eldobált hulladékot. Először történt, hogy az udvarunkat (közterület) gyönyörűen kitakarították. Összeszedték a hulladékot, kisöpörtek. Jó érzés volt kinézni a folyosóról. Aztán mi történik? Ide járnak (nem tudhatom, de remélem, nem engedéllyel) a szomszédos gimnázium diákjai.

Talán őket sem nevelték (se otthon, sem az iskolában) arra, hogy szemetelni nem szabad. Mert szétdobálnak mindent az udvari padok mellett, rossz időben a házunk kapualjának védelmében szívják a cigarettát, a végét lazán szétdobálják, utánuk ott marad egy szeméthalom. De nem csak az, hanem cigarettadoboz, csikk és csoki papír, mindenféle szemét.

Hiába kérjük őket, hiába szólunk rájuk, hogy gyűjtsék össze, ne dobálják el, meg sem hallják.

Szép lenne a város, a mező, ha mindnyájan vigyáznánk a rendre és tisztaságra.

Miért van az, hogy idegenben meg tudják őrizni a természet tisztaságát, nálunk miért nem lehet? Így megyünk Európába, így fogadjuk a hozzánk érkező embereket, szemétkupacokkal?”

Ezt írtam „Illetékeseknek” 2003. április 8-án. Mondhatom, nem volt foganatja.

Ismét tollat ragadtam 2004. szeptember 16-án, a helyi sajtóban, nyílt levélben tettem szóvá a következőket:

Örömmel olvastam a GYARMATI HÍREK 6. számában a nyilatkozatot, hogy a papírhulladék-gyűjtők mellé hamarosan kikerülnek a műanyag-palackok gyűjtésére alkalmas konténerek is. Eddig ugyanis a hulladékpapír nagy része gyakran a másodlagos felhasználási lehetőség nélkül, a szemetes-kukákba vándorolt.

Ezért mindnyájan örültünk a társasház udvarában elhelyezett papírhulladék-gyűjtőnek. Az itt lakókon kívül az üzletek és a környék kis utcáiban lakók is ide hordják a feleslegessé vált papírhulladékot.

Sajnos, nem először fordult elő, hogy *nem cserélik rendszeresen a konténert*. Most például három hete ott áll teletömködve, a tetejére, és mellérakva sok papír, és a szél elhordja minden-hova, tele van tőle a nagy udvarunk.

Már többször megkerestük személyesen, telefonon is, a Kft. Illetékeseit, és kértük intézkedésre, eddig eredmény nélkül. Most ezúton szeretném tolmácsolni a társasházunkban élők gondját, és kérését.

Hatvanhat család lakik itt, az alagsorban üzletek működnek (ahol sok doboz és papír válik feleslegessé), *kevésnek bizonyul egy konténer*, még ha rendszeresen elszállítanák is. Ha megtelik a hulladékgyűjtő, akkor a szeméttárolóba dobálják az értékes papírhulladékot, ezért a konténerek *nem töltik be eredeti szerepüket*. Kérjük, hogy *épületünknek a másik lépcsőháza mellé is helyezzenek ki további konténereket*, és gondoskodjanak azok rendszeres kiürítéséről!

Most 2006 júniusát írjuk. Nem helyeztek ki újabb papírhulladék-gyűjtőt, és az egyetlen konténert legalább másfél hónapja nem cserélték ki. Az udvart szépen, rendszeren takarítják a köztisztaság emberei, mindhiába, olyan az udvar (ez is közterület), mint egy szemételep, mert a papírkonténer tetején, mellette és mindenütt kupacokban, tasakokban, szétdobálva dobozok és papírhalmok „díszítik” házunk táját. Mellette áll a szeméttároló konténer, azt rendszeresen hetenként két alkalommal kiürítik. Egy helyen dolgoznak azok is, akiknek kötelessége volna a papírgyűjtők cserélése. Azt miért nem lehetne mindjárt, amint megtelik, ugyanúgy cserélni, vagy üríteni?

Nem tudom, miért kell az arra hivatott szervezet munkájuk végzésére nógatni? Miért kell kérni, könyörögni, hogy elvégezzék rendszeren, rendszeresen azt, amire hivatottak? – teszem fel most már a költői kérdést, immár magamnak. Így megyünk Európába?

_

1947. Szép tavasz a Jónásh-telepen, olyan a környék, mint egy virágoskert. A gyümölcsfák virágompába öltöztek, mintha minden azt hirdetné, milyen jó az Isten, aki ezt a gyönyörűséget pazar gazdagságban szerteszórja ezer apró örömeivel, hogy boldoggá tegye az embereket. Ujjong a lelkem, hálaimát zengve Teremtőjének!

Reggel csodaszép kép tárult eléem, amint a hegyről lefelé jövet haladtam az iroda felé. Az egész gyártelep sűrű ködben úszott. A nagyképménynek egy kis részét rózsaszín fényvel világítja meg a nap. Háttérben, a zöldben pompázó erdővel körülvett Salgó vára látszik. Csodálatos látvány. Ha valaki élethűen lefestené, azt hihetnék, hogy a kép alkotójának képzelete szülte.

.

1947. június 12-én gyárlátogatásra érkeztek a megyében alkalmazott pedagógusok. – Apukám és Piroska barátnőm három napig nálam laktak. Régen dolgozom már itt, de alig ismerem a különböző üzemenrészeket. A pedagógusokkal én is körbejártam a gyárat. Nagyon érdekes volt számomra. Különösen a vasöntés tetszett, ahogy folyik a rózsaszínű olvasztott vas, úgy ömlik, mint a víz, és csillagokként szóródnak, szípkóznak szerteszét a szikrák; olyan, mint karácsonykor a csillagszórók. A szögverésnél minden ütés, minden taktus egy-egy szeget eredményez. Kaptam egy óriási és néhány icipici szöveget emlékül.

Elutaztak a vendégeim. Nem lehetett kellemes útjuk, mert egész nap esett az eső. Micsoda nyár? Most viszont minden fölfrissült, a föld szaga beáramlik az ablakon. A virágok és fák leveleiről csillogó gyémánszemekként csöpögnek le a vízcseppek. Mindent bearanyoz a drága, éltető napsugár. Szalad az idő, elmúlt egy év, lassan itt a tél.

.

A szerelem balladája

ŐSZ HAJÚ ASSZONY magába roskadva, nézi a gyertya pislákoló lángját, ahogyan lassan remeg-lengedezik az asztalon az enyhe szellőben. Eszébe jutnak azok a csodálatos évek. Barátnője csendben várakozik, amíg végre megszólal.

Amikor megismertem, minden olyan volt, mint egy csoda. Csak megjelent, váratlanul bukkant fel az életemben olyankor, amikor már semmit nem vártam az élettől. Telve voltam még a csalódásokkal, ami engem ért.

A válóperem, első házasságom szörnyűségeit mentem kipiheríteni abba az üdülőbe, hogy erőt gyűjtsek ahhoz, hogy magam vigyem tovább életem nehéz terheit. Egy csendes, zenés cukrászdában szomorúan ültem, kissé elmélázva a három, ott megismert fiatal nővel.

Talán ők is életük terheitől igyekeztek megszabadulni, akárcsak én, hiszen az életem nemrég' futott zátonyra.

A kis cukrászdában zenét hallgattuk, csendben beszélgettünk, amikor egyszerre csapódott az ajtó és megláttam őt! Nem tudtam, ismerem-e, mivel a megjelenése, mozgása, az arca annyira ismerősnek tűnt. Bizonytalan voltam. Az hittem, káprázik a szemem, de nem tudtam hová tenni. Eddig sosem láttam, Talán ismer engem? Érezem, ez a találkozás mégsem lehet véletlen.

A szomszédos asztalhoz, velem szemben foglalt helyet, barátai lehettek, mivel ismerősként üdvözölték egymást. A többiek folytatták a vacsorát, ő is rendelt magának, evés közben társalogtak. Egyszerre fölemeli a fejét, merőn rám néz, de úgy, mintha rég' nem látott ismerőst vélte volna felfedezni bennem, meleg tekintete szinte rám tapad.

Asztaltársaim már feltűnően engem néznek, zavarban vagyok, arcom égni kezd. Mi ez? Semmit sem értek. Véletlen? Még mindig engem néz, sokáig nem veszi le rólam a tekintetét, majd lassan leteszi kezéből a villát és kést, felemelkedik és elindul felém.

Közben a zenészek csendes tangóra váltanak, asztaloktól felemelkednek a párok és elindulnak táncolni. Ő pedig szemét továbbra is rám tekintve feláll, lassan lépkedve felém közeledik. Megáll előttem, meghajol, kezét nyújtva halkán bemutatkozik, majd megkérdi: fölkérhetem egy táncra?

Számomra mindez különös volt, vagy mégse?

Úgy éreztem magam, mint a mesében, nem tudtam, valóságban élek, vagy csak álom... Arra gondoltam: Véletlen vagy bármi, minderről nem tehetek.

És én is felé nyújtom kezem, és lassú zenekísérettel, kart-karba öltve indultunk el a táncoló párok közé, egy tangóra, majd egy csodálatosan szép szerelembe...

Az idő gyorsan futott, egy hét múlva letelt szabadságunk, addig a presszóban minden este találkoztunk, zeneszó mellett csendben beszélgettünk. Búcsúzásul semmit nem fogadtunk egymásnak, de éreztük, hogy útjaink nem válhatnak el.

És utunk valóban folytatódott, hiszen mindketten éltünkben csalódtunk, árvának, elhagyottnak érezve magunkat.

Alig egy hét múlva a messzi nagyvárosból kaptam egy hosszú levelet, melyben elmondta élete bánatát. Az írta: „Messzi tájról elindult két csalódott vándor, Parádon találkozott az élet országútján; amint meglátott, érzett boldogságot. E találkozás véletlen nem lehet, Isten minket egymásnak teremtett.” Most sem ígért semmit, de azt is írta még, hogy ki tudja, meddig járhatjuk az utunkat, kezünket szorosan fogva, mégis, ezt az igaz szerelmet hervadni bűn volna.

Távol éltünk egymástól, nehéz idők jártak akkor, ezért gyakran csak leveleztünk, és telefonon tartottuk a kapcsolatot. A posta jóvoltából egy nap alatt mindig megkaptuk a levélküldeményeket. Szíven majdnem kiugrott a helyéből, amikor bontottam a borítékot, amit tőle kaptam. Hol egy képet, hogy lepréscelt virágot küldött a levélben.

Amikor tehettük, találkoztunk, leginkább Budapesten, mivel az majdnem a félutat jelentette. Ő könnyebben mozgott, mivel jó állást töltött be, gépkocsival utazott.

Gyakran várt engem az autóbusznál. Ilyenkor mintha az idő megállt volna fölöttünk, szívünk összedobbant, ő fölemelt, átkarolt, s mint kisgyermeket karjában úgy ringatott. Boldog évek jöttek, forró hangulatban, reménykedve éltünk, terveztük közös jövőnket. Azon fáradozott, hogy valahogy közelebb kerüljünk egymáshoz, hogy ne kelljen mindig egymástól búcsúzni. De a Tisza meggátolta tervünket. Akkor jött a nagy tiszai árvíz, beosztása miatt a mentést vezette, biztosan átfázott, belebetegedett. Munkája mellett nagyon kimerítő heteket, sőt, hónapokat élt át, mivel a Tisza után a Maros is áradt, alig találkozhattunk, csak néha tudott időt szakítani a levélírára. Én pedig otthon szenvedtem és aggódtam érte. Egy alkalommal a levelét így kezdte: „*Vers helyett e rózsa-szirom, melyre csókot leheltem!*”

Aztán nem tudom miért? Miért? Talán sorsunkba volt írva! Négy évig tartott „örök boldogságunk”, Gyermekünk voltak, mindkettőnknek, velük nekem és neki is törődnünk kellett, őket elhagyni nem lehetett. Szerettük egymást, lelkünk összeforrott, szívünk egymásért megszakadt, fájt, de nem tehettünk mást. Nem tudta megoldani áthelyezését, a nagy távot legyőzni nem tudtuk, búcsúznunk kellett. Mindketten küszködtünk, szenvedtünk, ő beteg lett. Én meg éreztem, már sosem jön más. Ő sem lelte meg, mint én a nyugalma. Külön-külön együtt szenvedtünk. Kiküldetései alkalmával mindenhol küldött nekem levelet- virágot.

Nem tudom miért, barátja egyszer azt mondta, hogy valaki mással megismerkedett, és összeházasodtak. Akkor bennem egy világ omlott össze. Nem hitem neki, talán csak vigasztalni akart, hogy elfelejtsem, és már ne reménykedjem. Sosem tudtam meg az igazságot.

Ezután már csak folytattam életem boldogtalanul. Éltam folyamán sok mindent túléltem, szívem mindig telve volt gyásszal. Arra törekedtem, hogy amit ott belül éreztem, soha, senki se lássa! Utunk megszakadt, a SORS akarta, nekem ez adatott. Ha úgy van, csak azt reméltem, s azért imádkoztam, hogy ő legyen boldog. De azt nem tudtam elhinni, amit barátja mondott. Szemben velem barátnőm ül, szeméből egy könnycsepp legördül. Én is törölgetem zsebkendőmmel a szemem, közben a gyertyalángja nagyot lobbant. Jó, hogy meghallgatott, fájdalmam talán enyhült.

Kezemben tartom egyetlen igaz szerelmem nagy csomag levelét, a fényképén nézem kedves arcát, szemét. Most tudtam meg, hogy ő akkor nemsokára itt hagyta e földi világot, előbb, mint én. De miért? Miért?

A gyertya lángja nagyot lobbant, majd elaludt, és mély csend borult s szobára. Kezem imára kulcsolva azt suttogtam: Én csak azt kérem jószágos Atyánktól, hogy majd ott, legalább ott, fenn az Égben Ő várjon rám, az örök fényességben!, hogy ott, legalább ott, lelkünk összeforrjon, égi boldogságunk mindörökké tartson.

Hasonló című balladát 2008-ban dolgoztam át.

Szerelem háború árnyékában

Diákkori naplórészletekkel

MAROSVÁSÁRHELY, 1944. FEBRUÁR 20. Gyors tempóban vesszük át az anyagot, az iskolában nagyon szigorúan vesznek mindent, mintha kergetnének! Miért sietnek?

Március 2. Igazi háborús nap. Lelkigyakorlat van az iskolában, naponta egyre többször légiriadó van.

Otthon: Csengetnek! Távirat jött, rossz hírrel. Guszti bátyámat a frontra vezényelték, megtartották az eljegyzést Ilikével. Mi van ma?

Nemsokára ismét távirat, Páváról. Meghalt Aniska nagynéném. Így kezdődik a háború, a hadi szállítások miatt még a temetésére se mehetünk. Este repülőzúgás!, megszólaltak a szirénák. Mindenki rohan a pincébe! Én a lépcsőn ülve néztem a csillagokat. Milyen borzasztó a háborúra várni. Riadó után a konyhában a fehér cicám remegve nézett rám, mintha mondani akarna valamit. Hajnalban ismét riadó szólt!

Március 31. Beteljesedett, amitől féltünk. Vége a tanévnek! De ennek nem örülünk, mint máskor. Minden lány arcán valami különös félelem borong. A háború jeges keze nehezedett ránk. Az osztályterem már kong az ürességtől, de holnap még be kell mennünk. Olyan rossz nézni a kiürített osztálytermet, pedig nemes célra adjuk át, kórházzá alakítják át az iskolát.

Április 1. Bánatos napsugár kandikál be az ablakon. Az égen sötét fellegek gyülekeznek. Ma utoljára megyünk az iskolába. Velünk szemben végeláthatatlan csapat jön: asszonyok, gyerekek sírva kapaszkodnak a családfő, testvér, szerető férj vagy feleség karjába. De hová mennek? Beérve, a diri rendeleket ad ki. Osztályfőnökünk tanácsokkal lát el bennünket, aztán leosztályozza a társaságot. Sziréna! Le a pincébe! Ott adtuk át a tanárnőinknek, és barátnőinknek egy-egy rózsafüzért. Úgy örültek neki. Sokig tartott a légiriadó, addig ott kellett maradtunk.

Április 4. Az utcán még mindig mennek a katonák és civilek, autók, szekerek. Asszony-sírás zaja vegyül a zűrzavarba. A máskor gyönyörű, csendes város olyan, mint egy felbolydult méhkas. Csapatokban vonulnak az emberek, de hova sietnek? Védni a hazát, védeni minket? Szent kötelesség! Így tanították nekünk: „*Ne sírjatok, asszonyok, anyák! Szeretteitek hősök, akár élnek, akár halnak!*”

Rohan az idő, mégis, a hosszú vakáció alatt akadtak boldog órák. Nusival (iskolátársam, aki nálunk lakott az udvari kis szobában), a városból hazafelé tartva egy motorkerékpár kanyarodott mellénk, és kellemes külsejű egyenruhás fiatalember szólított meg. Egy utca felől érdeklődött. Nem akartam vele szóba állni, akkor nem volt szokás utcán ismerkedni. Észrevette zavarunkat, ezért bocsánatot kért, tovább akart menni. Azért mégis útbaigazítottuk, majd gyorsan indulni készültünk. Udvariasan megköszönte a felvilágosítást és sebesen elrobogott, ahogy jött.

Másnap séta közben megint összefutottunk vele, két ismerős úrral volt. Nusi rámutatott: Nézd, ott a Kicsi! (Egymás között így neveztük el.) Valóban ő volt. Megállítottak, ismerőseink bemutatták fiatal barátjukat.

Láttam, lázba jött, még a szeme is nevetett örömeiben. (Lehet, hogy a tegnapi találkozás nem véletlen volt?) Hazakísértek. Apuka nyitott kaput, behívta a társaságot.

Április 14. Délután a vasútállomásra mentünk. Élelmet vittünk a krími menekülteknek, és hadifoglyoknak! Annyira köszönték, lehangoló volt látni az összezsúfolt emberek reménytelen arcát. Anyukám is velünk tartott, szlovákul beszélt az orosz menekültekkel.

Lyvia tanárnő üzente, menjek be az iskolába; a dirinek érettségi nyomtatványokat kell kitölteni az én „gyöngy-betűmmel” Este lett, mire elkészültem vele, Nusival vittük el. Siettünk haza. Otthon Kicsi várt ránk, most barátai nélkül jött. Anyukám meghívta vacsorára. Gyanús nekem ez a fiú!

Reggel az osztálytársammal a Ferences atyák templomába készülődtünk misére, amikor motorzúgást hallok, majd csengetnek. *Ő az, véletlenül erre járt, csak benézett, aztán sietve búcsúzott, de még a sarokról is visszanezett és vidáman visszaintegetett.*

Ebéd után két barátjával jött. Együtt mentünk sétálni, Anyukám is velünk tartott. Kicsi el nem mozdult volna mellőlem. Ragyogó szép az idő, köröskörül már minden zöldben pompázik.

Hazaérve elbúcsúztunk, de vacsora után ismét visszajöttek, Kicsi a harmonikájával játszott. Megszólaltak a szirénák. Rohanás a pincébe. Kicsinek kellemes hangja van, ott is énekeltünk, amin néhány idős néni megbotránkozott.

A fiúk fél tízkor köszöntek el. Nusival és Ilonkával a kapuig kikísértük őket. Sötét volt, Kicsi kihasználva az alkalmat, megfogta a karomat, meg akart csókolni, de én kiszabadítottam magam, nem akartam vele ilyen messzire menni. Nusiék nem tudták elképzelni, miért rohantam vissza a pincébe. Másnap ebéd után motorzúgás hallatszik, majd a csengő. Megint Ő jött, láttam rajta, hogy bánja a történeteket, bocsánatot kért. Így ment nap-nap után, minden alkalmat megragadott, hogy jöhessen, ha csak egy-egy szóra is.

Gyakran sétáltunk, udvarolt nekem, én mindig kitértem, hiába kértem, beszéljen a szüleiről, mondott valamit, de mindig visszakanyarodott! Nagyon komolyan kért, ne haragudjak rá azért, mert engem annyira szeret. Félbeszakadt a beszélgetésünk, hívtak vacsorázni, közben le nem vette rólam a tekintetét.

Amikor a barátja búcsúzkodni kezdett, Kicsi megszorította a kezem, kétszer is megcsókolta. Nem tudtam elaludni. Mi lesz ebből? Én ezt nem akartam! Mit tegyek? Nem akarom elküldeni, de szüleimet se beavatni, mi zajlik bennünk. Mit mondjak, ha érdeklődnek?

Éjjel kellemes melódiára ébredtem. Először azt hittem, hogy csak álmodom. Pityu bátyámék, a képzősök most tartották a búcsúvacsorát. Kellemes-halkan sorba eldalolták ablakunk alatt az ismerős slágereket.

Egyik nap zongoraórára menet, Kicsivel futottam össze. Csak megállt, bánatosan nézett rám, köszönt, majd elment. Mikor délután megérkezett, szerettem volna elfutni. Mi lesz, ha én is beleszeretek? Másnap csak a barátja jött el. Azt mondta, hogy Kicsi beteg. Sajnálom, de miért nem ver ki a fejéből? Ennek az érzelemnek nincs jövője. Előbb-utóbb úgyis továbbvezénylik őket a városból. Vasárnap reggel, éppen misére készülődtem, amikor becsengetett, csak annyit mondott, hogy délután jönnek, ara kért, menjünk velük egy nagy sétára.

Délután a Somostetőn szinte ibolyaszőnyegen, vagy talán a Mennyekben jártunk! Minden üde zöld, a fák, a fű, és rengeteg virág! Ez már nem is április, hanem MÁJUS! Azért az ördög nem alszik! Észnél kellett lennem, pedig én is szerelmes voltam: a tavaszba, a májusba, az egész szép világba! Talán nem is lett volna bűn egy ártatlan csók. Labdáztunk, virágot szedtünk. Kicsi minden szál ibolyával hozzám jött.

Hazaérve, az udvari szobában táncoltunk. Kicsi nagyon jól keringőzik. Nekem is ez a kedvenc táncom, persze, jó partnerrel, Kicsi pedig remekül táncol. Játszott a harmonikáján, aztán elbúcsúztak.

Este egyedül maradtam a gondolataimmal. Egymás után jönnek levelek a Dunántúlról Lacitól, akivel tavaly nyáron Nagyilondán nyaralva ismerkedtem meg.

Levelében határozottan kijelenti, hogy meglátogat. Mi lesz itt akkor? Most aztán nyakig benne vagyok a csávéban! Levelei olyan kedvesek. De ez a távolság tőle!

Csak már ne volna itt Kicsi. Igaz, nem tudok rá haragudni, annyira kedves, tisztelettudó és olyan szerethető! Néhány nap után barátja jött hozzánk, és említette, hogy Kicsi nagyon elkeseredett. Az ő nevében kért, ne értsem félre, mert nagyon komolyan szeret, és feleségül kérne. Mit tegyek? Nem tehetek róla, én ezt nem akartam! Ő hibás-e azért, mert szeret?

Olyan tiszta a tekintete, nem hazudhat.

Érzem, hogy már én is... érzem: *Csodálatosan, borzasztóan fájó, szép kaland az élet!*

Klári meglátogatott, néhány napra jött; éppen ott volt Kicsi. Bemutattam őket egymásnak. Elmondtam neki, milyen helyzetbe kerültem. Vigasztalt. Azt mondta, nem csodálja, ha beleszerettem, annyira kedves fiú.

Május elseje, a gyönyörű, szerelmes, édes, illatos tavasz! Reggel zenés ébresztő. Beosztottak rádió-szolgálatra. Éjszaka egyedül virrasztok. Éjfél van, csak a Himnusz dallamai szállnak az éjszakában. Könny szökik a szemembe, mikor hallom.

Ha kinézek az ablakon, gyönyörű az éjszaka. Miért ragyognak olyan szépen a csillagok?

Miért olyan mámorító a levegő? Tele illattal. A rádióban halkán szól a zene, én kinézek a tavaszi éjszakába, ábrándozom. Vajon érzi-e „VALAKI”, hogy gondolnak rá, hogy valaki nagyon szereti? De ki lesz az IGAZI? Honnan fogom megtudni?

Május 6. Csengetnek. Kicsi jött, egyedül voltam a verandán, ott beszélgettünk. Nézett rám, remegve fogta a kezemet. Biztosan érzi, hogy én is hasonlóan érzek iránta.

Késő este az ablak mellett ültem. Olyan gyönyörű a tavasz: a csend, langyos esti szellő fújdogál. A holdvilág rám ragyog. Május és szerelem. Szép és boldog lehetne az élet, ha nem lenne annyi akadály.

Mindig ara gondolok, megtalálom-e az igazit? Vagy egyszer majd bevonulok egy zárdába. Ott csend van és nyugalom, nem olyan viharos, mint most az én szívem. Zúrók körülöttem! Vasárnap a templomban megnyugodott háborgó lelkem. Szeretem a templomi csendet. Eszembe jutott Ady gondolata: „Mikor elhagytak, mikor a lelkem roskadozva vittem, csöndesen és váratlanul átölelt az Isten!”

Május 9. Kicsi jött kétségbeesett, szomorú arccal. Mi történt? Elmennek. Közös levelet írtunk a szüleinek. Búcsúzásnál könny szökött a szemébe, kétszer csókolt kezet, könnyei a kezemre hullottak. Milyen a SORS? Tegnap még minden bonyolultnak látszott, s most milyen gyorsan megoldódott minden.

Május 20-án levelet kaptam tőle. Azt írta, a frontra vezényelték őket. Nagyon sokat gondol rám, nem tud elfelejteni, (én sem!) imádkozzam érte! *Soha többé nem hallottam róla.*

Szerelmes forró nyár³³

MÁJUS VOLT, mint most. A nyitott verandán ketten ültünk Piroskával, gyermekkori kedves barátnőmmel. Előttünk kis asztalkán vaníliaillatú sütemény, mellette kis csészékben forró tea párolog. Arcunkat kellemes szellő simogatta, mélyen beszívtuk az akácvirág mézes illatát. Régen találkoztunk, jól esik megemlékezni az elmúlt fiatal éveinkről.

Piroska azt kérdezte tőlem: Emlékszel arra, amikor együtt jártunk a kisvárosi középiskolába? Te voltál a legjobb barátnőm, mindenhova ketten jártunk, mint egy ikerpár, és minden titkot megosztottunk egymással. Egy kivételével, amit én, mint valami kincset őriztem, magamnak akartam megtartani.

Te annyira közel álltál hozzám, nem tudom, rájöttél-e mégis? Most azonban, ennyi év után elmondom neked, mi történt azon a forró nyáron, és mi zajlott le az én szívemben.

Szeme a távoli hegyvonulatra tekintett, gondolatai a múltat kutatták. Nem szeretném megzavarni, csendben ültem mellette. Kicsit megborzong, mikor egy hajtincs arcába hull a szellőtől, ami visszahozta őt a jelenbe. Könnyű pulóverét vállán összehúzta, majd elmesélte nekem élete legszebb élményét:

Most, hogy ránk süt a langyos tavaszi napsugár, látom az ébredő természet kibontakozását, ahogy nyílnak a virágok, érzem az akác bódító-illatát, eszembe jutott az a *gyönyörű tavaszi nap*, amikor először találkoztam Lajossal.

Szabad akadémia nyílt a városban, a középiskola befejezése előtt álltunk, ő a gimnáziumban tanított, egyben a cserkészcsapat parancsnoka volt. Mi a humán tárgyak mellett gyakorlati tantárgyakat, köztük gyorsírást is tanultunk, amiben én jeleskedtem, ezért Lajos engem kért arra, hogy az előadásokat írjam gyorsírással. Ígéretet kaptam rá, hogy az átíráshoz szakmai segítséget kapok, ezért elvállaltam.

Nemsokára megkezdődött, hetenként két estén az előadás-sorozat. Egyetemi tanárok, írók, a város nagy tudású, felkészült szakemberei, mindig más témában adták át ismereteiket a hallgatóságnak. A hatalmas teremben minden alkalommal megjelent a város színe-java, zömmel értelmiségi körökből; de a fiatalok sem maradtak el, tekintve, hogy több középiskola működik a városban.

³³ Romantikus történetek – pályázati anyag - „A szerző Nick-név nem publikus”

Téged is láttalak az előadásokon, talán ismerted Lajost. Nem mindennapi jelenség: magas, sportos alkatával, dús fekete hajával, meleg barna szemeivel azt hiszem, sok nőnek megdobogtatta már a szívét.

Félőtkor kellett volna elindulnom azon a napon, de ebéd után lepihentem, és nem ébredtem föl időben, ezért sietve kellett készülődni, mert megbeszéltük, hogy a múlt heti előadások jegyzetét ma legépeljük. Alig készültem el, csengetnek. Lajos, a fess fiatal tanár állt az ajtóban. Azt hitte, megfeledkeztem róla. Bátyám itthon volt, kicsit beszélgettünk, aztán elindultunk hozzájuk, mert neki van otthon írógépe.

Szépen berendezett lakásuk dolgozószobájában helyezkedtünk el, én a gyorsítás-jegyzetet olvastam, Lajos átgondolva, a húgának diktálta a szöveget.

Erika kis asztalkára helyezett írógépen, fűgén pattogtatta vékony ujjaival a betűket, szakszerűen megfogalmazott mondatok kerültek a papírra.

Lajos mamája finom almás-pitével kedveskedett a szorgalmas társaságnak, ezért rövid pihenőt tartottunk, amíg elfogyott a sütemény, utána ismét nekiálltunk a munkának. Tízet ütött a nagy falióra, mire befejeztük a hosszú beszédek áttételét. Utána kicsit még beszélgettünk, Lajos hazakísért.

Piroska nagyot sóhajt, kortyol a teából, majd folytatja.

– Annak a virágillatos tavasznak, majd a nyárnak, talán minden napjára emlékszem. Gyorsan teltek a napok, annyira el voltam foglalva, azért a bátyámmal néha lejártunk a folyóra fürödni és csónakázni. Szerencsére ma beborult az ég, a fürdésről le kellett mondanunk, ezért nem fáj a szívem a víz után. Ugyanis megint írjuk a beszédeket.

Előre egyeztetett időben dolgoztuk ki a gyorsírás áttételét, már gyakorlott tempóban egyre jobban haladtunk, most én olvasom a szöveget, Lajos írta gépbe, húgának más elfoglaltsága miatt. Közbe-közbe jókat nevtünk, amikor valami nem egészen odavalót bogoztam ki a jegyzeteimből. Tegnap például azon a részen, amikor a felszólalásokhoz értünk, felém fordult, s váratlanul megkérdezte: Nem maga adta le papírra írva ezt a kérdést, Piroska?

– É-é-én? Miért? – kérdeztem tűnődve, ugyanis a fiatalok szabados szerelmi életéről, az elhamarkodott házasságkötésekről volt szó. Ez a téma engem igazán nem érintett. Már arra se emlékeztem, ki lehetett a kérdező, de tény, hogy többször felvetődik társaságban is.

– Igaz, nem könnyű döntenie még annak a fiatalnak sem, aki 24 évesen köt házasságot, hiszen egész életre szólóan kötelezi el magát ilyen fontos kérdésben. Komoly gondolkodású fiatal előtt világos: a házasságot életre szólóan kell eldönteni.

Ebben mindketten egyetértettünk.

Befejezve a munkát, folytatta Piroska, szóba került, hogy a napokban bátyámmal látogatóban voltunk barátnőmnél, aki a kézírásomat elemezte. Nekem is van ilyen könyvem, gyakran forgatom. A címe: „Amit a kéz beszél”. Éva sok érdekes dolgot említett ezzel kapcsolatban, elgondolkodtam rajta, vagy csodálkoztam, de később rájöttem, hogy volt alapja a fejtegetésének. A kéz vonásaiban ugyanis benne van a múltunk, a jövőnk. Mivel Lajost is érdekli ez a téma, leemelte a polcra, és együtt lapozgattuk a saját kötetét. Utána azt kérde tőlem: megmutatnám-e neki a tenyerem?

Pironkodva nyújtottam felé a bal kezemet, s mikor megfogta, úgy éreztem, mintha áramütés ért volna, mégsem volt kellemetlen számomra. Lajos pedig érdeklődéssel kezdte tanulmányozni a tenyerem vonásait, és figyelte a könyv ide vonatkozó részét, ami szerinte, sok jó tulajdonságra mutat. Ezt gyorsan meg is jegyezte, mire én szerényen azt feleltem neki: ha ez így van, nem az én érdemem, adottság, Isten ajándéka lehet.

Aztán intim rész következett a könyvben, amiből nem tudtam megállapítani, netán rám vonatkozik-e? Zavaromban gyorsan összezsáptam a könyvet, nem engedtem, hogy tovább vizsgálja a tenyeremet. Viszont kíváncsi voltam a folytatásra, ezért kölcsönkértem, hogy majd otthon, egyedül böngésszem tovább.

Lassan sétálva ballagtunk hazafelé a néptelen utcákon, élveztuk a tavaszi est nyugalma, egymás közelségét. Mikor lakásunkhoz érkeztünk, azzal adott át bátyámnak: Épségben hazahoztam a húgodat.

Forró nyár következett. Mindig érdeklődéssel vártam a szerda- és szombat-estéket, mert ott mindig találkozhattunk. Teltek a napok, az akadémiai esték rendszeresen folytak, szerettem hallgatni az előadásokat, s időnként összejöttünk, és folytattuk az írást. Aztán mindkettőnknek más elfoglaltsága lévén, rövid időre abba kellett hagynunk a munkát, csak az előadásokon láttuk egymást.

Kevés kihagyás után, ismét értem jött Lajos. Kicsit lassan jöttünk bele a szokott kerékvágásba a szünet után, s mindig másra terelődött a szó. Azon csodálkoztam, ha kezébe veszi a füzetemet, folyékonyan vissza tudja olvasni a sztenogramot, pedig általában nehéz más gyorsírását felismerni.

Amikor elakadtam saját írásomon, ő segített ki engem. Ezen megint jókat mulattunk. Azonban nevetésünket mégsem lehetett vidámnak nevezni. Közben majd' megszakadt a szívem, mikor elmondta, hogy beteg volt, ezért kellett szüneteltetni a munkát.

Tudom, megéreztem, mi játszódott le benne. Nem először figyeltem érzelmeire. Teljesen ártatlan dolog, csak annyit éreztünk mindketten, hogy egymás társaságában kellemes és jó lenni. Biztos, hogy a jó Isten is mosolyogva nézi vergődésünket.

Piroska elmerengve figyelte az égbolt csücskén lemenő napsugár csodálatos színeit, közben felsóhajtott. Én közben megtöltöttem a csészéket teával, kóstolgattuk a süteményeket, majd folytatta: Még a napra is emlékezem: augusztus tizedikén, egy szombati napon tartották az utolsó akadémiai előadást, a búcsúszót, Lajos előadására akkor került sor. Őszintén sajnáltam, hogy véget ért.

A terembe lépve mindjárt feltűnt, hogy az asztalomon nagy vázában gyönyörű rózsaszín szegfűcsokor pompázott. Vajon ki tehette oda, *mintha nem tudnám!* Biztos voltam benne, hogy érzései szerint piros virággal kedveskedett volna nekem, de nagy nyilvánosság előtt mégsem tehette. Meghatott a figyelmessége.

Elmaradtunk az írással, ezért egész hónapban folytatni kellett a beszédek áttételét. Olyan megható volt, amikor az ő előadása következett. Szépen haladtunk a munkával. A végén megkérdezte: Komolyan mondja meg, tetszett-e az előadásom?

– Igen, válaszoltam röviden, mivel annyira meghatódtam, több szó nem jött ki a torkomon. Sok mindentől függ, felelte, hogy milyen gondolataim támadnak előadás közben.

Nehezen olvastam vissza a gyorsírást, hiszen már rég' jegyeztem le, így a füzet fölé hajolva, végig együtt betűztük tovább a gyorsírási jeleket, és a közelségtől érzéseink szinte, mint szikrák, pattogtak köztünk.

Nem láttam az arcát, nem mertem oldalt fordulni, s nem akartam, hogy észrevegye, mert én ugyanazt érzem, amit ő, és ezt már úgy is érezte!

A szeretet titkairól szólt az ő beszéde, befejezésének egy mondata nagyon meghatott, s nem is tudom, arra nem emlékeztem. Soha nem hallottam még embert így beszélni, ilyen kellemes, melegséggel átitatott hangon, ahogy halkan, lassan elsuttogta, mégis, mintha perzselt volna minden szava.

„Ha valakit szeretünk, igazán szeretünk, arra mindig gondolnunk is kell, gondolatai, ügyei, problémái a miénk. Arca elkísér bennünket mindenhová. Éjjel és nappal tudatunkban hordozzuk annak valóságát, talán álmatlan éjszakák vívódásában is. Szóval: nem tudunk, és nem is akarunk szabadulni tőle.”

Arra gondoltam, *miközben attól féltem, hogy a szívem hangos dobogását meghallja, hogy ezek a gyönyörű gondolatok mintha nem az előadáshoz kapcsolódnának, úgy éreztem, inkább végig se merem gondolni, beillett egy vallomásnak, a legszebb szerelmi vallomásnak!*

Istenem! Milyen kifürkészhetetlenek a gondolataid!

Később abból a kézírásból analizált, amit a gondolatok-gyűjteményéből írtam ki, a Hindu Hitregéből. A végén suttogva jegyezte meg: olyan írása van, nemcsak a külalakot tekintve, hogy amikor megláttam, még nem ismertem, de rögtön tudtam, hogy értékes kislány.

A munkát befejezve, szabadkozva célzott rá, valamivel szeretné honorálni, amiért időmet rászántam. Én határozottan válaszoltam, hogy erről szó sem lehet, mert annyi jót és szépet tanultam az értékes előadásokból, amit sehol máshol nem pótolhatnám. Olyan felemelő, olyan tiszta, és oly eszményi volt számomra az egész. Búcsúzáskor arra kért, ne értsem félre!

Annyira egyértelmű volt, nem is lehetne félreérteni, gondoltam magamban, de hangosan a következőket mondtam: Én, pont én érteném félre? – nyugtattam meg, hiszen én láttam, éreztem legbensőbb titkát és minden csak két lélekben játszódtott le. Két lélek vívódása a „végzet” ellen.

Piroska elgondolkozva emelte fel a teáscsészét, kortyolt belőle. Végigsimított a haján, csak utána folytatta. Lajos nemsokára újból felkeresett. Szívem hangosan vert örömben, beleremegtem, amikor megláttam az ajtóban. Behívtuk a bátyámmal, kicsit beszélgetni. Közöltem vele a jó hírt, hogy végre szüleimhez mehetek pihenni, bátyám pedig nemsokára Budapestre készül, tanulmányait befejezni.

Másnap útban hazafelé, eszembe jutott, hogy este a búcsúzásnál arra kért: gondoljak rá, mivel előző reggel ő is azon az úton jött haza. Egész úton ő járt az eszemben. Tegnap ugyanezt a tájat látta és érzem, hogy gondolatban velem volt. Hiszen azt írta le abban a mondatban, „*arca elkísér bennünket mindenhová.*” Elmélázva ballagtam az állomástól hazafelé, mondhatnám úgy is, hogy elkeseredve.

Milyen árva vagyok. Itt megyek egyedül, egy lélek sincs a közelemben, aki elterelné borús gondolataimat, aki megvigasztalna engem. Egyedül járom az élet rögzös útját. Miért kellett találkozunk? Eredménye mindkettőnk számára szenvedés, és gyötrelmem. Mégis. ez a gyötrődés, a fájdalom olyan édes érzés. Kezünk gúzsba kötve, hiába nyújtánánk egymás felé, nem foghatjuk meg, soha, soha!

Szüleim örömmel fogadtak, szeretettel öleltem át őket. Otthon csend, és nyugalom vett körül. Éjjel szörnyű szélviharra ébredtem. Aztán egyszerre elállt a jégverés, csendes eső váltotta fel. Reggel későn ébredtem, s ahogy kinéztem az ablakon, láttam, mindent letarolt, súlyos károkat okozott a jégvihar. Ebéd után megint aludtam, közben kiderült az ég, ezért kimentem napozni az erdőszélre.

Estefelé ismét kísértáltam oda, naplementét nézni. Olyan szép, oly csodálatosan szép volt az est... ahogyan a fák közül kikandikál a sötétnarancsszínű napkorong, s lassan halad, megy lefelé a láthatáron. Először egészben látszik, mindig lejjebb, lejjebb ér, már csak a fele van meg, majd alig egy vékony ív, aztán hirtelen eltűnik egészen, csak a felhők emlékeztetnek rá, amint tűzpiros színben kergetőznek fölötte.

Szép volt az alkonyat. Ott ültem a fűben, fejem egy fának támasztva, némán, mint akit megigéztek. Néztem a csodát. Láttam a csodát!

Mámorból fölébredve, továbbsétáltam, emlékezetembe vésve Őt, behunyt szemmel magam elé parancsolva kedves arcát. De az, csak elmosódottan jelent meg előttem. Én viszont élethűen akartam látni! Talán kétszer sikerült is egy-egy pillanatra.

Azért történik így, mert írás közben mindig oldalt ültem mellette, s én nem akartam felnézni, mert féltem, attól féltem, ami úgylis bekövetkezett.

Dúdolva indultam hazafelé, hozzá szállt a dalom: „*Mért hideg a lelked forró nyári este, mért bolyong a lelkem, lelkedet keresve. Könnyeim utánad miért is peregnek?*

Ilyen bánatosan, ilyen halálosan, miért is szeretlek?” Úgy éreztem, ez a sláger annyira illett most rám, mintha nekem, kizárólag csak nekem írták volna.

Gyönyörű a nyárest, a hold kikandikál a felhők közül, a fák félig eltakarják. Olyan jó itthon pihenni szüleimnél, semmire se gondolni. Semmire? Oh, dehogy, szó sincs róla! Ábrándozni! Eszembe jutottak a szavak, és százszor ismételtam magamban, gondolatomban állandóan, refrénszerűen előjöttek: „*Ha valakit szeretiünk, igazán szeretiünk.*”

Előadásában ezt a részt nekem szánta, de én nem mondhattam neki, hogy értem. Ő mégis tudta. Milyen szép, mégis fájó érzés. Lelkeinkkel szeretjük, igazán szeretjük egymást. Nem szabad ezzel az érzéssel foglalkozni. Úgy igaz, ahogyan ő lediktálta: „*nem tudunk, és nem is akarunk szabadulni tőle.*”

– Még nincs vége, fordult felém Piroska, majd folytatta:

Szent István ünnepére Marika barátnőm kirándulást szervezett a közeli kegyhelyre. Elhatároztam, hogy mindenképpen csatlakozom hozzájuk, mert Lajos ott pihen, talán vár engem. Látni akarom őt, ha csak néhány percre is, hogy arcát, tekintetét örökre emlékezetembe véssem. Korán reggel együtt indultunk. Kényelmesen sétálva, hegyen-völgyön kanyarogva tettük meg a hosszú gyalogutat. Odaérve, kétfelé váltunk, néhányan a sátrakhoz tartottak, én egyenesen a templomba mentem.

Mise után az udvaron véletlenül összefutottam Lajossal. Marika elfelejtett a csomagba ivópoharat tenni, engem kért, szerezzek neki. Lajostól kértem, Ő megkérdezte, kikkel jöttem, és meddig maradunk? Elmondtam, hogy társasággal vagyok, nemsokára továbbmegyünk. Láttam rajta, hogy jobban szerette volna, ha egyedül lennék.

Beszélgetés közben igyekeztem örökre emlékezetembe vésni a tekintetét, arcvonásait, miközben fájó szívvel búcsúztam minden közös szép emléktől.

Vajon neki mi jutott eszébe? Ha beleláthatnék a gondolataiba. Hibásak vagyunk-e ebben az egészben? Erre a fejleményre soha sem mertem gondolni.

Csak akkor, amikor éreztem, hogy Ő, és csak akkor eszméltem rá, milyen helyzetbe kerültem, hogy én is rabja lettem egy érzésnek, valakinek a gondolatai az enyéimmé váltak, ő és én érzésben, gondolatban és lélekben egyek vagyunk, csak a valóságban nem. És a valóságban nem lehet, soha nem lehet.

Búcsúzóul megfogtuk egymás kezét, mindkettőnké remegett, még egyszer szemébe néztem, láttam, nagyon szomorú. Tekintetét örökre szívembe véstem. Amikor kiértem az útra, visszafordulva láttam, hogy még mindig ott áll, tekintetével engem követve.

Nemsokára találkozott kis társaságunk, én visszavittem a csészét, siettem a templomba háborgó lelkem imával csillapítani. Nemsokára hazafelé indultunk.

A falusi szövetkezet vezetője vacsorára hívta az ifjúságot, mert diák fiuk születésnapját ünneplik. Nagy trakta volt, rántott csirke, sült kacska, különféle körettel, utána torta, sütemények, likőr, gyümölcs, minden finoman készítve, szépen tálalva. Utána kezdődött a multság. Én legszívesebben hazaindultam volna, de Marika biztosított róla, hogy kérésére Anyukám elengedett. Fáradt voltam, lábam feltörte a szandál a hosszú úton, de itt igazán nem lehetett pihenni.

Valahogy nem tudtam beleélni magam a szórakozásba, pedig szeretem a társaságot, most azonban nem volt kedvemre az egész, gondolataim máshol jártak.

Szemem előtt egy szempár jelent meg azzal a különös szomorkás tekintettel, ahogy búcsúra egymás felé nyújtjuk remegő kezünket. Még pihenés közben is sokszor eszembe jut a bizonytalanság, egy egész keserű jövőkép gyötör untalan.

Minden este zsebkendővel alszom el, és sírásomra ébredek. Talán hiába jöttem pihenni? Lehet, hogy testben megerősödve térek vissza, de lélekben, talán sosem lelem nyugalmam.

És én azt hittem, hogy örökre búcsúzunk. Tegnap estétől zuhog az eső, mégis, ez a nap meglepetést tartogatott nekem. Ahogy kinéztem az ablakon, néhány cserkészfiút láttam, amint ide-oda rohangálnak a fák között, mintha nem is tudnák, kit vagy mit keresnek. Apukám behívta őket.

Beszélgetés közben kitűnt, honnan valók, ők is a búcsúhelyről jöttek, azzal a feladattal megbízva, hogy egy „hölgyet” kell megtalálniuk. Ahogy ők mondták, parancsnok úr üzenetét kell átadniuk. Még mások is várnak, itt a találkozóhelyük, a házhoz közeli keresztnél. Alig mondták el, szólt a síp és a többiek is megérkeztek.

Szüleim rám néztek: nem tudták, mit jelent ez? Csak én értettem igazán. A legnagyobb fiú bőrig ázottan, katonásan megállt előttem és elmondta üzenetet: *„Parancsnok úr üdvözlését küldi. Az lesz a jel, hogy itt voltunk, és megmondjuk, Piroska kisasszony valóban itt van-e?”*

Meglepetéssel, édes-fájó érzéssel hallgattam végig a fiú szavait, és eszembe jutott: Ő ismeri legjobban a köztünk magasló korlátokat, és mégis, mégis féltékeny lenne? Tudni akarja, hogy valóban ide jöttem, ahová mondtam? Megnyugtató a gondolat, hogy legalább addig, amíg kiadta a napiparancsot a cserkészeknek, amíg rólam beszélt, rám gondolt. Tehát Őt is hasonló érzések foglalkoztatták, mint engem, ezért forróság árasztotta el a szívem.

Szegény gyerekek, teljesen eláztak, szárították ruháikat. Még este vissza akartak menni, de nem engedhettük elindulni sötétedéskor, ilyen nagy útra, szakadó esőben; megnyugtattam őket, hogy felelősségemre maradjanak reggelig.

Vacsorát készítettünk tíz éhes gyereknek. Néztem, ahogy kitágult, csillogó szemmel mesélték falatozás közben úti élményeiket, és azt, hogyan találtak rám. Éjszakára szállást készítettünk nekik. Barátnőm arcán mosollyal folytatja. Miért, miért nem, este jóérzéssel, nyugodtan aludtam el. Reggel néhány sort papírra vettem, kimenteni őket, a felelősséget magamra hárítva. Leveletem szigorúan erre a témakörre korlátoztam.

Olyan szívesen írtam volna mást is, gondolom, ő se bánná, de nem akartam, nehogy bárki félreértse, kifürkésze kettőnk féltve őrzött titkát. Reggeli után nagy hálálkodással indult útnak a kis cserkészcsapat.

Gyorsan telnek a napok, eljött arany szabadságom utolsó napja. Nézem a szép tájat, nem tudtam betelni vele. Kár, hogy az eső folyton esett, s ki se mozdulhattam a nagy sár miatt, ilyenkor apám könyvtárából válogattam olvasnivalót. Többet szerettem volna csak úgy, cél nélkül sétálni az erdőben, jó lett volna elmerengni a csendes erdőszélen, élvezni ezt a csodás, valószínűtlen valóságot.

Így is nagyon jót tett nekem a pihenés. Fizikailag teljesen rendben vagyok, de lelkileg sajnos, ugyanezt nem mondhatom el.

Pihenésemből visszatérve, kezdődtek a munkás hétköznapiak. Egy délután Lajos ismét jelentkezett. Majd' kiugrott a szívem a helyéből, amikor megláttam az ajtóban. Bátyám is otthon, volt, behívtuk. Megköszönte a kis cserkészek vendéglátását, a gondoskodást. Mosollyal arcán mondta el, hogy helyettük egész éjjel *neki kellett őrésben állnia*. Jót nevettem vallomásán, mert tudtam, legalább addig rám gondolt.

Névnapomon kedves meglepetés ért: Jókívánságai mellé ajándékot küldött.

Eddig a visszaemlékezés a feledhetetlen napokra. Piroskának könnyű szökött a szemébe, úgy folytatta. Most, hosszú évtizedek múlva kezemben tartom a naplót, benne féltve őrzött titkaim, olvasom névjegyén az ismert kézírást: *„Elnézést kérek a késésért, de nyomát vesztettem, amíg ezt a megoldást megtaláltam. Névnapjára hálás szeretettel küldöm ajándékot, kedves szívességeiért: Lajos.”*

Este a meghiúsultságtól könnybe lábadt a szemem, akárcsak most.

Ima után arra gondoltam: Istenem, milyen csodálatos, hogy utunk keresztezte egymást, és szívfájdító, hogy sorsunk mégis másfelé sodort bennünket.

Így is szép volt, örökre emlékezetembe vésődtek az együtt töltött percek. Az a tavasz és nyár csodálatos volt, amit 18 évesen átéltem. Még most is fülemben cseng, amint a gyorsírásfüzetemből velem együtt olvassa lágy, melegséggel átítatott hangján: *„Ha valakit szeretünk, igazán szeretünk, arra mindig gondolnunk kell.”*

Akkor azt írtam a naplómba: *„Arcát nem láttam, nem mertem oldalt fordulni, nem akartam, hogy észrevegye, hogy én értem, de ő úgyis tudta, megérezte.”*

Tudtuk, mindketten ugyanazt éreztük. A meghiúsultságtól könnyes szemmel mondtam el esti imámat és ezek a szép gondolatok ringattak álomba. Vallomását soha nem lehet elfelejtetni.

Piroska naplóját letette az asztalra. Valóban, nem lehet elfelejteni, mert minden szava érzéssel telített, és olyan igaz, megható, olyan gyönyörű és emlékezetes maradt mindörökre, hogy amikor szavait gondolatban felidézem, ma is bearanyozzák életem.

Én is könnyeztem, engem is annyira meghatott a Piroska története.

Szerelmi vallomás

A szeretetről...

Részlet Finta Kata egykori naplójából³⁴

SALGÓTARJÁN, 1946. AUGUSZTUS 13. SZERDA.

Ma délután eljött értem dr. Koncz, hogy folytassuk az írást. Még hátrahagytuk a legutolsó beszédet, majd talán, ha vakáció után hazajöttünk, befejezzük. Ugyanis ő is készül Mátra-verebély-Szentkútra, pihenni akar. Olyan megható volt ma délután minden. Megint olyan kellemes volt írni a beszédeket.

A végén megkérdezte: – tetszik-e?

– Igen! – válaszoltam.

– Sok mindentől függ – felelte – hogy milyen gondolataim jönnek.

Nehezen tudtam visszaolvasni a gyorsírást, hiszen már rég’ írtam, így a füzet fölé hajolva, végig együtt olvastuk.

A befejezésben van egy mondat, ami nagyon meghatott. Soha nem hallottam még embert így beszélni, ilyen kellemes, melegséggel átítatott hangon. Nem láttam az arcát, nem mertem oldalt fordulni, nem akartam, hogy észrevegye, hogy én értem, – bár úgy is tudta.

Idézem azt a mondatot az előadásából, a szeretetről):

„Ha valakit szeretünk, igazán szeretünk, arra mindig gondolnunk is kell, annak gondolatai, ügyei, problémái a miénk. Arca elkísér bennünket mindenhová. Éjjel és nappal tudatunkban hordozzuk annak valóságát, talán álmatlan éjszakák vívódásaiban is. Szóval: Nem tudunk, és nem is akarunk szabadulni tőle”.

Istenem! Milyen kifürkészhetetlenek gondolataid. Ismét egy nagy kérdés: Miért mindez?

Utána abból a kézírásomból analizált, amit a gondolatok-gyűjteményből írtam ki, a Hindu Hitregéből. Mind igaz, szintiszta igazság.

A végén megjegyezte: – Olyan írása van, nemcsak a külalakot tekintve, hogy mikor megláttam, még nem ismertem, de rögtön tudtam, hogy rendes és értékes kislány. Kis gondolkozás után folytatta:

– Kényes kérdés, amit akarok mondani. – Világért sem akarom megsérteni, de szeretném majd valamivel viszonzni fáradozásait.

Nagyon komolyan válaszoltam: – Erről szó sem lehet, mert jó ügy érdekében tettem, mindnyájunk ügyében. Nekem nem volt fáradság, szívesen tettem, ezután is bármikor vállalnám. Gyakorolhattam a gyorsírást, mellette annyi jót és szépet hallottam, tanultam, ami máshonnan nem pótolható, amit soha el nem tudok felejteni, olyan megható, olyan felemelő és olyan tiszta...

Oly eszményi volt az egész!

Búcsúzáskor arra kért – Katóka ne értsen félre!

– Én, pont én érteném félre? – nyugtattam meg – Hiszen én láttam, én éreztem a legbensőbb titkát, és aki a mélyére lát, az nem ítélni el, nem értheti félre.

³⁴ Bármilyen furcsa, hogy a kommunizmus idején, de akkor történt, hogy Salgótarjában Katolikus Akadémiát rendeztek, ahol az elhangzott beszédek leírására felkértek engem.

Mindez csak két lélekben játszódtott le, két lélek vívódása volt, a „végzet” ellen. És szenvedéssel, gyötrellemmel bár, de emelt fővel mondhatjuk, győztünk.

Legyőztük önmagunkat!

A legszebb szerelmi vallomás 3

TAVASZ VOLT AKKOR IS, MINT MOST. Nekem nem is először, eszembe jutott az a gyönyörű tavasz, mikor Lajossal találkoztam. A középiskola befejezése előtt álltam, Lajos a város gimnáziumában tanított (nem ott, ahol én), és a cserkészcsapat parancsnoka volt. A humán tárgyak mellett gyakorlati tantárgyakat, – köztük gyorsírást is – tanultam. Szabad akadémia nyílt a városban, és mint szervező, Lajos engem kért fel, hogy az esti órákban az előadásokat jegyezzem gyorsírással.

Engem is érdekelt a téma és ígéretet kaptam rá, hogy szakmai segítséget kapok, ezért elvállaltam.

Ebéd után olvastam, később úgy elaludtam, hogy csak ötkor ébredtem fel. Bántott, mert félőre kellett volna mennem dr. K tanárhoz, a múlt héten két alkalommal leírt gyorsírást áttenni. Sietve készültem. Csengetnek, ő áll az ajtóban. Azt hitte, hogy megfeledkeztem róla. Bátyám itthon volt, kicsit beszélgettünk, aztán indultunk hozzájuk, mert neki van írógépe. Én olvasom a gyorsírás szövegét, ő átgondolva, gépbe diktálja a húgának. Már annyira benne vagyunk, hogy egészen jól haladunk vele. A mamája finom almás pitével kedveskedett a szorgos társaságnak. Mikor végeztünk, még beszélgettünk; Lajos érdeklődött az otthoniak iránt. Tíz óra volt, mire befejeztük. Hazakísért.

Annak a tavasznak, és nyárnak talán minden napjára emlékszem. Gyorsan teltek a napok, annyira el voltam foglalva, de azért bátyámmal jártunk a folyóra fürödni és csónakázni. Azt hittem, hogy már elfelejtettem úszni, de jól megy. Szerencsére ma borús volt az idő, a fürdésről le kellett mondanunk, nem fájt a szívem a víz után. Ugyanis írjuk a beszédeket. Már jól összehangoljuk a munkát, én olvasom a szöveget, Lajos rögtön gépbe írja. Közbe-közbe jókat nevetünk. Tegnap például azon a részen, ahol a felszólalásokat, kérdéseket írtuk. Felém fordult és váratlanul megkérdezte: – Nem maga írta ezt s kérdést, Katóka?

– *Één... miért kérdezném? Ugyanis a papi nőtlenségről volt szó. Már nem emlékszem rá, ki volt a kérdező, de tény, hogy ez gyakran társaságban is fölvetődik.*

Gyakori téma, és Lajos többször forog egyházi emberek között, azt mondta – még köztük is sokszor előfordul. Majd hozzátette: – Bizony nem könnyű dolog valakinek 20-25 évesen egész életre szólóan elköteleznie magát ilyen fontos kérdésben.

Én visszakérdeztem: – Mennyivel könnyebb dönteni annak, aki 18-20 évesen megházasodik? Mert komoly gondolkodású ember előtt világos: a házasságot és a papi hivatást is életre szólóan kell eldönteni. Ha egyiknél lehet, a másiknál miért ne tehetne dönteni ebben a korban? Sőt, szerintem a papokat már úgy nevelik – legtöbbször középiskolás koruktól kezdve – hogy korábban megérjenek a nagy elhatározásra, mint a többi fiatal. Ebben mindketten egyetértettünk.

A munkát befejezve, szó esett az emberi kézjegyekről, mivel őt is érdekli ez a téma. Szóvá tettem, hogy barátnőm miket mondott nekem a napokban, mikor Pityu bátyámmal meglátogattam. Nekem is van egy ilyen könyvem: „Amit a kéz beszél”, amit gyakran forgatok. A kéz vonásaiban sok minden meg van írva. Persze ha valaki ért hozzá, benne van a múltunk, a jövőnk. Éva sok érdekes dolgot mondott, amiken elgondolkoztam vagy csodálkoztam, de később rájöttem, hogy volt alapja. Lajos is elővette a grafológia tárgyú könyvét, együtt nézegettük.

Aztán érdeklődve tanulmányozni kezdte tenyerem vonásait és szerinte sok jót mutat. Én erre azt feleltem: ha ez így van, nem az én érdemem, adottság, – Isten ajándéka.

– Az életvonal és a fejjvonal elég távol esik egymástól, ami apróbb hibák mellett sok pozitívumot jelent mindenkinek.

A könyvből olvasta, közben – vizsgálva a tenyeremet (pontosan idézem): „*Heves, impulzív elhatározás, elsietése a dolgoknak, nagy vállalkozási kedv, túlzott önbizalom, merész elhatározások jellemzik, esetleg a meggondolatlanságig.*”

Eddig nem valami jó, – jegyeztem meg, majd ő folytatta. „*Ilyen ember nem hatalmaskodó, nehezen befolyásolható (nőnél nehezen hódítható), sőt, az illető mindig hajlamos bizonyos tartózkodó viselkedésre, a baráti közeledés távoltageására, amint abban bizalmaskodást, az udvarlást vagy szerelmi közeledést, befonni akarást vél felfedezni. Szellemi fejlődése már bizonyos befejeződött kialakulást mutat. Az illető már bizonyos fokig függetleníteni tudja magát az erotikától, az ösztönös elfogultságtól. Az ilyen különvált élet-fejvonalú emberek az életben mindig boldogulnak, és előbb-utóbb célhoz jutnak.*”

Utána olyan intim rész következett, gyorsan összezsáptam a könyvet, mert nem tudhattam, hogy rám vonatkozik-e és nem engedtem, hogy ezután tovább vizsgálja a tenyeremet. Kölsönkértem a könyvet, hogy otthon böngésszem tovább. Az idő már nagyon előrehaladt. Ma is hazakísért, úgy mondta bátyámnak: épségben hazahoztam a húgodat.

Az akadémiai esték rendszeresen folytak, szerettem hallgatni az előadásokat. Mindig vártam a szerda- és szombatestéket. Mindkettőnknek más elfoglaltsága lévén, egy időre abba hagytuk a munkát, de aztán ismét... *jött dr. K. Lajos, és kért, folytassuk az írást.* Kicsit lassan jöttünk bele a rendes kerékvágásba, – mindig másra terelődött a szó. Azon csodálkoztam, ha kezébe veszi a gyorsírásfüzetemet, folyékonyan olvassa vissza, pedig általában nehéz más gyorsírási-jegyzetét felismerni. Amikor elakadtam saját írásomon, kíségtett. Sokat neveltünk ezen.

Ez nem olyan igazi nevetés volt. Közben majd' megszakadt a szívem, mikor mondta, hogy beteg volt, ezért kellett abbahagynunk a munkát. Tudom, mi játszódott le benne. Nem először észleltem már az érzelmeit. Tudom, teljesen ártatlan dolog, csak annyit érzünk mindketten, hogy egymás mellett kellemes és jó lenni. Biztos, hogy a jó Isten is mosolyogva nézi vergődésünket: rokon lelkek találkozását! Mégis: le kell győzni érzelmeinket, de nehéz, nagyon nehéz. Borzalmas jóérzés: Gondolatok és érzések harca...

Még a napra is emlékezem: augusztus 10-én, egy szombati napon volt az utolsó akadémiai előadás. Búcsúzó. Kár, hogy vége. A teremben, az asztalomon gyönyörű rózsaszín szegfűcsokor pompázott. Vajon ki tehette oda? (Mintha nem tudnám!) Biztos voltam benne, hogy érzései szerint piros virággal kedveskedett volna, de nagy nyilvánosság előtt mégsem tehette. Nagyon meghatódtam.

Egész hónapban tartott a beszédek áttétele. Olyan megható volt, ma délután az ő beszédét írtuk át gyorsírásból. Szépen haladtunk vele. A végén megkérdezte, hogy tetszik-e?

– Igen! – válaszoltam.

– Sok mindentől függ – felelte – hogy milyen gondolataim jönnek.

Nehezen tudtam visszaolvasni a gyorsírást, hiszen már rég' írtam, így a füzet fölé hajolva, végig együtt betűztük a sztenogramot. Nem láttam az arcát, nem mertem oldalt fordulni, nem akartam, hogy észrevegye, hogy én értem, – de úgy is tudta! A szeretet titkairól szolt a beszéde, a befejezésben van egy mondat, ami nagyon megható. Soha nem hallottam még embert így beszélni, ilyen kellemes, melegséggel átítatott hangon, ahogy halkan, lassan elsuttogta, mégis, mintha perzszelt volna minden szó, amint hallgattam:

„*Ha valakit szeretünk, igazán szeretünk, arra mindig gondolnunk is kell, annak gondolatai, ügyei, problémái a miénk. Arca elkísér bennünket mindenhová. Éjjel és nappal tudatunkban hordozzuk annak valóságát, talán álmatlan éjszakák vívódásaiban is. Szóval: Nem tudunk, és nem is akarunk szabadulni tőle.*”

Gyönyörű gondolatok, de mintha nem az előadáshoz kapcsolódnék, inkább (végig se merem gondolni) beillett egy vallomásnak, – *a legszebb szerelmi vallomásnak!* Istenem! Milyen kifürkészhetetlenek a gondolataid!

Később abból a kézírásomból analizált, amit a gondolatok-gyűjteményből írtam ki, a Hindu Hitregéből. A végén megjegyezte: – Olyan írása van, nem csak a külalakot tekintve – hogy mikor megláttam, még nem ismertem, de rögtön tudtam, hogy értékes kislány. Utána szabadkozva célzott rá, valamivel honorálni szeretné, amiért időmet rászántam.

Határozottan válaszoltam, hogy erről szó sem lehet, mert annyi jót és szépet tanultam, ami máshol nem pótolható. Számomra olyan felemelő, olyan tiszta, és oly eszményi volt az egész...

Búcsúzáskor arra kért: Ne értsem őt félre! (Annyira egyértelmű volt, nem is lehetne félreérteni, gondoltam magamban, de hangosan a következőket mondtam.)

– Én, pont én érteném félre? – nyugtattam meg, hiszen én láttam, éreztem legbensőbb titkát, ezért nem érthetem félre. Hisz minden csak két lélekben játszódtott le, két lélek vívódása volt a „végzet” ellen... És szenvedéssel, gyötrellemmel, de emelt fővel mondhatjuk, győztünk. Legyőztük önmagunkat!

Két nap múlva felkeresett. Közöltem vele a jó hírt, hogy végre mehetek pihenni. Pityu nemsokára Budapestre megy, befejezni tanulmányait. Elkészítette – az ónix-kő berakásos aranykeresztet, amit Lajos az édesanyjának szánt. Nagyon tetszett neki. Valóban gyönyörű darab, pedig bátyámnak ezek voltak az első munkái.

Út közben szüleimhez, eszembe jutott: este arra kért: *„Út közben gondoljon rám, hogy az előző reggel én is arra jártam”*. Egész úton rá gondoltam. Tegnap ugyanezt a tájat nézte, erre járt és talán ő is velem volt gondolatban. *Hiszen azt írta le abban a mondatban... „arca elkísér bennünket mindenhová...”*

Elmélázva ballagtam az állomástól hazafelé, úgy is mondhatnám, hogy elkeseredve. Milyen árva vagyok. Itt megyek egyedül, egy lélek sincs közelemben, aki elterelné borús gondolataimat, aki megvigasztalna. Egyedül járom az „élet útjait”. Miért kellett találkozunk? Mindkettőnknek csak szenvedés és gyötrelm az eredménye. Mégis: a gyötrődés, ez a fájdalom olyan édes érzés. Mindkettőnk keze gúzsba kötve, hiába nyújtánánk egymás felé, nem foghatjuk meg egymás kezét, soha... soha!

Szüleim örömmel fogadtak. Csend és nyugalom vett körül. Éjjel szörnyű szélviharra ébredtem. Aztán egyszerre elállt a jégeső, csendes eső váltotta fel. Reggel későn ébredtem. Ahogy kinéztem az ablakon, láttam, hogy súlyos kárt okozott a jégverés.

Ebéd után kicsit aludtam, aztán napoztam az erdőszélen. Estefelé kisétáltam az erdőbe naplementét nézni. Olyan szép, oly csodálatosan szép volt az est. A fák közül kikandikál a sötétnarancsszínű napkorong, ahogy lassan halad, megy lefelé a láthatáron.

Először egészen látszik, mindig lejjebb, lejjebb ér, már csak a fele van meg, majd alig egy vékony ív, aztán hirtelen eltűnik egészen, csak a felhők emlékeztetnek rá, amint tűzpiros színben kergetőznek felette. Szép volt az alkonyat. Ott ültem a fűben, fejemet egy fának támasztva, némán, mint akit megigéztek. Néztam a csodát. Láttam a csodát! Fölbredve a mámorból, továbbsétáltam, emlékezetembe idézve Őt.

Behunyta szemmel magam elé parancsolva az arcát: Megjelent előttem, de csak elmosódottan. De én erősen, élethűen akartam látni! Talán kétszer sikerült is, de csak egy-egy pillanatra. Azért van így, mert mindig oldalt ültem mellette, nem akartam felnézni, féltem, attól féltem, ami úgylis bekövetkezett...

Dúdolva indultam hazafelé, – hozzá szállt a dalom. *„Mért hideg a lelked forró nyári este, mért bolyong a lelkem, lelkedet keresve. Könnyeim utánad miért is peregnek? Ilyen bánatos, ilyen halálosan, miért is szeretlek?”*

Gyönyörű a nyárest, a hold kikandikál a felhők közül, a fák félig eltakarják. Olyan jó itthon pihenni, semmire sem gondolni. Semmire? Oh dehogy, szó sincs róla! Ábrándozni!

Eszembe jutott és százszor ismételtam magamban, szavai gondolatban állandóan, refrénszerűen előjönnek: *„Ha valakit szeretünk, igazán szeretünk...”* Igen, tudom, ezt nekem mondta. De én nem mondhattam, hogy értem. Ő mégis tudta.

Milyen szép, – mégis fájó érzés. Lelkeinkkel szeretjük, igazán szeretjük egymást. De nem szabad ezzel az érzéssel foglalkozni. Mégis, úgy van, ahogy ő lediktálta: „*nem tudunk, és nem is akarunk szabadulni tőle*”.

Vasárnap ebéd után pihentem, közben elnyomott az álom. Felébredve kiültünk a folyosóra, olvastam, de nem sokáig, mert jöttek a lányok, később a fiúk is, tangóharmonikával. Jó hangulat kerekedett, énekszó, vidámság. Besötétedett, a lányok kört képezve táncoltak, a fiúk a folyosón ülve nézték őket, közben énekeltek. Kedves volt ez a csendes este, felettünk a csillagos ég. Egyszerűség, romlatlan, tiszta jókedv.

Már negyedik napja pihenek szüleimnél. Semmi gondom, anyukám etet, azt mondja, borzasztóan nézek ki, annyira lefogytam. Finom ételeket főz, és sok gyümölcsöt kell ennem, vacsora után még fél liter tejet is megitat velem. Ha visszamegyek, meg sem ismernek majd.

Az egész délután várakozással telt, mert barátnőm megígérte, hogy eljönnek hozzánk megbeszélni a másnapi út részleteit. Már mindjárt hatóra, – még nincsenek itt. Elhatároztam, én még ma átmegek hozzájuk, és reggel onnan indulunk a búcsújáróhelyre. Nem voltam egyedül, két lány csatlakozott hozzám. Az erdőn keresztül vitt az út, amerre én még sosem jártam.

Szent István napjára kirándulást szerveztünk a közeli kegyhelyre. Mindenképpen elmegyek, mert Lajos ott pihen, talán engem vár. Már csak ezért is, mindenképpen látni akarom, hogy arcát, tekintetét jól, örökre emlékezetembe véssem.

Korán reggel társasággal indultunk. Kényelmesen sétálva tettük meg az utat. Odaérve, kétfelé váltunk, többen evangélikusok, ők a sátrakhoz tartottak, én egyenesen a templomba mentem.

Megkérdeztem egyik atyától, hogy itt van-e dr. K Lajos tanár úr, aki arról tájékoztattott, hogy idejön néhány napra, pihenni.

Mise után véletlenül összefutottam vele. Barátnőm elfelejtett a csomagba ivópoharat tenni, ezért kért, hogy szerezzek neki.

Lajostól kértem.

Megkérdezte, kikkel jöttem, meddig leszek ott? Elmondtam, hogy társasággal vagyok és nemsokára továbbmegyünk. Észrevettem, jobban szeretne volna, ha csak magam lennék.

Beszélgetés közben kihasználva az alkalmat, igyekeztem örökre emlékezetembe vésni tekintetét, arcvonásait. – Magamban fájó szívvel búcsúztam minden közös szép emléktől.

Vajon ő mit gondolt? Ha beleláthatnék gondolataiba... Hibásak vagyunk-e ebben az egészben? Erre a fejleményre soha gondolni sem mertem volna. Csak akkor, amikor éreztem, hogy ő... Igen.

Csak akkor eszméltem rá, hogy milyen helyzetbe kerültem, hogy én is rabja lettem egy érzésnek, valakinek a gondolatai az enyéimmé váltak, hogy ő és én érzésben, gondolatban és lélekben egyek vagyunk, csak a valóságban nem. És a valóságban nem lehet, – soha nem lehet...

Búcsúzásul kezet fogtunk, mindkettőnké remegett, még egyszer szemébe néztem, láttam, nagyon szomorú. Ezt a tekintetét örökre szívembe véssem.

Nemsokára találkozott kis társaságunk, én még beadtam a csészét, és bementem a templomba háborgó lelkemet imával lecsillapítani. Nemsokára hazafelé indultunk.

A szövetkezet vezetője vacsorára hívta az ifjúságot, mert diák fiuk születésnapját ünneplik. Nagy trakta volt, rántott csirke, sült kacska, mindenféle körettel, utána torta és többféle sütemény, likőr, gyümölcs, minden finoman készítve.

Utána multság kezdődött. Én ugyan már legszívesebben hazaindultam volna, de Piroska biztosított róla, hogy – kérésükre – anyukám 2-3 napra elengedett.

Fáradt voltam, lábam feltörte a szandál, de itt pihenni igazán nem lehetett. Valahogy nem tudtam beleélni magam a multságba, pedig igazán szeretem a társaságot, és nem szoktam elmulasztani a tánc lehetőségét sem, de most nem volt kedvemre az egész.

Szemem előtt mindig egy szempár jelent meg azzal a különös szomorkás tekintettel, ahogy búcsúra egymás felé nyújtjuk remegő kezünket... Még pihenés közben is sokszor eszembe jut a bizonytalanság, egy egész keserű jövőkép gyötör untalan. Minden este zsebkendővel alszom el, és saját sírásomra ébredek. Talán hiába jöttem pihenni? Lehet, hogy testben megerősödve térhetek vissza, de lélekben... nem lesz több nyugalmam...

És én azt hittem, hogy örökre búcsúzunk. Tegnap estétől megint zuhogott az eső, mégis meglepetésben volt részem. Ahogy kinéztem az ablakon, néhány cserkészfiút láttam, amint ide-oda rohangálnak a fák között, mintha nem is tudnák, kit vagy mit keresnek. Apukám behívta őket. *Beszélgetés közben kitűnt, honnan valók, ők is a búcsúhelyről jöttek, – azzal a feladattal megbízva, hogy egy „hölgyet” kell megtalálniuk. Ahogy mondták, a parancsnok úr üzenetét kell átadniuk. Még mások is jönnek, itt a találkozóhelyük, a házhoz közeli keresztnél. Alig mondták el, szólt a síp és a többiek is megérkeztek.*

Szüleim rám néztek, hogy mi ez? Csak én értettem igazán az egészet. A legnagyobb fiú bőrig ázottan, de katonásan megállt előttem és elmondta az üzenetet: *„Parancsnok úr üdvözlését küldi. Az lesz a jel, hogy itt voltunk, és megmondjuk, Katóka kisasszony valóban itt van-e?”*

Meglepetéssel, édes-fájó érzéssel fogadtam az üzenetet. Ő ismeri legjobban a köztünk magasló korlátokat, és mégis... mégis féltékeny lenne? Tudni akarja, hogy valóban ide jöttem, ahogy mondtam? Megnyugtattott a gondolat, hogy legalább addig, amíg kiadta a napiparancsot a gyerekeknek, amíg rólam beszélt, addig rám gondolt. Tehát Őt is hasonló gondolatok foglalkoztatták, mint engem, ezért forróság árasztotta el a szívem.

Szegény gyerekek, teljesen eláztak, szárígtatták ruháikat. Még este vissza akartak menni, de nem engedhettük elindulni sötétedéskor ilyen nagy útra, szakadó esőben. Megnyugtattam őket, hogy az én felelősségemre maradjanak reggelig. Vacsorát készítettünk tíz éhes gyerekeknek. Óriási lábasban papriskás-krumpli készült finom füstölt kolbásszal, majd fejenként 2-2 pohár tejet ittak. Mind helyes, komoly fiú, Lajos diákjai. Néztem, ahogy kitágult, csillogó szemmel mesélték úti élményeiket, hogy találtak rám, miközben nyelték a finom friss tejet. Elkészítettük nekik az éjjeli szállást.

Miért, miért vagy nem, de este jóérzéssel, nyugodtan aludtam el. *Reggel néhány sort írtam, kimentetni őket, a felelősséget magamra hárítva. Leveletem természetesen szigorúan erre a témakörre korlátoztam. Olyan szívesen írtam volna mást is, gondolom, ő se bánná, de nem akartam, nehogy bárki félreértse, kifürkéssze kettőnk féltve őrzött titkát.* Reggeli után útnak indult a kis cserkészcsapat, nagy hálálkodással. Kedves gyerekek, úgy örültem nekik, és az üzenetnek, amit hoztak!

Gyorsan telnek a napok, már csak két nap van hátra, aztán vége a nyaralásnak. Ittlétem alatt a finomságokból jól kivettem a részem: a házi tej, a főtt kukorica, és sok gyümölcs, mind olyan csemege, ami hozzájárult ahhoz, hogy néhány kilót fölszedtem magamra.

Aranyszabadságom utolsó napja. – Úgy elszaladt az idő, észre se vettem. Nézem a szép tájat, nem tudok betelni vele. Nagyon kellemesen teltek napjaim, jó volt ilyen sokáig zavartalanul pihenni. Kár, hogy sokat esett az eső, itt annyit jelent, hogy jobb ki se mozdulni a nagy sár miatt, ilyenkor sokat olvastam.

Többet szerettem volna csak úgy, cél nélkül sétálni az erdőben, jó lett volna elmerengni a semmiben, élvezni ezt az egész csodás valószínűtlen valóságot. De így is nagyon jól tett nekem ez a pihenés. Fizikailag teljesen rendben vagyok, de lelkileg – sajnos, ugyanezt nem mondhatom el.

Szeptemberben kezdődtek a hétköznapiak. Egy délután bekopogtatott hozzánk Lajos. Majd' kiugrott a szívem a helyéből, mikor megláttam. Pityuval voltunk otthon, behívtuk. Udvariasan megköszönte a kis cserkészek vendéglátását, a gondoskodást. *De megtudtam, hogy helyettük egész éjjel neki kellett őrségben állnia. Jót nevettem, mert tudtam, legalább addig rám gondolt.*

Érdeklődött, mi történt az eltelt időben? Kérdezte, mik a terveim, a városban maradok-e, vagy megkezdem tanulmányaimat a képzőművészeti főiskolán?, ahogy terveztem. Akkor még nem dőlt el a további sorsom. Mikor elment, egész este kétségek közt vergődtem.

Névnapomon kedves meglepetés ért: Dr. K tanártól egy Missale-t kaptam ajándékba, névjegyével.

Eddig a visszaemlékezés a gyönyörű napokra. Most, hosszú évtizedek múlva kezembem a naplóm, benne féltve őrzött titkaimmal. Olvasom az ismert kézírását: „Elnézést kérek a késésért, de nyomát vesztettem, amíg ezt a megoldást megtaláltam. Szívélyes üdvözléssel, dátum, aláírás Dr. K L gimn. tanár”.

A könyv elejére pedig a következő kedves sorokat írta: „*Katóka! A liturgiába kapcsolódva érezze magát mindig a lelkek szent közösségében, – hogy nincs egyedül! Névnapjára hálás szeretettel küldi kedves szívességeiért: Dr. K L s. k.*”

Akkor este, olvasva a névjegyre és a könyvecskébe beírt szavakat, a meghatottságtól könnybe lábadt a szemem. Ima után arra gondoltam: Istenem, milyen csodálatos, hogy utunk keresztezte egymást, s milyen szívfájdító, hogy utjaink másfelé vittek. De így is szép volt, örökre emlékembe vésődtek az együtt töltött percek. Az a nap csodálatos volt, ahogy történt 18 éves koromban. Még most is fülembe cseng, ahogyan a gyorsírásfüzetemből velem együtt olvassa lágy, melegséggel átítatott hangján beszéde befejező mondatát: „*Ha valakit szeretiünk, igazán szeretiünk, arra mindig gondolnunk is kell...*”

Azt írtam a naplómba: „Arcát nem láttam, nem mertem oldalt fordulni, nem akartam, hogy észrevegye, hogy én értem, de úgy is tudta, érezte.” Igen tudtuk, éreztük mindketten. A meghatottságtól könnyes szemmel mondtam el esti imáimat és ezek a szép gondolatok ringattak álomba. Tudtam, hogy ezeket a gondolatokat, szavakat soha nem tudom elfelejteni.

Eddig a naplóidézet. Valóban, nem lehet elfelejteni, mert minden szava érzéssel teli s olyan igaz, olyan megható olyan gyönyörű, olyan emlékeztető, hogy amikor eszembe idézem, még ma is bearanyozza életem.

Szerelmi vallomás – forró nyár

MÉG TAVASZ VOLT, amikor Jutka a középiskola befejezése előtt állt, a férfi a gimnáziumban tanár és az iskola cserkészcsapatának parancsnoka. Szabad akadémia nyílt a városban, a lányt kérték arra, hogy az előadásokat gyorsírással jegyezze. Ígéretet kapott rá, hogy nem lesz nehéz az áttétel, mert szakmai segítséget kap, ezért elvállalta.

A tanárnak volt írógépe, a munkát ott folytatták. Jutka a gyorsírást olvasta, a tanár (nevezzük Lajosnak) átgondolva, gépbe diktálta a hűgának. A mamája finom almás pitével kedveskedett a szorgalmas társaságnak. Munka után kicsit még beszélgettek, tíz óra volt, mire befejezték. Lajos hazakísérte Jutkát.

Amikor mindketten ráértek, folytatták a beszédek áttételét írógépbe. Később már Jutka olvasta a sztenogramot, Lajos írta gépbe a szöveget. Közbe-közbe jókat nevettek. Tegnap a tanár váratlanul a lány felé fordult és azt kérdezte: – Nem maga írta ezt a kérdést Jutka?

– Miért kérdezném? – tűnődött Jutka, mert a papi nőtlenségről volt szó. Arra se emlékezett, ki volt a kérdező, de tény, hogy ezt többször fölvetik társaságban, még egyházi emberek közt is vita tárgyát képezi.

– Nem könnyű dolog valakinek 20-25 éves korában egész életre szólóan elköteleznie magát ilyen fontos kérdésben.

– Mennyivel könnyebb dönteni egész élete fölött annak, aki 18-24 évesen megházasodik?
– kérdezte Jutka, mert komoly gondolkodású ember előtt világos: házasságot, és a papi hivatást is életre szólóan kell eldönteni.

Ha egyiknél dönthet valaki ebben a korban, akkor a másikinál miért ne tehetné? Sőt, a papokat – már középiskolás kortól kezdve – úgy nevelik, hogy korábban megérnek a nagy elhatározásra, mint a többi fiatal.

Ebben egyetértettek mindketten. Befejezve a munkát, az emberi kézjegyekről esett szó köztük. Lajos elővette a könyvét, együtt nézegették.

A kéz vonásaiban benne van a múlt, a jövő. A lány tenyerét vizsgálva olvasta Lajos: „Ilyen ember nehezen befolyásolható (nőnél nehezen hódítható), tartózkodó, a baráti közeledést távoltartással fogadja, amint abban bizalmaskodást, vagy szerelmi közeledést fedez fel. A szellemi fejlődése befejeződött kialakulást mutat.

Bizonyos fokig függetleníteni tudja magát az erotikától, az életben mindig boldogul, és előbb-utóbb célhoz jut.” Utána intim rész következett, Jutka ijedten összecsapta a könyvet, nem engedte tovább olvasni. Azért kíváncsi volt a folytatásra, kölcsönkérte a könyvet. A férfi ismét hazakísérte, azt mondta Jutka bátyjának: épségben hazahoztam a húgodat.

Egy időre abba kellett hagyni a munkát, csak később, folytatták az írást. Lassan jöttek bele, de mostanában már mindig másra terelődött a szó köztük. Jutka azon csodálkozott, hogy a férfi folyékonyan tudja visszaolvasni a gyorsírást, pedig általában nehéz más jegyzetét felismerni. Amikor elakadt saját írásán, Lajos segítette ki, amin jókat nevetek. De ez nem volt igazi nevetés. Beteg volt, ezért kellett abbahagyni a munkát. Jutka érezte, mi játszódott le benne. Észlelte, mit érez iránta.

Tudta, teljesen ártatlan dolog, csak annyit éreztek mindketten, hogy egymás társaságában kellemes és jó lenni. Biztos, hogy a jó Isten mosolyogva nézi vergődésüket: rokon lelkek találkozását! Mégis: le kell győzni önmagukat, ami nehéz, nagyon nehéz. Küzdelem és harc, mégis borzalmasan jóérzés: Gondolatok és érzések harca...

Forró augusztus egyik szombatján volt az utolsó előadás. A terem asztalán gyönyörű rózsaszín szegfűcsokor pompázott. Jutka biztos volt benne, hogy érzései szerint pirosat tett volna oda, de a nagy nyilvánosság előtt mégsem tehette. Még sok írás volt hátra, egész hónapban tartott a beszédek áttétele.

Egy délután sor került rá, hogy Lajos beszédét tették át gyorsírásból. Megkérdezte Jutkát, hogy tetszik-e neki? – Igennel válaszolt. Zavarban volt a lány, nehezen tudta visszaolvasni a gyorsírást, ezért a füzet fölé hajolva, végig együtt betűzték a sztenogramot.

Arcát nem láthatta, és nem mert feléje fordulni...

Tisztában voltak egymás érzéseivel.

A szeretet titkairól szólt a beszéd, a befejezésben egy mondat nagyon meghatotta a lányt. Soha nem hallott még embert ilyen kellemes melegséggel átítatott hangon beszélni, ahogy halkan, lassan elszuttogta, mégis, mintha perzselt volna minden szó, amint hallgatta:

„Ha valakit szeretünk, igazán szeretünk, arra mindig gondolnunk kell, annak gondolatai, ügyei, problémái a miénk. Arca elkísér bennünket mindenhová. Éjjel és nappal tudatunkban hordozzuk annak valóságát, talán álmatlan éjszakák vívódásaiban is. Szóval: nem tudunk, és nem is akarunk szabadulni tőle”.

Milyen mély gondolatok, de mintha nem az előadáshoz kapcsolódna, inkább beillett egy vallomásnak, – a legszebb szerelmi vallomásnak! Utána a kézírásból analizált: Azt mondta: – Olyan írása van, mikor megláttam, még nem ismertem, de rögtön tudtam, hogy értékes kislány. Aztán szabadkozva célzott rá, valamivel honorálni szeretné, amiért az időt rászánta, de Jutka tiltakozott ellene: Erről szó se lehet – válaszolta határozottan, mert annyi jót és szépet tanultam, számomra olyan felemelő, olyan tiszta... és oly eszményi volt az egész...

– Ne értsen félre! – kérte búcsúzáskor Lajos. – (Annyira egyértelmű volt, nem is lehetne félreérteni, gondolta magában a lány, de hangosan azt kérdezte:)

– Én, pont én érteném félre? Én láttam, éreztem legbensőbb titkát, ezért nem értem félre. Hisz’ minden csak két lélekben játszódott le, két lélek vívódása volt a „végzet” ellen...

Két nap múlva bekopogott Lajos. Jutka szíve nagyot dobban, de közölte vele a jó hírt, hogy végre hazamehet pihenni. Bátyja nemsokára Budapestre megy, befejezni tanulmányait.

Jutkának útban szüleihez, eszébe jutott, hogy este arra kérte Lajos: „Gondoljon rám út közben, hogy tegnap reggel én is arra jártam”. Egész úton rá gondolt. Ő is ugyanezt a tájat nézte, erre járt. Elmélázva ballagott a lány, szomorú gondolatokkal telve. Milyen árva vagyok. Itt megyek egyedül, egy lélek sincs a közelemben, aki elterelné borús gondolataimat, aki megvigasztalna. Egyedül járom az „élet útjait”. Miért kellett találkozunk?

Az eredménye mindkettőnknek csak szenvedés és gyötrelem. Mégis: ez a gyötrődés olyan édes érzés. Mindkettőnk keze gúzsba kötve, hiába nyújtánánk egymás felé... nem foghatjuk meg egymás kezét... soha... soha!

Otthon a szüleinél csend és nyugalom vette körül. Gyönyörű a nyárest, a hold kikandikált a felhők közül, a fák félig eltakarták. Olyan jó pihenni, semmire sem gondolni. Semmire? Oh dehogy! Ábrándozni! Eszébe jutott és százszor ismételte magában, állandóan, refrénszerűen előjönnek gondolatban szavai: „*Ha valakit szeretünk, igazán szeretünk...*” Tudta, hogy ezt neki mondta, mégse mondhatta, hogy érti. Ő mégis tudta. Milyen szép, mégis fájó érzés. Lelkeinkkel szeretni egymást, igazán szeretni. De nem szabad ezzel az érzéssel foglalkozni. Úgy van, ahogyan ő lediktálta: Szóval: „*nem tudunk, de nem is akarunk szabadulni tőle*”.

Esténként kisétált az erdőbe naplementét nézni. Oly csodálatosan szép a nyári est. A fák közül kikandikál a sötétnarancsszínű napkorong, ahogy lassan halad, megy lefelé a láthatáron. Először egészben látszik, mindig lejjebb, lejjebb ér, aztán csak a fele van meg, már alig egy vékony ív, majd hirtelen eltűnik egészen, csak a felhők emlékeztetnek rá, amint tűzpiros színben kergetőznek fölötte. Szép volt az alkonyat. Ott ült a fűben, fejét egy fának támasztva, némán, mint akit megigéztek. Nézte a csodát. Láta a csodát! Fölbredve a mámorból, továbbsétált, emlékezetébe idézve Őt. Behunyt szeme előtt megjelent arca, de csak elmosódottan. De ő erősen, élethűen akarta látni! Azért van így, mert mindig oldalt ült mellette, félt felnézni, félt attól, ami mégis bekövetkezett...

Szent István napjára barátnője társasággal kirándulást szervezett a közeli kegyhelyre. Jutka elhatározta, hogy mindenképpen elmegy, mert Ő is ott pihen, látni akarja, hogy arcát, tekintetét örökre emlékezetébe vesse... Korán reggel indultak, sétálva tették meg az utat. Odaérve, Jutka egyenesen a templomba ment. Mise után véletlenül összefutott Lajossal. Tőle kért barátnőjének ivópoharat. Lajos érdeklődött, kikkel jött, meddig lesz itt? Elmondta, hogy társasággal van, nemsokára továbbmennek. Jutka észrevette, jobban szerette volna, ha egyedül lenne.

Beszélgetés közben a lány igyekezett örökre emlékezetébe vésni a férfi arcvonásait. Magában fájó szívvel búcsúzott minden közös szép emléktől. Vajon ő mit gondol? Ha beleláthatna gondolataiba... Erre a fejleményre soha nem gondolt.

Csak akkor, amikor érezte, hogy ő is... Igen. Csak akkor eszmélt rá, hogy milyen helyzetbe került, hogy rabja lett egy érzésnek, valakinek a gondolatai sajátjává váltak, hogy érzésben, gondolatban, lélekben már egyek, csak a valóságban nem. És a valóságban nem is lehet, soha nem lehet... Búcsúzásul kezet fogtak, mindkettőjüké remegett, Jutka még egyszer szemébe nézett, és látta, nagyon szomorú. Tekintetét örökre szívébe véste. Sietett a templomba háborgó lelkét imával csillapítani.

Hazafelé indultak. Este egy ismerős család születésnap vacsorájára voltak hivatalosak. A lány nem tudta beleélni magát a mulatságba, pedig szerette a társaságot. Szeme előtt megjelent az a különös szomorkás tekintet, miközben búcsúzáskor egymás felé nyújtották remegő kezüket...

És Jutka még azt hitte, hogy örökre búcsúztak. Tegnap estétől megint zuhog az eső, mégis meglepetés érte. Az ablakon kinézve, a fák között cserkésziúk ide-oda rohangálnak. Apukája behívta őket. Elmondták, honnan valók. A búcsúhelyről jöttek, egy „hölgyet” kell megtalálniuk. Parancsnok úr üzenetét kell átadniuk neki. A többiekkel a keresztnél találkoznak. Kint szólt a síp, megérkeztek. Jutka szülei ránéztek, hogy mi ez? Csak ő értette az egészet.

A legnagyobb fiú bőrig ázottan, katonásan állt előtte és elmondta az üzenetet: – „*Parancsnok úr üdvözlését küldi. Az lesz a jel, hogy itt voltunk, és megmondjuk, Jutka kisasszony valóban itt van-e?*”

Édes-fájó érzéssel fogadta az üzenetet. Ő ismeri legjobban a köztük magasló korlátokat, és mégis... mégis féltékeny lenne? Tudni akarja, valóban ide jött, ahová mondta?

Megnyugtatta a gondolat, hogy amíg kiadta a napiparancsot a gyerekeknek, addig rá gondolt. Tehát Őt is hasonló gondolatok foglalkoztatták, ezért forróság árasztotta el a szívét.

A gyerekek teljesen átáztak, szárították ruháikat. Nem indulhattak a fiúk ilyen nagy útra sötétedéskor, szakadó esőben. Vacsorát kapott a tíz éhes gyerek. Evés közben csillogó szemmel mesélték, hogy találtak ide.

Este olyan jóérzéssel, nyugodtan aludt el a lány. Reggel néhány sorban kimentette őket, a felelősséget magára hárítva. Levelét szigorúan erre a témakörre korlátozta. Szívesen írt volna mást is, talán, ő se bánná, de nem akarta, hogy bárki kifürkészsze kettőjük féltve őrzött titkát. Reggeli után hálálkodással indult útnak a kis cserkészcsapat.

Augusztus végén letelt a szabadság, vissza kellett menni. Nemsokára bekopogtatott hozzájuk Lajos. Jutkának majd' kiugrott a szíve a helyéből, mikor meglátta. Bátyjával volt otthon, behívták. Megköszönte a cserkészek vendéglátását. Helyettük egész éjjel ő állt őrésben. Ezen mindnyájan jót nevettek, de Jutka arra gondolt, hogy legalább addig is rá gondolt.

Érdeklődött, mi történt az eltelt időben? Kérdezte, sikerül-e tanulmányait folytatni a főiskolán. Mikor elment, Jutka egész este kétségek közt vergődött. Aztán névnapján kedves meglepetés érte: Lajostól egy Missale-t kapott ajándékba, benne a névjegye.

Eddig a visszaemlékezés a gyönyörű napokra.

Hosszú évtizedek múlva került Jutka kezébe a napló, féltve őrzött titkaival. Olvassa a jól ismert kézírást: „*Elnézést kérek a késésért, de nyomát vesztettem, amíg ezt a megoldást megtaláltam. Szívélyes üdvözléssel, dátum, aláírás Dr. K. L. gimn. tanár*”. Az imakönyv elejére pedig a következő sorokat írta: „*Kedves Jutka! A liturgiába kapcsolódva érezze magát mindig a lelkek szent közösségében, – hogy nincs egyedül! Névnapjára hálás szeretettel küldi kedves szívességeiért: Aláírás.*”

Visszaidézte a múltat. Akkor este ima után arra gondolt: Istenem, milyen csodálatos, hogy útjuk keresztezte egymást, mégis szívfájdító, hogy sorsuk másfelé vitték. De így is örökre emlékezetesek maradnak az együtt töltött percek.

Most is fülébe cseng, amint a gyorsírás-füzetből olvasta lágy, melegséggel átítatott hangján a saját beszéde befejező mondatát: „*Ha valakit szeretünk, igazán szeretünk, arra mindig gondolnunk kell...*”

Naplójából a következő szöveget olvassa: „*Arcát nem láttam, nem mertem oldalt fordulni, nehogy észrevegye, hogy én értem, de úgy is megérezte. Tudtuk mindketten. A meghatottságtól könnyes szemmel mondtam el esti imámat és ezek a szép gondolatok ringattak álomba. Tudom, hogy ezeket a gondolatokat, az Ő szavait soha nem lehet elfelejteni.*”

Eddig a naplódízet.

Könnyes szemei előtt megjelent a múlt, és halkan mondta: Valóban, nem tudom elfelejteni, mert minden szava érzéssel teli s olyan igaz, gyönyörű, megható, és emlékezetes számomra, hogy amikor eszembe idézem, még ma is bearanyozza életem.

Szerelmi vallomás – forró nyár (üvegerdő.)

MÉG TAVASZ VOLT, mikor Jutka a középiskola befejezése előtt állt, a férfi a gimnáziumban tanár és az iskola cserkészcsapatának parancsnoka. Szabad akadémia nyílt a városban, a lányt kérték arra, hogy az előadásokat gyorsírással jegyezze.

Ígéretet kapott rá, hogy nem lesz nehéz az áttétel, mert szakmai segítséget kap, ezért elvállalta. A tanárnak volt írógépe, a munkát ott folytatták. Jutka olvasta a gyorsírást, a tanár (nevezzük Lajosnak) átgondolva, gépbe mondta a hűgának.

A mamája finom almás pitével kedveskedett a szorgos társaságnak. Munka után kicsit még beszélgettek, tíz óra volt, mire befejezték. Lajos hazakísérte Jutkát.

Amikor mindketten ráértek, folytatták a beszédek áttételét. Később már Jutka olvasta a sztenogramot, Lajos gépbe írta a szöveget. Közbe-közbe jókat nevettek. Tegnap a tanár váratlanul a lány felé fordult és azt kérdezte: – Nem maga írta ezt a kérdést Jutka?

– Miért kérdezném? – tűnődött Jutka, mert a papi nőtlenségről volt szó. Arra se emlékezett, ki volt a kérdező, de tény, hogy ezt többször fölvetik társaságban, még egyházi emberek közt is vita tárgyát képezi.

– Nem könnyű dolog valakinek 20-25 éves korában egész életre szólóan elköteleznie magát ilyen fontos kérdésben.

– Mennyivel könnyebb dönteni egész élete fölött annak, aki 18-24 évesen megházasodik? – kérdezte Jutka, mert komoly gondolkodású ember előtt világos: házasságot, és a papi hivatást is életre szólóan kell eldönteni. Ha egyiknél dönthet valaki ebben a korban, akkor a másikinál miért ne tehetné? Sőt, a papokat – már középiskolás kortól kezdve – úgy nevelik, hogy korábban megérnek a nagy elhatározásra, mint a többi fiatal.

Ebben egyetértettek mindketten. Befejezve a munkát, az emberi kézjegyekről esett szó köztük. Lajos elővette a könyvét, együtt nézegették. A kéz vonásaiban benne van a múlt, a jövő.

A lány tenyerét vizsgálva olvasta Lajos: „Ilyen ember nehezen befolyásolható (nőnél nehezen hódítható), tartózkodó, a baráti közeledést távolytartással fogadja, amint abban bizalmaskodást, vagy szerelmi közeledést fedez fel. A szellemi fejlődése befejeződött kialakulást mutat. Bizonyos fokig függetleníteni tudja magát az erotikától, az életben mindig boldogul, és előbb-utóbb célhoz jut.” Utána intim rész következett, Jutka ijedten összezsápta a könyvet, nem engedte tovább olvasni. Azért kíváncsi volt a folytatásra, kölcsönkérte a könyvet. A férfi ismét hazakísérte, azt mondta Jutka bátyjának: épségben hazahoztam a hűgodat.

Egy időre abba kellett hagyni a munkát, csak később, folytatták az írást. Lassan jöttek bele, de mostanában már mindig másra terelődött a szó köztük.

Jutka azon csodálkozott, hogy a férfi folyékonyan tudja visszaolvasni a gyorsírást, pedig általában nehéz más jegyzetét felismerni. Amikor elakadt saját írásán, Lajos segítette ki, amin jókat nevettek. De ez nem volt igazi nevetés. Beteg volt, ezért kellett abbahagyni a munkát. Jutka érezte, mi játszódott le benne. Észlelte, mit érez iránta. Tudta, teljesen ártatlan dolog, csak annyit éreztek mindketten, hogy egymás társaságában kellemes és jó lenni. Biztos, hogy a jó Isten mosolyogva nézi vergődésüket: rokon lelkek találkozását! Mégis: le kell győzni önmagukat, ami nehéz, nagyon nehéz. Küzdelem és harc, mégis borzalmasan jóérzés: Gondolatok és érzések harca...

Forró augusztus egyik szombatján volt az utolsó előadás. A terem asztalán gyönyörű rózsaszín szegfűcsokor pompázott. Jutka biztos volt benne, hogy érzései szerint pirosat tett volna oda, de a nagy nyilvánosság előtt mégsem tehette. Még sok írás volt hátra, egész hónapban tartott a beszédek áttétele.

Egy délután Lajos beszédét tették át gyorsírásból. Megkérdezte Jutkát, hogy tetszik-e neki? – Igennel válaszolt. Zavarban volt a lány, nehezen tudta visszaolvasni a gyorsírást, ezért a füzet fölé hajolva, végig együtt betűzték a sztenogramot. Arcát nem láthatta, és nem mert feléje fordulni... Tisztában voltak egymás érzéseivel.

A szeretet titkairól szólt a beszéd, a befejezésben egy mondat nagyon meghatotta a lányt. Soha nem hallott még embert ilyen kellemes melegséggel átítatott hangon beszélni, ahogy halkan, lassan elszuttogta, mégis, mintha perzselt volna minden szó, amint hallgatta:

„Ha valakit szeretünk, igazán szeretünk, arra mindig gondolnunk kell, annak gondolatai, ügyei, problémái a miénk. Arca elkísér bennünket mindenhová. Éjjel és nappal tudatunkban hordozzuk annak valóságát, talán álmatlan éjszakák vívódásaiban is. Szóval: nem tudunk, és nem is akarunk szabadulni tőle”.

Gyönyörű gondolatok, de mintha nem az előadáshoz kapcsolódna, inkább beillett egy vallomásnak, – a legszebb szerelmi vallomásnak! Utána a kézírásból analizált: Azt mondta: – Olyan írása van, mikor megláttam, még nem ismertem, de rögtön tudtam, hogy értékes kislány. Aztán szabadkozva célzott rá, valamivel honorálni szeretné, amiért az időt rászánta, de Jutka tiltakozott ellene. – Erről szó se lehet – válaszolta határozottan – mert annyi jót és szépet tanultam, számomra olyan felemelő, olyan tiszta... és oly eszményi volt az egész...

– Ne értsen félre! – kérte búcsúzáskor Lajos. – (Annyira egyértelmű volt, nem is lehetne félreérteni, gondolta magában a lány, de hangosan azt kérdezte:)

– Én, pont én érteném félre? Én láttam, éreztem legbensőbb titkát, ezért nem értem félre. Hisz’ minden csak két lélekben játszódtott le, két lélek vívódása volt a „végzet” ellen...

Két nap múlva bekopogott Lajos. Jutka szíve nagyot dobban, de közölte vele a jó hírt, hogy végre hazamehet pihenni. Bátyja nemsokára Budapestre megy, befejezni tanulmányait.

Jutkának útban szüleihez, eszébe jutott, hogy este arra kérte Lajos: „Gondoljon rám út közben, hogy tegnap reggel én is arra jártam”. Egész úton rá gondolt. Ő is ugyanezt a tájat nézte, erre járt. Elmélázva ballagott a lány, szomorú gondolatokkal telve. Milyen árva vagyok. Itt megyek egyedül, egy lélek sincs a közelemben, aki elterelné borús gondolataimat, aki megvigasztalna. Egyedül járom az „élet útjait”. Miért kellett találkozunk? Az eredménye mindkettőnknek csak szenvedés és gyötrelm. Mégis: ez a gyötrődés olyan édes érzés. Mindkettőnk keze gúzsba kötve, hiába nyújtánánk egymás felé... nem foghatjuk meg egymás kezét... soha... soha!

Otthon csend és nyugalom vette körül. Gyönyörű a nyárest, a hold kikandikált a felhők közül, a fák félig eltakarták. Olyan jó pihenni, semmire sem gondolni. Semmire? Oh dehogy! Ábrándozni! Eszébe jutott és százszor ismételte magában, állandóan, refrénszerűen előjönnek gondolatban szavai: „Ha valakit szeretünk, igazán szeretünk...” Tudta, hogy ezt neki mondta, mégse mondhatta, hogy érti. Ő mégis tudta. Milyen szép, mégis fájó érzés. Lelkeinkkel szeretni egymást, igazán szeretni. De nem szabad ezzel az érzéssel foglalkozni. Úgy van, ahogyan ő lediktálta: Szóval: „... nem tudunk, de nem is akarunk szabadulni tőle”.

Esténként kisétált az erdőbe naplementét nézni. Oly csodálatosan szép a nyári est. A fák közül kikandikál a sötétnarancsszínű napkorong, ahogy lassan halad, megy lefelé a láthatáron. Először egészben látszik, mindig lejjebb, lejjebb ér, aztán csak a fele van meg, már alig egy vékony ív, majd hirtelen eltűnik egészen, csak a felhők emlékeztetnek rá, amint tűzpiros színben kergetőznek fölötte. Szép volt az alkonyat. Ott ült a fűben, fejét egy fának támasztva, némán, mint akit megigéztek. Nézte a csodát. Látta a csodát!

Fölbredve a mámból, továbbsétált, emlékezetébe idézve Őt. Behunyt szeme előtt megjelent arca, de csak elmosódottan. De ő erősen, élethűen akarta látni! Azért van így, mert mindig oldalt ült mellette, félt felnézni, félt attól, ami mégis bekövetkezett...

Szent István napjára barátnője társasággal kirándulást szervezett a közeli kegyhelyre. Jutka elhatározta, hogy mindenképpen elmegy, mert Ő is ott pihen, és látni akarja, hogy arcát, tekintetét örökre emlékezetébe vesse... Korán reggel indultak, sétálva tették meg az utat. Odaérve, egyenesen a templomba ment Jutka.

Mise után véletlenül összefutott Lajossal. Tőle kért Piroskának ivópoharat. Lajos érdeklődött, kikkel jött, meddig lesz itt? Elmondta, hogy társasággal van, nemsokára továbbmennek. Jutka észrevette, jobban szerette volna, ha egyedül lenne.

Beszélgetés közben a lány igyekezett örökre emlékezetébe vésni a férfi arcvonásait. – Magában fájó szívvel búcsúzott minden közös szép emléktől. Vajon ő mit gondol? Ha beleláthatna gondolataiba...

Erre a fejleményre soha nem gondolt. Csak akkor, amikor érezte, hogy ő... Igen. Csak akkor eszmélt rá, hogy milyen helyzetbe került, hogy rabja lett egy érzésnek, valakinek a gondolatai sajátjává váltak, hogy érzésben, gondolatban, lélekben már egyek, csak a valóságban nem. És a valóságban nem is lehet, soha nem lehet...

Búcsúzásul kezet fogtak, mindkettőjüké remegett, Jutka még egyszer szemébe nézett, és látta, nagyon szomorú. Tekintetét örökre szívébe véste. Sietett a templomba háborgó lelkét imával csillapítani.

Hazafelé indultak. Este egy ismerős család születésnap vacsorájára voltak hivatalosak. A lány nem tudta beleélni magát a multságba, pedig szerette a társaságot. De szeme előtt megjelent az a különös szomorkás tekintet, miközben búcsúzáskor egymás felé nyújtották remegő kezüket...

És Jutka még azt hitte, hogy örökre búcsúztak. Tegnap estétől megint zuhog az eső, mégis meglepetés érte. Az ablakon kinézve, a fák között cserkésziúk ide-oda rohangálnak. Apukája behívta őket. Elmondták, honnan valók. A búcsúhelyről jöttek, egy „hölgyet” kell megtalálniuk. Parancsnok úr üzenetét kell átadniuk neki. A többiekkel a keresztnél találkoznak. Kint szólt a síp, megérkeztek. Jutka szülei ránéztek, hogy mi ez? Csak ő értette igazán az egészet. A legnagyobb fiú bőrig ázottan, katonásan megállt előtt és elmondta az üzenetet: – „Parancsnok úr üdvözlét küldi. Az lesz a jel, hogy itt voltunk, és megmondjuk, Jutka kisasszony valóban itt van-e?”

Édes-fájó érzéssel fogadta az üzenetet. Ő ismeri legjobban a köztük magasló korlátokat, és mégis... mégis féltékeny lenne? Tudni akarja, hogy valóban ide jött, ahová mondta? Megnyugtatta a gondolat, hogy amíg kiadta a napiparancsot a gyerekeknek, addig rá gondolt. Tehát Őt is hasonló gondolatok foglalkoztatták, ezért forróság árasztotta el a szívét.

A gyerekek teljesen átáztak, száríttgatták ruháikat. Nem indulhattak a fiúk ilyen nagy útra sötétedéskor, szakadó esőben. Vacsorát kapott a tíz éhes gyerek. Evés közben csillogó szemmel mesélték, hogy találtak ide.

Este olyan jóérzéssel, nyugodtan aludt el a lány. Reggel néhány sorban kimentette őket, a felelősséget magára hárítva. Levelét szigorúan erre a témakörre korlátozta. Szívesen írt volna mást is, talán, ő se bánná, de nem akarta, hogy bárki kifürkéssze kettőjük féltve őrzött titkát. Reggeli után hálálkodással indult útnak a kis csapat.

Augusztus végén letelt a szabadság, vissza kellett menni. Nemsokára bekopogtatott hozzájuk Lajos. Majd’ kiugrott a szíve Jutkának a helyéből, mikor meglátta. Bátyjával volt otthon, behívták. Megköszönte a cserkészek vendéglátását. Helyettük egész éjjel ő állt őrségben. Ezen mindnyájan jót nevettek, de Jutka arra gondolt, hogy legalább addig is rá gondolt.

Érdeklődött, mi történt az eltelt időben? Kérdezte, sikerül-e tanulmányait folytatni a főiskolán. Mikor elment, Jutka egész este kétségek közt vergődött. Aztán névnapján kedves meglepetés érte: Lajostól egy Missale-t kapott ajándékba, benne a névjegye.

Eddig a visszaemlékezés a gyönyörű napokra.

Hosszú évtizedek múlva került Jutka kezébe a napló, féltve őrzött titkaival. Olvassa a jól ismert kézírást: „Elnézést kérek a késésért, de nyomát vesztettem, amíg ezt a megoldást megtaláltam. Szívélyes üdvözléssel, dátum, aláírás Dr. K. L. gimn. tanár”. Az imakönyv elejére pedig a következő sorokat írta: „Kedves Jutka! A liturgiába kapcsolódva érezze magát mindig a lelkek szent közösségében, – hogy nincs egyedül! Névnapjára hálás szeretettel küldi kedves szívességeiért: Aláírás.”

Visszaidézte a múltat. Akkor este ima után arra gondolt: Istenem, milyen csodálatos, hogy útjuk keresztezte egymást, – szívfájdító, hogy mégis másfelé vitték. De így is örökre emlékezetesek maradnak az együtt töltött percek.

Most is fülébe cseng, amint a gyorsírás-füzetből olvasta lány, melegséggel átítatott hangján beszédének befejező mondatát: „Ha valakit szeretünk, igazán szeretünk, arra mindig gondolnunk kell...”

Naplójából olvas egy részt: „Arcát nem láttam, nem mertem oldalt fordulni, nehogy észrevegye, hogy én értem, de úgy is megérezte. Tudtuk mindketten.

A meghatottságtól könnyes szemmel mondtam el esti imámat és ezek a szép gondolatok ringattak álomba. Tudom, hogy ezeket a gondolatokat, az Ő szavait soha nem lehet elfelejteni.”

Eddig a naplódízet.

Könnyes szemei előtt megjelenik a múlt, és halkán mondja: Valóban, nem tudom elfelejteni, mert minden szava érzéssel teli s olyan igaz, gyönyörű, megható, és emlékezetes számomra, hogy amikor eszembe idézem, még ma is bearanyozza életem.

A legszebb szerelmi vallomás (Üvegerdő)

Naplókivonatok 1946

TAVASZ VOLT AKKOR IS, MINT MOST. Nekem nem is először, eszembe jutott az a gyönyörű tavasz, amikor Lajossal találkoztam. A középiskola befejezése előtt álltam, Lajos a város gimnáziumában tanított (nem ott, ahol én), és a cserkészcsapat parancsnoka volt. Én a humán tárgyak mellett gyakorlati tantárgyakat, köztük gyorsírást is tanultam. Szabad akadémia nyílt a városban, Lajos engem kért föl, hogy az esti órákban az előadásokat jegyezzem gyorsírással. Ígéretet kaptam rá, hogy szakmai segítséget kapok, ezért vállaltam.

Ebéd után olvasgattam, később úgy elaludtam, hogy csak ötkor ébredtem fel. Bántott, mert félőre kellett volna mennem dr. K tanárhoz, a múlt héten két alkalommal leírt gyorsírást átadni. Sietve készültem.

Csengetnek, ő áll az ajtóban; arra gondolt, hogy megfélekeztem róla. Bátyám itthon volt, kicsit beszélgettünk, aztán indultunk hozzájuk, mert neki van írógépe. Én olvasom a gyorsírás szövegét, ő átgondolva, gépbe diktálja a hűgának. Már annyira benne vagyunk, hogy egészen jól haladunk vele. A mamája finom almás pitével kedveskedett a szorgos társaságnak. Mikor végeztünk, még beszélgettünk; Lajos érdeklődött az otthoniak iránt. Tíz óra volt, mire befejeztük. Hazakísért.

Annak a tavasznak, és nyárnak talán minden napjára emlékszem. Gyorsan teltek a napok, annyira el voltam foglalva, de azért bátyámmal jártunk a strandra fürödni. Azt hittem, hogy már elfelejtettem úszni, de jól megy. Szerencsére ma borús volt az idő, a fürdésről le kellett mondanunk, nem fáj a szívem a víz után. Ugyanis írjuk a beszédeket. Már jól összehangoljuk a munkát, én olvasom a szöveget, Lajos rögtön gépbe írja. Közbe-közbe jókat nevetünk. Tegnap például azon a részen, ahol a felszólalásokat, kérdéseket írtuk. Felém fordult és váratlanul megkérdezte: Nem maga írta ezt a kérdést, Katóka?

– Ééén... miért kérdezném? Ugyanis a papi nőtlenségről volt szó. Már nem emlékszem rá, ki volt a kérdező, de tény, hogy ez gyakran társaságban is fölvetődik.

Gyakori téma, – s Lajos többször forog egyházi emberek között, azt mondta – még köztük is sokszor előfordul. Majd hozzátette: bizony nem könnyű dolog valakinek 20-25 évesen egész életre szólóan elköteleznie magát ilyen fontos kérdésben.

Én visszakérdeztem: Mennyivel könnyebb dönteni annak, aki 20-22 évesen megházasodik? Mert komoly gondolkodású ember előtt világos: a házasságot és a papi hivatást is életre szólóan döntjük el. Ha egyiknél lehet, a másiknál miért ne tehetne dönteni ebben a korban? Sőt, szerintem a papokat már úgy nevelik – legtöbbször középiskolás koruktól kezdve – hogy korábban megérnek a nagy elhatározásra, mint a többi fiatal. Ebben mindketten egyetértettünk.

A munkát befejezve, szó esett az emberi kézjegyekről, őt is érdekli ez.

Szóvá tettem, hogy mit mondott nekem barátnőm a napokban, amikor Pityu bátyámmal meglátogattam. Nekem is van egy ilyen könyvem, a címe: „Amit a kéz beszél”, amit gyakran forgatok. A kéz vonásaiban sok minden meg van írva. Persze ha valaki ért hozzá, benne van a múltunk, a jövőnk.

Éva sok érdekes dolgot mondott, amiken elgondolkoztam vagy csodálkoztam, de később rájöttem, hogy volt alapja. Lajos is elővette a grafológia tárgyú könyvét, együtt nézegettük. Aztán érdeklődve tanulmányozni kezdte tenyerem vonásait, szerinte sok jót mutat. Én erre azt feleltem: ha ez így van, nem az én érdemem, adottság, Isten ajándéka.

– Az életvonal és a fejevonal elég távol esik egymástól, ami apróbb hibák mellett sok pozitívumot jelent. A könyvből olvasta fel, közben a tenyeremet vizsgálva (pontosan idézem): „*Heves, impulzív elhatározás, elsietése a dolgoknak, nagy vállalkozási kedv, túlzott önbizalom, merész elhatározások jellemzik, esetleg egészen a meggondolatlanságig.*”

– Eddig nem valami jó, jegyeztem meg, majd megint ő folytatta: „*Ilyen ember nem hatalmaskodó, nehezen befolyásolható (nőnél nehezen hódítható), sőt, az illető mindig hajlamos bizonyos tartózkodó viselkedésre, a baráti közeledés távoltartására, amint abban bizalmaskodást, udvarlást vagy szerelmi közeledést, befonni akarást vél, felfedezni. Szellemi fejlődése már bizonyos befejeződött kialakulást mutat. Az illető már bizonyos fokig függetleníteni tudja magát az erotikától, az ösztönös elfogultságtól. Az ilyen különvált élet-fejvonalú emberek az életben mindig boldogulnak, és előbb-utóbb célhoz jutnak.*”

Utána olyan intim rész következett, gyorsan összecsaptam a könyvet, mert nem tudhattam, hogy rám vonatkozik-e, és nem engedtem, hogy ezután tovább vizsgálja a tenyeremet. Kölcsönkértem a könyvet, hogy otthon böngésszem tovább.

Az idő már nagyon előrehaladt, ma is hazakísért, a bátyámnak mondta: épségben hazahoztam a húgodat.

Az akadémiai esték rendszeresen folytak, szerettem hallgatni az előadásokat. Mindig vártam ezeket az estéket. Mindkettőnknek más elfoglaltsága is volt, egy időre abbahagytuk a munkát, de aztán ismét *eljött értem dr. K. Lajos, és kért, hogy folytassuk az írás áttételét.*

Kicsit lassan jöttünk bele a rendes kerékvágásba, mindig másra terelődött a szó. Azon csodálkoztam, ha kezébe veszi a gyorsírásfüzetemet, folyékonyan olvassa vissza, pedig általában nehéz más gyorsírás-jegyzetét felismerni. Amikor elakadtam saját írásomon, kisegített, amin jókat nevtünk. De ez nem olyan igazi nevetés volt.

Közben majd’ megszakadt a szívem, mikor mondta, hogy beteg volt, ezért kellett abbahagynunk a munkát. Tudom, mi játszódott le benne.

Nem először észleltem már az érzelmeit. Tudom, teljesen ártatlan dolog, csak annyit érzünk mindketten, hogy egymás mellett kellemes és jó lenni. Biztos, hogy a jó Isten is mosolyogva nézi vergődésünket: rokon lelkek találkozását! Mégis: le kell győzni érzelmeinket, de nehéz, nagyon nehéz. Borzalmas jóérzés: Gondolatok és érzések harca...

Emlékszem még a napra is: augusztus 10-én, egy szombati napon volt az utolsó akadémiai előadás.

Búcsúzó. Kár, hogy vége. A teremben, az asztalomon gyönyörű rózsaszín szegfűcsokor pompázott. Vajon ki tehette oda? (Mintha nem tudnám!) Biztos voltam benne, hogy érzései szerint piros virággal kedveskedett volna, de nagy nyilvánosság előtt mégsem tehette. Meghatódva néztem.

Egész hónapban tartott a gyorsírás áttétele. Olyan megható volt, ma délután az ő beszédét írtuk át gyorsírásból. Szépen haladtunk vele. A végén megkérdezte, hogy tetszik-e?

– Igen! – válaszoltam.

– Sok mindentől függ, felelte attól, hogy milyen gondolataim jönnek.

Nehezen tudtam visszaolvasni a gyorsírást, hiszen már rég’ írtam, így a füzet fölé hajolva, végig együtt betűztük a sztenogramot. Nem láttam az arcát, nem mertem oldalt fordulni, nem akartam, hogy észrevegye, hogy én értem, de úgy is tudta!

A szeretet titkairól szólt a beszéde, a befejezésben van egy mondat, ami nagyon meghatott. Soha nem hallottam még embert így beszélni, ilyen kellemes, melegséggel átítatott hangon, ahogy halkán, lassan elszuttogta, mégis, mintha perzselt volna minden szó, amint hallgattam:

„Ha valakit szeretünk, igazán szeretünk, arra mindig gondolnunk is kell, annak gondolatai, ügyei, problémái a miénk. Arca elkísér bennünket mindenhová.

Éjjel és nappal tudatunkban hordozzuk annak valóságát, talán álmatlan éjszakák vívódásaiban is. Szóval: Nem tudunk, és nem is akarunk szabadulni tőle”.

Gyönyörű gondolatok, mégis, mintha nem az előadáshoz kapcsolódnék, inkább (végig se merem gondolni) beillett egy vallomásnak, – *a legszebb szerelmi vallomásnak!* Istenem! Milyen kifürkészhetetlenek a gondolataid!

Később abból a kézírásomból analizált, amit a gondolatok-gyűjteményből írtam ki, a Hindu Hitregéből. A végén megjegyezte: – Olyan írása van – nemcsak a külalakot tekintve – hogy mikor megláttam, még nem ismertem, de rögtön tudtam, hogy értékes kislány.

Utána szabadkozva célzott rá, valamivel honorálni szeretné, amiért időmet rászántam. Én határozottan válaszoltam, hogy erről szó sem lehet, mert annyi jót és szépet tanultam, ami mással nem pótolható. Számomra olyan felemelő, olyan tiszta... és oly eszményi volt az egész...

Búcsúzáskor arra kért: Ne értsem őt félre! (Annyira egyértelmű volt, nem is lehetne félreérteni, gondoltam magamban, de hangosan a következőket mondtam.)

– Én, pont én érteném félre? – nyugtattam meg, hiszen én láttam, éreztem legbensőbb titkát, ezért nem érthetem félre. Hisz minden csak két lélekben játszódtott le, két lélek vívódása volt a „végzet” ellen... És szenvedéssel, gyötrellemmel bár, de emelt fővel mondhatjuk, győztünk. Legyőztük önmagunkat!

Két nap múlva fölkeresett. Közöltem vele a jó hírt, hogy végre megyek vakációra. Pityu nemsokára Budapestre megy, befejezni tanulmányait. Elkészítette – az ónix-kő berakásos aranykeresztet, amit Lajos az édesanyjának szánt. Nagyon tetszett neki. Valóban gyönyörű darab, pedig bátyámnak ezek voltak az első munkái.

Út közben szüleimhez eszembe jutott, hogy este arra kért: *„Út közben gondoljon rám, hogy az előző reggel én is arra jártam”.* Egész úton rá gondoltam. Tegnap ugyanezt a tájat nézte, erre járt és talán ő is velem volt gondolatban. Hiszen azt írta le abban a mondatban: *„arca elkísér bennünket mindenhová...”*

Elmélázva ballagtam az állomástól hazafelé, úgy is mondhatnám, hogy elkeseredve. Milyen árva vagyok. Itt megyek egyedül, egy lélek sincs közelemben, aki elterelné borús gondolataimat, aki megvigasztalna. Egyedül járom az „élet útjait”. Miért kellett találkozunk? Az eredménye mindkettőnknek csak szenvedés és gyötrellem. Mégis: a gyötrődés, ez a fájdalom olyan édes érzés. Mindkettőnk keze gúzsba kötve, hiába nyújtánánk egymás felé... nem foghatjuk meg egymás kezét soha, soha!

Szüleim örömmel fogadtak. Otthonukban csend és nyugalom vett körül. Éjjel szörnyű szélviharra ébredtem. Aztán egyszerre elállt a jégeső, csendes eső váltotta fel. Reggel későn ébredtem. Ahogy kinéztem az ablakon, láttam, hogy súlyos kárt okozott a jégverés. Ebéd után megint aludtam, aztán napoztam az erdőszélen.

Estefelé kísértáltam az erdőbe naplementét nézni.

Olyan szép, oly csodálatosan szép volt az est. A fák közül kikandikál a sötétnarancsszínű napkorong, ahogy lassan halad, megy lefelé a láthatáron. Először egészben látszik, mindig lejjebb, lejjebb ér, már csak a fele van meg, majd alig egy vékony ív, aztán hirtelen eltűnik egészen, csak a felhők emlékeztetnek rá, amint tűzpiros színben kergetőznek fölötte. Szép volt az alkonyat. Ott ültem a fűben, fejemet egy fának támasztva, némán, mint akit megigéztek. Néztem a csodát. Láttam a csodát!

Fölbredve a mámorból, továbbsétáltam, emlékezetembe idézve Őt. Behunyt szemmel magam elé parancsolva az arcát: Megjelent előttem, de csak elmosódottan.

De én erősen, élethűen akartam látni! Talán kétszer sikerült is, de csak egy-egy pillanatra. Azért van így, mert mindig oldalt ültem mellette, nem akartam felnézni, féltem, attól féltem, ami úgylis bekövetkezett...

Dúdolva indultam hazafelé, – hozzá szállt a dalom.

„Mért hideg a lelked forró nyári este, mért bolyong a lelkem, lelkedet keresve. Könnyeim utánad miért is peregnek? Ilyen bánatosan, ilyen halálosan, miért is szeretlek?”

Gyönyörű a nyárest, a hold kikandikál a felhők közül, a fák félig eltakarják. Olyan jó itthon pihenni, semmire sem gondolni. Semmire? Oh, dehogy, szó sincs róla! Ábrándozni!

Eszembe jutott és százszor ismételtam magamban, szavai gondolatban állandóan, refrénszerűen előjönnek: „*Ha valakit szeretünk, igazán szeretünk...*” Igen, tudom, ezt nekem mondta. De én nem mondhattam, hogy értem. Ő mégis tudta. Milyen szép, mégis fájó érzés. Lelkeinkkel szeretjük, igazán szeretjük egymást. Azonban nem szabad ezzel az érzéssel foglalkozni. De úgy van, ahogyan ő lediktálta: Szóval: „*nem tudunk, és nem is akarunk szabadulni tőle*”.

Vasárnap ebéd után pihentem, közben elnyomott az álom. Fölébredve kiültünk a folyosóra, olvastam, de nem sokáig, mert jöttek a lányok, később a fiúk is, tangóharmonikával.

Jó hangulat kerekedett, énekszó, vidámság. Besötétedett, a lányok kört képezve táncoltak, a fiúk a folyosón ülve nézték őket, közben énekeltek. Kedves volt ez a csendes este, felettünk a csillagos ég. Egyszerűség, romlatlan, tiszta jókedv.

Már negyedik napja pihenek szüleimnél. Semmi gondom, anyukám etet, azt mondja, borzasztóan nézek ki, annyira lefogytam. Finom ételeket főz, és sok gyümölcsöt kell ennem, vacsora után még fél liter tejet is megitat velem. Ha visszamegyek, meg sem ismernek majd.

Egész délután várakozással telt, mert barátnőm megígérte, hogy eljönnek hozzánk megbeszélni a másnapi út részleteit. Már mindjárt hatóra, és még nincsenek itt.

Elhatároztam, én még ma átmegyek hozzájuk, és reggel onnan indulunk a búcsújáráhelyre. Nem voltam egyedül, két lány csatlakozott hozzám. Az erdőn keresztül vitt az út, amerre én még sosem jártam.

Szent István napjára kirándulást szerveztünk a közeli kegyhelyre. Mindenképpen elme- gyek, mert Lajos ott pihen, talán vár engem.

Már csak ezért is, mindenképpen látni akarom, hogy arcát, tekintetét jól, örökre emlékeze- tembe véssem.

Korán reggel társasággal indultunk. Kényelmesen sétálva tettük meg az utat. Odaérve, két- felé váltunk, többen evangélikusok, ők a sátrakhoz tartottak, én egyenesen a templomba mentem. Megkérdeztem egyik atyától, hogy itt van-e dr. K Lajos tanár úr, aki arról tájékoz- tatott, hogy idejön néhány napra, pihenni.

Mise után véletlenül összefutottunk. Piroska elfelejtett a csomagjába ivópoharat tenni, ezért kért, hogy szerezzek neki valahonnan.

Lajostól kértem. Megkérdezte, kikkel jöttem, és meddig leszek itt? Elmondtam, hogy társasággal vagyok, és nemsokára továbbmegyünk. Észrevettem, hogy jobban szeretne volna, ha csak magam lennék. Beszélgetés közben kihasználva az alkalmat, igyekeztem örökre emlé- kezetembe vésni tekintetét, arcvonásait. Magamban fájó szívvel búcsúztam minden közös szép emléktől.

Vajon ő mit gondolt? Ha beleláthatnék gondolataiba... Hibásak vagyunk-e ebben az egészben? Erre a fejleményre soha gondolni sem mertem volna.

Csak akkor, amikor éreztem, hogy ő... Igen. Csak akkor eszméltem rá, hogy milyen helyzetbe kerültem, hogy én is rabja lettem egy érzésnek, valakinek a gondolatai az enyéimmé váltak, hogy ő és én érzésben, gondolatban és lélekben egyek vagyunk, csak a valóságban nem. És a valóságban nem lehet, soha nem lehet! Búcsúzásul kezét fogtunk, mindkettőnké remegett, még egyszer szemébe néztem, láttam, nagyon szomorú. Ezt a tekintetét örökre szívembe vésem.

Nemsokára találkozott kis társaságunk, én még beadtam a csészét, és bementem a templomba háborgó lelkemet imával csillapítani. Nemsokára hazafelé indultunk. A szövetkezet vezetője vacsorára hívta az ifjúságot, mert diák fiuk születésnapját ünneplik. Nagy trakta volt, rántott csirke, sült kacska, mindenféle körettel, utána torta és többféle sütemény, likőr, gyümölcs, minden finoman készítve. Utána multság kezdődött. Én ugyan már legszívesebben hazaindultam volna, de Piroska biztosított róla, hogy – kérésükre – anyukám 2-3 napra elengedett.

Fáradt voltam, lábam feltörte a szandál, de itt pihenni igazán nem lehetett. Valahogy nem tudtam beleélni magam a multságba, pedig igazán szeretem a társaságot, és nem szoktam elmulasztani a tánc lehetőségét sem, de most nem volt kedvemre az egész.

Szemem előtt mindig egy szempár jelent meg azzal a különös szomorkás tekintettel, ahogy búcsúra egymás felé nyújtjuk remegő kezünket... Még pihenés közben is sokszor eszembe jut a bizonytalanság, egy egész keserű jövőkép gyötör untalan. Minden este zsebkendővel alszom el, és saját sírásomra ébredek. Talán hiába jöttem pihenni? Lehet, hogy testben megerősödve térhetek vissza, de lélekben nem lesz többé nyugalom.

És én azt hittem, hogy örökre búcsúzunk. Tegnap estétől megint zuhog az eső, nekem mégis meglepetésben volt részem. Ahogy kinéztem az ablakon, néhány cserkészfiút láttam, amint ide-oda rohangálnak a fák között, mintha nem is tudnák, kit vagy mit keresnek.

Apukám behívta őket. Beszélgetés közben kitűnt, honnan valók, de most ők is a búcsúhelyről jöttek, azzal a feladattal megbízva, hogy *egy „hölgyet” kell megtalálniuk. Ahogy ők mondták, a parancsnok úr üzenetét kell átadniuk.* Még mások is jönnek, itt a találkozóhelyük, a házhoz közeli keresztnél. Alig mondták el, szólt a síp és a többiek is megérkeztek.

Szüleim rám néztek, hogy mi ez? Csak én értettem igazán az egészet. A legnagyobb fiú bőrig ázottan, de katonásan megállt előttem és elmondta az üzenetet: *„Parancsnok úr üdvözlését küldi. Az lesz a jel, hogy itt voltunk, és megmondjuk, Katóka kisasszony valóban itt van-e?”*

Meglepetéssel, édes-fájó érzéssel fogadtam az üzenetet. Ő ismeri legjobban a köztünk magasló korlátokat, és mégis... mégis féltékeny lenne? Tudni akarja, hogy valóban ide jöttem-e, ahová mondtam?

A gondolat megnyugtató, hogy legalább addig, amíg kiadta a napiparancsot a gyerekeknek, amíg rólam beszélt, addig rám gondolt. Tehát Őt is hasonló gondolatok foglalkoztatták, mint engem, ezért forróság árasztotta el a szívemet.

Szegény gyerekek, teljesen eláztak, szárígtatták ruháikat. Még este vissza akartak menni, de nem engedhettük elindulni sötétedéskor ilyen nagy útra, szakadó esőben. Megnyugtattam őket, hogy az én felelősségemre maradjanak reggelig. Vacsorát készítettünk tíz éhes gyereknek. Óriási lábasban papriskás-krumpli készült finom füstölt kolbásszal, majd fejenként 2-2 pohár tejet ittak. Mind helyes, komoly fiú, Lajos diákjai. Néztem, ahogy kitágult, csillogó szemmel mesélték úti élményeiket, hogy találtak rám, miközben nyelték a finom friss tejet.

Éjszakára szállást készítettük nekik.

Miért, miért nem, de este jóérzéssel, nyugodtan aludtam el. Reggel néhány sort írtam, kimentetni a fiúkat, a felelősséget magamra hárítva. Leveletem természetesen szigorúan erre a témakörre korlátoztam.

Szívesen írtam volna mást is, gondolom, ő se bánná, de nem akartam, nehogy bárki félreértse, kifürkéssze kettőnk féltve őrzött titkát. Reggeli után útnak indult a kis cserkészcsapat, nagy hálálkodással. Kedves gyerekek, úgy örültem nekik, és az üzenetnek, amit hoztak!

Gyorsan telnek a napok, már csak két nap van hátra, és *vége a nyaralásnak.* Amíg itt voltam, a finomságból kivehettem a részem: házi tej, főtt kukorica, és sok gyümölcs, mind olyan csemege, ami hozzájárult ahhoz, hogy néhány kilót fölszedjek magamra.

Aranyszabadságom utolsó napja. Elszaladt az idő, észre se vettem. Nézem a szép tájat, nem tudok betelni vele. Nagyon kellemesen teltek napjaim, jó volt ilyen sokáig zavartalanul pihenni. Kár, hogy sokat esett az eső, itt annyit jelent, hogy jobb ki se mozdulni a nagy sár miatt, – ilyenkor sokat olvasgattam.

Többet szerettem volna csak úgy, cél nélkül sétálni az erdőben, jó lett volna elmerengni a semmiben, élvezni ezt az egész csodás valószínűtlen valóságot.

De így is nagyon jót tett nekem a pihenés. Fizikailag teljesen rendben vagyok, de lelkileg sajnos, ugyanezt nem mondhatnám.

Szeptemberben ismét kezdődtek a hétköznapiak. Egy délután bekopogtatott hozzánk Lajos, majd' kiugrott a szívem a helyéből, mikor megláttam. Pityuval voltunk otthon, behívtuk. Udvariasan megköszönte a kis cserkészek vendéglátását, a gondoskodást. *De megtudtam, hogy helyettük egész éjjel neki kellett őrségben állnia. Jót nevettem, mert tudtam, legalább addig rám gondolt.*

Érdeklődött, mi történt az eltelt időben? Kérdezte, mik a terveim, itt maradok-e a városban, vagy megkezdem tanulmányaimat a képzőművészeti főiskolán, ahogy terveztem? Akkor még nem dőlt el a további sorsom. Mikor elment, egész este kétségek közt vergődtem.

Névnapomon kedves meglepetés ért: Ajándékot kaptam Tőle: egy Missale-t kaptam, névjegyével és rövid levéllel.

Eddig a visszaemlékezés a gyönyörű napokra. Most, hosszú évtizedek múlva kezembem a naplóm, benne féltve őrzött titkaim. Olvasom az ismert kézírását: „Elnézést kérek a késésért, de nyomát vesztettem, amíg ezt a megoldást megtaláltam. Szívélyes üdvözlettel, dátum, aláírás Dr. K L gimn. tanár”.

A könyv elejére pedig a következő kedves sorokat írta: „*Katóka! A liturgiába kapcsolódva érezte magát mindig a lelkek szent közösségében, – hogy nincs egyedül! Névnapijára hálás szeretettel küldi kedves szívességeiért: Dr. K L s. k.*”

Akkor este, olvasva a névjegyre és a könyvecskébe beírt szavakat, a meghatottságtól könnybe lábadt a szemem. Ima után arra gondoltam: Istenem, milyen csodálatos, hogy utunk keresztezte egymást, s milyen szívfájdító, hogy utjaink másfelé vittek. De így is szép volt, örökre emlékembe vésődtek az együtt töltött percek.

Az a nap csodálatos volt, ahogy megtörtént 18 éves koromban. Még most is fülemben cseng, ahogy a gyorsírásfüzetemből velem együtt olvassa lány, melegséggel átítatott hangján a beszéd befejező mondatát: „*Ha valakit szeretünk, igazán szeretünk, arra mindig gondolnunk is kell...*”

Akkor azt írtam a naplómba: „*Arcát nem láttam, nem mertem oldalt fordulni, nem akartam, hogy észrevegye, hogy én értem, de úgy is tudta, érezte. Igen tudtuk, éreztük mindketten. A meghatottságtól könnyes szemmel mondtam el esti imáimat és ezek a szép gondolatok ringattak álomba. Tudtam, hogy ezekre a gondolatokra, szavakra mindig emlékezni fogok.*”

Eddig a naplóidézet. Valóban, nem lehet elfelejteni, mert minden szava érzéssel teli s olyan igaz, olyan megható olyan gyönyörű, olyan emlékeztető, hogy amikor eszembe idézem, még ma is bearanyozza életem.

„Színházi premier” 1. 1945. nyár, egykori naplórészletekkel

FALUSI ÉLET FRONT UTÁN. A 20. század szétszórta családunkat, kiszakított otthonunkból, a megszokott szülőföldünkről. Édesapám sokszor mesélt Erdélyről, ahol őseink éltek. Székelykeresztúri Tanítóképzőben szerzett diplomáján a pecsét meg se száradt, a frontra vezényelték fiatal társaival együtt.

A Trianoni „Békeszerződés” miatt sorsa más fordulatot vett: nem mehetett vissza Erdélybe, és hét év kihagyás után műszaki pályára, mivel a megélhetéséről kellett gondoskodnia.

Felért az Ehbát-tetőre, zsebében tanítói kinevezése. Megállt és körülnézett. Előtte szép táj terült el. A völgyben kicsiny falu, közepén zsupptetős harangláb emelkedik ki az apró házak közül. Azt hitte, káprázik a szeme. Más ez a hely, más a táj, mégis ismerős.

Messze innen, ezer km távolságban, a Görgényi havasokon, a Hargitán túl, a Háromszéki havasok lábánál megbúvó kis falu képe jelenik meg előtte: Páva, ahol 1894. október 15-én látta meg a napvilágot, ahol a házak a magasba felnyúló havasok alján, fenyvesek közé ékelődnek. Ott várja vissza Édesanyja, ott élnek testvérei, rokonai, ott alusszák örök álmukat elődei, a kis temető családi sírboltjában. Látja a Patakkertet, árnyat adó gyümölcsfáival. Olyan jóízű almát rég' nem evett, mint ott. Szinte érezte a gyümölcs ízét, illatát, amikor gondolataiban két évtizedet átugorva felocsúdott, és visszatért a közelmúlt eseményeihez.

Nógrád megye kis falujába, Kisbárkányba nevezték ki tanítónak (ez lett nekem a szülőföldem), ahol ő szervezte meg az általános iskolát, tanította az iskoláskorúakat, nevelte az ifjúságot és a felnőtteket. Itt tanított 20 évig, gondoskodott hattagú családjáról.

Mi, a gyermekei valamennyien távol az otthontól, a szélrózsa irányában szétszóródva tanultunk már akkor, bentlakásos középiskolákban. Ezért amikor a csonka hazához visszatért Erdély, áthelyezését kérte és Marosvásárhelyre nevezték ki szaktanárnak. Ott jártam középiskolába, s azok az évek, amit ott töltöttünk, mindnyájunk számára életünk legszebb szakaszát jelentette.

Nem sokáig örülhettünk a szép éveknél, mert hazánk fölött sötét fellegek gyülekeztek, közeledett a front határainkhoz. Apámat és két bátyámat beosztották katonai szolgálatra, Legidősebb testvéremet a frontra vezényelték. Mi pedig menekültként, egy hónapig vagonokban szorongva tértünk vissza szülőföldemre, utunkhoz a front moraj szolgáltatott kísérezetét. De a front utolért bennünket az Isten háta mögötti kis faluban is, és ott kellett átélnünk a háború borzalmait.

Háború végén a család a kis faluban találkozott, csak legidősebb bátyám messze orosz földön három évig ette a hadifoglyok keserű kenyerét.

Ott vártuk meg, hogy a helyzet normalizálódjék.

Középső bátyám³⁵ Marosvásárhelyen tanítói oklevelet szerzett, ezért Amint a front elvonult, az iskolaköteles gyerekeket tanította, mert az oda kinevezett fiatal tanítónő is hazamenekült a front elől szüleihez.

Én szívesen segítettem bátyámnak a *tanításban*, és a szabadtéri foglalkozásokon is.

A faluban nagyon egyoldalúan táplálkoztak, étrendjük alig néhány étel, főleg a „macsánka”, „haluska”, különféle tészták (mákkal, túróval), bab- és „kompér-leves”, és káposztafélékből állt. Még jobb időkben is bodag, görhe, herőce és pite-féle süteményeket fogyasztottak.

Nyáron főleg szalonnát ettek, zsíros-kenyeret hagymával, zöldpaprikával, mellé néha főtt ételt (főleg levest) vittek ki a mezőn dolgozó családtagoknak.

Azért, hogy változatosabb táplálék jusson asztalukra, az iskolás kislányokat behívtam a konyhába, gyakorlatban mutattam be, hogyan kell sütni-főzni. A kislányok lelkesen segédkeztek, élvezték a kóstolóval egybekötött gyakorlati foglalkozásokat.

³⁵ Képek: Balra: Finta István, jobbra: kirándulás a közeli Sötétvölgybe. A kép arról a kiránduláson készült.

Egy szép tavaszi napon bátyámmal a diákokat kirándulni vittük a Sötétvölgybe. Korán indultunk, már jó ideje jártuk már az erdőt, amikor felkelt a nap. *Csodálatos volt az ébredő erdő... a fák között beszűrődő napkévék sugarai a harmatos fűre hullva úgy csillogtak, mintha apró gyémántokkal szórták volna tele a tájat. A madarak hangos csiviteléssel üdvözöltek bennünket, a felkelő napot és az Egek Urát, aki minden jóval ellátja őket. Gyönyörű volt minden: a friss erdővágásban rengeteg virág nyílt, erdei szamócával rakott, piros szőnyeggel terített asztal várt bennünket.*

Ettük a finom gyümölcsöt, a gyerekek csak úgy tömték a szájukba. Egy tisztáson tízóraitunk, játszottunk, és pihentünk, fényképeket készítettünk. Dél felé tikkasztó meleg telepedett ránk, majd nemsokára beborult az ég. Jónak láttuk indulni. Épp' idejében értünk haza, – alig tettük le a holminkat, megeredt az eső.

1945. június 10-én vizsgáztak a gyerekek. Bátyám olyan nyugalommal készült rá, mintha ki tudja, mióta végezné a hivatását. Kiegyensúlyozott, és türelmes a gyerekekhez, hangos szó nélkül, szépen leszerelte a rendzavarókat. Büszke voltam rá, mert a front utáni idő ellenére, nagyon jó eredményt mutatott fel a vizsgán. Neki köszönhetően nem veszítettek évet a faluban élő gyerekek. A tanulók szerették a tanítójukat.

A kis nebulók ragyogó szemmel, bizalommal tekintettek rá, nem örültek a vakációnak sem, inkább tovább járnának az iskolába, pedig bátyám más pályára készült, csak azért lett oklevele, mivel tanulmányai idején az iskola megváltozott (még Jászberényben).

Akik elvégezték az általános iskolát, arra kérték, tanítsam őket táncolni. Általában csak a csárdást ismerték, azt is nagyon egysíkúan. Elhatároztam, hogy megtanítom őket ennek számtalan változatára. *De nem akartam becsapni őket, tudom, nem erre gondoltak, hanem ahogyan ők mondták, az úri táncokra voltak kíváncsiak.*

Ezért néhány társasági táncsal is megismertetem őket. Vasárnap délutánonként, és még egy másik hétköznapi napon gyakoroltunk. A tanfolyamot „Fehérrózsakör”-nek neveztük el. *Roppantul meg voltam elégedve saját ötletemmel! Később azzal álltak elő, tanítsak be nekik színdarabot is.* – Körül kellett néznem ismerőseim körében, amíg kiválaszthattam a színdarabot,³⁶ mivel az iskolai szerény könyvtárban nem találtam egyet sem.

Vasárnap litánia után színes rakott-szoknyában jöttek a lányok. Kiosztottam a szerepeket, kinek-kinek egyénisége szerint. Aztán lezajlott az első táncóra. A kislányok nagyon lelkesek. Felhívtam figyelmüket az illemszabályokra. Utána magyar táncokból különféle figurákat gyakoroltunk. Hű, de botlábú némelyikük!

Estefelé megérkeztek a fiúk, közölték, hogy ők is részt vennének a tanfolyamon, szívesen vállalnak szerepeket is, és táncolnak a lányokkal. Helyes, ha fiúk is bővítik hiányos táncstudományukat. Emil kérte, hogy bízzak rá nehéz és hosszú szerepet, szívesen megtanulja.

A premier 1945. augusztus 20-ra volt kitűzve. A díszleteket, ruhákat át kellett néznem. Kevés gyakorlatom van ezen a téren. Pár éve Erdélyben, Páván egy fiatal tanítóval rendeztünk színelőadást. Akkor legalább ketten voltunk, most minden rám hárult. Eljött a főpróba ideje, egész délután el leszek foglalva. A nagy napon először vettem fel a sötétkék ruhámat, amit magam varrtam.

³⁶ A fényképen Finta Kata korabeli fényképe.

Elhatároztam, hogy megtanítom őket néhány társasági táncra és egy színdarabot is megszervezek.

Reggel a szomszéd községbe mentünk nagymisére, akkor még Kisbárkányban nem volt templom.

Út közben adták át a „fiaim” az előadás engedélyét, ők intézték el Salgótarjánban.

Ebéd után megérkeztek a lányok. Kifestettem őket, hajukat sütöttem. Hosszú hajukból egyiknek kiengedtem a copfot, loknikba csavartam, másiknak kontyot raktam a fejére, a szereptől függően. A tükörben nézték magukat, festett szájukat, közben kuncogtak a változáson. Mindnyájan nagyon izgultunk! Lassan gyülekeztek a vendégek a környező falvakból. Nem értek be a terembe, sokan kinn álltak a folyosón, ablakon keresztül nézték az előadást. Örültem, mivel a „színészeim” nem jöttek zavarba, természetes módon viselkedtek előadás közben. Azonban nagyon melegen sütött a nap, folyt a víz rólunk, mégis, minden jól ment, az előadás nagy sikert aratott.

Mindnyájan örültünk, mert a bevétel reményen felüli, amelyből nagyobb összeget a front idején találatot kapott iskola renoválására fordíthattunk.

Szünetben hazaszaladtam a vendégeimhez, barátaim, a környező községből ők is eljöttek és most gratuláltak és együtt örültek velem a sikernek. A fiúk cigányzenekart fogadtak, az iskolaudvaron táncolni kezdtek. Csatlakoztunk hozzájuk mi is, a fáradozás után is jól éreztük magunkat.

Megeredt az eső. Meghallgatást nyert Tisztelendő úrnak a misén mondott imája, amikor esőért könyörgött a szomszéd földre. Kicsit későbbre kérhette volna, – gondoltam magamban. Be kellett húzódnunk az iskolába.

A fiatalság egészen másként mozog tánc közben, mint korábban; boldog voltam, mert fogott rajtuk a sok gyakorlás! Éjfélig húzta a cigány, utána a tűzoltószertárban folytatták a mulatságot. Mi oda már nem mentünk velük, vendégeinkkel otthon szórakoztunk tovább éjfél után 2 óráig.

Következő nap a fiúk szétszedték a színpadot, mindent visszahurcoltak oda, ahonnan hozták. Örültek, mert az összegyűlt pénzből, az iskolára szánt javítási költségen felül egy másik mulatságra is futja. A munka végeztével körbe fogtak, úgy köszönték segítségemet, hogy annyi időt áldoztam rájuk.

Megkérdezték, mivel hálálják meg mindezt? *Azt feleltem: nem tartoztok semmivel, szívesen tettem, nem volt részemről áldozat. Jól éreztem magamat köztetek, veletek „fiatalodtam”.*

Jót nevettek mondásomon, hisz’ voltak közöttük nálam idősebbek is. Azt mondták, amikor kértek, hogy foglalkozzam velük, nem ingyen gondolták, a sok munkát, éjszakázást csak úgy, nem fogadhatják el, és legközelebb nem mernek megkérni. Biztosítottam őket, hogy örömmel tettem, s amíg itt vagyok a faluban, bármikor kész vagyok velük foglalkozni.

*. *. *

„Színházi premier” 2

Részlet Életem regényéből

A 20. SZÁZAD CSALÁDUNKAT SZÉTSZÓRTA, kiszakított, szeretett, és megszokott otthonunkból. Most én állok itt az Ebbát-tetőn, mint egykor apám, mikor ide kinevezték tanítónak, megszervezni az első iskolát a faluban. Ő egy szép nyári napon gyönyörködött a tájban, amikor a határ üde és zöld volt, én meg, egyetlen megmaradt tavaszikabátomban dideregve, zord téli napon nézem az ismerős tájat. Ő az első világháborút követően, reményekkel telve jött ide, én pedig front elől menekülve érkeztem vissza szülőfalumba, retteget a közelgő háború rémségeitől.

Kisbárkány, 1944. december 10. vasárnap. Már megint a közelben dörögnek az ágyúk, rezegnek az ablakok... Szeptembertől már harmadszor várjuk – helyesebben: dehogy várjuk, rettegetünk attól, hogy minden pillanatban ide is betörnek az oroszok.

De talán mégse! Ide nem jöhetnek! Az borzasztó lenne! Ilyen kis helyen csak nem fognak megállni az ellenséges csapatok?

Mindig azt hittük, Kisbárány a világ vége! Innen még út se vezet tovább! Az erdőn keresztül, Zsúny-pusztá felé pedig járhatatlan az erdei út is a sár miatt... Út? Az nem is út, a patakon vezet át, amelyen még híd sincs...

Igen, itt vagyok, újra, szülőfalumban, Kisbárányban rendezkedtünk be kevés holminkkal. Ilonkát a jegyzőektől mi örököltük, mivel ők Nyugat felé menekültek. Haza már nem mehetett, mivel az Alföldet akkor már megszállta az ellenség. Hova mehetne egyedül ebben a zürzavarban? Elfér itt velünk, néhány bútort ideszállítottunk, innen biztosan nem lopják el, mint a jegyzőék nagybárányi üres lakásából. Innen pedig visszakapták.

December 16. szombat, dél, 12 óra! És még járhatatlan volna az út? Leesett az első hó. Az előbb még hógolyóztunk azzal az ismerős német tiszttel, aki Nagybárányban bejárta hozzánk írásbeli munkáját végezni, és itt is meglátogatni jött minket.

Most pedig olyan furcsa hangokat hallani, mintha kint vadásznának a közelben. Vízért mentem a kútra, önkéntelenül le-lekaptam a fejemet, mintha golyók süvöltenének el mindenütt... Gyanús nekem ez az egész.

Itt is utolért volna bennünket a front, Isten háta mögötti kis faluban, hiába menekültünk előle ezer kilométer? Amíg a helyzet valamennyire rendeződik, valahol le kellett telepednünk. Itt éltük át a front borzalmait.

Amikor végre, vége lett a háborúnak, Édesapám és testvéreim hazaszállingóztak, kivéve a legidősebb bátyámat, aki messze orosz földön három évig ette a hadifoglyok keserű kenyerét. Középső bátyám Marosvásárhelyen tanítói oklevelet szerzett, ezért amint a front elvonult, az iskolaköteles gyerekeket tanította, mert az oda kinevezett fiatal tanítónő is hazamenekült szüleihez. *Szívesen segítettem bátyámnak a tanításban, és a szabadtéri foglalkozásokon is igyekeztem magam hasznosítani.*

A falusi emberek nagyon egyoldalúan táplálkoztak; étrendjük alig néhány étel, főleg a „macsánka”, „haluska”, különféle tészták (mákkal, túróval, lekvárral), bab- és „kompér-leves” és káposztafélékből állt. Bodag, görhe herőce és pite-féle süteményeket fogyasztottak.

Nyáron főleg szalonát ettek, zsíros-kenyeret hagymával, erős zöldpaprikával, mellé néha főtt ételt (főleg levest) vittek ki a mezőn dolgozó családtagoknak. Disznóölések idején kicsit bővült az étrendjük.

Szükségesnek éreztem, hogy változatosabb táplálék jusson asztalukra, mert békés körülmények között jobb lehetőségek között éltek, mint a városban élők, hiszen nehéz és fáradalmas munkával, ők termelték meg a konyhára valót. Arra gondoltam: Jobb, ha fiatal korban megismerik az egészséges táplálkozás előnyeit. Behívtam a nagyobb lánykákat a konyhába, gyakorlatban mutattam be, mit és hogy kell sütni-főzni. A kislányok lelkesen segédkeztek, élvezték a kóstolóval egybekötött gyakorlati foglalkozásokat.

Az egyik szép tavaszi nap, a diákokkal kirándulni készültünk a Sötétvölgybe. Korán indultunk, már jó ideje jártuk az erdőt, amikor fölkel a nap. *Csodálatos volt az ébredő erdő... Fák között a beszűrődő napkévék sugarai a harmatos fűre hullva úgy csillogtak, mintha apró gyémántokkal szórták volna tele az erdőt.*

A madarak hangos csiviteléssel üdvözöltek bennünket, a felkelő napot és az Egek Urát, aki minden jóval ellátja őket. Gyönyörű volt minden: a friss erdővágásban rengeteg virág nyílt, erdei számocával rakott, piros szőnyeggel terített asztal várt bennünket. Ettük a finom gyümölcsöt, a gyerekek csak úgy tömték a szájukba. Egy tisztáson tízóraiztunk, játszottunk, és pihentünk, fényképeket készítettünk. Aranyosak a gyerekek, kipirult arccal, boldog mosollyal élvezték az erdő szépségét. Örültek a törődésnek, hiszen eddig senki sem vitte őket a szabadba. Dél felé, tikkasztó meleg telepedett ránk, majd beborult az ég. Jónak láttuk indulni. Épp idejében értünk haza, alig tettük le a holminkat, máris megeredt az eső.

Szorgalmas tanulás után ért véget a tanév, 1945. június 10-én vizsgáztak a gyerekek. Bátyám olyan nyugalommal készült rá, mintha ki tudja, mióta végezné a hivatását. Jó és kiegyensúlyozott, természete van az én kedves bátyámnak, türelmesen kezelte a tanulókat. Nem emlékszem olyan esetre, hogy kijött volna a sodrából, pedig a lurkók figyelme gyakran elkalandozott, vagy nem figyeltek, de ő hangos szó nélkül, szépen leszerelte őket. Szerették a gyerekek. Én meg büszke voltam rá, mert a nehéz, és rövidebb tanítási idő ellenére, nagyon jó eredményt mutatott fel a vizsgán.

Neki köszönhetően nem veszítettek évet a gyerekek. Tisztelendő úr szentképeket hozott, jutalmul a legjobb tanulóknak. A kis nebulók ragyogó szemmel, bizalommal néztek rá. Nem is örültek a vakációnak, inkább tovább járnának az iskolába. Ez azért érdekes, mert Pista bátyám tulajdonképpen egészen más pályára készült, csak véletlenül lett tanítói oklevele. Alatta az iskola változott. Most mégis szeretettel, türelmesen bántak a gyerekekkel, és kiváló eredményt tud felmutatni.

A nagyobb lányok, s akik már elvégezték az általános iskolát, kértek, tanítsam őket táncolni. Beleegyeztem olyan feltétellel, hogy elsősorban magyar táncokat tanítsak nekik, és ők maradjanak a szép népviseletükben. Itt általában csak a csárdást ismerték, azt is nagyon egysíkúan táncolták. Elhatároztam, hogy megtanítom őket ennek számtalan változatára.

De nem akartam őket becsapni, tudtam, nem erre gondoltak, hanem ahogyan ők mondták, az *úri táncokra* voltak kíváncsiak. Ezért megígértem, hogy társasági táncokat is megtanulhatják. Műveltséget is akartam a buksi fejükbe csöpögtetni. Tájékoztattam, mi érdekli őket leginkább, arról kifejtettem véleményemet.

Foglalkozunk majd kézimunkával, beszélünk vallási kérdésekről, hazaszeretetről, helyes viselkedésről, háztartási- és egyéb ismeretekről. Abban egyeztünk meg, hogy vasárnap délutánokon és még egy másik hétköznap jövünk össze. Nevet adtunk a tanfolyamnak, javaslatomra megalakítottuk „Fehérrózsakört, fiatal lányok egyesületét”. Nekik is nagyon tetszett, én pedig roppantul meg voltam elégedve saját ötletemmel! Később azzal álltak elő, tanítsak nekik színdarabot is.

A következő napjaim azzal teltek, hogy színdarabok után kutattam. Nem volt nagy választék, csak egy-két rövid darab került a kezembe.

Körül kellett néznem ismerőseim körében, hátha jobb is akad. Előkészítettem a tanrendet, kiválasztottam a színdarabot.

Vasárnap litánia után ünnepi öltözékben, színes rakott-szoknyában jöttek a lányok az első foglalkozásra. Előbb az előadásról beszéltünk, kiosztottam a szerepeket, kinek-kinek egyénisége szerint. Aztán lezajlott az első táncóra. A kislányok nagyon lelkesek. Felhívtam figyelmüket az illemszabályokra, amelyeket feltétlenül ismerniük kell. (Egymás és idegenek köszöntése, bemutatkozás, társalgás, tánc közbeni viselkedés, stb.) Utána magyar táncokból különféle figurákat mutattam be, azokat gyakoroltuk.

Hű, milyen botlábú némelyikük! Estefelé megérkeztek a fiúk, körülvettek bennünket, s közölték, hogy ők is részt vennének a tanfolyamon. Szívesen vállalnak szerepeket, és táncolnak a lányokkal. Helyes, ha fiúk is bővítik hiányos tánctudományukat. Emílt a hangjáról meg sem ismertem, amikor az esti félhomályban beszélt. Azt mondta, bízzak rá nehéz és hosszú szerepet, szívesen megtanulja.

A „premiert” 1945. augusztus 20-ra tűztem ki. Sokáig készültünk az előadásra; a díszleteket, ruhákat át kellett néznem, be kellett szereznem. Kevés gyakorlatom van ezen a téren. Igaz, néhány éve Erdélyben, Páván, Kálmán Ferivel a fiatal tanítóval együtt rendeztünk színielőadást. Akkor legalább ketten voltunk, most minden rám hárul.

Igaz Pista bátyám intézi a fiúkkal a színpad összeállítás műveleteit, és a terem átalakítását az ünnepi előadásra. Jól jött a segítsége, mivel ilyesmihez én nem értek.

Eljött a főpróba ideje, már a színpad is elkészült, csak a berendezése várat magára. Egész délután el leszek foglalva, de talán estig is elhúzódnak a munkálatok.

Hamar eljött a nagy nap! Ma először vettem fel a sötétkék ruhámat, amit magam varrtam, mivel minden holmim odaveszett menekülésünk közben. A nagymisére mentünk Nagybárkányba, út közben adták át „fiaim” az előadás engedélyét, ők intézték el Salgótarjánban. Ebéd után jöttek a lányok. Kifestettem őket, hajukat sütögettem. Szép frizurát alkottam hosszú hajukból, ami nem volt könnyű feladat. Egyiknek a copfból kiengedtem a hosszú haját, loknikba csavartam, másinak nagy kontyot raktam a feje tetejére, szereptől függően. A tükörben nézegették magukat, festett szájukat, közben kuncogtak a változáson. Mindnyájan, velem együtt nagyon izgultak!

Megérkeztek a vendégek a környező falvakból, barátnők, ismerősök, rokonok. Sokan nem fértek be a terembe, kinn álltak a folyosón és az ablakon keresztül nézték, hallgatták az előadást. Meleg volt, mindenkiről folyt a víz, mégis minden jól ment, az előadás nagy sikert aratott. Örültek a lányok, fiúk, persze én is. *A bevétel reményen felüli! Szép összeget fordíthatunk a front idején találatot kapott iskola renoválására.*

Szünetben hazaszaladtam, a vendéglányok vártak rám (Piroska, Marika és Panni), jobbról-balról megcsókoltak, gratuláltak, együtt örültek velem a sikernek.

A fiúk cigányzenekart fogadtak, a fiatalság táncolni kezdett az udvaron. Csatlakoztunk hozzájuk, jókedvünk kerekedett. Én ugyan fáradt voltam az éjszakázás, próba, készülődés miatt, nem beszélve az előadás alatti „gőzfürdőről”. Mindez nem szegte kedvünket, engem a tánc sohasem fárasztott, most sem. De sajnos, megeredt az eső.

Meghallgatást nyert a Tisztelendő úr misén mondott imája; esőért könyörgött a szomjazó földekre. *Kicsit későbbre kérhette volna!*

Be kellett húzódnunk az iskolába, ahol nagyon meleg volt, és porzott a deszkapadló. A fiatalság egész másként mozog tánc közben, mint korábban; boldog voltam, mert fogott rajtuk a sok gyakorlás! Éjfélig húzta a cigány, utána a tűzoltószertárban folytatták a mulatságot. A fiúk nagyon szépen bennünket is hívtak, de oda már nem mentünk. Azonban még nem fejeztük be a napot, otthon a vendégeinkkel szórakoztunk tovább. Énekeltünk, táncoltunk, viccelődtünk, s mire szedelődzködni kezdtek a vendégek, már éjfél után két óra is elmúlt; indulniuk kellett a vendégeknek, mert Panni reggel dolgozni megy (Salgótarjánba).

Másnap a fiúk szétszedték a színpadot, mindent visszahurcoltak oda, ahonnan hozták. Örültek, mert az összegyűlt pénzből, az iskolára szánt javítási költségeken felül még egy másik mulatságra is futja.

Munka végeztével körbe fogtak, úgy köszönték meg a segítségemet, hogy annyi időt áldoztam rájuk. Megkérdezték, hogy mivel hálálják meg a fáradozásomat? *Azt feleltem: nem tartoznak semmivel, szívesen tettem, nem volt részemről áldozat. Jól éreztem magamat közöttük, velük „fiatalodtam”.*

Jót nevettek mondásomon, mert voltak köztük nálam idősebbek is. Azt mondták, amikor kértek, hogy foglalkozzam velük, nem ingyen gondolták, a sok munkát, éjszakázást csak úgy, nem fogadhatják el, és máskor nem mernek megkérni.

Biztosítottam őket, hogy örömmel tettem, s amíg itt tartózkodom a faluban, bármikor kész vagyok velük foglalkozni.

Szivárvány 1.

Írta egy kislány, naplójából idézem

Kisbárkány, 1945. május 31. csütörtök

Úrnapját ünnepeljük. Szörnyű zivatar tört ki, csak úgy dörgött az ég, villámok cikáztak köröskörül, zengett, menydörgött az ég. Ilyenkor félelmetes a természet ereje.

Amikor elcsendesedett a vihar, elővettem a könyvemet (címe: A Természet csodái), ma be is fejeztem. Mindig csodálom a természetet. A mai eseményeket is, azt, hogy az egész világmindenségben mi, emberek milyen icipici porszemek vagyunk! És mégis – milyen nagyok lehetünk! Most kezdem érezni, milyen rövid az élet.

Állandóan azon töröm a fejem, mi lesz belőlem? Szeretnék iparművész lenni. De ebben a megnyomorodott helyzetben lehet-e ilyenre gondolni? Elképzeltem, hogy beálljak apácának? Nem, erről már letettem. Sok minden szeretnék lenni. De ehhez rövid az élet. Mihez kezdjek? Mi lesz velem? Elhessegetem magamtól a gondolatot azzal, hogy majd eldönthetem érettségi után.

Ilyen gondolatokba merülve egyszer csak látom, hogy odakint kiderült az ég, kisütött a nap és az udvaron túl, a friss esőtől csillogó zöld mező fölött, gyönyörű szivárvány ragyog, mintha benne a szép magyar színek – piros-fehér-zöld – különösen megerősödtek volna... A fákon, bokrokon megvillanó esőcseppek csillognak a ragyogó napsütésben.

Elmúltak a gondjaim, mindjárt jókedvre derültem.

Oh, be szép ez a világ!

*_*_*

Szivárvány 2.

A Napvilágról levéve: 2009. máj. 14. Javítás van benne! Kijavítva!

Úrnapiját ünnepeljük. Szörnyű zivatar tört ki, csak úgy dörög az ég, villámok cikáznak köröskörül, zeng, és mennydörög az ég.

Ilyenkor félelmetes a természet ereje.

Amikor elcsendesedett a vihar, elővettem a könyvem (címe: A Természet csodái), ma be is fejeztem.

Mindig csodálom a természetet. A mai eseményeket is, azt, hogy az egész világmindenségben mi, emberek milyen icipici porszemek vagyunk!

És mégis - milyen nagyok lehetünk!

Most kezdem érezni, milyen rövid az élet. Állandóan azon töröm a fejem, mi lesz belőlem?

Szeretnék iparművész lenni. De ebben a megnyomorodott helyzetben lehet-e ilyenre gondolni?

Elképzeltem, hogy beálljak apácának? Nem, erről már letettem.

Sok minden szeretnék lenni. De ehhez rövid az élet.

Mihez kezdjek? Mi lesz velem?

Elhessegetem magamtól a gondolatokat azzal, hogy majd eldönthetem érettségi után.

Ilyen gondolatokba merülve egyszer csak látom, hogy odakint kiderült az ég, kisütött a nap és az udvaron túl, a friss esőtől csillogó zöld mező fölött, gyönyörű szivárvány ragyog, mintha benne a szép magyar színek - piros-fehér-zöld - különösen megerősödtek volna...

A fákon, bokrokon megvillanó esőcseppek csillognak a ragyogó napsütésben.

Egyszerre elmúltak a kellemetlen gondjaim, mindjárt jókedvre derültem.

Oh, be szép ez a világ!

*_*_*

Szoborcsere 2001

Korabeli városvezető által megálmodott és (1970-es években) megvalósított Köztársaság-tér igazán szép színfoltja lett városunknak. Évtizedek óta a parkot díszítette egy jó nevű Nógrád megyei szobrász alkotása, a Palóc menyecske, amit az itt lakók Palóc Madonnának neveztek el. Jóval később, egy szép napon arra ébredtünk, hogy a szobornak hűlt helye lett, minden bejelentés nélkül eltűnt a parkból, amikor új szobrot állítottak oda. Nem értettük, miért kellett innen száműzni Madonnát – ki tudja hová, hiszen békésen elfért volna ott a másik szobor is, netán kicsit valamerre továbbtolva...

Vagy ha már végképp nem tetszett ez a megoldás az akkori nagyságoknak, akkor – a városközpontban, vagy máshol – akadt volna helye, ha már a Madonnának mindenképpen mennie kellett onnan...

Arról csak annyit, hogy akkor, az ország egyik legmagasabb posztját betöltő személy jelenlétével megtisztelte a várost, megjelent a szobor avatási ünnepségén, és szép summát ígért a városnak a költségek fedezésére, azonban mire hazaért, elfelejtette postázni, és később sem jutott eszébe...

*_*_*

Szomorú emlékű napok 1.

Húsvét előtti héten meglátogattam Balatonkenese-Üdülőtelepen élő szüleimet.

Anyukám évek óta a lakásban sem tudott már segítség nélkül járni; kényelmes nyugszékben töltötte idejét. Tudom, hogy egyre jobban törekeny és gyöngül. Hétvégét azzal töltöttem, hogy rendbe tegyek körülötte mindent. Megfürösztettem, levágtam a haját, megmostam. Emlékszem, milyen jól esett neki a gondoskodás. Arra kért: legközelebb hozzál nekem töltött-káposztát. Tudod, olyan töltött káposztát szeretnék enni, amilyet mi (vagyis amilyet ő vagy én) készítünk, mert jó az, amit apuka főz, mégis más.

Ebben maradtunk, hogy, legközelebb főzők neki finom töltött-káposztát, és elviszem. Ezzel búcsúztunk egymástól.

Húsvét utáni héten ismét hozzájuk készültem, ünnep után következő kedden délután, a telefon megszólalt az irodában. A veszprémi kórházból egy orvos telefonált. Rossz volt a vonal, alig lehetett érteni, mit mond. Annyit azonban megértettem belőle, hogy anyukám nagyon rossz állapotban van, ha akarok vele beszélni, siessék meglátogatni.

Felhívtam telefonon a bátyámat, hogy ők mit tudnak anyuka állapotáról? Többet tudtak, mint én, de jót nem mondhattak. Közöltem velük, hogy azonnal indulok hozzájuk autóbusszal.

Késődélután volt, mire Budapestre érkeztem. Bandinál összegyűlt a család. Guszti tegnap meglátogatta, azt ajánlotta, hogy ne induljak el, úgysem tudok vele beszélni; mikor ő ott volt tegnap este, de anyukám már nem volt eszméletén. Engem rettenetesen érintett a hír. Persze, a vonatközlekedés miatt is, hiába indultam volna útnak. Hova mehetnék éjszaka egy idegen városban? Bandinál maradtam éjszakára.

Másnap a hajnali vonattal Veszprémbe utaztam.

Azonnal a kórházba siettem, de elkéstem. Már a portán szomorú hírrel fogadtak, hogy anyukám előző este kilenckor meghalt. Mélyen lesújtott a hír. Én intéztem el a szokásos szomorú teendőket ott a kórházban, és a temetkezési vállalatnál. Fölhívtam testvéreimet, velük egyeztetve intézkedtem.

Budapesten fogjuk eltemetni a Farkasréti temetőben. Mivel még nem küldött értesítést a kórház apukámnak, az a feladat is rám várt, hogy én vigyem neki a szomorú hírt.

Autóbuszra szálltam. Ezen a vonalon még nem utaztam autóbusszal, Veszprémből Balatonakarattyára. Szomorú út volt számomra, tudva azt, hogy Édesanyánk nincs többé közöttünk. Bántott, hogy nem tudtam teljesíteni utolsó kívánságát, azt, hogy töltött-káposztát már soha többé nem vihetek neki.

Megérkeztem Balatonkenese-Üdülőtelepre. Olyan érdekes, és különleges volt számomra ez a találkozás.

Apukám ott ült a Botond u. 9. számú háza kis szobájában, magába roskadva. Szeretettel üdvözlöttük egymást, majd leültünk a heverőre, és beszélgetni kezdtünk.

Nem értettem egészen a dolgot, mert elutazásom előtt még egyszer bementem a kórházba, ahol megerősítették, hogy nem küldték ki az értesítést apukának a halálesetről, ahogy kértem reggel. Ne is tegyék, mert egyenesen odautazom, jobb lesz, ha tőlem hallja, s nem egy kétsoros táviratból kell megtudnia a lesújtó hírt.

Egymás mellett ültünk a heverőn.

Csodálkozva hallgattam, mert apukám úgy beszélt, mintha már tudná, mi történt. Elmondta, hogy került kórházba anyukám (s most hogy már nem él), azt várja, mikor érkezik meg a gyászkocsi, amivel hazahozzák. Itt akarja eltemetni a ház mögött, a magas kerti falban kivájt pincehelyiségben, ott készít neki nyughelyet az aranyeső bokrok mellett, és kerti virágokkal fogja beborítani.

Én csak hallgattam, miért beszél így, hisz' nem tudhatja, hogy már nem él, de ő megérezte...

Nemsokára csöngettek, a postás jött. Én mentem eléje a kapuhoz, és akkor hozta a gyászos hírről szóló táviratot. Akkor tájékoztattam apukát, hogy én most Veszprémből jöttem, és anyukát nem fogják idehozni.

Beszéltem a testvéreimmel, és arra gondoltunk, hogy Budapesten kellene eltemetni. Szeretnénk, ha ő is egyetértene velünk.

Nem fért a fejembe: honnan tudta olyan biztosan, hogy már nem él? Nehéz volt megérteni. Annyira szerették egymást, hogy elvesztését megérezte, értesítés nélkül is. Néhány napig ottmaradtam vele, aztán telefonon arra kértem a testvéreimet, hogy a temetés részleteit megbeszélni már ők jöjjenek le hozzá.

Este magamra maradtam az elárvult szobában. Nem jött álom a szememre, a múltból képek merültek fel bennem. Láttam anyám szomorú arcát, amikor meglátogattam őket, és elkísértek a hegytetőig. Nem tudom miért, nagyon elérzékenyültem. Átöleltük egymást, nem jutott eszembe semmi vigasztaló szó, én is elpityeredtem, mint egy kisdíák, aki először megy el otthonról.

Sokáig integettünk egymásnak. Egyedül maradtam, egyedül az erdő magányos ösvényén. Besötétedett, letértem az ismert ösvényről, nem tudtam tájékozódni. Körülöttem a sűrű erdő. Elindultam vaktában az akácfák alatt, botorkálva siettem előre. Úttalan utakon, tüskés bokrok között haladtam a göröngyös ösvényen. Hajam csapzottan lógott az arcomba, szememben a kétségbeesés, fáradtan pihegve...

Utána egy kisgyermekkorú kép jelent meg előttem: Korareggel, vasárnap volt. A felkelő Nap sugarai bearanyozták a szobát, ahol elmélázva figyeltem a szép reggelt. A nyitott ablakon egy fecske pár repült be, ott köröztek a fejem fölött. Vidáman csivítelve, meg-megkerülték a szoba mennyezete közepén lógó, szépen megmunkált, fehérburás függő petróleumlámpát.

Kis neszre lettem figyelmes. A lámpa ide-oda lengett. Jól látnak szemeim? Figyeltem. Igen. Mintha kicsit a bútorok is megmozdultak volna, az éjjeliszekrényen tartott apró tárgyak összezdörögtek. Csak néhány percre tartott az egész. Nem képzelődés! Egy kisebbfajta föld-rengés volt.

Szüleim is fölébredtek a szokatlan neszre. Hálósobájuk az enyémtől alkóvvá volt elválasztva, melynek nyílását egy bársonyfüggöny foglalta el. Anyukám átszaladt hozzám. Nem tartott sokáig az egész, így nem volt idő megijedni!

Átmentem a hálósobájukba, odabújtam anyám mellé. Olyan jó volt mellette, jó volt hozzábújni, közelsége mindig biztonságot árasztott. Ilyenkor szokott nekem mesélni, s kérdéseimre válaszolni. Őrzök róla egy fényképet: fiatal korában mosolyog rajta, elegáns kosztümben, akkori divatnak megfelelő kalappal. Ezt a képet legkedvesebb könyveim mellett a polcon őrzöm, ahol minden nap láthatom.

Aztán egy vendégség jutott eszembe. Ahogy készülődni szokott anyukám a vendéglátásra. Jó érzéke volt hozzá, nagyon finoman főzött, süített, díszítette a hidegtálakat, a tortákat.

Az ismerősök szerettek hozzánk járni. Matyi néni a főjegyző felesége, és a védőnő a körorvossal együtt mindig nálunk ebédeltek. A fiatal orvos ilyenkor kiment a konyhába, ott forgolódott a készülő ételek körül, óvatosan kiemelt egy szelet rántott-húst a tálból, anyukám mosolyogva ránézett, és a szabad keze mutatóujjával megfenyegette...

Milyen szomorú, hogy már csak így, emlékezetben láthatom...

Hajnal lehetett, mikor végre álom jött a szememre.

**.*

Szomorú emlékü napok 2.

HÚSVÉT ELŐTTI HÉTEN ISMÉT meglátogattam a Balatonkenese-Üdülőtelepen élő szüleimet. Anyukám már évek óta a lakásban sem tudott segítség nélkül járni; kényelmes nyugszékben telt az ideje. Tudtam, hogy egyre jobban törekeny és gyenge. Hétvégét azzal töltöttem, hogy rendbe tettem körülötte mindent. Megfürösztöttem, levágtam a haját, megmostam, megfésültem. Emlékszem, milyen jól esett neki a gondoskodásom.

Azzal búcsúztunk egymástól, ha legközelebb, jössz, hozzá nekem töltött káposztát. Tudod, olyan töltött káposztát szeretnék enni, amelyet mi (vagyis amelyet ő vagy én) készítünk, mert jó az, amit apuka főz, mégsem olyan. Ebben maradtunk. Megígértem, hogy legközelebb hozok neki olyat, amelyet szeretne.

Húsvét utáni héten ismét hozzájuk készültem, azonban ünnep után következő kedden délután, (1971. április 10.) megszólalt a telefon az irodában. A veszprémi kórházból egy orvos telefonált. Nagyon rossz vonal miatt alig lehetett érteni, mit mond.

Annyit azonban megértettem belőle, hogy anyukám nagyon rossz állapotban van, ha akarok vele beszélni, siessek meglátogatni. Felhívtam telefonon a bátyámat, hogy ők mit tudnak anyuka állapotáról? Többet tudtak, mint én, de jót nem mondhattak. Közöltem velük, hogy azonnal indulok hozzájuk autóbusszal.

Késődélután volt, mire Budapestre érkeztem. Bandinál összegyűlt a család. Guszti tegnap meglátogatta, azt ajánlotta, hogy ne induljak el, úgysem tudok vele beszélni; mikor ő ott volt tegnap este, de anyukám már nem volt eszméletén. Engem rettenetesen érintett a hír. Persze, a vonatközlekedés miatt hiába indultam volna már útnak. Hova mehetnék éjszaka, egy idegen városban? Náluk maradtam éjszakára.

Másnap a hajnali vonattal utaztam Veszprémbe. Azonnal a kórházba siettem, de elkéstem. Már a portán szomorú hírral fogadtak, hogy anyukám előző este kilenckor meghalt. Mélyen lesújtott a hír. Én intéztem el a szokásos szomorú teendőket ott a kórházban, és a temetkezési vállalatnál. Felhívtam telefonon a testvéreimet, velük egyeztetve intézkedtem. Budapesten fogjuk eltemetni a Farkasréti temetőben. Mivel még nem küldött értesítést a kórház apukámnak, az a feladatot vállaltam, hogy én viszem el neki a szomorú hírt.

Autóbusszal szálltam Veszprémből Balatonakarattyára, erre eddig nem utaztam autóbusszal. Szomorú utazást jelentett nekem, azt tudni, hogy Édesanyánk nincs többé közöttünk. Bántott, hogy nem tudtam teljesíteni utolsó kívánságát, azt, hogy töltött-káposztát vigyek neki, már soha többé tehetem.

Megérkeztem Balatonkenese-Üdülőtelepre.

Olyan érdekes, és különleges volt számomra ez a találkozás. Apukám a Botond u. 9. számú háza kis szobájában ült, magába roskadva. Szeretettel üdvözlöttük egymást, majd leültem mellé, a heverőre, és beszélgetni kezdtünk. Nem értettem egészen, amit most mondott.

Veszprémbe, utazásom előtt még egyszer bementem a kórházba, ahol megerősítették, hogy egyelőre nem küldik ki a táviratot, megértették, hogy én egyenesen odautazom, jobb lesz, ha tőlem hallja, nem egy kétsoros táviratból kell megtudnia a lesújtó hírt.

Egymás mellett ültünk a heverőn.

Csodálkozva hallgattam, mert apukám úgy beszélt, mintha már tudná, mi történt. Elmondta, hogy került kórházba anyukám és most hogy már nem él, azt várja, mikor érkezik meg a gyászkoCSI, amivel hazahozzák... Itt akarja eltemetni a ház mögött, a magas kerti falban kivájt pincehelyiségben, ott készít neki nyughelyet az aranyeső bokrok mellett, és kerti virágokkal fogja beborítani.

*Én csak hallgattam, miért beszél így, hisz' nem tudhatja, hogy már nem él... De ő meg-
érezte...*

Nemsokára csengettek, – a postás jött. Én mentem ki a kapuhoz, és akkor vettem át tőle a gyászos hírről szóló táviratot.

Elmondtam Apukának, hogy most Veszprémből jöttem, és Édesanyánkat nem fogják idehozni. Beszéltem a testvéreimmel, arra gondoltunk, hogy Budapesten kellene eltemetni, szeretnénk, ha ő is egyetértene velünk.

Nem fért a fejembe: honnan tudta olyan biztosan, hogy már nem él? Nehéz volt megértenem. Annyira szerették egymást, hogy elvesztését megérezte, tudta, értesítés nélkül is. Néhány napig ottmaradtam még, hogy ne legyen egyedül. Aztán kértem a testvéreimet, hogy a temetés részleteit megbeszélni már ők jöjjenek le hozzám.

Este magamra maradtam az elárvult szobában, sokáig nem jött álom a szememre. Különböző képek merültek föl bennem a múltból. Láttam anyám szomorú arcát, amikor meglátogattam őket Bede-pusztán. 1946. augusztus 29. csütörtökön történt:

Szüleim elkísértek a hegytetőig, búcsúzkodtunk. Nem tudom miért, nagyon elérzékenyültem. Anyukám is sírva fakadt. Átöleltük egymást, nem jutott eszembe semmi vigasztaló szó, én is elpityeredtem, mint egy kisdíák, aki először megy el otthonról.

Sokáig integettünk egymásnak, – megvárták, amíg eltűnök a lejtőn. Egyedül maradtam, egyedül az erdő magányos ösvényén, egyedül az alkonyatban...

Még sokáig törölgettem könnyes szememet, eltűnődtem a bizonytalan jövőmön, miközben besötétedett. Észre se vettem, hogy letértem az ismert ösvényről, nem tudtam tájékozódni. Megijedtem, hogy eltévedtem a sötétben. Hiába meresztgettem a szemem, nem tudtam, hol vagyok. Körülöttem a sűrű erdő. Elindultam vaktában az akácfák alatt, botorkálva siettem előre. Úttalan utakon, tüskés bokrok között haladtam a göröngyös ösvényen... Annyira siettem, hogy amikor végre, nagy sokára rátaláltam a szokásos gyalogútra, meg kellett állnom, pihenni, annyira kifulladtam.

Képzeletemben láttam magam, hogy most nézhetek ki: a hajam csapzottan lóg az arcomba szememben a kétségbeesés, fáradtan pihegek.

A tető tisztán körülnéztem, megálltam pihenni. Szép innen is az esti táj, sötét körvonalakkal. Teljesen besötétedett, mire beértem Lucfalvára. Piri barátnőm elém jött, a templom mellett várt rám. Már azt hitte, hogy nem is megyek hozzájuk.

Utána egy kisgyermekkorú kép jelent meg előttem: Korareggel, vasárnap van. Szüleim még aludtak. Most kelt fel a Nap, sugarai bearanyozták a szobát, ahol elmélázva figyeltem a szép reggelt. A nyitott ablakon egy fecskepár repült be, ott köröztek a fejem fölött. Vidáman otthonosan csiviteltek, meg-megkerültek a szoba mennyezetének közepén lógó, szépen megmunkált, fehérburás függő petróleumlámpát.

Kis neszre lettem figyelmes. Mi ez? Egyszerre látom, hogy a lámpa ide-oda leng. Jól látnak szemeim? Igen, és mintha a bútorok kissé megmozdultak volna, az éjjeliszekrényen tartott apró tárgyak összezőrdültek. Csak néhány percig tartott. Nem képzelődés! Egy kisebbfajta földrengés volt.

Szüleim is fölébredtek a szokatlan neszre. Hálósobájuk az enyémtől alkóvval elválasztva, a nyílását egy bársonyfüggöny foglalta el. Anyukám átszaladt hozzám. Nem tartott sokáig az egész, így nem volt idő megijedni! Átmentem a hálósobájukba, odabújtam anyám mellé. Jóleső érzés volt mellette, jó volt hozzábújni, közelsége mindig biztonságot árasztott.

Ilyenkor szokott nekem mesélni, s kérdéseimre válaszolni. Még igen kicsi voltam akkor. Megkérdeztem tőle: hol voltam azelőtt, mielőtt megszülettem? Azt válaszolta – bár nem egészen értettem: a Jordán vizében fürödtél, ahol nagyon jól érezted magad.

Iskolás koromban eszembe jutott ez, kíváncsiságból megnéztem a terem falán függő nagy térképen, hol van a Jordán folyó, ami nagyon messze van innen...

Anyámék hálósobájában az éjjeliszekrény fölött volt egy bekeretezett fénykép, amely őt ábrázolta szép ruhában, fején hatalmas fehér kalappal. A menyasszonyi képe. Mosolya máig elkísér. Őrzök róla egy másik kedves régi képet is, azon elegáns kosztüm, akkori divatnak megfelelő kalap van a fején. Ezt a képet most legkedvesebb könyveim mellett a polcon őrzöm, ahol minden nap láthatom.

Aztán egy vendégség jutott eszembe. Hogyan készülődött Anyukám a vendéglátásra. Jó érzéke volt hozzá, nagyon finoman főzött, sült, díszítette a hidegtálakat, a tortákat. Az ismerősök szerettek hozzánk járni. Matyi néni a főjegyző felesége, a védőnő a körorvossal mindig nálunk ebédeltek. A fiatal orvos ilyenkor kiment a konyhába, ott forgolódott a készülő ételek körül, óvatosan, mint egy csintalan kisgyerek, kiemelt egy szelet rántott-húst a tálból, anyukám mosolyogva ránézett, és a mutatóujjával fenyegette...

Milyen szomorú, hogy már csak így, képeken, vagy emlékezetemben láthatom...

Hajnal lehetett, mikor végre álom jött a szememre.

Sztálin-eké 1

Tavaszi 1945-ben

TÖRTÉNETEM visszanyúl több mint fél évszázadra: 1945-öt mutatott a naptár, amikor a falu, ahol meghúzódtunk a front idején, rettenetes látványt nyújtott: *betört ablakok, háborús nyomok, mindenütt romhalmaz, szeméthalmok szerte az utcákban. A megszállók minden mozgó állattól, mozdítható tárgytól megszabadították a gazdákat, az éléskamrákat kifosztották, üresen állnak.*

Alig maradt ép ház. A kis faluban mindig rendet tartottak, most mindenütt romhalmaz, hulladék látható. Nehéz eltakarítani, a front borzalmait, rendbe tenni a szétlőtt házakat, az egész falut és környékét, a korábban megmunkált földeket. Három civil ember halt meg a háborús események miatt ilyen kicsi községben!

A ránk köszöntött hosszú tél lassan múlt el, eddig soha nem érzékelt súlyos háborús eseményekkel. Aztán kezdett melegedni az idő, amikor egyszer rémülten láttam a közvetlen szomszédunk virágoskertjében, a front idején csak úgy septiben oda eltemetett orosz katona két lábfejét, amint az olvadó hó alól kilátszott a földből... Megborzongtam. Ki gondolta volna, mikor ide menekültünk, hogy ez haditerület lehet?

Aztán mégis, két hétnél is tovább háborúztak itt, akarom mondani, hol a németek, hol az oroszok foglalták el a 44 házból álló települést, mintha valamilyen, ki tudja, mennyire fontos hadi támaszpont lenne!

A háború már elmúlt, de a házból alig mertünk kimozdulni. Még sokáig csellengő idegen katonák, és a lehetőségeket kihasználó senkiházik járkáltak mindenfelé. Aki valahova mégis kimerészkedett, csak rossz hírekkel térhetett haza.

Március végén még mindig, idegen emberek jelentek meg, és fosztogatták, ijesztgették az embereket; a még megmaradt (jól eldugott) élelmiszert, jószágot és minden megfogható elvittek. Akkor erre azt mondtuk, hogy zabrálnak.

Négy-öt nap óta csend volt a faluban, aztán megint egy csomó szekér érkezett. Már-már teljesen kifosztották a falut, alig akad néhány portán tehén, ló, és egyébállat, de gabonát, szénát-szalmát, mindent elvisznek, amit találnak a kellemetlen látogatók.

Aztán most is eljött a tavasz, nekem szebb gondolataim támadtak. A Nap kezdte ontani melengető sugarait, kedvet éreztem egy sétára. Ebéd után Pajti kutyusomat magam mellé fűtten tettem, pulóvert a vállamra dobva, elindultam a határba. A máskor rendezett szántó-földeket teleszórva láttuk hulladékkal, egy-egy helyen elpusztult ló maradványait, inkább csak a csontjai látszottak szerteszét. Nem messze mély lyuk emlékeztet a sárba beragadt tankra. Eszembe jut az a rettenetes nap, amikor a lerészegedett tatár tankosok beállítottak a faluba. Tankjuk befagyott a földbe, sokáig, és amíg ki nem olvadt a föld, itt rekedtek, az egész környéket rettegésben tartották, esténként a lakásokba betörtek.

Tovább sétálva, helybeli gazdákkal találkoztam, akik csapatban, vállukon ásóval-kapával és gereblyével vonultak ki a határba. Köszöntöttük egymást. Hova mennek a szerszámokkal? – kérdezem tőlük.

„A földeket megszántani „Sztálin-ekével!” – válaszolták a falusi népre jellemző humorral, **közben** a vállukon vitt szerszámokra mutogatva. Szinte vidáman masíroztak a földúton, akik ilyen nagy felfordulásban is, természetesen fogadták a valóságot.

Eddig ezt a kis falut jómódú gazdák lakták, minden portán tartottak igavonó állatokat: lovakat, ökröket. Nem kellett szomszédba menniük munkaeszközökért, amikor szántani, dolgozni kellett a mezőkön, mégis, most könnyedén veszik az ásót-kapát a vállukra, hogy nehéz munkával művelni kezdjék a határt, hogy majd ősszel a kisebb termését is begyűjthessék.

Csak azért ástam elő ezt a régi történetet a naplóimból, mivel magamat is vigasztalni akartam, hogy lám, a mostaninál nehezebb időket is átvészeltünk...

MEGLÁTNI ÉS MEGSZERETNI. Apám a második világháború után a katonaságtól tartalékos főhadnagyként szerelt le. A fronton átélt szenvedései hiábavalónak bizonyultak, mert a *Trianoni „béke-szerződés”* szülőföldjét elszakította hazánktól. A Székelyföldre nem mehetett, magyar tartalékos tisztnak ott nincs keresnivalója. A háború életének új útját jelölte ki, hét év kihagyás után mérnöki pályára sem jelentkezhet, állás után kellett néznie. Székelykeresztúron oklevelet szerzett, ezért tanítói pályán helyezkedett el Nógrád megye kis községében, ahol korábban iskola sem volt, neki kellett megszerveznie.

A falutól öt kilométerre esett a körjegyzőség, és posta, ahová gyalog, később kerékpáron ment ügyeit intézni, ott már több diplomás ember élt, és a szövetkezet élelmiszerboltjában nagyobb választékból vásárolhatott, mint a kicsiny falu szatócsboltjában.

Egy alkalommal a postán csinos fiatal hölggyel találkozott. Karcsú alakja, dús, vöröses-barna hajkoronája megragadta figyelmét.

Feltűnés nélkül szemrevételezték egymást, ő tisztelettel megemelte kalapját, az ismeretlen hölgy tartózkodó udvariassággal megbiccentette fejét, majd ki-ki indult a maga útjára.

A tanító, édesapám hazafelé egész úton törte a fejét, ki lehet a fiatal nő? Érezte, hogy *meglátni és megszeretni pillanat műve volt.*

A környék minden falujában élő úri családot ismerte, de őt emlékezetében nem tudta hová tenni.

Ezért gyakrabban átsétált a faluba, remélve, majd csak összefut a bájos ismeretlennel. Legközelebb meglátta, hogy egy szőszke kisfiút kézen fogva vezet – elgondolkozott: talán a szép hölgy már nem is szabad?

Később ügyeit intézve ismét találkoztak; akkor a hölgy, a jegyző feleségével társalgott.

Nem akart kétségek közt maradni, ezért mivel a jegyző feleségét már ismerte – odament üdvözölni, akkori szokás szerint meghajolva, kézcsókkal köszöntötte, így már nem tetszett tolakodásnak, hogy a társaságában levő hölgynek is bemutatkozzék.

Hamarosan többet megtudott csinos ismerőséről: az asszony nemrég' özvegyült meg, unokahúga az evangélikus kántortanítónak, és hosszabb időre látogatóba jött rokonaihoz. Aztán egy ünnepség alkalmával az asztalnál „véletlenül” egymás mellé kerültek, ezért mód nyílt vele meghitt beszélgetésre, és a következő találkozás előkészítésére. Mindketten jól érezték magukat, kellemes emlékekkel búcsúztak egymástól.

Így történt, hogy Margit asszony rövid ideig maradt özvegyen, mert Apám hamarosan feleségül kérte.

Elkészült a tanítói lakás az új iskola mellett, néhány hónapi udvarlási idő után 1923. június 1-jén összeházasodtak a katolikus templomban, utána az evangélikus templomban is megáldatták frigyüket.

Édesanyám első férje rákosligeti gimnáziumban tanított, hirtelen halálát követően fiatalon, hároméves kisfiával özvegyen maradt.

Édesapám gyermekeként szerette a készen kapott kicsi Gusztávot, sajátjaként nevelte, taníttatta a később növekedő gyermekeivel együtt. A következő évben kopogtatott a gólya: a fiút apja után Istvánnak keresztelték. Két év múlva leány látott napvilágot, aki a Katalin nevet kapta (ez vagyok én), majd újabb két év elteltével András is megérkezett.

Szeretettel, gondoskodással nevelték a csöppségeket. Amikor a gyermekek megszülettek, Apám feleségét kímélve, saját kezűleg főzött, kedvében járt, hogy az anya minél tovább pihenjen és gondoza a kis jövevényeket.

³⁷ Egy budapesti színházban, felolvasó esten hangzott el.

Minden gyermekére büszke volt Apám, de amikor napvilágot látott egyetlen leánya, úszott a boldogságtól. A zord időjárás ellenére, másnap reggel hóban és fagyban, lovas kocsival indult a járhatatlan utakon a távol fekvő Mátraverebélybe, az egyházközség anyakönyvébe bejegyeztetni lányát. Születésnapom: (december 30.) miatt, gyakran élcelődtek velem ismerőseim: „várhattál volna még két napot, egy évvel lennél fiatalabb!”

Édesapám 20 évig tanította a kis falu nebulóin kívül a fiatalokat, időseket, nőket, férfiakat. Felcseperedve szétszóródott a családjunk: a közeli városokba kerültünk középiskolába, már csak az iskolai szüneteket töltöttük a szülői házban. Mikor Erdély egy része visszakerült a csonka hazához, Apukám áthelyezését kérte nagyobb városba, hogy ismét együtt legyünk, és helyből folytassuk tanulmányainkat. Marosvásárhelyre helyezték.³⁸

Szüleim, időnként nehéz gondokkal küszködve is, boldog szövetségben éltek. Sok kellemes napot éltek át együtt szeretetben, boldogságban, de mellette sok-sok megpróbáltatás várt rájuk az életben: gondok, küzdelem a megélhetésért. Még sok minden történik velük, majd nehéz, történelmi idők következtek. Amikor csonka hazánk határainál már dúlt a második világháború, házastársként, de egy ideig kényszerűen külön-külön kellett megélniük annak borzalmait. Apám és idősebb testvéreim is, katonai szolgálatot teljesítettek, rövid ideig élvezhettük a szép városi otthonunkat, a meleg családi fészket.

Menekültként hagytuk el Erdélyt, háború után a csonka-hazában találkozott a család, új életet kellett kezdeni, ami nem volt könnyű a nagy világégés után, amikor a család minden vagyona odaveszett.

A háborút szülőfalumban vészeltük át, oda érkezett vissza, előbb egyik bátyám, majd Apukám is, 1945. április 7-én gyalog, fáradtan, csontig lesoványodva, a második világégésből. Legidősebb bátyám orosz hadifogságából három év után szabadult.

A család vagyona, minden eredménye odaveszett; fejenként egy-egy kezításkára való holmi maradt meg számunkra. Bölcs optimizmusával úgy élte át Apám, mint minden mást, ami egész életére jellemző volt. Azzal vigasztalt bennünket, hogy: „nem baj, mindaz, ami odaveszett, pótolható, fontos, hogy mindnyájan élünk!”³⁹

Néhány évig egy tanyai iskolában tanított, s közben körzeti felügyelőként működött. Néhány év múlva, Szirákra helyezték, az akkor 24 tanerős iskola igazgatójának.

Onnan ment nyugdíjba. Ezután költöztek át a Balaton mellé.

Nyugdíjasként is 10 évig tanított lakhelyén, később egy közeli, nagyobb településen; ötven évig oktatta, nevelte a gyerekeket. Munkájának elismerésül a lehetséges kitüntetések minden fokozatát megkapta: a Gyémánt Diplomát 1974. szeptember 9-én, Balatonfüreden vette át – ahová leromlott egészségi állapota miatt én kísértem el.

Idős kora ellenére, mindig voltak céljai. Balatonkenese-Üdülőtelepen, egy hatalmas szakadékot vásárolt, ahol emberfeletti fizikai munkával alakította ki házépítésre alkalmas telkét.

Ott építtette fel az elveszett helyett új családi otthonát – ahonnan csodálatos kilátás nyílt a Balatonra, hogy gyermekei és unokái élvezhessék a tó hullámain.

Amikor Anyukám súlyosan megbetegedett, apám éveken keresztül gondozta szeretettel...

Anyánkat hat évvel élte túl.

³⁸ Édesapámat 1944-ben a Második Világháborúban is besorozták.

A fényképen Szüleim láthatók, Szászrégenben, apám ismételen háborúba indul.

³⁹ Ez nagy igazság, de hosszú évekig a család szegénységét hozta magával.

Nem akart megválni a Balatontól, pedig nagyon nehéz, szinte lehetetlen volt már egyedül élnie. Aggódva figyeltük gyengülő erejét; amikor fájdalmai voltak, eltűrte, soha nem panaszkodott. Azzal vigasztalta magát: „*mások fiatalabb korukban betegeskednek, én nem panaszkodhatom, ha valami bajom van!*”

Nemsokára állapota annyira súlyosbodott, hogy gondoskodásra, kórházi kezelésre szorult. Némi tiltakozása ellenére meggyőztem, hogy jöjjön hozzánk.

Gyenge volt, hazafelé rosszul érezte magát, annak ellenére, hogy orvosa előkészítette a hosszú utazásra. Mégis, az autó ablakából kitekintve, élvezte a ragyogó napsütésben csillogó, hóval borított tájat.

Nosztalgiával figyelte az elsuhanó ismerős városokat, a hegyeket, amikor Nógrád megyéhez közeledtünk.

Hiába élt át nehéz időket ezen a tájon már kétszer is, fiatal évei nem múlhattak el nyomtalanul, és az idő sok mindent megszipít.

Jól érezte magát nálunk, családi körben mindnyájan szeretettel vettük körül; Budapesten élő testvéreim többször meglátogatták, mégis visszavágyott a Balaton mellé. Sajnos, ezt a kívánságát már nem tudtuk teljesíteni.

Operáción esett át, gondos ápolásra szorult. Egyre gyöngült, és 1977. március 3-án örök álmra szenderedett, csendesen, ahogy leélte életét. Megfáradt testének hamvait Budapesten a Farkasréti temetőben, Édesanyánk mellé helyeztük örök nyugalomra. Sírjára a balatoni kertből ültettünk virágokat.

Szüleim a gondokat súlyos időkben is áthidalták, mert egymás iránti megértés, szeretet és tisztelet bennük élt mindvégig.

Házasságukról el lehet mondani, hogy boldogan éltek, halálukig!

Szüleimre emlékezem 2, Meglátni és megszeretni

APÁM A MÁSODIK VILÁGHÁBORÚ UTÁN, a katonaságtól tartalékos főhadnagyként szerelt le. A fronton átélt szenvedései hiábavalónak bizonyultak, mert a *Trianoni „békeszerződés”* szülőföldjét elszakította a csonka hazánktól.

A Székelyföldre nem mehetett, mert magyar tartalékos tisztnek ott nincs keresnivalója.

A háború életének új útját jelölte ki, hét év kihagyás után mérnöki pályára sem jelentkezhet, állás után kellett néznie. Székelykeresztúron oklevelet szerzett, ezért tanítói pályán helyezkedett el Nógrád megye kis községében, ahol korábban iskola sem volt, neki kellett megszerveznie.

A falutól öt kilométerre esett a körjegyzőség, és posta, ahová gyalog, később kerékpáron ment ügyeit intézni, ott már több diplomás ember élt, és a szövetkezet élelmiszerboltjában nagyobb választékból vásárolhatott, mint a kicsiny falu szatócsboltjában.

Egy orgonaillatú szép tavaszi napon biciklijét elővette (akkor még egyedül csak neki volt a faluban) elhatározta, hogy a postán feladja a leveleket, és bevásárol a sámsonházi boltban csinos fiatal hölgygel találkozott. Karcsú alakja, dús, vörösesbarna hajkoronája megragadta figyelmét. Feltűnés nélkül szemrevételezték egymást, ő tisztelettel megemelte kalapját, a hölgy megbiccentette fejét tartózkodó udvariassággal, majd ki-ki indult a maga útjára.

A tanító, apám, hazafelé egész úton törte a fejét, ki lehet a fiatal nő?

Érezte: *meglátni és megszeretni pillanat műve volt.*

A környék minden falujában élő úri családot ismerte, de őt emlékezetében nem tudta hová tenni. Ezért gyakrabban átsétált a faluba, remélve, majd csak összefut a bájos ismeretlennel. Legközelebb meglátta, hogy egy szösze kisfiút kézen fogva vezet – elgondolkozott: talán a szép hölgy már nem is szabad? Később ügyeit intézve találkoztak; akkor a jegyző feleségével társalgott.

Nem akart kétségek közt maradni, ezért – mivel a jegyző feleségét már ismerte – odament üdvözölni, akkori szokás szerint meghajolva, kézcsókkal köszöntötte, így már nem tetszett tolakodásnak, hogy a társaságában levő hölgynek is bemutatkozzék.

Hamarosan többet megtudott csinos ismerőséről: az asszony nemrég' özvegyült meg, unokahúga az evangélikus kántortanítónak, és hosszabb időre látogatóba jött rokonaihoz. Aztán egy ünnepség alkalmával az asztalnál „véletlenül” egymás mellé kerültek, ezért mód nyílt vele meghitt beszélgetésre, és a következő találkozás előkészítésére. Mindketten jól érezték magukat, kellemes emlékekkel búcsúztak egymástól. Így történt, hogy Margit asszony rövid ideig maradt özvegyen, mert Apám hamarosan feleségül kérte.

Elkészült a tanítói lakás az új iskola mellett, néhány hónapi udvarlási idő után összeházasodtak. Apró akadály állt közük, hogy a menyasszony és vőlegény más-más vallású. A község, ahol tanít, színtiszta katolikus. Akkori szokás szerint a falu lakói elvárták, hogy tanítójuk a majdan születendő gyermekeit katolikusnak kereszteltesse. 1923. június 1-jén összeházasodtak a katolikus templomban és az evangélikus templomban is megáldatták frigyüket.

Édesanyám első férje Rákoslígyen tanított a gimnáziumban, hirtelen halálát követően fiatalon, hároméves kisfiával maradt özvegyen. Újra házasságra lépve, lakását felszámolta és átköltözött a tágas vidéki házba. Otthonát ízlésesen berendezte: a padlót szőnyegek borították, a falakra keretezett olajfestmények kerültek, gondos kezek által készült csipkefüggönyök, terítők tették lakályossá.

Édesapám gyermekeként szerette a háromévesen készen kapott Gusztávot, sajátjaként nevelte, taníttatta a később növekedő gyermekeivel együtt. A következő évben kopogtatott a golya: a fiút apja után Istvánnak keresztelték. Két év múlva leány látott napvilágot, aki a Katalin nevet kapta (ez voltam én), majd újabb két év elteltével András is megérkezett. Szeretettel, gondoskodással nevelték a csöppségeket.

Amikor a gyermekek megszülettek, Apám feleségét kímélve, saját kezűleg főzött, kedvében járt, hogy az anya minél tovább pihenjen és gondoza a kis jövevényeket.

Teljes komfort hiányában nem volt könnyű feladat ellátni a hattagú családot. Apám a házi teendőkből is kivette részét, de mindig akadt segítség: a faluból egy özvegyasszony sokáig segített a háztartási tennivalókat elvégezni, hiszen akkor kútból hordták a vizet a lakásba, teknőben végezték a mosást, a vasalás faszenes vasalóval zajlott. Korábban egy nagy, fa- és széntüzelésű rakott tűzhelyen látták el a sütés-főzési teendőket a konyhában.

Minden gyermekére büszke volt Apám, de amikor napvilágot látott egyetlen leánya, úszott a boldogságtól. A zord időjárás ellenére, másnap reggel hóban és fagyban, lovas kocsival indult el a járhatatlan utakon bejegyeztetni lánya születését, a távol fekvő egyházközség anyakönyvébe.

Születésnapom: (december 30.) miatt gyakran élcélődtek velem ekképpen: „*várhattál volna még két napot, egy évvel lennél fiatalabb!*”

Édesapám 20 évig tanította a kis falu nebulóin kívül a fiatalokat, időseket, nőket, férfiakat. Felcseperedve szétszóródott a családunk: a közeli városokba kerültünk középiskolába, már csak az iskolai szüneteket töltöttük a szülői házban. Mikor Erdély egy része visszakerült a csonka hazához, Apukám áthelyezését kérte nagyobb városba, hogy ismét együtt legyünk, és helyből folytassuk tanulmányainkat. Marosvásárhelyre helyezték.

Szüleim – ha időnként nehéz gondokkal küszködve is, boldog szövetségben éltek. Sok kellemes napot éltek át együtt szeretetben, boldogságban, de mellette sok-sok megpróbáltatás várt rájuk, gondok, küzdelem a megélhetésért. Még sok minden történik velük, majd nehéz, történelmi idők következtek.

Amikor kis hazánk határainál már dúlt a második világháború, házastársként, de egy ideig kényszerűen külön-külön kellett megélniük a háborús időket. Apám és idősebb testvéreim már akkor katonai szolgálatot teljesítettek, rövid ideig élvezhettük a szép városi otthonunkat, a meleg családi fészket.

Menekültként hagytuk el Erdélyt, háború után a csonka-hazában találkozott a család; új életet kellett kezdeni, ami nem volt könnyű a nagy világegés után, mikor mindenünk odaveszett.

A háborút szülőfalumban vészeltük át, oda érkezett vissza, előbb egyik bátyám, majd Apukám is, 1945. április 7-én gyalog, fáradtan, csontig lesoványodva – a második világegésből. Legidősebb bátyám orosz hadifogságából három év után szabadult.

A család vagyona, az élet munkájának felmutatható eredményei, minden odaveszett, fejenként egy-egy kézitáskára való holmi maradt számunkra. Bölcs optimizmusával úgy élte át Apám, mint minden mást – ami egész életére jellemző volt; azzal vigasztalt bennünket: *„nem baj, mindaz, ami odaveszett, pótolható, – fontos, hogy mindnyájan élünk!”*

Néhány évig egy tanyai iskolában tanított, s közben körzeti felügyelőként működött. Utána Szirákra helyezték, az akkor 24 tanerős iskola igazgatójának. Onnan ment nyugdíjba. Ezután költöztek át a Balaton mellé. Nyugdíjasként még 10 évig tanított lakhelyén, később egy közeli, nagyobb településen; ötven évig oktatta, nevelte a gyerekeket. Munkájának elismerésül a lehetséges kitüntetések minden fokozatát megkapta: a Gyémánt Diplomát 1974. szeptember 9-én, Balatonfüreden vette át – ahová leromlott egészségi állapota miatt én kísérem el.

Idős kora ellenére, mindig voltak céljai. Balatonkenese-Üdülőtelepen, egy hatalmas szakadékot vásárolt, ahol emberfeletti fizikai munkával alakította ki házépítésre alkalmas telkét. Ott építtette fel az elveszett helyett új családi otthonát – ahonnan csodálatos kilátás nyílt a Balatonra, hogy gyermekei és unokái élvezhessék a tó hullámain.

Anyukám súlyosan megbetegedett, férje éveken keresztül gondozta szeretettel. Szüleim – a gondokat, nehézségeket – a súlyos időkben is áthidalták, mert egymás iránti megértés, szeretet és tisztelet bennük élt mindvégig. Házasságukról el lehet mondani, hogy boldogan éltek, míg meg nem haltak!

2. *Apám megérezte*, 1971. Húsvétja szomorú emlékként vésődött emlékezetembe. Előző héten látogattam meg szüleimet. Anyukám évek óta a lakásban sem tudott segítség nélkül járni; kényelmes nyugszékben töltötte idejét. Rendbetettem a lakást és körülöttük mindent, Anyukámat megfürösztöttem, levágtam a haját, megmostam. Emlékszem, milyen jól esett neki gondoskodásom.

Búcsúzáskor kérte: legközelebb, ha jössz, hozzál nekem töltött káposztát. Tudod, olyan töltött káposztára gondolok, amelyet mi készítünk, mert jó az, amit Apuka főz, mégis más. Ebben maradtunk. Megígértem, hogy legközelebb hozok neki olyat, amelyet szeretne.

Húsvét utáni héten készültem ismét hozzájuk.

Azonban ünnep után kedden délután az irodában a veszprémi kórházból egy orvos hívott telefonon. A rossz vonal miatt alig lehetett érteni, mit mond. Annyit értettem belőle: amennyiben Anyukámat látni akarom, siessék meglátogatni. Megrázott a hír, mivel azt se tudtam, hogy kórházba került. Bátyámnak telefonáltam, hogy indulok hozzájuk autóbusszal, és onnan tovább Veszprémbe.

Késődélután volt, mire Budapestre érkeztem. Bandinál már összegyűlt a család. Guszti tegnap meglátogatta Anyukát, de nekem azt ajánlotta, ma már ne induljak el, úgysem tudok vele beszélni, a vonatközlekedés miatt olyan későn érkeznek a kórházba. Hová mehetnék éjszaka egy idegen városban? Már tegnap délután Anyukám nem volt eszméletén. Rettenetesen érintett a hír. Náluk maradtam éjszakára.

A hajnali vonatra szálltam föl, Veszprémbe a kórházba siettem, de elkéstem. Már a portán szomorú hírrel fogadtak, hogy Anyukám előző este kilenckor meghalt. Mélyen lesújtott a hír. Én intéztem el a szokásos szomorú teendőket ott a kórházban, és a temetkezési vállalatnál. Telefonon testvéreimmal egyeztetve intézkedtem. Budapestben fogjuk eltemetni a Farkasréti temetőben. Mivel még nem küldött értesítést a kórház Apukámnak, az a feladat is rám várt, hogy én vigyem neki a szomorú hírt.

Autóbuszra szálltam. Szomorú utazást jelentett számomra azt tudni, hogy Édesanyánk nincs többé közöttünk. Bántott, mivel nem tudtam teljesíteni utolsó kívánságát, hogy töltött káposztát már soha többé nem vihetek neki.

Megérkeztem szüleim otthonába. Különlegesnek tűnt ez a találkozás. Apukámat a ház kis szobájában, magába roskadva találtam. Szeretettel üdvözlöttük egymást, leültem melléje, beszélgetni kezdtünk. Nem értettem egészen, mert elutazásom előtt még egyszer benéztem a kórházba, ahol megerősítették, hogy nem továbbították az értesítést a halálesetről, ahogy kértem reggel, mert egyenesen hozzá utazom, jobb lesz, ha tőlem hallja a lesújtó hírt.

Egymás mellett ültünk a heverőn.

Csodálkozva hallgattam, mert Apukám úgy beszélt, mintha tudná, mi történt. Elmondta, hogy került kórházba Anyukám és most, hogy már nem él, várja, mikor érkezik a gyászkocsi, amivel hazahozzák... Itt akarja eltemetni a ház mögött, a magas kerti falban kivájt pincehelyiségben, ott készít neki nyughelyet az aranyeső bokrok közelében, és kerti virágokkal fogja beborítani. *Én csak hallgattam, miért beszél így, hisz' nem tudhatja, hogy már nem él, azonban ő megérezte...*

Nemsokára meghallottam a kapucsengőt. Én mentem le, a postás jött, a táviratot hozta.

Ekkor tájékoztattam Apukát, hogy Veszprémből jöttem, és Anyukát nem fogják ide hozni. Beszéltem a testvéreimmel és arra gondoltunk, hogy Budapesten temetessük el. Szeretnénk, ha ő is egyetértene vele.

Nem fért a fejembe: honnan tudta ilyen biztonsággal, hogy már nem él? Annyira szerették egymást, elvesztését megérezte. Csendben, nehéz szívvel viselte a veszteséget, de nem tudta kimutatni, fájdalmát magába zárta. Néhány napig ottmaradtam vele, aztán kértem a testvéreimet, hogy a temetés részleteit megbeszélni már ők jöjjenek le hozzá.

Este magamra maradtam az elárvult szobában, sokáig nem jött álom a szememre. Különböző képek merültek föl bennem a múltból.

Láttam Anyám szomorú arcát, amikor régen, meglátogattam őket és elkísértek a hegytetőig, és én nagyon elérzékenyültem. Átöleltük egymást, nem jutott eszembe semmi vigasztaló szó, elpityeredtem, mint egy kisdíák, aki először megy el otthonról. Sokáig integettünk egymásnak. Egyedül maradtam, egyedül az erdő magányos ösvényén; besötétedett, letértem az ismert útról, nem tudtam tájékozódni. Körülöttem a sűrű erdő. Elindultam vaktában az akác-fák alatt, botorkálva siettem előre. Úttalan úton, tüskés bokrok között haladtam a göröngyös ösvényen... Hajam csapzottan lógott arcomba, szememben a kétségbeesés, fáradtan pihegetem...

Utána egy kisgyermekkorai kép jelent meg előttem: Korareggel vasárnap, napkelte, sugarai bearanyozzák a szobát, ahol elmélázva figyeltem a szép reggelt. A nyitott ablakon fecskepár repült be, ott köröztek a fejem fölött. Vidáman csiviteltek, meg-megkerülték a mennyezetről csüngő, szépen megmunkált, fehérburás petróleumlámpát.

Kis neszre lettem figyelmes. Mi ez? A lámpa ide-oda kilengett. Jól látnak szemeim?

Kicsit mintha a bútorok is megmozdultak volna, az éjjeliszekrényen tartott apró tárgyak összezőrdültek. Csak néhány percig tarthatott. Nem képzelődés! *Egy kisebbfajta földrengést éltünk át.* Szüleim is fölébredtek a szokatlan neszre. Hálósobájuk az enyémtől alkóvval elválasztva, nyílását nehéz bársonyfüggöny foglalta el. Anyukám átszaladt hozzám. Nem tartott sokáig az egész, nem volt idő megijedni! Átmentem a hálósobájukba, odabújtam Anyám mellé. Olyan jó mellette, jó volt hozzábújni, közelsége mindig biztonságot árasztott. Ilyenkor szokott nekem mesélni, s kérdéseimre válaszolni. Őrzök róla fiatalkorában készült fényképet: akkori divatnak megfelelő elegáns kosztümben, fején kalappal mosolyog a gép lencséjébe. Ezt a képet legkedvesebb könyveim mellett, a polcon őrzöm, ahol minden nap láthatom.

Aztán egy vendégség jutott eszembe, hogyan készülődött Anyukám a vendéglátásra. Jó érzékkel, nagyon finoman főzött-sütött, díszítette a hidegtálakat, tortákat. Ismerőseink szerettek hozzánk járni. A körorvos a védőnővel mindig nálunk ebédelt. A fiatal orvos kiment a konyhába, ott forgolódott a készülő ételek körül, kiemelt egy szelet rántott-húst a tálból, Anyukám mosolyogva ránéz, és a mutatóujjával megfenyegeti... Milyen szomorú, hogy már csak így, emlékezetben láthatom... Hajnal lehetett, mikor végre álom jött a szememre.

*Apám magányosan Anyánkat hat évvel élte túl.*⁴⁰

Nem akart megválni a könnyű egyedül élnie. Agerejét; egyre több egészségsem panaszkodott. Azzal fiatalabb korukban betekodhatom, ha valami balapota annyira súlyosborkórházi kezelésre szorult. meggyőztem, hogy jöjjön zafelé rosszul érezte manére, hogy orvosa előké-

Balatontól, pedig nem volt gódva figyeltük gyengülő ügyi gondja akadt, mégvigasztalta magát: „mások geskednek, én nem panaszjom van!” Nemsokára áldott, hogy gondoskodásra, Némi tiltakozása ellenére hozzánk. Gyenge volt, hágát az autóban, annak ellesztítette a hosszú utazásra. kából kitekintve, élvezte a logó, hóval borított tájat.

Mégis, az autó ablaragyogó napsütésben csil-Nosztalgiával figyelte az elsuhanó ismerős városokat, a hegyeket, amikor Nógrád megyéhez közeledtünk. Hiába élt át nehéz idöket ezen a tájon már kétszer is, fiatal évei nem múlhattak el nyomtalanul, és az idő sok mindent megszépít.

Jól érezte magát nálunk, családi körben mindnyájan szeretettel vettük körül; Budapesten élő testvéreim többször meglátogatták, mégis visszavágyott a Balaton mellé.

Igyekeztünk mindennel kiszolgálni. Nagyon sokat mesélt életéről, a két háború eseményeiről. Sajnos, azonban a kívánságát már nem teljesíthettük, mivel egyedül nem maradhatott a balatoni otthonában.

Sérvműtéten esett át, gondos ápolásra szorult.

Egyre gyöngült, és 1977. március 3-án örök álomra szenderedett, csendesen, ahogy leélte életét. Megfáradt testének hamvait Budapesten a Farkasréti temetőben, Édesanyánk mellé helyeztük örök nyugalomra. Sírhintjükra a balatoni kertből ültettünk virágokat.

Szüleim élete példakép számunkra, mivel a gondot, nehézségeket a súlyos idökben is áthidalták, mert az egymás iránti megértés, szeretet és tisztelet mindvégig bennük élt. Házasságukról el lehet mondani, hogy boldogan éltek, míg meg nem haltak!

A T-betűs novellák következnek:

Tandíj 1.

EGY IRODALMI PORTÁLNAÁL fiatal tagtársam panaszkodott, hogy tandíjat kell fizetnie a főiskolán. Arról nem volt szó, hogy megvonták, csökkentették, vagy elvonták. Válaszoltam neki: Tudom, nehéz megemészteni, amikor valami árát csökkentik, vagy elvesznek tőlünk. Annyira mélyen nem tanulmányoztam, most hogy van, azt sem, hogy teljesen megszüntetik-e a tandíjat, vagy csökkentik?

⁴⁰ Kép: Szüleim síremléke Budapesten, a Farkasréti temetőben.

De abban bízom, hogy aki jó eredményt tud majd felmutatni, azoktól nem fogják elvonni. Az unokáim révén vagyok benne érintett ebben. Azonban kérdelem: volt-e és mikor volt teljes tandíjmentesség? Íme, a bizonyíték:

A könyvespolcok rendezése közben kezembe kerültek régi iratok és diákkori naplóim. Nem is tudom, hogy vészelték át a háborús viharokat? Olvasom a kissé elrongyolódott szelvényt és a naplót, amelynek tintával írott szövege most is jól olvasható. Magam sem emlékeztem rá, mivel szüleim gondját képezte a rólam való gondoskodás. Íme, a naplóidézete:

„1944. április 3. hétfő: Délután Anyukával Mici nénihez mentünk. Út közben feladtuk a postára az idei tandíj V.-VI. részletet. „Micsoda emlék!

A postai elismervény szövege:

„Elismervény 12 P, azaz Tizenkét pengőről, mely összeget befizették a 162820 sz. csekkszámra. A csekkszám tulajdonosa és neve: Áll. Keresk. Középiskola tandíj letéti Számla, Marosvásárhely.

Dátum: Marosvásárhely, 1944. április 3. – 10 óra.

A postaalkalmazott aláírása s. k. és P. H.”

Fehéren-feketén „olvasható”, hogy a mindig visszakívánt béke-időben, már a középiskolában is fizetni kellett tandíjat, mindenkinek. Ugyanis a fenti elismervény a békeidők legvégén készült, 1944-ben! Persze, nem a közelgő háborút kell visszasírni, mivel attól minden embert és élőlényt mentsen meg az Isten.

Én négy-gyermekeket nevelő tanítónak (akkor is a „nemzet napszámosának”) gyermekeként nevelkedtem, akinek a tandíj-részletei befizetéséről állították ki az idézett elismervényt, tehát akkor is ára volt a továbbtanulásnak. (Pedig én pl. mindig a legjobb tanulók közé tartoztam, de nem most találták ki, hogy mindennek ára van!)

Nem mások adójából, hanem mindenki a saját zsebéből fedezte – már középiskolától kezdve – a taníttatási költséget!

Amikor én tanultam, nagyon régen volt, akkor is kellett tandíjat fizetni, nem mindig és mindenütt, de az is előfordult, hogy a legjobb tanulókat ez alól mentesítették, vagy a tandíj összegét csökkentették.

Később, a sokat emlegetett 40 év alatt járt az én idősebb fiam (és lányom is) középiskolába és egyetemre. Akkor is volt tandíj, de szerencsére, ők is azok közé tartoztak, akiknek tanulmányi eredménye után elengedték, vagy csökkentették az összeget.

Az idősebb unokám most egyetemista. Nem erőlteti magát, inkább csak tanulgat. Ő viszont megérti, hogy ezért nem fog kedvezményt kapni. Ezért bizony gyakran az egyetemi időszak alatt is, kemény munkával pótolta a kiadásokat.

Tanítók, tanárok, nevelők

Életem regénye 2. kötet, 4. fejezetéből

APÁMAT DIPLOMÁJA MEGSZERZÉSE UTÁN, egyenesen a frontra vezényelték, hét év (!) katonai (és front-) szolgálat után, az akkori leromlott gazdasági viszonyok miatt el kellett helyezkednie tanítói pályán, ahová a képesítése megvolt. Eredetileg műszaki pályán szeretett volna még diplomát szerezni, mégis kiváló pedagógus lett belőle, amolyan igazi, szívvel lélekkel nevelő-oktató.

Három fiútestvérem is pedagógus lett, ketten középiskolai tanárok, harmadik pedig egy évben, a front után tanított csupán, majd pályát változtatott, más irányú tehetsége és hajlamai, ügyes kezei miatt ötvös-aranyműves vizsgát is szerzett. Azon a pályán kereste kenyerét.

Ezt bevezetőnek szántam ahhoz, hogy kifejtsem véleményemet bizonyos pedagógus-tömegekről, én, akit a családban már „megfertőzött” a *nevelni-tanítani akaró* szellem, annak ellenére, hogy én nem akartam arra a pályára lépni.

Tisztelet a sok-sok kivételnek, mert különféle felfogású tanítókkal, tanárokkal is találkoztam, de nem tudom, a nagytöbbség milyen képzést kapott? Arra viszont emlékszem, volt olyan időszak, hogy képesítés nélkül is kineveztek olyan személyeket oktatásra és az intézet katedrájára állhattak, akik talán semmiféle képzésben nem részesültek. Korábban a tanítóképzőben sokkal alaposabb képzés folyt, mint a későbbi években, amikor megváltozott a tanerők kiképzése.

Legidősebb bátyám Miskolcon, az evangélikus tanítóképzőben szerzett diplomát ott zenét is tanultak, játszott hegedűn, orgonán és harmóniumon, kórust dirigált, éneket, rajzot is tanított egyéb tantárgyak mellett. Ő is, mint édesapám, széleskörű ismerettel, igen jó előadóképességgel rendelkezett. (Időközben megfejlte tanulmányait főiskolai képzettséggel).

Tapasztalataim szerint egysíkúbbá silányult a tanítóképzés. Ennek a következménye lehet, hogy az iskolában sokáig kizárólag csak oktatás folyt, a *nevelésről* mintha megfeledkeztek volna a tanítók, tanárok.

A változásokat gyermekeim tanulmányai idején figyeltem és tapasztaltam. Ezért az általános iskolákból esetleg értelmes, de semmi esetre sem jó modorú, kultúremberek kerültek ki. (Egyes intézményekből egy-egy csorda szabadult ki.) Nem beszélve arról, hogy amikor megszüntették a hit- és erkölcstan oktatását, akkor aztán végképp elszabadult a pokol, mert korábban azon a területen is sok értékes ember igyekezett jóra, hasznosra nevelni az ifjúságot. Amikor a nők közül már sokan vállaltak munkát, otthon a szülőknek alig maradt ideje a gyerekekre, az őket pótló értékes papok-tiszteletesek, apácák is kiszorultak a nevelésből, aminek most érezzük (de nem áldásos) hatását.

Nemrég olvastam a következő megjegyzést egy író tollából, és teljesen egyetérték vele: „Az iskola... egy nagy ömlesztett bedolgozóüzem, ahol a hazai selejttermelésre vagyunk berendezkedve”.

Mára nyilvánvaló, és ki merik mondani, lemerik írni, hogy az iskolában a gyerekek nem tanulnak meg írni és olvasni, nem ismerik a számtani alapl műveleteket és sok mást, ami az életben nélkülözhetetlen.

Korábban az okos tanító-bácsik, tanító-nénik kis falvakban, gyakran osztatlan iskolákban, több osztállyal, egy tanteremben is, bele tudták táplálni a nebulók buksi fejébe a legfontosabb ismeretanyagot. Most miért nem tudják?

Mert folyton állandóan változtatják a tananyagot, kitaláltak számtalan, mindenféle tanítási módszert, legtöbb nem vált be, és a mindenáron való változtatásnak ez lett az eredménye.

Talán ezért örülök, hogy nem választottam tanári hivatást! Vagy mégis, én édesapámnak a jó módszerét követve, munkám eredményes lehetett volna? Talán igen, mert lelkiismeretes vagyok.

Ha valamit elvállalok, akkor mindent megteszek annak érdekében, hogy kiváló munkát végezzek. Vagy ki tudja, hiszen előírás szerint kell tanítani, ahogy megkövetelik a tanítóktól.

Sajnos, egyre ritkábban akadnak jó példák, akik szívvel-lélekkel, hivatástudattal tanítanak. Hosszú ideig csak azt hallottam, hogy egyetlen órát se helyettesítettek anélkül, hogy azért külön díjat ne kapjanak. Az igaz, hogy a tanítók, tanárok mindig a „nemzet napszámosai”-nak számítottak, se most, se korábban nem fizették meg munkájukat, de korábban hivatásnak érezték a tanító-nevelő munkát. Apám reggeltől-estig tanított kicsiket, nagyokat, ismétlősöket, levételeket, felnőtteket, sosem volt, aki helyettesítse. Pedig a különórákért nem kapott ellenszolgáltatást!

Magam sok olyan tanárra emlékezem vissza, akik mindig, mindenhol neveltek, vezettek bennünket, akár iskolában, vagy bárhol, ha együtt voltunk velük. A matematika tanár (vagy bármely másik) figyelmeztette azt a diákot, aki nem illendően viselkedett, vagy rosszul, magyartalanul beszélt, netán dadogott! Később sok mindent elnéztek, vagy talán sokan maguk sem tudták, mi a feladatuk a szaktárgyi órák anyagának leadása után...

Sokukat talán az egész nem is érdekelte...

* * *

Tanyán és falun háború után

Sokáig integettünk

ELMÉLKEDÉS FALUBAN. Kisbárkány, 1945. május 30. – Szeretem, a falusi életet, azonban sárban járni sohasem szerettem. Szeretem a virágos rétet, a zöld erdőket, a madárdalt, a csendet, a szép láthatárt, a távoli nagy hegyvonulatokat. A sok-sok aranyos állatot: a pelyhes csibéket, gömbölyű és játékos kiscicákat, a báránkákat, meg sok mást, ami a városban nincs. Ha időm engedi, és leülök a szabadban, egy kertben, ahol figyelhetem a tájat, egy kis állatot, egy fűszálat vagy virágot, a madárkákat, órákon át tudnám nézni és gyönyörködöm a természet páratlan szépségében.

Ilyenkor érzem: mennyi csoda van körülöttünk, csak észre kell vennünk. Elmerengek azon, hogyan keletkezett mindez? Igen, kell lennie Valakinek, aki ezt a csodás világot létrehozta, megteremtette. Aki onnan fönről vigyázó szemmel néz le ránk, – csak most kissé elhanyagol bennünket. Hogy miért? Ez az, amit nem tudhatok.

És milyen bölcsen rendezte be a világot az a Valaki! Most egy olyan könyvet olvasok, ami e témába vág. Feliczián Vilmosnak a „Csodálatos természet” c. művébe mélyedek el olykor. Mennyi minden van, ami szép, ami jó, amivel hasznosan lehet az időt kitölteni. És még van olyan ember, aki unatkozik?

Annak nincs érzéke a széphez, a jóhoz, vagy egyszerűen csak nagyon ostoba lehet.

Tanyán: Bede-pusztá, 1946. augusztus 27. Sok munka várt rám, kenyérdagasztás, aztán lekvár főzésnél kellett segídkeznem.

Ebédre finom mákos tésztát készítettem. Utána főtt csemegekukorica volt. Itthonlétem alatt a finomságokból jól kivettem a részem: a házi tej, a főtt kukorica, és sok gyümölcs, mind olyan csemege, amit Salgótarjánban nélkülözni kell. Alaposan meghíztam.

(Utólagos bejegyzés: Akkor „meghízva” 48 kg lehettem.) Meg sem fognak ismerni, ha visszamegyek.

Gyorsan telnek a napok, már csak két nap van hátra, aztán vége a nyaralásnak. Nem figyelhetem az udvaron szaladgáló kiskacsákat, az aranyos, koromfekete Csóri-cica játékát.

Jó lett volna, ha a szép nyári idő tovább tart, jó lenne továbbra is járkalni a természetben, csak úgy, cél nélkül elmerengni a semmiben, élvezni ezt az egész csodás valószínűtlenül szép valóságot.

De mit lehet tenni, elromlott az idő, be kellett húzódni a lakásba, volt időm olvasgatni. Most Harsányitól a többkötetes „Whisky szódával” c. regényének második köteténél tartok. Előtte ismeretlen az a felelőtlen, semmittevő életstílus, amit az író ebben körvonalaz. Megbotránkoztat az ízléstelen, érzékes beszédmodora, ahogy beszélgeti a szereplőit. Anna alakja viszont tetszik benne, az a nyugodt, komoly, mégis élénk, életrevaló nőtípus. Nagyon érdekel partnerének: Titinek a további sorsa. Most behajtom naplóm, leteszem a tollat és folytatom a könyv olvasását.

Gyorsan elszaladt az idő, észre se vettem: *Eljött arany szabadságom utolsó napja.* utoljára nézem a szép tájat, nem tudok vele betelni. Kellemesen töltöttem a napokat, jó volt ilyen sokáig zavartalanul pihenni. Kár, hogy egy hétig esett az eső, ami annyit jelentett, hogy ki se lehetett mozdulni a lakásból a nagy sár miatt. Többet szerettem volna sétálni a szabadban, az erdőben. Még így is sokat jelentett nekem a pihenés.

Fizikailag teljesen rendben vagyok, de lelkiileg, sajnos ugyanezt nem mondhatom el. Gondjaim mind megmaradtak: nem tudom magam túltenni a családi bajokon, aggódom szüleim sorsa miatt. Apukám tanítói fizetése jelenleg alig elég az Bandi internátusi költségére, ő még nem végezte el a középiskolát. Guszti bátyám távolléte miatt, mert hadifogságban tölti fiatal éveit, Pista bátyám nehéz élete miatt, aki tanítói diplomája után más hivatást választott, most fejezi be az aranyműves-ötvös mesterség elsajátítását, eddig alig keresett valamennyi pénzt a megélhetésért.

Szüleim sorsa nincs rendben. Ez a lakás... a tanyai élet... a legszükségesebbek előteremtése nehéz fizikai munkával, nem nekik való feladat. Sokat vállalnak mindketten. Apám a tanításon felül nagyon sokat dolgozik, egyedül művel egy hatalmas területet, ahol megteremjenek a konyhára való zöldségek, és a cséplésnél is vállalt felügyeletet.

Ő is nagyon megváltozott, mindig olyan komoly, olyan más. Azelőtt szeretett viccelődni, és mindig optimista volt. Anyukám panaszkodott, hogy nagyon különös, sokat kell mellette hallgatnia. Igen, mindnyájan, ő a fronton, mi itthon, súlyos megpróbáltatásokon mentünk keresztül. Másokat talán még jobban megtört az ilyen sorscsapás.

Anyukámnak nem elég a háztartás gondja (ami bizony itt sokkal nehezebb, sokrétűbb, mint városban), varrást is vállal a falusiaknak. Igaz, hogy a tejet és egyéb élelmiszert így teremti elő, ezekre nem kell pénzt kiadniuk.

Délután átmentünk Borókás-pusztára, ahonnan holnap kocsival mennek Tarjánba és beviszik a csomagjaimat. Kényelmesebben mehetek a villamoson kis csomaggal. Este becsomagoltam, utána átmentem Lucfalvára. Pirkó hívott, hogy aludjak náluk, onnan már közelebb lesz a villamosmegálló, nem kell olyan korán felkelni. Bandi majd délben csatlakozik hozzám.

Szüleim elkísértek a hegytetőig, szomorúan búcsúztam tőlük. Nem tudom miért, elérzékenyültem. Anyukám is sírva fakadt. Nem tud belenyugodni Gyugyi távollétébe, abba, sem, hogy sok mindent kellene pótolni, de kevés a fizetés. Sajnálja, hogy nem tudnak támogatni komolyabb összeggel. Vigasztaltam, vidámságot erőltetve magamra azt mondtam, hogy ne féltsen, telik mindenre a fizetésemből, de ezt magam se hittem.

Amikor végre elbúcsúztunk, nem jutott eszembe semmi vigasztaló szó, elpityeredtem, mint egy kisdiák, aki először megy el otthonról.

Sokáig integettünk egymásnak, megvárták, amíg eltűnök a lejtőn. Egyedül maradtam, egyedül az erdő magányos ösvényén, alkonyatban... Még sokáig törölgettem könnyes szemeimet, eltűnődtem a bizonytalan jövőmön, miközben besötétedett. Észre se vettem, hogy letértem az ismert ösvényről, nem tudtam tájékozódni. Megijedtem, hogy eltévedek a leereszkedő a sötétségben. Hiába meresztettem a szemem, nem tudtam, hol vagyok. Körülöttem a sűrű erdő.

Vaktában indultam az akácfák alatt, botorkálva siettem előre. Úttalan utakon, tüskés bokrok között haladtam a göröngyös ösvényen, szandálban... Annyira siettem, amikor végre rátaláltam a rendes útra, meg kellett állnom, annyira kifulladtam.

Képzetelemben láttam magam, hogy nézhetek ki most: a hajam csapzottan lóg ijedt arcomba, szememben kétségbeesés, fáradtan pihegek.

A tető tisztásán megálltam pihenni, körülnéztem. Szép innen az esti táj, sötét körvonaljaival. Teljesen besötétedett, mire beértem Lucfalvára. Piri barátnőm eléм jött, a templom mellett várt rám. Már azt hitte, hogy nem is jövök.

Este fáradtan mentünk át Icuhoz, hogy meghallgassuk az angol híreket. Elmesélte, hogy tegnap Miklós bácsival Tarjánban uzsonnára volt hivatalos. Csanádyék mondták neki, hogy múlt szombaton a templomi kórusnak nagyszabású mulatságot rendeztek, ahol nagyon jó hangulat volt, utána éjjelizenét adtak. Olyan jól érezték magukat, hogy nem akart felbomlani a társaság. Sajnálom, hogy nem lehettem jelen, de nagyon rám fért a pihenés. Kíváncsi vagyok mindenre, majd Pityu bátyám elmeséli a részleteket.

Most, hogy ezekről beszéltünk, én is alig várom, hogy visszamenjek. Holnap már én is mehetek a kóruspróbára. Hiányoznak a jó ismerősök. Sajnálom, hogy a rossz idő miatt – ahogy ígérték – nem jöttek el vasárnap, akiket meghívtunk, pedig milyen jó lett volna, ha meglátogatnak.

Sokáig beszélgettünk még lefekvés után Pirkóval, aztán nem kellett álomba ringatni, a fáradtságtól mély álomba zuhantam.

Tanyán

Naplórészletek

BEDE-PUSZTA, 1946. AUGUSZTUS 27. Ma sok munka várt rám, kenyérdagasztás, aztán a lekvár főzésnél kellett segédkeznem. Ebédre finom mákos tésztát készítettem. Utána főtt csemegekukorica koronázta az étlapot. Itthonlétem alatt a finomságokból jól kivettem a részem: házi tej, főtt kukorica, és sok gyümölcs, mind olyan csemege, amit Salgótarjában nélkülözni kell. Alaposan meghíztam. (*Utólagos bejegyzés: Abban az időben, „meghízva” 48 kg voltam.*) Meg sem fognak ismerni, ha visszamegyek.

Gyorsan telnek a napok, már csak két nap van hátra, aztán lejár a szabadságom, és vége a nyaralásnak. Nem figyelhetem az udvaron szaladgáló kiskacsákat, az aranyos, koromfekete Csóri-cica játékát.

Jó lett volna, ha a szép nyári idő tovább tart, jó lenne továbbra is járkalni a természetben, csak úgy, cél nélkül elmerengni a semmiben, élvezni ezt az egész csodás valószínűtlenül csodás valóságot.

De mit tegyek, elromlott az idő, be kellett húzódni a lakásba, volt időm olvasgatni. Most például Harsányi többkötetes „Whisky szódával” c. regényének második köteténél tartok. Előtte ismeretlen az a felelőtlen, semmittevő életstílus, amit az író ebben körvonalaz. Megbotránkoztat az ízléstelen, érzékies beszédmodora, ahogyan beszélteti a szereplőit. Anna alakja viszont tetszik benne, az a nyugodt, komoly, mégis élénk, életrevaló nőtípus.

Nagyon érdekel partnere: Titinek a további sorsa. Most behajtom naplóm, leteszem a tollat és folytatom a könyv olvasását.

Gyorsan elszaladt az idő, észre se vettem: *Eljött aranyszabadságom utolsó napja.* utoljára nézem a szép tájat, nem tudok vele betelni. Kellemesen töltöttem a napokat, jó volt zavartalanul pihenni.

Kár, hogy egy hétig esett az eső. Ez itt azt jelenti, hogy ki se lehet mozdulni a lakásból a nagy sár miatt. Többet szerettem volna sétálni a szabadban, az erdőben.

Így is nagyon sokat jelentett nekem a pihenés. Fizikailag teljesen rendben vagyok, de lelkileg, sajnos ugyanezt nem mondhatom el magamról. Gondjaim mind megmaradtak: nem tudom magam túltenni a családi bajokon, aggódom Bandi öcsém sorsa miatt. Apukám fizetéséből alig futja az internátusi költség, Guszti bátyám távolléte miatt, aki a hadifogságban tölti fiatal éveit, Pista bátyám nehéz élete miatt, aki tanítói diplomája után más hivatást választott; most fejezi be az aranyműves-ötvös mesterség elsajátítását.

Szüleim sorsa nincs rendben. Ez a lakás... a tanyai élet... legszükségesebbek előteremtése nehéz fizikai munkával, nem nekik való feladat. Sokat vállálnak mindketten. Apám a tanításon felül nagyon sokat dolgozik, egyedül művel egy hatalmas földterületet, hogy megteremjen a konyhára való, és a cséplésnél is vállalt felügyeletet.

Nagyon megváltozott, mostanában mindig olyan komoly. Azelőtt, Marosvásárhelyen, szeretett viccelődni, és mindig optimista volt. Anyukám panaszkodott, hogy különös, egészen más, mint korábban, sokat kell mellette hallgatnia. Igen, mindnyájan, mi itthon, ő a fronton, súlyos megpróbáltatásokon mentünk keresztül. Másokat talán még jobban megtört az ilyen sorscsapás, mint bennünket.

Anyukámnak nem elég a háztartás gondja (ami bizony itt sokkal nehezebb, sokrétűbb, mint városban), varrást vállal a falusiaknak. Igaz, hogy a tejet és egyéb élelmiszert így teremti elő, ezekre nem kell pénzt kiadniuk.

Délután átmentünk Borókás-pusztára, ahonnan holnap kocsival mennek Salgótarjába, elviszik a csomagjaimat. Kényelmesebben mehetek a villamoson. Este becsomagoltam, utána átmentem Lucfalvára. Pirkó nagyon hívott, aludjak náluk, onnan már közelebb van a villamosmegálló, nem kell olyan korán felkelni sem; Bandi majd délben csatlakozik hozzám.

Szüleim elkísértek a hegytetőig, szomorúan búcsúztam tőlük. Nem tudom miért, nagyon elérzékenyültem. Anyukám is sírva fakadt. Nem tud belenyugodni Gyugyi távollétébe, meg abba, hogy milyen sok mindent kellene pótolni, de nincs miből, kevés a fizetés. Bennünket sajnál, hogy nem tudnak támogatni komolyabb összeggel. Én vigasztaltam, és vidámságot erőltetve magamra azt mondtam: ne féltsen, telik mindenre a fizetésemből, de ezt magam se hittem el. Mikor aztán végre elbúcsúztunk, nem jutott eszembe semmi vigasztaló szó, elpityeredtem, mint egy kisdíák, aki először megy el otthonról.

Sokáig integettünk egymásnak, – megvárták, amíg eltűnök a lejtőn. Egyedül maradtam, egyedül az erdő magányos ösvényén, egyedül az alkonyatban... Még sokáig törölgettem könnyes szememet, eltűnődtem a bizonytalan jövőmön, miközben besötétedett. Észre se vettem, hogy letértem az ismert ösvényről, nem tudtam tájékozódni. Megijedtem, amiért eltévedtem a leereszkedő sötétségben. Hiába meresztgettem szemem, nem tudtam, hol vagyok. Körülöttem a sűrű erdő. Elindultam vaktában az akácfa alatt, botorkálva haladtam előre. Úttalan utakon, tüskés bokrok között jártam a göröngyös ösvényen, szandálban... Annyira siettem, hogy amikor végre – nagy sokára – rátaláltam az ösvényre, meg kellett állnom, annyira kifulladtam.

Képzetelemben láttam magam, hogy nézhetek ki: a hajam csapzottan lóg ijedt arcomba, szememben kétségbeesés, fáradtan pihegek...

A tető tisztán megálltam pihenni, körülnéztem. Szép innen az esti táj, a hegyek sötét körvonaljaival. Közben teljesen besötétedett, mire beértem Lucfalvára. Piri barátom élem jött, a templom mellett várt rám. Már azt hitte, hogy nem is jövök.

Este fáradtan mentünk át Icuhoz az angol híreket meghallgatni. Elmesélte, hogy tegnap Miklós bácsival Tarjában uzsonnára volt hivatalos.

Csanádyék mondták neki, hogy múlt szombaton a templomi kórusnak nagyszabású mulatságot rendeztek, ahol nagyon jó hangulat után több ismerősnél éjjelizenét adtak. Olyan jól érezték magukat, nem akart felbomlani a társaság. Sajnálom, hogy nem lehettem jelen, de nagyon rám fért a pihenés. Kíváncsi vagyok rá, majd Pityu bátyám elmeséli a részleteket.

Most, hogy ezekről beszéltünk, én is alig várom, hogy visszamenjek. Holnap már én is mehetek a kóruspróbára. Hiányoznak a jó ismerősök. Sajnálom, hogy a rossz idő miatt – ahogy ígérték – nem jöttek el vasárnap, pedig milyen jó lett volna, ha meglátogatnak.

Sokáig beszélgettünk még lefekvés után Pirkóval, aztán nem kellett álomba ringatni, a fáradságtól mély álomba zuhantam.

Megjegyzés: Apám a háborúból visszatérve, ideiglenes állást kapott, ezen a tanyán szervezett általános iskolát, hogy a gyerekeknek ne kelljen a faluba átjárni. onnan áthelyezték Szirákra, a 24 tanerős elemi iskola igazgatójának, és ott volt nyugdíjazásáig.

Tavaszi 1944-ben

Egykori naplórészletek

ÁPRILIS 23. VASÁRNAP REGGEL, motorral robogott be Kicsi. Csak annyit mondott, hogy délután korán jönnek és nagyot fogunk sétálni.

A kilences misére mentem Katóval a Barátok templomába. Olyan megható volt, mellettem ült egy sárgacsillagos néni. Végig sírt mise alatt. Szomorú volt nagyon. Én meg arra kértem a Jóistent, jöjjön segítségemre, nem tudom, mitévő legyek?

Délután a Somostetőn szinte ibolyaszőnyegen, vagy talán a Mennyeekben jártunk! Minden üde zöld, a fák, a fű, rengeteg virág! Ez már nem is április, hanem MÁJUS! Azért az ördög nem alszik! Észnél kellett lennem, pedig én is szerelmes voltam: a tavaszba, a májusba, az egész szép világba! Talán nem is lett volna bűn egy ártatlan csók.

Labdáztunk, futottunk, virágot szedtünk. Kicsi minden szál ibolyával hozzám jött.

Hazaérve Nusi szobájában táncoltunk. Kicsi nagyon jól keringőzik. Nekem is ez a kedvenc táncom, persze, jó partnerrel, Kicsi pedig remekül táncol. Játszott a harmonikáján, aztán elbúcsúztak.

1944. május elseje, a gyönyörű, szerelmes, édes, illatos tavasz! Reggel zenés ébresztő. Beosztottak rádió-szolgálatra. Éjfél van, csak a Himnusz dallamai szállnak az éjszakában. Könny szökik a szemembe, mikor hallom. Kinézek az ablakon, gyönyörű az éjszaka... Miért ragyognak olyan szépen a csillagok? Miért olyan mámorító a levegő? Tele illattal...

A rádióban halkan szól a zene, én kinézek a tavaszi éjszakába, ábrándozom. Vajon érzi-e „VALAKI”, hogy gondolnak rá, hogy valaki nagyon szereti? De ki lesz az IGAZI? Honnan fogom megtudni?

Május 6. – Csengetnek. Kicsi jött, egyedül voltam a verandán, beszélgettünk. Nézett rám, remegve fogta a kezemet. Biztosan érzi, hogy én is hasonlóan érzek iránta. Késő este az ablak mellett ültem.

Gyönyörű a tavasz: csend van, langyos esti szellő fújdogál. A holdvilág rám ragyog. Május és szerelem... Szép és boldog lehetne az élet, ha nem lenne annyi akadály.

Ara gondolkodok, megtalálom-e az igazit?

Vagy egyszer bevonulok egy zárdába. Ott csend van és nyugalom, nem olyan viharos, mint most az én szívem. Zűrök körülöttem! Vasárnap a templomban megnyugodott háborgó lelkem. Szeretem a templomi csendet.

Eszembe jutott Ady gondolata: „*Mikor elhagytak, amikor a lelkem roskadozva vittem, csendesen és váratlanul átölelt az Isten!*”

Tavaszi 1945-ben Sztálin-eke

TÖRTÉNETEM FÉL ÉVSZÁZADRA NYÚLIK VISSZA. Már több mint: *1945-öt mutatott a naptár*, amikor a falu rettenetes látványt nyújtott: betört ablakok, háborús nyomok, szeméthalmok szerte az utcákon. A megszállók minden mozgó állattól, mozdítható tárgytól megszabadították a gazdákat, az éléskamrák kifosztva, üresen állnak. Alig lehet ép házat látni. A kis faluban eddig rend volt, most mindenütt romhalmaz, hulladék. Nehéz eltakarítani, a front borzalmait, rendbe tenni a szétlőtt házakat, az egész falut és környékét. Három civil ember halt meg a háborús események miatt ilyen kicsi községben!

A ránk köszöntött hosszú tél lassan múlt el, eddig soha nem érzékelt súlyos háborús eseményekkel.

Aztán kezdett melegedni az idő, amikor egyszer rémülten láttam a közvetlen szomszédunk virágoskertjében – a front idején csak úgy septiben – az oda eltemetett orosz katona két lábfejét, amint az olvadó hó alól kilátszott a földből... Megborzongtam. Ki gondolta volna, mikor ide menekültünk, hogy ez haditerület lehet? Aztán mégis, két hétig állt a front, akarom mondani, hol németek, hol az oroszok foglalták el a 44 házából álló települést, mintha valamilyen, ki tudja mennyire fontos haditámaszpont lenne!

A háború már elmúlt, de a házból alig mertünk kimozdulni. Sokáig csellengő idegen katonák, és a lehetőségeket kihasználó senkiházik járkáltak mindenfelé.

Aki valahová mégis kimerészkedett, csak rossz hírekkel térhetett haza. Március végén még mindig, rendszeresen idegen emberek jelentek meg, és fosztogatták, ijesztgették az embereket; a még megmaradt (jól eldugott) élelmiszert, jószágot és minden megfogható elvittek. Akkor erre azt mondtuk, hogy zabrálnak.

Négy-öt nap óta csend volt a faluban, aztán megint egy csomó szekér érkezett. Teljesen kifosztják a falut. Már alig akad néhány portán tehén, ló, és egyéb állat a faluban, de gabonát, szénát-szalmát, mindent elvisznek, amit találnak a kellemetlen látogatók.

Az ágyúdörgést ismét közről lehet hallani, ami újabb rettegést okozott, de a front állásáról semmit sem tudunk.

Nagy bánatunkban, nélkülözéseink között, a szomorú hónapok után, néha ránk mosolygott a jó Isten.

Ma 1945. április 7. szombat, nagy öröm és meglepetés ért bennünket! Végre hazajött Apukám! Utoljára 1944. szeptember 10-én láttuk kedves otthonunkban, Marosvásárhelyen, amikor kikísért bennünket az állomásra az utolsó menekülteket szállító vonathoz. Milyen boldogság mindnyájunknak! Nagyon fáradt, kimerült, lesoványodott. A falu végén találkozott egy ismerőssel, aki legalább onnan segítette a hátizsákját hozni.

Később elmondta, milyen viszontagságok között jutott haza a Nyugati határról. De végre, itthon van! Jó hírt hozott, Gusztai bátyámról. Március elején kapott tőle levelet, akkor Siófokról írta, hogy oroszok tartják fogva. Közölte, hogy jól van, reménykedik, hogy hazarendedik őket. Sajnos hiú ábránd volt, mivel csak három év után szabadult fogságából, nem kellemes emlékekkel.

Aztán mégis eljött a tavasz, mindjárt szebb gondolataim támadtak. A nap már kezdi ontani melengető sugarait, kedvet éreztem egy kellemes sétára. Ebéd után Pajti kutyusomat magam mellé fűtlyentettem, pulóvert vállamra dobva, elindultam a határba.

A máskor rendezett szántóföldek mindenütt teleszórva hulladékkal, egy helyen elpusztult ló maradványai, inkább csak a csontjai láthatók szerteszét. Nem messze mély lyuk emlékeztet a sárba beragadt tankra. Eszembe jutott az a rettenetes nap, amikor a lerészegedett tatár tankosok beállítottak a faluba. Tankjuk befagyott a földbe, sokáig – amíg ki nem olvadt a föld – itt rekedtek, az egész környéket rettegésben tartva.

Tovább sétálva, helybeli gazdákkal találkoztam, akik nagy csapatban, vállukon ásóval-kapával és gereblyével vonultak ki a határba. Köszöntöttük egymást.

– Hova mennek a szerszámokkal? – kérdeztem tőlük.

– Földet szántai „Sztálin-ekével!” válaszolták a falusi népre jellemző humorral, közben a vállukon vitt szerszámokra mutogatva. Vidáman masíroztak a földúton, még ilyen nagy felfordulásban is, természetesen fogták fel a gondjaikat.

Ezt a kis falut háború előtt jó módú gazdák lakták, minden portán tartottak igavonó állatokat: lovakat, ökröket.

Nem kellett szomszédba menniük munkaeszközökért, amikor szántani, dolgozni kellett a mezőkön. Most meg könnyedén veszik az ásót-kapát a vállukra, hogy művelni kezdjék a határt, hogy ősszel nehéz munkájuk kisebb termését is learathassák.

Csak azért ástam elő ezt a régi történetet a naplóimból, mivel magamat is vigasztalni akartam, hogy lám, a mostaninál nehezebb időket is átvészeltük...

Tavasz háború árnyékában⁴¹ 1. Naplórészletekkel

MAROSVÁSÁRHELY, 1944. FEBRUÁR 20 Az iskolában minden másként történik, mint korábban. Gyorstempóban haladunk az anyaggal, nagyon szigorúan vesznek mindent, mintha kergetnének bennünket! Miért kell úgy sietni?

Március 23. A mai már, egy igazi háborús nap!

Az iskolában lelkigyakorlatot tartanak, közben naponta több légiriadó hangzik el.

Amikor hazaértem, nemsokára megszólalt a kapucsengő! Távirat jött, nem mondhatnám, hogy jó hírrel. Gyugyi bátyámat a frontra vezényelték, megtartották az eljegyzést Ilikével.

⁴¹ Megjelent a Lyra Barátság, szeretet, szerelem Irodalmi Antológia 2004. májusi számában.

Mi van ma? Megint egy táviratot kézbesítettek: Zabolán (Páva testvéreközsége) adták fel. Meghalt Aniska nagynéném. Így kezdődik a háború, a hadi szállítások miatt még a temetésére se tudunk elmenni.

Este megszólaltak a szirénák, erős repülőzúgás hallatszik! Mindenki rohan a pincébe! Én nem mentem le, a lépcsőn ülve néztem a csillagokat. Milyen borzasztó a háborúra várni. Riadó után a konyhában a fehér kiscica félve nézett rám, mintha mondani akarna valamit. Hajnalban ismét megszólalt a légiriadó!

Március 31. Beteljesedett, amitől féltünk. Vége a tanévnek! Ennek a vakációnak senki nem örült úgy, mint máskor. Minden lány arcán félelem látszott. A háború jeges keze nehezedett ránk. Holnap még iskolába kell mennünk. Az osztályterem kong az ürességtől. Rossz nézni a kiürített osztálytermet, pedig nemes célra kell átadni; kórház lesz az iskolánkából.

Április 1. Bánatos napsugár kandikál be az ablakon. Az égen sötét fellegek gyülekeznek. Ma utoljára megyünk az iskolába. Velünk szemben végét nem látható csapat közeledik. Asszonyok, gyermekek, sírva kapaszkodnak a családfő, testvér, férj- vagy feleség karjába. Hova mehetnek ilyen sokan?

Az iskolában a diri rendeleteket adott ki. Osztályfőnökünk tanácsokkal látta el az osztályt, majd kiosztotta az érdemjegyeket. Megint hallatszik a sziréna vijjogása! Rohanás, le, a pincébe! Ott adtuk át tanárnőinknek, és barátnőinknek a kis rózsafüzérek. Úgy örültek neki. Sokig tartott a légiriadó, addig ott kellett maradtunk.

Április 4. Az utcákon még mindig mennek a katonák és civilek, autók, szekerek. Asszony sírás zaja vegyül a zűrzavarba. A máskor gyönyörű, csendes város olyan, mint egy felbolydult méhkas. Csapatokban vonulnak az emberek, de hova mennek? Védni a hazát, minket védeni? Szent kötelessége mindenkinek!

Így tanították nekünk: „*Ne sírjatok, asszonyok, anyák! Szeretteitek hősök, akár élnek, akár halnak!*”

Rohan az idő, mégis, a hosszú vakáció alatt akadtak boldog órák.

Hazafelé tartva, Nusival,⁴² egy motorkerékpár kanyarodott mellénk, és kellemes külsejű egyenruhás fiatalember szólított meg.

Egy utca felől érdeklődött. Nem akartam vele szóba állni, akkor nem volt szokás utcán ismerkedni. Észrevette zavarunkat, ezért bocsánatot kért, és tovább akart menni. Azért mégis útbaigazítottuk, majd gyorsan mi is menni készültünk. Udvariasan megköszönte a felvilágosítást és sebesen, ahogyan jött, elrobogott.

Másnap séta közben megint összefutottunk vele, két ismerős úrral jött velünk szemben. Nusi rámutatott: nézd, ott van Kicsi! (Egymás között így neveztük el a fiatalembert.) Valóban ő volt. Megállítottak minket köszönteni. A fiatal barátjukat ismerőseink bemutatták nekünk. Láttam, hogy lázba jött, még a szeme is nevetett örömeiben. Lehet, hogy a tegnapi találkozás nem is volt véletlen?

Hazakísértek. Apukám nyitott kaput, behívta a társaságot.

Április 14. – Délután a vasútállomásra mentünk. Élelmet vittünk a krími menekülteknek és hadifoglyoknak! Úgy köszönték. Annyira lehangoló volt látni az összezsúfolt emberek reménytelen arcát. Anyukám is velünk tartott, szlovákul jól tudott beszélni az orosz menekültekkel.

Lyvia tanárnő üzenete, menjek be az iskolába; a dirinek érettségi nyomtatványokat kell kitölteni az én „gyöngy-betűimmal”. Este készültem el vele, Nusival vittük vissza. Siettünk hazafelé, otthon Kicsi várt ránk, most a barátai nélkül. Anyukám meghívta őt vacsorára. Gyanús nekem ez a fiú!

Reggel egyik osztálytársammal a Ferencrendi atyák templomába készülődtünk misére, amikor motorzúgást hallottam, majd a kapucsengő megszólalt. Ő az, „véletlenül” erre járt, csak benézett, aztán sietve elbúcsúzott, de még a sarokról is visszaneézett és vidáman integetett nekem.

⁴² Iskolatársam, aki nálunk lakott az udvari kis szobában.

Ebéd után két barátjával jött hozzánk. Együtt mentünk sétálni, Anyukám is velünk tartott.

Kicsi nem mozdult mellőlem. Ragyogó szép idő volt, köröskörül már minden zöldben pompázott.

Hazaérve elbúcsúztunk tőle, de vacsora után ismét visszajött. Elhozta a harmonikáját, játszott rajta. Egyszer csak megszólaltak a szirénák. Rohanás a pincébe. Kicsinek kellemes hangja van, ott is énekeltünk. Fél tízkor köszönt el. Kikísértük Nusival és Ilonkával a kapuig.

Sötét volt, ő kihasználva az alkalmat, megfogta a karomat, meg akart csókolni. Én kiszabadítottam magam, mert nem akartam vele ilyen messzire menni. Nusiék nem tudták elképzelni, miért rohantam vissza a pincébe. Másnap ebéd után motorzúgást hallottam, és megszólalt a kapucsengő. Megint Ő jött. Láttam rajta, hogy bánja a történeteket, bocsánatot kért tőlem.

Így ment nap-nap után, minden alkalmat megragadott, hogy lásson engem, ha csak egy-egy rövid időre is. Gyakran sétáltunk, udvarolt, én mindig kitértem; hiába kértem, beszéljen a szüleiről. Mindig mondott valamit, de visszakanyarodott hozzám! Nagyon komolyan kért, ne haragudjak rá azért, mert engem annyira szeret. Félbeszakadt a beszélgetésünk, Anyuka mindnyájunkat vacsorázni hívott.

Kicsi még evés közben is, folyton engem nézett, le nem vette rólam a tekintetét.

Amikor a barátja búcsúzkodni kezdett, Kicsi megszorította a kezemet, kétszer is megcsókolta. Nem tudtam elaludni. Mi lesz ebből? Én ezt nem akartam! Mit tegyek?

Nem akarom elküldeni, de szüleimet se beavatni abba, hogy mi zajlik le bennünk. Azt se tudom, mit mondjak, ha érdeklődnek?

Éjjel kellemes melódiára ébredtem.

Először azt hittem, csak álmodom. Pityu bátyámék, a képzősök, ma tartották a búcsúvacsorát. Halkan, sorban eldalolták az ismerős slágereket.

Egyik nap zongoraórára mentem, út közben Kicsivel összefutottam. Megállt, bánatosan rám nézett, köszönt, majd továbbment. Amikor délután megérkezett, szerettem volna elfutni. Mi lesz, ha én is beleszeretek?

Másnap csak a barátja jött el. Azt mondta, hogy Kicsi beteg. Sajnálom, de miért nem ver ki a fejéből? Nincs jövője ennek az érzelemnek. Előbb-utóbb úgyis továbbvezénylik őket a városból. Vasárnap reggel misére készülődtem, mikor becsengetett, csak annyit mondott, hogy délután jönnek, kért, menjünk velük egy nagy sétára.

Hosszú séta után a Somostetőn szinte ibolyaszőnyegen, vagy talán a Mennyekben jártunk! Minden üde zöld, a fák, a fű, rengeteg virág!

Ez már nem is április, olyan, mint MÁJUS! Azért az ördög nem alszik! Észnél kellett lennem, pedig én is szerelmes voltam: a tavaszba, a májusba, az egész gyönyörű világba! Talán nem is lett volna bűn egy ártatlan csók. Labdáztunk, futottunk, virágot szedtünk. Kicsi minden szál ibolyával hozzám jött.

Hazaérve az udvari szobában táncoltunk. Kicsi nagyon jól keringőzik. Nekem is ez a kedvenc táncom, persze, jó partnerrel, ő pedig remekül táncol. Játszott a harmonikáján, aztán elbúcsúztak.

Este egyedül maradtam a gondolataimmal. Egymás után kapok leveleket Dunántúlról, Lacitól, akivel tavaly nyáron Nagyilondán nyaralva ismerkedtem meg. Levelében határozottan kijelentette, hogy eljön meglátogatni engem. Mi lesz itt akkor? Most aztán benne vagyok a csávában! Levelei olyan kedvesek.

De tőle az a nagy távolság zavar!

Csak ne volna itt Kicsi! Igaz, nem tudok rá haragudni, annyira kedves, tisztelettudó és olyan szeretnivaló! Néhány nap után barátja jött és említette, hogy Kicsi el van keseredve. Az ő nevében kért, ne értsem félre, mert nagyon komolyan szeret, és feleségül szeretne kérni.

Mit tegyek? Nem tehetek róla, én ezt nem akartam!

Ő hibás-e azért, mert szeret engem?

Olyan tiszta a tekintete, nem hazudhat. Érzem, hogy már én is... Én is úgy érzem: *Csodálatosan, borzasztóan fájó, szép kaland az egész!*

Klári néhány napra meglátogatott, éppen nálunk volt Kicsi. Bemutattam őket egymásnak. Elmondtam neki, milyen helyzetbe kerültem. Vigasztalt. Azt mondta, nem csodálja, ha beleszerettem, annyira kedves fiú.

Május elseje, gyönyörű, szerelmes, édes, illatos tavasz! Reggel zenés ébresztő volt. Beosztottak rádió-szolgálatra. Éjfél van, csak a Himnusz dallamai szállnak az éjszakában. Könny szökik a szemembe, amikor hallom. Kinézek az ablakon, gyönyörű az éjszaka. Miért ragyognak olyan szépen a csillagok? Miért olyan mámorító a levegő? Tele illattal. A rádióban halkán szól a zene, én kinézek a tavaszi éjszakába, ábrándozom. Vajon érzi-e „VALAKI”, hogy gondolkodik rá, hogy valaki nagyon szereti? De ki lesz az IGAZI?

Honnan fogom megtudni?

Május 6. Csengettek. Kicsi jött, egyedül voltam a verandán, beszélgettünk. Nézett rám, remegve fogta a kezem. Biztosan érzi, hogy én is hasonlóan érzek iránta.

Késő este, az ablak mellett ültem. Olyan gyönyörű a tavasz: csend, langyos esti szellő fújdogál. A holdvilág rám ragyog. Május és szerelem... Milyen szép és boldog lehetne az élet, ha nem lenne annyi akadály.

Mindig arra gondolok, megtalálom-e az igazit? Vagy egyszer majd bevonulok egy zárdába. Ott csend van, és nyugalom, nem olyan viharos, mint most az én szívem. Zűrök körülöttem! Vasárnap a templomban megnyugodott háborgó lelkem. Szeretem a templomi csendet. Eszembe jutott Ady gondolata: „*Mikor elhagytak, amikor a lelkem roskadozva vittem, csendesen és váratlanul átölelt az Isten!*”

Május 9. Megint Kicsi jött kétségbeesett, szomorú arccal. Mi történt? Elmennek a városból. Közös levelet írtunk szüleinek.

Búcsúzásnál könny szökött a szemébe, kétszer csókolt kezet, könnyei a kezemre hullottak. Milyen a SORS? Tegnap még minden bonyolultnak látszott, most ilyen gyorsan megoldódott minden.

Május 20-án levelet kaptam tőle. Azt írta, nem szabadságra megy, hanem a frontra vezényelték. Nagyon sokat gondol rám, nem tud elfelejteni (én sem), arra kért, hogy imádkozzam érte! *Válaszoltam neki, de soha többé nem hallottam róla, sem a barátjáról.*⁴³

..*

Tavaszi háború árnyékában

Naplórészletek

MAROSVÁSÁRHELY, 1944. FEBRUÁR 20. Az iskolában minden más volt, mint eddig. Gyorstempóban haladunk az anyaggal, nagyon szigorúan vesznek mindent, mintha kergetnének! *Miért sietnek?*

Március 23. Igazi háborús nap. Lelkigyakorlat van az iskolában, naponta légiriadó.

Otthon: Csengetnek! Távirat jött, nem jó hírrel. Gyugyi bátyámat a frontra vezényelték, megtartotta eljegyzését Ilikével.

Mi van ma? Nemsokára ismét távirat, Zabolán (Páva testvérvérközsége) adták föl. Meghalt Aniska nagynéném. Így kezdődik a háború, a hadi szállítások miatt még a temetésére se mehetünk.

Este megszólaltak a szirénák. Repülőzúgás! Mindenki rohan a pincébe! Én nem mentem le, a lépcsőn ülve néztem a csillagokat. Milyen borzasztó a háborúra várni. Riadó után a konyhában a fehér cica félve nézett rám, mintha mondani akarna valamit.

⁴³ Ki tudná megmondani, hogy átélte-e a háborút? Örökre kérdés maradt számomra.

Hajnalban ismét riadó volt!

Március 31. Beteljesedett, amitől féltünk. Vége a tanévnek! Ennek a vakációnak nem örülhettünk, mint máskor. Minden lány arcára valami különös félelem ült ki.

A háború jeges keze nehezedett ránk. Holnap még be kell mennünk az iskolába. Az osztályterem már kong az ürességtől.

Rossz még nézni is, a kiürített osztálytermet, pedig nemes célra adjuk át, kórház lesz az iskolánkából.

Április 1. Bánatos napsugár kandikál be az ablakon. Az égen sötét fellegek gyülekeznek. Ma utoljára megyünk az iskolába. Velünk szemben se vége, se hossza csapat jön az úton. Asszonyok, gyermekek sírva kapaszkodnak családfő, testvér, szerető férj vagy feleség karjába. De hová mennek?

Az iskolában a diri rendeleteket ad ki. Osztályfőnökünk tanácsokkal lát el bennünket, aztán leosztályozza a társaságot. Megszólalt a sziréna! Le a pincébe! Ott adtunk át tanárnőinknek, és barátnőinknek egy-egy kis rózsafüzért. Úgy örültek neki. Sokig tartott a légiriadó, addig az iskolában maradtunk.

Április 4. Az utcákon még mindig mennek a katonák és civilek, autók, szekerek. Asszony-sírás zaja vegyül a zűrzavarba. A máskor gyönyörű, csendes város olyan, mint egy felbolydult méhkas.

Csapatokban vonulnak az emberek, de hova igyekeznek? Védni a hazát, minket védeni? Szent kötelesség! Így tanították nekünk: „*Ne sírjatok, asszonyok, anyák! Szeretteitek hősök, akár élnek, akár halnak!*”

Rohan az idő, mégis, a hosszú vakáció alatt akadtak boldog órák. – Városból hazafelé tartva Nusival (iskolatársam, aki nálunk lakott az udvari kis szobában), egy motorkerékpár kanyarodott mellénk, és kellemes külsejű egyenruhás fiatalember szólított meg. Egy utca felől érdeklődött. Nem akartam vele szóba elegyedni, akkortájt nem volt szokás utcán ismerkedni. Észrevette zavarunkat, ezért bocsánatot kért, tovább akart menni.

Azért mégis útbaigazítottuk, majd gyorsan menni készültünk. Udvariasan megköszönte a felvilágosítást és sebesen elrobogott, ahogy jött.

Másnap séta közben megint összefutottunk vele, – két ismerős úrral jött velünk szembe. Nusi rámutatott: Nézd, ott a Kicsi!

Valóban, ő volt. Megállítottak, ismerőseink bemutatták fiatal barátjukat. Láttam, lázba jött, még a szeme is nevetett örömeiben.

Lehet, hogy a tegnapi találkozás nem is volt véletlen? Hazakísértek. Apukám nyitott kaput, behívta a társaságot.

Április 14. Délután a vasútállomásra élelmet vittünk a krími menekülteknek és hadifoglyoknak! Úgy köszönték. Annyira lehangoló volt látni az összezsúfolt emberek reménytelen arcát. Anyukám is velünk volt, szlovákul beszélt az orosz menekültekkel.

Másnap séta közben megint összefutottunk Kicsivel, – két ismerős úrral jött velünk szembe. Nusi rámutatott: nézd, ott a Kicsi! (Egymás között így neveztük el.) Valóban ő volt. Megállítottak, ismerőseink bemutatták fiatal barátjukat.

Láttam, lázba jött, még a szeme is nevetett örömeiben. *Lehet, hogy a tegnapi találkozás nem is volt véletlen?* Hazakísértek. Apukám nyitott kaput, behívta a társaságot.

Lyvia tanárnő üzente, menjek az iskolába; a dirinek érettségi nyomtatványokat kell kitölteni az én „gyöngy-betűimmel”. Este volt, amikor elkészültem, Nusival vittük vissza. Siettünk haza, Kicsi várt ránk, most barátai nélkül.

Anyukám meghívta vacsorára. Gyanús nekem ez a fiú!⁴⁴

⁴⁴ A képen bátyám katonaruhájában szalutálok!

Reggel osztálytársammal a Ferences atyák templomába készülődtünk misére, mikor motorzúgást hallok, majd csengetnek. Ő az, „véletlenül” erre járt, csak benézett, aztán sietve búcsúzott, de még a sarokról is visszanézett és vidáman integetett.

Ebéd után Kicsi jött két barátjával. Együtt mentünk sétálni, Anyukám is velünk tartott. Kicsi nem mozdult mellőlem. Ragyogó szép idő volt, köröskörül már minden zöldben pompázik. Hazaérve elbúcsúztunk, de vacsora után ismét visszajött. Elhozta a harmonikáját, azon játszott. Egyszer csak megszólaltak a szirénák. Rohanás a pincébe. Kicsinek kellemes hangja van, ott is énekeltünk. Fél tízkor köszönt el. Kikísértük Nusival és Ilonkával a kapuig. Sötét volt, ő kihasználva az alkalmat, megfogta a karomat, meg akart csókolni. Én kiszabadítottam magam, mert nem akartam vele ilyen messzire menni.

Nusiék nem tudták elképzelni, miért rohantam vissza a pincébe. Másnap ebéd után motorzúgás, szól a csengő. Megint Ő. Láttam rajta, hogy bánja a történeteket, bocsánatot kér

Így ment az idő nap-nap után, minden alkalmat megragadott, hogy jöhessen, ha csak egy-egy szóra is. Gyakran sétáltunk, udvarolt, én mindig kitértem, hiába kértem, beszéljen szüleiéről, mondott valamit, de mindig visszakanyarodott! Nagyon komolyan kért, ne haragudjak rá azért, mert engem annyira szeret. Félbeszakadt a beszélgetésünk, hívtak vacsorázni. Le nem vette rólam a tekintetét.

Mikor a barátja búcsúzkodni kezdett, Kicsi megszorította a kezemet, kétszer is megcsókolta. Nem tudtam elaludni. Mi lesz ebből? Én ezt nem akartam! Mit tegyek? Nem akarom elküldeni, de szüleit se beavatni, mi zajlik bennünk. Mit mondjak, ha érdeklődnek?

Éjjel kellemes melódiára ébredtem. Azt hittem, csak álmodom. Pityu bátyámék, a képzősök most tartották búcsúvacsorájukat. Kellemes-halkan sorba dalolták az ismerős slágereket.

Másnap zongoraórára menet, Kicsivel futottam össze. Csak megállt, bánatosan rám nézett, köszönt, majd elment. Mikor délután megérkezett, szerettem volna elfutni. Mi lesz, ha én is beleszeretek? Másnap csak a barátja jött el. Azt mondta, hogy Kicsi beteg. Sajnálom, de miért nem ver ki a fejéből? Nincs jövője ennek az érzelemnek. Előbb-utóbb úgyis továbbvezénylik őket a városból. Vasárnap reggel, éppen misére készülődtem, mikor becsenget, csak annyit mondott, hogy délután jönnek, kért, menjünk velük egy nagy sétára.

Hosszú séta után a Somostetőn szinte ibolyaszőnyegen, vagy talán a Mennyekben jártunk! Minden üde zöld, a fák, a fű, rengeteg virág!

Ez már nem is április, hanem MÁJUS! Azért az ördög nem alszik! Észnél kellett lennem, pedig én is szerelmes voltam: a tavaszba, a májusba, az egész gyönyörű világba! Talán nem is lett volna bűn egy ártatlan csók. Labdáztunk, futottunk, virágot szedtünk.

Kicsi minden szál ibolyával hozzám jött. Hazaérve Nusi szobájában táncoltunk. Kicsi nagyon jól keringőzik. Nekem is ez a kedvenc tánc, persze, jó partnerrel, Kicsi pedig remekül táncol. Játszott a harmonikáján, aztán elbúcsúztak.

Este egyedül maradtam gondolataimmal.

Egymás után jönnek a levelek Dunántúlról Lacitól, akivel tavaly nyáron Nagyilondán nyaralva ismerkedtem meg. Levelében határozottan kijelenti, hogy meglátogat. Mi lesz itt akkor? Most aztán benne vagyok a csávéban! Levelei olyan kedvesek. De ez a nagy távolság kissé zavart engem!

Csak ne volna már itt Kicsi. Igaz, nem tudok rá haragudni, annyira kedves, tisztelettudó és olyan szerethető! Néhány nap után barátja jött és említette, hogy Kicsi el van keseredve. Az ő nevében kért, ne értsem félre, mert nagyon komolyan szeret, és feleségül kérne.

Mit tegyek? Nem tehetek róla, én ezt nem akartam! Ő hibás-e azért, mert szeret? Olyan tiszta a tekintete, nem hazudhat. Érzem, hogy már én is... Én is úgy érzem: Csodálatosan, borzasztóan fájó, szép kaland az egész!

Klári néhány napra meglátogatott, éppen ott volt Kicsi. Bemutattam őket egymásnak.

Elmondtam neki, milyen helyzetbe kerültem. Vigasztalt. Azt mondta, nem csodálja, ha beleszerettem, annyira kedves fiú.

Május elseje, gyönyörű, szerelmes, édes, illatos tavasz! Reggel zenés ébresztő volt. Beosztottak rádió-szolgálatra. Éjfél van, csak a Himnusz dallamai szállnak az éjszakában. Könny szökik a szemembe, mikor hallok. Kinézek az ablakon, gyönyörű az éjszaka. Miért ragyognak olyan szépen a csillagok?

Miért olyan mámorító a levegő? Tele illattal. A rádióban halkán szól a zene, én kinézek a tavaszi éjszakába, ábrándozom. Vajon érzi-e „VALAKI”, hogy gondolkodik rá, hogy valaki nagyon szereti? De ki lesz az IGAZI?

Honnan fogom megtudni?

Május 6. Csengetnek. Kicsi jött, egyedül voltam a verandán, beszélgettünk. Nézett rám, remegve megfogta a kezem. Biztosan érzi, hogy én is hasonlóan érzek iránta.

Késő este az ablak mellett ültem. Olyan gyönyörű a tavasz: csend, langyos esti szellő fújdogál. A holdvilág rám ragyog. Május és szerelem...

Szép és boldog lehetne az élet, ha nem lenne annyi akadály.

Mindig ara gondolok, megtalálom-e az igazit? Vagy egyszer majd bevonulok egy zárdába. Ott csend van és nyugalom, nem olyan viharos, mint most az én szívem.

Zürök körülöttem! Vasárnap a templomban megnyugodott háborgó lelkem.

Szeretem a templomi csendet. Eszembe jutott Ady gondolata: „*Mikor elhagytak, amikor a lelkem roskadozva vittem, csendesen és váratlanul átölelt az Isten!*”

Május 9. Kicsi jött kétségbeesett, szomorú arccal. Mi történt? Elmennek. Közös levelet írtunk szüleinek.

Búcsúzásnál könny szökött a szemébe, kétszer csókolt kezét, könnyei a kezemre hullottak. Milyen a SORS? Tegnap még minden bonyolultnak látszott, s most milyen gyorsan megoldódott minden.

Május 20-án levelet kaptam tőle. Azt írta, a frontra vezényelték. Mindig csak rám gondol, nem tud elfelejteni (én sem!). Imádkozzam érte! *Soha többé nem hallottam felőle.*

Kedves, fiatal fiú, vajon átélte-e a kegyetlen háborút?

..*

Tavasz volt, még a háború árnyékában is⁴⁵

FELEDHETETLEN EMLÉKEIM abból az időből származnak, amikor Erdély Magyarországhoz tartozott, sajnos, csak rövid ideig. Édesapám egy nógrádi kis faluban tanító volt, ahol ő szervezte meg az iskolát. Hattagú családot tartott el, három fiú között egyedül voltam lány a családban. Szerény körülmények között éltünk, Édesanyám a családnak szentelte életét, ezért bőven volt elfoglaltsága, de minden kézimunkát ismert, én is sokat tanultam tőle, apukám rajzolta a terítők, párnák díszítését, később én is átvettem ezt tőle.

Anyuka finomakat főzött, olyan süteményeket, tortákat készített, mint egy cukrász. Csodálatos szüleim voltak. Apukám nagy tudású ember volt, írt prózát és olyan gyönyörű verseket, amit én ugyan örökölttem tőle, de annyira pontos formákban nem tudom utánozni. Sokrétű tudása volt, mindenhez értett: zenét szerzett, kórust irányított, rajzolt, festett, kézimunka munkákat tervezett, stb.

Kitűnően értette a szakmáját, előadásait szerettem hallgatni, a világtörténetet, földrészeket, nagyvárosokat, fővárosokat, felsorolni se tudom, még mi mindent tudott, hol található, a latin- és német nyelvet perfekt ismerte, utóbbinak a nehéz nyelvismeretével együtt. Nem sok ember rendelkezik olyan Iku-val, mint ő. Nagy könyvtárunk volt, családukban mindenki olvasott.

Amikor kinőttük a falusi elemi iskolát, már mind a négyen más-más városban bentlakásos internátusba kerülünk középiskolába, ezért nem volt könnyű szüleim élete. Akkor is a tanítók tanárok a nemzet napszámosságainak számítottak.

⁴⁵ Pályázatra készült.

Apukámat kérelmére, mivel erdélyi származású áthelyezték Marosvásárhelyre, ezért tanulmányainkat hárman ott folytathattuk, ugyanis legidősebb bátyám előző évben Miskolcon elvégezte a tanítóképzőt és neki is sikerült Nagyvárad közelében Barátkára, egy erdélyi kisebb községben állást kapni.

Néhány csodálatos évet éltem a kedves városban, az iskolai szünetekben pedig végre rokonainkat, s nagymamámat is megismerhettem. Amikor lehetett, mindig hozzájuk utaztam, az iskolai szüneteket is náluk töltöttem, amíg lehetett. Apukám pedig iskolai szünetekben igyekezett a gyönyörű Erdély nevezetességeit velünk megismertetni. Számomra feledhetetlen maradt az a kevés idő, amíg onnan a háború vissza nem űzőtt a csonka hazába.

Naplót vezettem, ezért az emlékeim és az itt olvasható sorok történelmi hűséggel készültek. 1944. február 20-án a középiskola 3. osztályát elvégeztem, akkor azonban már ott is minden más volt, mint az előző években. Gyorstempóban haladunk az anyaggal, jó tanáraink nagyon szigorúan vettek mindent, ők már tudták, miért kell úgy sietni, mi, a diákok pedig úgy éreztük, mintha kergetnének bennünket! Sokszor gondoltam arra, miért az a rohanás az anyaggal? Nem kellett sokáig várni, mi is tudomást szereztünk róla.

1944. március 23-án már napra virradtunk. Az iskolában lelkigyakorlat volt, azonban már napirenden voltak a légiriadók.

Délután otthon megszólalt a csengő. Távirat jött, de nem jó hírrel. Gyugyi bátyámat a frontra vezényelték, ezért megtartották az eljegyzést Ilikével, akinek szintén tanítói diplomája volt, Nagyváradon lakott és ott tanított. Egyébként az eljegyzés nálunk lett volna, mivel Ilike mamája már nem élt.

Nemsokára ismét távirat jött, Zabolán (Páva testvéreközsége) adták postára. Milyen nap van ma? – kérdeztem magamtól. Meghalt Aniska nagynéném. Így kezdődik a háború, a hadi szállítások miatt még a temetésére se mehettünk el.

Este megszólaltak a szirénák. Repülőzúgás! Mindenki rohant a pincébe! Én nem mentem le, a lépcsőn ülve gyönyörködtem a csillagos égben. Milyen borzasztó háborúra várni. Riadó után a konyhában a fehér cicánk félve nézett rám, mintha mondani akarna valamit. Láttam rajta, mennyire félt szegényke. Hajnalban ismét a légiriadóra ébredtünk!

Beteljesedett, amitől féltünk. Vége a tanévnek!

Ilyen még nem volt. A vakációnak most senki se örült, mint máskor. A lányok arcára valami különös félelem ült ki. A háború jeges keze megérintett mindnyájunkat. Másnap, még be kellett mennünk az iskolába. Az osztályterem már kongott az ürességtől. Rossz volt nézni a kiürített termet, pedig nemes célra kell átengedni, kórházzá rendezik be az iskolánkat!

1944. június. 11. A képen: a Sport-ünnepségen ilyen szép, itt látható képen, székely-ruhában táncoltunk. A képen osztálytársaimmal én is ott vagyok.

Már április van, a szoba ablakán bánatos napsugár kandikál be. Az égen sötét fellegek gyülekeznek. Ma utoljára mentünk iskolába. Osztályfőnökünk tanácsokkal látott el. A diri rendezeteket adott ki. bennünket, aztán leosztályozta a társaságot. Sziréna! Gyorsan le a pincébe! Ott adtunk át tanárnőinknek- és barátnőinknek a kis rózsafüzéreket. Úgy örültek neki. Sokig tartott a légiriadó, addig ottmaradtunk az iskolában.

Velünk szemben az úton végeláthatatlan csapat jön: asszonyok, gyerekek sírva kapaszkodnak a családfő, testvér, szerető férj vagy feleség karjába. De hová mennek?

Április 4. Az utcákon még mindig mennek a katonák és civilek, autók, szekerek. Asszony-sírás zaja vegyül a zűrzavarba. A máskor gyönyörű, csendes város olyan, mint egy felbolydult méhkas. Csapatokban vonulnak az emberek, de hova mennek?

Védeni a hazát, minket védeni? Szent kötelesség! Így tanították nekünk: „*Ne sírjatok, asszonyok, anyák! Szeretteitek hősök, akár élnek, akár halnak!*”

De az idő nem vár, inkább rohan! Mégis, a hosszú vakáció alatt akadtak boldog órák. – Városból hazafelé tartottunk Nusival.⁴⁶ Motorkerékpár kanyarodott mellénk, kellemes külsejű egyenruhás fiatalember szólított meg, egy utca felől érdeklődött. Nem akartam vele szóba elegyedni, akkortájt nem volt szokás utcán ismerkedni.

Észrevette zavarunkat, ezért bocsánatot kért, tovább akart menni. Azért mégis útba-igazítottuk, majd gyorsan menni készültünk. Udvariasan megköszönte a felvilágosítást és sebesen elrobogott, ahogy jött.

Másnap séta közben megint összefutottunk vele, két ismerős úrral jött velünk szembe. Nusi rámutatott: Nézd, ott van Kicsi! (Egymás között így hívtuk.) Valóban ő volt. Megállítottak, ismerőseink bemutatták fiatal barátjukat. Láttam, lázba jött, még a szeme is nevetett örömeiben. Lehet, hogy a tegnapi találkozás nem is volt véletlen? Hazakísértek. Apukám nyitott kaput, behívta a társaságot.

Április 14. Délután a vasútállomásra mentünk. Élelmet vittünk a krími menekülteknek és hadifoglyoknak! Úgy köszönték. Annyira lehangoló volt látni az összezsúfolt emberek reménytelen arcát. Anyukám is velünk volt, szlovákul beszélt az orosz menekültekkel, jól megértették egymást.

Másnap séta közben megint összefutottunk új barátunkkal, két ismerős úrral jött velünk szembe. Nusi rámutatott: nézd, ott a Kicsi! (Egymás között így neveztük el.) Valóban ő volt. Megállítottak, ismerőseink bemutatták fiatal barátjukat.

Láttam, lázba jött, még a szeme is nevetett örömeiben. Lehet, hogy a tegnapi találkozás nem is volt véletlen? Hazakísértek.

Apukám nyitott kaput, behívta a társaságot.

Lyvia tanárnő üzenetet küldött nekem: menjek az iskolába; a dirinek érettségi nyomtatványokat kell kitölteni az én „gyöngy-betűimmel”. Este készültem el vele, Nusival vittük vissza az iskolába. Siettünk hazafelé, Kicsi várt ránk, most barátai nélkül jött. Anyukám meghívta vacsorára. Gyanús nekem ez a fiú!

Reggel osztálytársammal a Ferences atyák templomába készülődtünk misére, mikor motorzúgást hallottam, majd csengettek. Ő az, „véletlenül” erre járt, csak benézett, aztán sietve búcsúzott, de még a sarokról is visszanezett és vidáman integetett felénk.

Ebéd után Kicsi jött két barátjával. Együtt mentünk sétálni, Anyukám is velünk tartott. Kicsi nem mozdult mellőlem. Ragyogó szép idő volt, köröskörül már minden zöldben pompázott. Hazaérve elbúcsúztunk, de vacsora után ismét visszajött. Elhozta a harmonikáját, azon játszott a ismerős dallamokat. Egyszer csak megszólaltak a szírenák. Rohanás a pincébe. Kicsinek kellemes hangja van, ott is énekeltünk. Fél tízkor köszönt el.

Kikísértük Nusival és Ilonkával a kapuig. Sötét volt, ő kihasználva az alkalmat, megfogta a karomat, meg akart csókolni. Én kiszabadítottam magam, mert nem akartam vele ilyen messzire menni. Nusiék meg nem tudták elképzelni, miért rohantam vissza a pincébe. Másnap ebéd után ismét motorzúgást hallok, aztán szól a csengő. Megint Ő. Láttam rajta, hogy bánja a történeteket, bocsánatot kért.

Így haladt az idő nap-nap után, minden alkalmat megragadott, hogy jöhessen, ha csak egy-egy szóra is.

Gyakran sétáltunk, udvarolt, én mindig kitértem, hiába kértem, beszéljen szüleiről, mondott valamit, de mindig visszakanyarodott! Nagyon komolyan kért, ne haragudjak rá azért, mert engem annyira szeret...

Félbeszakadt a beszélgetésünk, hívtak vacsorázni. Le nem vette rólam a tekintetét.

Mikor a barátja búcsúzkodni kezdett, Kicsi megszorította a kezemet, kétszer is megcsókolta. Este nem tudtam elaludni. Mi lesz ebből? Én ezt nem akartam! Mit tegyek? Nem akarom elküldeni, de szüleimet se beavatni, mi zajlik bennünk. Mit mondjak, ha érdeklődnek?

⁴⁶ Egy közeli faluban élnek, iskolatársam, nálunk lakik a hugával az udvari kis szobában

Éjjel kellemes melódiára ébredtem. Először azt hittem, csak álmodom. Pityu bátyámék, a képzősök most tartották búcsúvacsorájukat. Kellemes-halkan sorba dalolták az ismerős slágereket.

Másnap zongoraórára menet, összefutottam Kicsivel. Csak megállt, bánatosan rám nézett, majd köszönt és elment. Mikor délután megérkezett, szerettem volna elfutni. Mi lesz, ha én is beleszeretek? Másnap csak a barátja jött el. Azt mondta, hogy Kicsi beteg. Sajnálom, de miért nem ver ki a fejéből engem? Nincs jövője ennek az érzelmenek. Előbb-utóbb úgyis továbbvezénylik őket a városból. Vasárnap reggel, éppen misére készülődtem, mikor becsengetett, csak annyit mondott, hogy délután jönnek, kért, menjünk velük egy nagy sétára.

Anyukám is velünk jött és hosszú séta után a Somostetőn szinte ibolyaszőnyegen, vagy talán a Mennyeekben jártunk! Már minden üde zöld, a fák, a fű és rengeteg virág! Ez már nem is április, hanem MÁJUS!

Azért az ördög nem alszik! Észnél kellett lennem, pedig én is szerelmes voltam: a tavaszba, a májusba, az egész gyönyörű világba! Talán nem is lett volna bűn egy ártatlan csók. Labdázunk, futottunk, virágot szedtiünk. Kicsi minden szál ibolyával hozzám jött. Hazaérve az udvari szobában táncoltunk. Kicsi nagyon jól keringőzik. Nekem is ez a kedvenc tánc, persze, jó partnerrel, Kicsi pedig remekül táncol. Játszott a harmonikáján, aztán elbúcsúztak.

Este egyedül maradtam a gondolataimmal...

Egymásután jönnek a levelek Dunántúlról Lacitól, akivel tavaly nyáron Nagyilondán nyaralva ismerkedtem meg. Levelében határozottan kijelentette: eljön hozzánk látogatóba. Mi lesz itt akkor? Most aztán benne vagyok a csávéban! Levelei olyan kedvesek. De ez a távolság! Ó Dunántúli.

Csak ne volna már itt Kicsi, jutott eszembe. Igaz, nem tudok rá haragudni, annyira kedves, tisztelettudó és olyan szeretnivaló!

Néhány nap után a barátja jött és említette, hogy Kicsi el van keseredve. Az ő nevében kért, ne értsen félre, mert nagyon komolyan szeret, és feleségül kérne. Mit tegyek? Nem tehetek róla, én ezt nem akartam! Még be sem fejeztem az iskoláimat! Ő hibás-e azért, mert szeret?

Olyan tiszta a tekintete, nem hazudhat. Érzem, hogy már én is... Én is úgy érzem: Csodálatosan, borzasztóan fájó, szép kaland az egész!

Székely Klári, osztálytársam, iskolai időben nálunk lakik, néhány napra meglátogatott most is, éppen ott volt Kicsi. Bemutattam őket egymásnak. Elmondtam neki, milyen helyzetbe kerültem. Vigasztalt. Azt mondta, nem csodálja, ha beleszerettem, annyira kedves fiú.

Ma már május elseje, a gyönyörű, szerelmes, édes, illatos tavasz hírnöke! Reggel zenés ébresztő volt a városban. Engem is beosztottak rádió-szolgálatra. S most éjfél van, csak a Himnusz dallamai szállnak az éjszakában. Könny szökik a szemembe, mikor hallom. Kinézek az ablakon, gyönyörű az éjszaka

Miért ragyognak olyan szépen a csillagok? Miért olyan mámorító a levegő? Tele illattal a rádióban halkan szól a zene, én kinézek a tavaszi éjszakába, ábrándozom. Vajon érzi-e „VALAKI”, hogy gondolkodik rá, hogy valaki nagyon szereti? De ki lesz az IGAZI? Honnan fogom megtudni?

Május hatodika van, csengetnek. Kicsi jött, egyedül voltam a verandán, beszélgettünk. Nézett rám, remegve fogta a kezemet. Biztosan érzi, hogy én is hasonlóan érzek iránta.

Késő este az ablak mellett ültem. Olyan gyönyörű a tavasz: csend, langyos esti szellő fújdogál. A holdvilág rám ragyog.

Május és szerelem. Boldog lehetne az élet, ha nem lenne annyi akadály. Mindig arra gondolok, megtalálom-e az igazit? Vagy egyszer majd bevonulok egy zárdába. Ott csend van és nyugalom, nem olyan viharos, mint most az én szívem. Zűrök körülöttem! Vasárnap a templomban megnyugodott háborgó lelkem. Szeretem a templomi csendet.

Eszembe jutott Ady gondolata: „Mikor elhagytak, amikor a lelkem roskadozva vittem, csendesen és váratlanul átölelt az Isten!”

Május 9. Kicsi jött kétségbeesett, szomorú arccal. Mi történt? Elvezénylik őket Marosvásárhelyről. Közös levelet írtunk a szüleinek. Búcsúzásnál könny szökött a szemébe, kétszer csókolt kezet, könnyei a kezemre hullottak.

Milyen a SORS? Tegnap még minden bonyolultnak látszott, s most gyorsan és váratlanul megoldódott minden.

Május 20-án kaptam tőle levelet. *Azt írta, hogy a frontra vezényelték, mindig csak rám gondol, nem tud elfelejteni (én sem!), arra kért, hogy imádkozzam érte!*

Soha többet nem hallottam felőle, pedig szeretném tudni, hogy átélte-e a háborút.

Ezt a novellát pályázatra állítottam össze. A pályázatra küldött anyagban Fiam, Buday Attila Tulipánok vázában c. filctoll-rajza is benne volt.

..*

Tényleg, én vagyok-e – én? 1

Részlet Finta Kata egykori naplójából

SALGÓTARJÁN, 1945. MÁJUS 31. PÉNTEK. Különleges napom volt ma. Mintha kicseréltek volna valakivel, mintha nem én lennék én.

Amikor mentem befelé a hivatalba, ez járt már eszemben. Egyedül jártam végig a lépcsőket. Tényleg én vagyok az, aki most itt megy, én járok erre? Én vagyok-e Finta Katalin? Ki vagyok én tulajdonképpen?

Ősz Lajos jutott eszembe, aki közel lakott hozzánk, egy alkalommal még „otthon”, Marosvásárhelyen mesélt nekünk.

Ott ültünk a rekamién Székely Klárral, és a fiú, szokása szerint beszélt: *„Talán nem is valóság az élet. Mindenki csak álomban él. Valakinek az álma a mi életünk... Egy gyönyörű szép, furcsa álma ez a jó Istennek.”*

Hogy ezt a gondolatot honnan merítette? Nem tudom, kitől származik az idézet. De ha nem így volna, azért én ma mégis álomban éltem.

Minden olyan különösen, olyan nyomasztóan hatott rám, mintha ólomsúly nehezedne tagjaimra. Ugyanezt éreztem egész nap, a hivatalban, majd otthon is.

Délután zongorázni mentem Mancsi nénihez.

Nagyon jól ment ma, szinte el se hittem, annyira beleéltem magam, hogy mindenről megfeledkeztem, mintha körülöttem semmi és senki se lenne, csak én és a zongora hangja, amit én varázsolok elő a billentyűkből.

Arra eszméltem, hogy ma még énekarpróbára kell mennem. Mire odaértem, már elkezdődött. Ott olyan rossz érzés fogott el, hogy minden ok nélkül (?), minden pillanatban sírni tudtam volna.

Hiába próbáltam elűzni a rossz gondolataimat, és valami kellemesre, jóra gondolni, nem sikerült. Külsőleg is meglátszott az arcomon az feldúlt lelkivilágom. Dudi megkérdezte, hogy mi bajom van?

– Ha én azt tudnám!

Mindenki elsietett, én maradtam ott egyedül a kottáimmal.

Olyan jó lenne, ha valaki legalább megvárna, még ha nem is segítene.

Furcsa. Ma semmi se sikerül nekem?

Semmi jó nem történik velem?

Talán Péter atya is neheztelne rám valamiért?

De miért? Talán mindenkit megbántok?

Hiába mentem el a cipőmért, csak a kisfiú volt otthon, szülei színházba mentek.

Ma igazán sok hiábavaló utat kellett bejárnom.

Tényleg, én vagyok-e én? 2.

ÁTESTEM EGY MÉLABÚS SZAKASZON. Megint vidámak napjaim. Beláttam: nem sokat segít rajtam, ha búsulok, és lógó orral járok az emberek között. Így talán könnyebb elviselni a legrosszabbat, a legnehezebbet is. Csak remélem, hogy a jó Isten megkönyörül rajtam. Óh, ne vedd el tőlem azt, aki nekem a legkedvesebb! Eddig még soha nem kértem ilyen nagy dolgot, most igen!

Fáj ez a gondolat, amikor egyedül vagyok. Nem tudok tőle szabadulni, mindig ez kísért. Tudom, én vagyok a hibás. Nem lett volna szabad belemenni ebbe a kapcsolatba. Hiszen először még csak játék volt az egész. Nagyilondán, három diáklány tréfája egy nyári vakáció idején, akkor eszembe se jutott, hogy komollyá válhat. Nem gondoltam én akadályokra, nem gondoltam semmire. De hová tettem az eszemet? Még ott, Nagyilondán kellett volna lezárni, szépen elköszönni tőle.

Máskor mindig józanul, előre megfontolok mindent, hidegvérrel átgondolom, mit kell tennem. Érthetetlen. Most miért nem tettem így?

Egyszer megvillant előttem az a bizonyos, csak 1% halvány remény. De az is elég volt ahhoz, hogy belerohanjak ebbe az örütségbe. Mégis, akkor miért nem álltam meg?

Nagyilonda!

Ördögien jól mulatoztunk még az akkor szokásos szülői felügyelet mellett is; az éjjeli-zenék, táncok... Most kell megfizetnem mindenért. Sokszor gondolkozom azon, hogy ebben a tekintetben normális vagyok-e még? Félek magamtól, félek valamitől. (Ilyenkor nem merek belenézni a tükörbe.) Félek, hogy egyszer valami butaságot, valami szörnyű dolgot teszek! Később aztán, ha visszagondolok ezekre a gondolatokra, magam is megijedek.

Tegnap este számolgattam, hány szem Kalmopyrin van még: 2–3 szem nem lehet ártalmas, de talán már 10 vagy 15? Mi lenne, ha csak szépen elaludnék? Mellettem, mint most, az olajfavrág csokor, annak is erős az illata... Fölriadtam a gondolatra. Hát tényleg, már elvesztettem az eszem? Hogy gondolhatok én ilyenekre, a vallásos lány, aki hisz Istenben? A hideg szaladgál a hátamon most, hogy visszagondolok rá. Kimentem a fürdőszobába és jó hidegvízben alaposan lemosdottam, ami kissé kijózanított. Este, ima közben sírva kértem a jó Istent, ne hagyjon el, ne hagyjon magamra. Tényleg, én vagyok-e én? Már ebben sem vagyok biztos.

Salgótarján, 1946. május 31. péntek. Különleges a mai napom. Mintha kicseréltek volna valakivel, mintha nem én lennék én. Amikor mentem befelé a hivatalba, ez járt az eszemben. Egyedül jártam végig a lépcsőket. Tényleg én vagyok az, aki most itt megy, én járok erre? Én vagyok-e Finta Katalin? Ki vagyok én tulajdonképpen?

Eszembe jutott Ősz Lajos, diákkori ismerősöm, aki mindig filozofált. Egyszer „otthon”, Marosvásárhelyen mesélt nekünk. Ott ültünk a rekamién Székely Klárral, és ő, szokása szerint beszélt: „*Talán nem is valóság az élet. Mindenki csak álomban él. Valakinek az álma a mi életünk... Egy gyönyörű szép, furcsa álma ez a jó Istennek.*”

Hogy ezt honnan merítette? Nem tudom, kitől származik az idézet. De ha nem így volna, azért én ma mégis álomban éltem. Minden olyan különösen, olyan nyomasztóan hatott rám, mintha ólomsúly nehezedne tagjaimra. Ugyanezt éreztem egész nap, a hivatalban, majd otthon is.

Délután zongorázni mentem Mancsi nénihez. Nagyon jól ment ma, szinte nem hittem el; annyira beleéltem magam, hogy mindenről megfeledkeztem, mintha körülöttem semmi és senki se lenne, csak én és a zongora hangja, amit én varázsolok elő a billentyűkből... Szálltak a dallamok a világűrbe, az én szívem-vágyával felfelé, talán egészen a Mennysorság kapujáig.

Arra eszméltem, hogy ma még a templomi kóruspróbára kell mennem.

Mire odaértem, már elkezdődött. Ott megint olyan rossz érzés fogott el, hogy minden ok nélkül, minden pillanatban sírni tudtam volna. Hiába próbáltam elűzni a rossz gondolatokat, és valami kellemesre, jóra gondolni, nem sikerült. Az egész feldúlt lelkivilágom kiült az arcomra, ismerőseim is észrevették.

– Mi bajod van? – kérdezte ijedten Dudi, mikor rám nézett.

– Ha én azt tudnám!

Mindenki elsietett, én maradtam ott egyedül a kottákkal. Olyan jó lenne, ha valaki legalább megvárna, még ha nem is segítene. Furcsa. Ma semmi se sikerül? Semmi jó nem történik velem? Mintha Péter atya is neheztelne rám valamiért. De miért? Talán mindenkit akaratlanul is megbántok?

Hazafelé hiába mentem el a cipőmért, csak a kisfiú volt otthon, szülei színházba mentek, ő nem tudta ideadni. Ma igazán sok hiábavaló utat kellett bejárnom.

Szombat. Üdvözöllek, június első napja! Hogy múlik az idő, vége a szép májusnak. Ismét eltelt egy hónap. Csak azt sajnálom, hogy nem lehettem ott az utolsó májusi litánián. Be kellett mennem az irodába, túlórázni. Nem tévedés, abban az időben a szombat is munkanap volt.

Bellának egy fiú udvarol, nekem bizalmasan beszélt róla, de családja tiltja tőle, csak titokban találkozhatnak. Érzéseiről sem az anyjával, sem a nővérével nem beszélhet bizalmasan. De sokáig úgy sem lehet titkolózni, előbb-utóbb úgyis kitudódik. A nővére előtt véletlenül elszóltam magam. Sajnáltam őt, mert biztosan kellemetlensége lesz miatta. Eszembe jutott, hogy a nővérenek milyen lehet a házassága? Ő jobbra, a férje meg balra szórakozik. És ezt természetesnek tarják mindketten. Azt mondják: „demokratikus” alapon élnek egymás mellett. Na, így se szeretnék férjhez menni!

Ma is zongoráztam, számomra szórakozás! Ha mindig rendszeren gyakorolnék, azt hiszem, ismét hamar belejönnék.

Litánia után Dudival sétáltunk. Pityu elment gombát szedni. Este sokáig néztem kifelé az ablakon. Csendes a város. Milyen más volt Vásárhely. Ilyenkor már kijártunk a Marosra, evezni, fürödni. Nem is tudtuk, milyen jó és nyugodt volt az éltünk. Most meg mindig kicsinyes napi gondokkal kell küszködnünk.

Élet ez? Lassan olyan leszek, mint a nádszál. Három kilót adtam le. Elfogyok, elégek, mint a gyertyaszál (lángolva)! Tavaly ilyenkor ruha nélkül 55 kg voltam, most meg cipőstől, ruhástól még 50 se vagyok. Milyen igaz, ha az ember testileg jól érzi magát, akkor a lelke mindjárt könnyebb.

Apukám itt járt, egy nevelő-átképzésen tartott előadást. Legjobbkor jött, mert Pityu éppen látogatóba készült hozzájuk. Én sóskát akartam vásárolni a piacon, Pityu már nagyon unja. Én is, de én nem annyira a sóskát, inkább ezt az újfajta BÉKÉT unom, de nagyon!

Éjjel keveset aludtam, mert este a Somoskő felé vezető úton, bátyámmal a szabadtéri kuglizóban mulattunk, amitől egész napra, álmos lettem.

Így telt el a fiatalságom egy szép tavasza 1946. évben.

Tényleg, én vagyok-e – én? 3.

Egy lány elmékedése életéről

ÁTESTEM EGY MÉLABÚS SZAKASZON. Most megint vidámak napjaim. Beláttam: nem sokat segít rajtam, ha búsulok, és lógó orral járok az emberek között. Így talán könnyebb elviselni a kellemetlenséget, a legnehezebbet is. Csak remélem, hogy a jó Isten megkönyörül rajtam. Óh, ne vedd el tőlem azt, aki nekem a legkedvesebb! Eddig még soha nem kértem ilyen nagyot, most igen! Fájt ez a gondolat, amikor egyedül vagyok. Nem tudok tőle szabadulni, mindig ez kísért. Tudom, én vagyok a hibás.

Nem lett volna szabad belemenni ebbe a kapcsolatba. Hiszen először csak játék volt az egész. Nagyilondán, három diáklány tréfája egy nyári vakáció idején. Akkor eszembe se jutott, hogy komollyá válik a dolog.

Nem gondoltam én akadályokra, nem gondoltam semmire. De hová tettem az eszemet? Még ott, Nagyilondán kellett volna lezárni, szépen elköszönni tőle. (Utólagos bejegyzés: De ki tudhatta akkor, hogy jön a háború, nekünk menekülnünk kell, ő fogságba esik, s mi örökre elszakadunk egymástól?)

Máskor mindig józanul, előre megfontolok mindent, hidegvérrel átgondolom, mit kell tennem. Érthetetlen. Most miért nem tettem így? Egyszer megvillant előttem az a bizonyos, csak 1% halvány remény. Az is elég volt ahhoz, hogy belerohanjak ebbe az örütségbe. Mégis, akkor miért nem álltam meg? Nagyilonda!

Ördögien jól mulatoztunk az akkor szokásos szülői felügyelet mellett is; éjjelizenék, táncok. Sokszor gondolkozom azon, hogy ebben a tekintetben normális vagyok-e még? Félek magamtól, félek valamitől. (Ilyenkor nem merek belenézni a tükörbe.) Félek, hogy egyszer valami butaságot, valami szörnyű dolgot teszek! Később aztán, ha visszagondolok ezekre a gondolatokra, magam is megijedek.

Tegnap este számolgattam, hány szem Kalmopyrin van még: 2–3 szem nem lehet ártalmas, de talán már 10 vagy 15? Mi lenne, ha csak szépen elaludnék? – olajfavirág-csokorral mellettem, bódítóan erős illatával.

Fölríadtam e gondolatra. Hát tényleg, már elvesztettem az eszemet? Hogy gondolhatok én ilyenre, a vallásos lány, aki hisz Istenben? A hideg szaladgál a hátamon most, hogy visszagondolok rá.

Gyorsan a fürdőszobába mentem, és jó hidegvízben alaposan lemosdottam, ami kissé kijózanított. Este, ima közben sírva kértem a jó Istent, ne hagyjon el, ne hagyjon magamra!

Tényleg, én vagyok-e én? Most már ebben sem vagyok biztos.

Salgótarján, 1946. május 31. péntek. Különleges napra virradtam. Mintha kicseréltek volna valakivel, mintha nem is én lennék én! Akkor ki vagyok?

Amikor mentem befelé a hivatalba, ez járt az eszemben. Egyedül jártam végig a lépcsőket. Tényleg én vagyok az, aki most itt megy, én járok erre? Én vagyok-e Finta Katalin? Ki vagyok én tulajdonképpen?

Eszembe jutott Ősz Lajos, diákkori ismerősöm, aki mindig filozofált. Egyszer még „otthon”, *Marosvásárhelyen mesélt nekünk.* Ültünk a rekamién Székely Klárral, és ő. beszélt, szokása szerint.

„Talán nem is valóság az élet. Mindenki csak álomban él. Valakinek az álma a mi életünk. Egy gyönyörű szép, furcsa álma ez a jó Istennek.”

Hogy ezt honnan merítette? Nem tudom, kitől származik az idézet. De ha nem így volna, azért én ma mégis álomban éltem. Minden olyan különösen, olyan nyomasztóan hatott rám, mintha ólomsúly nehezedne tagjaimra. Ugyanezt éreztem egész nap, a hivatalban, majd otthon is.

Délután zongorázni mentem Manci nénihez. Nagyon jól ment ma, szinte nem hittem el, annyira beleéltem magam, hogy mindenről megfeledkeztem, mintha körülöttem semmi és senki se lenne, csak én és a zongora hangja, amit én varázsolok elő a billentyűkből... Szálltak a dallamok a világűrbe, az én szívem-vágyával felfelé, talán egészen a Mennysorság kapujáig.

Arra eszméltem, hogy ma még templomi kóruspróbára kell mennem. Mire odaértem, már elkezdődött. Ott megint olyan rossz érzés fogott el, hogy ok nélkül, minden pillanatban sírni tudtam volna... Hiába próbáltam elűzni a rossz gondolatokat, és valami kellemesre, jóra gondolni, nem sikerült. Az egész feldúlt lelkivilágom kiült az arcomra, ismerőseim is észrevették.

– Mi bajod van? – kérdezte ijedten Dudi, mikor rám nézett.

– Ha én azt tudnám!

Mindenki elsietett, én maradtam ott egyedül a kottákkal. Olyan jó lenne, ha valaki legalább megvárna, még ha nem is segítene. Furcsa. Ma semmi se sikerül? Semmi jó nem történik velem? Mintha Péter atya is neheztelne rám valamiért. De miért? Talán mindenkit akaratlanul is megbántok? Nem ismerek magamra.

Hazafelé hiába mentem el a cipőmért, csak a kisfiú volt otthon, szülei színházba mentek, ő nem tudta ideadni. Ma igazán sok hiábavaló utat kellett bejárnom...

Szombat. Üdvözöllek, június első napja!

Hogy múlik az idő. Vége a szép májusnak, megint eltelt egy hónap. Csak azt sajnálom, hogy nem lehettem ott az utolsó májusi litánián. Be kellett mennem az irodába, túlórázni.

Nem tévedés, akkor a szombat is munkanap volt.

Bellának egy fiú udvarol, nekem bizalmasan beszélt róla, de családjá tiltja tőle, titokban találkozhatnak csak. Érzéseiről sem az anyjával, sem a nővérével nem beszélhet bizalmasan. De sokáig úgy sem lehet titkolózni, előbb-utóbb úgyis kitudódik. A nővére előtt véletlenül elszóltam magam. Sajnáltam őt, mert biztosan kellemetlensége lesz miatta. De a nővérenek milyen a házassága?

Ő jobbra, a férje meg balra szórakozik, és ezt természetesnek tarják mindketten. Azt mondják: „demokratikus” alapon élnek egymás mellett. Na, így se szeretnék férjhez menni!

Ma is zongoráztam, kedves szórakozást jelent számomra. Ha mindig rendszeren gyakorolnék, azt hiszem, ismét hamar belejönnek.

Innen siettem a litániára. Utána Dudival sétáltunk. Bátyám elment gombát szedni.

Este sokáig néztem ki az ablakon. Csendes a város. Milyen más volt Marosvásárhely. Ilyenkor már kijártunk a Marosra, evezni, fürödni.

De jó volt akkor, nyugodt volt az éltünk. Most meg mindig kicsinyes napi gondokkal kell küszködnünk. Élet ez? Lassan olyan leszek, elfogyok, mint a nádszál.

Három kilót adtam le. Elfogyok, elégek, mint egy meggyújtott gyertyaszál. Lángolva! Tavaly ilyenkor ruha nélkül 55 kg voltam, most meg cipőstől, ruhástól még 50 se vagyok.

Az is igaz, ha az ember testileg jól érzi magát, akkor a lelke mindjárt könnyebb.

Apukám itt járt, nevelő-átképzésen tartott előadást. Legjobbkor jött, mert Pityu éppen látogatóba készült hozzájuk. Sóskát akartam vásárolni a piacon, Pityu már nagyon unja; én is, de nem annyira a sóskát, hanem ezt az újfajta BÉKÉT unom, de nagyon! Egyszerűen: nem találom helyem ebben a mai világban!

Éjjel keveset aludtam, mert este a Somoskő felé vezető úton, egy szabadtéri kuglizóban mulattunk, amitől egész nap álmos lettem.

Így telt el a fiatalságom egy szép tavasza 1946. évben. Nem vagyok a régi én. Máskor a mélypontokon hamar túljutottam. Most gyakran emésztetem magam.

A nehéz idők után milyen lesz a nyár? Hoz-e számomra nyugalmat, és megnyugvást?

Tényleg, én vagyok-e – én? 4.

Egy ifjú leány elmélkedése életéről

ÁTESTEM EGY MÉLABÚS SZAKASZON. Megint vidámak a napjaim. Beláttam: hogy nem sokat segít rajtam, ha búsulok, és lógó orral járok az emberek között. Így talán könnyebb volna elviselni minden kellemetlenséget, még a legnehezebbet is? Csak remélni tudom, hogy a jó Isten megkönyörül rajtam. *Óh, ne vedd el tőlem azt, aki nekem a legkedvesebb! Eddig még soha nem kértem ilyen nagyot, most igen!*

Fáj a gondolat, amikor egyedül vagyok. Nem tudok tőle szabadulni, mindig ez kísért. Tudom, én vagyok a hibás. Nem lett volna szabad belemenni ebbe a kapcsolatba. Hiszen először csak játék volt az egész.

Nagyilondán, három diáklány tréfája egy nyári vakáció idején. Ki gondolt akkor akadályokra, nem gondoltam semmire. Hová tettem az eszemet? Még ott, Nagyilondán kellett volna lezárni, szépen elköszönni egymástól. (Utólagos bejegyzés: Ki tudhatta akkor, hogy jön a háború, nekünk menekülnünk kell, ő fogságba esik, és mi örökre elszakadunk egymástól?)

Máskor mindig józanul, előre megfontolok mindent, hidegvérrel átgondolom, mit kell tennem. Érthetetlen. Most miért nem így tettem? Egyszer megvillant előttem az a bizonyos, csak 1% halvány remény, ami elég volt ahhoz, hogy belerohanjak ebbe az örütségbe. Mégis, akkor miért nem álltam meg?

Nagyilonda! Ördögien jól mulatoztunk az akkor szigorú szülői felügyelet mellett is; éjjelizenék, táncok. Sokszor gondolkozom azon, hogy ebben a tekintetben normális vagyok-e még? Félek magamtól, félek valamitől. Ilyenkor nem merek belenézni a tükörbe. Félek, hogy egyszer valami butaságot, valami szörnyű dolgot teszek! Később aztán, ha visszagondolok ezekre a gondolatokra, magam is megijedek. Hiszen semmi baj nem történt!

Tegnap este számolgattam, hány szem Kalmopyrin van még.

Két-három szem nem lehet ártalmas, de talán már 10 vagy 15? Mi lenne, ha csak szépen elaludnék? Nagy olajfavrág-csokor mellettem, bódítóan erős illatával.

Felriadtam e gondolatra. Tényleg, már elvesztettem volna az eszemet? Hogy gondolhatok ilyenre, a vallásos lány, aki hisz Istenben? A hideg szaladgál a hátamon most, hogy visszagondolok rá. Kimentem a fürdőszobába és hidegvízben alaposan lemosdottam, ami kissé kijózanított. Este, ima közben sírva kértem a jó Istent, ne hagyjon el, ne hagyjon magamra!

Tényleg, én vagyok-e én? Már ebben sem vagyok biztos.

Május vége. Ma különleges napom volt. Mintha kicseréltek volna valakivel, mintha nem is én lennék én. Amikor befelé mentem a hivatalba, ez járt az eszemben. Egyedül jártam végig a lépcsőket. Tényleg én vagyok az, aki most itt megy, én járok erre? Én vagyok-e Finta Katalin? Ki vagyok én tulajdonképpen?

Eszembe jutott Ősz Lajos, diákkori ismerősöm, aki mindig filozofált. Egyszer még „otthon”, Marosvásárhelyen mesélt nekünk. Ott ültünk a rekamién Székely Klárral, és ő szokása szerint beszélni kezdett: *„Talán nem is valóság az élet. Mindenki csak álomban él. Valakinek az álma a mi életünk. Egy gyönyörű szép, furcsa álma ez a jó Istennek.”*

Hogy ezt honnan merítette? Nem tudom, kitől származik az idézet. De ha nem így volna, azért én ma mégis álomban éltem. Minden olyan különösen, olyan nyomasztóan hatott rám, mintha ólomsúly nehezedne tagjaimra. Ugyanezt éreztem egész nap, a hivatalban, majd otthon is.

Délután zongorázni mentem Mancsi nénihez. Jól ment a gyakorlás, szinte nem hittem el, annyira beleéltem magam, hogy mindenről megfeledkeztem, mintha körülöttem semmi és senki se lenne, csak én és a zongora hangja, amit én varázsolok elő a billentyűkből. Szálltak a dallamok a világűrbe, az én szívem-vágyával felfelé, talán egészen a Mennysorság kapujáig.

Arra eszméltem, hogy ma még templomi kóruspróbára kell mennem. Mire odaértem, már elkezdtek. Ott megint olyan rossz érzés fogott el, hogy ok nélkül, minden pillanatban sírni tudtam volna... *Hiába próbáltam elűzni a rossz gondolatokat, és valami kellemesre, jóra gondolni, nem sikerült. Az egész feldúlt lelkivilágom kiült az arcomra, ismerőseim is észrevették.*

– Mi bajod van? – kérdezte tőlem Dudi ijedten, amikor rám nézett.

– Ha én azt tudnám!

Mindenki elsietett, én maradtam ott egyedül a kottákkal. Olyan jó lenne, ha valaki legalább megvárna, még ha nem is segítene. Furcsa. Ma semmi se sikerül nekem?

Semmi jó nem történik velem? Mintha Péter atya is neheztelne rám valamiért. De miért? Talán mindenkit akaratlanul is megbántok? Nem ismerek magamra.

Hazafelé hiába mentem el a cipészhez, csak a kisfiú volt otthon, szülei színházba mentek, ő nem tudta ideadni. Ma igazán sok hiábavaló utat kellett bejárnom.

Üdvözöllek, június első napja! Szombat van. Gondolkodom: hogy múlik az idő? Vége a szép májusnak. Ismét eltelt egy hónap. Sajnálom, hogy nem lehettem ott, az utolsó májusi litánián. Be kellett mennem túlórázni az irodába. Nem tévedés, abban az időben a szombat is munkanap volt.

Bellának egy fiú udvarol, nekem bizalmasan elmondta, de családja tiltja tőle, titokban találkozhatnak csak. Érzéseiről sem anyjával, se nővérével nem beszélhet bizalmasan. De sokáig úgy sem lehet titkolózni, előbb-utóbb kitudódik. És én a nővére előtt véletlenül elszóltam magam. Sajnáltam őt, mert biztosan kellemetlensége lesz miatta. De milyen a házassága a nővérének is? Ő jobbra, férje meg balra szórakozik, és ezt természetesnek tarják mindketten. Azt mondják: „demokratikus” alapon élnek egymás mellett. Na, így se szeretnék férjhez menni!

Ma is zongoráztam, számomra kellemes szórakozást jelent. Ha mindig rendszeren gyakorolnék, azt hiszem, ismét hamar belejönnék.

Utána litániára siettem, majd Dudival sétáltunk.

Bátyám elment gombázni. Este egyedül voltam, sokáig néztem ki az ablakon. Csendes a város. Milyen más volt Marosvásárhely. Ilyenkor már kijártunk a Marosra, eveztünk és fürödtünk. De jó volt akkor, nyugodt volt az életem.

Most meg mindig kicsinyes napi gondokkal kell küszködnöm. Élet ez? Lassan olyan leszek, mint a nádszál. Három kilót adtam le. Elfogyok, elégek, mint a gyertyaszál, lángolva! Tavaly fürdőruhában 55 kg voltam, most meg cipőstől, ruhástól még 50 se vagyok. Az is igaz, talán ha az ember testileg jól érzi magát, akkor a lelke is könnyebb.

Apukám itt járt, nevelő-átképzésen tartott előadást. Legjobbkor jött, mert Pityu éppen látogatóba készült hozzájuk. Én sóskát akartam vásárolni a piacon. Pityu már nagyon unja; én is, de nem annyira a sóskát, hanem ezt az újfajta BÉKÉT unom, de nagyon! Egyszerűen nem találom helyem ebben a mai világban!

Éjjel keveset aludtam, mert este a Somoskő felé vezető úton, egy szabadtéri kuglizóban mulattunk, amitől egész nap álmos voltam.

Ilyen gondolatokkal telt el ifjúságom tavasza 1946. évben. Nem vagyok a régi én, már magamra sem ismerek. Máskor a mélypontokon hamar túljutottam. Most pedig gyakran emészttem magam. A nehéz idők után milyen lesz a nyár? Vajon hoz-e számomra végre megnyugvást?

Titkársággal Budapesten

Részlet Életem regényéből, történt az 1970-es években

ABBAN AZ IDŐBEN már szép számmal dolgoztunk a titkárságon, amelynek vezetője voltam. Ide tartozott egy újdiplomás jogász, 3 adminisztratív dolgozó, gondnok a takarítókkal, a telefonközpontos, és a személyzeti részleg is két fővel.

Munkatársaim közül akadtak olyanok, akik még nem jártak a fővárosban, ezért elhatároztam, hogy kirándulás keretében megismertetem őket Budapest néhány nevezetességével, ami belefér egy napba.

A felettes minisztérium részéről dr. Albrecht úr foglalkozott városunkkal, ő látta el a tanácsok felügyeletét. Nevezett idősebb úriember korábban már járt nálunk, s akkor főnököm, a tanácselnök bemutatott minket egymásnak. Ismeretségemet kihasználva, a kirándulás előtt felhívtam telefonon, és előzetesen egyeztettük a napot, órát, mert legfontosabb napirendünk az Országház látogatása volt, ehhez kértem a segítségét.

Örömmel vette tudomásul, készséggel felajánlotta, hogy majd ő vezet bennünket az épületben.

Városi intézménytől kölcsönkért kisbusszal tízen indultunk útnak egy szép tavaszi napon, út közben élveztük az akácméz-illatú, csodás nógrádi tájat és beszéltem arról, milyen siralmas állapotban láttam fővárosunkat, amikor 1944. október 6-án, az Erdélyből érkező, menekültekkel teletömött vonatszerelvény megállt a Kelenföldi pályaudvaron.

Budapest romokban hevert, alig akadt olyan ház, amely ne sérült volna. Életem egyik legszomorúbb napjaként tartom számon, s a naplóban így emlékeztem meg róla:

Szomorú gyászünnepeünk hajnalán, 1944. október hatodikán érkeztünk Budapestre. Ezt a napot életem folyamán addig is, és később mindig, leginkább csak magamban, megünnepelem. De a mostani, négyszeres gyászünnepe számomra: Hősi halottaink mellett most a félig lerombolt Csonka hazánkat, elsötétített, romos Fővárosunkat és Erdély ismételt elvesztését gyászoljuk...

Velünk tartott elnökhelyettesünk, aki jól ismerte a fővárost, ő is felajánlotta segítségét. Budapestre érve, egyenesen az Országházba siettünk, melynek egyik részén akkor is munkálatok folytak.

Az épületben kedves fogadtatásban részesültünk, Albrecht úr, a bemutatkozás után az egyik kicsi tárgyalóteremben feketekávéval hozatott a társaságnak – szép tálca szervírozva – azzal kínálta a társaságot.

Vezetése alatt néztük meg a kupolacsarnokot, és azokat a termeket és folyosókat, ahol éppen nem tartottak rendezvényt. Munkatársaim meghatódtak a szívélyes fogadtatáson, a gyönyörű látványokon, amelyekben részünk lehetett. Délig tartott a parlamenti program.

Utána a közeli Szófia-étteremben ebédeltünk. Ebéd után a Vár területén a Halászbástyához sétáltunk, ahonnan megcsodáltuk a szép kilátást, majd a Mátyás templomba vitt az utunk. Kívülről is körbejártuk, megnéztük a még javításra szoruló csodálatosan szép építményt, majd amikor a templomajtóban állva befelé tessékeltem munkatársaimat, történt egy (legalábbis előttem) mulatságosnak tűnő eset.

A kirándulás az 1970-es években történt és a személyzeti ügyeket intéző kolléga szabadkozott, hogy ő nem jön be a templomba, inkább kint sétálva megvár bennünket. Úgy kellett őt győzködni, mert azt hitte, ha belép egy templomba megnézni a világhírű építményt, párttagságán menten csorba esik. Próbáltam megnyugtatni, hogy senki sem kötelezi őt arra, hogy a templomban imádkozzon.

Úgy is megcsodálhatja a világhírű templomot, mint a múzeumokat szokás; nyugodtan gyönyörködhet a pazar freskókban, szobrokban. Nem könnyen állt rá, de végül mégis bejött közénk.

Véletlenül jó időpontot fogtunk ki. Valamilyen rendezvényre próbálhattak, mivel csendes orgonamuzsika és kellemes hangú operaénekesnő hangja szárnyalt a teremben, amíg mi körbejártuk a csarnokot.

Onnan a Ruszwurm-cukrászdába kalauzolt az elnökhelyettesünk (valószínűleg szép emlékei fűződtek a helyhez, ugyanis a felesége Budapesten, az I. kerületben lakott).

A híres krémet kóstolgatva pihentük ki a nap fáradalmait. Még sétáltunk a környéken, s mivel már esteledett, hazaindultunk.

Azonban ezzel még nincs vége a műsornak. Út közben megálltunk Vácon a Kőkapunál, az éhes társaság megvacsorázott.

Étlapról mindenki azt rendelte, amihez kedve támadt. Jól éreztük magunkat, majd egy-egy pohár borral koccintva, jókedvűen, kellemes emlékekkel gazdagodva tértünk haza.

Titkárunk

Részlet Életem regénye 9. fejezetéből 1966-1972
Egyedül gyermekeimmel

A TANÁCS-APPARÁTUSBAN dolgozó osztályvezetők nagyon összetartottak. Névnapotkat ünnepelni, munkaidő után egy-egy órára összejöttünk köszönteni az ünnepeltet és jókedvűen elbeszélgettünk. Baráti viszonyban voltunk egymással, a hivatali és családi bizalmas témát megtárgyaltunk. Mások is bekíváncsoztak volna a társaságba, de mi ragaszkodtunk a szűk körhöz.

Most utólag visszagondolva, úgy érzem, talán ez is hozzájárult ahhoz, hogy ezt egyesek (párt- és szakszervezeti vezetők és a titkárunk is) zokon vette, utóbbi, amikor lehetett, igyekezett „megtorolni”.

Őt azért nem akartuk közénk engedni, mivel tudtuk, hogy egy-két pohár ital után nem tud úriemberként viselkedni. Főnökünk jól sakkban tartotta, ezért tartott is tőle, ha ittas állapotában botrányokba keveredett.

Egyébként, „megáldott” bennünket a sors úgy általában is a titkárokkal. Elődje hasonlóan viszonyult az italhoz. Nála akkor merültek fel gondok, amikor kisült, hogy még a termelőszövetkezetek szervezése idején, nem éppen törvényesen, birtokába jutott földjeit kezdte eladogatni. Abban az időben válófélben volt feleségétől, akit ilyen módon így szeretett volna kirekeszteni a kapott pénzekből.

A megyén értesültek erről és utasítást kapott a város, hogy amennyiben önként nem mond le a földekről – testület elé kell terjeszteni az ügyét, s határozattal meg kell vonni tőle a földrészek tulajdonjogát.

A dolog engem annyiban érintett – miután titkárunk hallani sem akart arról, hogy lemondjon a földek tulajdonjogáról, a főnök nem akarta nagydobra ütni, ezért engem bízott meg, azzal, hogy járjak el az Ügyészségen és a Földhivatalnál, majd készítsem el az előterjesztést testületi ülésre.

Valahogy mégis fülébe jutott a dolog, rettenetesen megharagudott rám, azzal a megjegyzéssel illetett, hogy „*kémkedek a háta mögött*”.

Ezt követően dühöngve teltek a napjai, mindenkibe belekötött, nehéz volt naponta őt elviselni. Egyszer a főnök, amikor bementem hozzá a szokásos hivatalos ügyekkel, megjegyezte: „*Majd csak kibírjuk már valahogy azt a rövid időt!*” Ugyanis mindez titkárunk nyugdíjazása előtt történt.

Elnökünk nagyon vigyázott a munkatársaira. Erre jó példa, hogy egy alkalommal, már az utána következő titkár arra kért, ismertessem össze a Budapesten működő, a tanácsapparátusok szervezésével foglalkozó ismerősömmel. 1944-től, fiatal korától ismertük egymást, én már többször felkerestem, tőle tanácsot és különféle anyagot kértem, és kaptam a munkám korszerűsítéséhez.

Megszerveztem a találkozást, ami olyan jól sikerült, hogy talán túlságosan is összebarátkoztak, tekintve, hogy mindketten a kelleténél jobban szeretik az italt és a kelleténél most is jóval többet ittak tanácskozás közben.

Tudta ezt Lombos, tanácselnökünk, ezért aznap, mivel korábban kellett elmennie az irodából, arra kért: maradjak addig az irodában, amíg befejezik a megbeszélést; mivel a vendéget jól ismerem, amikor indulni készülnek, találjak valamilyen ürügyet és ne hagyjam magukra őket a városban, nehogy botrányba keveredjenek. *Ők talán el se képzeltek, hogy én miért akaszkodom rájuk, azzal nem törődtem.*

Az eset további része eléggé furcsán zajlott le. Tehát én is velük tartottam, amikor elindultak az irodából, együtt kísértük ki a vendéget az autóbusz-állomásra: Kezet fogtunk, elbúcsúztunk tőle és felszállt a buszra, mi pedig kettesben a titkárral, társalogva ballagtunk hazafelé, ugyanis szomszédos házban, a Lenin lakótelepen laktunk.

A házunk elé érve, elköszöntünk egymástól. Megálltam a kapunk előtt, s vártam, hogy ő is bemenjen a szemben lévő kapun.

De mi történt? Figyelt engem, azonban én kitartón álltam a kapuban, feléje fordulva. Egyszer csak megfordult, kis kanyart leírva lehajtott fejjel, magában jót kuncogva, visszaszökött a város felé. Olyannak tűnt előttem, mint egy csínytevő gyerek. Magamban én is jót mulattam rajta, azt gondoltam: Arra nem kért a főnököm, hogy utána szaladjak, ezért felmentem a lakásomba.

Lányomat még nem találtam otthon, aki akkor az osztálytársnőjével együtt indult – volna – hazafelé, akinek édesanyja velem dolgozott a titkárságon. A lányok azonban a szokásosnál később értek haza. Láttam, hogy valami szokatlan történt, mert eléggé zaklatottnak találtam a lányomat. Megkérdeztem és ő mesélni kezdett...

Anyukám, képzeld, milyen kalandban volt részünk hazafelé Jutkával. Az iskolából hazafelé tartva, amikor nagy csődületet vettünk észre a Leánykollégium épülete előtt. Nem tudtuk mire vélni, megnéztük, mi lehet ott?

Nem fogod elhinni, mit láttunk: emberekkel körülvett gyűrűben, dr. P. J. (a titkárunk) áll ott, kezében felfelé lobogtatva egy marék 500 forintost (ami abban az időben igen szép összegnek számított) és fönt, az emeleti ablakban a kollégista lányok hangosan vihogtak. Azt kiabálta nekik a titkár: „*Gyertek le, s aki hagyja magát meg...*” az övé az összes pénz! A körben állók megbotránkozva, mások hangosan röhögve-vihogva figyelték az ingyen-cirkuszt.

Lányom osztálytársával együtt, mindketten az egészségügyi középiskolában tanultak.

A részeg embert betegnek tekintve elhatározták, hogy véget vetnek a cirkusznak, bármit csinál részegen, mégis a város egyik vezető embere, s mindkettőjük édesanyjával együtt dolgozik, nem hagyhatják magára.

Odamentek hozzá, arra kérték, kísérje őket haza, mert ők is hazafelé tartanak. Boldogan eleget tett a kérésnek, ugyanis minden fiatal nő láttán felcsillant a szeme.

Együtt indultak, de néhány háznyira, a kaszinó előtt megint lecövekelt (mert ott is mérik a szeszessítalt), s nem akart tovább menni.

Aztán azt mondta, hogy meghívja őket egy feketére, utána hajlandó őket hazakísérni.

Látták, másképp nem megy a dolog, bementek vele. A kávé után kikötött, hogy még egy-egy pohár italt rendel, maradjanak még vele.

Ekkor azonban a lányok nem engedtek, azt válaszolták, hogy ígéretet tett nekik, tehát most már menniük kell, otthon tanulnivaló vár rájuk. Nagy nehezen elindultak, lassan, meg-megállva haladtak hazafelé.

Tovább már nevetve folytatta a lányom: Anyu, mit gondolsz, mi történt aztán, amikor hazaértünk? Kézfogással elbúcsúztunk tőle a kapuban, s azt hittük, hogy hazamegy, de visszafordult és sietve elindult vissza a városba.

A lányok mit tehettek? Bekopogtak a lakásukra, a felesége nyitott ajtót. Elmondták neki, hogy elég rossz állapotban van a férje, velük jött haza, de megint visszafordult a város felé.

Nem tudom, mi történt utána.

Másnap reggel, ahogy beértem az irodába, a titkár már bent ült a saját szobájában. Nemsokára benyitott hozzám, majd sápadtan az elmúlt napok eseményeitől, lehajtott fővel, nagyon udvariasan arra kért, hogy Irénkével együtt menjek be hozzá, fontos mondanivalója van számunkra.

Leültetett bennünket és szégyenkezve kérdezte, hogy tegnap megbántott-e bennünket vagy a lányainkat valamivel? Arra kért, tolmácsoljuk a lányoknak, hogy bocsánatot kér tőlük, ha megsértette volna őket bármivel, mert nem emlékszik rá, mi történt...

Minket arra kért, ne szóljunk „elnök elvtársnak” az előző napi eseményekről.

Megnyugtattuk, hogy nem vagyunk pletykások, nem szoktuk ilyesmivel zavarni a főnökönket (azt úgyis tudtuk, hogy máshonnan úgyis hallani fog róla)!

Nem első eset, ami előző nap történt vele. Korábban is előfordult, hogy hivatali ünnepségek alkalmával összeültünk néhányan és koccintva beszélgettünk egy darabig. Egy ilyen alkalommal négyen, köztük ő is elindultunk hazafelé.

A lakásuk előtt megállt (akkor még a fő-utcai lakásban lakott), sehogy sem akart elindulni a lépcsőház felé. Hiába gyözködtük, sokáig várakoztunk, mert tudtuk, ha nem megy haza, botrányba keveredik.

A társaságban ketten voltunk nők, akkor ő udvariasságnak szánva olyat mondott, hogy majd’ elsüllyedtünk a szégyentől. Nos, ezért nem fogadta be őt az osztályvezetők társasága, ami józan állapotában igencsak bántotta őt.

Tíz maxima a férfiokról - 2009.11.23.

Írta egyik Irodalmi portálon egy íróársam:

- A férfiakra mindig igazuk van, csak a nők nem hiszik.
- A férfi a teremtés koronája, a nő rajta a tövis.
- A férfi születésétől bigám, ezért képes szeretni egyszerre két monogám nőt.
- Ne örvendj, ha a férjed szeret a konyhában sütni, főzni: mert feltehetően a tudását más nőknél is kamatoztatja.
- Egy férfit könnyű megkapni, de nehéz megtartani, nem erős oldaluk a kitartás.
- Ha a férjed, barátod hűtlenkedik, hogy miért teszi, ne töprengj rajta, úgy sem jössz rá, inkább kérdezd meg a szeretőjét.
- Több Nobel-díjas férfi van, mint nő, de hős anyja egy sincs.
- A férfi egy gyámoltalan teremtés, másképpen nem bízna magát egy gyenge nőre.
- Miért vetemedik egy rendes férfi szexuális zaklatásra? Mert a nők gyakran visszaélnak egy védtelen férfi bizalmával.
- Azt hallottam, hogy a férfiak nagyobb számban hűtlenkednek, mint a nők. Szerintem ez nem igaz! Az arány tapasztalataim szerint egyenlő. Hiszen minden hűtlen férfihez egy hűtlenkedő nő tartozik.

_

Válasz a „Tíz maxima” cikkekre

Azt állítja a szerző: „A férfiakra mindig igazuk van, csak a nők nem hiszik”

*

Én azt mondom: - A nők azért nem hiszik el, hogy a férfiakra mindig igazuk van, mert nem mindig igaz, amit állítanak. Uram bocsá’: még ők is tévedhetnek!

Aztán: - A férfi a teremtés koronája, a nő rajta a tövis.

*

Szerintem ez sem igaz. Ha a férfi koronát hord, a nő rajta csak ékszer és rózsaszál lehet!

A szerző: „A férfi születésétől „bigám,” ezért képes szeretni egyszerre két monogám nőt.”

*

Szerintem pedig nem képes egyszerre két nőt szeretni, csupán akkor, ha nagyon mohó. Csak azért sietne kettővel próbálkozni, mert attól fél, hogy nem sokáig képes igazi testi-lelki szeretetre!

Szerinte: „Ne örvendj, ha a férjed szeret a konyhában sütni, főzni: mert feltehetően a tudását más nőknél is kamatoztatja.”

*

Szerintem ezt eltalálta. Minden férfi szívesen tér be mellékutcákba, azt hiszi, a másik nő jobban szereti, mint a gyermekeinek anyja. Pedig a „másik” csupán jobban színleli a szerelmét!

A cikk írója szerint: „Egy férfit könnyű megkapni, de nehéz megtartani, nem erős oldaluk a kitartás.”

*

Szerintem majdnem eltalálta! Úgy helyesbítem: Könnyebb megkapni, mint megtartani a férfit, mivel gyenge oldala a kitartás (legtöbbször inkább képtelen rá).

Azt állítja: „Ha a férjed, barátod hűtlenkedik, hogy miért teszi, ne töprengj rajta, úgy sem jössz rá, inkább kérdezd meg a szeretőjét.”

*

Szerintem egy hűtlen férfiért nem érdemes megalázkodni a szeretőjénél, mert utána sem lesz hűséges.

Utána azt írja: „Több Nobel-díjas férfi van, mint nő, de hős anya egy sincs.”

*

Szerintem valóban több a Nobel-díjas férfi, mint nő. De csak azért, mivel általában mindig csak a férfi élhet csupán a hivatásának. A nők, még ha hivatást vállalnak is, a családjuk ellátásáért, gyermekeik neveléséért mindig felelősséget éreznek.

Az téves állítás, hogy egyetlen hős anya sincsen! Hősök: Gondoljunk az egri nőkre!, vagy az atomkutatásra! Egyébként attól függ, mit, ill. kiket nevezünk hősöknek! Csak azokat, akik háborúban elesetek?

Nagyon is sok nő élt és most is azon munkálkodik, hogy mások életét megmentse, betegeket gyógyítsanak és elesetteket felemeljék! Azok is hősök, akik ilyen helyen életet mentenek!

Nagyon sok nő áldozta-feláldozza nyugalma és életét saját gyermekeiért is! Gondoljunk a garázda részeg apákra, akik ütik-verik a feleségüket, gyermekeiket... A nő hősiesen, életét is feláldozva küzd azért, hogy megmentse az életüket – legtöbbször sikerrel!

Az író szerint: „A férfi egy gyámoltalan teremtés, másképpen nem bízna magát egy gyenge nőre.”

*

Szerintem: csak részben igaz. Sok férfi valóban gyámoltalan teremtés, de nem tehet róla: a Teremtő csak prototípusnak alkotta meg előre, s utána igyekezett a hibákat kijavítva, megteremteni a nőt! Ezért szeretik a férfiak életüket a nőre bízni, sorsukat vele megosztani, mivel így sokkal kényelmesebb az életük, más vállalja a gondokat és a felelősséget (csak egy példa a munkamegosztásra: mindketten hazatérve, az asszony főz, takarít, mosogat, míg a férfi a TV képernyőjére tapadva, elmerülve nézi a meccset és ordítva örül, ha más gólt rúg)!

Szerinte: „Miért vetemedik egy rendes férfi szexuális zaklatásra? Mert a nők gyakran visszaélnak egy védtelen férfi bizalmával.”

*

Szerintem ez képtelen állítás! Az már beteges, ferde és üldözni való cselekedet, ha valaki arra vetemedik. Egyébként majd akkor sajnálom a „szegény, védtelen” férfiakat, akiknek bizalmával a nők visszaélnak, ha arra elég időm marad! Bár szép kort értem meg, de eddig ilyenre nem fecséreltem az időmet.

Végül azt írja: „Azt hallottam, hogy a férfiak nagyobb számban hűtlenkednek, mint a nők. Szerintem ez nem igaz. Az arány tapasztalataim szerint egyenlő. Hiszen minden hűtlen férfihez egy hűtlenkedő nő tartozik.”

*

Azt hiszem, ebben teljesen egyetérthetünk. Hogyan lehet megcsalni valakit úgy, ha nem akad rá partner?

**.*

Tizen(7)évesen – nehéz az élet?

2007.09.09.

NEHÉZ A SORSUNK? – halljuk lépten-nyomon a panaszokat. Igaz, hogy időnként, gondjainkat nehéz elviselnünk, mégis meg kell győznünk önmagunkat, és nézzünk körül, mi van a szűkebb környezetünkben, s mi történik a világban. Saját magunknak is akkor teszünk jót, ha igyekszünk mértéktartón viselkedni, a lehetőségekhez igazodni. Ez vonatkozik egyaránt a felnőttekre, de természetesen a fiatal nemzedékre is.

Kell-e panaszkodni, ha minden nap étel jut az asztalunkra, rendes ruhában járhatunk? Ma már nem számít jómódúnak, akinek televíziója van (de nem is akármilyen!), és CD, DVD és sokféle berendezés nyújt választékot meleg otthonunkban a szórakoztatásunkra. Nem teszek említést az állandóan cserélődő mobilokról, hordozható és zenét árasztó apró szerkentyűkről. De mindez sokaknak nem elég, mert folyton cserélni kell az újabb és többet tudó drága készülékekre, s ha nincs rá pénz, akkor nem jó a világ, nem jó semmi, ahogyan gyakran hallhatjuk:

– Kolléganőm családjában most cserélték le az autójukat nyolcmillióért, mi meg egy tízéves olcsó kocsit használunk – panaszodik egy ifjú asszony.

– Barátnőm menő cuccokban jár, és olyan mobilja van, hogy a televíziót is nézheti rajta, én meg két éve használom ezt a vacakot – duzzog egy diáklány az iskolai szünetben.

Pedig mindig terített az asztaluk, rendes ruhában járnak, jól fésült frizurájukkal igazán nem látszik rajtuk, hogy nélkülöznének.

Kérem, hallgassák meg, amit elmondok, utána döntsenek arról, melyik időszakban volt nehezebb az élet: akkor, vagy mostanában?

‘44. évet írtunk, és a második világháború dúlt körülöttünk. Egyre fenyegetőbben közeledett a front országhatárainkhoz. Akkor a gyönyörű tavasz után csodálatosan szép, programokkal gazdag nyár következett, kivételesen hosszú vakációval. Mi akkor voltunk fiatalok. Akkor, tizen(7)évesen, mégis örültünk az egyszerűbb lehetőségeknek, jól éreztük magunkat szerényebb körülmények között is.

Miért? – kérdezhetik tőlem.

Fiatalon a fenyegető jelekre mi se nagyon figyeltünk. Akkor és most is a felnőttek vállára nehezedtek a gondok és a családi terhek. Én például egy évvel érettségi előtt álltam, a tanulásra koncentráltam.

Nyáron a város középiskoláinak rendezésében, nagy sport-ünnepélyre készültünk, ezért én is edzésekre, táncórákra jártam, mivel a nagy napon 50 fős leánycsapat székelyruhában táncol majd és különféle sportbemutató lesz a városban.

Egy hónapig a kötelezően előírt üzemi gyakorlatomat töltöttem egy kedves ügyvédnőnél, aki magával vitt bírósági tárgyalásokra és igyekezett bevezetni a törvényesség és a jog világába, közben gyakoroltuk a német nyelvet.

Azon a nyáron véletlenül ismerkedtem meg egy kellemes modorú fiatalemberrel, aki az éppen városunkban állomásozó csapat tagja volt. Amikor csak tehettem, mindig beköszönt hozzánk. Barátjával járt együtt, ezért a nálunk lakó osztálytársamnak is jutott gavallér. Ha azt mondom, hogy azon a tavaszon nemcsak „ibolyaszőnyegen jártunk”, hanem érzéseinkben talán a mennyekben is, alig túloznék. Kicsi (mert így neveztük el magunk között a fiút) minden szál ibolyát nekem hozott, és kézcsókkal adta át.

Akkor ilyen divat járta, a fiatalemberek tisztelettel viseltettek a fiatal hölgyek iránt. Az erdei sétán többen vettünk részt, Anyukám is velünk tartott, mivel nem illett magunkban kószálni.

A kedves fiú szerelmi közeledését hamar észrevettem, de tartózkodó voltam, igyekeztem könnyedén felfogni, séták után zenét hallgattunk, jól táncolt, szépen harmonikázott, ezért jól éreztem magam a társaságban.

Aztán egy hónap se telt el, váratlanul elvezényelték csapatukat, azt se tudták, hová, de gyanítani lehetett, hogy a frontra viszik őket.

Gyorsan kellett búcsúznunk, forró csókot lehelt a kezemre és könnyei hullottak rá. Engem is megatott, sokáig szomorúan gondoltam rá. Egy hónap múlva levelet kaptam tőle. Azt írta: valóban a frontra vezényelték, azzal búcsúzott: „Gondoljon rám, én sohasem fogom elfelejteni!”

Soha többé nem hallottam róla, de én sem felejtettem el mostanáig.

Előző nyári vakációban osztálytársam szülei meghívtak másodmagammal nyaralni. Nagyilondán ismerkedtem meg egy fiúval, aki abban a községben, rokonainál töltötte a szabadságát. Jól szórakoztunk, társasággal jártunk fürödni a Szamosra, a közeli Búdöspataka-fürdőhelyen, egy vendéglőben esténként zenét hallgattunk és táncoltunk, sokat sétáltunk, s a három lány gyakran ébredt éjjelizenére.

Egyszóval remekül éreztük magunkat, de számomra nem jelentett mást, magamban egy kellemes szórakoztató partnerként könyveltem el új ismerősömet, egyébként is igen távol laktunk egymástól, akkor én Erdélyben, ő pedig Dunántúl legnyugatibb részén.

Erről az ismeretségről azonban már nem mondhatom el, ugyanazt, mint az előbbiről.

Igaz, hogy egy rövid hónap alatt átjárt bennünket a tavasz fuvallata, ismeretségünket továbbra is, levelezés formájában fenntartottuk.

Még a következő nyáron is kaptam tőle leveleket Dunántúlról, egyre forróbb érzelmekkel. Abban az időben a hadi szállítások miatt annyira zsúfolt vonatokon már alig lehetett közlekedni, azért mégis, a nyár végén meglátogatott Marosvásárhelyen.

Két hétig rokonainál a városban tartózkodott, mi minden nap találkoztunk. Megkérte a kezem; én nem ígértem neki semmit, de nem is utasítottam el.

Mivel akkor már nagyon érzékeltük a front közeledtét, megfogadtuk egymásnak, hogy továbbra is levelezünk. Azonban jött a front, ő Nyugaton fogságba esett, két évig semmit sem tudtunk egymásról.

Nemsokára gyorsan kellett búcsút vennünk Erdélytől és a kellemes otthonunktól, mivel a front zaja megállás nélkül közeledett. *Menekülnünk kellett.*

Egy hónapig tartott az utunk, szeptember 10-én szálltunk vonatra, és október 6-án érkeztünk a lebombázott fővárosba.

Minden anyagi javunk elveszett.

Ott kellett hagyni kedves otthonunkat. Utazás közben a személypoggyászunkat szállító vagonokat is lekapcsolták a szerelvényről, mivel a személyek menekítése mindennél fontosabbnak számított. Csupán az maradt meg, ami rajtunk volt, és egy-egy kezításkába berakott aprósággal néztünk a nehéz háborús évek elé. Az én csomagom például: két váltás fehérneműt, igazolványaimat, fényképeket, fényképezőgépet, imakönyvet és diákkori naplóimat tartalmazta.

Bár egész életünkben nem tudtuk az elveszetteket pótolni, mégsem azt sirattuk, inkább annak örültünk, hogy a „békekötés” után apám és egyik bátyám a katonaságból, legidősebb bátyám pedig, háromévi keserves orosz fogság után, érkezett haza. Örültünk annak, hogy mindnyájan élve megúsztuk a háborút, a front szörnyűségeit, ami nem adatott meg mindenkinek.

Ezzel nem azt akarom ecsetelni, hogy mindaz, amit át kellett élnünk, az lenne természetes, és most, „békében-demokráciában” nincsenek gondok és nehézségek.

Most is vannak, csak, egészen másfélék. De nem szabad minden gondot tragédiának felfogni, azt például, ha anyuka és apuka nem tudja megvenni azt a menő cuccot, amit a barát-nő visel, vagy egy új számítógépet, vagy a legdrágább mobilt, vagy érettségi után az autót, ha a szülők a lusta csemetéjüknek sikerül valahogyan átvészeli a tanulással járó gondokat.

Ha nem engedik el tinédzser leánykájukat egyedül a diszkóba, előírják a hazatérés időpontját, akkor sem kell a szülőket hibáztatni. Nem sorolom.

Igen, a fiataloknak is el kellene gondolkodni azon, mit jelent szüleiknek a család fenn-tartása, néha meg kell elégedni a család pénztárcájához mérten a szerényebb ajándékokkal és cuccokkal...

Legyünk mindig megértőbbek és szerényebbek.

Néha nem árt arra gondolni, hogy volt olyan időszak, amikor egy tizenéves lány háború után két éven át félcipőben-tavaszikabátban fagyoskodta át a telet, mert a család örült, ha minden nap jutott ennivaló az asztalra...

Arra is figyelni kellene, felnőttek és fiatalnak, hogy nem csak háború alatt volt nélkülözés.

Most is vannak országok, ahol nincs pénz a betegségek megelőzésére, gyakran élelemre sem jut, ahol az emberek és gyerekek nyomorognak és az éhezésbe néha bele is halnak.

**.*

Tizenévesek voltunk

KITTY KEZÉBEN FORGATJA A LEVELET, amit imént talált a postaládában. Nézi a feladót, felismeri. Istenem, milyen rég’ találkoztam Petrával! Elgondolkozva bontja fel a borítékot. Szemüvegét fölemeli az asztalról, ahol még ott vannak az uzsonna maradékai, szeméhez illeszti, majd olvassa a sorokat.

Több oldalas levél, végén húsvéti üdvözlét.

Barátnője, és ő is özvegyen maradt.

Most egyedül él egy kisváros csendes utcában, kényelmesen berendezett lakásban.

Fájós térdei miatt nehezebb esik a járkálás, ezért napjai olvasással telnek; egyik szobában plafonig érő könyvespolcok, katonás rendben a könyveivel. Időnként kézimunkázással telnek napjai, közben rádiót hallgat, vagy bekapcsolja a televíziót.

Néhány éve fia karácsonyra meglepte számítógéppel. Nem volt könnyű áttérni az „okos masinára,” mégis megszerette, már mindig azon írja a leveleket is.

Társas életet él, eljár a közeli klubba, könyvbemutatón, kiállításon vesz részt, értékes előadásokat hallgat.

Sok ismerőse, barátja van, akikkel időnként összejönnek a közeli finom édességeiről híres cukrászdában egy kis tereferére. A lakás csendjét időnként felváltja az öröm, mikor valamelyik gyermeke az unokákkal együtt meglátogatja, vagy felhívja telefonon, életében ezek a napok hoznak némi változatosságot.

Ősz hajának egy tincse kiszabadult a dús hajkoronájából, visszaigazítja a helyére, a levelet olvasva szemében könnyek gyűltek. Előveszi monogramos zsebkendőjét, szemét törölgeti. Eszébe jut az elmúlt idő, kedves emlékek, amikor fiatalon barátnőjével együtt töltötték napjaikat.

Hátradől a pamlagon, emlékezik: Ott álltam a középiskola kapujában néhány iskola-társammal, kezemben táska, telerakva könyvvvel, piros egyensapka hónom alatt. Vártam a megbeszélt találkát a barátnőmmel. Ő a szigorú egyházi leánygimnáziumban tanult, ahol kötelező volt az egyenruha, naponta fekete harisnyában-cipőben jártak. Bennünket irigyeltek, mert nálunk e téren nem volt szigorúság; csak s fekete köpeny volt kötelező és a piros sapka. Még selyemharisnyát is hordhattunk, nem fekete pamutharisnyát, sötétkéék rakott-szoknyát matrózbólúzzal.

Késik Petra barátnőm, addig fázósan húzom össze magamon a világos-drapp tavaszi kabátomat, mivel erős szél fújt. Ha lehül a levegő, nem lesz semmi a délutáni kiruccanásunkból, hogy a folyóparton sétáljunk.

Az utca végén integetnek lányok és fiúk! Nocsak! Máshol tiltják, ha fiúkat-lányokat együtt látnak. Nálunk a tanáraink nem szólnak érte, természetesnek veszik.

Már itt vannak. Régen vársz rám? – kérdezi. Ne haragudj, hogy késtem. Osztályfőnökünk az egész osztályt visszatartotta, egy unalmas hirdetést kellett végighallgatnunk.

Semmi baj, addig jót beszélgettünk. Karonfogva indultunk tovább. Anyukám vár ebédre téged is, ha szüleid tudják, hogy együtt leszünk délután, egyenesen hozzánk jöhetsz; több időt tölthetünk együtt. Említettem anyukának, nem ijed meg, ha kicsit később megyek haza.

Petra végignééz barátnőjét: milyen jó nektek, hogy az utcán civilben járhattok. Mindnyájatoknak jól áll a sapka, nem olyan gyászos fekete, mint a mienk.

Mi is örülünk, hogy nem veszik olyan szigorúan a külső megjelenést, mint máshol. Jobban érezzük magunkat saját ízlésű ruháinkban. Persze, a túlzásokat azért az osztályfőnökünk nem hagyja szó nélkül. Nálunk is be kell tartani a szabályokat. Mi se mehetünk iskolai és szülői engedély nélkül moziba-színházba. Ha kérjük, általában megengedik, persze, attól függ, milyen filmet akarunk megnézni. Én a testvéreimmel figyelem, milyen darabokat vetítenek a mozikban, nem hagyunk ki jó filmet.

Előfordult, hogy engedély nélkül surranunk be valamelyik moziba, eldugott helyre kértünk jegyet. Mégis megtörtént, hogy összefutottunk az osztályfőnökkel. Ő is meglepődött, mikor egy csapat fiúval látott engem a mozi előtt. Azzal engeszteltem ki, hogy odamentem hozzá köszönni és bemutatam két bátyámat és öcsémet. Tudta, hogy három fiútestvérem van, de eddig nem ismerte őket, ezért megbocsátott.

Bárcsak nálunk is így lenne! De nincs mentség arra, ha valaki nem a sötét ruhájában jelenik meg az utcán, hiába védekezik bármivel, például, ha szülőkkel látogatóba mentünk, mégis beírják az üzenő füzetbe a „bűnét”, hogy okuljanak belőle ők is.

Nemsokára hazaértünk.

Petra mamája szeretettel ölelt át, látszott rajta, hogy örül nekem. Finom ebédet kaptunk, ráadásul a kedvenc süteményemet készítette, mágnás-diós-pitét, csomagolt belőle útravalónak, ha netán' megéheznénk séta közben. Petra átöltözött, és civil ruhában, kis kabátkáját magára kapva indultunk útnak. Elállt a szél. A megbeszélt helyen vártak bennünket a gavallérok.

A folyóparton felhalmozott farönkön helyezkedtünk el, néztük a hullámokat, a túlparton elterülő rétet, ahol a kis faluban lakó gyerekek játszottak, libákat legeltettek. Vidám beszélgetéssel telt az idő.

Alkonyat előtt indultunk haza, a fiúk hazakísértek bennünket. Otthon átnéztem a másnapi leckét, könnyű óráink lesznek, hamar elkészültem vele. Becsomagoltam a könyveimet.

Következő nap az iskola előtt megint találkoztunk. Barátnőm azzal fogadott, otthon valami eszébe jutott a kirándulásról.

Micsoda? – kérdeztem tőle: Talán emlékszel rá, amikor még kicsik voltunk, milyen játékokat találtunk ki, mikor szüleink a másik szobában beszélgettek, vagy römiztek.

Emlékszem. Mi valóban szinte születésünk óta barátnők voltunk, s maradtunk mostanáig. Ha szüleink találkoztak, mi is mindig együtt voltunk. Micsoda játékokat találtunk ki! Emlékszel arra, mikor félrevonulva a másik szobába, azonnal átöltöztünk „nőknek”? Szekrényfiókokat átkutattuk, a talált rég’ nem hordott ruhákat magunkra öltöttük, azokban libegtünk, botladoztunk a magas sarkú félcipőben a háromrészes tükör elé állva, csodálva magunkon a felnőtt ruhában.

Nagy hahotába törünk ki.

Egyszer majdnem balesetet szenvedtem, mikor a túsarkú cipőben, fejemen régmúlt idők kalapjával a tükör előtt tetszelegtem, roppant módon megelégedve a látvánnyal. Át akartam menni a másik szobába, hogy bemutassam a ruhámat, de a küszöbön megbotlottam, s akkorát estem, hogy elindult az orrom vére és hetekig sántítottam.

Máskor meg a sarokba, vagy másik szobába húzódva suttogtuk el titkainkat. Alig vártuk a legközelebbi találkozást, hogy megoszthassuk egymással. Megint nevetés. Milyen naivak voltunk.

Arra emlékszel? – kérdezte Petra: Akkor már „tizenévesek” voltunk, ketten mentünk fürödni a holtágra. Ugyanis a mély folyóra nem engedtek el felügyelet nélkül, még nem tudtunk úszni. Itt sekély a víz, ide magunk is kimehettünk. Micsoda élmény volt számunkra, mikor a kis csitriket valaki felnőtt nőként üdvözölte.

Petra vette át a szót: a parton napoztunk, amikor egy jólöltözött úr tartott felénk. Közelebb érve láttuk, hogy ismerős. Igen, folytattam: a háziorvosunk közeledett felénk, aki mindig nálunk ebédelt, amikor a faluban járt, tehát a baráti körhöz tartozott. Most felálltunk, ő a szokott barátságos mosolyával nyújtotta üdvözlésre a kezét. Mi is hasonlóan igyekeztünk felnőttként üdvözölni.

Hű! És mi történt? Mindkettőnknek udvariasan kezet csókolt! Annyira meglepődtünk, alig vártuk, hogy elköszönjön tőlünk, mert a kuncogást nem bírtuk tovább magunkba fojtani. Első alkalom volt ugyanis, hogy egy felnőtt férfi bennünket úgy köszöntött, mint felnőtt nőket!

**.*

Traktorok

Részlet a Rókus Kórházban történt harmadik szem műtétek után c. írásomból

Ő MEG FOLYTON A HÍR-RÁDIÓT HALLGATJA, utána mindenütt a Hír-TV megy. Mondhatom, hogy nagyon, de nagyon unom az állandó szövegét, mindig azt a ronda, kommunista korszakot juttatja eszembe, amikor mindenkit meg akartak agitálni, bedumálni, az emberek fejébe sulykolni a maszlagot.

A TV-ben bemutatták a sok szép fényesre csiszolt traktor felvonulását. „Szegény” gazdák! Talán sajnálnám is őket, ha érezném, hogy igazuk van. Nekem eszembe jutott, amit ők is kitalálhattak volna. Hallottam egy TV-beszélgetésben, hogy egy-egy drága traktor kihasználtsága évenként mindössze 30 nap. És utána minek van? Nézni, gyönyörködni benne? Nem lenne gazdaságosabb, valamilyen más megoldás: például szövetkezni egymással.

Csak példának mondom: 5-10 gazda vásárolt volna egyet, s azt közösen használnák. Vagy külön-külön akkora területen gazdálkodnak, hogy mindenkinek feltétlenül szükséges? Akinek pénze van rá, vegye meg, és adja ki bérbe, az is jó megoldás.

Eszembe jutott, hogy már ilyen gazdag ország vagyunk, hogy ilyen vagyonos embereket államilag kell támogatni? Azokat támogatni, akik jóval magasabb színvonalon élnek, mint általában a városiak?

Nemcsak traktorokat láttunk ugyanott, hanem új lakókocsikat, luxus-terepjárókat és autókat, ugyanis Ők már nem Trabanton járnak.

Mehetnének a városiak (akár én is) tüntetni azért, mert az előző ciklusban a kényszerűen igénybe vett bankkölcsönöket nem tudjuk visszafizetni? Na, de hagyjuk. Sajnálom, de elítélem a politikát, ami ilyesmire buzdítja a lakosságot.

Először két táborra osztották a lakosságot. Egy része „hazafi”, a többi „hazaáruló” lett csupán azért, mert másként látják a helyzetet.

Aztán a határon túli magyarokat ugrasztották össze azokkal, akik nem értettek egyet az egyik politikai párt nézeteivel, rengeteg pénzt elpazarolva, népszavazást kezdeményeztek egy előkészítetlen ügyben. Előrelátható volt, hogy csak pénzkidobás lesz a vége.

Most pedig a városi embereket állítja szembe a földet művelő emberekkel. Ki az, milyen ember az, aki testvértestvérral ellenséggé tesz?

Atyuska járja a falvakat, lázítja az embereket, hogy szavazatokat gyűjtsön magának 2006-ra... majd arra, hogy elűzze a törvényesen megválasztott miniszterelnököt.

De ilyen áron is, minden áron kell neki a hatalom?

Traktorzúgás – altatódal?

1951

AMIKOR ELSŐ GYERMEKEM MEGSZÜLETETT, abban az időben szülés után, csupán egy hónapig lehettem vele, még ki sem találták a gyes-rendszerét.

Azonban jogában állt az anyának egy hó letelte után hazajárni csecsemőjét szoptatni. Olyan helyzetbe kerültem, hogy a munkám mellett nem tudtam volna kellő módon ellátni.

Együtt laktunk anyósommal, ezért idejében megkérdeztem őt: vállalja-e, hogy vigyáz az unokájára? Akkor határozott igent mondott.

Nem lett volna vele sok gondja, mivel közel volt az iroda, én háromóránként hazajártam a baba etetése miatt, és akkor mindig tisztába tettem, igyekeztem ellátni mindennel. Munkaidő után magam mostam a holmiját (még ki se találták akkor a ma ismert pelenkacsodákat!), magam fűrésztöttem.

Esténként a szobánkban levő nagy asztalra tettem este, ott kicsomagoltam, örültem, hogy legalább akkor körülötte lehetek, örömmel gyönyörködtem a gyarapodásában, minden mozgulatában, gügyögésében. Nagyon mozgékony kisbaba volt, felfoghatatlanul izgett-mozgott, amikor ki volt bontva a ruhákból, a lábai meg nem álltak, örömeiben kacagott. Apjával együtt ezért örökmozgónak neveztük. Ilyenkor nem tudtam betelni a látványával, becézgettem, beszéltem hozzá.

Nem akartam senki terhére lenni, ezért nagyon vigyáztam arra, hogy a gyerek körüli munkát mind én lássam el. Ennél a vállalatnál túlórázom se kellett, mégis anyósom ígéretének nem tett eleget.

Nemsokára biztosra vehettem, hogy anyósomra nem számíthatok; amikor csak tehettem, igyekezett minél gyakrabban távozni a lakásból és tüntetőleg távol tartotta magát mindentől. Csak azt nem értettem, miért hurcolt ide szinte erőszakkal, esküvőnk után, hiszen ahol albérletben laktam, szeretettel vettek körül és szinte családtagnak tekintettek.

Sőt, a kedves házinéni azt mondta, ha összeházasodunk, náluk maradhatok a nagyszobában és szemben lévő üres helyiséget berendezik számunkra konyhának. Ezért én nem akartam anyósomnál lakni.

Ahogy telt az idő, egyre gyakrabban vettem észre, mikor etetésre hazamentem egy-egy fél órára, a néhányhetes csecsemőt egyedül találtam, anyósom bement a városba, órákra magára hagyta. Ismételten megbizonyosodtam, milyen rossz döntés volt hozzájuk költöznöm.

Anyósomat nemigen értettem, nem akartam otthagyni a jó helyemet, de ő jött értem, és szinte erőszakkal költöztetett ide a magához. Persze, most Klári lánya erős befolyása alatt állt, amivel szemben ő is tehetetlennek bizonyult.

Szomorú napok köszöntöttek rám. Ha lehet fokozni, vagy jellemezni a helyzetemet, az eddigieknél is elviselhetetlenebb időszak következett számomra. Nem bíztam bennük! Ismét megerősödtem abban a hitemben, hogy rossz döntés volt ideköltöznöm.

Most már nemcsak magamról volt szó, hanem féltettem gyermekemet. Azt sem tudtam, mitévő legyek ilyen helyzetben? Állásomat nem hagyhattam abba, mivel férjem alig keresett valamit, immár a háromtagú család ellátása az én jövedelmemtől függött.

Nagyobb gondjaim azután kezdődtek.

Beláttam, hogy sürgősen jobb megoldást kell találnom.

Ezért anyukám legközelebbi látogatása alkalmával eldöntöttük, hogy náluk fogjuk elhelyezni a csecsemőt. Szívesen vállalta, sőt, ő ajánlotta föl, hogy minél előbb vigyük Szirákra; mert ő sem látta biztonságosnak ilyen körülmények között hagyni kicsi unokáját. Ennek már nem volt semmi akadálya, mert sajnos, az említett problémák miatt úgylátszóan kezdett a tejem. A mesterséges táplálást pedig úgysem bízhattam volna a másik nagymamára.

Munkahelyemen fizetés nélküli szabadságot kaptam, összecsomagoltuk a pici holmiját és nekem is a legszükségesebb dolgokat, hazaköltöztem vele. Felejthetetlenül boldog hónapok következtek.

Szüleim mindenről gondoskodtak, amire szükségünk lehetett; olyan szeretettel vettek körül bennünket, annyira örültek a csöpp unokának, hogy annál jobbat álmomban sem kívánhattam volna.

Esti programunk az volt, hogy fürdés előtt kibontottuk a rugdalózóból, körbeültük az asztalt, úgy gyönyörködtünk a kicsi felszabadult boldogságának. Olyan jólesett neki ez a program, hogy megállás nélkül rugdalózott, kacagott nekünk. Apukám odahajolt föléje és úgy beszélgetett hozzá, mint egy felnőtthez.

Anyukám azt mondta, hogy ilyen mozgékony gyerekkel még nem találkozott, pedig négyünket nevelt fel.

Különben jó kisbaba volt, mivel rendszeresen ellátták, nyugodtan pihent és aludt. Mindig csodálkoztam azon, hogy nem zavarta semmiféle zaj, se rázkódás. Más kisgyermek felriadt a zajokra, ő pedig, amikor kitették a kertbe levegőzni, amint meghallotta a közeli (kastélyban elhelyezett iskola) *traktorainak irgalmatlan dübörgését, mintha altatódal szólna mellette, lehunyta szemeit és békés nyugalommal elaludt.*

Ugyanúgy hatott rá a *fakarusz* szörnyű rázása, mikor később Balassagyarmatról Szirákra utaztunk vele; akkor is behunyta a szemét és mélyen aludt, ahol a felnőttek szenvedtek a zajtól és a rázkódástól.

**. **

Traktorzúgás – altatódal? - 1951. Bőv.

ELSŐ GYERMEKEM születése idején még ki sem találták a gy-es-rendszerét, csupán egy hónapig lehettem vele, azonban jogában állt az anyának egy hó letelte után hazajárni csecsemőjét szoptatni. Azonban olyan helyzetbe kerültem, hogy a munkám mellett nem tudtam volna kellő módon ellátni.

Együtt laktunk anyósommal, ezért idejében, még a kicsi születése előtt megkérdeztem tőle: vigyázna-e majd az unokájára? Ő akkor, határozott igent mondott.

Megnyugodtam, hiszen nem lett volna vele sok gondja, közel volt az iroda, ahol dolgoztam, s háromóránként hazamentem a baba etetése miatt, és akkor mindig tisztába raktam, igyekeztem ellátni mindennel, ne maradjon rá sok teendő. Munkaidő után magam mostam a holmiját (még ki se találták akkor a ma ismert pelenkacsodákat!), magam fürösztöttem.

Esténként a szobánkban levő nagy asztalra tettem, ott kicsomagoltam, örültem, hogy legalább akkor körülötte lehetek, örömmel gyönyörködtem a gyarapodásában, minden mozdulatában, gügyögésében.

Nagyon mozgékony kisbaba volt, felfoghatatlanul izgett-mozgott, amikor ki volt bontva a ruhákból, a lábai meg nem álltak, örömeiben kacagott. Ezért örökmozgónak neveztük. Ilyenkor nem tudtam betelni a látványával, becézgettem, beszéltem hozzá.

Nem akartam senki terhére lenni, ezért nagyon vigyáztam arra, hogy a gyerek körüli munkát mind én lássam el.

Ennél a vállalatnál túlóráznom se kellett, mégis anyósom ígéretének nem tett eleget.

Nemsokára biztosra vehettem, hogy rá nem számíthatok; egyre gyakrabban eltávozott a lakásból és tüntetőleg távol tartotta magát mindentől. Én egyébként sem akartam velük lakni. Ezért nem értettem, miért hurcolt ide engem szinte erőszakkal, esküvőnk után, hiszen ahol albérletben laktam, szeretettel vettek körül és szinte családtagnak tekintettek. Sőt, a kedves házínéni azt mondta, ha összeházasodunk, náluk maradhatok a nagyszobában, és egy üres helyiséget berendeznek számunkra konyhának.

Ahogy telt az idő, megbizonyosodtam benne, hogy nem lehet rá számítani. Amikor etetésre hazamentem egy-egy fél órára, a néhányhetes csecsemőt egyedül találtam a lakásban. Ismételten megbizonyosodtam, milyen rossz döntés volt hozzájuk költöztem. Anyósomat nem tudtam megérteni. Esküvőnk után miért kényszerített ide? Sehogy sem akartam otthagyni a jó helyemet, de ő kocsival jött értem, és szinte erőszakkal költöztetett magához. Persze, most Klári lánya erős befolyása alatt állt, amivel szemben ő is tehetetlennek bizonyult.

Szomorú napok köszöntöttek rám. Ha lehet fokozni, vagy jellemezni a helyzetemet, az eddigieknél is elviselhetetlenebb időszak következett számomra. Nem bíztam bennük! Ismét megerősödtem abban a hitemben, hogy rossz döntés volt ideköltözni. Most már nemcsak magamról volt szó, hanem féltettem a kicsi gyermekemet. Azt sem tudtam, mitévő legyek ilyen helyzetben? Az állásomat nem hagyhattam abba, mivel férjem alig keresett valamit, immár a háromtagú család ellátása az én jövedelmemtől függött. Nagyobb gondjaim azután kezdődtek. Beláttam, hogy sürgősen megoldást kell találnom.

Ezért anyukám legközelebbi látogatása alkalmával eldöntöttük, hogy náluk fogjuk elhelyezni a csecsemőt. Szívesen elvállalta, sőt, ő ajánlotta fel, hogy minél előbb vigyük Szirákra; mert ő sem látta biztonságosnak ilyen körülmények között hagyni kicsi unokáját. Ennek már nem volt semmi akadálya, mert sajnos, az említett problémák miatt úgyszólván apadni kezdett a tejem. Mesterséges táplálást pedig egyébként sem bízhattam volna a másik nagymamára.

Munkahelyemen fizetés nélküli szabadságot kértem és megkaptam; összecsomagoltuk a pici holmiját, és nekem is a legszükségesebb dolgokat, és hazaköltöztem vele. Felejthetetlenül boldog hónapok következtek. Szüleim mindenről gondoskodtak, Szirákon volt hely számunkra is bőségesen, amire szükségünk lehetett; olyan szeretettel vettek körül bennünket, annyira örültek a csöpp unokának, hogy annál jobbat álmomban sem kívánhattam volna.

Apukám akkor már a Sziráki 24 tanerős általános iskola igazgatója volt, rendes fizetése és kellemes jó lakásuk volt. Esti programunk az volt, hogy fürdés előtt kibontottuk a rugdalózóból, körbeültük az asztalt, úgy gyönyörködtünk a kicsi felszabadult boldogságának. Olyan jólesett neki ez a program, hogy megállás nélkül rugdalózott, kacagott nekünk. Apukám odahajolt föléje és úgy beszélgetett hozzá, mint egy felnőtthez.

Anyukám azt mondta, hogy ilyen mozgékony gyerekkel még nem találkozott, pedig négyünket nevelt föl. Különböző jó kisbaba volt, mivel rendszeresen ellátták, nyugodtan pihent és aludt. Mindig csodálkoztam azon, hogy nem zavarta semmiféle zaj, sem a rázkódás.

Más kisgyermek felriadna a zajokra, ő pedig, amikor kitettük a kertbe levegőzni, amint meghallotta a közeli kastélyban elhelyezett traktoriskolából ide hangzó *irgalmatlan dübörgést, számára mintha altatódal volna? Amikor meghallotta, lehunyta szemeit és békés nyugalommal elaludt.*

Ugyanúgy hatott rá a *fakarusz*⁴⁷ szörnyű rázása, mikor később Balassagyarmatról Szirákra utaztunk vele; akkor is behunyta a szemét, és mélyen aludt, amíg a felnőttek szenvedtek a zajtól és a rázkódástól.

**.*

Túszdráma margójára

Megjelent: 2007-03-22

Feltöltve Napvilágnak: 2007.02.06.

LEVELET KAPTAM A NAPOKBAN. Mivel ifjúként korábban olvasta az akkor, másvalaki tollából megjelent könyvet, és látta filmet is, ami ezt az eseményt megjelenítette, érdeklődik a „Túszdráma Balassagyarmaton” c. kötetről, szeretné megvásárolni. Olyan érzékeny lélekkel emlékezett meg a kötetről, és kérdezett a részletekről, hogy nem tudtam ellenállni, és kérdései kapcsán a következőket írtam neki:

Szemtanúja voltam az eseményeknek, mivel a Városházán dolgoztam, s az irodáink ablaka éppen oda nyílt, ahol lezajlott az egész szörnyűség. Igaz, csak szerdáig, mivel már nem volt elegendő befüggönyözni az ablakokat, ami mellett láthattuk, mi zajlik szemközt, a lezárt szobában. Ugyanis ekkor történt a lövöldözés, amikor a tanácsháza két helyiségébe is becsapódtak a lövedékek.

Ekkor rendelték el az utcai fronton az irodák elhagyását, majd az egész épület kiürítését, ahol már csak a mesterlövészek maradhattak. Semmi akadálya, hogy amint megjelenik a kötet, én letöltöm magamnak, itthon kinyomtatom és egy példányát postára adom az előző levelében megadott címére.

Engem megtisztel, amiért érdeklődik a kötet iránt. Abban az időben, amikor megjelent az említett kötet, és film, a részletek még annyira titoknak számítottak, hogy sem a könyv szerzője, sem a film készítője minden konkrétumot nem szerezhettek meg róla.

Én is csupán a Városházán betöltött beosztásom folytán tudtam az eseményekkel kapcsolatban pontos adatokat és történéseket megleleveníteni.

Ahhoz hosszú évtizedeknek kellett eltelnie, hogy a titkot feloldják és ezért ma már nem titok, mindent le lehet írni, ami és ahogyan megtörtént.

Nagyon okosan tette a kedves mamája, hogy fiát elvitte megnézni a filmet. Akkor éppen abban a korban lehetett, mint a könyvem két fiatal fiú szereplője, a tettesek!

Bizony, okulni lehetett belőle, hogy a gépfegyver nem játék és az ilyen bolondos ötletnek, amilyen sok fantáziadús fiatalban megszülethet, mi lehet a vége.

Az tény, hogy a történet valós alapokon nyugszik. Én is azért toldottam hozzá a címhez, hogy „egy szemtanú visszaemlékezése”, mivel valóban megtörtént, igaz történetet dolgoztam fel. Ezt az eseményt valóban nehezen lehetett megemészteni, mivel ilyesmi abban az időben sem nálunk, sem a környező országokban addig nem történt.

Azon nem csodálkozom, hogy ennyire megrázta fiatalon a véres dráma. Ez természetes, hogy egy olyan fiataalt, aki normális körülmények között él és nevelkedik, azt talán még elhinni sem tudja, kiborítja egy ilyen látvány. Ha körülnéz, láthatja, hogy a mai fiatalokat ennél még-szörnyűbb események sem rázzák meg, hiszen tele van a sajtó, rádió és TV hasonló témával, igaz történetekkel.

Ezzel „etetik” a fiatal és fogékony lelkeket. Én nagyon elítélem ezért a filmeseket, hogy alig van más témájuk, mint az öldöklés különféle eszközökkel.

⁴⁷ A második világháborút követően kényszerűségből beállított, ponyvával letakart rozoga teherautó, amelyet autóbuszok helyett alkalmaztak, amíg nem volt jobb.

Egyáltalában nekem nem tűnik fanatikusnak azért, amiért érdeklődik olyan esemény után, ami ifjúkorában annyira megrendítette. Szerintem nem egyedi eset. Nekem is vannak és másoknak is lehetnek olyan emlékeink, amelyek kitörölhetetlenek az életünkben, ezért nem hiszem, hogy csak mi ketten lennénk ilyen érzékeny lelketűek.

Azt közölhetem, hogy az evangélikus templom és iskola melletti utcában lakott az érintett család, közvetlenül a református templom parókiájával szomszédságban, de hogy hány szám alatt, azt nem tudnám megmondani. Nem írtam be a könyvbe azt az esetet sem, amikor a papa annyira elítélendő módon védte és mindenből, nem csínyből, hanem elítélendő tetteiből is, kimosta fiait: (pl. lopások, a határfolyón átúszás, biciklitolvajlás, automaták feltörése és a szórakozóhelyeken botrányokozások, stb.)

Megemlítem, hogy a szomszédjuk átment panaszkodni a szülőkhöz, amiért a fiú valamit ellopott tőle, az a szomszéd az idős református lelkész volt.

A fiúk mindenhol jártak szórakozni, presszóba, moziba, vendéglőkbe.

Ez benne van a könyvben, sőt, Budapesten is otthon érezte magát az idősebb fiú, a rendőrhatalóságok nem kis öröme, mert mindenütt, ahol megjelent, botrányt kavart. S hogy ilyen lett, bizony, a szülők bűne, mivel nem törődtek vele, hol járnak, mivel töltik idejüket a gyermekeik, el voltak foglalva „magas beosztással”, gondolták, elég, ha minden „menő cuccal, élelemmel és üdítővel ellátják őket.

Azonban a fiú magatartását igazán nem lehet az akkori rendszerre, a „szocializmusra” áthárítani. Akkor is voltak rendesen élő, helyesen gondolkodó szülők, családok, akik normális embereket neveltek, még az úgynevezett „káderek” között is.

Milyen ruhában jártak az emberek, a fiatalok? Erről csak annyit, hogy normálisabb, nem annyira kirívó divat volt, mint mostanában. Főleg a nők nem rakták annyira kirakatba bájaikat (gondolok itt a mellrész- és köldök mutogatására). Persze, itt az utca emberére gondolok, mivel pl. színészeknél előfordult hasonló és a női estélyi ruhák is többet engedtek megmutatni bárkinek a szokásosból.

Már akkor is megjelent fürdőruhák közt a bikini, de nem az a bizonyos, vékony „zsinórbugyi”, ami semmit sem takar el. Fiúk is normális ruhát viseltek, nem volt az a szín-kavalkád, mint most, nemigen viseltek gyöngyöt, fülbevalót vagy tarka ruhákat sem (kivéve talán a zenei együtteseket).

A mi „regényhőseink” azonban kivételek voltak, ki tudja, honnan szedték össze a különbségeiket, a fiúnak honnan jutott eszébe, hogy kopaszra nyírassa a fejét? Csupán azért tette, hogy kitűnjön az átlagemberektől, hogy botrányt kavarjon.

A leánykollégium képe benne lesz a regényemben. Az a háború előtt az „Angolkisasszonyok szerzetesrend zárdája” volt, ahol polgári iskolában lányokat tanítottak az apácák. Utána lett leánykollégium, de az események után a lányoknak külön új épületet létesített a város, hogy lehetőleg ne jusson eszükbe a dráma, amely lejátszott az épületben. Jelenleg pedig keresztény általános iskolaként működik a régi kollégium.

Azt azonban teljesen újjáépítették, nemigen lehet látni azt a bizonyos 2-es szobát. Én se jártam ott mostanában.

Leírja azt az időt, amikor eljött a városba, hogy megnézze a történet helyszínét, erről eszembe jutott, hogy akit ilyen jó képzelőerővel, vizualizációs képességgel áldott meg a Teremtő, nyugodtan kezdetne novellákat, regényeket írni... És ezt most komolyan gondoltam, mivel annyira bele tudja magát élni az eset szereplőinek helyzetébe, hogy mit érezhettek, a lányok, azok szülei, vagy akik mindezt előidézték.

Amikor én, elküldés előtt többször átolvastam saját irományomat, mindig megrendültem – nemcsak a lányok súlyos helyzetén. Én is elképzeltem, mit érezhettek: elkeseredést, kilátástalanságot, hogy egyáltalában kijutnak-e élve a szörnyűségből, meg a szobában uralkodó állapot miatt, amit egy héten át el kellett viselniük...

A két fiú szüleinek helyzetét is átéreztem, bár vétkesnek érezhetik magukat. Mégis: milyen csalódást (talán megbánást) élhettek át, amikor a fiú gorombán elzavarta őket az ajtóból, lehet, ha tovább maradnak, képes lett volna az elsőszülött gyermekük, a vezér-fiú arra is, hogy valóban rájuk lőjön?

Nevelés szempontjából bármennyire elhanyagolták őket, mégis, egy szülőben halálos sebet ejthetett. (Vagy ki tudja?) A folytatásról már nincs tudomásunk.

Az egész várost, főleg a központban lakókat nagyon megrázta az eset, főleg, hogy csak bujkálva tudtak közlekedni, kerteken keresztül, mivel 300 méterre hordó fegyverrel voltak felszerelve a fiúk. Igen, mindenkit megrázott. A város vezetőinek sem volt mindegy, hogy a település, melynek élén állnak, szinte hírhedtté vált ország-világ előtt.

Saját bátyám családja is alig hitte nekem, amikor elmondtam nekik a történetet, később egy üdülőben nem mertem elmondani, honnan érkeztem, mivel azonnal rám szálltak...

Pedig bármilyen hi-he-tet-len, de meg-tör-tént!

Szavait szó szerint idézem: „És a lányok, ott vannak fiatalon tele álmokkal, vágyakkal szép életről, családról stb. És jön két fiú, aki mindezt letiporja bennük, nem marad más csak a bánat és a keserűség, a reményvesztettség, hogy mindez egy tovatűnő álom.

Aztán várni a feloldozást, ami már soha nem jön el. Mindezeket átélni fiatalon... Erre szerintem nincsenek szavak.”

Teljesen egyetértek a gondolataival. És ezt a szörnyű élményt soha, de soha nem lehet elfelejteni. Akik átérték, soha nem is felejtették el, sokan hónapokig-évekig felriadtak álmukból is. Mégis, túl kellett lépniük, ha nem akartak „diliházba” kerülni. Erős lélekkel, akarattal igen, minden bajon, problémán túl lehet, túl kell lépni, és élni az életünket.

Nem volt jó az a rendszer, ahogyan írja. Valóban nem volt könnyű átélni. És a fiúk magatartását tettét, mégsem lehet – bármennyi hibája ellenére – a „szocializmusra”, az akkori rendszerre ráfogni. (Inkább akkor is Amerikát utánozták, kirívó magatartásukkal, fasiszta jelvényekkel akartak kitűnni.)

Én is átéltem. Teljes fiatalságomat éltem meg annak a rendszernek a legsötétebb idejében is. Amiről az ellenzék beszél, és szidja a fél ország népességét, az a Rákosi-Sztálin idejére teljesen ráillik, de már a 60-as évektől, utána egyre normalizálódott a helyzet, de sok tekintetben (nem a demokrácia elvét értem alatta, mert az ugyan nem volt), az emberek mégis jobban éltek, mint a rendszerváltás utáni bizonyos négyéves váltások idején.

Mivel akkor bűn volt nem dolgozni, de volt munkahelye mindenkinek. Aki nem akart dolgozni, azt, mint közveszélyes munkakerülőt bebörtönözték! De elhelyeztek mindenkit, voltak falvak, települések, ahol egyszerű munkahelyek létesültek (pl. cigányoknak szegkovács-műhelyek, ahol nem kellett külön képzettség a feladatok ellátásához, vagy a városunkban, a Porcelángyárban apró alkatrészeket készítettek a betanított munkások, amihez szintén nem kellett különösebb iskolázottság.

Igaz, nem nagy jövedelmet élveztek, de megélt belőle a szegényebb réteg és nem éheztek az emberek, gyermekek sem; nem voltak hajléktalan éhezők.

Persze, az is jelentős, hogy a pénzünknek, a Forintnak volt értéke, ami jelentőséggel bír az ország ellátására tekintettel. Ezzel nem akarom visszasírni azt az időt, de aki rendszeren dolgozott, ha nem is volt párttag, rendszeren megélt a munkája után.

Akik annyira szidják azt a rendszert, azok is ugyanúgy, mint más, a KISDOBOS és KISZ (ifjúsági szervezetek) tagja volt, kötelezően, nem a cserkészcsapaté! Leghangosabban szónokolók akkor, sokan külföldi híres egyetemen szerezhették meg a diplomájukat. Sokak papája is, ha vezető beosztásba került, nem kerülhette el azt, hogy belépjen a pártba. S most azok hangoskodnak legjobban, másokat ugyanazért akarnak megbélyegezni, amibe ők ugyanúgy belecsöppentek.

A kötet főszereplői sem az akkori „rendszer”, hanem elsősorban a „kedves szülők” hibájából lettek ilyenek.

Talán ma is találhatnánk hasonló példákat, amikor a gyerekek magárahagyatottsága miatt kallódnak el gyerekek, s kerülnek, ha nem is túszejtés, de más bűneik miatt a börtönbe. Hogy közrejátszott az, pl. a rendőrfőnök is elnézett sok mindent? Ki tudja, talán az ismeretség, a protekció ma sem ismeretlen. Akkor ezt szocialista összeköttetésnek becézték. Nem tudhatjuk, hogy milyen bűnöket tussolnak el ma is... Ilyen a háború előtt, után és ma is előfordulhat.

Mindez, amit a könyveimben leírtam, valóságos történet, amit pedig kérdéseire válaszoltam, főleg az elmúlt rendszerrel kapcsolatosan, az én véleményem. Akkor is, ahogyan ma is, voltak és vannak szélsőséges nézetet élő emberek.

Ma már demokrácia van, szólás-szabadság, ezekről és mindenről lehet vitatkozni. Azonban mostani és az akkori tényekről nem mindig ajánlatos megszólalni. Ugyanis én ifjú diákkoromtól naplót vezettem, de abban is csak a tényeket (nem kitalációkat) örökítettem meg. Tehát olyat nem állítok, amiről nem győződtem meg saját bőrömmön vagy a körülöttem folyó események kapcsán.

_

Tűz van! Gyermekkori emlék

Éjjeli csendet a faluban egyszerre harangzúgás veri föl. Mindenki kiugrik az ágyból. Mi, gyerekek is fölriadtunk. Mi ez a nagy láрма?

Az ebédlőszoba ablakához sietünk, ahonnan erős világosság szűrődik be a szobába. Nem messze, az úton túli szérűben lángok nyúlnak az egekbe.

A falu kis szertárából az önkéntes tűzoltók az akkori egyszerű felszerelésüket vontatva, sietnek a helyszínre. A közelben lakók pedig vödrökkel fölszerelve rohannak segíteni. A nagygazdaság és a szomszédos házak kerekas- vagy gémes-kútjaiból húzzák, merítik a vizet. Az egész falu felnőtt lakossága tudja, mi a teendő ilyenkor.

Minden kútnál felsorakozik egy-egy csapat. Férfiak, asszonyok és a nagyobb gyerekek állnak sorba, kézzől-kézre adják a vödröket, a tűzoltók pedig locsolják, öntözik a tűzcsóvákat. Sietni kell, mert sok kazal sorakozik a szérűben, nem messze állnak a gazdasági épületek, az istálló, nehogy átkapjon a tűz máshová, mert óriási kárt okozna. Az istállóból már kivezették a megriadt állatokat a falu messzebb eső részére.

Ruhát kapkodunk magunkra és kimegyünk az udvar végébe, hogy közelebbről figyeljük az eseményeket. Nézzük a veszélyes tűzijátékot, amely nappali fénnel világította be a keleti égboltot és az egész környéket.

Másnap átmertünk megnézni a tűz nyomait. Két hatalmas szalmakazal lett a lángok martaléka. Mindenütt füst és hamu... A szérű gazdája a szomszédok segítségével igyekszik eltakarítani a tűzvész maradványait.

Figyelmesen hallgattuk az embereket, akik egymás közt értékelték a történeteket: Igaz, kár az elégett szalmáért, de hála a Teremtőnek, meg a szorgos munkának, na meg annak, hogy szélcsend volt, – nem terjedtek tovább a lángok, mert nem messze a porták, házak már sokkal sűrűbben épültek egymás mellé, mint itt, a faluvégén.

_

Tyúklépés-ráklépés 2004.05.03.

A május 3-i esti kérdéssel és a Fidesz otromba gúnyolódására, ami elhangzott a parlamentben, véleményem a következő:

Igaz: A tyúklépés rövid, de mindig előre halad! Különben is: sok kicsi sokra megy!

Viszont a Fidesz-MDF négyéves uralkodása alatt RÁK-lépéseivel visszafelé haladt, a kisfizetésű és nyugdíjas embereket nyomorba döntötte! Regényt írhatnék róla, mit tett a családukkal!

Ezért a 100 lépéssel, ha azok kicsik is, inkább előre haladjunk, mint visszafelé!

_

Új otthon - front után.

Salgótarján, 1945. szeptember 29. szombat

Sokat jártunk utána, végül minden ismeretségiinket igénybe véve, sikerült lakáshoz jutnunk.

Pista bátyámmal együtt vettük igénybe a lakást. Ismét új helység, új lakás. Olyan az életünk, mint a költöző madaraké... Egy év óta vándorolunk.

Első nap az új otthonunkban.

De milyen az otthon? Túlzás annak nevezni, legfeljebb szálláshelynek hívhatjuk. Ezt igazán nem lehet a szép otthonunkhoz hasonlítani, amilyenben Marosvásárhelyen laktunk. Mégsem bántódom, legalább van már egy hely, ahol meghúzódhatunk; lassan majd rendbe jövünk, otthonossá tesszük.

Tegnap az út nagyon fárasztó volt. Itt meg egy öreg, kiszolgált inas lakik a lakásban.

Már látom az előjelekből, hogy sok baj lesz vele. Irtó nagy a rendetlenség, kosz mindenütt. Vagyis volt, mert már valamit összetakarítottam belőle.

Nem értem, hogy lehetett ennyi szemetet, lim-lomot összegyűjteni, megtűrni. Előttem rejtély.

Anyukám gyakran jön hozzánk látogatóba, mindig hoz valami finomat, szeretett nálunk időzni. Olyankor jó, mert nekem munka után nem kell beszerzésekkel, főzéssel foglalkoznom. Ettiük az általa készített, megszokott finom ételeket.

Apukám pedig el volt foglalva, mert életében már másodszor megbízták azzal, hogy iskolát szervezzon Bede-pusztán, még a világvégénél is távolabb helyen.

_

Ulinó, Annusta és Csóka bácsi

Életképek Finta Kata emlékeiből Történt: 1957. évben:

Kedves nyugdíjas barátnőm: Annuska sétálni vitte a gyerekeket, olykor külön Katicát előszeretettel hurcolta magával a Gimnázium-közbbe, abba az udvarba, ahol lakott. Szomszédjai, idős barátnői nagyon élvezték a kislány csacsogását. Rengeteget beszélt, aranyos volt.

Érdekesen ejtett ki bizonyos betűket. Én úgy fogalmaztam meg, hogy kicseréli vagy leahagyja az ékezeteket. Ugyanis az ő betűt például ó-nak ejtette, az ü-t meg u-nak. Nagy hahota volt az idős hölgyek körében, mikor megkérdezték, hogy hol van anyukád, miért nem jött el?

Erre ő úgy válaszolt, hogy „dolgozik, szó (sző), azért hogy nekem cipőt (cipőt) vegyen.

Ha megkérdezték, ki vagy te, erre az volt a válasza (Annuska tanította rá):

„Ulinó” (értsd: úrinő) vagyok! Ha pedig valaki megkérdezte, hogy hány éves, az volt a válasza:

„Kétésfélés” (két és féléves) vagyok.

Nagyon kedvelte a szép ruhákat, amikor valami újat kapott, azt föltétlenül be kellett mutatni az idős barátnőnek. Ott illegett-billegett előttük. Nagyon szerették őt.

Egy időben az udvarukba valahonnan egy nagy fekete madár (talán varjú) került Sérülés érte, nem tudott repülni, inkább csak jött-ment az udvarban. Az ott lakó idős úr etette, amíg annyira gyógyult, hogy elröpülhetett.

Itthon, egyszer kis Katica azt mondta Annuskának:

„Annusta, gyere, menjünk Csóka bácsihoz”, ugyanis a madarat Csókának nevezték el, s ha már Csóka, a gazdája is csak Csóka bácsi lehet!

_

Unokáim 1

VÉGRE, SZABAD LETTEM, ami azt jelenti, hogy befejeztem életem munkás szakaszát. Különösen szerettem az utolsó reprezentatív munkakörömet, ahol kedvtelésemet és felkészültségemet gyakorolhattam. Feladataim között akadtak unalmas, nemszeretem dolgok is. Tehát eljött az idő, nyugállományba mentem, és a megváltozott körülmények miatt örültem, hogy megszabadultam a mások diktálta napi teendőktől.

Félreértés ne essék: én voltam, aki annak idején szerettem iskolába járni, majd mikor sor került rá, hamar megszoktam, és szerettem dolgozni, ráadásul jól éreztem magam munkahelyeimen. (Lehet, hogy ezért ismerőseim közül sokan hülyének néztek.)

Lehet, rosszul fejeztem ki magam. Azt hittem, hogy ezután időmilliomos leszek. De ez nem így történt. Nyugdíjas-korszakomban több a feladatom, mint korábban. Érdekes volt számomra, hogy mások nem tudtak mit kezdeni szabadidejükkel, számomra meg annyi teendő kínálkozott, ami miatt nehéz volt választanom, melyikhez fogjak előbb.

Az élet nem hordott a tenyerén; nekem kellett öttagú családom ellátásáról gondoskodnom. Ezzel járó gondok eléggé megviseltek. Ezért most előbb életemet, egészségemet igyekeztem rendbe rakni. Tornára jártam, s ha tehettem, kedvteléseimnek hódoltam. Könyvekből elsajátítottam az agykontroll tudományát.

Rengeteg megkezdett kézimunkám volt, azokat sorban befejeztem; ez a munka megnyugtató. Mindig szerettem a könyveket, a nehéz megélhetés gondjai mellett is mindig vásároltam egy-egy darabot, és sikerült egy jó kis könyvtárat összehoznom.

Telket vásároltam, kertet rendeztem be saját kedvtelésemmre; a kezdeti nehéz munkákhoz segítséget vettem igénybe.

Szakkönyveket tanulmányoztam, nemes facsemetéket, bokrokat telepítettem. Kis édenkertet hoztam létre, ahol élveztem a természet szépségeit, a nyíló virágokat, majd a termőre forduló gyümölcsfák, bokrok termését. Soha nem ettem még olyan finom szamócát, mint aminek kis palántáit magam hoztam ismerőseimtől, a közeli Szlovákiából. Ott, a hintaszékben szerettem uzsonnázni, falatozás közben élvezni a csendet, madárkám csivitelését, a méhek zümmögését.

Gyermekeim felnőttek, a fővárosban élnek, csak látogatóba járnak haza. Idősebb fiam még egyetemi évei alatt nősülésre adta a fejét. Lányom is Budapesten helyezkedett el egy klinikán. Betegen született kisfiam is ott járta ki a foglalkoztató iskolát. Most már magam osztom be időmet, őket is gyakrabban látogatom.

A fiatal házások a Szabadsághegyen béreltek lakást, ami kezdő bevételükhöz mérten költségesnek bizonyult. Hamar megérkezett első unokám. Aranyos, értelmes fiúcska, szépen fejlődik, de nagy kópé. Veszélyes dolgai vannak. Folyton a konnektorokkal akar játszani. Már mindenféle dugót megvásároltak óvintézkedésül, hogy ne tudjon hozzáférni, mégis mindig ott settenkedik és próbálkozik.

Abban az időben, az üzletekben nehéz volt többféle holmit vásárolni, ezért a babaholmiért átjártam a közeli határon, onnan hoztam sok pelenkát, takarót, fürdőlepedőt, cipőcskét, apró holmit, és játékokat. Az etetőszékért egyszer Losoncra, egyedül mentem kocsival. Koratavasz volt még, s ott fekete-valamivel szórták fel az utat csúszás ellen. Akkor éppen olvadt a hó, a sár rácsapódott az új Wartburgomra. Mikor hazaértem, nem lehetett látni az eredeti színét. Akkortájt voltunk Katicával Olaszországban, mindenütt baba-holmit kerestünk. Ott is cipőcskéket, ruhát vásároltunk a család kedvencének. Élvezettel figyelem a kis lurkó testi és szellemi fejlődését.

A kellemes lakásukat azonban anyagilag nem tudták sokáig fenntartani, menyem gyesen van, kevés a jövedelmük. Fiamnak nagy próbatétel munkaidő után naponta beszerezni a háztartáshoz szükséges dolgokat és a kanyargós úton utazva cipeli fel a hegyre.

Családi ösztökélésre belátták, hogy próbálkoznuk kell más megoldással, mert ez a bérlet meghaladja anyagi erejüket. Sok utánjárással sikerült ideiglenes megoldást találniuk.

A Táltos utcában utaltak ki nekik egy régi, körfolyosós ház földszintjén szoba-konyha-szükségletet; WC a folyosó végén, konyhában falikút szolgáltatja a vizet. A vízcsap fölött akkora lyuk éktelenkedik, hogy kis jóakarattal át lehet látni rajta a szomszédba. Középen áll a mosógép, zsinórjától alig lehet a kis szobába bejutni.

Nehéz hónapokat kellett átélniük, de csak így jutottak lakásépítési lehetőséghez. Megpályázták a második kerületben épülő ház egyik lakását. Szociális támogatást igényeltek a kerületi tanácstól, és OTP kölcsönt (második gyermekvállalással)! A beugróhoz jól jött, hogy a szüleim örökségéből én is hozzájárultam. Új lakásuk épül, egészséges, normális lakhatási lehetőséget jelent számukra.

Gyönyörű zöldövezetben, a Zöldlomb utcában van az új lakásuk. Átköltöztek, én is segítettem a berendezkedésnél. Menyem pajzsmirigy-problémái miatt többhetes kezelésre kórházba került, én kísérettem kis unokámat az első osztályba.

Két díszpintye volt egy kalitkában. Szeptember elején, reggelenként és estéken már hideg volt, de nappalra kirakták a kalitkát az erkélyre, közel a gáz-rostélyhoz.

Estefelé gyanús gáz-szagot éreztem, s mivel fiam még nem érkezett haza, az általam még nem ismert szomszéd segítségét kértem, aki nem tapasztalt rendellenességet, így megnyugodtam.

A kalitkát éjszakára bevittük a fürdőszobába, nehogy megfázzanak a madárcák.

Másnap reggel sírásra, jajveszékelésre ébredtem. Rohanok, hogy mi történt?

A kisfiú áll a fürdőszobában és vigasztalhatatlan, mert az egyik kismadár élettelenül hever a kalitka aljában...

Most már biztos voltam benne, hogy a rostélyon kiszivárgó gáz ártott meg a madárnak. Csak úgy tudtam nyugtatni a kis lurkót, hogy iskolából hazajöve, ebéd után szép temetést rendezünk neki.

Délután aztán a kert sarkában eltemettük, síremléket állítottunk neki és virágot helyeztünk rá. Jól elvoltunk együtt, reggelenként sétálva együtt mentünk iskolába, délben eléje mentem. Nem sok dolgom volt, nap közben pihentem a kerti fák alatt. Időnként meglátogattuk édesanyját a János kórházban.

Hihetetlen, hogy szaladnak az évek... A sok bonyodalom közepette azért néha akadnak kellemes napok az életben. Szemem előtt van első unokám, mint huncut kisfiú, akit kísérgetek az általános iskola első osztályába, s amint jajgatva siratja elpusztult kismadarát.

Megjelennek előttem a régi emlékek, amikor nálam volt, és az Ipoly-parton sétálva (egyik házban még libákat neveltek) megálltunk a rácsos vaskapu előtt. Az egész libacsapat odagyűlt, nagy gágogással fogadtak bennünket. Lénárd akkor meghatottan, olyan halkan, hogy alig lehetett hallani, megszólalt: Kezicsókolom, liba! Belőlünk kitört a nevetés, mert ő, mint városi kisgyerek, nemigen találkozott eddig gágogó libákkal.

És most – 1994. május 13-án Lénárd érettségizik! Fiammal együtt igyekeztünk az ünnepségre, attól féltem, hogy a Törökvész út 48-54-et annyi ideig keresgélném, hogy addig talán befejeznék a ballagást. Virágcsokrokkal felszerelve, siettünk a Móricz Zsigmond Gimnáziumba. Az iskola nemrég' költözött át ide, mivel azt, ahová addig járt, visszaadták az Evangélikus Egyháznak. Nagyon szép új épületben fejezte be a gimnáziumot, összesen hat osztály ballagott egyszerre. Az ünnepség megható volt nekünk is, hát még a ballagóknak!

S most bármily hihetetlen, háromgyermekes családapá! Igaz, a legidősebb kislányt a feleség készen hozta magával, de a két kisebb, a dédunokáim is megérkezett. Kezemben tartom a 2001-ben készült fényképet, rajta unokám a két gyermekével: Kristóf másfél éves, Bianka héthónapos korában.

Lányomék sok utánjárást követően a Hamzsabégi úton, egy hihetetlenül lepusztult környezetben kaptak, szintén lepusztult épületben lakást és ígéretet arra, hogy tetőtér építésre engedélyt kapnak.

Addig is próbálták lakályossá tenni otthonukat, amíg az építkezéssel elkészülnek. Nem volt könnyű dolguk. Nemcsak tisztasági festésre volt szükség, komolyabb javításra szorult az egész lakás. Olyan ablakkeretek voltak a konyhában, hogy nem lehetett kinyitni, illetőleg azért nem lehetett kinyitni, mert kiesett volna.

Az előszobából nyílt egy picit helyiség (talán kamra céljára szolgálhatott valaha), azt alakították át zuhanyozónak, addig a kifűthetetlen konyhában, dermesztő hidegben, lavórban kellett tisztálkodni.

Lányom jó érzéssel, ízléssel és ügyesen rendezkedett. Itthonról elszállítottuk a kisszoba bútorát, amit korábban a lányszobája berendezésére kapott. Szerény, rendes otthonná varázsolta a lepusztult helyiségeket. Balassagyarmatról följárva, sokat időztem náluk. Mindig ott voltam, amikor szükség volt rám.

Ha csak tehettem, vigyáztam, sétáltattam Danikát, én főztem, hogy ők nyugodtan dolgozhassanak az építkezésen.

Én is elkövettem azt a hibát, amit elkerülhettem volna. Otthon azt hallottam, és továbbadtam gyermekeimnek, hogy nem szabad senkit lenézni, mert minden ember egyforma. Csak azt felejtették el hozzátenni (és én ugyanúgy adtam tovább), hogy ez nem érvényes a házasságra! Ezért mindnyájan ugyanabba a hibába estünk. Ha két végletből, más-más nevelési elvekkel induló családból származó emberek kerülnek össze, nagyon ritkán végződik jól a házasság.

Ellentétes nézetekből keletkeznek olyan elviselhetetlen gondok, amelyek megmérgezik az együttlétet. Van, akinek nem számít, hogyan kell gusztusosan enni, hogy illik öltözködni, társalogni, viselkedni emberek között, társaságban. A másikat viszont nagyon zavarja, ha a párja, szerető társa nem ismeri, nem értékeli ezeket a szabályokat.

Nagyon sajnáltam lányomat. Eszembe jutott saját szenvedésem, anyósom szárnyai alatt és nemcsak tőle, hanem családjának többi tagjától is.

Minden igyekezete, ügyessége és szorgalma ellenére szegénykémnek 1984. január 2-án már első gyermeke születésekor, akár nekem, annak idején, férje családja miatt sokat kellett nyelnie. Nagyon le volt gyengülve a fiatal anya, fájt a lába, mikor hazakerült szülés után. Pihenésre, gyöngédségre lett volna szüksége.

Mikor egy napra hazajöttem körülnézni, visszaérve lányom sírva mesélte a jeleneteket. Olyan állapotban volt, hogy lábra sem tudott állni, de férje vacsoravendégeket hívott, s elvárta volna, hogy ő forgolódjon körülöttük.

Nem avatkoztam soha a dolgaikba, az viszont tény, és lányom érdeme, hogy a tetőtér, ilyen körülmények között, ha lassan is, de elkészült, s 1987 őszén beköltözhettek az Ábel Jenő utcai saját tulajdonú kényelmes nagy lakásukba.

Lassan, de szépen berendezkedtek. Emese már ott látta meg a napvilágot 1988. május 16-án. Azonban mire elkészült az otthonuk, már minden elromlott köztük. Eszembe jutott, mennyit küzdött, dolgozott a lányom, hogy jó körülmények között éljenek. Szép tágas, világos szobák, két erkély, lassan minden kényelemmel felszerelve. *(A képen: két fiatalabb unokám nálam, a lakás bejáratnál.)*

Mikor már itt, a nagy fürdőszobában fürösztöttük unokáimat, eszembe jutott, hogy négyünket pici korunkban (falun, fürdőszoba, vezetékes víz híján) esténként fakádban, sorban fürösztött anyukánk, apuka meg ott segédkezett, aztán nagy lepedőbe csavarva vitt a hálószobába.

Milyen megértés és szeretet volt köztük mindig. Sajnos, ez a megértés már az én házasságomban se ismétlődött.

Nálunk is megromlott, majd megbomlott a megértő szeretet, a lányom se járt nálam jobban. Merem remélni, nem „utánozni” akart engem, csupán sajnós, ő is lehetetlen helyzetéből a kiutat kereste.

Ők se maradtak együtt. De ha nem is beszélnek róla, biztosan örökre fájó pont lesz életükben, hogy ott kellett hagyniuk a nehéz, verejtékes munkával szerzett tetőtér-lakásukat.

Még a Hamzsabégi kis lakásban laktak, Danika egész pici volt, csak mászkált a szőnyegen. Egyszer arra lettünk figyelmesek, hogy a könyvszekrényhez kúszik, a legalsó polcáról leemelt egy könyvet. Jót neveltünk rajta, mikor megláttuk a címét: „Szex”. Na, gondoltuk, kicsit még korai ezzel foglalkozni! Lefényképeztük a jelenetet.

Danika nagyon szerette, ha a sas-madárról, kígyóról, békákról, általában állatokról mesélek neki. Tátott szájjal figyelte, mikor mutattam neki, hogy köröz a magasban a madár, mikor meglátja földön zsákmányát.

Elmeséltem neki, hogy az én apukám a térdén lovagoltatott engem, miközben egy kis dallal szórakoztatott, ami így szól: „Leng-leng, kicsi fa, kicsi-kicsi fa. Majd lesz valaha, vala-valaha, belőlem is, belőlem is lesz egy kicsi lesz egy kicsi lovas, lovas katona!”

Akkor még pici volt, eleinte csak annyit jegyezett meg belőle: Lo-lo.

Amikor meglátott, ezt hajtogatta.

Így lettem én nekik, amikor már a kis huga is megszületett, Loló, majd Loló mama.

Még ma is többször Lolónak szólítanak.

Dani unokám nagyon szerette az autókat. Mindenkitől kisautót kapott ajándékba. Egy alkalommal, még az előző lakásban, én voltam vele otthon, szülei a tetőtér építésnél dolgoztak. Danika a szobában játszott. Az ajtó elé rácsot helyeztünk, nehogy kijöjjön a hidegpadlós előszobába.

A konyhában főztem, az ajtótól alig 2 méter távolságra.

Egyszer arra lettem figyelmes, hogy túl nagy a csend... Mit csinál ez a gyerek, hogy semmi zaj nem hallatszik át? Csak nem történt valami baja? Lábujjhegyen odamentem, belestem az ajtón.

Az én kis unokám a szőnyegen törökülésben, csuda-fura-formán-görbén, oldalra hajolva vezérli az autóit. Képes volt órákig játszani, tologatni a játékait.

Az autók szeretete annyira ment, hogy szinte minden nap a közeli roncstelepre kellett vele sétálni. Ha beültették a gyerekkocsiba, rögtön jelezte, hogy menjünk a roncsikhoz! A telepen elsétáltunk az autók között, azonnal észrevette, ha új került a többi közé. Abban az időben kevés nyugati autó járt még utjainkat, inkább csak a roncsitelegen lehetett látni belőlük.

Nem ismertem a külföldi autókat, de a csöppség csak úgy sorolta, melyik kocsit milyen gyártmányú.

Unokáim a közeli óvodába jártak. Mindketten beilleszkedtek a közösségbe, ezért különösebb gond nem merült fel velük kapcsolatban. Lányom kihasználta azt a lehetőséget, hogy az óvodai időt meghosszabbítsa, így Danika 7 éves kora után indult iskolába. Ott is minden rendben zajlott, különösen az informatika tetszett neki. Ennek később nagy hasznát vette, mikor másik iskolába került.

A nyári vakációnak szinte teljes idejét mindig nálam töltötték. Borzasztóan élvezték a lakás előtti tágas folyosót, ahol barátokra letek, cicákkal-kutyusokkal játszhattak.

Autóval jártunk a város határában levő gyümölcsös kertbe, ahol minden új volt számukra. „Segítettek” nekem.

Nem volt kerítés, ezért télen az őzikek bejáráskáltak, s megdézsmálták a zsenge csemetefák fiatal ágait, nyuszik is otthon érezték magukat a kertben, mindig találtak valami legelnivalót. A frissen kibújt babot bekerítettem vesszőkkel, amin Danika kihagyott egy részt, hogy ott „bejárhassanak a nyuszik!”

Játszottak, építettek, és „dolgoztak”. Danika tavacsát készített gondosan, a széleit kövekkel kirakta, köréje növényeket ültetett. Mindketten kis lapáttal, ásóval felszerelve segítettek és dolgoztak. Emese: pici korában leült a leterített takaróra, és az éppen érő gyümölcsöt, sósát, paradicsomot majszolta. Egy fényképen evés közben látható, ahol végigcsurgott rajta a gyümölcs leve. Attila fiam sokat segített a kert gondozásában, de szívesen kalauzolta a kicsiket. Különösen élvezték az egyszerű zuhanyozót, amit a fák ágaira lehetett akasztani, szerettek a napon melegedett vízben pancsolni.

Gyakran járunk fürödni a közeli Bánki-tóra. Ennivalóval megpakoljuk a hűtőtáskákat (de ott is lehet kapni ételt-italt a strandon, nem is drágán). Warbicsekbe bepakoljuk a szükséges holmit, és egész napokat töltünk ott az árnyas fák alatt. Jókat úszkálunk a tóban. Fürdés után a nagy homokban játszanak, utána jóízűen falatoznak.

A tóban, közel a parthoz hatalmas lapos kő állt ki a vízből, azon ültünk és élveztük a hűs vizet.

Lányom is itt töltötte szabadságát, egy alkalommal Emesét úszni tanítottuk. Néhány lépésre megálltunk egymástól, elengedtük és – egy-két karcsapást követően – elkaptuk őt. Most már nagyok, nagyobbak az igényeik is. Mindig a vízi-biciklin akarnak kalandozni a tóban. Nagyon sokszor voltunk ott, sok fénykép készült róluk fürdés közben. Csak záraskor pakolunk össze, akkor indulunk haza, mikor lement a nap.

Mikor Emese az óvodában nagycsoportos lett, elhatároztuk, hogy a gyerekeket megkereszteltetjük. Ugyanis apjuk ellenzése miatt elmulasztották. Nekem sok gondot okozott, hogy unokáim kimaradnak majd az első-áldozásból, bérmlásból, vagyis ha pogányok maradnak.

A kemencei apát-plébános többször járt nálunk, elhatároztuk, hogy segítségét kérjük elhatározásunk megvalósításához. Ezzel leányom is egyetértett. Nyári vakációban én készítettem fel őket: megtanulták, hogy kell keresztet vetni, gyakoroltuk az imádságokat (esti, reggeli imádság, Miatyánk, Üdvözlégy).

Egész nyáron rendszeresen tanultunk, beszéltem nekik egyházi-, bibliai eseményekről. A gyerekek fölkészültek. Eljött a nagy nap, mikorra kitűzték a keresztelőt.

Lányom hozta kislányának a fehér ruhát, fiának az ünnepi sötét nadrágot, fehér inget. Mivel mindkét szülő jelenléte vagy írásbeli hozzájárulása előírás volt, gondot jelentett, mert nem járt sikerrel apjuk nem adta írásbeli beleegyezését. Elhatároztuk, hogy lesz, ami lesz, csak nem fogja megtagadni Apát úr a keresztelőt? Tehát elindultunk Kemencére a zöld Wartburgommal.

Nagyon szép út vezet arra, egy része erdőkön keresztül, nagy fák árnyékában. Apát úr nővérével várt bennünket. Szemet hunyt a hiányzó apai beleegyezés fölött. A templom belsőudvarán, virágos bokrok-fák között került sor a szertartásra. Unokáim aranyosak voltak, ahogyan kezükben gyertyaszállal, meghatottan álltak előttünk.

Szertartás után nem haza, hanem ellenkező irányba, erdőben, vadregényes úton mentünk ki a 2-es útra, és Budapest felé vettük az irányt. Út közben az erdei parkolóban megpihentünk, elfogyasztottuk az otthonról hozott szendvicseket, ittunk hazai málnaszörpöt, s kis pihenés, és séta után folytattuk utunkat. Nagy kő esett le a szívemről, megnyugodtam, hogy sikerült rég áhított óhajom.

Nyáron aztán egy hétig nyaraltunk Kemencén, egy kedves ismerős család házában. A Manzárd-részen szállásoltak el bennünket. Jókat sétáltunk az erdőben, miközben száraz gallyakat gyűjtöttünk, kellett a szabadtéri szalonnasütéshez, kondérban a gulyásfőzéshez. Jó levegőn sokat aludtunk és pihentünk, hazafelé a faluban megálltunk a templom mellett, bementünk néhány percre, s emlékeztettem őket, hogy ott vették fel a szent keresztséget.

Kicsi koruktól kezdve, ahogy járni tudtak, autóval vagy más tömegközlekedési eszközzel bevontam unokáimat a temető látogatásra. Szüleim és bátyám a Farkasréti temetőben nyugszanak. Már Lénárdka ismerte a járást errefelé. Ő kis korában a lehullott gesztenyét gyűjtötte kis kosárájába, mikor Mindenszentek ünnepén családotul mentünk rokonaink sírjához. Nem nagyon értették még, miért látogatjuk a temetőt. Nehéz volt megmagyarázni, kik azok, akik a sírhantok alatt alusszák örök álmukat. Megfigyelték, hogy nem egyformák a sírok. Vannak szobrokkal ellátott, díszsírhelyek, egyszerűbbek, kicsik és urnahelyek is. Emese egyszer megjegyezte a kis sírokra mutatva: ugye, ők lakótelepen laknak?

Most, ahogy visszagondolok a korábbi évekre, úgy érzem, gyorsan elszaladt az idő, a kicsik mind felnőttek. Fiam részéről az unokám Németországban dolgozik, ő is számítógépekkel foglalkozik. Már családja van, két kicsi gyermeke és egy nagyobb, akit a felesége készen hozott magával a házasságukba. Hála a jó Égnek, jól és szépen élnek. Lassan minden unokám felnőtt lesz.

Danika egyetemista, Emese is gimnáziumba jár. Ki tudja, talán nemsokára újabb esküvőre készülhetünk a családban...

_

Unokáim 2

VÉGRE, SZABAD LETTEM, ami azt jelentette, hogy befejeztem életem munkás korszakát. Különösen szerettem az utolsó reprezentatív munkakörömet, ahol alkalom nyílt kedvteléseim és felkészültségem gyakorlására. Persze, ez nem azt jelentette, hogy feladataim között nem voltak unalmas, nemszeretem dolgok.

Eljött az idő, nyugállományba mehettem, a megváltozott körülmények miatt örültem, hogy megszabadultam a mások diktálta napi teendőktől. Azonban ki kell javítanom az előző két mondatokat, nehogy valaki félreértse mondandómat. Ugyanis én voltam az a valaki, aki annak idején szerettem iskolába járni, majd mikor sor került rá, hamar megszoktam, majd megszerettem, jól éreztem magam munkahelyeimen. Lehet, hogy ezért ismerőseim közül sokan azt hitték, hogy elment az eszem.

Rosszul fejeztem ki magam. Azt hittem, hogy vége a munkának, időmilliomos leszek. De ez nem így történt. Nyugdíjasan talán több volt a feladatom, mint korábban.

Érdekes volt számomra, hogy mások nem tudtak mit kezdeni szabadidejükkel, számomra meg annyi teendő kínálkozott, ami miatt nehéz volt választanom, mihez kezdjek először.

Azt nem mondhatnám, hogy az élet a tenyerén hordott, nekem kellett öttagú családom ellátásáról gondoskodnom. Ezzel járó gondok eléggé megviselték idegzetemet. Ezért előbb életemet, egészségemet igyekeztem rendbe rakni. Tornára jártam, és amikor tehettem, kedvteléseimnek hódoltam. Könyvekből elsajátítottam az agykontroll tudományát.

Rengeteg megkezdett kézimunkám volt, azokat sorban befejeztem. Mindig szerettem a könyveket, a nehéz megélhetés gondjai mellett mégis mindig vásároltam könyvet és sikerült egy jó kis könyvtárat összehoznom.

Aztán telket vásároltam, kertet rendeztem be saját kedvteléseimre; a kezdeti nehéz munkákhoz segítséget vettem igénybe. Szakkönyveket tanulmányoztam, nemes facsemetéket, bokrokat telepítettem. Kis édenkertet alkottam, ahol élveztem a természet szépségeit, a nyíló virágokat, majd a termőre forduló gyümölcsfákat, bokrokat. Soha nem ettem még olyan finom szamócát, mint aminek kis palántáit magam hoztam ismerőseimtől, a közeli Szlovákiából. Ott, a hintaszékben szerettem uzsonnázni, falatozás közben élvezni a csendet, madárkáim csivitelését, a méhek zümmögését...

Gyermekeim felnőttek, a fővárosban éltek, csak látogatóba jártak haza. Idősebb fiam egyetemre járt, s harmadéves volt, mikor nősülésre adta a fejét. Lányom is Budapesten helyezkedett el egy klinikán.

Szindrómával született kisfiam is ott járt foglalkoztató általános iskolába. Most már magam döntöttem időmről, elfoglaltságomról, ezért gyakrabban meglátogattam őket.

A fiatal házások a Szabadsághegyen béreltek lakást, ami kezdő bevételükhöz mérten költségesnek bizonyult. Hamar megérkezett első dédunokám. Aranyos, szépen fejlődik és értelmes fiúcska, de nagy kópé. Veszélyes dolgai vannak. Folyton a konnektorokkal akar játszani. Mindenféle dugót megvásároltak óvintézkedésül, hogy ne tudjon hozzáférni, mégis mindig ott settenkedik és próbálkozik.

Abban az időben, az üzletekben még nem lehetett minden szükséges holmit megvásárolni, ezért a babaholmiért átjártam a közeli határon, onnan hoztam sok pelenkát, takarót, fürdőlepedőt, cipőcskét, apró holmikat, és játékokat. Az etetőszékért egyszer Losoncra, egyedül mentem kocsival. Koratavasz volt még, s ott fekete-valamivel szórták az utakat csúszás ellen. Akkor éppen olvadás volt, a sár rácsapódott az új Wartburgomra. Mikor hazaértem, nem lehetett látni az eredeti színét, fekete-sáros volt. Akkortájt voltunk Katicával Olaszországban, s mindenütt baba-holmit kerestünk. Ott is cipőcskéket, ruhát vásároltunk a család kedvencének.

Látogatásaim alkalmával élvezettel figyelem a kis lurkó testi és szellemi fejlődését. A kellemes környezetet azonban anyagilag nem tudták sokáig fenntartani, menyem gyesen van, kevés a jövedelmük. Fiamnak nagy próbatétel munkaidő után naponta beszerezni a háztartáshoz szükséges dolgokat és a kanyargós úton, buszon utazva cipelni fel a hegyre. Családi ösztökélésre belátták, hogy próbálkozniuk kell más megoldással, mert ez a bérlakás meghaladja anyagi erejüket.

Sok utánjárással sikerült ideiglenes megoldást találniuk. A *Táltos utcában* utaltak ki nekik egy régi, körfolyosós ház földszintjén szoba-konyhás szükséglakást; WC a folyosó végén, konyhában falikút szolgáltatja a vizet.

A vízcsap fölött akkora lyuk éktelenkedik, hogy kis jóakarattal át lehet látni rajta a szomszédba.

Középen áll a mosógép, zsinórjától alig lehet átjárni a kis szobába.

Nehéz hónapokat kellett átélniük, de csak így jutottak lakásépítési lehetőséghez. Megpályázták a második kerületben, négylakásos házban épülő egyik lakást.

Ehhez szociális támogatást igényeltek a kerületi tanácstól, és OTP kölcsönt (második gyermekvállalással)! A beugróhoz jól jött az összeg, amivel szüleim örökségéből én is hozzájárultam.

Új lakásuk viszont gyönyörű zöldövezetben épül, egészséges, normális lakhatási lehetőséget jelent majd számukra.

Már Zöldlomb utcában laktak, mikor menyem pajzsmirigy-problémái miatt többhetes kezelésre kórházba került. Én mentem hozzájuk, mert kis unokám iskolás lett.

Beköltözésük előtt már jártam náluk, segítettem a berendezkedésnél. Unokámnak két díszpintye volt. Szeptember elején, reggelenként és esteken már hideg volt, a kalitkát kirakták az erkélyre, a fal mellé, közel a gáz-rostélyhoz.

Estefelé gyanús gáz-szagot éreztem, s mivel fiam még nem ért haza, bekopogtam az akkor általam még nem ismert szomszédhoz, aki átjött, de semmi rendellenességet nem tapasztalt, így megnyugodtam. A kalitkát éjszakára bevittük a fürdőszobába, nehogy megfázzanak a madárcák.

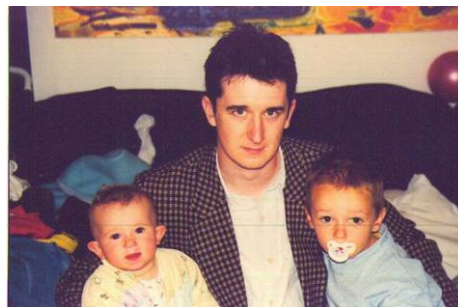
Másnap reggel sírásra, jajveszékelésre ébredtem. Rohanok, hogy mi történt? A kisfiú áll a fürdőszobában és vigasztalhatatlan, mert az egyik kismadár élettelenül hever a kalitka aljában...

Nemhiába, éreztem tegnap az ablak alatt a gázszagot, most már biztos voltam benne, hogy az ártott meg a madárnak. Csak úgy tudtam nyugtatni a kisfiút, hogy iskolából hazajöve, szép temetést rendezünk neki. Délután aztán a kert sarkában eltemettük, virágot és síremléket állítottunk neki.

Jól elvultunk együtt, reggelenként sétálva együtt mentünk iskolába, délben eléje mentem. Nem sok dolgom volt, nap közben pihentem a kerti fák alatt. Időnként meglátogattuk édesanyját a János kórházban.

Hihetetlen, hogy szaladnak az évek.

A sok bonyodalom közepette azért néha akadnak kellemes napok az életben. Szemem előtt van első unokám, mint huncut kisfiú, akit kísérgetek az általános iskola első osztályába, s amint jajgatva siratja elpusztult kismadarát.

Megjelennek előttem a régi emlékek, amikor itthon az Ipoly-parton sétálva (egyik házban még libákat neveltek) megálltunk a rácsos vaskapu előtt. Az egész libacsapat odagyűlt, nagy gágogással fogadtak bennünket. Lénárd⁴⁸ akkor olyan meghatottan, hogy alig lehetett hallani, megszólal: Kezicsókolom, liba! Belőlünk kitört a nevetés, mert ő, mint városi kisgyerek, nemigen találkozott gágogó libákkal...

És most – 1994. május 13-án Lénárd érettségizik!

Ismerősen közlekedtem a környéken, mivel lányoméék korábban arrafelé laktak egy ideig. Most mégis fiammal igyekeztem az ünnepségre, attól féltem, hogy a Törökvész út 48-54-et annyi ideig keresném, hogy addig talán véget érne a ballagás.

⁴⁸ A képen Lénárd az első unokám két kicsi dédunokáimmal.

Virágcsokrokkal felszerelve együtt siettünk a Mórícz Zsigmond Gimnáziumba. Az iskola nem régen költözött át ide, mivel azt, ahová addig járt, visszakapta az Evangélikus Egyház.

Nagyon szép új épületben végezte el a gimnáziumot, összesen hat osztály ballagott. Az ünnepség megható volt nekünk is, hát még a ballagóknak!

S most, bármily hihetetlen, háromgyermekes családap! Igaz, a legidősebb kislányt a feleség készen hozta magával, de a két kisebb az én dédunokáim is világra jöttek.

A képen már az új lakásban láthatók. Kezemben tartom a 2001-ben készült fényképet, rajta unokám, két gyermekével: Kristóf másfél éves, Bianka héthónapos korában.

Lányomék sok utánjárást követően a Hamzsabégi-úton, egy hihetetlenül lepusztult környezetben kaptak, szintén lepusztult épületben lakást és ígéretet arra, hogy tetőtér építésre engedélyt kapnak.

Addig is próbálták lakályossá tenni otthonukat, amíg az építkezéssel elkészülnek. Nem volt könnyű dolguk. Nemcsak tisztasági festésre volt szükség, komolyabb javításra szorult az egész lakás. Olyan ablakkeretek voltak a konyhában, hogy nem lehetett kinyitni, illetőleg azért nem lehetett kinyitni, mert kiesett volna.

Az előszobából nyílt egy picit helyiség (talán kamra céljára szolgálhatott valaha), azt alakították át zuhanyozónak, addig a kifűthetetlen konyhában, dermesztő hidegben, lavórban kellett tisztálkodni.

Lányom jó érzékkel, ízléssel és ügyesen rendezkedett. Itthonról elszállítottuk a kisszoba bútorát, amit korábban a lányszobája berendezésére kapott. Szerény, rendes otthonná varázsolta a lepusztult helyiségeket.

Abban az időben Balassagyarmatról indulva, sokat időztem náluk, Budapesten. Mindig ott voltam, amikor szükségük volt rám. Ha csak tehettem, vigyáztam, sétáltattam Danikát, én főztem, hogy ők nyugodtan dolgozhassanak az építkezésen.

Én is elkövettem azt a hibát, amit elkerülhettem volna.

Én is azt hallottam otthon, és továbbadtam gyermekeimnek, hogy nem szabad senkit lenézni, mert minden ember egyforma.

Csak azt felejtették el belém nevelni (és ugyanúgy adtam tovább), hogy ez nem érvényes a házasságra! Ma már tudom, saját hibámból okulva, hogy mindnyájan ugyanabba a hibába estünk. Ha két végletből, más-más nevelési elvekkel induló családból származó emberek kerülnek össze, nagyon ritkán végződik jól a házasság.

Ellentétes nézetekből keletkeznek olyan elviselhetetlen hibák, amelyek megmérgezik az együttlétet. Van, akinek nem számít, hogyan kell gusztusosan enni, hogy illik öltözködni, társalogni, viselkedni emberek között, társaságban. A másikat viszont nagyon zavarja, ha a párja, szerető társa nem ismeri, nem értékeli ezeket a szabályokat. Nagyon sajnáltam lányomat. Eszembe jutott saját szenvedésem, anyósom szárnyai alatt, ráadásul, nem csak tőle, hanem családjának többi tagjától is.

Minden igyekezete, ügyessége és szorgalma ellenére szegénykémnek 1984. január 2-án már első gyermeke születésekor, akárcsak nekem, annak idején a férj-családja miatt már sokat kellett lenyelnie. Náluk az egyik sógornő volt nagyon goromba természetű. Nagyon le volt gyengülve a fiatal anya, fájt a lába, mikor hazakerült szülés után. Pihenésre, gyöngédségre lett volna szüksége. Akkor én egy napra hazajöttem körülnézni, s visszaérve lányom sírva mesélte a jeleneteket. Olyan állapotban volt, hogy lábra sem tudott állni, de férje vacsoravendégeket hívott, s elvárta volna, hogy ő forgolódjon körülöttük.

Nem avatkoztam soha a dolgaikba, az viszont tény, és lányom érdeme, hogy a tetőtér, ilyen körülmények között, ha lassan is, de elkészült, s 1987 őszén beköltözhettek az Ábel Jenő utcai tetőtérbe. *Lassan, de szépen berendezkedtek kényelmes, nagy lakásukban. Emese már ott látta meg a napvilágot 1988. május 16-án.*

Mire elkészült a szép és kényelmes otthonuk, már minden elromlott köztük. Eszembe jutott, mennyit küzdött, dolgozott kislányom, hogy jó körülmények között éljenek. Szép tágas, világos szobák, két erkély, lassan minden kényelemmel felszerelve. Mikor már itt, a nagy fürdőszobában fürösztöttük unokáimat, eszembe jutott, hogy bennünket pici korunkban (falun, fürdőszoba, vezetékes víz híján) esténként fakádban négyünket sorban fürösztött Anyukánk, Apuka meg ott segédkezve, aztán nagy lepedőbe csavarva vitt be a hálósobába. Milyen megértés és szeretet volt köztük mindig.

Sajnos, ez a megértés már az én házasságomban se ismétlődött. Megromlott, majd meg-bomlott a megértés; a lányom se járt nálam jobban. Azonban merem remélni, nem „utánozni” akart engem, csupán sajnos, ő is hasonló lehetetlen helyzetéből a kiutat kereste. Ők se maradtak együtt. De ha nem is beszélnek róla, biztosan örökre fájó pont marad egész életükre, hogy ott kellett hagyniuk a nehéz, verejtékes munkával szerzett szép tetőtér-lakásukat. Még a Hamzsabégi kis lakásban laktak, Danika egész pici volt, csak mászkált a szőnyegen. Egyszer arra lettünk figyelmesek, hogy odakúszik a könyvszekrényhez, s annak a legalsó polcáról leemelt egy könyvet.

Jót nevettünk rajta, amikor olvastuk a kötet címét: „Szex”. Na, – gondoltuk, kicsit korai ezzel fogalakozni! Lefényképeztük a jelenetet.

Danika nagyon szerette, ha a sas madárról, kígyókról és békákról, általában állatokról mesélek neki. Tátott szájjal figyelte, mikor mutattam neki, hogy köröz a magasban a madár, mikor meglátja földön zsákmányát. Egyszer pedig elmeséltem neki, hogy az én Apukám a térdén lovagoltatott engem, miközben egy kis dallal szórakoztatott, ami így szól:

Leng-leng, kicsi fa, kicsi-kicsi fa,
Majd lesz valaha, vala-valaha,
Belőlem is, belőlem is
Lesz egy kicsi lesz egy kicsi
Lovas, lovas katona!

Persze, akkor még pici volt, ezért csak annyit jegyezett meg belőle: Lo-lo... S mikor meglátott, ezt hajtogatta. Így lettem én neki, majd amikor a kishúga is megszületett, neki is: Loló, majd Loló mama. Még időnként még ma is Loló mama vagyok nekik.

Dani unokám nagyon szerette az autókat. Mindenkitől kisautót kapott ajándékba. Egy alkalommal én voltam vele otthon, szülei a tetőtér építésnél dolgoztak. Danika a szobában játszott. Az ajtó elé rácsot helyeztünk, nehogy kijöjjön a hideg-padlós előszobába.

Én a konyhában főztem, a másik ajtótól alig 2 méter távolságra. Egyszer arra lettem figyelmes, hogy túl nagy a csend. Mit csinálhat ez a gyerek, hogy semmi zaj nem hallatszik át hozzám? Csak nem történt valami baja? Lábujjhegyen odamentem, belestem az ajtón. Az én kis unokám a szőnyegen törökülésben, csuda-fura-formán-görbén, oldalra hajolva vezérli az autóit... Képes volt óráig játszani, tologatni az autókat.

Az autók szeretete annyira ment, hogy szinte minden nap a közeli roncstelepre kellett vele sétálni. Még kocsiban toltuk, de folyton az autókat akarta látni. Ha beültettük a gyerek-kocsiba, rögtön jelezte, hogy menjünk a *roncsikhoz!* A telepen elsétáltunk az autók között. Azonnal észrevette, ha új került a többi közé. Abban az időben kevés nyugati autó járta még utjainkat, inkább csak a roncstelepen lehetett látni belőlük. Én nem ismertem a külföldi márkákat, de ez a csöppség csak úgy sorolta, melyik kocsi milyen gyártmányú.

Unokáim a közeli óvodába jártak. Mindketten beilleszkedtek a közösségbe, ezért különösebb gond nem merült fel velük kapcsolatban. Lányom kihasználta azt a lehetőséget, hogy az óvodai időt meghosszabbítsa, így Danika 7 éves kora után indult iskolába. Ott is minden rendben zajlott, szerette az iskolát, különösen az informatika tetszett neki. Ennek később nagy hasznát vette, mikor másik iskolába került. Sokszor kíségettem reggel és mentem érte délután, amikor náluk voltam.

A két unokám a nyári vakációnak szinte teljes idejét nálam töltötte. Borzasztóan élvezték a lakás előtti tágas folyosót, ahol barátokra leltek, cicákkal-kutyusokkal játszhattak.

Fénykép: Dani-Emese erkélyen 1.

Autóval jártunk a város határában levő gyümölcsös-kertbe, ahol minden új volt számunkra. Amikor akartak, segítettek nekem. Nem volt kerítés, ezért télen az őzikek bejárákáltak, s megdézsmálták a zseme csemetefák fiatal ágait, nyuszik is otthon érezték magukat a kertben, mindig találtak valami legelnivalót. A frissen kibújt babot bekerítettük vesszőkkel, amin Danika kihagyott egy részt, hogy ott „bejárhassanak a nyuszik!” Külön helyen játszottak, építettek, és „dolgoztak”.

Danika tavacsát készített gondosan, a széleit kövekkel kirakta, köréje növényeket ültetett. Mindketten kis lapáttal, ásóval felszerelve „segítettek, dolgoztak” nekem.

Emese: Pici korában leült a leterített takaróra, és az éppen érő gyümölcsöt, sósát, paradicsomot majszolta. Egy fényképen evés közben látható, ahol végigcsurgott rajta a gyümölcsök leve. Attila sokat segített nekem a kert gondozásában, de szívesen segítette, kalauzolta a kicsiket.

Különösen élvezték az egyszerű zuhanyozót, amit a fák ágaira lehetett akasztani, szerettek a napon melegedett vízben pancsolni.

Mikor eljött a nyár, mindig nálam voltak az unokák. Most is, mint pici koruktól, jó időben gyakran a Bánki-tóra járunk a fürödni. Ennivalóval megpakoljuk a hűtőtáskákat (de ott is lehet kapni ételt-italt a strandon, nem is drágán). Warbicsekbe bepakoljuk a szükséges holmit, és egész napokat töltünk ott az árnyas fák alatt. Most Danika 14, Emese 10 éves, jókat úszkálunk a tóban. Fürdés után a nagy homokban játszanak, utána jóízűen falatoznak. Záráskor pakolunk össze, és csak akkor indulunk haza, mikor lemegy a nap, s nincs olyan nagy meleg.

Visszaemlékszem arra az időre, mikor Emese még egészen kicsi volt, a tóban, közel a parthoz hatalmas lapos kő állt ki a vízből, azon ültünk és élveztük a hűs vizet. Néha lányom is le tudott jönni szabadságra, egy ilyen alkalommal tanítottuk úszni Emesét. Néhány lépésre álltunk meg egymástól, elengedtük és, egy-két karcsapást követően, elkaptuk őt. Most már nagyok, nagyobbak az igényeik is. Mindig a vízi-biciklin akarnak kalandozni a tóban. Nagyon sokszor voltunk ott, sok fénykép készült róluk fürdés közben.

Mikor Emese az óvodában nagycsoportos lett, elhatároztuk, hogy a gyerekeket megkereszteltetjük. Ugyanis apjuk ellenzése miatt elmulasztották. Nekem sok gondot okozott, hogy unokáim kimaradnak majd az első-áldozásból, bérmlásból, vagyis ha unokáim pogányok maradnak.

A kemencei apát-plébános többször járt nálunk, férjemmel többször találkoztak még. Elhatároztuk, hogy segítségét kérjük elhatározásunk megvalósításához. Ezzel leányom is egyetértett. Nyári vakációban most is nálam voltak, én készítettem fel őket: megtanulták, hogy kell keresztet vetni, gyakoroltuk az imádságokat (esti, reggeli imádság, Miatyánk, Üdvözlégy). Egész nyáron rendszeresen tanultunk, beszéltem nekik egyházi-, bibliai eseményekről. A gyerekek fölkészültek.

Eljött a nagy nap, mikorra kitűzték a keresztelőt. A gyerekek nálam voltak, lányom elhozta a kislány szép fehér ruháját, fiának az ünnepi sötét nadrágot és fehér inget. Mivel mindkét szülő jelenléte vagy írásbeli hozzájárulása előírás volt, gondot jelentett, mert nem járt sikerrel apjukat rávenni a nyilatkozatra, nem adta írásbeli beleegyezését. Elhatároztuk, hogy lesz, ami lesz, csak nem fogja megtagadni Apát úr a keresztelőt?!

Elindultunk Kemencére a zöld Wartburggal. Gyönyörű út vezet arra, egy része erdőkön keresztül, nagy fák árnyékában. Apát úr nővérével együtt várt bennünket. Szemet hunyt a hiányzó apai beleegyezés felett, még magyarázkodni se kellett. A templom belsőudvarán, virágos bokrok-fák között került sor a szertartásra. Unokáim aranyosak voltak, ahogyan kezükben gyertyaszállal, meghatottan álltak előttünk.

Szertartás után nem haza, hanem ellenkező irányba, végig erdőben, vadregényes úton mentünk ki a 2-es útra, és Budapest felé vettük az irányt. Út közben az erdei parkolóban megpihentünk, elfogyasztottuk az otthonról hozott szendvicseket, ittunk hazai málnaszörpöt, s kis pihenés, séta után folytattuk utunkat. Nagy kő esett le a szívemről, megnyugodtam, hogy sikerült rég áhított óhajom.

Egy nyáron aztán egy hétig nyaraltunk Kemencén, egy kedves ismerős család házában. A Manzárd-részen szállásoltak el bennünket. Jókat sétáltunk az erdőben, Száraz gallyakat gyűjtöttünk, kellett a szabadtéri szalonasütéshez, kondérban a gulyásfőzéshez. Jó levegőn sokat aludtunk és pihentünk, hazafelé a faluban megálltunk a templom mellett, bementünk néhány percre, s emlékeztettem, hogy itt vették föl a szent keresztséget.

Kicsi koruktól kezdve, ahogy járni tudtak, autóval és más tömegközlekedési eszközzel bevontam unokáimat a *temetőlátogatásra*.

Szüleim a Farkasréti temetőben nyugszanak, egy bátyám is.

Lénárdka ismerte a járást arra, kicsi korában a lehullott gesztenyét gyűjtötte kis kosárkájaiba, amikor Mindenszentek ünnepén családotul mentünk rokonaink sírjához. Nem nagyon értették még, miért látogatjuk a temetőt.

Nehéz volt megmagyarázni, kik azok, akik a sírhantok alatt alusszák örök álmukat. Temetőben járva a gyerekek megfigyelték, hogy nem egyformák a sírok. Vannak szobrokkal ellátott, díszsírhelyek, egyszerűbbek, kicsik és urnahelyek is.

Emese egyszer a kis sírokra, és a még azoknál is egyszerűbb megoldásokat látva megjegyezte: úgy-e, *ők lakótelepen laknak?*

Most, ahogy visszagondolok a korábbi évekre, úgy érzem, gyorsan elszaladt az idő, a kicsik mind megnöttek. Fiam részéről az unokám Németországban dolgozik, számítógépekkel foglalkozik. Neki már családja van, két kicsi gyermeke és egy nagyobb, akit a felesége hozott magával a házasságukba. Hála a jó Égnek, jól és szépen élnek.

Lassan minden unokám felnőtt lesz, Danika egyetemista, Emese gimnáziumba jár. Ki tudja, talán nemsokára újabb esküvőkre készülhetünk a családban...

_

Unokáim 3.

VÉGRE, SZABAD LETTEM, ami azt jelenti, hogy befejeztem életem munkás korszakát. Ugyanis eljött az idő, végre nyugállományba mehettem. Ki kell javítanom az előző két mondatokat, nehogy valaki félreértse mondandómat. Ugyanis én voltam az a valaki, aki annak idején szerettem iskolába járni, majd mikor sor került rá, hamar megszoktam, majd megszerettem, és jól éreztem magam munkahelyeimen. (Lehet, hogy ezért ismerőseim közül sokan azt gondolják, hogy elment az eszem.)

Persze, akadt kivétel, ahol én is robotnak éreztem a rám erőltetett munkát, de olyankor igyekeztem rajta változtatni. Mindig fontos volt számomra, hogy környezetemben, otthon, baráti körben és munkahelyen, lehetőleg mindenütt, jól érezzem magam. Pedig olyan történelmi események játszottak közre életemnek pályaválasztás szakaszában, sorsom olyan fordulatot vett, hogy gyermekkori elképzeléseim megvalósítását lehetetlenné tette. Erről más írásomban már megemlékeztem.

Most, hogy nyugdíjba mentem,

Eredetileg művészi pályára készültem, festő, vagy ruhatervező szerettem volna lenni. A második világháború eseményei, menekülésünk Erdélyből, teljes kifosztottságunk miatt aztán egészen más pályára vitt utam, ahol saját fenntartásomról állást vállalva, magamnak kellett gondoskodnom. Középiskolai felkészültségem lehetővé tette, hogy bármiféle irodai munkát el tudtam látni. Sőt, egy alkalommal engem kértek fel, hogy középiskolába járó, vagy végzett fiatalokat tanítsam levelezésre, és úgynevezett „titkárnő-képzésre” (bár volt köztük néhány fiú is). Úgy éreztem, hogy sikeres volt, többen el tudtak vele helyezkedni.

Apám, mint első kisiskolás éveim tanítója adott alapot, és vezetett be az írás-olvasás tudományának elsajátításába. Írói-költői foglalatossága miatt engem is érdekelt az irodalom, és mindenféle írott könyv. Iskolai dolgozataim mindig kiváltotta tanáraink elismerését.

Ennek, valamint középiskolám gyakorlati képzésének köszönhetően munkahelyeimen elértem, hogy önálló munkát bízta rám.

Különösen szerettem utolsó reprezentatív munkakörömet, ahol alkalom nyílt ilyen irányú kedvteléseim és felkészültségem gyakorlására.

Főnököm elképzeléseit mindig én vettem papírra, ami megkönnyítette munkáját, nem kellett neki a számára unalmas írással foglalkozni, idejét egyéb fontos területen tudta hasznosítani.

Nos, eljött az idő, s a megváltozott körülmények miatt örültem, hogy vége a napi teendőnek, tehát örültem, hogy megszabadultam a mások diktálta napi teendőktől, elkezdhettem nyugdíjas éveimet.

Érdekes volt számomra, hogy több ismerősöm nem tudott mit kezdeni szabadidejével, számomra meg annyi teendő kínálkozott, hogy nehéz volt választanom, mihez kezdjek először. Nehéz családi helyzetem (sikertelen házasságom, majd válásom eléggé megviselte idegzetemet. Magamra maradva (igaz, férj mellett is) nekem kellett mindenről gondoskodnom öttagú családom ellátásáról. Ezért előbb életemet, egészségemet hoztam rendbe. Tornára jártam, igyekeztem kedvteléseimnek hódolni.

Rengeteg kézimunka várt befejezésre, először ezekhez fogtam. Mindig szerettem a könyveket, magam is sokat szereztem be, már azokban a nehéz években, amikor csak egészen egyszerű kivitelben adtak ki könyveket.

Még most sem tudok megválni azoktól, ott sorakoznak egyik könyvespolcom felső részén, pedig időközben ugyanazokat már szebb kivitelben is megvásároltam.

Olyan szülők neveltek, akik mellett hozzászoktam a könyvekhez, majd az olvasáshoz. Gyermekkorom óta mindig sok könyvünk volt. *Ott sorakozott a polcokon a klasszikusok mellett minden más írás, 24 kötetes Tolnai világlexikon bordó kötésben, melynek lapjait már akkor forgattam, amikor még olvasni se tudtam.*

Egyforma sorozatban Jókai Mór, Herczeg Ferenc és a többi híres magyar írók sorozatai. Orosz és más külföldi írók regényei, Marosvásárhelyre kerülésünk után az erdélyi írók kötetei, fehér posztókötésben Úz Bence-sorozat, Zsigray Julianna regényei. Nagyanyám minden egyes könyvét dedikálva kapta tőle, mert a Finta családhoz rokoni kapcsolat fűzi az írónőt. Mindig beszerezte apám a legújabb magyar helysírás és értelmező szótárakat; latin-német- szótárunk is volt, mivel mindnyájan tanultunk nyelveket.

Különböző szakkönyvei (történelmi, földrajzi) is voltak, amelyek apám forgatott állandóan. Mint gyermek mindig föltekintettem rá, mert nem volt olyan téma, amihez ne értett volna, s olyan kérdésem, amit szakszerűen ne tudott volna elmagyarázni.

Telket vásároltam, ahol kertet rendeztem be saját kedvteléseimre, amelyet – a kezdeti nehéz munkákhoz segítséget vettem igénybe. Szakkönyveket szereztem be, azokat tanulmányoztam, rendeltem nemes facsemetéket, telepítettem bokrokat. Egyszóval: egy kis édenkertet alkottam. Aztán élveztem az eredményt, a zöld területet, a nyíló virágokat, majd a termőre forduló gyümölcsfákat, bokrokat. Soha nem ettem még olyan finom szamócát, mint aminek kis palántáit magam hoztam ismerőseimtől, a közeli Szlovákiából. Mindig vittem uzsonnát, leültem a hintaszékbe, jóízű falatozás közben élveztem madárkám csivitelését, a méhek zümmögését.

Gyermekeim felnőttek, Budapesten éltek, csak látogatóba jártak haza. Idősebb fiam egyetemre járt harmadéves volt, mikor (nem nagy örömmel) megnősült, lányom Budapesten helyezkedett el az Idegsebészeti Tudományos Intézetnél. Legkisebb, betegen született kisfiam is Budapesten járt Foglalkoztató általános iskolába. Most már magam döntöttem időmről, elfoglaltságomról, ezért gyakrabban látogathattam őket.

Fiam feleségével a Szabadsághegyen bérelt másfél szobás lakást, azonban kezdő bevételekhöz mérten, költségesnek bizonyult. Pici unokám aranyos, szépen fejlődik, értelmes fiúcska, de nagy kópé. Veszélyes helyzeteket teremt maga körül.

Szeretne a konnektorokkal játszani. Már mindenféle dugót megvásároltak óvintézkedésül, hogy ne tudjon hozzáférni, mégis mindig ott settenkedik és próbálkozik. Gyakran járok hozzájuk, élvezettel figyelem a kis kópé testi és szellemi fejlődését.

A kellemes környezetet azonban anyagilag nem lehet sokáig fenntartani, főleg hogy menyem Gyesen van, kevés a jövedelmük. Fiamnak nagy próbatétel minden nap beszerezni a háztartáshoz szükséges dolgokat és a kanyargós úton, buszon utazva cipelni fel a hegyre. Családi ösztökélésre próbálkoznuk kell a kerületi tanácsnál valamilyen ideiglenes megoldással, mert ez a bérlakás felemészt minden tartalékukat, jövedelmüket.

Sok utánjárást követően sikerült ideiglenes megoldás. A *Táltos utcában* utaltak ki részükre egy szükséglakást. Régi, körfolyosós ház földszintjén van, egy szoba-konyhás, hozzá semmi. A WC a folyosó végén, konyhában falikút szolgáltatja a vizet. A vízcsap felett akkora lyuk éktelenkedik, hogy kis jóakarattal át lehet látni rajta a szomszédba. Középen áll a mosógép, zsinórjától alig lehet átjárni a kis szobába. Nehéz hónapokat kellett itt átélniük, de csak így jutottak lakásépítési lehetőséghez. Ezzel egyidejűleg megpályázták majd megvásárolták a második kerületben épülő egyemeletes, négylakásos házban épülő egyik lakást (alatta több autót befogadó garázssal).

Ehhez abban az időben igényelni lehetett a kerületi tanácstól szociális támogatást, és OTP kölcsönt (még egy gyermekvállalással)!

A beugróhoz jól jött az összeg, amit szüleim örökségéből hozzájárultam nekik és lányoméknak építkezéséhez is. Új lakásuk viszont gyönyörű zöldövezetben épül, egészséges, normális lakhatási lehetőséget jelent majd számukra.

Már Zöldlomb utcában laktak, mikor menyem ismét beteg lett, kórházba került a pajzsmirigy-problémái miatt. Ezzel állandóan küszködött, láthatólag ideges volt mindig, legapróbb gondok miatt szinte remegni kezdett.

Most legalább kétheti kórházi kezelésre volt szüksége. Anyjának nem mondta el, én mentem hozzájuk, mert iskolakezdés lévén, kis unokámat nem lehet magára hagyni.

Már ismertem a házat, a környéket, mert beköltözésük előtt én is és lányom is segítettünk a berendezkedésnél. Lányom is férjnél volt, szegényke ő is arra kényszerült, hogy ideiglenesen anyósánál lakjanak. Munka közben a vöm jött értünk, Trabanttal vitt magukhoz ebédre. Én azon az új helyen nem ismertem annyira a környéket, akkor még nem mertem saját kocsival furikázni a fővárosban. Sőltre voltunk hivatalosak, amit én nem szeretek, s ez amúgy is édes volt, nekem nem ízlett.

Unokámnak egy kalitkában két díszpintye élt. Fűtési idény előtt már reggel és este hideg volt. A kalitkát kirakták az erkélyre, a fal mellé, közel a gáz-rostélyhoz. Estefelé gyanús gázszagot éreztem, s mivel fiam még nem ért haza, bekopogtam az akkor még általam nem ismert szomszédhoz. Udvariisan átjött, megnézte, de semmi rendellenességet nem tapasztalt, így megnyugodtam. A kalitkát éjszakára bevittük a fürdőszobába, nehogy megfázzanak a madárkák. Másnap reggel éktelen sírásra, jajveszékelésre ébredtem. Rohanok, hogy mi történt? A kisfiú áll a fürdőszobában és vigasztalhatatlan, mert az egyik kismadár élettelenül hever a kalit aljában...

Nem hiába éreztem tegnap kint az ablak alatt a gázszagot, most már biztos voltam benne, hogy az ártott meg a madárnak. Csak úgy tudtam nyugtatni, hogy az iskolából hazajöve, szép temetést rendezünk neki. Délután aztán a kert sarkában eltemettük, virágot és síremléket állítottunk neki.

Jól elvultunk együtt, reggelenként sétálva együtt mentünk iskolába, délben eléje mentem. Nem sok dolgom volt, nap közben pihentem a kerti fák alatt. Néha bementünk édesanyját látogatni a János kórházba.

Sok bonyodalom közepette azért néha akadtak kellemes napok is életemben. Hihetetlen, hogy szaladnak az évek. Szemem előtt van első unokám, mint huncut kisfiú, akit kísérgetek az általános iskola első osztályába, s amint jajgatva siratja elpusztult kismadarát... Megjelennek előttem a régi emlékek, amikor nálam volt, és az Ipoly-parton sétálva (egyik házban még libákat neveltek) megálltunk a rácsos vaskapu előtt. Az egész libacsapat mind odagyűlt, nagy gágogással fogadtak bennünket.

Lénárd akkor olyan meghatottan, hogy alig lehetett hallani, megszólalt: Kezicsókolom, liba! Belőlünk kitört a nevetés, mert ő, mint Budapesten élő kisgyerek, eddig nemigen találkozott gágogó libákkal... – és most, 1994. május 13-án Lénárd érettségizik!

Már jártam a Törökvész úton, mivel lányoméknél korábban ideiglenesen arrafelé laktak egy ideig. Most mégis fiammal igyekeztem az ünnepségre, attól féltem, hogy a 48-54-et annyi ideig keresgélnek, hogy addig talán véget érne a ballagás. Virágcsokrokkal fölszerelve együtt siettünk Móricz Zsigmond gimnáziumba. Az iskola nemrég költözött át ide, mivel ahová addig járt az unokám, visszaadták az Evangélikus Egyháznak. Nagyon szép új épületben végeztek, összesen hat osztály ballagott. Az ünnepség megható volt nekünk is, hát még a ballagóknak!

Nemsokára, bármily hihetetlen, első unokám háromgyermekes családapává lett! Igaz, a legidősebb kislányt a felesége készen hozta magával, de a két kisebb gyermeke, a dédunokáim is megszülettek.

Akkor már a lányom helyzete az anyósnál már szinte tarthatatlan volt. Nem volt más választásuk, amíg nem házasok, hiába futkosnak lakás után, ezért laktak ott, kényszerből.

Sok utánjárást követően a Hamzsabégi-úton, ideiglenes jelleggel, egy hihetetlenül lepusztult környezetben kaptak, szintén lepusztult épületben lakást. Addig is próbálták lakályossá tenni otthonukat, amíg az építkezéssel elkészülnek. Nem volt könnyű dolguk. Nemcsak tisztasági festésre volt szükség, komolyabb javításra szorult az egész lakás. Olyan ablakkeretek voltak a konyhában, hogy nem lehetett kinyitni, illetőleg azért nem lehetett kinyitni, mert kiesett volna.

Az előszobából nyílt egy kicsi helyiség (talán kamra céljára szolgálhatott valaha), azt alakították át zuhanyozónak, addig a kifűthetetlen konyhában, dermesztő hidegben, lavórban kellett tisztálkodni.

Katica mindig jó érzékkel, ízléssel és ügyesen rendezkedett. Itthonról elszállítottuk neki a kisház bútorát, amit korábban a Lenin lakótelepi szobája berendezésére kapott. Szerény, rendes otthonná varázsolta a lepusztult helyeket. Minden igyekezete, ügyessége és szorgalma ellenére szegénykémnek, születése idején (akárcsak nekem annakidején), mikor első gyermeke 1984. január 2-án megszületett, már sokat kellett nyelnie. Kivédhetetlenül ellentétes nézeteket vallott minden vonalon férje, és annak egész családja. Igen, ha két végletből érkeznek...

Az egy külön szám volt, ahogyan családja hozzájuk viszonyult, s az is, hogy az egész háztartás és az építkezés minden gondja-baja a fiatal anyára nehezkedett. Férje kényelmessége nem ismert határokat.

Mennyit kellett túrnie, főleg abban az időben, amíg együtt kellett élni anyóssal, apóssal, ráadásul egyik sógornőjével. Férje szüleinek családjával. Én is, elkövettem azt a hibát, amit elkerülhettem volna. Saját hibámból okulva beláttam, nem helyes valami nagy demokratikus nézetre nevelni a gyerekeket. Otthon, és mindenütt azt hallottam, hogy nem szabad senkit lenézni, mert minden ember egyforma... *Ezt igyekeztek belém nevelni (és én, ugyanúgy adtam tovább), de tapasztalataim alapján hozzátoldottam, hogy ez nem érvényes a házasságra!*

Ma már tudom, saját hibámból is okulva, hogy sokan ugyanabba a hibába esünk. Ha két végletből, más-más nevelési elvekkel induló családból származó emberek kerülnek össze, nagyon ritkán lelsz az holtomiglan!

Ellentétes nézetekből keletkeznek olyan elviselhetetlen hibák, amelyek megmérgezik az együttlétet. Nem mindenkinek számít, hogy kell gusztusosan enni, hogy illik öltözködni, társalogni, viselkedni emberek között, társaságban. A másikat viszont nagyon zavarja, ha a párja, szerető társa nem ismeri, nem értékeli ezeket a szabályokat.

Ha nem is mindig, de leggyakrabban fentiek, és hasonló gondok, szokások okozzák az elhidegülést egymástól.

Míg korábban kinevettem, naivnak tartottam azt a régimódi (leginkább falusi) elvet, hogy házasodni suba-subával, guba-gubával, most már azt mondom, hogy van benne igazság, ez régi bölcsesség, az elődök között is volt sok okos ember!

Nagyon sajnáltam a lányomat. Eszembe jutott a saját szenvedésem, anyósom szárnyai alatt, nemcsak tőle, hanem családjának többi tagjától is.

Férjének mindennél fontosabbak voltak a sakkpartnerei, mint kórházban levő felesége, aki éppen akkor szülte meg a közös gyermeküket. Nagyon le volt gyengülve a fiatal anya, fájt a lába, mikor hazakerült szülés után. Pihenésre, gyöngédségre lett volna szüksége, de nem kapta meg. Férje elvárta volna, hogy pihenés helyett vacsorákat adjon a barátai számára, akiket odacsődített sakk-partikra ráadásul úgy, hogy a lányom szolgálja ki őket vacsorával!

Egy teljesen primitív barátja illuminált állapotban jelent meg az alig egyhetes újszülött látogatására (!) sakkozni! Akkor én egy napra hazajöttem körülnézni, visszatérve, lányom sírva mesélte nekem a jelenetet.

Olyan állapotban volt, lábra sem tudott állni. Ugyanakkor férje családjának egyik tagja is, olyan megjegyzést tett rá, hogy neki is természetes, amit az öccse művelt, mert szülés után egy nappal főznie kellett, azt hitte, hogy a lányom kényeskedik. Még én is fájón gondolok vissza ezekre a nehéz időkre, képzelem, mit élhetett át ő akkor!

Abban az időben Balassagyarmatról följárva, sokat időztem náluk, Budapesten. Mindig ott voltam, amikor szükség volt rám. Nászasszonyom közel lakott hozzájuk, de onnan sem tudott annyit segíteni nekik, mint én, aki 90 kilométerre laktam onnan.

Ha véletlenül nem voltam kéznél s mégis őt hívták, mindig sietett, arra hivatkozott, nem maradhat, mert „mit mond az öreg”? (mármint a férje), ha nem ér haza időben. Ha csak tehettem, ott voltam és vigyáztam, sétáltattam Danikát, főztem, hogy ők nyugodtan dolgozhassanak az építkezésen.

Mindig telekocsival érkeztem oda, amivel tudtam, segítettem őket. A kertemben termett gyümölcsből, befőttekből, szörpéből megraktam a Wartburg tágas csomagtartóját. A burgonyát zsákokban itthon a piacon, vagy út közben megvásároltam, úgy vittem nekik, hogy ne kelljen cipelni vele. Igyekeztem nekik segíteni, mivel abban az időben készült emelet-ráépítéssel a lakásuk.

Hányszor előfordult, hogy én itthonról hamarabb náluk voltam (igaz, kocsival), mire vőm felkelt az ágyból. Emlékszem, egy szombati napon már 11 óra körül járt az idő, lányom ideges volt, mert valami fontos dolog miatt kellett az építkezéshez menniük. Vőm azonban húzta az időt, nyugodtan trónolt a toaletten, képes volt órákat ott tölteni, hogy húzza az időt.

Nem avatkoztam soha a dolgaikba, de akkor az egyszer megjegyeztem: azért jövök 90 kilométerről ide, hogy haladjatok az építkezéssel, hogy nyugodtam dolgozzatok ott, én vigyázok a gyerekre, elvégzem az itthoni munkát, de akkor elvárom, hogy ilyenkor kicsit szorgoskodjál te is! *Persze, nem sokat értem el vele, mert Mátyás király megénekelte lustája hozzá képest fürge gyerek volt! Eddigi életemben másik, ilyen tunya emberrel nem volt szerencsém találkozni.*

Az biztos, hogy nem az ő, hanem lányom érdeme, hogy a tetőtér, ilyen körülmények között, ha lassan is, de elkészült, s 1987 őszén beköltözhetek az Ábel Jenő utcai tetőtérbe.

Lassan, de szépen berendezkedtek kényelmes, nagy lakásukban. *Emese, egyetlen lányunkám*, már ott látta meg a napvilágot 1988. május 16-án.

Ez ugyanolyan zűrös körülmények között történt, mint előző alkalommal, a férj hozzátartozói segítség helyett a kórházban és otthon egyaránt rettenetes kínos helyzetet teremtettek a lányomnak. Amíg lehetett, ottmaradtam, hogy segítségére legyek. Emese születésekor csak másnap indulhattam hozzájuk, mert a fiúcska nálam volt Balassagyarmaton, hogy az utolsó nehéz napokban ne legyen rá gond. A kórházban siettem meglátogatni. Szomszédom és barátnőm jött velem. Emlékszem, hogy lányom várta a férjét, de ő csak utánunk érkezett.

Akkorra köztük már észrevehetőleg megromlott a kapcsolat, de még hallgatott a panaszról; bár titkolni nem tudta, mert ottléteim alkalmával több kellemetlen jelenetnek voltam tanúja.

Szülés után legyengült, fájt a lába, amikor hazakerült. Pihenésre, gyengédségre lett volna szüksége, de nem kapta meg. Minden fontosabb volt vőm számára, főleg sakkpartnerei, mint felesége és kisgyermekai. Elvárta volna, hogy pihenés helyett vacsorákat adjon barátai számára, akiket odacsődített sakk-partikra.

Egy primitív barátja illuminált állapotban jelent meg, az alig egyhetes újszülött látogatására (!) sakkozni! Egy napra hazajöttem körülnézni, és visszaérve lányom sírva mesélte a jelenetet. Olyan állapotban volt, hogy lábra sem tudott állni. Vőm nővére még lovat adott alája, megjegyezte, hogy neki szülés után egy nappal főznie kellett, azt hitte, hogy kényeskedik. Még én is fájón gondolok vissza ezekre a nehéz időkre, képzelem, mit élhetett át ő akkor!

Mire elkészült a szép és kényelmes otthonuk, már elromlott minden köztük. Eszembe jutott, mennyit küzdött, dolgozott kislányom, hogy jó körülmények között éljenek. Szép tágas, világos szobák, két erkély, lassan minden kényelemmel felszerelve. Mikor már itt, a nagy fürdőszobában fürösztöttük unokáimat, eszembe jutott, hogy bennünket pici korunkban (falun, fürdőszoba, vezetékes víz híján) esténként fakádban négyünket sorban fürösztött Anyukánk, Apuka meg ott segédkezve, aztán nagy lepedőbe csavarva vitt be a hálósobai ágyba. Milyen megértés és szeretet volt köztük mindig.

Sajnos, ez a megértés nálam se ismétlődött. Az én házasságom is megromlott, majd megbomlott, s lányom se járt nálam jobban. Azonban merem remélni, hogy nem „utánozni” akart engem, csupán sajnos, ő is hasonló lehetetlen helyzetéből a kiutat kereste.

Ők se maradtak együtt. Még abban is ismétlődött szétválásuk, hogy ugyanolyan makacsul viselkedett a férje, (sehogy se akart külön költözni, akárcsak az enyém). Ott kellett hagyniuk a nehéz, verejtékes munkával szerzett szép lakásukat.

Annak árából külön-külön meg tudták vásárolni az új otthonukat. De ha nem is beszélnek róla, biztosan örökre fájó pont lesz életükben, hogy ott kellett hagyniuk a tetőtér-lakást.

Unokáim lakásukhoz közeli, a *Badacsony*-utcai óvodába jártak. Mindketten beilleszkedtek a közösségbe, ezért különösebb gond nem merült fel velük. Lányom kihasználta azt a lehetőséget, hogy az óvodai időt meghosszabbítsa, így Danika 7 éves kora után indult iskolába. Ott is minden rendben zajlott, szerette az iskolát, különösen az internetika tetszett neki. Ennek később nagy hasznát vette, mikor másik iskolába került. Sokszor kísérgettem reggel és mentem érte délután, amikor náluk voltam.

A két unokám a nyári vakációnak szinte teljes idejét nálam töltötte. Borzasztóan élvezték a lakás előtti tágas folyosót, ahol barátokra leltek, cicákkal-kutyusokkal játszhattak.

Autóval vittem ki a város határában levő gyümölcsös-kertbe, ahol aztán minden új volt számunkra. Amikor akartak, segítettek nekem.

Nem volt kerítés, ezért bizony télen az őzikek bejáráltak, s néha megdézsmálták a fiatal csemetefák fiatal ágait, nyuszik is otthon érezték magukat, mindig találtak valami legel-nivalót. A frissen kibújt babot bekerítették vesszőkkel. Danika pedig a kerítésen kihagyott egy részt, hogy ott „bejárhassanak a nyuszik,” ami nevetésre készített. Kaptak külön helyet, ahol tetszésük szerint játszhattak, építhettek, dolgozhattak. Danika egy tavacsskát készített gondosan, a széleit kövekkel rakta ki, körben különféle növényeket ültetett.

Emese: Pici korában leült a leterített takaróra, és az éppen érő gyümölcsöt, ehető másféle gyümölcsöt, a paradicsomot is majszolta. Egy fényképen paradicsom és szeder evése közben látható, ahol végigcsurgott rajta a gyümölcsök leve. Mindketten kis lapáttal, ásóval felszerelve „segítetek, dolgoztak” nekem. Attila fiam, amikor itthon volt, sokat segített a kert gondozásában, de szívesen segítette, kalauzolta a kicsiket.

Mikor Emese nagycsoportos lett, elhatároztuk, hogy a gyerekeket meg kell kereszteltetni. Ugyanis ezt apjuk ellenzése miatt elmulasztották.

(Azt nem sejtették, mert nem árultam el nekik, hogy én születésük után éltem azzal a jogommal, hogy megkereszteltem őket, ahogyan valamikor tanultam: vészhelyzetben ez lehetséges. Márpedig szerintem vészhelyzet lett volna, ha emiatt kimaradnak majd az első-áldozásból, bérmlásból, vagyis ha unokáim pogányok maradnak.)

Abban az időben második férjem megismerkedett a kemencei apát-plébánossal, akinek az édesanyja házával kapcsolatban volt valamilyen ügye, amelyben műszaki segítségre szorultak, ezért többször járt nálunk. Elhatároztuk, hogy segítségével megkereszteltetjük őket. Ezzel leányom is egyetértett. Megérdeklődtük, mit kell tennünk annak érdekében, hogy elérjük célunkat. Nyári vakációban én készítettem fel őket, megtanítottam őket keresztvetésre, imádságokra (esti, reggeli imádság, Miatyánk, Üdvözlégy). Egész nyáron rendszeresen tanultunk, sokat beszéltem nekik egyházi-, bibliai eseményekről. A gyerekek felkészültek.

Eljött a nagy nap, mikorra kitűzték a keresztelőt. A gyerekek nálam voltak, lányom hozta kislányának a szép fehér ruhát, fiának az ünnepi sötét nadrágot, fehér ingét. Mivel mindkét szülő jelenléte vagy írásbeli hozzájárulása is előírás volt, utóbbinál volt bökkenő, mert apjukat rávenni eme nyilatkozatára, nem járt sikerrel, nem adta írásbeli beleegyezését, emiatt aggódtunk, hogy mi lesz?

Elhatároztuk, hogy lesz, ami lesz, csak nem fogja megtagadni az apát úr a keresztelőt?! Tehát elindultunk Kemencére a zöld Wartburgommal. Nagyon szép az út, egy része erdőkön keresztül, nagy fák árnyékában vezetett. Megérkezve Apát úr és nővére várt bennünket. Szemet hunyt a hiányzó apai beleegyezés miatt. A templom belsőudvarán, virágos bokrok-fák között került sor a szertartásra. Unokáim aranyosak voltak, kezükben gyertyaszállal, ahogyan meghatottan álltak előttünk.

Szertartás után nem haza, hanem másik irányban, végig erdőben, vadregényes úton mentünk ki a 2-es útra. Férjemet Rétságig fuvaroztam, ő ott buszra ülve ment Balassagyarmatra, mi pedig Budapest felé vettük az irányt.

Út közben az erdei parkolóban megpihentünk, elfogyasztottuk az otthonról hozott szendvicseket, ittunk hazai málnaszörpöt, majd pihenés és séta után folytattuk utunkat. Nagy kő esett le a szívemről, megnyugodtam, hogy sikerült rég áhított elgondolásom.

Egy nyáron aztán egy hétig nyaraltunk Kemencén, kedves ismerősöm házában. Fenn aludtunk a Manzárdon. Jókat sétáltunk az erdőben, mindig gyűjtöttünk száraz gallyakat, kellett a szabadtéri szalonnasütéshez és a kondérban főzött finom gulyás készítéséhez. Jó levegőn sokat aludtunk és pihentünk, hazafelé a faluban megálltunk a templom mellett, bementünk néhány percre, és emlékeztettem unokáimat, hogy itt, keresztelték meg őket.

Kicsi koruktól kezdve, ahogy járni tudtak, autóval vagy más tömegközlekedési eszközzel vittem unokáimat a *temető látogatására*. Szüleim a Farkasréti temetőben nyugszanak, egyik bátyám is. Már Lénárdka ismerte a járást kicsi korától. Ő mindig gesztenyét gyűjtött a kis kosárájába, mikor Mindenszentek ünnepére családotul mentünk rokonaink sírjához.

Nem nagyon értették kicsi korukban, miért látogatjuk a temetőt. Nehéz volt megmagyarázni, kik azok, akik a sírhantok alatt alusszák örök álmukat.

Temetőben járva, a gyerekek megfigyelték, hogy a sírok nem egyformák. Vannak díszes, szobrokkal ellátott, díszsírhelyek, egyszerűbbek, kicsik és urnahelyek is. Emese egyszer megjegyezte a kis sírokra, és még azoknál is egyszerűbb megoldásokat látván: úgy-e, *ők lakótelepen laknak?*

Most, hosszú évek távlatában ahogy visszagondolok a korábbi évekre. Mindnyájan meg-
nőttek.

Fiam részéről az unokám Németországban dolgozik, számítógépekkel foglalkozik. Már neki is van családja, két kicsi gyermeke és egy nagyobb, akit a felesége hozott magával a házasságukba. Hála a jó Égnek, jól és szépen élnek.

Dani unokám kedvencei az autók voltak. Mindenkitől kisautót kapott. Egy alkalommal én voltam vele otthon, szülei a tetőtér építésnél voltak.

Danika a szobában volt, az ajtó elé tettünk egy rácsot, nehogy kijöjjön a hidegpadlós előszobába.

A konyhában főztem, a másik ajtótól alig 2 méter távolságra. Egyszer arra lettem figyelmes, hogy túl nagy a csend. Mit csinálhat ez a gyerek, hogy semmi zaj nem hallatszik át hozzám?

Csak nem történt valami baja?

Lábujjhegyen odamentem, belestem az ajtón. Az én kis unokám a szőnyegen törökülésben, csuda-fura-formán-görbén oldalra hajolva vezérli az autóit... Képes volt órákig játszani, tologatni az autóit.

Az autók szeretete annyira ment, szinte minden nap a közeli ronccstelepre kellett vele sétálni. Még kocsiban toltuk, de folyton autókat akart látni. Ha beültettük a gyerekkeszibe, rögtön jelezte, hogy menjünk a „*roncsikhoz!*”

Kimentünk a telepre, elsétáltunk az autók mellett, ő azonnal észrevette, ha új autó-roncs került a többi közé.

Abban az időben kevés nyugati autó járta az utakat, s azokat inkább csak a ronccstelepen lehetett látni belőlük. Én nem ismertem a márkákat, de ez a csöppség csak úgy sorolta, melyik kocsik milyen gyártmányú.

Még a Hamzsabéki kis lakásban laktak, Danika egész kicsi volt, csak mászkált a szőnyegen. Egyszer arra lettünk figyelmesek, hogy a könyvszekrényhez kúszik, a legalsó polcáról leemelt egy könyvet. Jót nevtünk, amikor megláttuk a címét: „*Szex*”. Na, – gondoltuk, kicsit még korai ezzel foglalkozni! Lefényképeztük a jelenetet.

Danika nagyon szerette, ha a sas-madáról, kígyóról, békákról, általában állatokról mesélek neki. Tátott szájjal figyelte, mikor mutattam neki, hogy köröz a magasban a madár, mikor meglátja földön zsákmányát.

Egyszer elmeséltem neki, hogy az én apukám a térdén lovagoltatott engem, miközben egy kis dallal szórakoztatott, ami így szól: „Leng-leng, kicsi fa, kicsi-kicsi fa. Majd lesz valaha, vala-valaha, – belőlem is, belőlem is lesz egy kicsi lesz egy kicsi lovas, lovas katona!” Persze, akkor még kicsi volt, s eleinte csak annyit jegyezett meg belőle: Lo-lo... S mikor meglátott, ezt hajtogatta. Így lettem én nekik (mikor már a kishúga is megszületett) Loló, majd Loló mama. Sokáig Loló mama maradtam.

Ezek a családi események még a múlt században történtek.

Attól fogva sok év telt el, s most 2016. év nyarán már mind felnőttek. Legidősebb unokám időközben családjával együtt Németországban él és két dédunokám már a gimnáziumba jár. Sajnos, velük ritkán találkozunk.

Katica gyermekei, az unokáim is felnőttek, Danika elvégezte a Műszaki egyetemet, jelenleg a világot járja, Emese pedig a Művészettörténeti főiskolát befejezte, majd diplomát kapott. Színházakban dolgozik, együtt és külön is mindketten szeretnek más országokat megismerni, hogy ott milyen az élet.

..*

Út közben

Finta Kata naplójából

1

Kisbárcány, 1945. június 19. kedd. - Visszagondolok az eltelt napra. Apuval mentem Salgótarjánba. Szép volt a hajnali napkelte, ami már az első hegyen túl talált bennünket. Gyönyörködtünk a hegyekben, melyek egymás mögött húzódnak a távolban.

Szemben, Kelet felé, a közelben egy kis fenyőerdő húzódik. A zöld háttérből kikandikál egy-egy piros tornyocska, és az iskola piros fedele. Mindezt aranyrámával keretezi be a felkelő nap sugárkévéje. Az elővillanó fényben, a szellőktől megremegő fűszálakon, mint megannyi könnycseppek, úgy ragyognak a harmat gyémántszelei.

Oh, szép természet – Teremtőnk csodás alkotása! Minden Téged dicsér!

.

Utazás ágyúdörgés kísérettel

Igaz történet

A TÖRTÉNETEM, a Második világháború vészes közeledtét idézi fel emlékeztemben.

A front már majdnem elérte a határainkat. Családunkból édesapám és legidősebb bátyám behívót kapott, apám egyelőre helyben teljesített szolgálatot, bátyámat mindjárt kiképzés után a frontra vezényelték. Yassinál történt román átállás következtében a családi tanács úgy döntött, nem maradhatunk Erdélyben, mivel nyilvánvalóvá vált, hogy Erdély újra visszakerül Romániához.

Menekülésünk vagonokban zajlott, sok vasutas-vezetővel, és alkalmazottal hozott össze sorsunk, akikről csak úgy tudok megemlékezni, hogy becsülettel tették dolgukat, mint katonák helyálltak, segítettek az embereket, amennyire tőlük telt.

Rövid bevezetőm után rátérek a szinte napló pontossággal leírt eseményekre.

Nem várhattunk tovább. Megszólt a légiriadó jelző sziréna, mikor elfoglaltuk az utolsóként indított vonatszerelvényen három főre tervezett szűkre szabott helyünket. A kis fülkében, mint a halak a szardíniás dobozban, kilencen szorongtunk. Az állomáson kevés hely volt a rengeteg menekülőnek, s amikor megszólt a légiriadó jelző sziréna hangja, a közeli dombra kellett futni.

Amíg végre elindíthatták a vonatot, három légiriadó-jelzés volt. Szerencsére a megjelent repülőgépek nem bombáztak. Személypoggyászunkat a szerelvényhez tartozó tehervagonokba rakták. Szomorúan tekintettem ki a vonat ablakából, elmerengve néztem a várost, a Marost, a víkendtelepet, ahol olyan sok kellemes órát töltöttünk, boldogan fürödtük, csónakáztunk. Most senki nincs arrafelé, mindenki csomagol, rohan.

Régen volt, de mindenre tisztán visszaemlékezem. 1944. szeptember 10-én kellett elhagynunk Marosvásárhelyt, kedves otthonunkat, és elindultunk a bizonytalan jövőbe. Előbb Nagyváradra, mert még élt bennünk a remény szikrája, hátha visszatérhetünk Marosvásárhelyre, s talán mindez csupán rossz álom, egy rövid kirándulás lesz.

A személypoggyászunkat Nagyváradra irányítottuk. (Azonban mindenünk elveszett, a földadott poggyászunkat valahol lekapcsolták, mert embereket kellett menekíteni.)

Amerre vitt a vonat, mindenütt nyomot hagytak a bombázások. Vonatfüst, zsúfoltság, ember-ember hátán, még a vonat tetején is emberek kapaszkodtak egymásba.⁴⁹ Három nap kellett hozzá, hogy Nagyváradra érjünk. Debrecen is érintenünk kellett, mert nem volt közvetlen csatlakozás, kinézve a vonat ablakán, szörnyű pusztulás képe tárult elénk. Az állomásépület fele romokban, a pályaudvar nagy része egy romhalmaz, a vonat- és villamossínek sok helyen felszaggatva, ég felé kunkorodnak. Mire jó az emberek nehéz munkájával teremtett világot romba dönteni? Sosem fogom megérteni.

⁴⁹ Később, már a 21. század elején, amikor a Tűszdráma kötetemet írtam, tudtam meg, hogy a vonatetűn utazó, akkor egyéves kisbaba nekem kedves ismerősöm lesz, mert olvasta a kötetet és a világhálón megkeresett.

Azt a háromnapos utat igazán nem lehet luxusutazásnak nevezni. Vonatunk 1944. szeptember 13-án hajnali négykor érkezett a Nagyváradra. Szerencsénkre rokonaink vártak bennünket, szeretettel fogadtak. Jól esett lemosni magunkról az út porát, utána a tiszta ágyban kialudni fáradságunkat. Mindennel ellátottak bennünket.

A Püspökségi-palota épülete alatti hatalmas pince szolgált óvóhelyül. Odafutottunk minden alkalommal, mikor légiriadót jeleztek a szirénák. Nagyon sokan ide jártak a környéken lakók közül. A riadók után gyakran mentünk megnézni, milyen pusztítást végeztek a bombák a városban. Békeidőben nehéz elképzelni, milyen szörnyű rombolással járt egy légitámadás.

Helyzetünk nem fordult jobbra. Szeptember 25-én már nem gondolhattunk arra, hogy visszamehetünk Marosvásárhelyre. Ide is folyamatosan hallatszik az ágyúdörgés; megállás nélkül, az irgalmatlanul közelgő front, ijesztő moraja.

Alaposan végiggondoltuk helyzetünket, eldöntöttük, hogy mind a négyen együtt megyünk tovább szülőfalum felé, ahogy Apukámmal otthon megbeszéltük, a háború befejeztével ott fogunk találkozni.

Kimentünk a kis bőröndjeinkkel, némi élelemmel az állomásra. Ott ismét édesanyám érdeklődött a poggyászaik iránt. Sajnos, a nagy zűrzavarban pontos felvilágosítást nem tudtak adni.

Lehetségesnek tartják, hogy a szerelvényről, amellyel ide érkeztünk, valahol lekapcsolták a teherszállítmányt; mert most az emberek mentése volt a legfontosabb. A szolgálatban levő tisztviselőnek Anyukám otthagya a leendő pontos címünket azzal a kéréssel, ha megtalálják, irányítsák utánunk.

Szomorúan vettük tudomásul újabb veszteségeinket, nem sok reményünk maradt arra, hogy valaha is viszontlátjuk értékeinket. Most már az összes vagyonunk egy-egy kézi-poggyász, váltás fehérneművel és néhány aprósággal.

Zuhogott az eső, körben minden villogott a repülőktől, bombázástól. Az ágyúzás már nagyon közről hallatszott. Vajon kiérünk-e ebből a pokolból? A front szinte percről-percre közeledik. Megint abba a helyzetbe kerültünk, nem tudtuk, kiérünk-e a vonattal előbb, mint ahogy az ellenség beszabadul a városba? Este kilenc óra tájban szomorúan vettünk búcsút szeretteinktől. Még éjfélkor is az állomáson állt a vonatunk.

Szeptember 26-án talán két óra lehetett éjjel után, amikor végre elindul a vonat. Marhaszállító vagon a lakosztályunk, amit én igazi „Luxus-lakosztálynak” neveztem. Kellemetlen hideg idő volt, helyenként beesett az eső. Legmelegebb holmim a tavaszikabátom, abban dideregtem.

Mindnyájan nagyon fáztunk. Berettyóújfaluban sebesült katonák szálltak be hozzánk, akik szintén Váradról indultak. Úgy eresztették el őket, menjenek, ki merre lát! Később többen új helyet kerestek maguknak.

Mi is átköltöztünk a postakocsiba, amely újságokkal volt megrakva. Abból készítettünk fekhelyet, ott aludtunk. A katonák olyan kedvesek voltak, hogy takarókkal, köpenyeikkel takargattak bennünket. Megállapítottuk, hogy a legpuhább derékalj a „Vasárnapi újság” és a „Függetlenség”, ezért én azokon helyezkedtem el.

Sokáig kellett vesztegelniük az állomásokon. Sötétedéskor megágyaztunk és lefeküdtünk. Éjjel indult a vonatunk és ma, szeptember 27-én Karcagig jutottunk. Az állomáson levő kútnál mosakodtunk. Langyos artézi víz jött belőle.

Az állomáson közlekedők megcsodáltak bennünket, mintha a holdról pottyantunk volna ide, mosakodni, a kút mellé. Itt is sokáig állt a szerelvény.

Aggódunk, hogy nem lesz elég az útravalónk, mert Váradon az utolsó nap nem sütöttek kenyeret. Előre mi sem tudtuk, mikor kell újból indulnunk. Jónak láttuk, ha valami élelem után nézünk a környéken. Így aztán az útitársakkal szalonnáért cseréltünk kenyeret.

Megtudtuk, hogy Váradról a csendőrök is ezen a vonaton utaztak egy százados vezetésével. Anyukám felkereste, bemutatkozás után Anyuka, mint főhadnagy feleség elmondta, hogy állunk. Tőle is vásároltunk kenyeret és szalonnát (5 pengőért, a forma kedvéért, mondta). Én nem sokat törődtem az üzletkötéssel.

Utunk további része hasonlóan telt, lassan, nehezen. Néhol 2-3 napig vesztegeltünk, a szerelvényt többször áttolták mellékvágányra, legközelebb Fegyverneken, ahol három napig kellett időznünk.

Megint másik vagonba költöztünk, ahol postások laktak. Egy helyes fiatal párral kerültünk „társbérletbe”. Másik útitársunk, Magdus, szörnyen ideges volt. Ki volt festve mindig, mint egy bohóc. Ahol megállt a vonat, beszerző körútra indultunk.

Aztán lassan már mindennel el voltunk látva, a férfiak még kis kályhát is szereztek, a kályhacső konzervdobozokból volt összetákolva. Fegyverneken egyik házaspár elment egy német szekérrel.

Szajolnál fényképeket készítettünk, egyet a vonat végén, egyet pedig a másik szerelvényen. Napokig haladtunk, de lassan, különösebb esemény nélkül. Már október 2-át írtuk. A százados megbeszélésre hívott Anyukámmal együtt. Csodálkoztam, miért.

Azzal kezdte: Szeretné, ha „atyai” gondviselő szárnyai alá kerülnénk. Felajánlotta, költözzünk át a szállítmányába. Ott kényelmesebb körülmények fogadnak és gyorsabban fogunk haladni, mert katonai szerelvénynek számít. Átrendezkedtünk egy üres fülkébe. Velünk jött két tanítónő és két postás. Kicsit jobb társaságban voltunk az eddiginél. A „lakás” is jobb, melegebb volt, tisztább a levegő. Nem fáztam már éjjel sem, mert a százados kölcsönzött egy jó meleg takarót (később tudtam meg, hogy sajátját adta ide). Tehát megfelelő „felügyelet” mellett új „vagonlakásba” kerültünk.

1944. október 4. szerda. Szentes és Csongrád között, Tiszaöldváron keltünk át a Tisza-hídon. De csak sorban: Tiszaöldváról átmentünk Homokra, szőlőt vásárolni. Kedves kis falu, szinte a szőlőskertek közé építve. Két szatyor szőlőt vettem. Milyen finom. Egész úton zuhogott az eső, bőrig áztunk. Még szerencse, hogy nadrágba bújtam. A fejemre papírcsákót készítettem. Hintón jöttünk vissza.

Minden délután hosszasan sétálgattunk a síneken, még sötétedéskor is ott beszélgettünk. Tiszta, hideg idő volt, derült, kék ég, ragyogó napsütés. Fényképeket készítettünk.

Aztán sétáltunk, még nevetgélünk is. Talán jobb is volt így, túltettük magunkat szomorú helyzetünkön, mert ha az ember ilyenkor a sorsára gondol, s eszébe jut, hogy hol az otthona, akkor nem jó semmi, és minden csak fáj!

Felkerestük a szerelvény vasutas kísérőit megérdeklődni, meddig állunk itt. Aztán Szentesre mentünk vásárolni, megint esett az eső. Nagyon szép, rendezett kis város, tele szép virágokkal. Egy szatyorral piros almát, és paprikát vásároltunk. Visszafelé a százados, azzal ijesztgetett engem, hogy már elment a vonat! Már csak ez hiányozna!

Hiába minden, ha menekülünk is, azért szép a természet, süt a Nap, mi sétálni indulunk a vonat körül. Először végimentünk a vonat elején, egy lépcsőn megpihentünk, majd átmásztunk a túlsó oldalra. Onnan is szép volt a kilátás. Most már végre napok óta nem halljuk a háború zaját, csend van körülöttünk, mintha nem is lagnának a közelben emberek. Nem messze egy erdő tarkállik gyönyörű színes lombjaival. Mi meg békésen sétálgatunk, mintha minden a világon a legnagyobb rendben volna.

Vonatunk mostanában elég jól hald. Bár nappal sokat álldogálunk, de éjszakánként rendes ütemben megyünk előre, közeledünk célunk felé.

Séta közben azt mondta egyik útitársunk: kár, hogy az út ilyen rövid volt. (Még hogy rövid! – gondoltam magamban – Lassan egy hónapja, hogy elindultunk Marosvásárhelyről!)

Társasággal egy vendéglőbe mentünk, búcsúestet rendeztünk, ahol még zene is szólt. Visszafelé egy bódében fasírozottat sütöttek a szabadban, vettünk belőle vacsorára. Olyan jólesett a sok száraz étel után, hogy még most is érzem finom ízeit. Többen meglátogattak a „szobánkban”.

Kellemes langyos este volt, a vagon ajtajában az egész társaság bús magyar nótákat énekelt, eldaloltuk az Erdélyi Himnusz és a többi ismert bús székely nótát, majd sokáig társalogtunk. A vasutasok arról tájékoztattak, hogy még az éjjel beérünk Budapestre. Csak úgy, ruhástól feküdtünk le, mert már mindent összecsomagoltunk.

Budapest, 1944. október 6. péntek. – ÓH, PEST, hogy látlak viszont!

A háború, a front félelmetes moraja utazásunk alatt majdnem végig kísért, kísértett bennünket.

Budapest, 1944. október 6. péntek. Szomorú gyászünnepünk hajnalán érkezünk Budapestre. Ezt a napot életem folyamán addig, és a későbbi időkben is, leginkább csak magamban sohasem mulasztottam el megünnepelni. De a mostani, többszörösen is gyászünnep számomra: Hősi halottaink mellett most félig lerombolt Csonka hazánkat, elsötétített, romos Fővárosunkat és Erdély ismételt elvesztését gyászolom...

Szomorú gyászünnep a mai, igazán szomorú. Reggel a Nyugatiban ébredtünk. Készülődtünk, útitársaink jöttek búcsúzni, többen a viszontlátás reményében, bár ebben egyikünk se bízott.

Hordárt vártunk, majd taxin mentünk át a Keletibe. Csomagjainkat beraktároztuk a ruhatárba.

Testvéreim kihasználták az alkalmat, elmentek megfürödni, megborotválkoztak, alig ismertünk rájuk, mikor visszatértek, úgy felfrissültek. Tisztálkodásra nekem már csak a Keleti pályaudvaron nyílt alkalmam. De az is jólesett.

Délután a bátyámmal elindultunk Pesten körülnézni. Átmentünk Budára, találkoztunk több marosvásárhelyi ismerőssel. Sokan jöttek el Erdélyből.

Leveleket írtam rokonoknak, ismerősöknek, postára adtam abban a reményben, hogy innen hamarabb megkapják. Bátyámmal moziba mentem.

A Rákóczi úton egy eszpresszóba is benéztünk. Olyan furcsa Pest, este, így elsötétítve. Éjjel volt egy riadó, szerencsére nem bombáztak sehol. Vonatunk csak reggel indul tovább, ezért még ma is „vagonlakókként” vonatban aludtunk.

Az utazásról, a vonatról, az egész menekülésről ez maradt meg bennem, mert ilyen utazásban sem előtte, se utána (hál' Istennek) nem volt részem. És mégis erre az útra, most, ilyen hosszú évek távlatában nosztalgiával, inkább kellemes, mint kellemetlen emlékekkel gondolok vissza, mert út közben, a bajban is, mindig találkoztam segítőkész emberekkel, ami akkor is, most is jóérzéssel tölti el a szívemet.

1. Ünnepek a családban

Kilencven év: 1925-2015 már szép idő

Aki elérte már ezt az időt, nem mozog oly könnyen, mint évekkel előtte. Ezért a családi tanács úgy döntött, hogy ezt a nevezetes évet, anyjuk születésnapját egy étteremben, ebéddel ünneplik meg; ők Budapesten laknak, autóbusszon érkeznek, itt pedig a lakásból taxival megy a társaság a tethelyre.

Kellemes meglepetés volt nekem, amikor leányom ezt tudomásomra hozta.

Korábban megtörtént, hogy lányom otthonában ünnepeltünk, vagy a lakásomon vendégeltem meg a családot, de nekem azt megszervezni, már szinte megoldhatatlan lett volna.

Közeledett a nagy nap, ők otthon, én itthon készülődtem. Már előző napokban egy kedves ismerőssémmel kiválasztottuk a ruhámat, amit majd felveszek a nevezetes napon. Fodrász jött előtte lévő napon, megígérte, hogy másnap reggel is eljön megfésülni, hogy a frizura rendben legyen.

Kétféle pogácsát és üdítőt, italt rendeltem, mert ebéd előtt a lakásomban volt a találkozó. Lányom a két unokámmal, és a nagyfiú kedvesével, egy lengyel fiatal hölgygel érkezett.

Mivel a legkisebb fiamat, Attilát nem tudjuk hazahozni, aki nekem nagyon hiányzott, de sajnos, korábbi események miatt ezzel számolni kellett. Én a nagy fiammal mentem, mert a fia családja Németországban él, ők most nem tudtak eljönni, telefonon köszöntöttek; hattagú társaság jött össze.

Kata lányom, rendezőként, még ebéd előtt személyesen elment a megrendelt tortáért és az ebédlőben is körülnézett, hogy minden simán menjen.

Megrendelte a taxit, mivel nekem a sok lépcső után még a közeli vendéglő is messze esik. Taxit rendelt, mert nekem már a közel is messze van a 85 lépcső után.

Rajtam kívül még hárman belefértek a taxiba; a vendéglőbe 12 óra után érkeztünk, lecibáltuk magunkról a meleg holmit.

Mindjárt ott volt a pincérnő, megmutatta a nagy asztalt és elfoglaltuk a helyünket, majd hozta az étlapokat, mindenki kedve szerint magának rendelt ebédet.

Közben folyt a beszélgetés és kattogtak a fényképezőgépek, amíg elkészültek az ebéddel. Én levest is rendeltem.

A leveses tálka csalóka volt, mert kicsinek nézett ki, végül annyi leves volt benne, hogy sem bírtam enni, mert finom és tartalmas volt. Nagy tálakban kaptuk a második fogást. Azt talán senki sem bírta megenni, hoztak edénykéket, amiben haza lehetett hozni.

Jól éreztem magam, úgy láttam, a többiek is, mindnyájan.

Ebéd után ajándékokat osztogattak, én már otthon átadtam nekik a karácsonyi ajándékot. Ötletes meglepetést szereztek vele. Náluk van az a nagyméretű bekötött Életregényem, nem a végleges, abból emeltek ki rövid részleteket, odaillő fényképeket rólam és minden családtag látható az ajándék

Életregényben: szüleim, középiskolás-kori fényképek, három testvérem, a kis családom különböző korban, Attila cicával, a városháza, ahol sokáig dolgoztam, korabeli kép a leánykollégiumról, a következő bejegyzéssel: „1973. Túszejtés a Balassagyarmati leánykollégiumban, az egész várost ez tartja lázban!

Az esetet regényben írtam meg, amely miatt szinte évenként több televízióból felkeresnek interjút kérni az esetről. Külön a leszármazottaim családtagjairól képek vannak benne, Attila rajzai, minden rövidítve, ügyesen benne van a magyar határ megnyitása és a rendszerváltás helyi eseményei. Ezeken felül itt szerepelnek az én- és a saját cicáinak fényképei, a NAGY FINTA TALÁLKOZÓ⁵⁰ sem hiányzik belőle, mindenhol található rövid szöveg.

Ez egy A/4-es nagy mappa, borítóján a cím: Életem regénye – képekben, középen egy ifjúkori középiskolai-sapkás fényképpemmel. Tetszett, az egész, különösen az, hogy a kötet végén Emese unokám verse foglal helyet, mégpedig József Attila – és az én versem után írta:

Hatás Emese: A Te születésnapodra
(Ihlette: József Attila és Finta Kata verse)

90 éves lettél,
meglepetés, e költemény,
jubi-leum

Kis ajándék, mellyel meglepünk,
egy étterembe elmegyünk,
együtt – a család

90 éved elszelelt, de ráncod
valahogy nem sok lett,
hogyan – hogyan!

⁵⁰ Telkibányán, 2005. augusztus 26-27-28.

Átrepültél sok éven,
háborún és nehézségen,
kincs az, mindaz!

Egyet még akkor sem feledtél,
a nevetés gyógyító erejét,
Hip-hipp – hurrá!

Jöttek nektek emberek,
rokonok és szerettek,
erre – merre?

Itt van ez a kis család,
olykor-olykor kishibás,
de Tied – szeret!

Lettél igaz oktató!
Nem csak klaviatúrakoptató!
Anya – Nagyanya – Nem banya!

Nőnek lenni ne feledd,
a legnemesebb cselekedet!
erőt-nyerő!

Évtizedek repülnek,
saját történelem-könyvedet
Te majd megírod!

Könyveiden át
egy élet rajzolódik át,
örök-emlék!

Olvass, írd és nevéssél,
mert ebben áll az öröklét,
míg Világ a Világ!

Így végére maradt hát
az apropó nagymamám:
Boldog szüli-napot kívánok!

Üvegerdő... Salgótarján, 1948. november 17. szerda

A napokban nagy puha hó lepte el a környéket. Sajnos, nem maradt meg, olvadni kezdett. Közben a levegő lehűlt és a lecsöppenő víz-szemecskék ráfagytak a fák ágaira, a kerítésekre.

Olyan szép a környék, mintha csillogó üveggel lenne bevonva minden, a ház körüli kiskert, az ablakomból látható park fái, a bokrok, háztetők. Olyan, mint egy üvegerdő – üvegváros – meseváros...

Így indultam el otthonról, közben benéztem a templomba – reggeli imára, – majd siettem az irodába.

-

V-betűs- írások következnek! Vakáció háború árnyékában, 1

Regényrészlet Finta Kata naplójából

MAROSVÁSÁRHELY, 1943. DECEMBER 24. Az iskolai év különös volt, jóval később kezdődött, mint addig. Októberben még szüretre jártunk vidéki osztálytársakhoz, szórakoztunk, vidámak voltunk, nem gondoltunk arra, hogy a világban, és nem messze határainktól, már dúl a világháború.

A december már rengeteg tanulással telt. Tanáraink be akarják hozni az időt, hajtanak bennünket, minden tudást belénk akarnak gyömöszölni. Alig győzzük, egymás után íratják velünk a dolgozatokat, sorra feleltetnek. Észre se vettem, megint itt van karácsony, a legszebb ünnepünk.

Apámat még tavasszal behívták katonai szolgálatra, Szászrégenben állomásoznak. Eddig Karácsony ünnepén mindig együtt volt a család, boldogok voltunk. És most? Az arcokon szomorú mosoly. Mindenki jót vár, de valamit titokban tart. Rossz érzés vesz rajtunk erőt. Mi lesz ezután, mi lesz jövő karácsonykor? Félünk a jövőtől, pedig finom falatoktól roskadozik az ünnepi asztal: kalács, sütemény, ajándékok a karácsonyfa alatt... és mégis... Mi ez? Miért gondolok most ilyenekre, Kisjézus születésnapján? Nem tudom... Elszorul a szívem, nézem a karácsonyfát. Miért nem tudok felszabadultan örülni? Apámra, rokonainkra, tanárnőimre gondolok... Vajon ők gondolnak-e ránk? Talán jobb volna, ha ki tudnám verni fejemből ezeket a kellemetlen gondolatokat.

Vége a tanévnek! Amilyen rövid volt az iskolai év, olyan hosszú vakáció következett. Beteljesedett, amitől féltünk, amiért annyira kellett hajtanunk, egész iskolaév alatt szinte rohamléptekben vettük át a tananyagot.

Március 31. péntek. Igen. Vége a tanévnek, de most, ennek a vakációnak nem tudunk örülni. Minden lány arcán különös borongós-félelem ül. Érezzük, hogy *a háború jeges keze fojtogat bennünket.* Holnap délután négyre még be kell mennünk az iskolába. Az osztályterem már kong az ürességtől. Furcsa valami facsarja a szívemet. Olyan rossz nézni a kiürített termet, pedig nemes célra adjuk át, *kórháznak fogják berendezni.*

Április 1. szombat. Szomorú, bágyadt napsugár kandikál be az ablakon. Az égen nyomasztóan sötét fellegek gyülekeznek, mintha háborúba indulnának. Nekünk ma még iskolába kell mennünk? Igen! Ma, utoljára!

Út közben velünk szemben egy végeláthatatlan hosszú csapat közeleg, rozzant zenekar kíséretében, bús melódiákat játszva, asszonyok, gyermekek sírnak, kapaszkodnak a családfő, testvér, szerető férj vagy feleség karjába. Hova mennek? Ki tudná megmondani?

Az iskolában a diri különböző rendeleteket ad ki. Osztályfőnökünk a gépíróteremben tanácsokkal lát el bennünket. Aztán leosztályozza a társaságot. De megint mi ez? Sziréna... le a pincébe! Ott adtuk át a tanárnőknek ajándékunkat, kis rózsafüzért. Úgy örültek neki! Mindenki készülődik, vidéki osztálytársaim az utolsó vonattal utaznak haza.

Iskolából hazajövet az úton még mindig mennek, csak mennek a katonák, autók, szekerek, asszonysírás zaja vegyül a zürzavarba.

Olyan zavart a csendes város, mint egy megbolydult méhkas. Csak mennek, mennek az emberek, de hova?

Védeni a hazát, minket védeni? Szent kötelesség! Így tanították nekünk. Ne sírjatok, asszonyok, anyák! Szeretteitek hősök, akár élnek, akár halnak.

Április 3. hétfő. Anyukával az iskola előtt elhaladva osztályfőnöknőnk: Ferike, a tanterem ablakából meglátott bennünket, behívott, beszélni akart velem. A vakáció idejére állást tartogat számomra. Ismerősének már említette, hogy küld hozzá valakit, akiért kezességet vállal minden tekintetben. Hízott a májam! Hiába, Fricike jó osztályfőnök, szeret engem.

Hosszú vakáció. Már amikor gyorsan és váratlanul befejezték az évet, sejtettük, hogy ennek komoly oka lehet. Azt se tudom, mivel fogom eltölteni a hosszú hónapokat.

Körülöttünk már dúlt a háború, de mi a vakáció alatt jól éreztük magunkat. Mégis, nyugodtan leírhatom, ez volt 17 éves korom gyönyörű vakációja, életem legszebb nyara! Igaz, itt-ott a háború szele megérintett, nyugtalanított, de nem sokat foglalkoztunk vele. Gusztí bátyám írogat a frontról, minden levele ajándékot jelent a családnak.

A diákokat egy hónapra beosztották *honvédelmi szolgálatra*. Én is egy hónapig irodai munkát végeztem a katonai parancsnokságon. Viszont a kamarai állást nem vállaltam el, inkább beálltam Júliához (ügyvéd) titkárnőnek, délelőtt kilenc órától délután egyig dolgozom. Javamra vált ez az idő; gyakoroltam a gép- és gyorsírást, sok jogi témába belekukkantottam. Együtt jártunk bírósági tárgyalásokra, munka közben többször átváltottunk német nyelvre. Ki tudja, talán majd még hasznát vehetem?

Időnként jöttek a levelek Dunántúlról. Ezek felüdítettek, vágyat oltottak belém egy szebb, boldogabb élet után. László mindig komolyan, megfontoltan ír, ami leánykérésnek is beillik. A délutánokat a sportpályán, vagy a Maroson töltöm. Szeretek evezni, nézni a gyönyörű vidéket, a folyó nyugodt vizét, vagy a szélről felkavart hullámokat. Kétoldalt a part teli kis rejtekhellyel, nádasokkal, a sziget virágokkal.

Osztálytársaimmal és társasággal járok a folyó holtágára. Volt, mikor viharban Maros-szentannáig eveztünk le a folyón. Az idén már koratavaszon megkezdtük a vízi életet, még hideg volt, gyakran kabátban eveztünk.

Egy alkalommal, Ildivel ketten ültünk egypárevezős csónakban. Alig értünk át a híd alatt, a gátnál, a part felől nevetések közt felénk úsznak holmi „egyenfürdőruhás”, jóképű fickók. A fele se tréfa, gondoltuk. Nem volt kormány a csónakunknak, nem tudtunk másfelé fordulni. Odaértek hozzánk... Barátságosan köszöntenek – németül. Ildivel egymásra nézünk, s mivel jókedvünk volt, elneveltük magunkat. De egy szót se szóltunk, továbbbeveztünk.

Gyakran kijártam a sportpályára, engem is bevettek a kézilabda csapatba. Vereséget szenvedtünk a sepsiszentgyörgyi diákcsoporttól, meg a békéscsabaiaktól, de a bajnoki mérkőzést Csíkszeredán mi nyertük meg. Ünnepséget rendeztek tiszteletünkre, székelyruhában táncoltunk, nagy sikert arattunk.

1944. június 4. vasárnap. Izgalommal vártuk a sportbemutató napját: Elkészült a szöttes ruhám, melynek anyagát kedves nagyanyám küldte. A kötény hímzését tegnap fejeztem be.

Délelőtt a gyönyörű Városháza előtti téren ünnepséggel kezdődött a nap. – Délután a sportbemutató következett. Távugrásból érmet nyertem. Kucika remek súlydobó. Ki hitte volna eddig?

Fricike is itt volt, velünk együtt izgult. Szüleim a tribünről nézik a bemutatót. Legszebb szám a miénk: Nagy kört alkotva, mind székely szöttes ruhában pompázva táncolunk. Olyan, mint egy virágcsokor a színes lánycsapat. Zsozsó a párom. Nem volt hiábavaló a sok próba, jól sikerült. Olyan aranyosak voltak a kicsik. Mennyit bajlódtam velük, de megérte. Kifelé jövet utunkat elállva, végig tapsoltak bennünket.

Nyár végén nagyanyámék Páván már nagyon vártak. Még egy felejthetetlen hónapot náluk tölthettem. Az utána következő időszakot már nem lehet gondtalan diákéletnek mondani, mivel a front feltartóztathatatlanul közeledett az országhatárhoz.

Páva, 1944. augusztus 23. Vége a nyárnak, vége a vidám vakációnak! Táviratot kaptam otthonról: „Kata azonnal induljon haza!”

Mi történt otthon? Elsírtam magam. Gyors csomagolás, másnap reggel búcsút vettem a rokonoktól. Szegény nagyanyám! Azt mondta: Katakám, utoljára látlak! Szomorúan búcsúzkodtunk. Valóban úgy éreztük mindnyájan, hogy veszélyes idők következnek.

Borús, hideg hajnalon Ilus néni lovas-kocsival kísért az állomásra. Sok utas várakozott a vonat indulására. Minden szokatlan és nyomasztó volt.

Megtudtuk, hogy Romániában éjjel árulás történt: *Yassinál átálltak a szovjet csapatokhoz.* Ilus néném nagyon aggódott, hogy fogok hazaérkezni?

Mi lesz, ha a vasútvonal valamelyik szakasza átkerül a frontvonalra? Akkor se itt, se otthon nem leszek. Tanácsokkal látott el, ha valami nem várt esemény történne út közben. Ajánlotta, hogy bármelyik katolikus plébániánál kérjek segítséget.

Marosvásárhely, 1944. augusztus 24. Ezeket a sorokat már itthon rovom a naplóba. Hirtelen minden megváltozott. A vonaton az utasok olyan furcsán viselkedtek. Mindenki a politikai helyzettel foglalkozott. A körülöttem ülők valamennyien telefon- vagy távirati értesítésre indultak haza. Egy kedves tanárnő volt az útitársam, Szeged mellett lakik. Kézdivásárhelyen, a Székelyföldön járt, katona férjét látogatni. Egy fiatal tanító Kolozsvárra igyekezett.

Otthon izgalommal vártak. Félték, hátha nem indulok azonnal. Szerencsére semmi baj nem történt utazás közben, fontos, hogy itthon, szeretteimmel együtt lehetek. Meglepetéssel fogadtak: Már az új házban lakunk, közel a nagyállomáshoz (*Huszár u. 4.*). Tágas, kényelmes lakás, nagyobb, mint az Emke utcai volt.

Nagy verandáról nyílik a hall, külön-külön kis előszobákkal. Az ebédlőt már berendezték: a fekete ebédlőbútor itt érvényesül igazán. A régi lakásban zsúfoltnak hatott. A függönyöket és a nagy szőnyeget nem tettük helyére. Ki tudja, nem kell-e hirtelen menekülnünk, akkor jobb, ha becsomagolva maradnak. Itt külön szobája van mindnyájunknak, a szülőké a legnagyobb, enyém a legkisebb, a fiúké közepes. Az én szobámba még több bútor van bezsúfolva.

Tervezgetek, a kerítés mellé majd bokrokat, virágokat telepítünk tavasszal és befuttatjuk, ami kicsit elzár bennünket a kíváncsi szemek elől. Velünk költözött Hófehérke és a fekete Krampusz-cica. Remélem, megszokják az új otthont. Egyszer (még az Emke utcában), velük együtt nézegettem ki az ablakon, mikor megállt előttünk egy hintó. Jól öltözött hölgy szállt ki belőle, arra kért, engedjem meg, hogy megsimogassa a cicákat. Azt mondta, már többször járt erre és nagyon tetszett neki a fehér-fekete cicapáros.

Megkérdezte tőlem: eladnám-e neki a cicákat? Furcsán nézhettem rá, mert elnézést kért, és elbúcsúzott. A hintóról eléje siető fogatos grófnőnek szólította. Ha akkor tudjuk, hogy hirtelen kell majd elhagynunk otthonunkat, jobb lett volna a cicáimat odaajándékozni a kedves látogatónak.

Több macska és kutya lett gazdátlan a környéken, mert az elhurcolt zsidó családok állatai árván maradtak. A mi macska-családunk is megsaporodott, három cirmos cica otthonra lett nálunk.

Szeptember elején már egyre gyakrabban szól a sziréna, nyugtalanítanak a sorozatos légiriadók. Alig lehet kimozdulni a lakásból. Ennek ellenére rendszeresen járok zongora-órákra. Legtöbbször nem várakozom autóbuszra, gyalog megyek. Általában sikerül kifogni egy-egy légiriadót. Ennek köszönhetően már megismertem a város több óvóhelyét. Egy alkalommal Say alezredeshez kellett mennem a katonai parancsnokságra. Felesége, Erzsike néni már elutazott Sopronba.

Eltört a lába és ki tudja, ha netán gyorsan kell elhagyni a várost, a bepólyált lábával gondot jelentett volna utazás. Say egy gyönyörű őszirózsacsokorral kedveskedett nekem.

Hazafelé elmélázva ballagtam, miközben az úttesten romániai szász menekültekből álló oszlop haladt, legalább két órája mennek, csak mennek szekerekkel és gyalog, végeláthatatlan, tömött sorokban. Szegényeknek el kellett hagyniuk otthonukat; egész életük munkájával, verejtékével megszerzett javaikat hátrahagyva, kevés holmijukkal menekülnek, de hova, a bizonytalanságba?

Miért?

Ez a háború! Az embereket sújtó, kegyetlen háború, amit emberek találnak ki!

De miért? Milyen emberek ezek?

Ilyen gondolatokba mélyedve jutottam el a Fő-tér forgatagán túl, a Városházát megkerülve, kiértem a hazavezető útra. Repülőgépek zajára lettem figyelmes.

Ez már nem újdonság, megszoktuk, hogy állandóan a fejünk felett keringenek hol szövetséges, hol ellenséges repülőrajok. Én is megálltam.

A Poklos-patak hídján kezdtem számolni, hány gép van fenn a levegőben: 1, 2, 3... 13! Nem vagyok babonás, de ezt a számot nem szeretem. Mások is megálltak, nézték, számolták. Kisdiákok az úttest közepén körbeállva mutogattak fölfelé:

– Nézd: „V” alakba fejlődnek!

– Mi ez? Repülőgép-bemutató?

Megint kiabálnak: – Ni! Az első gép hogy előresiet!

– Aha! Valamit dob a gépből, és máris hangos, *bumm*, rázta meg a levegőt. Ez nem bemutató, hanem bombázás! Mindenki rohant óvóhelyet keresni. Hü, hogy ropogott, mert alacsonyan szállva, géppuskáztak a gépekből. Az óvóhelyre érve eszembe jutott, hogy családkunk minden tagja szanaszét van a városban. Bandi a Maroson, a gátnál fürdik.

Pista Lacihoz ment, csak Anyukám van otthon, ő meg miattunk izgul.

Szegény szászok út közben hová tudnak elbújni? Sehova! Most érhettek ki a városból, az országúton éri őket a bombázás. Később megtudtuk, hogy valóban, őket, a szerencsétlen földönfutókat bombázták és géppuskázták a nyílt terepen. Rengeteg halott... ember és állat lett a bombázás áldozata.

Családunkban is történt egy majdnem tragikus eset. A szász menekültek épp’ akkor haladtak el az országúton, amikor a bombázás történt, ott, ahol Bandi öcsém fürdött a Marosban. Ki tudja, akarva vagy véletlenül, de oda is jutott a lövedékekből, és Bandi szeme a légnyomástól megsérült. Azonnal kórházba került, egyik szeme maradandóan károsodott.

A zavaros helyzet ellenére is talán a csodában reménykedve rendezgettük új otthonunkat, arra gondolva, hogy talán mégis maradhatunk. Sajnos, mindez hiú reménynek bizonyult.

Szeptember 7. csütörtök. A Városházán polgári személylapot akartam kérni. Keresem a 46-os szobát, zárva találtam! Érdeklődöm a másik szobában.

– Kérem, tessék Szombathelyen keresni!

– Köszönöm, és arra gondolok, ha már a hivatalokat költöztetik, nagy baj lehet.

Pénteken Pityu a tanítóképzőben megkapta a képesítőt, meg akarják ünnepelni a nevezetes napot. Öt fiú, Pityu bátyám osztálytársai lesznek ott, engem, Mezei Manyikával meghívtak egy flekken-vacsorára a Ritz-pincébe. Flekken ugyan nem volt, helyette Tordai-pecsenyét vacsoráztunk, utána finom, félédes pezsgőt ittunk, amittől megjött a kedvünk.

Dalolgattunk és táncoltunk. A fiúk óriási piros szegfűcsokorral kedveskedtek. Jól éreztük magunkat, de gondolataim messze kalandoztak, azokhoz, akik távol vannak ugyan tőlem, de szívemben hordom őket. Tizenegy óra után mentünk haza.

Szép volt ez az este, az utolsó vacsora Marosvásárhelyen, amit baráti társaságban töltöttünk. Csodálatos, hogy ma nem volt légiriadó a megszokott időben. Talán azért, hogy az esténk zavartalan legyen...

Szombatra virradóan alig aludtunk, mert egész éjjel repülőgépek zúgtak fölöttünk, közelről hallottuk az ágyúdörgést, a front félelmetes moráját.

Borzasztó a felfordulás az utcákon, civilek és katonák járműveken és gyalog: magyarok, németek, hadifelszereléseket szállítanak, költöztetik a kórházakat. Az utakon nem lehet átjutni.

Eldőlt a sorsunk: nem várjuk be a frontot, *holnap útra kelünk* a csonka hazába. Ki tudja, mi lesz Erdély sorsa a háború után? Ott kell hagynunk a barátságos, meleg otthonunkat, kedves városunkat.

Marosvásárhely, 1944. szeptember 10. vasárnap. Utolsó nap a városban, életem legszebb nyarának végén. Éjszaka nem aludtunk. Mi lesz velem? Hová tűnnek reményeim? Hová jutunk ebben a vérzivataros időben? Megkegyelmez-e a háború életünknek? Istenem!

Miért van mindez? Olyan jól indult családunk sorsa, együtt volt családunk, jól éreztük magunkat kényelmes otthonunkban. Talán örökre búcsút kell vennünk mindentől? Miért kell ismét elszakadnunk a nagyszülőktől, rokonainktól?

Ebéd alatt senki se szólt, tudtuk, hogy mindenki arra gondol: mikor fogunk megint újra terített asztalnál együtt ebédelni? Egyikünknek sem esett jól az étel.

Még egyszer körbejártam a szobákat, tekintetemmel végigsimogatva a megszokott tárgyakat. Az ebédlőszoba nagy kandallóján az óriási szegfűcsokor piroslott, a péntek esti emlék. Elszorult a szívem Mindent itthagyni? Mi lesz velünk?

Az utolsó személyvonat ebéd után indul. Az utcánkban mindenki az állomás felé tart! Mi is összepakoltunk, búcsúzkodtunk a nálunk lakó osztálytársaimtól, akik szintén csomagolnak. Róza néni sír (ő segített anyukámnak a háztartásban), megtudta, hogy elmegyünk.

Mi lesz vele? Egy darabig még biztosan ügyelhet a házra, az itt maradt holmira. Ki tudja, meddig teheti? Nem fogják-e vandálok szét dúlni mindenünket, őt meg kirakják valahová. Mi lesz az árván maradt kiscicáimmal? Lelkére kötöttem Róza néninek, hogy gondoskodjon róluk.

Apukám tartalékos tisztként egy leventekorú csoportot menekít Nyugatra, elkísért bennünket az állomásra; a szerelvény már bent állt, rengeteg embertömeg várakozik. Közbenjárásával kaptunk egy háromszemélyes tisztí fülkét. Lassan teltek a kocsik. Ember-ember hátán mindenütt, már kilencen szorongtunk a fülkében (mint a szardíniásdobozban a halak). Se állni, se leülni nem lehetett.

Indulás előtt egy órával megszólalt a sziréna... Az emberek a közeli dombra menekültek.

Zuhog, az eső, pizok, sár mindenütt.

Megjelentek a repülőgépek, de nem bombáztak. Lefújták a riadót, mindenki elfoglalta a helyét. Fél óra múlva megint riadó! Zűr-zavar mindenütt, de elindították a szerelvényt. Még ki se értünk a városból, megint megszólaltak a szirénák. A vonat ablakából elmerengve néztem a várost, a Marost, a víkendtelepet, ahol olyan sok kellemes órát töltöttünk, fürödtünk, csónakáztunk. Most senki nincs arrafelé. Mindenki mással van elfoglalva. Mindenki rohan, csomagol.

Így keltünk útra Nagyvárad felé, mert még élt bennünk a remény szikrája, hátha visszatérhetünk onnan Marosvásárhelyre.

Ezért szüleim a személypoggyásunkat Nagyváradra irányítottuk.

Így végződött a szép nyár, a hosszú vakáció. Csúf esős, borús időben, szomorú szívvel mentünk az állomásra, ahol hihetetlen tömegben, három légiriadó után indult el a legutolsó civileket szállító szerelvény, hogy elvigye utasait a bizonytalan jövőbe...

Vakáció háború árnyékában 2.

Regényrészlet

MAROSVÁSÁRHELY, 1943. DECEMBER 24. Egész iskolai évünk különös volt, jóval később kezdődött, mint máskor. Októberben még szüretre jártunk vidéki osztálytársaikhoz, remekül éreztük magunkat. Szórakoztunk, vidámak voltunk, nem gondoltunk arra, hogy a világban, nem messze tőlünk már dúl a háború.

December rengeteg tanulással telt. Tanáraink be akarják hozni az időt, hajtának bennünket, minden tudást belénk akarnak gyömszőlni.

Alig győzzük, egymás után íratják velünk a dolgozatokat, sorra feleltetnek. Istenem! Észre se vettem, közben megint eljött legszebb ünnepünk, a Karácsony!

Apámat még tavasszal behívták katonai szolgálatra, Szászrégenben állomásoznak. Anyukámmal kísértük el. Úgy volt, hogy ünnepekre hazajöhet, még sincs közöttünk. Hiányzik, mert nem ünnepelhet velünk. Eddig Kisjézus születésnapján mind együtt volt a család, boldogok, felszabadultak voltunk. És most? Az arcokon szomorú mosoly. Mindenki jót akar, de senki sem mondja ki!

Rossz érzés vett rajtunk erőt, nem jó arra gondolni, mi lesz ezután, mi lesz jövő karácsonykor? Félünk a jövőtől, pedig finom falatoktól roskadozik a szépen terített asztal: kalács, sütemények, és ajándék a fenyőfa alatt.

Talán megéljük, hogy csak gondolunk majd a jólétre, a nyugalomra? Mi ez? Miért gondolok most ilyenekre, Kisjézus születésnapján? Nem tudom.

Elszorul a szívem, nézem a felékesített fenyőfát. Miért nem tudok felszabadultan örülni? Apámra, Ferike tanárnőre és Madárkára (tornatanárnőre) gondolok. Vajon ők gondolnak-e ránk? Talán jobb volna, ha kiveném fejemből ezeket a kellemetlen gondolatokat.

(Utólagos bejegyzés: Valóban előérzet volt. A következő karácsonyt már menekültként, a front borzalmait átélve töltöttük édes otthonunktól és szeretteinktől távol.)

Amilyen rövid volt az iskolai év, olyan hosszú vakáció következett. Vége a tanévnek! – Beteljesedett, amitől féltünk, amiért annyira kellett hajtaniuk, egész iskolaév alatt szinte rohamléptekben vettük át a tananyagot. Íme, naplóm ezzel kapcsolatos része:

1944. március 31. péntek. – Vége a tanévnek, de most, ennek a vakációnak nem tudunk örülni. Minden lány arcán különös borongós-félelem ül. Érezzük, hogy a háború jeges keze fojtogat bennünket. Holnap délután még be kell mennünk az iskolába. Az osztályterem már üresen kong. Furcsa valami facsarja a szívemet. Olyan rossz nézni a kiürített termet, pedig nemes célra adjuk át, kórháznak fogják berendezni.

Április 1. szombat. – Szomorú, bágyadt napsugár kandikál be az ablakon. Az égen nyomasztóan sötét fellegek gyülekeznek, mintha azok is háborúba indulnának. Nekünk még ma iskolába kell mennünk? Ma, utoljára!

Út közben velünk szemben, egy se vége, se hossza csapat közeleg, egy rozszant zenekar bús melódiákat játszva kíséri. Asszonyok, gyermekek sírnak, kapaszkodnak a családfő, testvér, szerető férj vagy feleség karjába. Hová mennek? Ki tudná megmondani?

Az iskolában a diri különböző rendeleteket ad ki. Osztályfőnökiünk behív a gépíróterembe, tanácsokkal lát el bennünket. Aztán leosztályozza a társaságot.

De megint mi ez? Sziréna... le a pincébe! Ott adtuk át „Édes-néninek” és Kucikának az ajándékot: kis rózsafüzért. Úgy örültek neki! Sokáig maradtunk még az iskolában. Klári is (aki nálunk lakott tanítási időben) készülődik, az utolsó vonattal utazik haza.

Iskolából hazajövet még mindig mennek, csak mennek az úton a katonák, az autók, szekerek, asszonyok sírás zaja vegyül a zűrzavarba. Olyan zavart a máskor vidám és csendes város, mint egy megbolydult méhkas. Ilyennek még sohasem láttam. Mennek, mennek, de hova tartanak? Védni a hazát, minket védeni? Szent kötelesség! Így tanították nekünk. Ne sírjatok, asszonyok, anyák! Szeretteitek hősök, akár élnek, akár halnak!

Április 3. hétfő. – Anyukával az iskola előtt elhaladva Ferike meglátott bennünket a tanterem ablakából, behívott, beszélni akart velem. A vakáció idejére állást tartogat számomra. Ismerősének, már említette, hogy valakit küld hozzá, akiért kezességet vállal minden tekintetben.

Hízott a májam! Hiába, Fricike jó osztályfőnök, szeret engem.

Hosszú vakáció. Gyorsan és váratlanul befejezték az évet. Akkor is meglepetéssel fogadtuk, mikor közölték velünk és sejtettük, hogy ennek komoly oka lehet. Azt se tudom, mivel fogom eltölteni az előttem álló hosszú hónapokat. Igaz, körülöttünk már dúlt a háború, de mi a hosszú vakáció alatt mégis jól éreztük magunkat.

Azt hiszem, nyugodtan leírhatom, hogy ez volt 17 éves korom gyönyörű vakációja, életem legszebb nyara! Igaz, itt-ott a háború szele megérintett, nyugtalanított, de nem sokat foglalkoztunk vele. Guszti bátyám írogat a frontról, minden lapja ajándékot jelent a családnak.

A diákokat egy-egy hónapra beosztották honvédelmi szolgálatra. Én is egy hónapig irodai munkát végeztem a katonai parancsnokságon. Viszont a kamarai állást nem vállaltam el, inkább beálltam Júliához (ügyvéd) titkárnőnek, délelőtt kilenc órától délután egyig dolgozom. Javamra vált ez az idő; gyakoroltam a gép- és gyorsírást, sok jogi témába belekukkanthattam. Együtt jártunk bírósági tárgyalásokra, munka közben többször átváltottunk német nyelvre.

Ki tudja, talán majd még hasznát vehetem?

Időnként jöttek a levelek Dunántúlról. Ezek felüdítettek, vágyat oltottak belém egy szebb, boldogabb élet után.

László mindig komolyan, megfontoltan ír, ami leánykérésnek is beillik. Délutánokat a sportpályán, vagy a Maroson töltöm. Nagyon szeretek evezni, húzni az evezőlapátokat, közben nézni a gyönyörű vidéket, a folyó nyugodt vizét, vagy a szélről felkavart hullámokat. Kétoldalt a part tele kis rejtekhelyekkel, nádasokkal, a sziget virágokkal.

Osztálytársaimmal és társasággal járok a folyó holtágára. Volt, amikor viharban Marosszentannáig eveztünk le a folyón. Az idén már koratavaszon megkezdtük a vízi életet, még hideg volt, gyakran kabátban eveztünk.

Egy alkalommal, Ildivel ketekben. Alig értünk át a híd nevetések közt felénk úsznak kók. A fele se tréfa, gondoltuk. kunknak, nem tudtunk másfelé rátságoosan köszöntenek, német zünk, s mivel jókedvünk volt, szót se szoltunk, továbbbevezpályára Kucival és Gabival. A nyár folyamán sepsiszentbékéscsabaiaktól vereséget szenCsíkszeredán mi nyertük meg.

ten ültünk egypárevezős csóalatt, a gátnál, a part felől nagy „egyenfördőruhás”, jóképű ficNem volt kormány a csónafordulni. Odaértek hozzánk, banyelven! Ildivel egymásra néelnevettük magunkat. De egytünk. Gyakran kijártam a sportBevettek a kézilabda csapatba. györgyi diákcsapattól, meg a vedtünk, de a bajnoki mérkőzést

Ünnepséget rendeztek tiszteletünkre, székelyruhában táncoltunk (50 pár) és nagy sikert arattunk. Kellemesek voltak a sport délutánok, szorgalmasan jártunk edzésekre és táncpróbákra.

Június 4. vasárnap. – Izgalommal vártuk a sportbemutató napját: Elkészült⁵¹ a szóttes ruhám, melynek anyagát kedves Nagymamám küldte. A kötény hímzését tegnap fejeztem be.

Délelőtt a gyönyörű Városháza előtti téren ünnepséggel kezdődött a nap. Kucival, Zsozsóval és Gabival voltam együtt. Délután kezdődött a sport-bemutató.

Távugrásból érmet nyertem. Kucika remek súlydobó. Ki hitte volna eddig? Fricike is itt volt, velünk együtt izgult. Szüleim a tribünről nézik a bemutatót. Mienk a legszebb szám. Nagy kört alkotva, mind székel szóttes ruhában pompázva táncoltunk. Olyan, mint egy hatalmas virágcsokor a színes lánycsapat. Zsozsó a párom. Nem volt hiábavaló a sok próba, jól sikerült. Olyan aranyosak voltak a kicsik. Mennyit bajlódtam velük, de megérte. Kifelé jövet utunkat elállva, végig tapsoltak bennünket.

⁵¹ A képen: Barátnők székel ruhában: 1944. jún. 11.

Nyár végén nagyanyámék Páván (Háromszék megye), már nagyon vártak. Még egy felejthetetlen hónapot náluk tölthettem.

Az utána következő időszak már nem gondtalan diákélet, mivel a front feltartóztathatatlanul közeledett az országhatárhoz. Ebben az időben is részletes naplót vezettem, abból idézek:

Páva, 1944. augusztus 23. Vége a nyárnak, a vidám vakációnak! Táviratot kaptam otthonról: „*Kata azonnal induljon haza!*”

Mi történt otthon? Elsírtam magam. Gyors csomagolás, másnap reggel búcsút vettem a rokonoktól. Szegény Nagymama! Azt mondta: Katakám, utoljára látlak! Szomorú búcsúzkodás volt. Valóban úgy éreztük mindnyájan, hogy veszélyes, komoly idők következnek.

Borús, hideg hajnalon lovas-kocsival indultunk Iluska nagynénémmel, az állomásra. Sok utas várakozott a vonat indulására. Minden olyan szokatlan és nyomasztó volt.

Ott tudtuk meg, hogy Romániában éjjel árulás történt: *Yassinál a románok visszavonultak*, átálltak a szovjet csapatokhoz. Ilus néném nagyon aggódott, hogy fogok hazaérkezni? Mi lesz, ha közben a vasútvonal valamelyik szakasza átkerül a frontvonalra?

Akkor aztán se itt, se otthon nem leszek. Igyekezett jó tanácsokkal ellátni, ha valami nem várt esemény történne út közben. Ajánlotta: nyugodtan menjek be bármelyik katolikus plébániára, és ott kérjek segítséget.

Marosvásárhely, 1944. augusztus 24. Ezeket a sorokat már itthon rovom a naplóba. Hirtelen minden megváltozott. A vonaton az utasok olyan furcsán viselkedtek. Mindenki a politikai helyzettel foglalkozott. A körülöttem ülők valamennyien telefon- vagy távirati értesítésre indultak haza. Egy kedves tanárnő volt az útitársam, Szeged mellett lakik. Kézdivásárhelyen, a Székelyföldön járt, katona férjét látogatni. Egy fiatal tanító Kolozsvárra igyekezett.

Otthon izgalommal várták érkezésem. Féltek, hogy mégsem fogok azonnal indulni. Szerencsére semmi baj nem történt utazás közben, fontos, hogy bármi történik, itthon, szeretteimmel együtt lehetek.

Nagy újdonsággal fogadtak: Már az új házban lakunk (*Huszar u. 4*). Tágas, kényelmes lakás, nagyobb, mint az Emke utcai. Nagy verandáról nyílik a tágas hall, külön-külön kis előszobákkal; egyik a szobákba vezet, másik a konyhába és mellékhelyiségekbe. Az ebédlőt már be is rendezték. A fekete ebédlőbútor, a nagyméretű székek itt érvényesülnek igazán. A régi lakásban kicsit zsúfoltnak hatott.

Az ablakokra a függönyöket és a nagy szőnyeget nem tettük helyére. Ki tudja, nem kell-e hirtelen menekülnünk, akkor jobb, ha becsomagolva maradnak. Itt külön szobája van mindnyájunknak, a szülőké a legnagyobb, enyém a legkisebb, a fiúké közepes, ők nincsenek mindig itthon.

Az én szobámba még be van zsúfolva a többi bútor. Tervezgetek, milyen virágot ültetünk majd a kertbe. A kerítéshez bokrokat, virágokat telepítünk és befuttatjuk, ami kicsit elzár bennünket a kíváncsi szemek elől. Velünk költözött Hófehérke és a fekete Krampusz-cica. Remélem, szeretni fogják az új otthont. Eddig a szomszédok, ismerősök kedvencei voltak.

Egy délután, a cicák társaságában nézegettem ki az ablakon (még az Emke utcában), mikor megállt előttünk egy hintó. Jól öltözött hölgy szállt ki belőle, odajött és arra kért, engedjem meg, hogy megsimogassa a cicákat. Azt mondta, már többször járt erre és nagyon tetszett neki a fehér-fekete cicapáros.

Kis idő múlva megkérdezte tőlem: *eladnám-e* neki a cicákat? Furcsán nézhettem rá, mert elnézést kért, és elbúcsúzott. A hintóról eléje siető fogatos grófnőnek szólította. Ha akkor tudtuk volna, hogy hirtelen kell majd elhagynunk otthonunkat, jobb lett volna szeretett cicáimat odaajándékozni a kedves látogatónak.

Sok macska és kutya lett gazdátlan a környéken, mert az elhurcolt zsidó családok állatai árván maradtak. A mi macska-családunk is megszáporodott, három cirmos cica otthonra lett nálunk.

Szeptember elején egyre gyakrabban szólt a sziréna – nyugtalanítottak a sorozatos *légiriadó-jelzések*. Alig lehet kimozdulni a lakásból.

Ennek ellenére rendszeresen jártam zongoraórákra, ami az új lakhelyüinktől messze esik. Legtöbbször nem váraкоztam autóbuszra, inkább gyalog megyek. Általában sikerül kifogni egy-egy légiriadót. Ennek köszönhetően már megismertem a város több óvóhelyét.

Egy alkalommal Say alezredeshez kellett mennem a katonai parancsnokságra. Felesége, Erzsike néni már elutazott Sopronba. Eltört a lába és ki tudja, ha netán gyorsan kell elhagynia a várost, a bepólyált lábával gondot jelentene az utazás. Say egy gyönyörű nagy őszirózsa-csokorral kedveskedett. Ekkor történt, hogy virágokkal a kezemben, elmélázva ballagtam hazafelé.

Az úttesten rengeteg, romániai szász menekültekből álló oszlop haladt, legalább két órája mennek, csak mennek szekerekkel és gyalog, végeláthatatlan, tömött sorokban.

Szegényeknek el kellett hagyniuk otthonukat, egész életük munkájával, verejtékével megszerzett javaikat hátrahagyva, kevés holmijukkal menekülnek, de hova mennek? Talán a bizonytalanság felé? Mindez miért van? Ez a háború! Az embereket sújtó, kegyetlen háború! Az értelmetlen, embertelen állapot, amit mégis emberek találnak ki. De miért? Milyen emberek azok?

Ilyen gondolatokba mélyedve jutottam el a Fő-tér forgatagán túl, a Városházát megkerülve, kiértem a hazavezető útra.

Repülőgépek zajára lettem figyelmes. Ez már nem újdonság, megszoktuk, hogy állandóan a fejünk felett keringenek hol szövetséges, hol ellenséges repülőrajok. Én is megálltam.

A Poklos-patak hídján kezdtem számolni, hány gép van fenn a levegőben: 1, 2, 3... 13! Nem vagyok babonás, de ezt a számot nem szeretem.

Mások is megállnak, nézik, számolják. Kisdiákok az úttest közepén körbeállva mutogatnak fölfelé:

– Nézd: „V” alakba fejlődtek!

– Mi ez? Repülőgép bemutató?

Megint kiabálnak: – Nézd! Az első gép hogy előresiet!

– Aha! Valamit dob a gépből...

Máris egy hangos, *bumm*, amely megrázta a levegőt. Ez bizony nem bemutató, hanem bombázás! Mindenki óvóhelyet keresett.

Hü, az egész környék ropogott, mert alacsonyan szállva, géppuskáztak a gépekből.

Az óvóhelyre érve eszembe jutott, hogy családunk minden tagja szanaszét van. Bandi a Maroson, a gátnál fürdik...

Pista Lacihoz ment az üzletbe, csak Anyukám van otthon, ő meg miattunk izgul.

Szegény szász menekülők, az utakon hova tudnak elbújni? Talán sehova! Most érhettek ki a városból, talán az országúton érte őket a bombázás. Később megtudtuk, hogy valóban, őket, a szerencsétlen földönfutókat bombázták és géppuskázták a nyílt terepen. Rengeteg halott... ember és állat lett a bombázás áldozata.

Családunkban is történt egy majdnem tragikus eset. A szász menekültek épp’ akkor haladtak el az országúton, amikor a bombázás történt, a közelben, ahol Bandi öcsém fürdött a Marosban.

Ki tudja, akarva vagy véletlenül, de oda is jutott a bombákból, lövedékekből, és Bandi szeme a légnyomástól megsérült.

Kórházba került, mégis, egyik szeme maradandóan károsodott.

Az utolsó pillanatban, a zavaros helyzet ellenére is – talán a csodában reménykedve, rendezgettük új otthonunkat, talán mégis itt maradhatunk. Sajnos, mindez hiú reménynek bizonyult.

Szeptember 8. péntek. Tegnap voltam a Városházára kellett mennem, polgári személylapot akartam kérni.

*(Kezemben tartom a gyönyörű Városháza fényképét,⁵² ahol a magyar címer közelében ott „díszeleg” a horogkeresztes zászló!) Ke-
restem a 46-os szobát, az ajtót zárva volt! Érdeklődtem a másik szobában, azt választották, hogy Szombathelyen kell keresni!*

Köszönöm, miközben arra gondoltam, ha már a hivatalokat költöztetik, nagy baj lehet.

Délután bátyám érkezett haza a barátjával. Most kapták meg a képesítőt a tanítóképzőben, szeretnék megünnepelni a nevezetes napot.

Öt fiú, Pityu osztálytársai lesznek ott, Mezei Manyikát és engem meghívtak egy flekken vacsorára. A Ritz-pincébe mentünk. Flekken nem volt, helyette Tordai-pecsenyét vacsoráztunk, utána finom, féledes pezsgőt ittunk, amittől megjött a kedvünk.

Daloltunk és táncoltunk. A fiúk óriási (50-50 szál) piros szegfűcsokorral kedveskedtek nekünk. Jól éreztük magunkat, de gondolataim messze kalandoztak, azokhoz, akik távol vannak ugyan tőlem, de szívemben hordozom őket. Tizenegy óra után mentünk haza. Szép volt ez az este, az **utolsó vacsora** Marosvásárhelyen, amit baráti társaságban töltöttünk. Csodálatos, ma nem volt légiriadó a megszokott időben. Talán azért, hogy az esténk zavar-
talan legyen...

Szeptember 9. szombat. – Alig aludtunk, mert egész éjjel repülőgépek zúgtak fölöttünk, már nagyon közről hallatszik az ágyúdörgés, a front egyre közeledő, félelmetes moraja. Borzasztó felfordulás az utcákon, civilek és katonák járműveken és gyalog, magyarok, németek, hadifelszereléseket szállítanak, költöztetik a kórházakat.

A Nagyállomás felé még az eddigieknél is nagyobb a forgalom, az utakon nem lehet átmenni. Már üres az utcánk, csak az egyik ház előtt pakolnak egy kiskocsira. Say ezredes szólít Apukának, itt az idő: gyalog biciklin vagy vonattal, indulnunk kell. Ez az utolsó perc, elmenni a front elől.

Ki tudja, mi lesz Erdély sorsa háború után? Tehát eldőlt a sorsunk. Apám döntött, nem várjuk be a frontot, visszatérünk a csonka hazába.

Szeptember 10. vasárnap. – *Utolsó nap a városban, életem legszebb nyarának végén. Éjszaka nem aludtunk. Mi lesz velem? Hová tűnnek reményeim? Hova jutunk ebben a vérzivataros időben? Megkegyelmez-e a háború életünknek? Istenem! Miért van mindez? Olyan jól indult családunk sorsa, együtt voltunk mindnyájan, jól éreztük magunkat kényelmes otthonunkban. Talán örökre búcsút kell vennünk mindentől? Miért kell ismét elszakadnunk a nagyszülőktől, rokonainktól?*

Csomagolni kezdtünk. Apuka és Pityu még pénteken katonai behívót kapott. Hárman fogunk utazni: Anyukám, Bandi és én. Személyenként egy-egy nagyobb személypoggyászt lehet a vonatra feladni, ezen túl mindegyikünk vihet magával egy kisebb bőröndöt, amibe néhány napra való személyes holmija belefér.

(Meg sem fordult a fejünkben, hogy az utazás hosszú időt vesz igénybe, de az sem, hogy a teherszállítmányt időközben lekapcsolják a vonat-szerelvényről, s azt soha többé nem látjuk.)

⁵² Lásd a fényképet, még a kicsi képen is jól láthatók a nemzeti lobogók.

Utolsó pillanatban Pityu meggondolta magát, nem vonul be itt, majd ott jelentkezik, ahol sátrat verünk.

Milyen jól tette, de az, csak később derült ki.

Ebéd alatt senki se szólt, tudtuk, mindenki arra gondol: mikor fogunk megint újra terített asztalnál együtt ebédelni? Egyikünknek sem esett jól az étel. Még egyszer körbejártam a szobákat, tekintetemmel végigsimogatva a megszokott tárgyakat. Az ebédlőszoba nagy kandallóján ott virított az ötven szál piros szegfű, a péntek esti emlék. Elszorult a szívem... Mindent itthagyni...

Az utolsó személyvonat ebéd után indul. Az utcánkban mindenki az állomás felé tart!

Már összeköltöttünk, búcsúzkodtunk a nálunk lakó osztálytársainktól, akik szintén csomagolnak. Róza néni sírt (ő segített Anyukának a háztartásban), mikor megtudta, hogy elmegyünk. Mi lesz vele? Egy darabig még biztosan ügyel a házra, a holmira. De ki tudja, meddig teheti? Nem fogják-e vandálok szétdőlni mindenünket, őt meg kirakják valahova. Mi lesz az árván maradt cicáimmal? Lelkére kötöttem Róza néninek, hogy gondoskodjon róluk.

Kis bőröndömben féltett kincseimmel (imakönyvem mellett a naplók, fotóim és fényképezőgépem egy váltás ruhával) szomorúan ballagtam az állomás felé. Rengeteg ember; a szerelvény már bent állt. Apukám tartalékos tisztként egy levontekorú csoportot menekít Nyugatra, most elkísért bennünket.

Közbenjárásával kaptunk egy háromszemélyes tiszt fülkét. Lassan teltek a kocsik. Ember-ember hátán mindenütt, kilencen szorongtunk (mint a szardíniásdobozban a halak) a fülkében. Se állni, se leülni nem lehetett. Indulás előtt egy órával megszólalt a sziréna... Mindnyájan a közeli dombra menekültünk, mert az állomáson kicsi az óvóhely. Az eső zuhog, piszok, sár, mindenütt. Megjelentek a repülőgépek, de nem bombáztak. Lefújták a riadót, mindenki elfoglalta helyét. Fél óra múlva megint riadó! Zűr-zavar mindenütt, de elindították a szerelvényt. Még ki se értünk a városból, megint megszólaltak a szirénák.

A vonat ablakából elmerengve néztem a várost, a Marost, a víkendtelepet, ahol olyan sok kellemes órát töltöttünk, fürödtünk és csónakáztunk. Most senki nincs arrafelé. Mindenki mással van elfoglalva, rohan, csomagol.

Így keltünk útra Nagyvárad felé, mert még élt bennünk a remény egy szikrája, hátha visszatérhetünk onnan Marosvásárhelyre. Ezért a személypoggyászunkat is Nagyváradra irányítottuk. Így végződött a szép nyár, a hosszú vakáció. Csúf esős, borús időben, szomorú szívvel hagytuk el kényelmes otthonunkat, szeretett városunkat, a legutolsó civileket szállító szerelvényen, hogy elvigyen bennünket a bizonytalan jövőbe. A hosszú menekülésünk viszontagságos útját ide nem írom le terjedelme miatt, mivel a vagonlakásban is szorgalmasan írtam a naplót. Utunk kis megszakítással Nagyváradon, majd egy hónapig tartott, mert a hadiszállítások miatt szerelvényünket éjszakánként mellékvágányra irányították. A háború, a front félelmetes moraja majdnem végig elkísért bennünket.

Szomorú gyászünnepünk hajnalán, október hatodikán érkeztünk Budapestre. Ezt a napot életem folyamán mindig, a későbbi időkben leginkább csak magamban megünnepeltem. De az a nap tripla-gyászünnep volt számunkra: Hősi halottaink mellett most félig lerombolt csonka hazánkat, elsötétített, romos fővárosunkat és Erdély ismételt elvesztését gyászoltuk.

Vakáció háború árnyékában 3. Regényrészlet

MAROSVÁSÁRHELY, 1943. december 24. Az egész iskolai-évünk különös volt, jóval később kezdődött, mint máskor. Októberben még szüretre jártunk vidéki osztálytársaikhoz, remekül éreztük magunkat. Szórakoztunk, vidámak voltunk, nem gondoltunk arra, hogy a világban, és nem messze tőlünk már dúl a világháború.

December rengeteg tanulással telt. Tanáraink hajtanak bennünket. Mindenki minden tudást belénk akar gyömoszolni. Alig győzzük, egymás után íratják velünk a dolgozatokat, sorra feleltetnek. Istenem! Észre se vettem, megint eljött legszebb ünnepünk:

Apámat még tavasszal behívták katonai szolgálatra, anyukámmal kísértük el Szászrégenbe. Úgy volt, hogy ünnepekre hazajöhet, még sincs közöttünk. Hiányzik, hogy nem ünnepelhet velünk. Eddig Kisjézus születésnapján mind együtt volt a család, boldogok, felszabadultak voltunk. És most? Az arcokon szomorú mosoly... Mindenki jót akar, de valamit senki sem mond ki... Rossz érzés vett rajtunk erőt, nem jó arra gondolni, mi lesz ezután, mi lesz jövő karácsonykor? Félnék a jövőtől, pedig finom falatoktól roskadozik a szépen megterített asztal: kalács, sütemények, és ajándékok a karácsonyfa alatt... és mégis... Talán megéljük, hogy csak gondolunk majd a jólétre, a nyugalomra? Mi ez? Miért gondolok most ilyenekre, Kisjézus születésnapján? Nem tudom.

Elszorul a szívem, nézem a karácsonyfát. Miért nem tudok felszabadultan örülni? Apámra, Ferike tanárnőre és Madárkára (tornatanárnőre) gondolok. Vajon gondolnak-e ránk? Talán jobb volna, ha ki tudnám verni fejemből ezeket a kellemetlen gondolatokat. *(Utólagos bejegyzés: Valóban előérzet volt. A következő karácsonyt már menekültként, a front borzalmaival átélve töltöttük édes otthonunktól és szeretteinktől távol.)*

Amilyen rövid volt az iskolai évünk, olyan hosszú vakáció következett. *Vége a tanévnek!* Beteljesedett, amitől féltünk, amiért annyira kellett hajtanunk, egész iskolaév alatt szinte rohamléptekben vettük át a tananyagot.

Íme, naplóm ezzel kapcsolatos része:

Marosvásárhely, 1944. március 31. péntek.

Vége a tanévnek, de most, ennek a vakációnak nem tudunk örülni. Minden lány arcán különös borongós-félelem ül. *Érezzük, hogy a háború jeges keze fojtogat bennünket.* Holnap délután négyre még be kell mennünk az iskolába. Az osztályterem már üresen kong...

Furcsa valami facsarja a szívemet. Olyan rossz nézni a kiürített termet, pedig nemes célra adják át az egész hatalmas iskolaépületet: *kórháznak fogják berendezni.*

Április 1. szombat. Szomorú, bágyadt napsugár kandikál be az ablakon. Az égen nyomasztóan sötét fellegek gyülekeznek, mintha azok is háborúba indulnának. Nekünk még ma iskolába kell mennünk? Igen! Ma, utoljára! Út közben velünk szemben – egy végeláthatatlan hosszú csapat közeleg, egy rozszant zenekar bús melódiákat játszva – kíséri. Asszonyok, gyermekek sírnak, kapaszkodnak a családfő, testvér, szerető férj vagy feleség karjába. Hová mennek? Ki tudná megmondani?

Az iskolában a diri különböző rendeleteket ad ki. Osztályfőnökünk behív a gépíróterembe. Ellát mindenféle tanáccsal bennünket. Aztán leosztályozza a társaságot. De megint mi ez? Sziréna... le a pincébe!

Ott adtuk át „Édes-néninek” és Kucikának az ajándékot: kis rózsafüzért. Úgy örültek neki! Sokáig maradtunk még az iskolában. Klári is készülődik, az utolsó vonattal utazik haza.

Iskolából hazajövet még mindig mennek, csak mennek az úton a katonák, az autók, szekerek, asszony sírás zaja vegyül a zűrzavarba. Olyan zavart a máskor vidám és csendes város, mint egy megbolydult méhkas. Ilyennek még sohasem láttam. Mennek, mennek... hova? Védni a hazát, minket védeni? Szent kötelesség! Így tanították nekünk. Ne sírjatok, asszonyok, anyák! Szeretteitek hősök, akár élnek, akár halnak.

Április 3. hétfő. – Anyukával az iskola előtt elhaladva Ferike tanárnő meglátott bennünket a tanterem ablakából, behívott, beszélni akart velem. A vakáció idejére állást tartogat számomra. Ismerősének, már említette, hogy küld hozzá valakit, akiért kezességet vállal minden tekintetben. Hízott a májam! Hiába, Fricike jó osztályfőnök, szeret engem.

Hosszú vakáció. Gyorsan és váratlanul befejezték az évet. Akkor is meglepetéssel fogadtuk, mikor közölték velünk és sejtettük, hogy ennek komoly oka lehet.

Azt nem tudom, mivel fogom eltölteni az előttem álló hosszú hónapokat. Igaz, körülöttünk már dúlt a háború, de mi a hosszú vakáció alatt mégis jól éreztük magunkat.

Azt hiszem, nyugodtan leírhatom, hogy ez volt 17 éves korom gyönyörű vakációja, életem legszebb nyara! Igaz, itt-ott a háború szele megérintett, nyugtalanított, de nem sokat foglalkoztunk vele.

Gusztai bátyám írogat a frontról, minden lapja ajándékot jelent a családnak.

Jó, hogy Ferike állásba ajánlott, de a kamarai állást mégsem vállaltam el, inkább beálltam Júliához (ügyvéd) titkárnőnek, délelőtt kilenc órától délután egyig dolgozom. Nem vált káromra ez az idő; gyakoroltam a gép- és gyorsírást, azon túl sok jogi témába belekukkant-hattam. Együtt bírósági jártunk tárgyalásokra, munka közben többször átváltottunk német nyelvre. Ki tudja, talán majd még hasznát vehetem?

Időnként jöttek a levelek Dunántúlról. Ezek felüdítettek, vágyat oltottak belém egy szebb, boldogabb élet után. László mindig komolyan, megfontoltan ír, ami leánykérésnek is beillik. Délutánokat a sportpályán, vagy a Maroson töltöm. Nagyon szeretek evezni, húzni az evezőlapátokat, közben nézni a gyönyörű vidéket, a folyó nyugodt vizét, vagy a szélről felkavart hullámokat. Kétoldalt a part teli kis rejtékhelyekkel, nádasokkal... Kellemes a sziget virágaiban gyönyörködni. Osztálytársaimmal és társasággal járok a folyó holtágára. Nemegyszer megtettük az utat vízen evezve Marosszentannáig, volt, amikor viharban eveztünk végig a folyón. Az idén már koratavaszon megkezdtek a vízi életet, még hideg volt, gyakran kabátban evezünk.

Egy alkalommal, Ildivel ketten ültünk egypárevezős csónakban. Alig értünk át a híd alatt, a gátnál, a part felől nagy nevetések közt felénk úsznak holmi „egyenfürdőruhás”, jóképű fickók. A fele se tréfa, gondoltuk. Nem volt kormány a csónakunknak, nem tudtunk másfelé fordulni. Odaértek hozzánk... Barátságosan köszöntenek, németül. Ildivel egymásra nézünk, s mivel jókedvünk volt, elneveltük magunkat. De egy szót se szóltunk, továbbbevezünk.

Gyakran kijáratam a sportpályára Kucival és Gabival. Bevettek a kézilabda csapatba. *A nyár folyamán sepsiszentgyörgyi diákcsapattól, meg a békéscsabaiaktól vereséget szenvedtünk, de a bajnoki mérkőzést Csíkszeredán mi nyertük meg. Ünnepséget rendeztek tiszteletünkre.* Kellemesek voltak a sport délutánok, szorgalmasan jártunk edzésekre és táncpróbákra.

Marosvásárhely, 1944. június 4. vasárnap. – Izgalommal vártuk a sportbemutató napját: Elkészült a szöttes ruhám, melynek anyagát kedves nagyanyám küldte. A kötény hímzését tegnap fejeztem be.

Délelőtt a gyönyörű Városháza előtti téren ünnepséggel kezdődött a nap. Kucival, Zsozsóval és Gabival voltam együtt. Délután kezdődött a sport-bemutató. Távugrásból érmet nyertem. Kucika remek súlydobó. Ki hitte volna eddig? Fricike is itt volt, velünk együtt izgult. Szüleim fent vannak a tribünön, onnan nézik a bemutatót. Legszebb szám a mi táncunk. Nagy kört alkotva, mind székel szöttes ruhában pompázunk. Olyan, mint egy hatalmas virágcsokor a színes lánycsapat. *Székelruhában táncoltunk (50 pár), nagy sikert arattunk. (Ma is őrzöm a fényképeket.)*

Zsozsó a párom. Nem volt hiábavaló a sok próba, jól sikerült. Olyan aranyosak voltak a kicsik. Mennyit bajlódtam velük, de megérte. Kifelé jövet utunkat elállva, végig tapsoltak bennünket.

Nyár végén nagyanyámék Páván (Háromszék megye), már nagyon vártak. Még egy felejthetetlen hónapot náluk tölthettem.

Az utána következő időszak már nem gondtalan diákélet, mivel feltartóztathatatlanul közeledett a front. Ebben az időben is részletes naplót vezettem, abból idézek:

Páva, 1944. augusztus 23. – Vége a nyárnak, vége a vidám vakációnak! Táviratot kaptam otthonról: „Kata azonnal induljon haza!” Mi történt otthon? Elsírtam magam. Gyors csomagolás, másnap reggel búcsút vettem a rokonoktól.

Szegény nagyanyám! Azt mondta: Katakám!, utoljára látlak. Szomorú búcsúzkodás volt. Valóban úgy éreztük mindnyájan, hogy veszélyes, komoly idők következnek.

Borús, hideg hajnalon Ilus néniel lovas-kocsival indultunk az állomásra. Sok utas várakozott a vonat indulására. Minden olyan szokatlan és nyomasztó volt. Ott tudtuk meg, hogy Romániában éjjel árulás történt: Yassinál a románok visszavonultak, átálltak a szovjet csapatokhoz. Ilus néném nagyon aggódott, hogy fogok hazaérkezni?

Mi lesz, ha közben a vasútvonal valamelyik szakasza átkerül a frontvonalra? Akkor aztán se itt, se otthon nem leszek. Igyekezett jó tanácsokkal ellátni, ha valami nem várt esemény történne út közben. Azt mondta: nyugodtan menjek be bármelyik katolikus plébániára, és ott kérjek segítséget.

Marosvásárhely, 1944. augusztus 24. – Ezeket a sorokat már itthon rovom a naplóba. Hirtelen minden megváltozott. A vonaton az utasok olyan furcsán viselkedtek. Mindenki a politikai helyzettel foglalkozott. A körülöttem ülők valamennyien telefon- vagy távirati értesítésre indultak haza. Egy kedves tanárnő volt az útitársam, Szeged mellett lakik. Kézdivásárhelyen, a Székelyföldön járt, katona férjét látogatni. Egy fiatal tanító Kolozsvárra igyekezett.

Otthon izgalommal várták érkezésem. Félték, hogy mégsem fogok azonnal indulni. Szerencsére semmi baj nem történt utazás közben, fontos, hogy bármi történik, itthon, szeretteimmel együtt lehetek.

Újdonsággal fogadtak: Már az új házban lakunk (Huszár u. 3.). Tágas, kényelmes lakás, nagyobb, mint az Emke utcai volt. Nagy verandáról nyílik a tágas hall, külön-külön kis előszobákkal. Egyik a szobákba vezet, másik a konyhába és mellékhelyiségekbe.

Az ebédlő már be van rendezve. A fekete ebédlőbútor, a nagyméretű székek itt érvényesülnek igazán. A régi lakásban kicsit zsúfoltnak hatottak. Az ablakokra a függönyöket és a nagy szőnyeget nem tettük helyére. Ki tudja, nem kell-e hirtelen menekülnünk, akkor jobb, ha becsomagolva maradnak.

Itt külön szobája van mindnyájunknak, a szülőké a legnagyobb, enyém a legkisebb, a fiúké közepes, ők nincsenek mindig itthon. Az én szobámba még be van zsúfolva a többi bútor.

Tervezgetek, milyen virágot ültetünk tavasszal a kertbe? A kerítéshez bokrokat, virágokat telepítünk és befuttatjuk, ami kicsit elzár bennünket a kíváncsi szemek elől. Velünk költözött Hófehérke és a fekete Krampusz-cica. Remélem, szeretni fogják az új otthont. Eddig a szomszédok, ismerősök kedvencei voltak.

Velük együtt nézegettem ki az ablakon (még az Emke utcában), mikor megállt előttünk egy hintó.

Jól öltözött hölgy szállt ki belőle, odajött és arra kért, engedjem meg, hogy megsimogassa a cicákat. Azt mondta, már többször járt erre és nagyon tetszett neki a fehér-fekete cicapáros. Kis idő múlva megkérdezte tőlem: eladnám-e neki a cicákat? Furcsán nézhettem rá, mert elnézést kért, és elbúcsúzott. A hintóról eléje siető fogatos grófnőnek szólította. Ha akkor tudjuk, hogy hirtelen kell majd elhagynunk otthonunkat, jobb lett volna szeretett cicáimat odaajándékozni a kedves látogatónak.

Sok macska és kutya lett gazdátlan a környéken, mert az elhurcolt zsidó családok állatai árván maradtak. A mi macska-családunk is megszaporodott, három cirnos cica is otthonra lett nálunk.

Szeptember elején egyre gyakrabban hallatszik a sziréna, nyugtalanítanak a sorozatos légiriadó-jelzések. Alig lehet kimozdulni a lakásból. Ennek ellenére rendszeresen járok zongoraórákra, ami az új lakhelyünktől messze esik.

Legtöbbször nem várokozom autóbuszra, inkább gyalog megyek. Általában sikerül kifogni egy-egy légiriadót. Ennek köszönhetően már megismertem a város több óvóhelyét. Egy alkalommal Say alezredeshez kellett mennem a katonai parancsnokságra. Felesége, Erzsike néni már elutazott Sopronba.

Eltört a lába és ki tudja, ha netán gyorsan kell elhagynia a várost, a bepólyált lábával gondot jelentene az utazás. Say egy gyönyörű nagy őszirózsacsokorral kedveskedett. Ekkor történt, hogy nagy csokorral a kezemben, elmélázva ballagtam hazafelé.

Az úttesten rengeteg, romániai szász menekültekből álló oszlop haladt, legalább két órája mennek, csak mennek szekerekkel és gyalog, végeláthatatlan, tömött sorokban. Szegényeknek el kellett hagyniuk otthonukat; egész életük munkájával, verejtékével megszerzett javaikat hátrahagyva, kevés holmijukkal menekülnek, de hova, a bizonytalanság felé? Miért? Ez a háború! Az embereket sújtó, kegyetlen háború! Az értelmetlen, embertelen állapot, amit mégis emberek találnak ki. De miért? Milyen emberek ezek?

Ilyen gondolatokba mélyedve jutottam el a Fő-tér forgatagán túl, a Városházát megkerülve, kiértem a hazavezető útra. Repülőgépek zajára lettem figyelmes. Ez már nem újdonság, megszoktuk, hogy állandóan a fejünk felett keringenek hol szövetséges, hol ellenséges repülőrajok. Én is megálltam. A Poklos-patak hídján kezdtem számolni, hány gép van fenn a levegőben: 1, 2, 3... 13! Nem vagyok babonás, de ezt a számot nem szeretem. Mások is megállnak, nézik, számolják. Kisdiákok az úttest közepén körbeállva mutogatnak fölfelé:

– Nézd: „V” alakba fejlődnek! Mi ez? Repülőgép bemutató?

Megint kiabálnak: – Nézd! Az első gép hogy előresiet!

– Aha! Valamit dob a gépből!

Máris egy hangos, bumm, rázza meg levegőt, ahova a bomba lecsapódott. Ez nem csak bemutató, hanem bombázás! Mindenki rohan óvóhelyet keresni. Hü, hogy ropogott, mert alacsonyan szállva, géppuskáztak a gépekből.

Az óvóhelyre érve eszembe jutott, hogy családunk minden tagja szanaszét van. Bandi a Maroson, a gátnál fürdik.

Pista Lacihoz ment az üzletbe, csak anyukám van otthon, ő meg miattunk izgul.

Szegény szász menekültek, az utakon hova tudnak elbújni? Sehova! Most érhetek ki a városból, az országúton éri őket a bombázás. Később megtudtuk, hogy valóban, őket, a szerencsétlen földönfutókat bombázták és géppuskázták a nyílt terepen. Rengeteg a halott, ember és állat lett a bombázás áldozata.

Családunkban is történt egy majdnem tragikus eset. A szász menekültek épp’ akkor haladtak el az országúton, amikor a bombázás történt, ott, ahol Bandi öcsém fürdött a Marosban. Ki tudja, akarva vagy véletlenül, de oda is jutott a bombákból, lövedékekből, és Bandi szeme a légnyomástól megsérült. Azonnal kórházba került, egyik szeme maradandóan károsodott.

Az utolsó pillanatban, a zavaros helyzet ellenére is, talán csodában reménykedve, rendezgettük új otthonunkat, hogy talán mégis maradhatunk. Sajnos, mindez hiú reménynek bizonyult.

1944. szeptember 8. péntek. – Tegnap voltam a Városházán, polgári személylapot akartam kérni. (Kezemben tartom a gyönyörű Városháza fényképét, ahol a magyar címer közelében ott „díszleg” a német horogkeresztes zászló!) Keresem a 46-os szobát, zárva találtam! Érdeklődöm a másik szobában.

– Kérem, tessék Szombathelyen keresni!

– Köszönöm, – válaszolom, és arra gondolok, ha már a hivatalokat költöztetik, nagy baj lehet.

Délután bátyám érkezik barátjával. Most kapták meg a képesítőt a tanítóképzőben, meg akarják ünnepelni a nevezetes napot. Őt fiú, Pityu osztálytársai lesznek ott, engem, meg Mezei Manyikát hívtak egy flekken-vacsorára.

A Ritz-pincébe mentünk. Flekken ugyan nem volt, helyette Tordai-pecsenyét vacsoráztunk, utána finom, félédes pezsgőt ittunk, amitől megjött a kedvünk. Dalolgattunk és táncoltunk.

A fiúk (50-50 szál!) piros szegfűcsokorral kedveskedtek nekünk

Jól éreztük magunkat, az én gondolataim messze kalandoztak, azokhoz, akik távol vannak ugyan tőlem, de szívemnek kedvesek. Tizenegy óra után mentünk haza. *Szép volt ez az este, az utolsó vacsora Marosvásárhelyen, amit baráti társaságban töltöttünk. Csodálatos, hogy ma nem volt légiriadó a megszokott időben. Talán azért, hogy ez a búcsúest zavartalan legyen.*

Szeptember 9. szombat. – Alig aludtunk, mert már közről hallatszik az ágyúdörgés, a front egyre közeledő, félelmetes moraja. Repülőgépek állandóan zúgnak fölöttünk. Borzasztó a felfordulás, mindenütt! Az utcákon állandóan mennek a különféle járművek civil- és hadifelszerelésekkel. Katonák járműveken és gyalog: magyarok... németek...

Költöztetik a kórházakat.

A Nagyállomás felé még az eddigieknél is nagyobb a forgalom, az utakon nem lehet átmenni. Mi sem várhatunk tovább, holnap útra kelünk. Már üres az utcánk, csak az egyik ház előtt pakolnak egy kiskocsira.

Say ezredes szólt apukának, itt az idő: gyalog biciklin vagy vonattal, indulnunk kell. Ez az utolsó perc, menni a front elől. Ki tudja, mi lesz Erdély sorsa a háború után? Tehát eldőlt a sorsunk.

Apám döntött, hogy visszatérünk a csonka hazába, nem várjuk be a frontot.

Marosvásárhely, 1944. szeptember 10. vasárnap. Utolsó nap a városban, életem legszebb nyarának végén. Éjszaka nem aludtunk. Mi lesz velem? Hová tűnnek reményeim? Hová jutunk ebben a vérzivataros időben? Megkegyelmez-e a háború életünknek? Istenem! Miért van mindez? Olyan jól indult családjunk sorsa, együtt voltunk mindnyájan, jól éreztük magunkat kényelmes otthonunkban. Talán örökre búcsút kell vennünk mindentől? Miért kell ismét elszakadnunk a nagyszülőktől, rokonoktól?

Kezdünk a csomagolni, összepakoltunk. Apu és Pityu még pénteken katonai behívót kapott. Hárman fogunk utazni: Anyukám, Bandi és én.

Személyenként egy-egy nagyobb személypoggyászt lehet a vonatra feladni, ezen túl mindegyikünk vihet magával egy kisebb bőröndöt, amibe néhány napra való személyes holmija belefér. *(Meg sem fordult a fejünkben, hogy az utazás olyan hosszú időt vesz igénybe, de az sem, hogy a teherszállítmányt időközben lekapcsolják a szerelvényünkről, s azt soha többé nem látjuk.)*

Utolsó pillanatban Pityu meggondolta magát, hogy itt nem vonul be, majd ott jelentkezik, ahol sátrat verünk. Jó, hogy ezt tette!

Ebéd alatt senki se szólt, tudtuk, hogy mindenki arra gondol: mikor fogunk megint újra terített asztalnál együtt ebédelni? Egyikünknek se esett jól az étel. Még egyszer körbejártam a szobákat, tekintetemmel végigsimogatva a megszokott tárgyakat. Az ebédlőszoba nagy kandallóján ott virított az óriási szegfűcsokor. Elszorult a szívem. Mindent itthagyni!

Az utolsó személyvonat ebéd után indul. Az utcánkban mindenki az állomás felé tart!

Már összepakoltunk, búcsúzkodtunk a nálunk lakó osztálytársaimtól, akik szintén csomagolnak. Róza néni sírt (ő segített anyukámnak a háztartásban), mikor megtudta, hogy elmegyünk. Mi lesz vele? Egy darabig még biztosan ügyel a házra, a holmira. De ki tudja, meddig teheti? Nem fogják-e vandálok szétdúlani mindenünket, őt meg kirakják valahová.

Mi lesz az árván maradt cicáimmal? Lelkére kötöttem Róza néninek, hogy gondoskodjon róluk.

Apukám tartalékos tisztként egy leventekorú csoportot menekít Nyugatra, elkísért bennünket az állomásra, rengeteg ember; a szerelvény már bent állt. Közbenjárásával kaptunk egy háromszemélyes tiszti fülkét.

Lassan teltek a kocsik.

Ember-ember hátán mindenütt, kilencen szorongtunk a fülkében (mint a szardíniásdobozban a halak). Se állni, se leülni nem lehetett.

Indulás előtt egy órával megszólalt a sziréna...

Mindnyájan a közeli dombra menekültünk, mert az állomáson kicsi az óvóhely. Az eső zuhog, piszok, sár, mindenütt. Megjelentek a repülőgépek, de nem bombáztak. lefújták a riadót, mindenki elfoglalta helyét. Fél óra múlva megint riadó! Zűr-zavar mindenütt, de elindították a szerelvényt.

Még ki se értünk a városból, megint megszólaltak a szirénák. A vonat ablakából elmerengve néztem a várost, a Marost, a vikendtelepet, ahol olyan sok kellemes órát töltöttünk, fürödtünk, csónakáztunk. Most senki nincs arrafelé. Mindenki egyébbel van elfoglalva. Mindenki rohan, csomagol. Így keltünk útra Nagyvárad felé, mert még élt bennünk a remény egy szikrája, hátha visszatérhetünk onnan Marosvásárhelyre. Ezért a személypoggyászunkat is Nagyváradra irányítottuk.

Így hagytuk el kényelmes otthonunkat, szeretett városunkat.

Vakáció Nagyilondán 1 - TRIÓ

Részlet Finta Kata egykori naplójából

1944. évben TÖRTÉNT, amit olvashattok. Középiskolába jártunk, az iskolai évet korábban fejeztük be a megszokottnál; hosszú vakáció következett. Az előírt egy hónapos üzemi gyakorlatot el kellett végeznünk, ezen felül minden diákot beosztottak honvédelmi szolgálatra. Már javában dúlt a háború, a front egyre közeledett a Kárpátokhoz. Gyakran megszólalt légiriadót jelző sziréna vész jósló hangja; sokszor futottunk az óvóhelyre, de ettől függetlenül jól éreztük magunkat, hiszen akkor voltunk fiatalok.

Barátnőimmal TRIÓT alkottunk, tagjai: Kiss Juci, a szomszéd utcából (szülei apám kollégái); Székely Klári, aki csak iskolai időnyben élt a városban; édesapja Nagyilondán főjegyző. Előbb a két nagynénjénél lakott, utána hozzánk költözött.

A TRIÓ harmadik tagja én voltam. Iskolai időny alatt mindig együtt tanultunk és szórakoztunk. Klári szüleinél egy nyári vakációban felejtethetetlen napokat töltöttünk.

Jucival indultunk útnak. Hajnali koránkelés, három átszállás, és hosszú várakozások után, zsúfolt vonaton érkeztünk Nagyilondára. Amint megállt a vonat, Klári nyakába ugrottunk, úgy, hogy közben már elindult a vonat, csomagjainkat útitársaink dobálták utánuk.

Klári szülei és két nővére: Ági és Marika szeretettel fogadott bennünket. A három lányt nagyon szigorúan nevelték, így mi is biztonságban, kellő felügyelet mellett, de kitűnően szórakoztunk.

A nyári élménybeszámoló, finom ebéd és pihenés után még aznap kocsival átruccantunk a közeli Büdöspatakára (gyönyörű üdülőhely), a vendéglőben már első nap ittunk egy pohár sört és táncoltunk. Gyakran látogattunk ide máskor is, mivel lehetőség nyílt szórakozásra és táncolni is lehetett. Másik alkalommal Kántor Bandi kért fel keringőre (aki szintén Marosvásárhelyen, közelünkben lakik, reggelenként mindig együtt indulunk az iskolába. Egyébként Klárinak udvarol), remekül vezet, nekem meg különben is ez a kedvenc táncom. Magasba emelve jól megforgatott, miközben mindenki bennünket nézett.

Mindnyájan kitűnően szórakoztunk itt, utána gyalog sétáltunk haza. Klári otthonában már nem kellett elringatni bennünket. Most is olyan álmom jött a szememre, hogy ima közben elaludtam.

Természetesen Zsófi néninek segédkeztünk a főzésnél, edénytörlésnél. Fárasztó tánc és nagy séták után mély álmunkból többször harmonika-zenére, kellemes dallamokra ébredtünk.

Éjjelizenét kaptunk! Nem csoda, ennyi lány van együtt!

Sok diák tartozott a társasághoz,⁵³ akik szívesen szórakoztattak bennünket.

A behallatszó hangokból, kedvenc ének-számainkból arra következtettünk, hogy az éjjelizene a TRIÓ-nak szól. Azonnal fölfe-deztük, hogy Kántor Bandi, Német Jenő is ott énekel az ablak alatt. Német Jenővel egy nyári vakációban, kisiskolás gyermektábor-ban felügyelő voltam; a kicsik egész nap gondjainkra voltak bízva, és vasárnaponként együtt kísértük őket a templomba. Egy-szóval: összebarátkoztunk, nagyon jól érez-tük magunkat egymás társaságában, úgy is mondhatnám, hogy hozzá némi érzelmi

szálak fűztek. Hogy, hogy nem, „véletlenül” ők is többször Nagyilondán voltak.

A fiúk tangóharmonika kísérettel sorban elénekelték a nótáinkat. Izgatottan suttoztunk, az ablak függönye mögött leskelődtünk kifelé. Klári túláradó érzelmében az ágyra vetette magát, amikor meghallotta Kántor Bandi hangján a kedvenc nótáját. Gyufát gyújtva köszöntük meg szereplésüket. Sokáig nem jött álmom a szemünkre, csak hajnal felé aludtunk el.

Séta közben betértünk a postára. Ági, (Klári nővére) telefonált valakinek, majd átadta a kagylót Klárinak, ő meg tőlem kérdezte: valaki van a vonal végén. Kérte, hogy hívjalak a telefonhoz. Jenő szólt bele. Jó volt hallani a hangját. Séta közben a társasághoz tartozó Lendvay. Laci szegődött mellém, aki Keszthelyen lakik, Mezőgazdasági Főiskolán végzett; katonai szolgálatát tölti, és Nagyilondán rokonainál van szabadságon. Most hirtelen hozzám hajolt, azt kérdezte, hogy majd otthonról írok-e neki levelet?

– Elsőként nem írok, de levelekre általában válaszolni szoktam.

Felnézett a csillagos égre és halkán fülembe súgta: Katóka! A kellemes esték emlékére válasszunk magunknak csillagot, s amikor majd távol leszünk egymástól, nézzen fel az égre és gondoljon rám. A Göncölszekér utolsó kis csillagát választottam; később is, ha az Égre néztem, azt a csillagot kerestem.

Jó időben a Szamosra jártunk fürödni. Néha kompon átkeltünk a túlpartra. Gyakran találkoztunk a gavallérokkal, akik mindig készen álltak bennünket kísérgetni. Délutánonként sétáltunk a faluban, estefelé a nyitott verandán éjjélékig énekeltünk és szórakoztunk, jó hangulatunk gyakran átszalogatta a szomszédokat. Valahol a közelben megszólalt egy hegedű, a mi dalainkat kísérte szépen, érzelemmel. Annyi élményben volt részünk, úgy éreztük, miénk a világ. (Talán úgy is volt akkor!)

Nagyszabású rendezvényre készülődtek Büdöspatakára; a terem rendezésében mi is részt vettünk. Laci mellém szegődött, valósággal ostromolt. Másnap izgatottan készülődtünk, Zsófi néni kocsival jött, mi sétálva tettük meg az utat. Helyet foglaltunk az egyik asztalnál. Éjjel egy óra lehetett, amikor a hangulat a tetőre hágott. Lacival együtt voltam végig. Többször nyert tombolán vázát, meg képet, mindig nekem ajándékozta.

⁵³ Elöl a három lány, a TRIÓ: Kiss Juci, én, és Székely Klári. A fiúk balról jobbra: katonaruhában László, a katonaidéjét töltötte, rokonainál volt. Második, aki a fénykép után ismerkedett meg velem, utána az, aki minden lánynak udvarolt, nem nagy sikerrel, a negyedik fiú Klári udvarlója: Kántor. Kinyomozták, hol nyaralunk, meg-jelentek Nagyilondán, szívesen szórakoztattak bennünket. Pedig Nagyilonda nem is olyan közel volt Marosvásár-helyről. A katonaruháson kívül a fiúk otthon, a közelünkben laktak, és naponta kísértettek minket az iskolába.

Remek hangulat volt, az utolsó táncnak nem akart vége szakadni.

Megállás nélkül kézről-kézre jártunk az ismerős fiúk között.

Mindnyáján fáradtak voltunk, többször indulni készültünk, de mindig visszahívtak, még a kabátunkból is kibontottak, megint vissza, táncolni. Már világosodott, mikor végre elindultunk az állomásra. Karonfogva sétáltunk Lacival hazafelé.

Alig aludtunk el, a patefonból divatos dallamokra ébredtünk. Nekem szólt a dal, mert a lányok közül egyedül nekem volt szökehajam: „Élt a Maros-partján valahol egy aranyhajú lány...” Laci és Jenő halkán beszélgetett, mi a szobában összebújva, kifelé füleltünk. Hallottam, Laci többször, egymásután sóhajtozva mondta: Kató, Katókám! (Nem tudhatom, mit szólt ehhez Jenő?)

Klári az ablakhoz osont, látta, ahogy egymás után rakják fel a lemezeket. A gyufát alig tudtuk meggyújtani, hogy azzal köszönjük meg a 0 Mikor elvonultak a gavallérok, nevetgélve tárgyaltuk az eseményeket, amíg végre álom jött a szemünkre. Sokáig aludtunk. Reggel arra ébredtem, hogy valami harmatos illat éri az arcomat. Felnézve láttam, hogy ablak alatt áll László és egy szál rózsát dob felém.

Klári a névnap vacsorájára társaságot hívott. Sürögtünk-forogtunk a konyhában, éppen a piskótát szeleteltük, amikor betoppantak a vendégek. Klárit felköszöntöttük, mindenkitől kapott ajándékot. A fiúk rengeteg virággal kedveskedtek neki. Tíz órakor kezdtünk vacsorázni.

Azt hittük, hogy a sok finomság megmarad, de mindenkinek úgy ízlett a feltálat étel, hogy kétszer szedtek belőle. Vacsora után lemezeket raktak a patefonra, és táncoltunk a nagy verandán. Kellemesen telt az este. Hajnalban búcsúztak el a vendégek. Alig aludtunk el, Klári ismét neszre ébredt. Az ifjak nem messze, az úton tanakodtak, arra várva, hogy elaludjunk. Az éjjelizene nevetésbe fulladt. Ők kint, mi bent nevettünk, kidobáltuk közéjük a virágokat, ők meg bevilágítottak az ablakon.

Rohamléptekben haladt az idő, egyszer minden jónak vége lesz, ennek a három hétnek is a vége közelgett. Haza készülődtünk. Lacival való találkozást csupán egy nyári kalandnak véltem, ha elmegy, azt hittem, többé nem is találkozunk, talán csak egy szép emlék marad. Most lassan, szó nélkül sétáltunk egymás mellett a Szamos-kompig.

A búcsúzkodás sokáig tartott. Elérkezett a nyaralás utolsó napja. Estefelé megint összegyűlt a társaság, csendesen telt az idő. Nemsokára felhangzott a kedvenc dal: *Élt a Maros-partján valahol egy aranyhajú lány...* Tízíg maradtunk együtt.

Laci reggel kijött elbúcsúzni az állomásra.

Otthon nemsokára levelet kaptam tőle. Jöttek-mentek a levelek, tartalmuk egyre forrósozott; mindig örömmel vártam a postást, hogy hírt halljak felőle. Még azon a nyáron meglátogatott Marosvásárhelyen.

Nemsokára közeledett a front, menekülnünk kellett Erdélyből, ő pedig fogságba esett, évekig semmit sem hallottunk egymásról.

Vakáció Nagyilondán 2

Részlet Életem regényéből

NEM MOSTANÁBAN TÖRTÉNT, amit most olvashattok. Három kislány együtt járt középiskolába egy erdélyi városban: Juci, Klári és Kitty. Apukám Juci szüleivel egy iskolában tanított, Klári Nagyilondán lakott, édesapja ott a főjegyzői tisztséget töltötte be. Iskolai időszakban Klári nálunk lakott. Együtt indultunk iskolába, a környék diákjai szívesen kísérgettek bennünket. Délután együtt készültünk a másnapi órákra, tanulás után nagy séták következtek, leginkább a Maros-partra jártunk kirándulni, jó időben fürödni és csónakázni.

Az országhatár körül már javában dúlt a háború, a front egyre közeledett a Kárpátokhoz. Gyakran megszólalt a légiriadót jelző sziréna vészjósló hangja; sokszor futottunk az óvóhelyre, de ettől függetlenül nagyon jól éreztük magunkat, hiszen fiatalok voltunk; a gondok a szülőkre hárultak. Az iskolai év korábban ért véget a megszokottnál; hosszú nyári szünet következett, a diákokat beosztották egy hónapos honvédelmi szolgálatra, amelyet a katonai parancsnokságon kellett letölteni; a lányok irodai munkát végeztek.

A délutánokat a sportpályán, vagy a Maros mellett töltöttük. Baráti társasággal járunk a folyó holtágára. Nagyon szeretek evezni kis csónakban, húzni az evezőlapátokat, közben nézni a gyönyörű vidéket, a folyó nyugodt vizét, vagy a szélről felkavart hullámokat. Kétoldalt a part teli kis rejtekhelyekkel, nádasokkal, a sziget virágokkal. Előfordult, hogy viharban is, Marosszentannáig eveztünk le a folyón.

Abban az évben már koratavaszon elkezdtük a vízi életet, még hideg volt, gyakran kabátban mentünk csónakázni. Egy alkalommal, Klárral ketten ültünk egypárevezős csónakban. Alig értünk át a híd alatt, a gátnál, a part felől nagy nevetések közt „egyenfürdőruhás”, jóképű fickók úsztak felénk. A fele se tréfa, – gondoltuk. A csónakunk kormány nélküli, nem tudtunk másfelé fordulni. Odaértek hozzánk, barátságosan köszöntöttek – németül. Klárral egymásra nézünk, s mivel jókedvünk volt, elneveltük magunkat. De egy szót se szóltunk, tovább-evezünk.

A nyári iskolai szünetben Klári szülei meghívtak bennünket, az elválaszthatatlan TRIÓT Nagyilondára, ahol felejthetetlen napokat töltöttünk kellemes baráti társaságban. Ekkor Klári már otthon tartózkodott, Jucival indulunk útnak. Hajnali koránkelés, három átszállás, és a hadi szállítások miatt hosszú várakozások után, zsúfolt vonaton érkeztünk meg Nagyilondára. Amint megállt a vonat, Klári nyakába ugrottunk, úgy, hogy közben a vonat már elindult, csomagjainkat utitársaink dobálták utánuk. Klári szülei és két nővére: Ági és Marika szeretettel fogadtak bennünket. A három lányt nagyon szigorúan nevelték, így mi is biztonságban, kellő felügyelet mellett, de kitűnően szórakoztunk.

A nyári élménybeszámoló, finom ebéd és pihenés után még aznap lovas-kocsival átruccantunk a gyönyörű üdülőhelyre, a közeli Búdöspatakára. Társaságunk a vendéglőben egy-egy pohár sört fogyasztva, a kellemes zenére táncolni kezdett. Gyakran látogattunk ide máskor is, mivel mindig lehetőség nyílt szórakozásra. Sok diák tartozott a társasághoz, akik szívesen szórakoztattak bennünket. Egy alkalommal Kántor Bandi felkért keringőre, nekem ez a kedvenc tánc. Bandi remekül vezet, tánc végén magasba emelve jól megforgatott, miközben mindenki bennünket nézett. Ő is Marosvásárhelyen, a közelünkben lakott, reggelenként együtt indulunk az iskolába. Egyébként Klárinak udvarol. Mindnyájan kitűnően szórakoztunk, utána gyalog sétáltunk haza. Otthon már nem kellett elringatni bennünket. Most is olyan álom jött a szememre, hogy ima közben elaludtam.

Természetesen Zsófi néninek segédkeztünk a főzésnél, és az edénytörlésnél, takarításnál. Fárasztó tánc és nagy séták után mély álmunkból többször harmonika-zenére, kellemes dallamokra ébredtünk. Többször kaptunk éjjelizenét! Nem csoda, ennyi lány együtt! A behallatszó hangokból, kedvenc énekszámokból arra következtettünk, hogy az éjjelizene a TRIÓ-nak szól.

Azonnal felfedeztük, hogy Kántor Bandi és Német Jenő is ott énekel az ablak alatt. Jenővel nyári vakációban, „üzemi gyakorlat” keretében, a város-közi parkerdőben (Burger-kertben) szervezett kisiskolás gyermektáborban felügyeletet vállaltunk; a kicsikre kellett vigyáznunk, és vasárnaponként együtt kísértettük őket a templomba, ő a fiúkat, én a kislányokat. Egy szóval: összebarátkoztunk, nagyon jól éreztük magunkat egymás társaságában, úgy is mondhatnám, hogy hozzá némi érzelmi szálak fűztek. Hogy-hogy, „véletlenül” ők is többször Nagyilondára tévedtek ezen a nyáron, pedig nem is olyan közel fekszik Nagyilonda Marosvásárhelyről!

A fiúk tangóharmonika kísérettel sorban elénekelték kedvenc dalainkat.

Izgatottan suttogtunk, az ablak függőnye mögött leskelődtünk kifelé. Klári túlradó érzelmében az ágyra vetette magát, amikor meghallotta Kántor Bandi hangján a kedvenc nótáját. Gyufát gyújtva köszöntük meg szereplésüket. Sokáig nem jött álom a szemünkre, csak hajnal felé aludtunk el.

Egy délutáni séta közben betértünk a postára. Ági, Klári nővére telefonált valakinek, majd átadta a kagylót Klárinak, ő meg tőlem kérdezte: valaki van a vonal végén, kéri, hogy hívjalak a telefonhoz. Jenő szólt bele. Olyan jó érzéssel ismertem fel a hangját...

Utána sétáltunk, a társasághoz tartozó L. Laci szegődött mellém, aki Keszthelyen lakik, a Mezőgazdasági Főiskolán végzett és katonai szolgálata közben Nagyilondán, rokonoknál tölti a szabadságát. Most hirtelen hozzám hajolt és megkérdezte, hogy majd otthonról írok-e neki levelet?

– Elsőként nem írok, de a levelekre általában válaszolni szoktam. Ő pedig fölnézett a csillagos égre és halkán súgta a fülembe: Katóka! A kellemes esték emlékére válasszunk magunknak csillagot, s amikor majd távol leszünk egymástól, nézzen fel az égre és gondoljon rám. A Göncölszekér legutolsó apró csillagát választottuk.

A Szamosra jártunk fürödni, néha kompon keltünk át a túlpartra. Gyakran találkoztunk a fiúkkal, akik mindig készen álltak bennünket kísérgetni. Délutánonként a faluban sétáltunk, estefelé a nyitott verandán éjfélekig énekeltünk és szórakoztunk, jó hangulatunk gyakran átcsalogatta a szomszédokat is. Valahol a közelben megszólalt egy hegedű, a mi dalainkat kísérte szépen, érzelemmel. Annyi élményben volt részünk, úgy éreztük, miénk a világ. És akkor, talán úgy is volt!

Büdöspatakára, nagyszabású rendezvényre készülődtünk; a terem előkészítésében mi is részt vettünk. Laci mellém szegődött, valósággal ostromolt. Másnap izgatottan készülődtünk, Zsófi néni kocsival jött, mi sétálva tettük meg az utat. Helyet foglaltunk az egyik asztalnál. Éjjel egy óra lehetett, amikor a hangulat a tetőre hágott. Lacival együtt maradtunk mindvégig. Többször nyert tombolán vázát, meg képet, mindig nekem ajándékozta. Olyan jó volt a hangulat, hogy az utolsó táncnak nem akart vége szakadni. Megállás nélkül kézről-kézre jártunk az ismerős fiúk között. Mindnyájan fáradtak voltunk, többször indulni készültünk, de mindig visszahívtak, még a kabátból is kibontottak, megint vissza, táncolni. Már világosodott, mikor végre elindultunk az állomásra. Karonfogva sétáltunk Lacival hazafelé.

Alig aludtunk el, a kertben, patefonból megszólalt az ismert dallam, kellemes hangokra ébredünk: „Élt a Maros-partján valahol egy aranyhajú lány...” (*Később is szerettem ezt a dalt énekelni.*)

Laci és Ernő halkán beszélgetett, mi a szobában összebújva, kifelé füleltünk. Hallom, amint Laci többször egymásután sóhajtozva mondja: Kató, Katókám!

Klári az ablakhoz osont, látta, amint egymás után rakják fel a lemezeket. A gyufát alig tudtuk meggyújtani. Mikor elvonultak a gavallérok, nevetgélve tárgyaltuk az eseményeket, amíg végre álom jött a szemünkre. Hajnalban arra ébredtem, hogy valami harmatos illat érte arcomat. Az ablak alatt álltak a fiúk, Laci egy szál rózsát dobott felém. Utána még sokáig aludtunk.

Klári névnapjára vacsorára társaságot hívott. A szülők nem voltak itthon, mi sűrögtünk-forogtunk a konyhában, már a piskótát szeleteltük, amikor betoppantak a vendégek. Klárit felköszöntöttük, mindenkitől kapott ajándékot. A fiúk rengeteg virággal kedveskedtek neki. Tíz órakor kezdtünk vacsorázni. Azt hittük, hogy a sok finomság megmarad, de mindenkinek úgy ízlett a feltálat étel, hogy kétszer szedtek belőle, nem sok maradhatott belőle.

Vacsora után lemezeket raktak a patefonra, és nagy verandán kezdődött a tánc. Kellemesen telt az este. Hajnalban búcsúztak el a vendégek. Alig aludtunk el, Klári ismét neszre ébredt. Az ifjak ott tanakodtak az úton, várták, hogy elaludjunk. Azonban az éjjelizene nevetésbe fulladt. Ők kint, mi bent neveltünk, kidobáltuk közéjük a virágokat, ők meg bevilágítottak az ablakon.

Egyszer minden jónak vége lesz, a háromheti nyaralásnak is vége lett! Rohamléptekben haladt az idő, haza készülődtünk. Lacival való találkozást csupán egy nyári kalandnak véltem, ha elmegy, azt hittem, többé nem is találkozunk, és a kellemes nyári találkozás talán csak egy szép emlék marad. Lassan, csendben sétáltunk egymás mellett a Szamos folyó partján, a kompig. Sokáig búcsúzkodtunk. Eljött a nyaralás utolsó napja. Estefelé megint összegyűlt a társaság, csendesen telt az idő. Aztán felhangzott a dal: *Élt a Maros-partján valahol egy aranyhajú lány...* Tízig maradtunk együtt.

Laci reggel kijött elbúcsúzni az állomásra. Otthon nemsokára levelet kaptam tőle. Jöttek mentek a levelek, tartalmuk egyre forrósodott; mindig örömmel vártam a postást, hogy hírt halljak felőle. Azon a nyáron meglátogatott Marosvásárhelyen is.

Szeptemberben a front moraja már olyan közélről hallatszott, hogy menekülnünk kellett Erdélyből, ő pedig (nyugati) fogságba esett, évekig semmit sem hallottunk egymásról.

Így ért véget a felejthetetlen vakáció.

Válasz Finta Katának! (egy írótarstól)

KÖSZÖNÖM ÉRDEKLŐDÉSEDET, úgy érzem, a leghűségesebb olvasóm vagy, gondolkozom is, milyen díjjal tudnák kitüntetni, de az most még lehetetlen, mert ahhoz hogy saját díjam legyen, még nem vagyok eléggé híres. Örömmel látom, hogy minden irodalmi, nyelvi, nyelvtani stb. problémára azonnal „ráharapsz”, ha nem titok te civilben mivel is foglalkozol? Áruld el nekem, ha nem titok!

Engem is ezek a problémák mindig érdekelték. Sajnos valóban nagy baj van a helyes írással, a szép és helyes magyar beszéddel.

Nem értem, hogy van ez, minél jobban nő az iskolázottak száma, a színvonal annál rosszabb. Az iskola eltömegesedett formája, már nem tud lépést tartani az élet, az irodalom szükségleteivel. Manapság mindenki ír, szónokol, beszél, nyilatkozik helytelenül, régen csak az tette, aki értett hozzá. A politikusok sajnos ebben élenjárnak, de rajtuk nem csodálkozom, mert ők se nem írnak, sem nem beszélnek, csak jár a szájuk és hazudoznak.

Helyes hazugság pedig nincs. Azt nem is számítom, hogy egy része még az általános iskolai diplomáját is pénzért vette meg, mert a diplomáig sose jut el!

Nekem van egy saját véleményem a helyesírásról és helyes beszédéről, ha nem is fogadja el mindenki talán. Ezeket a képességeket tanulni is kell, de születni is kell rá, mind a zenére, vagy más művészetekre. Valami olyan, amit a génjeinkkel hozunk magunkkal, amit tehát nem lehet tanítani és nem lehet meg tanulni, az van vagy nincs!

Most nem akarom bővebben tárgyalni az iskolák minőségét, a szociális, kulturális és nyelvi környezet, valamint a TV, rádió, internet negatív hatásait.

Az is igaz, hogy kortársaink a technika jóvoltából, sokat hallgatnak, de keveset olvasnak. A nyelvtan és helyesírás tanításával is nagy bajok voltak, vannak és lesznek. Az én tanítóm még úgy tanította a hosszú (kettős) mássalhangzók használatát pl. áll, hall, száll, hogy azért írjuk, két ellet, mert két lábon állunk, két füllel hallunk, és a madaraknak két szárnyuk van. Ebből az empirikus magyarázatból nagy zűrzavar lett a fejekben, mert utána minden páros testrész utolsó betűjét megkettőztük.

Nem régen egy magyar nyelvtanár nő mesélte nekem, hogy néhány érettségiző tanulója minden változtatás nélkül „netnyelven” fogalmazta meg az érettségi dolgozatát magyar nyelvből.

Ismeretes, hogy az interneten csevegők az (sz)helyet x-et használnak pl. a beszélni helyett bexélnit írnak. A szavak végén levő betűket megsokszorozzák, neee, igennn stb. Immár csak az hiányzik, hogy amikor beszélünk valakivel, mekegjünk, mint a kecskék.

Ebből látjuk, hogy a rosszat, a helytelent nem kell tanítani, az, mint a ragályos betegség, magától fertőz és terjed.

Arra is emlékszem tanuló koromból, hogy a tanárjaim mindig piros ceruzával aláhúzták, ha valamit helytelenül írtunk, de általában sohasem magyarázták meg miért helytelen? Az úgynevezett dolgozat-javítások nagyon formálisak és eredménytelenek voltak.

A televízió műsorvezetőinek, szereplőinek egyes aranyoskái a műsoruk látogatottságát, nem a szépen és helyesen előadott szövegeiknek köszönhetik, hanem a telt kebleik mutogatásának. Én viszont nagyon megértem, annyi jó tulajdonsággal senki sem rendelkezhet, hogy szép is, és okos is legyen. Naponta néhány hibát én is elkövetek főleg gépírásnál, mert mivel csak idősebb korban, és magánúton tanultam meg gépírni, még most sem érzem teljesen a kezeimben a billentyűket. Ezért néha betűket kihagyok, felcserélek, vagyis elgépeléseket csinálok. Én nem vagyok, mint ahogy mondtam szakképzett titkárnő vagy gépíró, de a statisztikák szerint ők is oldalanként 3-4 hibát mégis elkövetnek. Végül is, aki dolgozik, csak az hibázik, aki ír és beszél, csak az követhet el helyesírási vagy beszédhibákat. A tökéletességre mégis törekedni kell, de vajon ki mondhatja magát tökéletesnek. Remélem a jövőben ez a helyzet javulni fog.

Viszontválaszom Íróársam jegyzetére! Cikk/Jegyzet

GONDOLKODNOM KELLETT, hogy kellene válaszolni a cikkekre? Illendőnek tartom ugyanis, hogy a kérdésekre feleljek, és elmondjam véleményemet is a felvetett kérdésekre. Ez pedig nem fér el az írások értékelésére kapott kis kockákban, ezért én is ezt az utat választottam.

Köszönöm a megtisztelő figyelmedet, nekem már az felér egy díjjal, amit leírtál.

Hogy mivel foglalkozom? Nyugdíjas tisztviselőként államigazgatás területén dolgoztam; életemben mindig az írás állt első helyen.

Apám és három fiútestvérem mellett egyedül én nem választottam pedagógusi pályát, amitől én is megfertőztem.

Mégsem arra a pályára készítették a körülmények, mint amit fiataalként megálmodtam, a háború döntött a sorsomról. Művészeti vonalon képzeltem el az életemet – a rajz, kézimunka, és festészet érdekelt.

Most, nyugdíjasként már teljesen az írásra szentelhetem az időmet.

Egyetértek azzal, hogy nem elég tanulni, hogy megértsük a magyar helyesírás bonyodalmain, hanem a génjeikkel kapjuk örököül erre a tehetséget. Ezért vallom, és édesapámnak köszönhetem mindazt, amit elértem, mivel az általános iskolában ő tanított, és máig agyamban rögzülnek azok a mondatok, amit tőle hallottam.

Azt vallotta: úgy kell leírni a szavakat, ahogy beszélünk (helyesen és helyesen hangsúlyozva)! Nos, ma már ez sem érvényes, mivel kevesen vannak, akik valóban úgy ejtik ki a szavakat, ahogy kellene, és talán még azt sem tudják, mi is az, hangsúlyozni! Ráadásul már a fél ország népe hadar, de úgy, hogy már érthetetlen.

Én abból élek mai napig, amit kisiskolás koromban tanultam. Nekem azért nem okoznak gondot a j és a ly-betűk használata sem, míg mások képtelenek megjegyezni. Falun talán most is másként ejtik ki, a gólya szót, mivel az ly -nek külön hangzása van!

Kétségbe ejtő, hogy sok diplomás sem tud úgy beszélni, ahogy kellene. Régi tanítók a tanítóképzőben megismerték, hogy kell előadni, tudtak hangsúlyozni, nyugodtan, és semmiképpen sem hadarva mondták el, amit akartak!

És ezt tovább tudták adni az egy-tanerős iskolák tanítóinak is. A magyar nyelv tanítására sokkal több időt fordítottak, mint mostanában, a hangsúly fontosságáról sem feledkeztek meg.

Képtelenség, ami elhangzik – egyre fokozottabban – a rádióban és a televízióban.

A konyhában főzés közben szeretem hallgatni a rádió műsorát. Most?

Legtöbbször kikapcsolom még azt a műsort is, ami igazán érdekelne, mert úgy hadarnak a megszólalók, amit képtelenség követni! Ha csak egy ember tenné ezt, még hagyján, de amikor hárman hadarnak (sokszor 4-5 mondat közben meg sem állnak), az már kész kabaré!

Engem annyira zavar, inkább kikapcsolom a készüléket.

De a hadarás mellett sokan énekelve beszélnek, mivel a mondat végén nem leviszik, hanem fölemelik a hangjukat.

Nincs senki, aki figyelmeztetné az illetékeseket, milyen bosszantó, és mennyire lerombolja a tekintélyüket!

Még valamit megemlítek, az írást. Szerencsémre, a középiskola első négy osztályát polgári leányiskolában végeztem, onnan folytattam tanulmányaimat közgazdasági területen, de még a polgáriban, nem kötelező tantárgyként tanulhattuk a gépírást, és azt is osztályozták, bár nem volt kötelező, de nekem le is osztályozták.

A gyorsírás első, „fogalmazási” részét pedig magánszorgalomból tanultam meg, mivel hozzájutottam egy könyvhöz.

Ezért a középiskolában (ahol már kötelező tantárgy volt mindkettő), nekem egyik sem jelentett gondot. Egyébként Marosvásárhelyen, olyan középiskolába jártam, ahol a máshol is kötelező humán tárgyakon felül, az említett két tárgy mellett tanítottak: jogot, alkotmánytant, könyvvitelt, két nyelvet, és remek, jó tanárok oktattak (és neveltek) bennünket.

Nos, én „vakon” gépelek, s mivel a számítógép billentyűi érzékenyebbek, mint az írógépeké volt, én nem nyomom a billentyűket, és gyakran kimarad egy-egy betű. Ezért aztán a munkát mindig át kell olvasnom, hogy ne maradjon benne elütés vagy hiba.

A honlapunkon is tapasztalom: akik nagyon szabályos és szép verset vagy novellát írnak, nem fordítanak gondot arra, hogy a munka leírása lehetőleg hibamentes legyen.

Az pedig nagyon zavaró és lerombolja a jó alkotást is, ha nem ismerik a helyesírás szabályait. Például az is zavaró, amikor írásjelek után nem nyomják le a szóköz billentyűt, nem tudják, mi a különbség a kötőjel és gondolatjel között, hármas pont helyett kettőt, vagy sokat ütnek le.

Pedig biztosan olvasnak nyomtatott könyvet, újságot, amiből megfigyelés után is elsajátíthatnák ezt a „tudományt”.

Nem csak az SMS, hanem a TV, rádió és az Internet is rossz hatással van – nem csak a fiatal, növekvő nemzedékre, de sok felnőttre is.

Ha betekintünk a honlapunk Fórum egyes részére, ott is hanyag fogalmazással találkozunk, amit gyakran meg sem lehet érteni. Például hatos (mondaton belül vagy regényben) helyett a 6-os számot írnak, a hogy helyett h-ot, vagy tkp (tulajdonképpen), vagy sztem (szerintem helyett), de nem sorolom.

Nem értik, miért hívják fel figyelmüket a hibára. Pedig ha tudnák, hogy egy kiadandó könyvnél mit számít, hogy adják le a „kéziratot”, még ha azt e-mailben is küldik el. Egy hivatásos lektornak szép összeget kell fizetni azért, mert a kötet minden betűjét és szóközöket javítania kell.

Szerintem a magyar nyelv oktatása nem csupán középiskolai, hanem általános iskolai feladat lenne, most is több olyan tantárgy oktatása helyett, amire az életben soha többé szüksége nem lesz senkinek, vagy legalább is nem a nagyobb tömegnek.

Sajnos, sokan lezseren fogják fel a hibákat, azt hiszik, mindaz semmiség, amivel nem kell foglalkozni. Pedig aki tagként belép egy íróklubba, az illetőt csak az vezérelheti, hogy író- vagy kötőként ő is, aki továbbadja olvasóinak a szép magyar nyelven megírt alkotásait. Ehhez a legfontosabb szempont, hogy hibátlanul és jól tudjon magyarul írni és olvasni.

(2009. október 8.)

Válságokról-háborúról emlékezem 1

2010. augusztus 30. (dátumot nem írok)

SZÜLEIM MEGÉLTÉK, ELSZENVEDTÉK az első-és második világháborút, családjukban többször emlegették **azokat** az időket. Apukám mindjárt a tanítói képesítés megszerzése után bevonult az első világháborúban katonai szolgálatra. Nyolc évet töltött a katonaságnál, előbb az orosz fronton teljesített katonai szolgálatot, kétszer megsebesült. Utána Dalmáciában Szebenikóban a kikötői őrségben szolgált.

Az összeomlás után hajón Fiuméba, onnan szülőfalujába ment, ahol 1918-tól 1920-ig tanított az elemi iskolában. 1920-ban azonban menekülnie kellett, mivel a román hatóságok el akarták fogni.

Több verséből kitűnik, hogy végigjárta a háború poklát. Gyakran mesélt családjának a Délvidékről, akkori Horvát-Szlavonországról; a Piski hídról, Nagyenyedről, Vízaknáról, majd Lengyelországról és az orosz frontról. Megmaradt fénykép-fölvételek egyike a „szebenikói sziklákon” készült.

Beszélt az oroszországi hadi eseményekről, az embertelen körülményekről, ahonnan ugyan szerencsésen élve, de betegen, a nagyorosz sztyeppéket végiggyalogolva tért vissza, a szerencsétlen, rossz emlékű TRIANONI „BÉKE”-diktátumot követően. Ez a „béke-szerződés” megfosztotta az országot területének sokszoros részétől, őt pedig szülőföldjétől, testvéreitől választotta el.

A 20-as évek végén itthon, Serfenyő szigetén Duna-őrség parancsnokának nevezték ki. Később részt vett az osztrák megszállás elleni „nyugat-magyarországi felkelésben”. A katonaságtól, tartalékos főhadnagyként szerelt le.

Anyukám, tizenéves lány korában nehéz, háborús időket otthon, vagyis a Felvidéken töltötte, Rozsnyó melletti Kisfeketepatakon. Nem lehetett vidám fiatalsága.

Mindketten megélték a múlt század húszas évek végi – harmincas évek elején lezajlott világválságot. Súlyos, nehéz és hosszú időt kellett átvészelniük.

Édesanyám első férje néhány évi együttlét után hirtelenhalállal távozott az élők sorából, bár jó módú volt, de Anyukám hároméves kisfiával egyedül maradt. Megismerték egymást, és Édesapámmal kötött új házasságot.

Apukát megbízták, hogy egy kis faluban szervezze meg az elemi iskolát, ott tanította a kicsiket, az ismétlőiskolásokat, tanítók feladata volt a levಂತekorú fiatalokkal való foglalkozás.

Téli időben, mikor a mezőgazdaságban kevesebb a munka, akkor a felnőtteket hívta meg az iskolába, előadást tartott az őket érdeklő témákból. Ilyenkor szó esett a modern gazdálkodásról, politikáról, életkörülményekről, széleskörű ismeretei révén tanácsokat adott minden kérdésükre. Abban az időben még a hangszórós rádió is újdonságnak számított, amivel még csak ő rendelkezett, bevitte az iskolába, ott hallgattak meg közösen egy-egy érdekes előadást, vagy zenés műsort, az akkor divatos cigányzenét.

Akkor a tanítókat-tanárokat a nemzet napszámosaiként emlegették, kevés fizetéssel, sok-sok munkával. Szükség volt a tanításért járó jövedelmet pótolni, hiszen nemsokára a hattagú családját kellett apáknak eltartania. Nem volt könnyű dolog, hiszen gyakran reggeltől estig elfoglalta magát, volt, amikor este végre otthon megpihent, az egész napos előadás, beszéd után alig jött ki hang a torkán.

Nehéz lett volna megélni a szerény fizetéséből, igyekezett pótolni, s később, amikor már városokban kezdtük meg középiskolai tanulmányainkat, annak költségeit előteremteni. Szorgalmas ember lévén, fizetését pótolta méhészet adta jövedelemmel. Eleinte a lakáshoz közeli kis díszkert egyik sarkában volt a méhes, amelyet egyre szaporított, s amikor már száz családra nőtt az állomány, átköltöztette a nagy gyümölcsös-zöldeges kertbe, ott folytatta a méhészeti munkát.

Amikor már mind a négyen kinőttük a falusi elemi iskolát, a kert teljes hosszában ültetett besztercei szilvafák már termőre váltak. A kiváló minőségű gyümölcsöt ősszel leszedték, a háztartás részére befőtt- és lekvár készült belőle, a többi szilvából pedig kiváló minőségű aszalt szilvát gyártott. Ugyanis a kis udvarban lévő gazdasági épület egyik helyiségében, ahol a kenyérsütő kemence is volt, saját maga épített aszalót, ott készült a finom aszalt szilva. Ebből, és a méhészkedésből pergetett méz árából kiegészítette szerény jövedelmét. Egyik intézmény szívesen megvásárolta a mézet és az aszalt szilvát is, mivel a fenntartott nagy konyháján hasznosítani tudták.

Amikor a Felvidék és Erdély egy része, sajnos nem véglegesen, visszakerült a csonka hazához, kérte áthelyezését nagyobb városba, hogy mi helyben folytathassuk tanulmányainkat. Székelyföldön született, ezért főleg Erdélyben szeretett volna elhelyezkedni, mivel az első világháborút követően a román hatóságok még látogatóba se engedték be irredenta-versei, és háborús kitüntetései miatt. Mégis, az a négy év, amit a család rokonok közelében, Marosvásárhelyen tölthetett, s mi, helyből folytattuk tanulmányainkat, nagyon sokat jelentett, számomra pedig felejthetetlen lett.

Nemsokára fellegek gyűltek az ország fölött, közeledett a front a határhoz. A front elől menekülni kellett. Már menekülés közben, minden anyagi javunk elveszett, mivel a vonatszerelvényre feladott három, asztalnyi méretű csomagunk örökre eltűnt, ugyanis valahol lekapcsolták a teherszállítmányt; már Nagyváradon nem volt rajta, úgy, hogy mindnyájunk számára annyi maradt meg, amennyit egy-egy kisebb bőröndben magunknál tarthattunk.

*_*_*

Válságról-háborúról elmélkedés. 2

SZÜLEIM a következő generációval együtt átélték, elszenvedték az első után, a második világháború minden keservét. Édesapánkat ismét behívták katonai szolgálatra. Legidősebb bátyám behívót kapott és a frontra vezényelték, majd orosz fogságba esett.

Amikor a front közeledett a határainkhoz, a középső bátyám is megkapta a behívóját, majd nekem, Édesanyámmal és öcsémmel menekülnünk kellett Marosvásárhelyről, mivel nyilvánvaló volt, hogy amennyiben hazánkat az oroszok elfoglalják, akkor Erdélynek az a része ismét átkerül Romániához, ott nem maradhatunk. Menekülnünk kellett, vissza Nógrád megyébe, ami a legutolsó menekülteket szállító vonattal, 1944. szeptember 10-től, október 6-ig tartott.

Át kellett élni a front minden szenvedését, nyomorát, lakásunk, mindenünk elveszett. Amikor vége lett a háborúnak, akkor leromlott hazában, a Forint megjelenése előtti pénzromlást is elszenvedtük, amikor már megszámolni sem lehetett a Pengő után rakott nullákat, a bevezetett millpengőket-adópengőket, ami felért egy újabb válsággal.

Csak a Forint bevezetése után, kissé kezdett javulni a helyzet, mert az új pénznek értéke volt. Mindenkinek volt munkája, tehát volt pénze is, ami a munka után járt; lehet mondani, hogy rendes fizetést kapott mindenki, amiből már meg lehetett élni.

Azonban áruhiánnyal küzdött az ország, amíg nem kezdtek újra termelni az üzemek, gyárak, és a mezőkön ismét aratni lehetett.

Én például két telet éltem végig abban a tavaszi kabátomban és félcipőben, amiben menekültünk. Aztán, a kemény kommunizmus első félideje után, a 60-70-es évektől kezdve, végre-valahára konszolidálódtak a gazdasági viszonyok, pedig még javában kommunizmus volt! Az ország újjáépítése lehetővé tette, hogy mindenki el tudott helyezkedni. A keserves esztendőök után már nem ismerte senki azt a szót, hogy munkanélküliség (esetleg itt-ott akadt nagyobb gyárakban, kapun belüli létszám-felesleg lehetett), mert mindenkinek megvolt a mindennapi betevő falatja, bőven volt hazai élelmiszer, senki se éhezett.

Sokunk azt hihette, hogy végre, kisüt a nap fölöttünk, egyre javult a helyzet. A munkahelyek szakszervezetei juttattak üdülési beutalót (nagyban megkönnyítették és megoldották a szolidabb helyzetűek nyaralását is: felnőtteknek-, és gyermekiknek is a nyári pihenését).

A falvakban élők, akiktől igaz, elvették a földjeiket, a háztáji földhöz a tsz-ek és gazdaságok gépi segítséget nyújtottak, már jól éltek ők is, falvakon tatarozták a házakat, berendezéseiket modernizálták, sokan emeletes lakást építettek maguknak. Félidőben már mindenkinek volt munkája, mert a gyárak, üzemek működtek, a földeket megművelték, sehol nem éktelenkedtek parlag területek. A keményfejű kommunisták előtt is nyilvánvalóvá vált, hogy az ország irányításához, sőt, a különféle munkahelyek vezetéséhez is, szükségesek a tanult, okos emberek, akik után kezdték felváltani a bányászokat, hat elemis vezetőket.

Az ország gazdaságát rendbe tették.

Végre, amikor megszűnt a kommunizmus, fellélegeztünk. Magyarország olyan jól állt, elérte, hogy a szocialista országokban élők irigyelték a helyzetünket.

Sajnos, a fordulat idején, már az első kormány nem bírta hallani azt, hogy tsz, állami gazdaság vagy nemzeti vállalat, stb., tehát: „a kommunizmusban kitalált kifejezéseket,”.

Ezért ahelyett, hogy megváltoztatták volna a nem tetsző elnevezéseket, a rosszul működőket átszervezték volna, és új elnevezéssel tovább virágoztatták volna a jól működő szervezeteket, gazdaságokat, gyárakat, amelyek termeltek, és az emberek munkájuk jövedelméből jól meg tudtak élni.

Az utódok azonban nem gazdálkodtak megfelelően. Elkótyavetyélték a gyárakat, üzemeket, termelőszervezeteket és sokat idegen kézre juttatták vagy maguk és rokonaik közt elosztották, sokat fillérékért, a működő munkahelyeket! Szélnek eresztették és koldusbotra juttatták a dolgozó embereket, hogy megismerjék, mi a munkanélküliség (akik pedig hozzáfértek, üres zsebeiket busásan megtömködték)!

Mivel azok a vezetők, akik mellett mindezt meg tudták tenni, nem értettek a gazdasághoz, sok hibát elkövetve, váratlanul nehéz évek szakadtak ránk, ráadásul, nehogy kimaradjunk valamiből, hogy nekünk jobb legyen, mint elődeinknek, elért ránk tört a legújabb világválság, hogy mi is megismerjük, milyen átélni egy válságot!

Már ezrével ismerik a „szociális támogatás áldásait”: Egy családnak egy kecske, és 47-ezer forint havonta! Óh! Micsoda gondoskodás, amikor a kitalálója HAVONTA (biztos vagyok benne, hogy) milliós számú fizetést élvez a minisztériumban!

A következő négy éves ciklusokban ebből kilábalni egyik győztes párt sem tudott. A 2002. előtti években ugyan senki nem nevezte meg, de már érezni lehetett a bajokat. Miért? Mert máshol még nem, de kis országunkban már akkor meglegyintett a válság szele. Aki nem hinné, szolgáltathatok csemegékkel a háztartási füzetemből, hogy a nyugdíjak, a minimálbérek, orvosi- és pedagógusi fizetések milyen mélyen álltak.

Megtörtént, hogy gondoltak az elszegényedett rétegekre: felemelték a minimálbéreket, az egészségügyben dolgozók, a pedagógusok juttatását (30-50%) emelték, fokozatosan jóvátételt kaptak a nyugdíjasok az elmúlt ciklusban megvont összeggel, egy év múlva fokozatosan bevezették a tizenharmadik nyugdíjat, ami sokat javított a nyugdíjas rétegen, amiből a rezsiköltséget és mindennapi kiadásokat ki tudták fizetni. Néhány évig élvezhettük, és ismét olyan volt, mint a mesében, még nyaralásra is jutott belőle.

Ismét gondolhattunk arra, hogy egy-egy hétig pihenhessünk, mert jutott nyaralásra, s az unokák nyaraltatására is. Abban az időben születtek az unokáim, őket én vittem saját autóm-mal nyaralni, mivel szüleik az otthonukat építették. **Nem kellett legalább abban a majd' két ciklus ideje alatt nélkülözni**, normális körülményeket teremtettek az idős korosztálynak is. Aztán lassan, de biztosan becsempészte magát nálunk az egész földkerekség emberiségének réme, az igazi világválság.

Kényszerűségből megvonták a tizenharmadik nyugdíjat, és különféle megszorító intézkedésekre került sor. Tovább nem folytatom, mivel az eltelt idő alatt történt lesújtó „eredményeket” mindnyájan, saját bőrünkön érezzük, azt, hogy mit jelent egy válság, főleg akkor, ha az arra felelködötték nem értenek ahhoz, hogy kellene kezelni és javítani a helyzeten.

Válságról-háborúról elmélkedem 3

(Amikor készült, nem mertem feltenni az irodalmi portálra, mivel az alábbiakat csak szűkebb rétegnek írtam.)

SAJNOS, AZ A HELYZET, hogy a váltakozó ciklusokban folyton egymásra mutogatnak, főleg a Parlamentben, mint ahogy nem először állítom: a mindenkori kormánynak nem ellenzéke, inkább csak ellensége van. Váltás után nagyon sokszor elsöpörnek olyan kezdeményezéseket is, amit csak fejleszteni kellene, nem megszüntetni. Mivel nem ők találták ki, ezért megsemmisítik, és kitalálnak helyette mást, ami nem biztos, hogy jobb lesz.

A politika pedig legtöbbször csak egy csúf játék, olyan, mint gyerekeknél a csúfolódás, csak bosszantják vele egymást, meg az ország népét is, nem gondolják komolyan. Még az is előfordult, hogy akinek szemére vetettek egy bizonyos ígéretet a kampány ideje alatt, az volt a válasza, hogy amit ott ígér, azt nem kell figyelembe venni. Persze, ígérni könnyű, betartani viszont nem biztos, hogy az, a megvalósítása azonban becsület és kötelesség volna. Ugyanolyan komolytalan és szánsalomra méltó minden sikertelen vagy megvalósítatlan-sikertelen cselekedetet az elődök szemére hányni, s ha ugyanolyan mértékben neki sem sikerül, mégis saját mellét verve dicsekedni azzal, ami nem is úgy van. Miért kell az embereket olyannal traktálni, ami nem igaz?

Vesztünkre újabb ciklus került napirendre. 2010-ben, a választások előtti kampányban hirdették, hogy az előző kormány „csinálta” a válságot, máshol nincs is válság, csak nálunk! Mindent ígértek, azt is, hogy megőrzik a nyugdíjak reálértékét, sőt, a nyugdíjasok tizennegyedik nyugdíjat kapnak! (Én azóta várom, mert az ígéret szép szó, de csak úgy, ha megtartják, úgy jó, hozzá teszem: és csak úgy tisztességes!)

S lám, most mi van? A pénz romlik, lefelé megy, az árak felfelé emelkednek, nem is lassan, hanem rohamosan az Egekig, úgy, mint háború után, a Forint születése előtt.

Mi volt korábban? Évekig meg lehetett jegyezni, mibe kerül a kenyér, a hús, a ruha, a cipő, mennyit fizetünk a gázért, villanyért, s most? Az elmúlt ciklusban állandóan azt hallottuk, hogy a kormány emeli a gázárakat! S most mi van? Ígéret nélkül is, már az első negyedében napirendre tűzték! Az infláció miatt már az első évben, eszükbe sem jut illetékeseknek, még említeni sem, hogy az élelmiszer- a villany-gáz, stb. ára ugrásszerűen úgy emelkedik, hogy lassan már meg kell koplalni, ha ki akarjuk fizetni nem csak a rezsi-költségeket, meg egyéb, elkerülhetetlen háztartási kiadásokat (pl. csak egyet említek meg: az élelmiszert).

Most végre némi próbálkozás van kilátásban, persze, közeledik a ciklusváltás. Ezért aztán már úgy állunk, mint az új századunk második évében: amikor a havonta kapott jövedelmünk nem volt elég arra, hogy együnk, a rezsit és egyéb kiadást fizessünk, mert vagy erre, vagy csak arra jutott a jövedelmünkből, nyugdíjból. (Bizonyítékom a háztartási naplóm.)

Újból rakosgattuk félre hol a víz- villany- és egyéb számlákat hol egyiket, hol a másikat, hogy ki ne kapcsolják a villanyt, vagy le ne zárják a vízcsapot és egyebet

Most megint nagyon sokan ott tartunk és remegünk, már a hó második felében számolgatjuk az aprót, hogy meg tudjuk-e venni a másnapi kenyeret, a szükséges gyógyszereket, vagy éhesen hajtjuk álomra a fejünket. Természetesen kivételek, akik jól keresnek, és a gazdagok mindenkor kivételek.

Előbbieket még 2010, augusztus 30-án írtam.

És most hol tartunk? Napról-napra romlik a helyzet, közeledünk ahhoz, hogy lassan az ország fele-lakossága éheznek, teljes a bizonytalanság, visszatérünk oda, mint a legsötétebb Rákosi-időben, hogy meg kell gondolnunk, mit ejtünk ki a számon, elértük azt is, hogy Európa legalacsonyabb lét-szintjén helyezkedünk el a ranglistán.

A mindenkori kormány ócsárolhatja, válogatás nélkül lekommunizálja az ellenzékét, és majd' leültem, amikor az e-mailben kaptam egy felsorolást, hogy mindenféle pártból a vezetőik (vagy papájuk) bizonyos előkelő pozíciókat töltötték be a kommunizmusban. (Hasonló arányban az előzővel!) Nem is volna ez baj, hiszen akkor egy-párti rendszer volt, és a múlt időben történeken változtatni nem lehet), csak az furcsa benne, hogy másoknál ugyanaz a bűn, a másik rész meg leplezi, nem dicsekedik vele.

Csak az jár eszemben, egy nyugodt percem sincs: Mi lesz velünk? Ki ad erre választ? Ki tudná megállítani lejtőn a gyorsvonatot?

Lesz-e valaki, aki ismeri a választ? Akkor mondja el nekünk, végre valami jót is szeretnénk hallani. De ne kampánybeszéddel szédítsenek, hanem a valóságot tárják elénk!

*

Utóbbi elmélkedésemet fölvettem a Napvilág Íróklubhoz, bár ott nem szeretik az ehhez hasonló véleményeket, gyakran föl se engedik tenni. Nekem véletlenül szerencsém volt, fennmaradt, és akit érdekelt, elolvasta és elmondta a véleményét:

F. János hozzászólása: (2013-12-23 20:41:59) üzenetére: Kedves Kata! Várom a folytatást. Az eddigiekhez annyit, hogy a szocializmusban, a többségnek jó volt.

Eladósodtunk?

Miért, most nem? Most mi van, aki megmondja az igazat, annak annyi. Házkutatás, elviszik a bizonyítékokat. Azt mondom ez nem jobb annál. Kérlek, töltsd fel a folytatást. Üdvözlettel: F.

Válaszom: 2013-12-23

Egyetértek Vele. Azzal is, hogy én akkor nem, de most lassan eladósodtam. Korábban kis összeggel összegyűjtött takarékszámom lassan kiürül, és az adósságom nő. Mi az oka? Az, hogy van egy csekély nyugdíjas, Down-szindrómás fiam, akinek a kis nyugdíját ki kell egészíteni, hogy elég legyen neki az intézeti befizetésre, és amikor hazajár, pénz kell a szállításhoz, ellátáshoz. A bátyja pedig elektromérnöki diplomája ellenére, hosszú évek óta nincs állásban, ezért az én, nem is olyan csekély nyugdíjamból nem jövünk ki. Azt hiszem, nem egyedül vagyok, ennyit jelent egy családban pl. a munkanélküliség, ha valaki elveszti a munkáját, a nyugdíjas szüleinek kell eltartani őket. Mégis gúnyt űznek ezzel a korról, amikor „nyufigoknak” becézik a nyugdíjasokat. Ha kéred, fölteszem. Üdvözlettel: Kata

**

Istefán: Szerintem a válságos háborús időket nem lehet egy napon emlegetni, a mai válsággal. Azok nehéz idők voltak, ma inkább az emberek nehezebbek, mint az idők. Soha ilyen jó dolguk nem volt, csak nem tudják elképzelni, milyen az igazi nehézség. Be kell látni, hogy elpuhult a mai ember, és sokkal többet akar magának, mint amennyire szüksége van. Haszontalanságokra költi el a pénzét, utána meg siránkozik, ha nem futja arra, amire szüksége van. Én így látom az általános helyzetet.

A politika meg politika, a disznóságok alól egyetlen korszak se kivétel.

Üdvözöllek, szeretettel: István – Kellemes Karácsonyi Ünnepeket!

Erre a köv. válaszoltam: Amit írtál, annak egy részével egyetértek. Valóban nem ugyanaz a háború, mint egy válság. Azonban ugyanazt a nyomort okozza, ha nem is mindenkinek. De itt is, ott is, mások még hasznot is húznak mindkettőből, és mindkettőben igen is, nagyon sokan jutnak koldusbotra. Abban igazad van, hogy a mai ember sokkal többet akar, nem éri be a szerénnyel, de élhető élettel sem.

Sok cafrang és kütyü nélkül még lehet élni, ha csak az hiányzik valakinek.

Azonban aki elveszti a munkáját és kora miatt nem kap évekig munkát, az bizony nyomorog, csak úgy él meg, ha például nyugdíjas szülei vannak és eltartják.

Én politikáról nem beszéltem. Sajnos úgy van, ahogyan megjegyezted.

Köszönöm a jó kívánságokat. Én is kívánok kellemes Karácsonyi Ünnepeket!

Szeretettel: Kata

Lám, sokan, akik érdeklődnek az írásaim után, nem merték leírni a véleményüket.

Miért? Vagy már ott tartunk, hogy félni kell bátran elmondani, amit érzünk és átélünk?

Varázslatos este Naplórészlet

1946. szeptember

VISSZA KELL MENNEM AZ IRODÁBA, túlórázni. A találka miatt öt percet késtem. Egész délután rettegtem, mert olyan kellemetlen végigmenni ilyenkor a gyártelepen, lassan sötétedik, és én, félek egyedül sötétben járkalni.

Gyorsan megírtam a leveleket. Ma igen „kedélyes” hangulatban volt „kedves” főnököm.

Diktálás közben valamit kijelölt egy szövegben és melléje kellett állnom. Ahogy ránéztem, megborzogtam: *ilyenek lehetnek az ördögök!*

Örültem, hogy az asszonyok még ott takarították a szomszédos irodákat. Várták, hogy készen legyünk, mert még port kellett törölniük.

Amikor már végeztünk, hazafelé olyan szép látványban volt részem, hogy sosem felejem el. Az üzemek hatalmas üvegfalain keresztül kék-sárga szikrák pattogtak, máshol vasak izzottak a sötét háttérben. Egy ablakból a piszkos, homályos üvegen át, izzó, piros-parázs fénye szűrődött ki az udvarra. Az üzemekben zakatoltak a gépek, máshol vasfűrész sivított.

Fölöttem körben kéken-sötéten borult rám az égbolt, itt-ott halványan pirosuló csillagokkal teleszórva. Elgondolkozva haladtam a Rimamurányi úton hazafelé. Az iskola órája háromnegyed nyolcat ütött.

A Kaszinóban magyar nótákat próbál a gyár fúvószenekara, melynek ütemére meggyorsítom lépteimet.

Távolabb egy tangóharmonikán bús hallgatót játszik valaki.

Mellettem egymásmellé simulva surrannak el a szerelmespárok.

Amott valaki az ablakból szemléli a járókelőket.

Szép csendes az est, tele titokkal, étellel. Nekem is súg valamit, bennem is zsibong valami. Nem tudom meghatározni: mi az? De nem is akarom. A mai szép estét nem rontom el. Úgysem szántam volna rá magam, hogy ilyen későn járkaljak az utcán. Ezt az estét ez a séta tette széppé, sejtelmessé, ilyen varázslatossá.

Vége a nyárnak Regényrészlet 1

PÁVA, 1944. AUGUSZTUS 23. Távirat érkezett otthonról: „Kata azonnal induljon haza!” Mi történt otthon? Elsírtam magam. Gyors csomagolás. Másnap reggel elbúcsúztam a rokonoktól. Szegény nagyanyám! Azt mondta nekem: Katakám, utoljára látlak! Nagyon szomorú búcsúzkodás volt.

Valóban úgy éreztük mindnyájan, hogy veszélyes, komoly idők jönnek.

Kocsival vittek az állomásra. Ott tudtuk meg, hogy Romániában éjjel árulás történt, a románok Yassinál visszavonultak, és átálltak a szovjet csapatokhoz.

Ilus néném nagyon aggódott azért, hogy fogok hazaérkezni? Mi lesz, ha közben a vasútvonal valamelyik szakasza átkerül a frontvonalra? Akkor aztán se itt, se otthon nem leszek. Ellátott jó tanácsokkal.

Marosvásárhely, 1944. augusztus 24.

Ezeket a sorokat már itthon rovom a naplóba. Minden megváltozott. A vonatban is mindenki a politikai helyzettel foglalkozott. Valamennyien telefon- vagy távirati értesítésre indultak haza. Útitársam, egy kedves tanárnő Székelyföldön járt, katona férjét látogatni. Egy fiatal tanító Kolozsvárra igyekezett.

Otthon izgalommal vártak. Attól féltek, hogy mégsem fogok azonnal indulni. Nem történt semmi baj, fontos, hogy itthon vagyok. Nagy újdonsággal fogadtak: Már az új házban lakunk (Huszár u. 3.). Tetszik nekem a nagy ovális, fedett veranda, ahonnan két bejárat nyílik, külön-külön kis előszobákkal. Egyik a szobákba vezet, másik a konyhába és mellékhelyiségekbe, ahonnan szintén meg lehet közelíteni a nagy hallt és a szobákat.

A verandára került a 3-4 üléses kanapé és két nagyfotel.

Az ablakokra könnyű, áttetsző csipkefüggönyöket szereltünk fel. Az ebédlő már be van rendezve. A fekete ebédlőbútor, a nagyméretű székek itt érvényesülnek igazán. A régi lakásban kicsit zsúfoltnak hatottak. Az ablakokra a függönyöket és a nagy szőnyeget nem tettük helyére. Ki tudja, nem kell-e hirtelen menekülnünk, akkor jobb, ha becsomagolva maradnak. Itt külön szobája van mindnyájunknak, enyém a legkisebb, a szülőké a legnagyobb, a fiúké közepes, hiszen ők nincsenek mindig itthon. Az én szobámba még sok be van zsúfolva.

Tervezgetek, milyen virágot telepítünk majd a kertbe? Az ezüstfenyő melletti kerítéshez bokrokat, virágokat ültetünk és befuttatjuk, ami kicsit elzár majd a kíváncsi szemek elől.

Velünk költözött Hófehérke és a fekete Krampusz-cica. Remélem, szeretni fogják az új otthont. Eddig a szomszédok, ismerősök kedvencei voltak.

Egy alkalommal velük együtt nézegettem ki az ablakon (még az Emke utcában), mikor megállt előttünk egy elegáns hintó. Jól öltözött hölgy szállt ki belőle, odajött és arra kért, engedjem meg, hogy megsimogassa a cicákat. Már többször járt erre és nagyon tetszett neki a fehér-fekete cicapáros. Szelídek, barátságosak voltak, hagyták magukat simogatni.

Kis idő múlva megkérdezte tőlem, hogy eladnám-e neki a cicákat? Furcsán nézhettem rá, mert elnézést kért, és elbúcsúzott. A hintóról eléje siető fogatos grófnőnek szólította. *Ha akkor sejtettem volna, hogy hirtelen kell majd elhagynunk otthonunkat, jobb lett volna szeretett cicáimat odaajándékozni a kedves látogatónak.* Sok macska és kutya lett gazdátlan a környéken, mert az elhurcolt zsidó családok állatai árván maradtak. A mi macska-családunk is megszaporodott, három cirmos cica otthonra lelt nálunk.

Szeptember elején egyre gyakrabban megszólalt a sziréna, nyugtalanítanak a sorozatos légiriadó-jelzések. Alig lehet kimozdulni a lakásból. Ennek ellenére rendszeresen járok zongoraórákra, ami az új lakhelyüinktől messzire esik. Az út egy részét autóbusszal meg lehet rövidíteni, de legtöbbször nem várokozom arra, inkább elindulok gyalog.

Már sokszor sikerült kifogni egy-egy légiriadót. Ennek köszönhetően már megismertem a város több óvóhelyét.

Egyszer Say alezredeshez kellett mennem a katonai parancsnokságra. Felesége, Erzsike néni már elutazott Sopronba. Ugyanis eltört a lába és ki tudja, ha netán gyorsan kell elhagynia a várost, a bepólyált lábával gondot jelentene az utazás. Say egy gyönyörű nagy őszirózsacsokorral kedveskedett nekem.

Ekkor történt, hogy nagy csokorral a kezemben, elmélázva ballagtam hazafelé. Nézdegéltem, gondolkoztam a nagy forgalomban; miközben ismerőseim rám köszöntek, megszólítottak.

Az úttesten rengeteg, romániai szász menekültekből álló oszlop haladt, legalább két órája mennek, csak mennek szekerekkel és gyalog, végeláthatatlan, tömött sorokban.

Szegényeknek el kellett hagyniuk otthonukat; egész életük munkájával, verejtékével megszerzett javaikat hátrahagyva, – kevés holmijukkal menekülnek, – de hova? – a bizonytalanságba! Miért? Ez a háború! Az embereket sújtó, kegyetlen háború! Az értelmetlen, ártatlanokat fölládozó, borzalmas, embertelen állapot, amit mégis emberek találnak ki. De miért? Milyen emberek ezek, akik ezt kezdeményezik?

Ilyen gondolatokba mélyedve jutottam el a Fő-tér forgatagán túl, a Városházát megkerülve, kiértem a hazavezető útra.

Egyszer csak repülőgépek zúgására lettem figyelmes. Ez már nem újdonság, megszoktuk, hogy állandóan a fejünk felett keringenek hol szövetséges, hol ellenséges repülőrajok. Én is megálltam. A Poklos-patak hídján kezdtem számolni, hány gép van a levegőben: 1, 2, 3... 13! Talán ez mégsem szerencsés szám? Nem vagyok babonás, de ezt a számot nem szeretem. Mások is megálltak, nézik, számolják.

Kisdiákok az úttest közepén körbeállva mutogatnak fölfelé: – Nézd csak: „V” alakba fejlődnek.

Mi ez? Repülőgép bemutató?

A gyerekek megint kiabálnak: Ni! az első hogy előresiet! Aha! Valamit dob a gépből... Máris egy hangos, bumm-zaj rázza meg levegőt. Ez bizony nem bemutató, hanem bombázás! Mindenki rohan óvóhelyet keresni. Hü, hogy ropogott... mert alacsonyan szállva, géppuskáztak a gépekből.

Az óvóhelyre érve eszembe jutott, hogy családunk minden tagja szanaszét van.

Bandi a Maroson, a gátnál fürdik...

Pista Lacihoz ment az üzletbe, csak Anyukám van otthon, ő meg miattunk izgul.

Szegény szászok az utakon hová tudnak elbújni? Sehová! Most érhettek ki a városból, az országúton éri őket a bombázás. Később megtudtuk, hogy valóban, őket, a szerencsétlen földönfutókat bombázták és géppuskázták a nyílt terepen. Rengeteg halott... ember és állat lett a bombázás áldozata.

Családunkban is történt egy majdnem tragikus eset. A szász menekültek épp’ akkor haladtak el az országúton, amikor a bombázás történt, ott, ahol Bandi öcsém fürdött a Marosban. Ki tudja, akarva vagy véletlenül, de oda is jutott a bombákból, lövedékekből, és Bandi szeme a légnyomástól megsérült. Azonnal kórházba került, egyik szeme maradandóan károsodott.

Az utolsó pillanatban, a zavaros helyzet ellenére is – talán a csodában reménykedve – rendezgettük új otthonunkat, gondolván, hogy talán mégis maradhatunk. Sajnos, mindez hiú ábránd volt. A következő napok rendkívüli eseményeit is megörökítettem naplómban.

1944. szeptember 8. péntek. – Tegnap a Városházán voltam, polgári személylapot akartam kérni. Kezemben tartva a gyönyörű Városháza fényképét, ahol a magyar címer közelében ott „díszleg” a horogkeresztes zászló! Kerestem a 46-os szobát, be van zárva! Érdeklődtem a másik szobában: „Kérem, tessék Szombathelyen keresni!” Köszönöm, és arra gondoltam, ha már a hivatalokat költöztetik, nagy baj lehet.

Délután bátyám érkezik barátjával. Most kapták meg a képesítőt a tanítóképzőben, meg akarják ünnepelni a nevezetes napot. Öt fiú, Pityu osztálytársai lesznek ott, engem hívtak meg Mezei Manyikával együtt egy flekken-vacsorára; a Ritz-pincébe mentünk. Flekken ugyan nem volt, helyette Tordai-pecsenyét vacsoráztunk, utána finom, félédes pezsgőt ittunk, amitől megjött a kedvünk. Dalolgattunk és táncoltunk. A fiúk óriási piros, 50-50 szál szegfűcsokorral kedveskedtek nekünk.

Jól éreztük magunkat, de gondolataim messze kalandoztak, azokhoz, akik távol vannak ugyan tőlem, de szívemben hordozom őket. Tizenegy óra után mentünk haza.

Szép volt ez az este, az utolsó vacsora Marosvásárhelyen, amit baráti társaságban töltöttünk. Csodálatos, hogy ma nem volt légiriadó a megszokott időben. Talán azért, hogy az esténk zavartalan legyen...

Szeptember 9. szombat. Alig aludtunk, mert már közelről hallatszik az ágyúdörgés, a front egyre közeledő, félelmetes moraja. Állandóan zúgnak fölöttünk a repülőgépek. Borzasztó a felfordulás, mindenütt! Az utcákon állandóan különféle járművek mennek, civil- és hadifelszerelésekkel. Katonák járműveken és gyalog: magyarok... németek... Költöztetik a kórházakat. A Nagyállomás felé még az eddigieknél is nagyobb a forgalom, az utakon nem lehet átjutni.

Tovább nem várhatunk, Holnap mi is útra kelünk, Már üres az utcánk, csak az egyik ház előtt pakolnak egy kiskocsira. Say ezredes szólt apukámnak, hogy itt az idő: gyalog biciklin vagy vonattal, indulnunk kell. Ez az utolsó perc, menni a front elől. Ki tudja, mi lesz Erdély sorsa a háború után? Eldőlt a sorsunk. Apám döntött, hogy visszatérünk a csonka hazába, nem várjuk be a frontot. Összepakoltunk, és csomagolni kezdtünk. Apu és Pityu még pénteken katonai behívót kapott. Hárman fogunk utazni: Anyukám, Bandi és én. Személyenként egy-egy személypoggyászt lehet a vonatra feladni, ezen túl mindegyikünk vihet magával egy kisebb bőröndöt, amibe néhány napra való személyes holmija belefér.

(Meg sem fordult a fejünkben, hogy az utazás olyan hosszú időt vesz igénybe, de az sem, hogy a teherszállítmányt időközben lekapcsolják a szerelvényünkről, s azt soha többé nem látjuk.)

Pityu meggondolta magát, hogy itt nem vonul be, majd ott jelentkezik, ahol sátrat verünk. Így hagytuk el kényelmes otthonunkat, szeretett városunkat.

* * *

Vége a nyárnak Regényrészlet 2

PÁVA, 1944. AUGUSZTUS 23. Távirat érkezett otthonról: „Kata azonnal induljon haza!” Elsírtam magam, vajon mi történt otthon?

Gyors csomagolás. Másnap reggel elbúcsúztam a rokonoktól. Szegény nagyanyám! Azt mondta nekem: Katakám! – utoljára látlak! Nagyon szomorú búcsúzkodás volt. Valóban úgy éreztük mindnyájan, hogy veszélyes, komoly idők jönnek.

Kocsival vittek az állomásra. Ott tudtuk meg, hogy Romániában éjjel árulás történt. Yassinál a románok visszavonultak és átálltak a szovjet csapatokhoz. Ilus néném nagyon aggódott azért, hogy fogok hazaérkezni? Mi lesz, ha közben a vasútvonal valamelyik szakasza átkerül a frontvonalra? Akkor aztán se itt, se otthon nem leszek. Ellátott jó tanácsokkal.

Marosvásárhely, 1944. augusztus 24.

Ezeket a sorokat már itthon rovom a naplóba. Minden megváltozott. A vonatban is mindenki a politikai helyzettel foglalkozott. Valamennyien telefon- vagy távirati értesítésre indultak haza. Útitársam, egy kedves tanárnő Székelyföldön járt, katona férjét látogatni. Egy fiatal tanító Kolozsvárra igyekezett.

Otthon izgalommal vártak. Attól féltek, mégsem fogok azonnal indulni. Nem történt semmi baj, fontos, hogy itthon vagyok. Már az új házban, a Huszár u. 3. alatt lakunk. Tetszik nekem a nagy ovális, fedett veranda, ahonnan két bejárat nyílik, külön-külön kis előszobákkal. Egyik a szobákba vezet, másik a konyhába és mellékhelyiségekbe, ahonnan szintén meg lehet közelíteni a nagy hallt és a szobákat. Idekerült a 3-4 üléses kanapé és két nagyfotel. Az ablakokra könnyű, áttetsző csipkefüggönyöket szereltünk fel.

Az ebédlő már be van rendezve. A fekete ebédlőbútor, a nagyméretű székek itt érvényesülnek igazán. A régi lakásban kicsit zsúfoltnak hatottak. Az ablakokra a függönyöket és a nagy szőnyeget sem tettük helyére. Ki tudja, nem kell-e hirtelen menekülnünk, akkor jobb, ha becsomagolva maradnak.

Itt külön szobája van mindnyájunknak, enyém a legkisebb, a szülőké a legnagyobb, a fiúké közepes, hiszen ők nincsenek mindig itthon. Az én szobámba még sok be van zsúfolva.

Tervezgetek, milyen virágot telepítünk majd a kertbe? Az ezüstfenyő melletti kerítéshez bokrokat, virágokat ültetünk és befuttatjuk, ami kicsit elzár majd a kíváncsi szemek elől.

Velünk költözött Hófehérke és a fekete Krampusz-cica. Remélem, szeretni fogják az új otthont. Eddig is, a szomszédok, ismerősök kedvencei voltak.

Egy alkalommal, cicákkal nézegettem ki az ablakon (még az Emke utcában), mikor megállt előttünk egy elegáns hintó. Jól öltözött hölgy szállt ki belőle, odajött és arra kért, engedjem meg, hogy megsimogassa a cicákat. Azt mondta, már többször járt erre és nagyon tetszett neki a fehér-fekete cicapáros. Szelídek, barátságosak voltak, hagyták magukat simogatni.

Kis idő múlva megkérdezte tőlem: eladnám-e neki a cicákat? Furcsán nézhettem rá, mert elnézést kért, és elbúcsúzott. A hintóról eléje siető fogatos grófnőnek szólította.

Ha akkor sejthettem volna, hogy hirtelen kell majd elhagynunk otthonunkat, jobb lett volna szeretett cicáimat odaajándékozni a kedves látogatónak. Sok macska, és kutya lett gazdátlan a környéken, mert az elhurcolt zsidó családok állatai árván maradtak. A mi cicáink megszorodtak, három cirmos cica otthonra lelt nálunk.

Szeptember elején egyre gyakrabban szól a sziréna – nyugtalanítanak a sorozatos légiriadó-jelzések. Alig lehet kimozdulni a lakásból. Ennek ellenére rendszeresen járok zongoraórákra, ami az új lakhelyünktől messzire esik. Az út egy részét autóbusszal meg lehet rövidíteni, de legtöbbször nem várokozom arra, inkább gyalog megyek. Legtöbbször sikerül kifogni egy-egy légiriadót. Ennek köszönhetően már megismertem a város több óvóhelyét.

Egyszer Say alezredeshez kellett mennem a katonai parancsnokságra. Felesége, Erzsike néni már elutazott Sopronba.

Ugyanis eltört a lába és ki tudja, ha netán gyorsan kell elhagynia a várost, a bepólyált lábával gondot jelentene az utazás. Say egy gyönyörű nagy őszirózsacsokorral kedveskedett nekem.

Ekkor történt, hogy nagy csokorral a kezemben, elmélázva ballagtam tőlük hazafelé. Nézegettem, gondolkoztam a nagy forgalomban; miközben ismerőseim rám köszöntek, megszólítottak. Az úttesten rengeteg, romániai szász menekültekből álló oszlop haladt, legalább két órája mennek, csak mennek szekerekkel és gyalog, végeláthatatlan, tömött sorokban. Szegényeknek el kellett hagyniuk otthonukat; egész életük munkájával, verejtékével megszerzett javaikat hátrahagyva, kevés holmijukkal menekülnek, – de hova? – a bizonytalanságba! Miért? Mert ez a háború! Az embereket sújtó, kegyetlen háború! Az értelmetlen, ártatlanokat is feláldozó, borzalmas, embertelen állapot, amit mégis emberek találtak ki.

De miért? Milyen emberek ezek?

Ilyen gondolatokba mélyedve jutottam el a Fő-tér forgatagán túl, a Városházát megkerülve, kiértem a hazavezető útra.

Egyszer csak, repülőgépek zajára lettem figyelmes. Ez már nem újdonság, megszoktuk, hogy állandóan a fejünk felett keringenek hol szövetséges, hol ellenséges repülőrajok. Én is megálltam. A Poklos-patak hídján kezdtem számolni, hány gép van fenn a levegőben: 1, 2, 3... 13! Talán ez mégsem szerencsés szám? Nem vagyok babonás, de ezt a számot nem szeretem. Mások is megállnak, nézik, számolják. Kisdíákok az úttest közepén körbeállva mutogatnak fölfelé: – Nézd csak: „V” alakba fejlődnek. Mi ez? Repülőgép bemutató? A gyerekek megint kiabálnak: – Ni! az első hogy előresiet!

Aha! Valamit dob a gépből.

Máris egy hangos, bumm, aminek rémületes zaja, megrázta a levegőt. Ez bizony nem bemutató, hanem bombázás!

Rohanás, mindenki futott, óvóhelyet keresni.

Hü, hogy ropogott, mert alacsonyan szállva, géppuskáztak a gépekből. Az óvóhelyre érve eszembe jutott, hogy családjunk minden tagja szanaszét van. Bandi a Maroson, a gátnál fürdik.

Pista Lacihoz ment az üzletbe, csak Anyukám van otthon, ő meg miattunk izgul. Szegény szászok az utakon hová tudnak elbújni? Sehová! Most érhettek ki a városból, az országúton éri őket a bombázás. Később megtudtuk, hogy valóban, őket, a szerencsétlen földönfutókat bombázták és géppuskázták a nyílt terepen. Rengeteg halott... ember és állat lett a bombázás áldozata.

Családunkban is történt egy majdnem tragikus eset. A szász menekültek épp' akkor haladtak el az országúton, amikor a bombázás történt, ott, ahol Bandi öcsém fürdött a Marosban. Ki tudja, akarva vagy véletlenül, de oda is jutott a bombákból, lövedékekből, és Bandi szeme a légnyomástól megsérült. Azonnal kórházba került, egyik szeme maradandóan károsodott. Az utolsó pillanatban, a zavaros helyzet ellenére is, talán a csodában reménykedve rendezgettük új otthonunkat, gondolván, hogy talán mégis maradhatunk. Sajnos, mindez hiú reménynek bizonyult. A következő napok rendkívüli eseményeit is megörökítettem naplóm-ban.

1944. szeptember 8. péntek. Tegnap, a Városházára mentem, polgári személylapot szerettem volna kérni. A téren megrökönyödve láttam, hogy a magyar zászló közelében ott „díszleg,” a horogkeresztes zászló!

A 46-os szobát kerestem, azonban zárva találtam! Érdeklődtem a másik szobában, a válasz az volt: „Kérem, tessék Szombathelyen keresni!” Köszönöm, – mondtam, és arra gondoltam, ha már költöztetik a hivatalokat, nagy baj lehet. Délután bátyám érkezett a barátjával. Most kapták meg a képesítőt a tanítóképzőben, meg akarják ünnepelni a nevezetes napot. Öt fiú, Pityu osztálytársai lesznek ott, engem hívtak meg Mezei Manyikával együtt egy flekken-vacsorára; a Ritz-pincébe.

Flekken ugyan nem volt, helyette Tordai-pecsenyét vacsoráztunk, utána finom, féledes pezsgőt ittunk, amitől megjött a kedvünk. Dalolgattunk és táncoltunk. *A fiúk piros szegfű-csokorral (50-50 szál!) kedveskedtek nekünk.* Jól éreztük magunkat, de gondolataim messze kalandoztak, azokhoz, akik távol vannak tőlem, de szívemben hordozom őket. Tizenegy óra után mentünk haza. Szép volt ez az este, az utolsó vacsora Marosvásárhelyen, amit baráti társaságban töltöttünk. Csodálatos, hogy ma nem volt légiriadó a megszokott időben. Talán azért, hogy az esténk zavartalan legyen...

Szeptember 9. szombat. Alig aludtunk, mert már közelről hallatszik az ágyúdörgés, a front egyre közeledő, félelmetes moraja. Repülőgépek állandóan zúgnak fenn a légben. Borzasztó a felfordulás, mindenütt! Az utcákon állandóan mennek a különféle járművek civil- és hadifelszerelésekkel. Katonák járműveken és gyalog: magyarok... németek...

Költöztetik a kórházakat. A Nagyállomás felé még az eddigieknél is nagyobb a forgalom, az utakon nem lehet átjutni. Holnap mi is útra kelünk, tovább nem várhatunk. Már üres az utcánk, csak az egyik ház előtt pakolnak egy kiskocsira.

Say ezredes szólt apukámnak, hogy itt az idő: gyalog biciklin vagy vonattal, indulnunk kell. Ez az utolsó perc, el kell menni a front elől. Ki tudja, mi lesz Erdély sorsa a háború után? Tehát eldőlt a mi sorsunk is. Apám döntött, hogy visszatérünk a csonka hazába, nem várjuk be a frontot. Megkezdtük a csomagolást, összepakoltunk. Apu és Pityu még pénteken katonai behívót kapott. Hárman fogunk utazni: Anyukám, Bandi és én. Személyenként egy-egy személypoggyászt lehet a vonatra feladni, ezen túl egy kisebb bőröndöt vihet magával minden utazó, amibe néhány napra való személyes holmija belefér. *(Meg sem fordult a fejünkben, hogy az utazás hosszú időt vesz igénybe, de az sem, hogy a teherszállítmányt időközben lekapcsolják a szerelvényünkről, s azt soha többé nem látjuk.)*

Pityu meggondolta magát, hogy itt nem vonul be, majd ott jelentkezik, ahol sátrat verünk.

Milyen jó, hogy így döntött, ki tudja, mi lett volna, ha marad. Így hagytuk el kényelmes otthonunkat, szeretett városunkat.

* * *

Vendéglátás – Anyámra emlékezve

A régi vendégségek, anyukám csodálatos vendéglátási tehetsége jutott eszembe, az, hogy készülődött anyukám a vendégek ellátására. Jó érzéke volt hozzá, nagyon finoman főzött, süített, díszítette a hidegtálakat, a tortákat. Az ismerősök szerettek hozzánk járni. Matyi néni, a védőnő a körorvossal mindig nálunk ebédelt. A fiatal orvos mindig kiment a konyhába, ott forgolódott a készülő ételek körül, kiemelt egy szelet rántott-húst a tálból, anyukám mosolyogva ránéz, és a mutatójával megfenyegeti... Milyen szomorú, hogy már csak így, emlékezetben láthatom...

.

Vendégség ruszki-módra⁵⁴ 1

Regényrészlet

MÉG A MÚLT SZÁZADBAN TÖRTÉNT, de szóról szóra igaz, amit most olvasnak. Péntek volt, két nappal karácsony előtt, a naptár 1944-et mutatott, mi azonban nem az ünnepre készültünk, mivel több, mint egy hete köröskörül zajlik a front, az ágyúdörgést megszoktuk, nem ment ritkaságszámba a közeli géppuska-ropogás sem.

Sosem gondoltuk, hogy ez a kis falu valaha olyan fontos hely lesz, hogy hetekig itt zajlanak a háborús események, ezért letelepedtünk ide menekültként. Most meg hol a németek, hol orosz katonák tűnnek fel, némelyiküket már személyesen ismerjük.

A napokban például, amikor éppen az oroszok foglalták el a falut, Vaszil, „régí” ismerősünk korán reggel bekopogott hozzánk. Búcsúzni jött, Lucfalvára megy, a szomszéd faluba. *Csodálkozott rajta, miért örülök ennyire a hírnek. Kértem, vigyen levelet a barátnőmnek, aki ott lakik.*

Megmagyaráztam, hol kell keresnie, azt is mondtam, hogy Piroska fél, legyen barátságos hozzájuk. Szívesen vállalta, még ceruzát is adott, amivel megírhattam a levelet.

Másnap hozta a választ. Korán reggel, öt órakor kopogott. Olyan kajánul nézett, tudtam, hogy jó hírekkel érkezett. Bejött a „bunkerbe”, mert kint éppen közeli ágyúdörgés hangzott. Ez a „bunker”, tulajdonképpen a padlásfeljáró, a lakásnak több fallal védett helye, ide kellett húzódnunk a lövések elől; mivel pince nem volt a közelben. Kértem a levelet, de csak lobogtatta a kezében, hagyta, hogy könnyörögjek érte, de végül ideadta.

Pirkó írta, hogy a körülményekhez képest jól vannak. A paplak is találatot kapott. Náluk is sokan, legalább 20-an húzódnak meg a pincében. Írja, hogy először megijesztette őket Vaszil, aztán rájöttek, hogy csak mókázik.

Miklós bácsival komoly ügyben tárgyalt. Jól megértették egymást, hiszen Miklós bácsi – evangélikus pap lévén érti a nyelvüket; a templomban a prédikációit időnként tótul mondja.

Abban a községben legtöbb ember szlovákul beszél.

De térjek vissza december 22-ére. Több orosz katona állított be hozzánk, ismerősök és újak is. Egyikük lőtt (!) tyúkokat szorongatott a kezében. Arra kérték anyukámat, hogy főzze meg levesnek, egészben. Mikor készen lett, rájöttünk, hogy ők nem szeretik a finom levest, csak a hús kellett nekik. (De azt, hogy némelyikük hogy fogott hozzá, azt látni kellett volna!) Semmiféle evőeszköz nem kellett hozzá, pedig odakészítettük az asztalra. Fazékból kiemelve a hatalmas tyúkokat, megfogták, kézzel szedték, szaggatták szét, és úgy ették.

Az ebéd második fogása is emlékezetes marad számomra. Nemcsak lőtt tyúkot hoztak, hanem valahonnan, valakitől, egy sajtárban tehéntúrót, savóval együtt. Anyukámnak magyarázták, hogy süteményt készítsen belőle.

Szerencsénk volt, mert ebben a faluban csak ő egyedül értette meg a nyelvet. Gyermekkorában tanulta, mivel Felvidékről származik, ahol vegyesen éltek magyarok (akkori szólás szerint) a tótokkal együtt.

⁵⁴ Írásommal a Pro Bono Irodalmi Díj pályázatán Elismerő Oklevél díjban részesítettek. 2005.

Az orosz is szláv nyelv, mégis van közte különbség, ezért ha nem értette meg őket, kézzel-lábbal pótolta a hiányosságokat. Magyarázat közben észrevettem, hogy anyukám nagy gondban van. *Meg akarta értetni velük, hogy nekünk nincs olyan nagy edényünk, amiben az egész vödörre való túrót a hozzávalókkal együtt össze lehet keverni.*

Erre az egyik orosz rámutat a konyha sarkában levő mosdóasztalra (ami akkor elfüggönyözve „fürdőszobánkul” szolgált), ott látta elhelyezve a nagy mosdótálat: Az éppen megfelelő lesz! Láttam, anyukám bajban van, kézzel-lábbal kezdett magyarázni: – Ez nem főzőedény, hanem mosdótál (és igyekezett bemutatni, mire szolgál).

– Nem tesz semmit, nagyon jó lesz! – nyugtatták meg.

Alapos súrolás után ebben dolgozta össze a sütemény anyagát, majd nagy korongokat szaggatva, nagy tepsiben, zsírban kellett kisütni. Olyan sok lett belőle, hogy nem tudtuk volna hová elhelyezni. Persze, kivéve a forró zsírból, ahogy apránként kezdett lehűlni, hamar nekiugrottak, s mivel sokan voltak, nem jelentett gondot a rengeteg fánk elhelyezése. Percek alatt majdnem mind eltűnt. Elnéztem a farkasétvágyú társaságot, akik úgy ettek, mint akik még sohasem laktak jól. Eszükbe sem jutott betartani az étkezés etikett-szabályait, de ezt nem vehettük rossznéven tőlük. Ki tudja, mióta nem jutottak házi koszthoz, hisz’ a háború már évek óta húzódik.

Mivel annyira ízlett nekik a sütemény, leírom a receptjét. Ne mosolyogjon senki, aki olvassa, mert így történt. Íme, a recept, aminek én adtam nevet:

Háborús orosz fánk: Hozzávalók: 2 kg 00-ás lisztet (akkor így hívták a réteslisztet) összedörzsölünk annyi zsírral vagy vajjal, ami éppen akad a házban. Majd egy sajtár (abban az időben tej fejéséhez használt, vödörnyi űrtartalmú edény) friss tehéntúrót (valamelyik gazdától csak úgy áthozva) leszűrjük a savótól. Utána a család fürdéséhez használt nagyméretű, esetleg kisúrolt) lavórjába téve, hozzáadunk 5-6 tojást (persze feltörve), amit előzőleg villával felferünk, kevés sót, ha van 2-3 kanál cukrot (akkor nem volt) és az egészet jól gyúródeszkán összedolgozzuk (ha az éppen nem helyettesíti a lövöldözés közben kitört ablakot). Jó erőben levő gazdasszony kell a rengeteg tészta eldolgozásához!

Közben a (lehetőleg régimódi) rakott-tűzhelyre teszünk két nagyméretű, mély sütő tepsit), azokban felolvasztunk annyi zsírt, hogy félig legyen az edényben. Felforrósítás után a tészta masszájából nagy fánkokat szaggatunk, egyenként a zsírba helyezve, mérsékelt tűzön mindkét oldalukon szép pirosra sütjük. Ha van, porcukorral megszórjuk (akkor nem volt).

Nagy tetszést aratott a sok éhes férfi körében, dicsérték, hogy nagyon finom! Bennünket is kínáltak, mi azonban megköszöntük, de nem kértünk belőle.

Vendégség ruszki-módra 2

Részletek Finta Kata naplójából

1944-et MUTATOTT A NAPTÁR, néhány nappal karácsony előtt. nem mostanában történt, de szóról szóra igaz, amit most olvasnak. Mi azonban nem készülhettünk az ünnepre; egészen mással voltunk elfoglalva. Már majdnem két hete köröskörül zajlott a front, szinte megszoktuk az ágyúdörgést, nem ment ritkaságszámba a közeli géppuska-ropogás sem.

Két hétig tartott a front a kis faluban, hol németek, hol orosz csapatok foglalták el.

Amikor éppen a németek voltak bent, és este, amikor kinézünk nyugat felé, az ég alja vöröslött, csillogott, mintha tűzijáték lenne a távolban. Húsz kilométer távolságból csupán annyiban különbözött, hogy az idáig hallatszó moraj félelmet keltett bennünk. Ez a fényjáték és nyugtalanító morajlás a frontvonalról hallatszik idáig, és az oroszok „katyusa” fegyvere okozza, s ha nem tudnánk, milyen pusztítást végeznek vele, távolról még gyönyörködnénk benne.

Ide, ebbe a csendes kis faluba menekültünk ezer kilométer távolságról. Sosem gondoltuk, hogy valaha olyan fontos hely lesz, ahol hetekig áll a front, és zajlanak a háborús események. Most is hol a németek, hol orosz katonák tűnnek fel, sokukat már személyesen ismerjük.

Naplómból idézek: December 21. csütörtök.

„**Vizit**” *front alatt.* Két fiatal orosz katona kopogtatott az ajtónkon. Magas rangú tisztek költöztek be a szomszéd házban, akik általuk üzenték, hogy estefelé „*tiszteletüket szeretnék tenni nálunk*”. A megbeszélte időben megjelenik két tiszt, (egyikük nő) extra orosz egyenruhában, csinosan, tisztán, akárcsak békeidőben, amikor ismerkedő vizitre jönnek. Illendően bemutatkoztak. Látszik mindkettőjükön, hogy tanult emberek. A női tiszt nevéhez hozzáfűzte, hogy doktor. Velük jött még két katona, nem ismertem a rangjukat. Őket is bemutatták, akik szintén kifogástalanul viselkedtek. Nálunk van Vaszil is, aki már korábban többször látogatott hozzánk.

Jobb híján, a konyhában fogadjuk „előkelő” vendégeinket, az egyetlen lakható helyiségben, mivel a szobákat nem lehet fűteni és mindenütt kitörtek az ablaküvegek. Jó, hogy anyukám beszél szlovákul, ugyanis felvidéki származású. A viszonyokhoz képest megvendégeltük őket teával és tepertős-pogácsával, amit anyukám délelőtt készített. Előbb beszélgetés folyt, utána énekelni kezdtek. Közülük a legfiatalabb bemutatta nekünk az orosz táncot.

Kértek, hogy mi is énekeljünk. Anyukámnak kellemes a hangja, én meg az iskolai kórusban énekeltem (zongorázni is tanultam), ezért néhány magyar nótát eldaloltunk.

Engem arra kértek, mutassam be a magyar csárdást. Se kedvem, se partnerem nem volt hozzá, de mit tehettem? Összekombináltam valamit gondolatban, amit egyedül is bemutathattam. Nagyon tetszett nekik. Megnyugtató volt számunkra, hogy a közelünkben vannak elszállásolva.

Sokáig maradtak, valóban kellemesen töltöttük az időt, a nyelvi különbségek ellenére. Még szerencse, hogy anyukám beszédét megértették, én pedig a doktornővel német nyelven úgyahogy társalogtam. Megtudtuk, hogy ki mivel foglalkozik civilben, hol laknak. Egyik fiatal tisztnak különösen feltűnt a jó modora. Előkelő származása szinte lerítt róla, finom vonásai és ápolt kezei voltak, öltözéke is kifogástalan. Ő is értett németül. Az idősebb tiszt úgy mutatta be, hogy főiskolás diák.

December 22. péntek.

Éjjel a ház, két találatot kapott. A lakás egybeépült az iskolával, azon a részen beszakadt a tető. Egyébként, mikor harcok folytak, ki sem lehetett lépni a házból, mivel szemben nyíltak az ajtók az egyetlen faluba vezető úttal, ahonnan a lövedékek érkeztek.

Gyakran ki se lehetett lépni. Reggel ismét a hátsó szoba padlóján, hasalva írtam e sorokat.

Dermesztő hidegben, alig bírtam a tollat használni.

Minden nap ide lopódzom be, hogy leírhassem a történeteket.

Fejünk fölött most is röpködnek az aknák, csak úgy reng a ház. Amikor nagyon erős a hangja, sarokba húzódok.

Most megint az oroszok foglalták el a falut, a németek támadtak. Reggel bekopogott hozzánk Vaszil, akivel már megbarátkoztunk. Amikor teheti, meglátogat. Mindig jókedvű, táncol és tréfálgozik, pedig az egyik lába megsérült. Sok orosz szót lediktált nekem, már megtanultam néhány mondatot. Bár korábban orosz szót még nem is hallottam, most annyit megtanultam, hogy egymás szavát megértették.

Búcsúzni jött, mondta, hogy a szomszéd faluba, Lucfalvára megy. Csodálkozott rajta, miért örülök ennyire a hírnek. Arra kértem, vigyen levelet a barátnőmnek, megmagyaráztam, hogy az evangélikus templom mellett lakik, mivel édesapja a falu lelkésze. Ő meg elmondta, hogy éppen vele, Miklós bácsival komoly ügyben akar tárgyalni, oda készül. Felhívtam a figyelmét, hogy a pap lánya, Piroska fél, legyen barátságos hozzájuk.

Vaszil jóindulatú ember, aki nem ismeri, nem tudhatja, hogy szeret tréfálgozni. Ezért nem lehet megállapítani, hogy mikor beszél komolyan.

Szívesen elvállalta a postás szerepét, még ceruzát is adott, amivel megírhattam a levelet.

Másnap megint hajnali ötkor kopogott az ajtón, a választ hozta. Bejött a „bunkerbe”, mert kint éppen közlőhallatszott az ágyúdörgés. Olyan kajánul nézett, tudtam, hogy jó hírekkel érkezett.

Elmondta, hogy Miklós bácsival jól megértették egymást, hiszen evangélikus pap, érti a nyelvüket; mert a templomban időnként a prédikációit tótul mondja. (A faluban legtöbb embernek ez volt az anyanyelve.)

Kértem tőle a levelet, de csak lobogtatta a kezében, hagyta, hogy könyörögjek érte, – végül mégis ideadta. Pirkó azt írja, hogy a körülményekhez képest jól vannak. A paplak is találatot kapott, de senki sem sérült meg. Náluk is sokan, legalább 20-an húzódnak meg a ház pincéjében. Barátnőm írja, hogy először megijesztette őket Vaszil, aztán rájöttek, hogy csak mókázik. Az épület iskolai részén szakadt be a tető, amikor éppen a „bunkerben” tartózkodtunk. Ott szoktunk meghúzódní a támadások idején, mivel pince, vagy egyéb óvóhelynek alkalmas hely nincs a közelben.

Tulajdonképpen padlásfeljárót használjuk, mert az a lakásnak több fallal védett kicsi helyisége, ide bújtunk akkor is, mikor találat érte a házat. Lehullott a vakolat, minden tele lett cseréppel, a még meglevő ablakok is kitörtek az egész lakásban.

Szörnyű volt átélni, azt hittük, ránk omlanak a falak. Borzasztó látványt nyújt az egész ház.

Az ablaküvegeket vastag papírokkal, plédekkel pótoltuk, a konyha ablakba beillesztettünk egy gyúródeszkát, hogy jobban védjen a hideg ellen. Most sötét van még nappal is. Pocsék a háború, mondhatom! A padlás-feljárót lezáró ajtó megfordult, onnan át lehetett ugroni a szomszédok kertjébe. Akkor még nem is gondoltuk, ez milyen szerencsét jelent számunkra.

Ugyanis a front elvonulása után, egy sárba befagyott tank lerészegedett személyzete (tatárok) egy hétig rettegésben tartották a falu lakosságát, hozzánk is kétszer berontottak, s mi, a lyukas tetőn keresztül menekültünk el, és a szomszédok szérűskert-pajtájában húzódtunk meg. Mindez az Ó-ÉV utolsó napjaiban történt, ami igazán nem hozott számunkra boldog újszándót.

December 24. Vendégség. Talán az ünnepre való tekintettel szüneteltetik a harcokat? Ugyanis kora délelőtt több orosz katona állított be hozzánk, köztük ismerősök is, alig fértünk el a nagy konyhában. A front ideje alatt egyébként, állandóan ki-be járkáltak a betört ablakú lakásba, ahol mi is csak a konyhában tudtunk tartózkodni.

Egyik katona lőtt tyúkokat szorongatott a kezében. Arra kérték anyukámat, főzze meg levesnek, egészben. Mikor készen lett, rájöttünk, hogy ők nem szeretik a levest, hiába kínáltuk, pedig anyukám finom, frissen gyúrt tésztát is főzött hozzá.

Nekik csak a hús kellett. (Azt látni kellett volna, hogy némelyikük hogy fogott hozzá!) Semmiféle evőeszközre nem volt szükségük, pedig odakészítettük az asztalra. Fazékból kiemelve a tányérra, a hatalmas tyúkokat megfogták, kézzel szaggatták szét, és úgy ették.

Az ebéd második fogása is emlékezetes marad számomra. A lőtt tyúkokon kívül, valahonnan, valakitől, egy teli sajtár tehéntúrót is hoztak, savóval együtt.

Anyukámnak elmagyarázták, hogyan készítsen belőle süteményt. Szerencsénk volt, mert ebben a faluban egyedül csak ő értette meg a nyelvüket valamennyire. Gyermekkorában tanulta, mivel a Gömör megyei Eperjesen laktak a szülei. A Felvidéken legtöbb településen vegyesen éltek magyarok (akkori szólás szerint) a tótokkal együtt. Az orosz éppúgy szláv nyelv, mint a szlovák, ezért némi segítséggel megértették egymást. Magyarázat közben észrevettem, hogy anyukám nagy gondban van. Azt akarta velük közölni, hogy nekünk nincs olyan nagy edényünk, amiben az egész vödörre való túrót a hozzávalókkal együtt össze tudná keverni. Erre fel, az egyik orosz rámutatott a konyha egyik sarkában levő mosdóasztalon elhelyezett hatalmas mosdótálra, amit akkor elfüggönyözve „fürdőkádként” használtunk.

– Az megfelelő lesz! Mutattak rá vidáman. Láttam, anyukám bajban van, kézzel-lábbal kezdett magyarázni. – Ez nem főzőedény, hanem mosdótál (és mutatta is, mire szolgál).

– Nem tesz semmit, nagyon jó lesz, kézzel legyintve nyugtatták meg.

Alapos súrolás után anyám ebben dolgozta össze a sütemény anyagát, majd korongokat szaggatva, nagy tepsiben, zsírban kellett kisütni. Olyan sok lett belőle, hogy nem tudtuk volna hová elhelyezni.

Persze, kivéve a forró zsírból, ahogy apránként kezdett lehűlni, hamar nekiugrottak, s mivel sokan voltak, nem jelentett gondot a rengeteg fánk elhelyezése.

Elnéztem a farkasétvágyú társaságot, akik úgy ettek, mint akik még sohasem laktak jól. Eszükbe sem jutott betartani az étkezés etikett-szabályait, de ezt nem vehettük rossznéven tőlük.

Ki tudja, mióta nem jutottak házi koszthoz, hisz’ a háború már évek óta húzódik.

Annyira ízlett nekik a sütemény, megörökítettem a receptjét. Ne mosolyogjon senki, aki olvassa, mert így készült.

Íme, a recept, én adtam a nevet:

„Háborús orosz fánk.

Hozzávalók: 2 kg 00-ás lisztet (akkor így hívták a legfinomabb réteslisztet, amiben nem volt hiányunk, mert anyukámnak sikerült szerezni a családnak megfelelő mennyiséget, azt összedörzsöljük annyi zsírral vagy vajjal, ami éppen akad a házban.

Majd egy sajtár, abban az időben tej fejéséhez használt, vödörnyi úrtartalmú edény, friss tehéntúrót valamelyik gazdától csak úgy áthozva, le kell szűrni a savótól.

Utána a család fürdéséhez használt nagyméretű, esetleg kisúrolt) lavórjába téve, hozzáadunk 5-6 tojást (persze feltörve), amit előzőleg villával felferünk, kevés só, ha van 2-3 kanál cukrot (akkor nem volt), és az egészet alaposan összedolgozzuk.

(Gyúródeszkán is történhet a tészta összedolgozása, ha az éppen nem helyettesíti a lövöldözés közben kitört ablakot.)

Jó erőben levő gazdasszony kell a rengeteg tészta eldolgozásához! (Szegény anyám a viszontagságok között éppen elég gyenge állapotban volt.) Közben a (lehetőleg régimódi) rakott-tűzhelyre teszünk két nagyméretű, mély sütő tepsit, azokban felolvasztunk annyi zsírt, hogy félig legyen az edényben. Felforrósítás után a tészta masszáját kinyújtva, nagy fánkokat szaggatunk, majd a zsírba helyezve, mérsékelt tűzön mindkét oldalon szép pirosra sütjük.

Ha van, porcukorral megszórjuk (akkor nem volt, mégis gyorsan elfogyott)”

Nagy tetszést aratott a sok éhes katona körében, dicsérték, hogy nagyon finom! Bennünket is kínáltak, mi azonban megköszöntük, de nem kértünk belőle.

Vendégség ruszki-módra⁵⁵ 3.

Kiemelve: Regényrészlet

RÉGEN TÖRTÉNT, HÁBORÚ ALATT, mégis, szóról szóra igaz, amit olvastok.

Naptár szerint 1944. december volt akkor, két nappal karácsony előtti péntek. Mégsem az ünnepre készültünk, mint máskor, mivel több, mint egy hete köröskörül a front hangja morajlott, nem volt ritka az ágyúdörgés, megszoktuk a géppuska-ropogást is.

Az ajtón se mertünk kilépni, mivel arról az oldalról jöttek a lövedékek. Ki gondolta volna, hogy ez a kis falu olyan fontos hely lesz, ahol hetekig háborús események történnek, ezért menekültünk ide. Itt hol a németek, hol orosz katonák tűntek fel, némelyiküket már személyesen ismertük.

A napokban, például amikor éppen az oroszok foglalták el a falut, Vaszil, „régí” ismerősünk korán reggel bekopogott hozzánk. Búcsúzni jött, azt mondta, hogy Lucfalvára, a szomszéd faluba megy. Csodálkozott rajta, miért örülök ennyire a hírnek. Kértem, vigyen levelet a barátnőmnek, aki ott lakik.

⁵⁵ Pro Bono Irodalmi Díj 2005 - Nyár pályázatán Elismerő Oklevél Díj.

Megmagyaráztam, hol kell keresnie, azt is mondtam, hogy Piroska fél, legyen barátságos hozzájuk. Szívesen vállalta, még ceruzát is adott, amivel megírhattam a levelet.

Másnap hozta a választ. Korán reggel, öt órakor kopogott.

Olyan kajánul nézett, tudtam, hogy jó híreket hozott. Bejött a „bunkerbe”, mert kint a közeli ágyúdörgés hangzott. A „bunker”, ahol meghúzódtunk, tulajdonképpen a padlásfeljáró, a lakásnak több fallal védett helye, ide húzódtunk a lövések elől; mivel pince nem volt a közelben.

Kértem a levelet, de csak lobogtatta a kezében, de hagyta, hogy könnyörögjek érte, végül ideadta. Pirkó azt írta: a körülményekhez képest jól vannak. A paplak is találatot kapott. Náluk is sokan, legalább 20-an húzódnak meg a pincében. Írja, hogy először Vaszil megijesztette őket, aztán rájöttek, hogy csak mókázik.

Miklós bácsival komoly ügyben tárgyalt. Jól megértették egymást, hiszen Miklós bácsi – evangélikus pap lévén érti a nyelvüket; a templomban a prédikációit időnként tótul mondja. (Abban a községben legtöbb embernek ez az anyanyelve.)

De térjek vissza december 22-ére. Több orosz katona állított be hozzánk, ismerősök és újak is. Egyikük lőtt tyúkokat (!) szorongatott a kezében.

Arra kérték Anyukámat, hogy főzze meg levesnek, egészben. Mikor készen lett, rájöttek, hogy ők nem szeretik a finom levest, csak a hús kellett nekik. (De hogy némelyikük hogy fogott hozzá, azt látni kellett volna!) Semmiféle evőeszköz nem kellett hozzá, pedig odakészítettük az asztalra. Fazékból kiemelve a hatalmas tyúkokat, megfogták, kézzel szedték, szaggatták szét, és úgy ették.

Az ebéd második fogása is emlékezetes marad számomra. Nemcsak lőtt tyúkot hoztak, hanem valahonnan, valakitől, egy sajtárban tehéntúrót, savóval együtt.

Anyukámnak magyarázták, hogy süteményt készítsen belőle. Szerencséjük volt, mert ebben a faluban csak ő egyedül értette meg nyelvüket. Gyermekkorában tanulta, mivel Felvidékről származik, ahol vegyesen éltek magyarok (akkori szolás szerint) a tótokkal együtt. Igaz, ez is, az orosz szláv nyelv, mégis van közte különbség, ezért ha nem értette meg őket, kézzel-lábbal pótolta a hiányosságokat.

Magyarázat közben észrevettem, hogy anyukám nagy gondban van. Azt akarta megértetni velük, hogy nekünk nincs olyan nagy edényünk, amiben az egész vödörre való túrót a hozzávalókkal együtt össze tudná keverni.

Erre az egyik orosz rámutat a konyha egyik sarkában levő mosdóasztalra (ami akkor elfüggönyözve „fürdőszobánkul” szolgált), az ott elhelyezett nagy mosdótálra:

– Az éppen megfelelő lesz! *Láttam, anyukám bajban van, kézzel-lábbal kezdett magyarázni:* – Ez nem főzőedény, hanem mosdótál (és mutatta is, mire szolgál).

– Nem tesz semmit, nagyon jó lesz, nyugtatták meg.

Alapos súrolás után ebben dolgozta össze a sütemény anyagát, majd nagy korongokat szaggatva, nagy tepsiben, zsírban kellett kisütni.

Olyan sok lett belőle, hogy nem tudtuk volna hova elhelyezni. Persze, kivéve a forró zsírból, ahogy apránként kezdett lehűlni, hamar nekiugrottak, s mivel sokan voltak, nem jelentett gondot a rengeteg fánk elfogyasztása

Elnéztem a farkasétvágyú társaságot, akik úgy ettek, mint akik még sohasem laktak jól. Eszükbe sem jutott betartani az étkezés etikett-szabályait, de ezt nem vehettük rossznéven tőlük. Ki tudja, mióta nem jutottak házi koszthoz, hisz’ a háború már évek óta húzódik.

Mivel annyira ízlett nekik a sütemény, leírom a receptjét. Ne mosolyogjon senki, aki olvassa, mert így történt. Íme, a recept, aminek én adtam nevet:

Háborús orosz fánk

Hozzávalók: 2 kg 00-ás lisztet (akkor így hívták a réteslisztet) összedörzsölünk annyi zsírral vagy vajjal, ami éppen akad a házban. Majd egy sajtár (abban az időben tej fejéséhez használt, vödörnyi úrtartalmú edény) friss tehéntúrót (valamelyik gazdától csak úgy áthozva) leszűrjük a savótól.

Utána a család fürdéséhez használt nagyméretű, esetleg kisúrolt) lavórjába téve, hozzáadunk 5-6 tojást (persze feltörve), amit előzőleg villával felverünk, kevés sót, ha van 2-3 kanál cukrot (akkor nem volt) és az egészet jól gyúródeszkán összedolgozzuk (ha az éppen nem helyettesíti a lövöldözés közben kitört ablakot). Jó erőben levő gazdasszony kell a rengeteg tészta eldolgozásához!

Közben a (lehetőleg régimódi) rakott-tűzhelyre tesszük két nagyméretű mély sütő-tepsit), azokban felolvasztunk annyi zsírt, hogy félig legyen az edényben. Átforrósítás után a tészta masszájából nagy fánkokat szaggatunk, egyenként a zsírba helyezve, mérsékelt tűzön mindkét oldalukon szép pirosra sütjük. Ha van, porcukorral megszórjuk (akkor nem volt).

Nagy tetszést aratott a sok éhes férfi körében, dicsérték, hogy nagyon finom! Bennünket is kínáltak, mi azonban megköszöntük, de nem kértünk belőle.

Vendégség ruszki-módra 4.

Több rövid történet egymás után

Front

1944-et **MUTATOTT A NAPTÁR**, néhány nappal karácsony előtt. Nem mostanában történt, de szóról szóra igaz, amit papírra vetettem. Mi azonban nem készülhettünk az ünnepre, mint azt máskor tettük, mert mással voltunk elfoglalva.

Már majdnem két hete köröskörül zajlott a front, majdnem megszoktuk az ágyúdörgést, nem ment ritkaságszámba a közeli géppuska-ropogás sem. Két hétig tartott a front a kis faluban, hol németek, hol orosz csapatok foglalták el. Amikor éppen a németek voltak bent, és este, amikor kinézünk nyugat felé, az égalja vöröslött, csillogott, mintha tűzijáték lenne a távolban.

Hús kilométer távolságból csupán annyiban különbözött, hogy az idáig hallatszó moraj is félelmet keltett bennünk. Ez a fényjáték és nyugtalanító zaj a frontvonalról hallatszik idáig, és az oroszok „katyusa” fegyvere okozza, s ha nem tudnánk, milyen pusztítást végeznek vele, még gyönyörködnekné benne.

Ide, ebbe a csendes kis faluba menekültünk ezer kilométer távolságról. Sosem gondoltuk, hogy valaha olyan fontos hely lesz, ahol hetekig áll a front, és zajlanak a háborús események. Most meg hol a németek, hol orosz katonák tűnnek fel, sokukat már személyesen ismerjük.

Naplóból idézek: 1994. december 21. csütörtök. „Vizit” front alatt”.

Két fiatal orosz katona kopogtat az ajtón. Magas rangú tisztek laknak a szomszéd házban, akik általuk üzenték, hogy estefelé „tiszteletüket szeretnék tenni nálunk”.

A megbeszélrt időben megjelenik két tiszt, (egyikük nő) extra orosz egyenruhában, csinosan, tisztán, akár csak békeidőben, amikor ismerkedő vizitre érkeznek. Bemutakoztak. Látszik mindkettőjükön, hogy tanult emberek. A női tiszt nevéhez hozzáfűzte, hogy doktor. Velük jött még két katona, nem ismertem a rangjukat. Őket is bemutaták, akik szintén kifogástalanul viselkednek. Nálunk van Vaszil is, aki már korábban többször látogatott hozzánk.

Jobb híján, a konyhában fogadjuk „előkelő” vendégeinket, az egyetlen lakható helyiségben, mivel a szobákat nem lehet fűteni, és mindenütt kitörtek az ablaküvegek. Jó, hogy anyukám beszél szlovákul, ugyanis felvidéki származású.

Jelenlegi viszonyokhoz képest megvendégeltük őket teával és pogácsával, amit anyukám délelőtt sült. Előbb beszélgetés folyt, utána énekelni kezdtek. Közülük a legfiatalabb bemutatta nekünk az orosz táncot. Arra kértek, hogy mi is énekeljünk. Anyukámnak kellemes a hangja, én meg az iskolai kórusban énekeltem (zongorázni is tanultam), ezért néhány magyar nótát eldaloltunk.

Engem arra kértek, mutassam be nekik a magyar csárdást. Se kedvem, se partnerem nem volt hozzá, de mit tehettem? Összekombináltam valamit, amit egyedül is bemutathattam. Nagyon tetszett nekik.

Megnyugtató volt számunkra, hogy a közelünkben vannak elszállásolva. Sokáig maradtak, valóban kellemesen töltöttük az időt, a nyelvi különbségek ellenére. Még szerencse, hogy anyukám beszédét megértették, én pedig a doktornővel német nyelven úgy-ahogy társalogtam. Megtudtuk, hogy ki mivel foglalkozik civilben, hol laknak.

Egyik fiatal tisztnek különösen feltűnt a jó modora. Előkelő származása szinte lerítt róla, finom vonásai és ápolt kezei voltak, öltözeke is kifogástalan. Ő is értett németül.

Az idősebb tiszt úgy mutatta be, hogy főiskolás diák.

*

Vaszil, a postás. December 22. péntek. Éjjel a ház, két találatot kapott. A lakás egybeépült az iskolával, azon a részen beszakadt a tető.

Egyébként, amikor harcok folytak, ki sem lehetett lépni a házból, mivel szemben nyíltak az ajtók az egyetlen faluba vezető úttal, ahonnan a lövedékek érkeztek. Gyakran ki se mertünk lépni. Reggel ismét a hátsó szoba padlóján, hasalva írom e sorokat. Dermesztő hideg van, alig bírom a tollat használni. Mindennap ide lopódzom be, hogy leírjam a történeteket. Fejünk felett repkednek az aknák, reng a ház. Amikor nagyon erős a hangja, sarokba húzódok. Megint az oroszok foglalták el a falut, a németek támadtak.

Reggel bekopogott hozzánk Vaszil, akivel már megbarátkoztunk. Amikor teheti, meglátogat. Mindig jókedvű, táncol és tréfálkozik, pedig az egyik lába megsérült. Már sok orosz szót lediktált nekem, megtanultam néhány mondatot. Bár korábban orosz szót még nem is hallottam, most annyit megtanultam, hogy egymás szavát megértettük.

Búcsúzni jött, azt mondta, hogy a szomszéd faluba, Lucfalvára megy. Csodálkozott rajta, miért örülök ennyire a hírnek. Arra kértem, vigyen levelet a barátnőmnek, megmagyaráztam, hogy az evangélikus templom mellett lakik, mivel édesapja a falu lelkésze. Ő elmondta, hogy éppen vele, Miklós bácsival komoly ügyben akar tárgyalni, oda készül. Felhívtam a figyelmét, hogy lánya, Piroska fél, legyen barátságos hozzájuk. Vaszilt jóindulatú embernek ismertük meg, mégis, aki nem ismeri, nem tudhatja, mikor tréfál, és mikor beszél komolyan.

Szívesen vállalta a postás szerepét, még ceruzát is adott, amivel megírhattam a levelet.

Másnap megint hajnali ötkor kopogott az ajtón, hozta a választ.

Bejött a „bunkerbe”, mert kint éppen közlelő hallatszott az ágyúdörgés. Olyan kajánul nézett, tudtam, hogy jó hírekkel jött. Elmondta, hogy Miklós bácsival jól megértették egymást, hiszen evangélikus pap, érti a nyelvüket; mert a templomban időnként a prédikációit tótul mondja. (Abban a községben legtöbb embernek ez az anyanyelve.)

Kértem tőle a levelet, de csak lobogtatta a kezében, hagyta, hogy könnyörögjek érte, végül mégis ideadta. Pirkó azt írja, hogy a körülményekhez képest jól vannak. A paplak is találatot kapott, de senki sem sérült meg. Náluk is sokan, legalább 20-an húzódnak meg a ház pincéjében. Barátnőm írja, hogy először megijesztette őket Vaszil, aztán rájöttek, hogy csak mókázik.

Az épület az iskolai részén szakadt be a tető, amikor éppen a „bunkerben” tartózkodtunk. Ott szoktunk meghúzódní a támadások idején, mivel pince, vagy egyéb óvóhelynek alkalmas hely nincs a közelben. Ez a szűk helyiség padlásfeljáró, a lakásnak több fallal védett kicsi helye, ide bújunk akkor is, mikor találat érte a házat. Lehullott a vakolat, minden tele lett üvegcsereppel, a még meglevő ablakok is kitörtek az egész lakásban. Szörnyű volt átélni, azt hittük, ránk omlanak a falak. Borzasztó látványt nyújt a ház. Az ablaküvegeket vastag papírokkal, plédokkal pótoltuk, a konyha ablakba beillesztettünk egy gyúródeszkát, hogy jobban védjen a hideg ellen. Most sötét van még nappal is. Pocsék a háború, mondhatom!

A feljárót lezáró ajtó megfordult, a padlásról most már át lehetett ugrani a szomszédok kertjébe. Akkor még nem is gondoltuk, ez milyen szerencsét jelent számunkra.

Miután a front elvonul, egy sárba befagyott tank lerészegedett személyzete (tatárok) egy hétig rettegésben tartotta a falu lakosságát, hozzánk is kétszer berontottak, s mi, a lyukas tetőn keresztül menekültünk el, és a szérűskert pajtájában húzódtunk meg.

Mindez az Ó-ÉV utolsó napjaiban történt, ami igazán nem hozott számunkra boldog újesztendőt.

*

Vendégség, december 24. Talán ma, ünnepre való tekintettel szüneteltetik a harcokat? Ugyanis kora délelőtt több orosz katona állított be hozzánk, köztük ismerősök, de még soha nem látottak is (alig fértünk el a nagy konyhában). A front ideje alatt egyébként is állandóan ki-be járkáltak a betört ablakú lakásba, ahol mi is csak a konyhában tudtunk tartózkodni. Egyik katona **lőtt (!) tyúkokat** szorongatott a kezében.

Arra kérték anyukámat, főzze meg levesnek, egészben. Mikor készen lett, rájöttünk, hogy ők nem szeretik a levest, hiába kínáltuk, pedig anyukám finom, frissen gyúrt tésztát is főzött hozzá. Nekik csak a hús kellett. (De némelyikük hogy fogott hozzá, azt látni kellett volna!) Semmiféle evőeszközre nem volt szükségük, pedig odakészítettük az asztalra. Fazékból kiemelve a tányérra, a hatalmas tyúkokat megfogták, kézzel szaggatták szét, és úgy ették.

Az ebéd második fogása is emlékezetes marad számomra. A lőtt tyúkokon kívül, valahonnan, valakitől, egy teli sajtár tehéntúrót is hoztak, savóval együtt. Anyukámnak elmagyarázták, hogyan készítsen belőle süteményt. Még jó, hogy ebben a faluban egyedül csak Anyukám értette meg a nyelvüket valamennyire. Gyermekkorában tanulta, mivel a Gömör megyei Eperjesen laktak a szülei. Felvidéken legtöbb településen vegyesen éltek magyarok (akkori szólás szerint) a tótokkal együtt.

Az orosz éppúgy szláv nyelv, mint a szlovák, ezért némi segítséggel megértették egymást.

Magyarázat közben észrevettem, hogy anyukám nagy gondban van. Azt akarta velük közölni, hogy nekünk nincs olyan nagy edényünk, amiben az egész vödörre való túrót a hozzávalókkal együtt össze tudná keverni. Erre az egyik orosz rámutat a konyha egyik sarkában levő mosdóasztalon elhelyezett hatalmas mosdótálra, ami akkor elfüggönyözve „fürdőszobául” szolgált nekünk.

– Az éppen megfelelő lesz! Láttam, anyukám bajban van, kézzel-lábbal kezdett magyarázni. – Ez nem főzőedény, hanem mosdótál (és mutatta is, mire szolgál).

– Nem tesz semmit, nagyon jó lesz, kézzel legyintve nyugtatták meg.

Alapos súrolás után anyám ebben dolgozta össze a sütemény anyagát, majd korongokat szaggatva, nagy tepsiben, zsírban kellett kisütöni. Olyan sok lett belőle, hogy nem tudtuk volna hol elhelyezni. Persze, kivéve a forró zsírból, ahogy apránként kezdett lehűlni, hamar nekiugrottak, s mivel sokan voltak, nem jelentett gondot a rengeteg fánk elhelyezése.

Elnéztem a farkasétvágyú társaságot, akik úgy ettek, mint akik még sohasem laktak jól. Eszükbe sem jutott betartani az étkezés etikett-szabályait, de ezt nem vehettük rossznéven tőlük. Ki tudja, mióta nem jutottak házi koszthoz, hisz’ a háború már évek óta tart. Nagy tetszést aratott a sütemény a sok éhes katona körében, dicsérték, hogy nagyon finom! Bennünket is kínáltak, mi azonban megköszöntük, de nem kértünk belőle.

Vendégség ruszki-módra 5

Regényrészlet

PÉNTEK VOLT, KÉT NAPPAL KARÁCSONY ELŐTT, a naptár 1944-et mutatott. Nem mostanában történt, de szóról szóra igaz, amit most olvasnak. Mi mégsem az ünnepre készültünk, mivel több, a hónap közepétől tartott a front, az ágyúdörgést megszoktuk, nem ment ritkaságszámba a közeli géppuska-ropogás sem.

Sose gondoltuk, hogy ez a kis falu valaha olyan fontos hely lesz,⁵⁶ hogy hetekig itt zajlanak a háborús események, ezért letelepedtünk ide menekülteként. Most meg hol a németek, hol orosz katonák tűnnek fel, némelyiküket már személyesen ismerjük.

A napokban, például amikor éppen az oroszok foglalták el a falut, Vaszil, „rég” ismerősünk korán reggel bekopogott hozzánk. Búcsúzni jött, mondta, hogy Lucfalvára, a szomszéd faluba megy. Csodálkozott rajta, miért örülök ennyire a hírek.

Kértem, vigyen levelet a barátnőmnek, aki ott lakik. Megmagyaráztam, hol kell keresnie, azt is mondtam, hogy Piroska fél, legyen barátságos hozzájuk. Szívesen vállalta, még ceruzát is adott, amivel megírhattam a levelet.

Másnap hozta a választ. Korán reggel, öt órakor kopogott. Olyan kajánul nézett, tudtam, hogy jó hírekkel érkezett. Bejött a „bunkerbe”, mert kint éppen közeli ágyúdörgés hangzott. Ez a „bunker”, tulajdonképpen a padlásfeljáró, a lakásnak több fallal védett helye, ide kellett húzódnunk a lövések elől; mivel pince nem volt a közelben. Kértem a levelet, de csak lobogtatta a kezében, hagyta, hogy könnyörögjek érte, – de végül ideadta.

Pirkó azt írja, hogy a körülményekhez képest jól vannak. A paplak is találatot kapott. Náluk is sokan, legalább 20-an húzódnak meg a pincében. Írja, hogy először megijesztette őket Vaszil, aztán rájöttek, hogy csak mókázik.

Vaszil Miklós bácsival komoly ügyben tárgyalt. Jól megértették egymást, hiszen Miklós bácsi, evangélikus pap lévén érti a nyelvüket; a templomban a prédikációit időnként tótul mondja. (Abban a községben legtöbb embernek ez az anyanyelve.)

De térjek vissza december 22-ére. Több orosz katona állított be hozzánk, ismerősök és újak is. Egyikük lőtt (!) tyúkokat szorongatott a kezében. Arra kérték anyukámat, hogy főzze meg levesnek, egészben. Mikor készen lett, rájöttünk, hogy ők nem szeretik a finom levest, csak a hús kellett nekik. (De hogy némelyikük hogy fogott hozzá, azt látni kellett volna!) Semmiféle evőeszköz nem kellett hozzá, pedig odakészítettük az asztalra. Fazékból kiemelve a hatalmas tyúkokat, megfogták, kézzel szedték, szaggatták szét, és úgy ették.

Az ebéd második fogása is emlékezetes marad számomra. Nemcsak lőtt tyúkot hoztak, hanem valahonnan, valakitől, egy sajtárban tehéntúrót, savóval együtt. Anyukámnak magyarázták, hogy süteményt készítsen belőle. Szerencsénk volt, mert ebben a faluban csak ő egyedül értette meg nyelvüket. Gyermekkorában tanulta, mivel Felvidékről származik, ahol vegyesen éltek magyarok (akkori szólás szerint) a tótokkal együtt. Igaz, ez is, az orosz is szláv nyelv, mégis van közte különbség, ezért ha nem értette meg őket, kézzel-lábbal pótolta a hiányosságokat.

Magyarázat közben észrevettem, hogy anyukám nagy gondban van. Azt akarta megértetni velük, hogy nekünk nincs olyan nagy edényünk, amiben az egész vödörre való túrót a hozzávalókkal együtt össze tudná keverni. Erre az egyik orosz rámutat a konyha egyik sarkában levő mosdóasztalra (ami akkor elfüggönyözve „fürdőszobánkul” szolgált), az ott elhelyezett nagy mosdótálra: Az éppen megfelelő lesz! Láttam, anyukám bajban van, kézzel-lábbal kezdett magyarázni: Ez nem főzőedény, hanem mosdótál (és mutatta is, mire szolgál).

– Nem tesz semmit, nagyon jó lesz, nyugtatták meg Anyámat. Alapos súrolás után ebben dolgozta össze a sütemény anyagát, majd nagy korongokat szaggatva, nagy tepsiben, zsírban kellett kisütni. Olyan sok lett belőle, hogy nem tudtuk volna hová elhelyezni.

⁵⁶ Kisbárcány látképe, az egyetlen útvonal felé.

Persze, kivéve a forró zsírból, ahogy apránként kezdett lehűlni, hamar nekiugrottak, s mivel sokan voltak, nem jelentett gondot a rengeteg fánk elhelyezése. Elnéztem a farkasétvágyú társaságot, akik úgy ettek, mint akik még sohasem laktak jól.

Eszükbe sem jutott betartani az étkezés etikett-szabályait, de ezt nem vehettük rossz néven tőlük. Ki tudja, mióta nem jutottak házi kosztához, mert a háború már évek óta húzódik. Mivel annyira ízlett nekik a sütemény, leírom a receptjét. Ne mosolyogjon senki, aki olvassa, mert így történt. Íme, a recept, aminek én adtam nevet: Háborús orosz fánk (Nem írom le, a korábbiakban már benne van.) Nagy tetszést aratott a sok éhes férfi körében, dicsérték, hogy nagyon finom! Bennünket is kínáltak, mi azonban megköszöntük, de nem kértünk belőle.

Vendégség ruszki-módra – 6. Naplórészetek

Pályázatra készült

NEM MOSTANÁBAN TÖRTÉNT, mégis valóság, amit a naplóból kiemeltem. A naptár 1944-et mutatott, néhány nappal karácsony előtt. Mi azonban nem készülhettünk az ünnepre; egészen mással voltunk elfoglalva. Már majdnem két hete köröskörül zajlott a front, szinte megszoktuk az ágyúdörgést, nem ment ritkaságszámba a közeli géppuskaropogás sem.

Két hétig tartott a front a kis faluban, hol a németek, hol az orosz csapatok foglalták el. Amikor éppen a németek tartózkodtak bent, este, ha kinézünk nyugat felé, az ég alja vöröslött... Ilyen távolból talán annyiban különbözött egy tűzijátéktól, hogy az idáig hallatszó kísérő zaj félelmet keltett bennünk. Ez a fényjáték és nyugtalanító morajlás a frontvonalról hallatszik idáig, és az oroszok „katyusa” fegyvere okozza, s ha nem tudnánk, milyen pusztítást végeznek vele, még gyönyörködhetnénk is benne.

Ide, ebbe a csendes kis faluba menekültünk ezer kilométer távolságról. Sosem gondoltuk, hogy valaha olyan fontos hely lesz, ahol hetekig áll a front, és a háborús események zajlanak. Most meg hol a németek, hol orosz katonák tűnnek fel, sokukat már személyesen ismerjük.

Naplóból idézek: *December 21. csütörtök. Vízit” front alatt.* Két fiatal orosz katona kopogtatott az ajtón. Magas rangú tisztek laknak a szomszéd házban, akik általuk üzenték, hogy estefelé „*tiszteletüket szeretnék tenni nálunk*”, *mint békeidőben, főleg vidéken szokás.*

A megbeszélt időben megjelent két tiszt, (egyikük nő) extra orosz egyenruhában, csinosan, tisztán, akárcsak békeidőben, amikor ismerkedő vizitre jönnek. Megtörténik a bemutatkozás. Látszik mindkettőjükön, hogy tanult emberek. A hölgy nevéhez hozzáfűzi, hogy doktor. Velük jött még két katona, nem ismertem a rangjukat, Ők is kifogástalanul viselkednek. Nálunk van Vaszil is, aki már korábban többször látogatott hozzánk.

Jobb híján, a konyhában fogadjuk „előkelő” vendégeinket, az egyetlen lakható helyiségben, mivel a szobákat nem lehet fűteni, és mindenütt kitört ablaküvegek éktelenkednek.

Jó, hogy anyukám beszéli a tót (szlovák), nyelvet ugyanis felvidéki származású.

A viszonyokhoz képest teával és pogácsával megvendégeltük őket, amit anyukám délelőtt készített. Előbb beszélgetés folyt, utána énekelni kezdtek. Közülük a legfiatalabb eljárta nekünk az orosz táncot. Kérték, hogy mi is énekeljünk. Anyukámnak kellemes a hangja, én meg az iskolai kórusban énekeltem (zongorázni is tanultam), ezért néhány magyar nótát eldaloltunk. Szerették volna megismerni a magyar csárdást. Se kedvem, se partnerem nem volt hozzá, de mit tehettem? Összekombináltam valamit, amit egyedül kellett nekik bemutatnom. Nagyon tetszett mindnyájuknak.

Számunkra megnyugtató volt, hogy a közelünkben vannak elszállásolva. Sokáig maradtak, kellemesen töltöttük az időt, a nyelvi különbségek ellenére. Még szerencse, hogy anyukám beszédét megértették, én pedig a doktornővel német nyelven úgy-ahogy társalogtam. Megtudtuk, hogy ki mivel foglalkozik civilben, hol laknak. Egyik fiatal tisztnek a jó modora különösen feltűnt. Előkelő származása szinte lerítt róla, finom vonásai és ápoltságai voltak, öltözeke is kifogástalan, beszélt németül. Az idősebb megemlítette, hogy főiskolás diák.

December 22. péntek. Az épület éjjel két találatot kapott. A lakás egybeépült az iskolával, azon a részen beszakadt a tető. Amikor harcok folytak, ki sem lehetett lépni a házból, mivel szemben nyíltak az ajtók az egyetlen faluba vezető úttal, ahonnan a lövedékek érkeztek. Reggel ismét a hátsó szoba padlóján, hasalva írtam a sorokat. Dermesztő hideg van, alig bírom a tollat használni. Minden nap ide lopódzom be, hogy leírhassem a történeteket. Fejünk fölött most is röpködnek az aknák, csak úgy reng a ház. Amikor nagyon erős a hangja, sarokba húzódom. Megint az oroszok foglalták el a falut, a németek támadnak. Korareggel bekopogott hozzánk Vaszil, akivel már megbarátkoztunk. Amikor teheti, meglátogat. Mindig jókedvű, táncol és tréfálkozik, pedig az egyik lába megsérült. Sok orosz szót lediktált nekem, már megtanultam néhány mondatot. Bár korábban orosz szót még nem is hallottam, már annyit megtanultam, hogy egymás szavát megértjük. Búcsúzni jött, mondván, hogy a szomszéd faluba, Lucfalvára megy. Csodálkozott rajta, miért örülök ennyire a hírnek.

Arra kértem, vigyen levelet a barátnőmnek, megmagyaráztam, hogy az evangélikus templom mellett lakik, mivel édesapja a falu lelkésze. Ő meg elmondta, hogy éppen vele, Miklós bácsival komoly ügyben akar tárgyalni, oda készül. Felhívtam a figyelmét, hogy lánya, Piroska fél, legyen barátságos hozzájuk. Vaszil jóindulatú ember, mégis, aki nem ismeri, nem tudhatja, mikor tréfál, és mikor beszél komolyan. Szívesen vállalta a postás szerepét, még ceruzát is adott, amivel megírhattam a levelet.

Másnap megint hajnali ötkor kopogott az ajtón, hozta a választ. Bejött a „bunkerbe”, mert kint éppen közről hallatszott az ágyúdörgés. Olyan kajánul nézett, tudtam, hogy jó hírekkel érkezett. Elmondta, hogy Miklós bácsival jól megértették egymást, hiszen – evangélikus pap lévén – érti a nyelvüket; mert a templomban időnként a prédikációit tótul mondja. Abban a községben legtöbb embernek ez az anyanyelve. Kértem tőle a levelet, de csak lobogtatta a kezében, hagyta, hogy könnyörögjek érte, – végül mégis ideadta. Pirkó azt írja, hogy – a körülményekhez képest – jól vannak. A paplak is találatot kapott, de senki sem sérült meg. Náluk is sokan, legalább húszan húzódnak meg a ház pincéjében. Barátnőm írja, hogy először megijesztette őket Vaszil, aztán rájöttek, hogy csak mókázik.

Az épületnek az iskolai részén szakadt be a tető, amikor éppen a „bunkerben” tartózkodtunk. Ott szoktunk meghúzódni a támadások idején, mivel pince- vagy egyéb óvóhelynek alkalmas terület nincs a közelben. Ez tulajdonképpen padlásfeljáró, a lakásnak több fallal védett kicsi helyisége, ide bújtunk akkor is, mikor találat érte a házat. Lehullt a vakolat, minden tele lett üvegcsereppel, a még meglevő ablakok is kitörték az egész lakásban. Szörnyű volt átélni, azt hittük, ránk omlanak a falak.

Borzasztó látványt nyújt a ház. Az ablaküvegeket vastag papírokkal, plédekkel pótoltuk, a konyha ablakba beillesztettünk egy gyűrődéskát, hogy jobban védjen a hideg ellen. Még nappal is sötét van. Pocsék a háború, mondhatom! A feljárót lezáró ajtó megfordult, a padlásról át lehetett ugrani a szomszédok kertjébe. Akkor még nem is gondoltuk, ez milyen szerencsét jelent számunkra.

Ugyanis a front elvonulása után, egy sárba befagyott tank lerészegedett személyzete (tatárok) egy hétig rettegésben tartotta a falu lakosságát. Kétszer hozzánk is berontottak, s mi, a lyukas tetőn keresztül menekültünk előlük, és a szomszédos szérűskert pajtájában húzódtunk meg. Mindez az Ó-ÉV utolsó napjaiban történt, ami igazán nem hozott számunkra boldog újszpendőt.

December 24. Vendégség. Az ünnepre való tekintettel szünetelik a harcokat?

Ugyanis kora délelőtt több orosz katona állított be hozzánk, köztük ismerősök és ismeretlenek, alig fértünk el a nagy konyhában.

A front ideje alatt állandóan ki-be járkáltak a betört ablakú lakásba, ahol mi is csak konyhát tudtuk használni. Egyik katona lőtt (!) tyúkokat szorongatott a kezében. Arra kérték anyukát, főzze meg levesnek, egészben.

Amikor készen lett, rájöttünk, hogy ők nem szeretik a levest, hiába kínáltuk, pedig anyukám finom, frissen gyúrt tésztát főzött hozzá. Nekik csak a hús kellett. De némelyikük hogy fogott hozzá, azt látni kellett volna! Semmiféle evőeszköze nem volt szükségük, pedig odakészítettük az asztalra. Fazékból kiemelve a tányérra, a hatalmas tyúkokat megfogták, kézzel szaggatták szét, és úgy ették.

Az ebéd második fogása emlékezetes marad számomra. A lőtt tyúkokon kívül, valahonnan, valakitől, egy teli sajtár tehéntúrót hoztak, savóval együtt. Anyukámnak elmagyarázták, hogyan készítsen belőle süteményt. Szerencsénk volt, mert ebben a faluban egyedül csak ő értette meg a nyelvüket valamennyire. Gyermekkorában tanulta, mivel a Gömör megyei Eperjesen laktak a szülei. Felvidéken legtöbb településen vegyesen éltek magyarok, akkori szólás szerint a tótokkal együtt. Az orosz éppúgy szláv nyelv, mint a szlovák, ezért némi segítséggel megértették egymást.

Magyarázat közben észrevettem, hogy anyukám nagy gondban van. Azt akarta velük közölni, hogy nekünk nincs olyan nagy edényünk, amiben az egész vödörre való túrót a hozzávalókkal együtt össze tudná keverni. Erre az egyik orosz rámutat a konyha sarkában levő állványon elhelyezett hatalmas mosdótálra, ami akkor elfüggönyözve „fürdőszobául” szolgált nekünk. – Az éppen megfelelő lesz!

Láttam, anyukám bajban van, kézzel-lábbal kezdett magyarázni. – Ez nem főzőedény, hanem mosdótál (és mutatta is, mire szolgál).

– Nem tesz semmit, nagyon jó lesz! – kézzel legyintve nyugtatták meg.

Alapos súrolás után anyám ebben dolgozta össze a sütemény anyagát, majd korongokat szaggatva, nagy tepsiben, zsírban kellett kisütni. A nagy mennyiség miatt, nem tudtuk volna hova pakolni. Persze, kivéve a forró zsírból, ahogy apránként kezdett lehűlni, hamar nekiugrottak vendégeink, mivel sokan voltak, nem jelentett gondot a rengeteg fánk elhelyezése. Elnéztem a farkasétvágyú társaságot, akik úgy ettek, mint akik még sohasem laktak jól. Eszükbe sem jutott betartani az étkezés etikett-szabályait, de ezt nem vehettük rossz néven tőlük. Ki tudja, mióta nem jutottak házi koszthoz, a háború már évek óta húzódik.

Mivel annyira ízlett nekik a sütemény, leírom a receptjét. Ne mosolyogjon senki, aki olvassa, mert így készült. Íme, a recept, aminek én adtam nevet: Háborús orosz fánk.

Hozzávalók: 2 kg 00-ás lisztet – akkor így hívták a legfinomabb réteslisztet, amiben nem volt hiányunk, mert anyukámnak sikerült beszereznie a család számára megfelelő mennyiséget. – összedörzsölünk annyi zsírral vagy vajjal, amennyi éppen akad a házban. Majd egy sajtár – abban az időben tej fejeséhez használt, vödörnyi őrtenyű edény – friss tehéntúrót – valamelyik gazdától csak úgy áthozva – leszűrünk a savótól.

Utána a család fürdéséhez használt nagyméretű, esetleg kisúrt) lavórjába téve, hozzáadunk 5-6 tojást – persze feltörve –, amit előzőleg villával felverünk, kevés sót, ha van 2-3 kanál cukrot – akkor nem volt – és az egészet alaposan összedolgozzuk. Gyúródeszkán is történhet a tészta összedolgozása, ha az éppen nem helyettesíti a lövöldözés közben kitört ablakot, mint most.

*Jó erőben levő gazdasszony kell a rengeteg tészta eldolgozásához! Szegény anyám – az akkori viszonyok között – éppen elég gyenge állapotban volt. Közben a – lehetőleg régimódi – rakott-tűzhelyre teszünk két nagyméretű, mély sütő-teszt, azokban felolvasztunk annyi zsírt, hogy félig legyen az edényben. Felforrósítás után a tészta masszáját kinyújtva, nagy fánkokat szaggatunk, majd a zsírba helyezve, mérsékelt tűzön mindkét oldalukon szép pirosra sütjük. Ha van, porcukorral megszórjuk – akkor nem volt, mégis gyorsan elfogyott)”.
♦♦♦*

Nagy tetszést aratott a sok éhes katona körében, dicsérték, hogy nagyon finom! Bennünket is kínáltak, mi azonban megköszöntük, de nem kértünk belőle.

Vendégség

Anyám emlékére

NEM TUDTAM ELALUDNI. Aztán egy hajdani vendégség jutott eszembe. Hogyan készülődött anyukám mindig a vendéglátásra. Híres jó gazdasszony hírében állt. Jó érzéke volt hozzá, nagyon finoman főzött, süített, díszítette a hidegtálakat, a tortákat. Az ismerősök szerettek hozzánk járni: különösen Matyi néni, a védő és a körorvosunk.

Amikor hozzánk jött, mindig kiment a konyhába, ott forgolódott a tűzhely, a készülő ételek közelében. Látom magam előtt, ahogyan kiemelt egy falatka rántott-húst a tálból, s azt, ahogy anyukám ránézett, s mosolyogva a mutatóujjával megfenyegeti...

Milyen szomorú, hogy már csak így, képeken vagy képzeletemben láthatom...

Talán hajnal lehetett, mikor végre álom jött a szememre.

Visszapillantás a múltba Kétrészes

1. rész

ABBAN AZ IDŐBEN, bátyámmal, Salgótarjánban laktam. Sosem szerettem siránkozni, ezért naplómat forgatva elmélkedtem a múlton és a jövőn.

Salgótarján, 1946. március 30. Annyira megváltozott az életem. Hová lettek elképzeléseim? Másképpen történnek velem az események: Úgy másolódik minden nálam is, mint korábban apukámnál.

Az I. Világháború törte kettétörte az életét: a diákpadból ment a frontra. Hét évig volt katona. Utána hogy folytathatta volna tanulmányait? – Létfenntartásáról kellett gondoskodnia, akárcsak most, nekem. Mérnöknek készült, mégis tanító lett, de ezen a pályán is kimagaslóan teljesített. Jó tanító lett belőle, Nógrád megyében, utána Marosvásárhelyen is kiemelték tanulmányi felügyelőnek és a felsőbb osztályokat tanította. Igaz, apám élete úgy-ahogy rendeződött.

Anyukámmal jól megvoltak. Csak a gondok. Neki is menekülnie kellett a Felvidékről, így ment férjhez egy nála idősebb gimnáziumi tanárhoz, tőle született Guszti bátyám, aki még hároméves sem volt, amikor az apa hirtelen meghalt. A gazdasági válság következtében minden vagyonuk elúszott, amit Guszti az apja után örökölt volna: Két bérház Budapesten és bankban egy kisebb vagyon.

Szüleim most a szép és kényelmes otthon után Bede-pusztán szegényesen, egy mázolt padlójú odúban élnek, könyöradományból kapott holmik között...

Az én álmaimból mi maradt? „Divattervező művész” szerettem volna lenni. Tervemet a II. Világháború romba döntötte.

Testvéreimmel hasonló cipőben járunk, mint annakidején szüleink.

Pityu líceumban kezdte, ő is műszaki pályára készült, de a középiskola átalakult tanítóképzővé. Szerencséje, hogy Marosvásárhelyen folytatott tanítóképzőben megkaphatta a diplomáját. Már ott, aranyművesnek kezdte képezte magát. Úgy látom, hogy egyévi tanítás után szívesebben él „nyugdíjazott” tanítóként és az aranyművességet választotta életcélul.

Talán csak Bandinál nem fordult elő hasonló gond. Ő elégedett a pedagógusi pályával. Viszont neki más diákélet jutott, nem olyan szép és gondtalan, mint nekünk volt, Marosvásárhelyen. Ő ismét internátusban, távol az otthontól, szegényesen ellátva, egyetlen viseltes ruhában, „egy húzás” ágyneművel folytatja tanulmányait, s mint megtudtuk, sokszor a gyengeségtől föl se tudtak kelni az ágyból, olyan rossz az ételmezésük.

És szegény hadifogságban sínylődő Guszti bátyám! Vele mi lesz?

Esküvő, boldogság helyett: hazájától orosz rabságban sínylődve eszi a rabok keserű kenyerét!

Amikor valahonnan hazafelé jövök és felnézek a közeli kis templom tornyára, mintha a világoskék égből a Jóisten biztató mosolyát látnám. Egyszer talán csak vége lesz a megpróbáltatásoknak, és ránk ragyog Isten éltető napja!

Április 2. Forgatom a naplómat, amit még Marosvásárhelyen írtam. Milyen jó volt akkor! Kényelmes, szép otthon, viszonylag gondtalan élet. Maros-part, séták, csónakázások. Amikor benne éltünk, nem is tudtuk, milyen kellemes életünk van, mert mindenki vágyik valamire, mindig valamivel többre.

Nagy világégek alkalmával milyen semmi egy ember a sok között, és mégis, milyen nagy lehet önmagában. Mennyi minden történik egy életen át mindnyájunkkal...

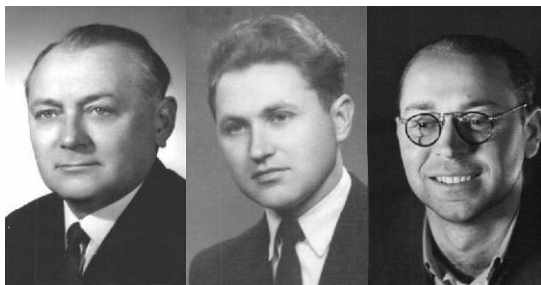
Érdekes lehet egy mindennapi ember történetét megírni, gondolatait, érzéseit, küzdelmeit, örömet-bánatot sűríteni egy filmszalagra, vagy egy könyv lapjaira rögzíteni. Ha értenék hozzá, ilyenekkel foglalkoznák legszívesebben. Nem is olyan rossz pálya lehet az íróé. Saját gondolatait beleszőheti egy igaz, megtörtént eseménybe, és a szép, helyes nézeteivel megfogja az olvasók vagy a mozilátogatók lelkét.

Már megint elkalandoztam. Pedig ma azért vettem kezembe a naplót, hogy végiggondoljam a múltat, és erőt merítsek a jövőre.

Szüleim: nehéz, szorgalmas munkája után a szép, kedves otthonunk sehol, csak egy szép álmom maradt mindnyájunknak. Eszembe jut: mennyit küszködtek, dolgoztak értünk szüleink. Néha nem értem, miért olyan türelmetlenek, idegesek. Sok viszontagságon mentek keresztül; jobb sorsot érdemeltek volna.

Ki ismeri a Jóisten tervét: mit, miért tesz? Amikor megszülettem, itt a Cserhát és Mátra nyúlványainál, abban az icipici faluban, mennyi reménység ébredhetett szívükben. Mennyi álmom, ábránd szövődött körém, az eljövendő életemhez. Biztos, hogy nagyon örültek nekem, hisz' két fiú után egy kislány érkezett a világra. Arra gondolhattak, hogy békeidő következik, talán nekem könnyebb és jobb életem lesz. Vajon mit vártak tőlem? – és csalódtak-e várakozásukban – és bennem?

Boldog kisgyermek éveimet ott éltem a faluban. Minden bokrot-berket-forrást ismertem a környéken. Ünnepek számított, ha Lucfalváról átjött hozzánk az evangélikus pap, családjával együtt, velünk szinte. Vagy amikor Szécsény-véreim: Pali, Zoli és tetlen kirándulást, játék-Persze, én a fiúkkal pisztollyal lövöldöztünk a harcot, elő a kal, amivel úgy ját-lányok.⁵⁷

A szomszédban lakó gyerekekkel jártuk a mezőt, mentünk velük libát őrizni, testvéreim kígyót-békát fogtak, amivel engem a világból ki tudtak volna üldözni. Portyázásainkon az uzsonnára helyeztük a fő hangsúlyt. Óriási karéj kenyérrel, szalonnával indultunk útnak. Máskor a kertben, a nagy ribizlibokrok alatt rendeztünk be nyári lakot magunknak.

Oda hordtunk ki mindenféle játékot, kártyát, sakkot, dominót, olvasnivalót. (Egyszer tavaszon fedeztük föl, hogy az egyik gyermekújság otffelejttett egész évfolyama ázott el sárban-fagyban.)

Aztán véget ért a gondtalan kisgyermekkor. Bentlakásos leányiskolába (internátusba) kerültem. Eleinte nagyon furcsa volt megszokni, hisz' alig mozdultam ki a kis faluból. Minden újdonság volt nekem. Emlékszem, milyen félszegnek éreztem magam az idegen környezetben, városi lányok között.

Talán az első napokban történt: a parkban találkoztam három „nővel”, akik vidáman csevegve szembe jöttek velem. Én nagy tisztelettel „kezicsókolommal” köszöntem nekik.

Aztán kisült, hogy mindhárman ott tanuló, negyedikes lányok, nálam alig idősebbek. Gondolom, jót nevettek magukban a két-nagycopfba font hajú, vézna gyereklánykán.

⁵⁷ Három kedves testvérem, balról legidősebb: Gusztai, középen: Pityu és jobbra Bandi a legfiatalabb.

Lassan megszoktam a kisvárost, de soha nem szerettem ott lenni. Csendes, komoly kislány voltam, megszerettek az osztálytársaim. Beletanultam az ottani életbe, de borzasztó naiv voltam. Egyszer kezembe adtak egy ún. „gyónó-füzetet”. Azt se tudtam, mit jelent az.

Mit felelhetek én ezekre a kérdésekre, például: hogy hívják az ideálját? Vagy: hányszor csókolózott? Kedvenc színészei?

Mindez olyan volt előttem, mintha kínai nyelven írták volna. Tény, hogy ezek előttem még teljesen ismeretlenek voltak, én ilyesmin nem estem át, mozit se láttam, még kívülről sem. Ezért, hogy ne nézzenek annyira naivnak, nagy fölényesen feleltem a kérdésekre, találmra válaszolva valamit. Ilyen voltam én, akkor!

Amikor Erdély magyarlakta területét visszacsatolták a csonka hazához, végre apám is hazamehetett, előbb csak látogatóba...

Kérésére áthelyezték Marosvásárhelyre, 1940. december 25-én, éppen névnapján kapta kézhez az örömhírt. Ennél kedvesebb, értékesebb ajándékot sohasem kaphatott volna, mert családjuk gondjai megoldódtak.

Egyszerre érkezett két kinevezés, mivel Guszti bátyámat, aki nemrég' végezte el a tanítóképzőt Miskolcon, a Királyhágó melletti Barátkára nevezték ki tanítónak. Korábban Losoncon, a siket-néma intézetben nevelőként volt állásban.

Én ugyan nosztalgiával búcsúztam szülőföldemtől, mégsem sajnáltam otthagyni. Barátnőm, Piroska egy évvel fiatalabb volt nálam, ő Cinkotán járt a tanítóképzőbe, rajta kívül a közelben olyan szoros barátság nem kötött senkihez.

Új remények keltek bennem életre. Amikor befejeztem a polgári iskola negyedik osztályát kitűnő eredménnyel, utána egy évet otthon töltöttem, mivel feltétel volt a 15. életév betöltése a képzőművészeti középiskolai felvételihez, ahová készültem.

Mielőtt útra keltünk volna, elmentem búcsúzni a pásztói tanárainkhoz. Az erdélyi származású Boros Ilona tanárnőnek kedvenc tanítványa voltam, mint mondta, irigyl azért, mert én mehetek, ő meg itt marad.

Az akkori, még meg nem szervezett vasúti csatlakozások miatt négy nap alatt értünk a Háromszék megyei Páván lakó rokonainkhoz. A kis község távol esett lakóhelyünkől. Csodálattal töltöttek el a szépséges tájak, a gyönyörű Háromszéki-medence.

Addig a rokonokat még csak hírből ismertem, Nagyanyámat ugyanis legutóbb másfél éves koromban láthattam. Azon a nyáron náluk maradtam az iskolai év kezdetéig. Nagyon jó volt nekem: szerettek, kényeztettek, örültek jelenlétemnek.

Otthon azt láttam, hogy szüleim a négy gyerekkel mindig gondokkal küszködtek csekély tisztviselői fizetésből, mellette apukám egyéb munkát is vállalt. Nem tudom, hogy sikerült megúszniuk adósságok nélkül, becsületes úton járva.

Nehéz volt az életük. Csak Marosvásárhelyen éltek gondtalanabb, emberibb életet, ahol szak-tanári és tanulmányi felügyelői beosztást kapott. Mégis szeretetben, megértésben élték életüket.

(Folytatás ugyanezen a címen)

2. Rész

BESZÁMOLÓMAT 1946. április 2-i naplórészletekkel folytatom.

Abban az időben nehéz volt az utazás, a szállítás, mert a magyar-román határ közelében volt még olyan szakasz, ahol a sínek egy része Románia területén vezetett át, így (ha nem akartunk „idegen ország” területre lépni), csak közúton lehetett az úti célt megközelíteni. Teherszállítmányról szó se lehetett. Ezért azon az útszakaszon autóbusszal utaztunk.

Átköltöztünk Erdélybe. Egyelőre nagymamához és a rokonokhoz mentem, úgyis szünidő volt. Egy csodálatos nyári vakációt ott töltöttem el. Szüleink eladták a nagyobb berendezési tárgyakat, és az új helyen vásároltak bútort és mindent, ami hiányzott a lakás berendezéséhez. Apukám megkezdte a tanítást, anyukám főleg új otthonunkat igyekezett minél előbb lakályossá tenni.

Abban az időben már nagyobb lányka voltam. Páván kezdtek először nekem udvarolni. Egy kis tanító (majdnem 10 évvel idősebb nálam) csapta nekem a szelet. Nagylánynak akartam tűnni, ezért ha kérdezték, hány éves vagyok, mindenkinek azt feleltem, hogy fél 16. A viláágért se mondtam volna kevesebbet. Tetszett nekem, hogy foglalkoznak velem. Kellemes hangja volt a kis tanítónak.

Ha eljött hozzánk, énekelt nekem a kerti fák alatt. Következő évben, téli szünetben, farsangra együtt rendeztünk egy műsoros-estet. Sokat bosszantott Béla bácsi (rokonunk), az iskola igazgatója, együtt küldött bennünket, ha valami elintéznivalója akadt, mindig megjegyezte: „kössék össze kellemet a hasznossal”. Már alig vártam, hogy szüleimhez mehessek Marosvásárhelyre.

Végre, elérkezett ez a nap is, 1941. augusztus 24.

Már vártak rám az állomáson apám kollégáinak lányai, leendő osztálytársaim. Nagy gondok előtt álltam. Most mi lesz a művészi elképzeléseimmel? Innen megint menjek Budapestre tanulni, ismét távolra a szülői háztól?

Azonban helyben is akadt választási lehetőség, több gimnázium működött, de eddig latint nem tanultam, oda nem mehetek. Új ismerőseim rossz színben tüntették fel a leánygimnáziumot, az idős tanárnőket, a kötelező fekete harisnyát, a mindennapra előírt egyenruhát. Nem, oda nem megyek!

Pista bátyámnak jó ötlete támadt. Menjek a kereskedelmi középiskolába. Igaz, ijesztgettek a nehéz matematikával, a gyorsírással, kötelező nyári gyakorlatokkal. Mégis ezt választottam. Végül legkedvesebb tantárgyaim lettek azok, amivel el akartak ijeszteni onnan.

Nehéz volt oda bejutni az őszi beíratás idején, mert abban az évben sokan jelentkeztek még a tavaszi beíratkozáskor. Kitűnő bizonyítványom volt, amelyben, nem kötelező tantárgyként szerepelt a gépírás. Beszélgetés közben szó esett arról, hogy az alapfokú gyorsírás könyvet (itt az első év anyagát) magánszorgalomból megtanultam otthon. Ezt éppen a gyorsírás-szakos tanárnő előtt sikerült kiejtenem, ami (és kitűnő polgári leányiskola igazolványa) eldöntötte a felvételemet. Én lettem a pót-beíratkozáson az 57.

Ráadásul még a fiú osztályba is jutott 11 lány.

Kellemes és szép időszak következett számomra az utána következő években, időmet az iskolai, tanulási „nagy” gondok kötötték le. Azért előfordult más is, az első diákszerelmem, Zolti, akivel örök hűséget fogadtunk egymásnak és az örökből három hónap lett. Szegény fiú, hol lehet most? Ő az, akiről mamája, Irmus néni a háborút követően elmondta nekünk, hogy behívták katonai szolgálatra, de nem jött haza, azt se tudják, mi történt vele.

Szórakozásra bőven jutott időnk: jöretelekre, Maros-parti sétákra, kirándulások a környéken, mind maradt meg nekem.

Szerettük Madárkát, a fiatal helyezték az iskolához, mi párt-három jó barátnő: Kati, Aranka és Futyuka), mindent megtettünk érte. két Katit. Mindig úgy szólt Katik! Féltett Jenő bácsitól (refor-kirándulni jártunk). Mi voltunk lomot – mint kongreganisták, azért mellette komoly, élenjáró tanulók voltunk.

Hittan órán mindig az első padban helyezkedtünk el (a két Kati).

„diák-murikra”, tánciskolai össze-nagy evezésekre a folyó holtágán, megannyi szép emlék örökre

torna-tanárnőnk⁵⁸, amikor oda-fogásunkba vettük őt, mi, a én (becenevünk Kuci, Kicsi, Ő is szeretett bennünket, főleg a hozzánk, mikor meglátott: Ni, a matus tiszteletes volt, akivel azok, akik látogattuk a temp-minden csínyben részt vettünk,

⁵⁸ A fényképe székely ruhában. Fiatal volt, alig néhány évvel idősebb, mint mi voltunk akkor.

Már harmadikosok voltunk, amikor új, fiatal „tiszit” (hitoktatót) helyeztek hozzánk, Bányásznak hívták. Korábban Simon „Panci”-nál (idős, szigorú hitoktatóknál) nem kellett magunkat megerőltetnünk, nem is tudtuk az anyagot. (Kettőnket úgy „becézett”, hogy „sántulj meg Kati” és „vakulj meg Kati”), csak annyit tanultunk, hogy megkapjuk a jeles osztályzatot.

Az osztálykönyvet mindig én vittem le a társalgóba, ahol Jenő bácsi a reformátusoknak tartotta a vallásórát. Azzal fogadott: Hogy van „Kati lelkem”? Foglaljon helyet minálunk. Mindig le kellett ülnöm legalább 2-3 percre, addig nem engedett el. Bartha Aranka (Kicsi), és Székely Klári mellett (szintén barátnők) mindig fenntartott hely volt számomra.

Most, hogy nagyobbak a követelmények, jól rákapcsoltam, és minden órára becsületesen készültem. Ezért az osztályban eleinte bosszantottak a lányok. Nem bántam. Amikor érdeklődtünk, hogy állunk az anyagból, a többieket felsorolta, kettőnket mindig kihagyott.

Félévkor alig volt rajtunk kívül a nagy osztályból 2-3-nak jeles osztályzata hittanból, csak a két Katinak. Erre büszke voltam, éreztem, hogy megérdemlem.

Klárival (a harmadik szívbeli barátnő nálunk lakott iskolai időny alatt) mindenhová együtt jártunk, talán csak az iskolába nem mindig érkeztünk egyszerre, mert én út közben benéztem a templomba. Akkor került a nagy plébánia-templomhoz káplánnak Bokor Sanyika családunk rokona (akit nemrég’ szenteltek pappá). Kézdivásárhelyen nyaranként sokat időztem náluk ott családi körben, sokat játszottunk együtt, és a nővérével. Jó visszaemlékezni ezekre a napokra.

Gondolataim ide-oda csapongnak, eszembe jutnak a „nagy szerelmek”: Zolti, barátnőm testvére, aztán Pikivel sokat beszélgettünk, mert gyakran hazakísért, én csak díszkíséretnek, pajtásnak tartottam, de ő szerelmes volt belém. (Tiszi elárulta nekem, mert neki megvallotta, hogy egyszer könyvet adott nekem olvasni, és abba betett egy szentképet emlékül, ennyi volt az egész „nagy szerelem”). Aztán egy új fiú, Miklósnak hívták. Óra alatt (a fiúk osztályában) levelet írt nekem, de észrevették és elfogták, lebukott szegény. Én csak közvetve tudtam meg, egyik osztálytársamtól.

H. Emil a Piarista gimnáziumba járt, vele sokszor sétálgattunk a Kadét-iskola felé. Ő volt gyakran a táncpartnerem. Ott vallotta be egyszer, a tánciskolában, hogy mióta a Bartha fényképész kirakatában meglátta a fényképemet, azóta, ha kiengedik, mindig megáll a kirakat előtt, ott bámulja, ami az oda kitett fényképemet, ami engem nagyon meghatott.

Minden nyáron kötelező volt valahol munkát vállalnunk. Német Jenővel egy nyáron a gyönyörű Somostetőn kisiskolásokat táboroztattunk, vasárnaponként a kicsiket együtt kísértük a templomba, ő a fiúkat, én a lányokat. Nagyon jól éreztük magunkat a fiatal tanítónők között, főleg egymás mellett. Vele együtt jártunk a református tiszteletessel, Jenő bácsival kirándulásokra.

Mező Ferivel, a csinos karpaszományossal pedig utazás közben találkoztam, egy idős székely bácsi segítette hozzá, hogy bemutatkozhasson. Néhány randevú Kézdivásárhelyen, évekig levelezés útján tartottuk fenn ismeretségünket. Fényképet cseréltünk egymással, csinos fiú volt, talán még ma is megvan valahol.

Lendvay Lacit Nagyilondán, Klári szüleinél, nyaralás közben ismertem meg. Szép nyár volt, fürödni jártunk a Szamosra, meg Büdöspatakára táncolni. Éjjelizenét kaptunk többször is. Ha a kedves barátságok, ártatlan, érintetlen szerelmek, fellángolások eszembe jutnak, arra gondolok, ha ezeket filmen, könyvben megörökítenék, szívesen végignézném vagy elolvasnám magam is.

Mennyire elmerültem a múltban, pedig későre jár az idő. Szinte észrevétlenül nagylány lettem! Hogy vártam ezt az időt. De nem így, ahogyan történt. Képzetelemben mindig megjelenik a vásárhelyi Kultúrpalota, benne a tükörterem, ahol a nagy bálók zajlottak.

Ott igazi, színvonalas bálakat rendeztek, ahová apukám mindig hivatalos volt. Én akkor, mint csitri-lány, csak ígéretet kaptam arra, hogy érettségi után engem is elvisznek gyönyörű-szép báli ruhában...

De a Sors nem így akarta.

AZT A NAPOT sohasem fogom elfelejteni: magamban saját gyásznapiomnak nyilvánítottam, és minden évben megemlékezem róla. Már két éve, amikor 1944. szeptember 10-én, egy zord, esős napon elindultunk a bizonytalan jövőbe. Mintha az idő is bennünket gyászolt volna.

Szemem előtt most egymás után gyorsan peregnek a nap eseményei: közeledett határainkhoz a kegyetlen háború, már hallatszott a font moraja. Szüleim táviratilag rendelték haza Páváról, ahol az iskolai szünidőt töltöttem. Menni kell, mennünk kell innen, ahol olyan jó volt mindnyájunknak.

Utolsó percek a lakásban. Ülök a nagy ebédlőben. Rögtön indulnunk kell. Szemem megtelik könnyel, szívem a torkomban kalimpál.

Nem maradhattunk ott. El kellett hagynunk meleg családi otthonunkat, minden földi jót, amit szüleink megteremtettek nekünk, hogy jól érezzük magunkat. Menekülnünk kellett, ami 1944. szeptember 10-étől október 6-ig tartott.

Pityu bátyámmal épp' a napokban határoztuk el: ha sikerül útlevelet kapnunk, meglátogatjuk az ismerős helyeket, kedves barátainkat, akik közül olyan könnyörtelenül kiragadott a kegyetlen háború, sokuktól el se búcsúzhattunk.

(Utólagos bejegyzés: a SORS azonban másképp' döntött. Amikor lehetővé vált volna az utazás, ott már minden megváltozott, ismerőseink is elszéledtek...)

Willó története **Kislány, akinek két apukája van**

Irodalmi portálon olvastam a következő első részt.

1. „Egy bébiszitternek, aki a kislányt hordta-vitte az iskolába/óvodába, egy nap a tanár a kezébe nyomott egy gépelt papírt, ahol az osztály összes tanulójának a neve szerepelt, a szülők nevével, telefonszámával és címével együtt. Kíváncsiságból átnézte a névsort, találgatta, vajon ki milyen náció lehet, mikor döbbenetesen fedezte fel az egyik gyerek neve mellett, hogy nincs anyuka beírva, hanem a kislánynak két apja van.

Meghökkentette a dolog, másnap szóba elegyedett a bébiszitterrel és bizarr történetet hallott tőle.

Valóban igaz, a kislánynak nincs édesanyja. Egy homoszexuális férfi-páros kislánya, de nem örökbefogadott gyerek, hanem egészen különleges módon jött a világra két kisebb ikertestvérével együtt.

A páros egyik tagja híres divattervező, a másik filmes. Nagyon gazdagok. Először kerestek egy béranyát, aki később kihordta a gyereket. Természetesen találtak is. Aztán a névtelen donor adományozta petesejtet kettőjük összekevert spermájával mesterségesen megtermékenyítették, egyenlő esélyt adva melyik lesz a győztes. A béranya kihordta a gyereket, ezzel az újszülöttet megkapták, a gyerek születési anyakönyvében pedig szülőként a két apa szerepel.

A kislány 4 éves volt, mikor a bébiszitter elmesélte, hogy sokszor megkérdezi, és nem érti, neki miért nincs anyukája? Ilyenkor azzal vigasztalja, hogy neki viszont két apukája van és agyon különleges emiatt!

Mikor az esetet először meghallottam, szinte elhültem. Hová „fejlődünk”? Az, hogy az embernek van anyja, az olyan természetes. Sok embernek nincs apja a világon, vagy ismeretlen személy, de az, hogy van anyja, az egy stabil pont az életében. Még az állami gondozottnak is legalább egy név jutott a születési anyakönyvi kivonatukba anyaként. Van egy név, akire lehet gondolni, lehet utána vágyakozni, vagy lehet gyűlölni. Egy név, akit később meg lehet keresni, bár nem biztos, hogy meg lehet találni.

Szóval felrémllett előttem egy nem is oly sokára létrejövő utópisztikus társadalom képe, ahol lesz majd a béranyák és petesejt donorok kasztja, valamint a spermadonorok kasztja. A megrendelők alkotják majd a királyi kasztot, akik csak bemennek egy hivatalba, felmutatják az engedélyüket, és máris válogathatnak, milyen típusú anyától, milyen apától és melyik béranyánál rendeljék meg elsőszülöttjüket.

Bravó, Amerika! Köszönjük!”

2. Eddig tart Willő története. Válaszoltam az írásához:

Érdeklődéssel olvastam valóban különleges esetről szóló írásodat. Az emberek fantáziája már kevés ahhoz, hogy ilyesmiket kitaláljanak, amik már léteznek! Ha az ember arra gondol, hogy az a két apuka (én betegségnek tartom az ilyen emberfélét, hiszen nem tehetnek ferde-furcsa hajlamaikról), késztetést éreznek, vágynak gyermekre, ami egyébként természetes érzés és ösztön, az egészséges világ pedig megbotránkozik rajtuk.

Valóban hova visz az ilyen út? Mit tanulnak azok az ártatlanok, akik ilyen körülmények között kénytelenek nevelkedni, hiszen nem tehetnek róla, hogy jöttek a világra, aztán öröklik-e szüleik hajlamait? Aztán majd az utódok milyenek lesznek?

Műved és a hozzászólások olvasása közben eszembe jutott az is, hogy talán már azt kieszeli tudósaink (akik sokszor olyasmiken törik időnként okos fejüket), amin nem kellene. Ugyanis olvastam és hallottam előadást olyan szerv-átültetésekről, melyek nyomán lassan egy embert darabokból is össze tudnak rakni, beleértve az emberi koponyát is. De kérdem én: mire való ez? Miért kell ilyesmire törekedni? Nincs elég ember a földön, már össze kell őket rakni? S milyen költséges szórakozás ez a „tudomány”, melynek árát okosabb dolgokra is fordíthatnák. Nem folytatom. Érdekes az írásod, de eléggé megrémített engem.

Vita egy „demokratával”

Gizi hívott, menjek be hozzá, mert egy fiúval meg akar ismertetni. Kosárik Pali, az illető, nagy „demokrata”.

Sokáig beszélgettünk, enyhén szólva furcsa nézeteket vall, amivel nem tudtam egyetérteni. Hangsúlyoztam, neki, hogy maga az eszme nagyon szép, de sajnos, elferdítik az értelmét. Azt bizonygatta, hogy lám: – Szlovákiában már minden kis faluban van rádió, mozi, – de templom nincs.

– Így haladnak visszafelé és azt hiszik, hogy előre – válaszoltam. Ezen majdnem összevesztünk. Láttam, nagyon bosszantja, mert nem adok neki igazat.

Később a házasságról, a válásról kezdett szónokolni. – Ott rengeteg a házassági tragédia, a válás – fejtegette tovább. – Megengedett dolog, ha egy férjes asszonynak megtetszik egy másik férfi, otthagyja, egyszerűen új ismerőssel él tovább. Aztán ha azt is megunja, visszatér, és a férje semmit se szólhat, mert védi a törvény! Ez a szabad szerelem, a szabadság!

„Csodálatos”, – volt a válaszom, – némi felhangon. Úgy vettem észre a megjegyzéseiből, hogy azért ez neki sem, de általában a férfiaknak sem tetszik, – kifejtettem saját véleményemet: – Azt hiszem, a férfiak csak ideig-óráig akarnak szórakozni, ide-oda csapongani az ilyen könnyű fajsúlyú nőkkel.

Ő se tudta megmondani, mi az oka – főleg nőknél tapasztalható – a sokkal lazább erkölcsi felfogásnak!

Azt hiszem, megfelelttem neki az előbbi válaszommal. Megemlítette, hogy templomra semmi szükség a falvakba, elég a rádió és mozi! Kifejtettem előtte, hogy én is szeretem a mozit. Vannak nagyon tartalmas, értékes, kedves filmek. De nem szeretem a most egyre gyakrabban látható, gyakran léha, lélekromboló filmeket.

Ezek mellett nem szabad elhanyagolni a vallást, az Istent. Hová fejlődik a világ, ha erkölcstelenség lesz úrrá, s ha azt még törvényesítik is! Szerintem kiszámíthatatlan lesz az élet, elszabadul a pokol! Erre nem kaptam választ.

Úgy vettem észre, hogy egyetért velem. Miért is vallaná be, hogy ez a kiforratlan demokrácia nevel olyan lányokat, akikkel szívesen elszórakoznak, – de aztán feleségnek csak az kell, akit a tiszta családi otthon, a vallásos légkör nevelt.

..*

KATICA LÁNYOM születésnapjára készülődve, e-mailben küldtem neki a következő születésnap-i üdvözlőlevelet: Azért mentem vissza a korabeli születésének körülményeire, mivel azt mondta, jó lenne, a részleteket megismeri. Ezért leírtam neki, hogy történt, ráadásul egy versikét is komponáltam hozzá. Az ideai személyes üdvözlés az én sorozatos szemműtéteim miatt más időpontra lett elhalasztva.

1953-at mutatott a naptár. Nehéz döntés előtt álltam. Elsőszülött fiamat betegsége miatt nem adhattam újra bölcsődébe, nem volt a közelben senkim, akire rábízhattam volna. Most a gyerek egészsége a legfontosabb, ezért bármilyen nehéz lesz, otthon maradok, amíg megerősödik és eléri az óvodás kort. Fel kellett mondanom jól jövedelmező állásomat, pedig igen nagy szükségünk lett volna keresetemre.

Munkahelyem nem járult hozzá, Munkaügyi Bíróságra került az ügy, de úgy sem tehettem mást, bármilyen döntés született. Akkor ilyen idők jártak. Ma már nehéz elhinni, ha a munkaadó ragaszkodott valakihez, ezt is megtehetette. Mindennek ellenére otthon maradtam.

Nehéz anyagi helyzetbe kerültünk, mivel kiesett az én biztos jövedelemem. Próbáltam olyan munka után nézni, amit otthon végezhetnék. Egyelőre nem sikerült. Azzal segítettem magunkon, hogy ruháinkat magam kötöttem, varrtam. Nagyon sokat jelentett, hogy a gyermekemet otthon, magam nevelhettem. Jó időben sokat sétáltam a városban, a Palóc ligetben, a jó levegőn mozogtunk, játszottunk. Ezért a liget szinte második otthonunkká vált. Így telt el az esztendő. Ennek is megvolt az előnye. Bár kevesebb pénz jutott a konyhára, de legalább együtt lehettem a gyermekemmel.

Újra kisbabát vártam. Ez az idő egészen másként zajlott le, mint az első. Mostani állapotomban testem formája más volt, amiből (tapasztalt asszonyok véleménye szerint) lányom lesz. Szélesebb voltam, mint az előzőnél, és 10 kilo súlytöbbletet szedtem magamra. Olyan furcsa volt ennyire meghízni, sehol se fértem el, mindennek nekiütköztem. Lehet, hogy ezért, az utolsó időszak nehéz lett számomra.

Anyukám most is jókor érkezett. Már nálunk volt, mikor „eljött az idő”. Vasárnap délután a közeli kultúrházban színházi előadásra került sor, fővárosi színészekkel, férjem jegyeket váltott rá. Engem is invitált, de lemondtam róla, már alig bírtam mozogni. Ezért anyukám ment el vele. Éjfél tájban éreztem, hogy közeleg az időm. Telefonunk volt, ezért biztonságban éreztem magam, ha sürgős, segítséget hívhatok magamnak.

Kemény, hideg tél köszöntött ránk januárban, ezen az éjszakán -25 C° hőmérséklettel. Mikor hazaérkeztek a színházi előadásról, kértem férjemet, hívja a mentőket. Abban az időben csak két mentőautója volt a kórháznak, s épp' ekkor mindkettő vidékre ment. Aggódni kezdtem. Ki tudja, mikor érkeznek vissza ebben a rettenetes időben? Mi lesz, hogy jutok be a kórházba, a csúszós úton képtelen vagyok közlekedni.

Ólomlábakon haladt az idő, engem pedig egyre jobban sürgetett az állapotom. Kezdtém idegeskedni. Később, több telefonálás után, a laktanyai mentőt irányították hozzánk. Emlékszem, még segítséggel is alig bírtam fölmászni a magas kocsihoz. Mikor beértünk, azonnal a szülőszobába vittek.

1954. január 25. hétfő.

Hajnali négykor érkezett e világra a kislányom, akinek Katalin nevet adtam. Majdnem négykilós, nagy baba volt. Mikor megszületett, a kórházi osztályon szárnyra kapott a hír, hogy valaki gyönyörű nagy hajás-babát hozott a világra. Kis dagi volt, egy hétig alig lehetett a pufók arcában a szemét meglátni. Mivel a terhességem teljesen normális mederben folyt, nem volt szükségem orvosokhoz járni, csak a kötelezően előírt vizsgálatokon vettem részt. A szülésnél Bak doktor segédkezett.

(Katica lányom születésnapja megegyezik Guszti bátyáméval, ő is január 25-én jött a világra, csak jóval korábban.)

Amíg a kórházban tartózkodtam, meglepetéssel fedeztem fel, hogy a vizitek alkalmával még Salgótarjánból a régi ismerősöm, dr. OE az osztály főorvosa járja a kórtermeket. Ő is emlékezett arra, hogy Salgótarjánban kisfiamat ő segítette világra.

Az újszülöttek osztálya közel volt a szobánkhoz; egy kisbaba sírása mindig behallatszott hozzánk. Talán nem ez a találó kifejezés, pontosabb, ha azt mondom, hogy mély hangon minden éjszakát végigordította. Arra gondoltam: szegény asszony, aki ezt a gyereket haza viszi, lesz vele elég baja otthon. Egy hét múlva, rá kellett jönnöm, hogy az a mély hangú, éjjel síró baba az én Katica lányom. Szegényke biztosan azért sírt, mert mindig éhes volt, s lehet, hogy nem elégedett meg azzal az adaggal, ami neki jutott. Az akkori elmélet nála megdőlt, hogy csak bizonyos időközökben ajánlták az újszülöttek és csecsemők etetését. Otthon is kitartóan átsírta az éjszakákat. Anyukám hasonló véleményen volt, mint én, ezért elhatároztuk, hogy megszegem a szabályt, és ha éjjel a teával nem elégszik meg, hajnalban jóval korábban megszoptatom. Ez sem bizonyult hatásosnak, még mindig sírt éjszakánként. Egy teljes hónapig tartott, – mindenkit kiborított.

Mindnyájan fáradtak, elgyötörtek voltunk reggel, és egész nap szédelegtünk az átvirrasztott éjszakák miatt.

Aztán egyszerre csak úgy, magától megtanulta, hogy váltakoznak nappalok és éjszakák. Utána semmi baj nem volt vele azon kívül, hogy engem valósággal meg akart enni. Szép kisbaba hurkás, fodros combokkal, testtel született, úgy nézett ki, mint Murillo angyalkái. Anyukám sokáig maradt nálunk, segített nekem most már a két gyerek körüli teendőkben. Rám is fért, mert különben eléggé magamra voltam hagyatva.

Férjem ígéretése és kedveskedése ellenére hamar rájöttem, hogy mégsem zavartalan az életünk. Sehol sem tudott megmaradni, hozzáillő nem illő emberekkel barátkozott, mindez igazán nem tetszett nekem.

Szüleim akkor költöztek a Balaton partjára, amikor Katica másfél éves lett. Pici korától kezdve szeretett pancsolni, csodálta a hullámozó Balatont. Megálltam vele a parton, be akart ugrani a tóba, ahol a víz felnőtt embereknek is mellmagasságig ért. Alig tudtam visszatartani. Minden nyáron ott nyaraltunk, gyermekeim később a vakációkat a nagyszülőknél töltötték.

A házat, ahol lakunk, hatalmas udvar vette körül, egyik végében használaton kívüli, elhanyagolt terület volt, benne épületmaradványok, kő, meg különféle lim-lom fölhalmozva. Kértem a Városházán, engedjék meg, hogy kitisztítsuk és kertnek megműveljük. Hozzájárultak, mi pedig rendbe tettük. Következő évben már paprikát, zöldhagymát, paradicsomot termeltünk benne.

A cseperedő gyerekek nagyon élvezték, mert kis szerszámaikkal, öntözőkannával nagy igyekezettel ők is „dolgozhattak” körülöttünk.

A kert egyik sarkában dróthálóval elkerítettünk egy területet, kiscsirkéket vásároltam és neveltem.

Csak az volt a bökkenő, hogy sohasem vágtam csirkét (még a gondolattól is irtóztam, mert anyukámtól se láttam soha, mindig más végezte el ezt a kegyetlenséget), s amikor csirkét akartam ebédre főzni, ha nem jött valaki hozzám, aki ezt megtette volna helyettem, bizony késett az ebéd.

Amikor Katica már kicsit nagyobb volt, a csirkék között akadt egy nagy fehér, piros tarjú „Lekhorn” kakas. Hogy, hogy nem, Katicát nem tűrte el, nem mehetett a kerítés közelébe, mert a kakas fölugrált és lábával felháborodva rugdosott feléje.

Mindig nagy csapat gyerek játszott az udvarban, hiszen több család élt a közelünkben, a szomszédos udvarokból is átjöttek barátok, meg hívatlan vendégek. Szerettek ott és a kertben, illetőleg annak eldugott részen, mielőtt rendbe tettük volna a dzsungelben játszani, bujkálni.

Egyszer Katica a szomszédunk kislányával együtt, fontoskodó arccal jött hozzám. Biztattam őket, bátran álljanak elő, mit akarnak? Suttogva, titkolózva elmondták, hogy a fiúk, köztük testvére is – ott játszanak a dzsungelben, és uram bocsá', cigarettáznak!

Azonnal utánajártam a dolognak, előállítottam a „bűnösöket” és alaposan megdorgáltam őket. Mikor az érintett szülőknek szóvá tettem, hogy figyeljék csemetéjüket, nehogy tüzet okozzanak játék közben, szabadkoztak, hogy az ő gyerekük ilyen nem tesz! A kislányok viszont határozottan állították, kiket láttak lent, a bokrok között. Ekkor eszembe jutott az a régi idő, mikor gyermekkoromban testvéreimmel, a többi gyerekkel, főleg fiúkkal a kertünkben *pipáztunk*! Arra nem kell gondolni, hogy igazi dohányt tettünk a vadrózsa gyökeréből magunk-faragta pipába, csupán száraz tökszárat nyomkodtunk bele. Ezért aztán olyan nagy felháborodást nem jelentett számomra a dolog, talán minden gyerek megpróbál ilyesmit. Inkább a tűzveszély miatt kellett rájuk figyelni.

Férjem fizetése megközelítőleg sem volt elég a négytagú család ellátására, ezért lázas igyekezettel kerestem a lehetőséget arra, hogy valamilyen jövedelemhez jussak. Megismerkedtem egy tanító feleségével, aki négy gyermek nevelése miatt szintén bedolgozó munkát vállalt; a helyi Háziipari Szövetkezet részére otthon szőtteket készített.

Kiürítettük a kisebb szobánkat, oda éppen elfért a nagy szövőszék. Beléptem a szövetkezetbe, és közel három évig a nagy, rozoga szövőszéken dolgoztam. Palóc mintákat szőttünk, amiből falvédők, párnák, különféle terítők, később függönyök készültek.

Persze, mikor a szövőszékkel valami gond adódott, olyankor az én férjem sosem volt kéznél és mindig a szövetkezet emberét kellett segítségül hívnom. Ezért gyakran le kellett állni a munkával, mert hol a gép romlott el, máskor meg nem kaptunk pamutot a folyamatos munkához.

Megtanultam a szövés részleteit. Amikor jól belejöttem, saját elképzelésem szerint terveztem mintákat, ezeket megvásárolhattuk, így a lakás díszítéséhez díszpárnákat, asztalterítőket és falvédőket jutányos áron vettem meg. A kézimunka, a magyaros népi szőttek mindig érdekelték, tetszettek nekem. Nem mondom, hogy túlságosan sokat lehetett ezzel keresni, de időm volt rá és némi jövedelemhez hozzájutottam. A gyerekek fejlődtek. Közben Gyuri fiam hároméves korában óvodába ment.

Szabadidőben sokat sétáltunk együtt. Kedves, idős barátnőm, Annuska⁵⁹ Erdélyből származott, egyedül élt. Korábban a bankban dolgozott; nemsokára nyugdíjba ment. Sokszor járt hozzánk.

Gyakran csatlakozott hozzánk sétálni, így én sem éreztem magam annyira magányosnak. Amikor szükség volt rá, szívesen vigyázott a gyerekekre. Este volt, én már lefektettem őket. Katica kis ketreces ágyacskája a nagyszobában a cserépkályha közelében állt, Annuska a közelben helyezkedett el. Amikor hazaérkeztem, nevetve mesélte, mi történt addig, amíg távol voltam. A kislány sehogy sem akart elaludni, zavarta, hogy nem én vagyok vele, mint máskor. Ő igyekezett szórakoztatni, mesélt neki, de csak nem jött álom a szemére. Aztán csendben maradt, hátha mégis elalszik, de nem így történt.

A kis csibész előszedte minden tudományát, amit nyilván az udvarban szedett össze. Ezek bizony csúnya szavak voltak. Annuska nem akart reagálni rá, úgy tett, mintha nem is hallaná, de aztán Katica hangosan, kiabálva kezdte mondani neki, hogy: sz... rád!

Annuskának nagy önuralomra volt szüksége, hogy ne nevesse el magát, de továbbra is csak hallgatott.

⁵⁹ A képen Annuska Kiskatival a virágoskertben.

Katica pedig nem hagyta abba, egyre gyakrabban ismételte. Mikor Annuska megunt, feléje fordulva azt mondta neki: én is rád! – mire Kiskati sértett arccal, megbotránkozva kérdezte tőle: de Annusta! Miért beszélsz ilyen csúnyán?

Annuska szívesen hurcolta magával a Gimnázium-közbe, ahol lakott. A szomszédok, idős barátnők nagyon élvezték a kislány csacsogását, mert fáradhatatlanul tudott beszélni, aranyos volt. Érdekesen ejtett ki bizonyos betűket. Én úgy fogalmaztam meg, hogy kicseréli vagy lehungyja az ékezeteket. Ugyanis az ő betűt például ó-nak ejtette, az ü-t meg u-nak. Nagy hahota támadt az idős hölgyek körében, amikor megkérdezték, hogy hol van anyukád, miért nem jött el ő is? Erre ő azt válaszolta: mert „dolgozik, szó (sző), azért hogy nekem cipőt (cipőt) vegyen”.

Ha megkérdezték, ki vagy te? – erre azt válaszolta (Annuska tanította rá): „Ulinó!” (értsd: úrinő) vagyok! Ha azt kérdezték, hány éves vagy, azt felelte: „Kétésfélés” (két és fél éves) vagyok. Nagyon kedvelte a szép ruhákat, amikor valami újat kapott, azt feltétlenül be kellett mutatni az idős barátnőinek. Ott illegett-billegett előttük. Nagyon szerették őt.

Egy időben egy nagy fekete sérült madár (talán varjú) tévedt az udvarukba. Nem tudott repülni, inkább csak jött-ment, már nem félt senkitől. Az ott lakó idős úr etette, amíg annyira felgyógyult, hogy elröpülhetett. Itthon, egyszer kis Katica azt mondta Annuskának: „Annusta, gyere, menjünk Csóka bácsihoz”, ugyanis a madarat Csókának hívták, s ha az Csóka, a gazdája is csak Csóka bácsi lehet!

Katica már három éves, ősszel óvodás lesz, nincs akadálya, hogy ismét járjak dolgozni. Talán szerencsés voltam gyermekeimmel, mert hamar beilleszkedtek az új helyzetbe. Szerettek óvodába járni. Rendszeresen felszerelt óvodába jártak, az óvónők felkészült, kedves emberek.

Gyorsan teltek az évek, s mikor Katica az utolsó évet töltötte a nagycsoportban, már jól ismerte a járást. Reggel együtt indultunk, leadtam az óvodában, mivel őket már délután négykor elengedték (szülői beleegyezéssel), ő jött értem a közeli munkahelyemre. Akkor még tehettem, mert alig volt forgalom a városban.

Természetesen többször gyakoroltuk a „közlekedés szabályait”, hogy csak akkor léphet le a járdáról, ha sem balról, sem jobb oldalról nem közeledik jármű: „balra nézek, nem jön semmi, jobbra nézek, nem jön semmi, akkor át lehet az úton menni!”

A farsangi műsor előtt izgalommal készülődtünk, mert komoly szerepet kapott, de hogy mit, azt titokban tartották előttem. Csak megfelelő öltözekről kellett gondoskodnom.

Steppelt, hosszú-ujjú, bő fehér köpenyre ezüstpapírból holdakat, arany- és sárga színekkel napot, csillagokat öltögettem, keménypapírból hosszú süveget kreáltam, amit hasonlóan díszítettem föl, abban a kislányom is segédkezett.

Az ünnepségen, a ragyogó ruhában, teljes nyugalommal, komoly arccal ült a színpadon, és elkezdte a **Didergő király** c. mesét. Szépen hangsúlyozva, hibátlanul mondta végig a hosszú szöveget, segítség nélkül mesélt és mesélt.

Olyan aranyos volt, annyira meghatódtam, meg is könnyeztem. Ahogy nézegetem a falra helyezett képeket, egyiken Kiskati egy széken ül a színpad közepén, és komoly arccal mondja a hosszú mesét.

Kiscsoportos óvodásként a záróünnepélyen táncolt: (*Lásd a képen*) három-fodros, flitterrel kivarrt szoknyában, fényes mellénnyel, bő ujjá azonosan díszítve a szoknyával, magas-okos homlokáról a haja elsimítva (mindig úgy szerettem fésülni), közepén, a ruhához illő színű masni.

A kollégák minden évben ünnepséget rendeznek nőnapon. Már bent voltunk a nagyteremben, mikor megérkezett kislányom az óvodából. Ölembe ültettem. Mellettem idős kolléga, akkor a műszaki osztály vezetője, különben amolyan művész-ember. Beszélgetés közben gyönyörködve nézte a kislány kezét, majd megjegyezte: olyan gyönyörű a kezecskéje, mint egy ékszer.

Hat és fél éves korában beírtuk az iskolába. Szerencsésebben indult, mint testvére. Nagyon kedves idős tanítónő (egy orvos felesége) osztályába került. Nyugodt, kiegyensúlyozott gyermekszerető asszony, aki tudott bánni a kicsikkel. Izgultam az első szülői értekezleten, hogy majd mit hallok? Az olvasással, írással, minden feladattal jól megbirkózott, semmi gond nem merült fel nála. Én inkább az élénksége miatt féltem, mert olyan eleven volt, mint egy fiú. Izgultam, hogy fogja megszokni az iskolai fegyelmet? Félve érdeklődtem a napközis tanító néninél, hogyan viselkedik az én lányom?

Ó, Katica? – Kezdte a választ. Megremegtem, hogy mit fogok most hallani, de így folytatta: Aranyos, jó kislány, szót fogad és jól tanul. – Fellelegeztem. Ha otthon bármilyen cserfes és rakoncátlan, megbocsátható, ha az iskolában jól viselkedik és rendesen tanul, annak igazán örültem. Nem is volt vele/velük semmiféle komoly problémám sem az általános iskolában, majd később a középiskolában sem.

Hét éves korában született Attila öccse. Anyukám egész nyárra elvállalta a két nagyobb gyermekemet, levitték őket Balatonakarattyára, hogy könnyebben boldoguljak itthon. A gyerekeknek jót tett a vakáció. Iskolai év előtt apukám hozta őket haza. Vonattal érkeztek, én eléjük mentem az állomásra.

A vonat már beérkezett, mikor közeledtem az állomás felé, ők hárman szemben: apám középen, kétoldalt, kézen fogva a gyerekeket, mosolyogva jöttek felém. Katica kigömbölyödve, fehér-fodros (út közben összemaszatolt) selyemruhácskájába öltözve, alaposan lebarnulva (lebarnulva úgy nézett ki, mint egy kis cigánypurdé) futott elé, mikor meglátott. Sosem felejttem el a látványt. Itthon beszámoltak az utazás részleteiről. Mivel a vonatokat abban az időben nem tartották tisztán, koszos volt, leülni csak úgy lehetett, ha valamit magunk alá raktunk, vagy ha előbb letöröltük az üléseket. A gyerekeknek ilyesmire nem terjedt ki a figyelme. Apukám Budapesten átutazóban a Gundel-étteremben vendégelte meg őket, ami nagy eseményt jelentett számukra.

Egy alkalommal az én kisiskolás lányom a fénykép-albumokat nézegette, mellette három éves kisöccse ült. Katica magyaráz neki: – Nézed, a fényképen ez a kisbaba Anyuci. Attila döbbent arccal nézett rá, és azt mondta: – Hülye vagy? Anyuka nem kisbaba! Aztán megnőtt ő is a két fiú között, s most, születésnapján eszembe jutottak ezek a régi, kedves epizódok. Akkor Próbálkoztam versírással, alig írtam egy-két verset, ezért nem szabályos vers, de őt ma egy verssel köszöntöttem. Íme:

Lányom születésnapjára

Drága Kislányom!

Hideg tél van, jégcsapok a fákon,
Hófúvás és zúzmara az egész világon.
A hőmérő mínusz huszonötöt mutat,
Izgulok, hogy jutok be a kórházba?
Mentőkre hiába várok, azok kint, vidéken...
Végül katonai szállító jött értem.
Hiába a zord tél, szívem telve melegséggel
Most is, mint valaha, mikor megszülettél.
2005. január huszonöt. Ma van
Egyetlen leányom születésnapja.
Most kissé szelídebb idő járja, hogy
Az én kisleányomnak ne fázzon a lába.

Nekem mindig ünnep a születésnapja.
 Sokáig merengtem ma éjjel:
 Felébredtem épp' hajnalban,
 Amikor hajnali négykor e világra jöttél.
 Megcsodáltam hosszú fekete hajad
 Formás-párnás-hurkás tested, s akkor
 Én voltam a legboldogabb ezen a világon.
 Telt-múlt az idő, lassan cseperedtél
 Mindenki szeretett, amíg nőttél-növekedtél.
 Kora-hajnalon születted, ezért
 Élteden át mindig szorgos voltál.
 Örömet szereztél tanulásban – másban.
 Most már „NAGYLÁNY” lettél
 Éltél annyi évet, megfordítva a 15-ös számot!
 A Teremtő átsegített sokszor
 Göröngyökkel kövezett utakon.
 Most is légy bátor, mint eddig,
 Érezd jól Magad, ne félj a holnaptól,
 Kérlek, ne félj az élettől, mindig bizakodjál.
 Mert a Jóisten Veled lesz, hidd el,
 Őrangyalod óvatosan kísér.
 Én pedig e napon, most is, mint máskor
 Imámba foglallak minden este százszor.
 Azt kérem Istentől, s azt kívánom
 Adjon szívedbe békességet,
 És mindig jó egészséget!
 Neked és szeretteidnek
 Légy elégedett önmagaddal,
 Hogy tieiddel szeretetben, örömben,
 Boldogságban mindig legyen részed.
 Kérem Teremtőnket: gondtalanul élhess
 Két aranyos gyermekeddel, s velünk együtt
 Örülj az életnek! Érezd azt, hogy szeretettel
 Veszünk körül most, s mindig aggódunk érted.
 E borongós téli napon szívből azt kívánom
 Legyen boldog és vidám az én kisleányom.
 Fogadd szeretettel, s engeddd, hogy
 E piros rózsaszállal köszöntselek téged.
 (vagy) e két szál piros tulipánnal köszöntselek Téged.
 Igaz szeretettel: *Édesanyád.*

Balassagyarmat 2005. január 25.

Újságcikkek, egyéb cikkek
Eltérve az ABC-sorrendtől, a Szemetelünk címmel írt leveleket és újságcikkeket
egy csoportban mutatom be, következnek, a Szemetelünk 1 Levelek

Szemetelünk... 2003. április 8.⁶⁰

1.

SARKVIDÉKI HIDEG SZÉL fújt a derült tavaszi napon, mégis útra keltem, nem maradhattam a jó meleg lakásban. Vácról hazafelé néztem a tájat. Az út mentén mindenhol gondos emberi kezekkel telepített erdők, kis patakok sietnek az Ipoly folyóba. Még nem éled a természet, az erdők fái nem zöldellnek, egyhangú szürke a táj. Inkább lenne egyhangú addig, míg a jó meleg tavaszi napsugár kihajtja a rügyeket.

Azonban mindenütt, ahová a szem ellát, gondosan becsomagolt (kék, zöld és sárga) nejlonzacskókban (vagy csak úgy kiöntve) tarka szeméthalmok bontják meg a rendet, a hideg szél pedig görgeti, fújja távolabbi tájakra a papírokat... Ekkor eszembe jut egy IBUSZ által, 1975-ben szervezett utazás. Hagy idézzem az útról megörökített soraimat.

„Pozsonyt érintve hagytuk el a Dunát. Innen Csehszlovákián keresztül vágatott velünk a szerelvény, s nemsokára megláttuk az Elba folyócskát, amely haladásunkkal egyfolytában szélesedett... prágai medencén át vitt utunk, ahol már nagy folyóként hömpölygött a sínek mellett, s futott Észak felé, hogy a tenger ölelő karjaiban vegyüljön el a sós tengervízzel.

Tisztára takarított mezőkön keresztül haladtunk.

A vonat ablakából csodáltuk a tájat. Nekünk azért tűnt föl, mert Magyarországon amerre jártunk, mindenütt kidobált szeméthalmokkal találkozunk városok-falvak határában, erdők-mezők útjai mellett.

Náluk a vonat ablakán kinézve, mindenütt tiszta mezők, útszélek, s kora ősz lévén, még minden tiszta és üde zöld volt. Ezért már az odafelé vezető út is emlékezetes és nagyon megkapó volt számunkra.”

Miért van az, hogy kis hazánkban akkor is, most is, szemét az útszélén, szemét a patakparton, szemét az erdőszélen, mindenfelé...

A város tele van különféle szemét- és csikktartóval, sokan mégis ott dobják el, ahol éppen vannak. A lépcsőházban a gyerekek virágládákba dobják a csoki-papírt, papír-zsebkendőt, felnőttek a csikket, a cigarettadobozt, a nejlonzacskót, némely felnőtt pedig az emeletről kiöntözi az ételmaradékot...

Miért van az, hogy nálunk nem lehet megtanítani már a kiskorukban a gyerekeket arra, hogy a szemetet soha, sehol nem szabad szétdobálni? Ugyanis ha beléjük rögződne, nem tennének úgy, mint társasházunk udvarában a szomszédos gimnázium tizenéves diákjai.

Mostanában a városban szorgos kezek rendszeresen dolgoznak a közterületeken, összeszedik a rendetlen emberek által eldobált szemetet. Először történt, hogy az udvarunkat (közterület) gyönyörűen kitakarították. Összeszedték a hulladékot, kisöpörtek. Jó érzés volt kinézni a folyosóról. S mi történt?

Ide járnak (talán az iskolában nem engedik meg nekik) a gimnázium diákjai, s mivel őket sem nevelték (sem otthon, sem az iskolában) arra, hogy szemetelni nem szabad, szétdobálnak mindent:

A padok mellett, vagy rossz időben, a kapualj védelmében szívják a cigarettát, utánuk ottmarad a szeméthalmom: cigarettásdoboz, csikk és csoki papír, s ki tudja, még mi. Hiába kérjük őket, hiába szólunk rájuk, hogy gyűjtsék össze, ne dobálják el, meg sem hallják.

Szép lenne a város, a mező, ha mindnyájan vigyáznánk a tisztaságra.

⁶⁰ Megjelent: a Nógrád Szerkesztőségének és a GYARMATI HÍREK 2004. szeptember 29-i számában, OLVA-SÓINK ÍRJÁK rovatban.

Miért van az, hogy idegenben meg tudják őrizni a természet tisztaságát, – nálunk miért nem lehet? Így megyünk Európába, így fogadjuk a hozzánk érkező embereket, szemétkupacokkal?

Balassagyarmat, 2003. április 8. *Aláírás.*

Beküldtem: Gyarmati újság Szerkesztősége Balassagyarmat, Bajcsy-Zsilinszky u. 10. és Nógrád Szerkesztőségének.

..*

Szemetelünk 2004. szeptember 16.

Levél a Városüzemeltetéshez

Levél a „Városüzemeltetési Kft.”⁶¹

Igazgatójának
Balassagyarmat

ÖRÖMMEL OLVASTAM a Gyarmati hírek 6. számában nyilatkozatát, hogy a papírhulladék-gyűjtők mellé hamarosan kikerülnek a műanyagpalackok gyűjtésére alkalmas konténerek. Eddig gyakran hulladékpapír nagy része – másodlagos felhasználási lehetőség nélkül, az általános szemetes-kukákba vándorolt.

1.) Mindnyájan örültünk az udvarban elhelyezett papírhulladék-gyűjtőnek. Az itt lakókon kívül az üzletek és a közeli kis utcák lakói szorgalmasan ide hordták a fölösleges papírhulladékot. Gyakran előfordult már eddig is, de most legutóbb három hete ott áll megtöltve, a tetejére, és mellérakva a sok papír, mert *nem ürítik (vagy cserélik) rendszeresen a konténert*. Fentiek miatt többször kerestük személyesen, telefonon a Kft. Illetékeseit, és kértük intézkedésre, eddig eredmény nélkül. Most ezúton szeretném tolmácsolni a Rákóczi út 46-48. sz. 66 lakásos Társasházban élők *gondját, és kérését*. Ahol sokan laknak – és az alagsorban üzletek működnek (ahol sok doboz is fölöslegessé válik), *kevésnek bizonyul egy konténer*, még ha rendszeresen elszállítják is. Ha megtelik a hulladékgyűjtő, akkor a szeméttárolóba dobálják az értékes papírhulladékot, ezért a konténerek *nem töltik be eredeti szerepüket*. Kérjük, hogy az *épületünknek a 46. sz. lépcsőháza mellé is helyezzenek ki még egy konténert*, s gondoskodjanak azok rendszeres ürítéséről!

2.) Az itt lakó családok sérelmezik, hogy a Kft.-nél dolgozók (utcaseprők) műanyagtasakban, lakóházunk udvarába hordják a szemetet. Jelenleg hosszabb idő óta több kupacban vannak a zsákok elhelyezve.

Amennyiben az utcai szemetet ide raknák, és azt a szokásos heti két napon a többi szeméttel elszállítanák, még nem is tiltakoznánk ellene, de így nem tartható a helyzet, hogy az utcai szemét állandóan az udvarunkban díszleg. Sajnos, amint valahol szeméttlerakást észlelnek az emberek, oda kezdik hordani saját háztartásukban keletkező hulladékot is, azt gondolván, hogy lomtalanítás van! A környező utcák lakói is rendszeresen idehordják saját szemetüket, különböző hulladékokat.

A Társasház lakói *tiltakoznak ellene, hogy az udvart szeméttlerakónak használják!* Kérjük, szíveskedjék intézkedni, ennek megszüntetésére.

Az itt lakók nevében intézkedését előre is köszönjük.

Balassagyarmat, 2004. szeptember 16.

Az érintettek nevében is: *Aláírás*, Postacím és E-mail cím.

..*

⁶¹ Megjelent: a GYARMATI HÍREK 2004. szeptember 29-i számában, OLVASÓINK ÍRJÁK rovatban.

Szemetelünk Napvilághoz feltéve 2004.09.16.

Így megyünk Európába?

SARKVIDÉKI HIDEG SZÉL fújt egy tavaszi napon, mégis útra keltem, nem maradhattam a jó meleg lakásban. Ügyemet elintézve, Vácról hazafelé autóbusszal, néztem a Nógrád megyei tájat. Az út mentén mindenhol gondos emberi kezekkel telepített erdők, kis patakok sietnek az Ipoly folyóba. Még nem éled a természet, az erdők fái nem zöldellnek, szürke, egyhangú a táj. Inkább lenne egyhangú addig, míg a jó meleg tavaszi napsugár kihajtja a rügyeket – gondoltam magamban.

Ugyanis mindenütt, ahová a szem ellát, gondosan becsomagolt színes nejlonzacskókban, vagy csak úgy kiöntve tarka szeméthalmok bontják meg a rendet, a hideg szél meg görgeti, fújja távolabbi tájakra a hulladékot, a papírokat... Akkor, ha kihajt a fű, legalább eltakarná a szemetet. S ekkor eszembe jut az IBUSZ által, 1975-ben szervezett utazás. Hagy idézzem az útról megörökített soraimat:

„Pozsonyt érintve hagytuk el a Dunát. Innen Csehszlovákián keresztül vágatott velünk a szerelvény, nemsokára megláttuk az Elba folyócskát, amely haladásunkkal egyfolytában szélesedett. A Prágai medencén át vitt utunk, ahol már nagy folyóként hömpölygött a sínek mellett, s futott Észak felé, hogy a tenger ölelő karjaiban vegyüljön el a sós tengervízzel. *Tisztára takarított mezőkön keresztül haladtunk.*

A vonat ablakából csodáltuk a tájat.

A vonat ablakán kinézve, mindenütt tiszta mezők, útszélek, s kora ősz lévén, még minden tiszta és üde zöld volt. Már az odafelé vezető út emlékezetes, és megkapó volt számunkra.”

Nekünk azért tűnt fel a tiszta vidék, mert Magyarországon amerre jártunk, mindenütt kidobált szeméthalmokkal találkozunk városok-falvak határában, erdők-mezők útjai mellett.

Miért van az, hogy kis hazánkban akkor is, most is, szemét az útszélén, szemét a patakparton, szemét az erdőszélen, mindenfelé. A város tele van különféle szemét- és csikktartóval, sokan mégis ott dobják el, ahol éppen vannak. A lépcsőházban a gyerekek virágládákba dobják a csoki-papírt, papír-zsebkendőt, felnőttek a csikket, a cigarettadobozt, a nejlonzacskót, némely felnőtt pedig az emeletről kiöntözi az ételmaradékot...

Miért van az, hogy nálunk nem lehet megtanítani már kiskorukban a gyerekeket arra, hogy a szemetet soha, sehol nem szabad szétdobálni? Ugyanis ha beléjük rögződne, nem tennének úgy, mint társasházunk udvarában a szomszédos gimnázium tizenéves diákjai.

Mostanában a városban szorgos kezek rendszeresen dolgoznak a közterületeken, összeszedik a rendetlen emberek által eldobált hulladékot. Először történt, hogy az udvarunkat (közterület) gyönyörűen kitakarították. Összeszedték a hulladékot, kisöpörtek. Jó érzés volt kinézni a folyosóról.

S mi történik? Ide járnak (nem tudhatom, de remélem, nem engedéllyel) a gimnázium diákjai, s mivel őket sem nevelték (sem otthon, sem az iskolában) arra, hogy szemetelni nem szabad, szétdobálnak mindent: padok mellett, rossz időben házunk kapualjának védelmében szívják a cigarettát, s ki tudná megmondani, még mit, utánuk ott marad a szeméthalmom: cigarettásdoboz, csikk és csoki papír, s egyéb szemét. Hiába kérjük őket, hiába szólunk rájuk, hogy gyűjtsék össze, ne dobálják el, meg sem hallják. Szép lenne a város, a mező, ha mindnyájan vigyáznánk a tisztaságra. Miért van az, hogy idegenben meg tudják őrizni a természet tisztaságát, nálunk miért nem lehet? Így megyünk Európába, így fogadjuk a hozzánk érkező embereket, szemétkupacokkal?”

„Illetékes helyre írtam,” még 2003. április 8-án: mondhatnám: nem volt foganatja.

Ismét tollat ragadtam 2004. szeptember 16-án, a helyi sajtóban NYÍLT LEVÉLBEN tettem szóvá a következőket: Örömmel olvastam a GYARMATI HÍREK 6. számában nyilatkozatot, hogy a papírhulladék-gyűjtők mellé hamarosan kikerülnek a műanyag-palackok gyűjtésére alkalmas konténerek is.

Eddig ugyanis a hulladékpapír nagy része gyakran másodlagos felhasználási lehetőség nélkül a szemetes-kukákba vándorolt. Ezért mindnyájan örültünk a társasház udvarában elhelyezett papírhulladék-gyűjtőnek. Az itt lakókon kívül az üzletek és a környék kis utcáiban lakók is ide hordják a fölöslegessé vált papírhulladékot.

Sajnos nem először fordul elő, hogy nem cserélik rendszeresen a konténert. Most például három hete ott áll teletömködve, a tetejére, és mellé rakva sok papír, és hordja a szél mindenhová.

Már többször megkerestük személyesen, telefonon a Kft. Illetékeseit, és kértük intézkedésre, eddig eredmény nélkül. Most ezúton szeretném tolmácsolni társasházunkban élők gondját, és kérését. Hatvanhat család lakik itt, az alagsorban üzletek működnek (ahol sok doboz és papír válik fölöslegessé), *kevésnek bizonyul egy konténer*, még ha rendszeresen elszállítanák is. Ha megtelik a hulladékgyűjtő, akkor a szeméttárolóba dobálják az értékes papírhulladékot is, ezért *a konténerek nem töltik be eredeti szerepüket*. Kérjük, hogy *épületünknek a másik lépcsőháza mellé is* helyezzenek ki további konténereket, s gondoskodjanak azok rendszeres ürítéséről!

2006 júniusát írjuk. Nem helyeztek ki újabb papírhulladék-gyűjtőt, és az egyetlen konténert legalább másfél hónapja nem cserélték ki. Az udvart szépen, rendesen takarítják a köztisztaság emberei, de mindhiába, olyan az udvar (ez is közterület), mint egy szeméttelep. Ugyanis, a papírkonténer tetején, mellette és mindenütt kupacokban, tasakokban, szétdobálva dobozok és papírhalmok „*díszítik*” házunk táját.

Mellette áll a szeméttároló konténer, azt rendszeresen hetenként két alkalommal kiürítik. Ugyanott dolgoznak azok is, akiknek kötelessége volna a papírgyűjtők cserélése. Azt miért nem lehetne, amint megtelik, ugyanúgy cserélni, vagy üríteni?

Nem tudom, miért kell az arra hivatott szerveket munkájuk végzésére nógatni? Miért kell kérni, könyörögni, hogy elvégezzék rendesen, rendszeresen azt, amire hivatottak? – teszem föl most már a költői kérdést immár magamnak.

Így megyünk Európába?

..*

Szemetelünk 2004. 09.29.

GYARMATI HÍREK

„Városüzemeltetési Kft.

Igazgatójának

Balassagyarmat

A GYARMATI HÍREK 6. számában megjelent nyilatkozatát örömmel olvastam, hogy a papírhulladék-gyűjtők mellé hamarosan kikerülnek a műanyag-palackok gyűjtésére alkalmas konténerek is. Eddig azok a hulladékpapír gyakran másodlagos felhasználási lehetőség nélkül, a szemeteskukákba vándoroltak.

1.) Mindnyájan örültünk az udvarban elhelyezett papírhulladék-gyűjtőnek. Az itt lakókon kívül az üzletek és a közeli kis utcák lakói szorgalmasan ide hordták a fölösleges papírhulladékot. Gyakran előfordult már eddig is, de most legutóbb három hete ott áll megtöltve, a tetejére, és mellé rakva a sok papír, mert *nem ürítik (vagy cserélik) rendszeresen a konténert*. Fentiek miatt többször kerestük személyesen, telefonon a Kft. Illetékeseit, és kértük intézkedésre, eddig eredmény nélkül. Most ezúton szeretném tolmácsolni a Rákóczi út 46-48. sz. 66 lakásos Társasházban élők gondját, és kérését.

Ahol sokan laknak és az alagsorban üzletek működnek (ahol sok doboz is feleslegessé válik), *kevésnek bizonyul egy konténer*, még ha rendszeresen elszállítják is. Ha megtelik a hulladékgyűjtő, akkor a szeméttárolóba dobálják az értékes papírhulladékot is, ezért a konténerek *nem töltik be eredeti szerepüket*.

Kérjük, hogy az *épületünknek a 46. sz. lépcsőháza mellé is* helyezzenek ki még egy konténert, s gondoskodjanak azok rendszeres ürítéséről!

2.) Az itt lakó családok sérelmezik, hogy a Kft.-nél dolgozók (utcaseprők) műanyag-tasakban, lakóházunk udvarába hordják a szemetet. Jelenleg hosszabb idő óta több kupacban vannak a zsákok elhelyezve. Amennyiben az utcai szemetet ide raknák, és azt a szokásos heti két napon a többi szeméttel elszállítanák, még nem is tiltakoznánk ellene, de így nem tartható a helyzet, hogy az utcai szemet állandóan az udvarunkban díszelg.

Sajnos, amint valahol szemétkerakást észlelnek az emberek, oda kezdik hordani saját háztartásukban keletkező hulladékot is, azt gondolván, hogy lomtalanítás van! A környező utcák lakói is rendszeresen idehordják saját szemetüket, különböző hulladékokat.

A Társasház lakói *tiltakoznak ellene, hogy az udvart szemétkerakónak használják!* Kérjük, szíveskedjék intézkedni, hogy ez végre, megszűnjön.

Az itt lakók nevében előre is köszönjük intézkedését.

Balassagyarmat, 2004. szeptember 16.

Az érintettek nevében, *Név, aláírás*, Lakcím és E-mail cím.

..*

Következnek: egyéb cikkek, - újságcikkek: 2.

HOL ÉLÜNK,⁶²

Hol és hogy élünk?

Megjelent: Nyugat-Nógrádi Szegfű 2002. áprilisi számában

HA AZ EGÉSZSÉGÜGYRŐL VAN SZÓ, (én betegségügynek hívom), a legilletékesebb NAGYSÁG a tényekre azzal reagál: „hisztéria-keltés”. – Valóban? Csak két példát említek saját tapasztalatból, ami a közelmúltban velem történt meg.

1. példa. Szemvizsgálatra mentem és szemüveg-cserére. Félve halasztgattam már hónapok óta, mert tudom, mi vár rám ott. Reggel 8-tól csak délután 1 után végeztem, közben emberekkel zsúfolt váróban még örültem, hogy az illemhely mellett akadt egy ülőhely. Később is mindig cserélődtek az emberek.

Elképzelhetetlen, milyen körülmények között dolgozik a rendelőhelyiségben a két orvos. Futószalagon érkeznek a vizsgálóba a betegek, ők pedig órákon át, pihenés nélkül, kimerülten végzik nehéz, felelősségteljes munkájukat. Délfelé rosszul éreztem magam. Az elhasznált, fülledt levegőben, egy pohár vizet kértem nekem. Még csak meg se próbáltam, hogy soron kívül vegyenek előre, pedig alig bírtam elviselni a tömeget, az elhasznált levegőt. Új szemüvegre szükségem volt, nem hagyhattam ott az egészet, s attól is félnem kellett, hogy mikor vége a munkaidőnek, befejezik a rendelést, mielőbb végre rám kerülne a sor.

De hiába kaptam végre kézhez az iratokat, a látszerésznél kiderült, mennyibe kerül a két szemüveg (még úgy is, hogy az egyiket a régi keretbe fogják beilleszteni, 13000 Ft!) De mit tehet egy nyugdíjas, akinek a járandóságát ebben az évben már „magasra” emelték? Ilyen nagy „beruházást” ütemezni kell, mert (nyugdíjfizetés után egy héttel) már nem telik rá, mert a legsürgősebb, befizetésre váró csekkeket postára kellett adni. Tehát félre kell tenni a vényt – talán majd a következő hónapban! (Igen ám, de már akkorra egyéb gond is „sorban áll”, például egyéb nélkülözhetetlen gyógyszer kiváltása.)

2. példa. Fizikoterápiára kellene járnom. A rendelőben ugyanolyan nagy a tömeg, mint a szemészetben. A fiatal egészségügyi személyzet kedves, udvarias. Mivel nem vagyok nagy „orvos-járó”, itt is meglepetés ért. Kiírták, és szóban is közölték, hogy a kezelésekre fürdőlepedőt kell bevinni. Ezért aztán heteken át nagy csomagokkal közlekedtem.

⁶² Megjelent: Nyugat-Nógrádi Szegfű 2002. áprilisi számában

Megkaptam volna ugyan a kezeléseket, úgy is, de ki tudja, hány ember után kellett volna elfoglalni a kezelésre szolgáló ágyat? Ugyanis nincs pénze az intézetnek, hogy – mint korábban – rendszeresen cseréljék a lepedőket.

3. példa. Úton-útfélen becsapva érezzük magunkat. Micsoda aljasság felette szemet hunyni, hogy például Balassagyarmaton a csapból folyó – országos viszonylatban talán a legdrágábban megfizetett – zavaros, koszos víz folyik, mely „hozzásegít” bennünket, hogy az amúgy is minősíthetetlenül rossz magyar egészségügyi statisztika tovább romoljon.

4. példa. Milyen élet az, ahol fiatal, vidéken dolgozó védőnő, annak ellenére, hogy egyikük a gyesen levő kolléganője körzetét is ellátja, – ezért levonások után 50 ezer (!) forintot visz haza? Az a fiatal kapja ezt, aki nappali tagozatos iskola után tele lendülettel, reménnyel állt munkába! (Amerikába menekültek szülőházajukból az ikertestvérek, azóta is ott élnek.)

Ezt nevezik értelmiségi jövőképnek?

..*

KI ÁLL A NYUGDÍJASOK PÁRTJÁN?⁶³

MÉG JÓ, HOGY LAPJUK egyszerre érkezett postaládámba az ide is mellékelt, „Orbán királysága” alatt működő Országos Nyugdíjas Polgári Egyesület *förmedvényével*.

Hogy hol élnek egyesek? Honnan szedik azt, és *hogyan merészelnek* olyan kijelentéseket tenni, papírra vetni, hogy ma jobban élnek a nyugdíjasok, mint korábban? Jó, azzal egyetértek, hogy korábban sem volt „fenékgig tejföl” a nyugdíjasok helyzete. De éheznie nem kellett senkinek!

Most mi a helyzet?

Nemrég’ került kezembe egy korábbi, 1982. évből származó háztartási könyvem, abból idézem (és hasonlítom össze) az akkori nyugdíjamat (s hogy abból *mire telt*) az idei első félévben, egy óra eső bevételemmel, s hogy abból mire nem telt.

Bevétel	1982.	2.001.
Nyugdíj	4 500	56.000
Egyéb (irodai munka)	2 400	23 000
Összesen:	6 900	79 000

Kiadások (rendszeresen ismétlődő, leginkább rezsi-költségek)

Lakásrezsi:

Lakbér (közös-költség)	366	2 600
Fűtési díj	290	9 440
Víz (melegítés)	80	4 000
Vízdíj		8 000
Biztosítás (lakás)	24	860
Gépkocsi biztosítás, kötelező		850
TV javítás, átalánydíja	70	1 500
Telefon	60	5 000
Áram	100	5 000
Újság, könyv	250	3 850
Beteg gyermekem után	450	18 000
Összesen:	1 690	58 100

⁶³ Megjelent a Nyugat-Nógrádi Szegfű 2002. februári számában

A rezsiköltségekből maradt 1982-ben (6900-1690) = 5210 Ft, amiből bőven telt az ételmezésen túl ruhanemű vásárlásra, fodrászra, kozmetikára. Saját nyugdíjamból fizettem be 3 főre nyaralásra (Zsóri-fürdőre) 1000 forintot. Gépkocsit tartottam fenn, s gyermekeimet tudtam segíteni.

Ezzel szemben mi a helyzet most? Bevételem: 79 000 forint, kiadás rezsire: 58 000 Ft (ezt azonnal, csekken kell befizetnem, mielőtt kézhez kapom a nyugdíjamat. Marad: 20 9600 Ft. Akarom mondani: dehogyan is marad, mert egy csomó rezsiköltség mindig átcsúszik a következő hónapokra. (Most, decemberről is legalább 30.000 Ft-ot tartalmazó számlát csúsztattam át januárra!) Mindig másikat, hogy ne kapcsolják le az áramot, a vizet, avagy a telefont.

Havonta zsonglőr-mutatványokat kell végeznem ahhoz, hogy teljesen ne lehetetlenedjünk el. Ha bevásárolom nyugdíjából a legszükségesebb élelmiszert, ami három főre számítva 6-800 Ft, már nem is maradt az elkövetkező, még hosszú hónap napi kiadásaira! Szomorú, hogy egyre romlik az eleinte értékes, jó Forintunk!

Mindez a legutóbbi 3 év alatt nálam odavezetett, már OTP-hitelből élünk.

Az „A” számlám állandóan -70 000 Ft, a „B” hitelszámlám pedig -144 000 Ft-ot mutat. Nem tudom elérni, hogy csökkenjen!

Családi helyzet. Fentebb leírtakon kívül 1982-ben még élt a férjem, az ő jövedelmét, nyugdíját szándékosan nem írtam bele a jövedelmembe, mert 1997-ben meghalt, s nem lenne tisztességes az első helyen két jövedelmet kimutatni a mostani egy nyugdíjjal szemben. Akkor, a temetési költségek fedezetére, majd a lakás festésére vettem fel OTP-kölcsönt.

Én, naiv, akkor azt hittem, hogy majd tudom törleszteni! Éppen *attól kezdve, zuhant le az életszínvonalunk a mai helyzetre!* Nem tudom, miért nem értik meg, hogy éppen az élelmiszer- és lakásrezsi-költségek emelkedtek meg úgy, hogy vagy csak rezsit fizetünk, vagy eszünk a nyugdíjából.

A másik. Három gyermeket neveltem fel. Most nyugdíjamból hármunk fenntartásáról kell gondoskodnom. Legidősebb fiam a kitűnő felkészültsége mellett, aki a Műszaki Egyetem Villamosmérnöki szakán végzett, számítógép, automata vonalon diplomázott), mivel betöltötte az 50. évét, *nem tud elhelyezkedni.* Legfiatalabb gyermekem – sajnos beteg, 100%-os rokkant: Ideje nagy részét foglalkoztató intézetben tölti, de haza- és visszaszállítása miatt gépkocsit vásároltunk annak idején. Most már erről is *le kellett mondanom* a rettenetesre felszökött benzinárak miatt (20 forintról 350-re emelkedett literenként!). Kénytelen voltam kivonni a forgalomból, pedig igazán most lenne rá a legnagyobb szükségem, mert közben a lábaim fájnak (megkaptam a gépkocsira azt a bizonyos rokkant jelvényt!), ezért nagy nehézségeket jelent a fiam szállítása.

Ilyen életszínvonal utoljára csak (egy világháború után), 1944-ben volt mielőtt bejött a forint! Utána, aki dolgozott (márpedig arra mindenkit törvény kötelezett), béréből meg tudott élni! Most meg diplomás emberek is munkanélküliek lettek! *Ennyit a „családbarát” kormányzásról és a mostani jólétről!*

Mindezek mellett ki sem merem mondani, hogy én anyagilag rossz helyzetben vagyok, mert igen *sokan még nálam is sokkal, de sokkal kevesebből kénytelenek vegetálni!* Nem kell messzire fáradnom hasonló példákért, társasházban lakom, ahol *sok nyugdíjas, és kisgyermekes fiatal házaspár tengődik hasonló cipőben.*

A Városi Tanácstól mentem nyugdíjba. Szerencsém volt, mert Lombos Márton idején végig dolgozhattam, élveztem azt a lendületet, fejlődést, ami akkor volt. Számítógépünkben megörökítettem azt az időszakot a meglevő dokumentumaim alapján. (Csendben várja, hogy valaha, valahol megjelentessem!) Nem lehet összehasonlítani azt az időt sem az előtt levővel, de a mostanival sem. Én úgy hívom a mai időszakot, hogy *újra alvóváros lett Balassagyarmat.*

Legutóbbi választások előtt részt vettem Urbán Árpád által tartott összejeövetelen (akit a korábbi évektől fogva jól ismerem), őszintén mondhatom, hogy neki drukkoltam. Most is hasonlóan vélekedem.

Templomba járó, istenhívő ember voltam az elmúlt rendszerben, s most is az vagyok. nem voltam párttag, de munkámért mindig megbecsültek. Most is arra kérem a Mindenhatót, nehogy sikerüljön a mostani kormánynak többséget megszereznie, *mert akkor Isten irgalmazzon mindnyájunknak, ha a másik oldal nyer!*

Ezek a gondolatok forogtak a fejemben, mikor elolvastam az általam eddig nem ismert lapjukat, valamint az ide mellékelt kormánypárti förmedvényt!

Tudom, hogy nehéz munka a kormányzás, ha Önök nyernének a választásokon (országos szinten értem), nem lesz könnyű dolguk. De a korábbi tapasztalataikon okulva, bizton remélem, hogy az emberek jobbulásáért fognak munkálkodni. Ehhez őszinte szívvel jó munkát és sok sikert kívánok!

Balassagyarmat, 2001. december 19.

(Név és cím a szerkesztőségben.)

..*

„KULTURÁLIS TÁJÉKOZTATÓ, CSAK FELNÖTTEKNEK? – Cikk. 2010.08.13.

Napvilág honlapjára föltéve

NEM TUDOM MAGAMBAN TARTANI, micsoda csemegékre bukkantam ma, amikor végre megnyílt a STARTLAPOM. Hagy olvassam már, mi történik kis hazánkban. – gondoltam.

Az első cikk: A magyarok negyede nem tud olvasni... – nos, haladunk, de sajnos, visszafelé!

Aztán ennél sokkal szaftosabb témák özönével találkoztam, se vége- se hossza a felsorolásnak. Csak csemegének néhány részletet hagy említsek meg, hol tartunk ma! A címszavak közül néhány:

vérfürdőre készült egyetemista...

Vád a pécsi ámokfutó ellen kómában az ámokfutó autós...

Csók közben kábította el áldozatát...

Megkarmolta a jegyellenőrt...

négyezer óvszert lopott...

Besurranó tolvajt fogtak...

Közel 20 évig vezetett hamis igazolvánnyal...

Fejszével vágta fejbe a fiát...

Pofonvert két gyereket...

Kislányokat akartak megerőszakolni...

Betörtek...

Betörtek...

Betörtek...

Újabb bombariadó...

Álrendőrök raboltak...

Kétszer is kirabolta mozgássérült áldozatát

Profi marihuána termesztés egy tanyán

Drogra bukkantak.

Nem sorolom tovább, mivel mindez a teljességnek csupán részlete.

Elgondolkodtam a szörnyűségeken. Nem szívesen veszek kezembe újságot. Talán ezért. Ma is csak azért kezdtem el csemegézni a hírek között, mert a gépem csigalassúsággal működik, s amikor leállt, elolvastam egy-egy rövid cikket. Aztán azon kezdtem rágódni: hová fajul az emberiség, ha nap-mint nap, hasonlók történhetnek egy ilyen kis országban, mint a miénk?

Aggódom.

Ti mit szoltok hozzá?

..*

MI ÚJSÁG A PIACON? ⁶⁴

A PIACRA IGYEKEZTEM Balassagyarmaton, közben arra gondoltam, hogy a város, már egészen másképp fogadja az odalátogatókat, mint eddig. Nemrég' még ócska asztalok rontották az összképet, eladó és vásárló ázott, a sarat taposta a szennyes piac földjén. Gyakran esernyők alatt bonyolítottak le egy-egy kereskedelmi ügyletet.

Mióta az önkormányzat betonnal borította a területet, új rakodórészekkel és tetővel látta el, azóta jobb körülmények várják az eladókat, tisztára mosott asztalokon pakolhatják ki áruikat.

– Mi újság van errefelé? Hogy vélekednek a piaci körülményekről, tisztaságáról, az árakról és az ellátásról? – tettem fel a kérdést rég' nem látott ismerősömnnek.

– Egész más körülmények fogadnak, mióta tetőt kapott a piac, és rend, tisztaság uralkodik, mert minden nap takarítják a területet. Az is jó, hogy ki van jelölve külön a tejnek, húsfélének, zöldségnek, virágnak az árusítóhelye. Magam részéről örülök az átépítésnek.

Másoktól is hasonló véleményt hallottam, a piac rendjét illetően elégedettek az ide látogatók. Viszont többen szóvá tették, hogy hetenként csak három nap: hétfőn, pénteken és szombaton van nagy nyüzsgés a piacon, mikor a kiskerttulajdonosok, az őstermelők és a közeli falvakból hozzák eladásra a zöldségféléket.

Máskor alig látni eladót-vevőt, nem is érdemes ezekre a napokra vásárlást tervezni. Ilyenkor csupán háromra zöldségbolt tart nyitva. Ha valamelyik bezár, pl. nyári szabadság miatt, bizony óriási a zsúfoltság, csak hosszas sorállás után lehet hozzájutni a kívánt áruhoz – panaszozzák ismerőseim

– Az árak viszont jóval magasabbak, mint máshol, tette szóvá egyik szomszédom, aki éppen a vasárnapi zöldségáruda hosszú sora végén áll. Bizony kellemetlen ilyen sokáig ácsorogni azért a pár szál zöldségért.

Én a budapesti piacokkal mérem össze a helyi árakat, mivel lányom ott él családjával. Már többször megleptek az árak: ott olcsóbb a tojás, zöldségféle, és a gyümölcs.

– Itt miért drágább? Azért, mert sok munkanélküli él a városban és a közeli településeken, évek óta érezhető a pénztelenség, ezért nehezebb értékesíteni a megtermelt javakat. A környékről sokan inkább a fővárosba szállítják a megtermelt élelmet, ahol hamarabb elkel; ahol nagyobb a felhozatal, jó a vevőknek, mert olcsóbban kapnak zöldségféléket, s egyebet.

Az utóbbi időben több apró üzlet nyílt a piac területén. Van már edényárus, ruhakereskedés, illatszerbolt, háztartási cikketek, játékot árusító üzlet, húsboltot is nyitottak már – kettőt is. – Bezzeg italbolt van bőven, vevőköre is, akik hangoskodnak a piactéren. De a minden nap nyitva tartó zöldségáruda kevésnek bizonyul, ahol folyton sorba kell állni – panaszozza egy idős asszony.

– Ha kicsi a felhozatal, kevés őstermelő árusít, előnyben van az eladó, annyit kérhet a terményért, amennyit akar, és a fordítottja is igaz. Ha sok a termék, olcsóbban megkapja a vevő – egészíti ki az előbbieket egy megtermett férfi.

⁶⁴ Megjelent a Nógrád Megyei Hírlap, 2002. szeptember 25-i számában.

Ő is, nagy szatyorral a kezében, a sorban áll valamiért.

Más gondról is szó esett. Arra panaszkodtak a kérdezettek, hogy a piacon pénztárcájuktól megszabadították őket (én lennék a negyedik, akivel már szintén megesett ez a kellemetlenség).

Engem is meglepett a tolvajok hasonló módszere, mikor hallgattam a beszélőket. Főleg többnapos ünnepek előtt, mikor sokan várakoznak sorukra, és nagy a lökdösődés (talán szándékosan idézik elő).

A károsult csak akkor veszi észre, hogy nem tud fizetni, mikor végre ő következik, mert a táskából olyan „ügyes” módszerrel csempészik ki a pénztárcát, hogy észre sem veszi. Négyünk közül csak az egyik volt annyira óvatlan, hogy nyitott szatyorban tartott pénztárcájától megszabadították.

A többiektől a bezárt kezításkából csempészték ki a pénzt.

Azt hiszem, jó volna, ha ezeken a zsúfolt napokon rendszeresen megjelenének a rendőrjárőrök a piac területén, teszi szóvá egy fiatalasszony. Biztos, hogy jelenlétük visszatartó erőt gyakorolna azokra, akik, mások kárára így jutnak „jövedelemhez”.

..*

Mi újság a városban?

2001

ÚGY IS FOGALMAZHATNÁM, hogy a város lassú hanyatlása. Ezt a számvetést akkor végeztem el magamban, amikor a nagyregényemen munkálkodva, azt téma szerint is felosztottam, s több kisregényt alkottam belőle. Egyik ilyen a *Kisvárosunk virágzó tizenkét éve* címet kapta (megjelent DIGI-kötetek között, 2008-ban). Ebben a város fejlődésének azt az időszakát igyekeztem megörökíteni, amikor a város élén olyan elnök váltotta fel a fejbólogató-jánosokat (még a sokak által ún. „átkos-idő” alatt), aki óriási fejlesztéseket vitt végbe.

Itt nem térek ki rá bővebben, mert azt a jelzett kötetben részletesen kifejtettem.

Mi jött utána?

Elnökök, majd polgármesterek jöttek és mentek, váltották egymást (mindegy, hogy jobb, vagy bal oldali nézetű volt), de sajnos, egyikük sem próbálta a jó mintát átvenni attól a vezető embertől, aki 12 év alatt korábban soha nem látott eredményeket mutatott fel; utána már semmi újat nem kellett volna kitalálni, csupán az általa kiépített úton csak haladni kellett volna. Ezt nem egyedül én látom így – aki természetesen nosztalgiával gondolok vissza azokra az időkre – hanem rajtam kívül a városban élők is.

Részletesen nem térek ki mindenre, hiszen annak értékelése egy külön regény terjedelmét teszi ki. Csak néhány dolgot említek meg, ami rajtam kívül sok ember hangulatát elrontja.

Mi van most? Csak egy példát emelek ki a sok közül. *Társasházunkból* huszonötén még 1998-ban beadvánnyal fordult a Hivatalhoz. Eltelt egy hónap, majd több is, aztán évek... Többször sürgettük a választ személyesen, telefonon, írásban, és küldöttség útján. Azt ígérték, testület elé terjesztik, nincs vezetői hatáskörük a témára. Talán *elfelejtették* bevinni a testület elé, mert amikor ott hasonló téma került napirendre, a mienk szóba se került. Mintha *süket füleknek szólnánk*. Semmiféle választ nem kaptunk. Utána vezetői fogadónapon magam jártam utána. Újabb, határozott ígéretet tehettem zsebre, de a hivatalos válasz soha nem érkezett meg. Mi ez, ha nem a választópolgárok semmibevétele? Más: Évek óta a *járdán* (a város szívében) olyan *lyuk* éktelenkedik, amiben valaki (Budapestről ide látogató klinikai főorvos) úgy elesett, hónapokig nyomta a helyi kórház ágyát. Még jó, hogy élve megúsza.

Koszos, piszkos a város, télen nem tisztítják a járdákat a hótól és jégtől.

Soroljam? A *ház két kapualja* minden reggelre nyomdafestéket nem tűrő piszokkal szennyezett.

Ezt tévesztik össze a kocsmákból, szórakozóhelyekről hazatérő lerészegedett alakok a városi köz-WC-jével, – ami nincs is, mivel megszüntették (működő objektumra gondolok).

A hét első napján, és szombaton-vasárnap rengeteg külföldi (főleg szlovák) érkezik a határ túloldaláról a városba, akik leginkább a Mikszáth utca főutcahoz közeli részén, a nagy ideiglenes parkolóban állnak meg. Utasaik szintén a mi nagy épületünk park-részein, a bokrok alatt és mellett végzik el sürgős dolgaikat. Illetékes vezetőknek mindez nem szúr szemet.

2002 Nemrégen, a kórház felé jártam. Régi ismerőssel találkozáva, megbotránkozva tapasztaltuk, hogy az ott folyó munkák miatt a főutcai résznél a 100 éve épült irodaház közepén elhelyezkedő, francia reneszánsz stílusban kialakított lépcsős oromzatot bontják! Nem vigasztalja az itt lakókat, hogy „a fejlődés útjában állt”.

Ha mindez Lombos tanácselnök idejében történik, biztos, hogy meggyőzte volna a tervezőket, építőket és minden illetékest arról, hogy a modern épületek között hagyják meg azt az egyedülálló emléket. Nem egy példa van a városban arra, hogy a modern mellett a régi megmaradhat. Igazat írt a város ismert krónikása, RL a Városi újság 2002. májusi számában: „Ez a városban található több tucat fali-díszletek között, egyedi volt. Sajnos, megint szegényebbek lettünk a régi Balassagyarmat egy kis darabkájával.” Szegény főnök, forog a sírjában, hogy ma ilyen megtörténhet!

Az üzemek, gyárak nagy része megszűnt. Az emberek nem kapnak munkát, sokan más, kisebb településekre járnak, ismét ingázva, mint 1960-as évek előtt... Életerős emberek tengetik életüket munkanélküliségként. Elértük országos ranglistán, szegénység tekintetében (hátról) a második helyet!

Koszos, piszkos a város, télen nem tisztítják a járdákat a hótól és jégtől. Vasárnap reggel a templomba indulók botrányosan ocsmányul koszos kapualjakon (hányás, emberi ürülék) közlekedve jutnak el az Isten házába, mert a hétvégét ünnepezve – *munkanélküliség* miatt elkeseredett emberek, a diszkóban életüket céltalannak érző ifjúság, kocsmákból, diszkóból hazafelé – részegen telepízkítják a várost.

Nyáron szép, virágokkal teli tartókat helyeztek el a város központjában. Körülöttük és főleg a mellékutakon a fák, bokrok elhanyagoltak, alattuk szemét, piszok halmaza mindenütt. Ráadásul nincs, aki vigyázzon rá, mert a beültetett virágokat ellopkodják, kiültetett rózsafákat derékban eltörik. Hol vannak olyankor a rend őrei? Ha egy erősebb szél fúj (elég gyakran az Ipoly felől), papírt, hulladékot görget szerteszét... Tudom, mindez nagyrészt az emberek hanyagsága, de valahogyan valakiknek (arra illetékeseknek) össze kellene fogni, hogy mindenki vigyázzon a környezetére, az értékekre, hogy az itt lakók újra otthon érezzék magukat ebben a kis városban.

Megjegyzés: Ezeket a sorokat évezredünk első éveiben vettem papírra, de sajnos, most sincs másképpen!

..*

Mit adott ez a Kormány a magyar népnek?⁶⁵

NEM ÁLLHATOM MEG, hogy ne ragadjak „tollat” – akarom mondani, egy számológépet – mert le kell írnom, ki kell mondanom sok mindent, ami összegyűlt bennem. Hallgatom a TV és rádió előadásait. Égnek áll a hajam, amikor nagyjaink (és merem remélni, hogy egyre fogyó szimpatizánsaik) ingadozó pozíciójukat féltve, olyan dolgokat bizonygatnak, ami igen messze áll a valóságtól, avagy nem is létezik (mint például általános jólét kis hazánkban). Talán azt képzelik, hogy az országban élő emberek (polgárok) elvesztenék józan ítélőképességüket?

⁶⁵ Megjelent: Nyugat-Nógrádi Szegfű 2002. áprilisi számában

Azok a kevesek, akik hűségük jutalmát megkapták, akik jelen voltak nagy osztogatásokon, akik kivették részüket a jóból az utóbbi négy év alatt, azok hangoztatják a jelenlegi hatalmasságok „áldásos” tevékenységét, azok jól élnek.

Azok, akik szenvednek és nélkülöznek, mert bár a szegénység nem bűn (főleg ha mások felelősek érte), de némán hallgatnak, tűrnek, mert tisztességes szegénységüket szemérmesen takargatják, azok nem.

Mit adott ez a Kormány a magyar népnek?

Majdnem négyévi csend után most, az utóbbi időben óriási kapkodás van nagyjaink körében. Sok az ígéret, megy az „adakozás” – Nyugdíjasok „óriási” emelést kaptak, jó, hogy bele nem rokkantak! Az egészségügyet is rendezték, kaptak ígéretet bőven reformra: mindenre, feltalálták az új minimálbért, stb.

Hogy az amúgy is jól élőknek mit juttattak még pluszként, –az teljesen közömbös a nagy tömegnek, akiktől elvonták mindezt?

Persze, a kicsi is jobb, mint a semmi, de mit ér, ha a pénzünknek csak olyan a vásárlóereje, hogy kevésből semmire sem jut! Már ebben az évben havonta szinte mindenért többet kell kifizetnünk, mint tavaly.

Most csak néhány apróságot emelek ki rendszeres kiadásokból, ami ebben az évben többbe kerül, mint tavaly. A vízért m³-ként 55 forinttal fizetünk többet. Ez egy átlagos családnál takarékosan 8 m³-t használva 440 Ft; áramnál havi 160 kW-ért 958 Ft-tal fizetnek többet, megrendelt sajtótermék, könyvért 510 Ft-tal, lakással kapcsolatos kiadások (törlesztés, fűtés, meleg víz, közös-költség: 2100 Ft, kábel-TV 274 Ft. Mindez havonta összesen 4278 Ft, és nem említettem egyéb kiadásokat, nem beszéltem az élelmiszer árakról, és sok-sok egyébéről, ami havonta rendszeresen ismétlődik.

Meddig mehet ez így tovább? Ki kapott ilyen összegű nyugdíj-emelést, vagy a minimálbér többlete fedezi-e, na, nem a nyershúst, és nem luxus-költségeket, csak a létszükséglet emelkedő kiadásait? Ezek a számok tények, és önmagukért beszélnek!

Hol van az a jó idő, amikor bérből-fizetésből élők családotól, és nyugdíjasok szakszervezeti beutalóval ingyen, jó ellátással üdülhettek? (Tudom, most is vannak, – ki tudja, hányan, akiknek bőven telik külföldi drága nyaralásra.)

..*

Postaládámban találtam

2005. szeptember 20.

LEÍROM ÚGY, SZÓ SZERINT, pontosan, hiányosságaival együtt:

„Mondom néktek... Pajor András

2005. augusztus 22. hétfő 13.06.

A tavalyi Szent Jobb-körmenet után felhívtam egy befolyásos főpapot, és megkérdeztem, hogy szerinte hogyan lehetséges az, hogy a nyilvános ünnepen a szocialisták egyik kiemelkedő politikus asszonya áldozáshoz járul?

Legutóbbi jegyzetem azt próbáltam fejtegetni, hogy vajon lehet-e egy keresztény liberális; ma legyen egy kicsit teljesebb a kép.

Senkitől sem irigylem az áhítatot, de történetesen a katolikus egyházban az áldozás a Krisztusnak történő teljes önátadást jelenti, megtisztulva először a keresztség, majd időről-időre a kiengesztelődés, a gyónás szentségében.

Valóban, nem furdal a kíváncsiság, hogy mit tartalmazhat egy szocialista személy lelkiismeret-vizsgálata, de hovatartozása ellentétes az *egyenestelkiismerettel*.

A jelenléte jóváhagyja, vagy legenyhébb esetben is feledtetni akarja az elődpárt véres, élet- és nemzetellenes múltját, melyet pedig ma még jócskán kiemel számos folytonosságot jelentő, a hajdani egy-párti hatalomban is jeleskedő személy.

Az erőltetett feledtetés pedig még nem jelent feloldozást.

Nos, ez az említett főpap azt válaszolta, hogy rendkívül kellemetlen lehetett a helyzet, de az illető hölgy valóban úgy tudja, hogy körülötte minden a legnagyobb rendben van, gyakorolja a vallását, a gyermekeit pedig katolikus módon neveli.

Persze nem a szent országépítő ünnepén, de úgy egyébként egy szünetben merő kíváncsiságból megkérdeztem tőle, mit mond katolikus csemetéinek akkor, amikor miniszterelnöke Rómában arcátlankodik a nagybeteg pápával, amikor pártbéli miniszter barátnője tiltakozó családapákat veret véresre egy budapesti hídon, amikor a velük egy templomba járó egyházi iskolás gyerekek panaszkodnak, nem biztosak benne, hogy vajon elindul-e a tanév tíz nap múlva náluk. Ugyanis a *furfangos iskolaminiszter* anyailag ellehetetlenítette őket, és a többi.

Ám van aktuálisabb kérdésem is: hogyan ülhet vagy állhat egy ott szocialista politikus, vagy csak egy párttag, vagy csak egy pártoló államalapítónk ünnepén, amikor ha megnézi a Szent István-kori történelmi térképet, akkor bizony talál rajta hazánk akkori határain belül olyasféle neveket, mint Torda, Kolozsvár, Zaránd, Aradvár, Bács, Keve, Gömör, Ungvár, Szatmár, vagy éppen Pozsony. Egyszerre ünnepli a Szent István-i örökséget és annak érzelmi eltaszítását egy Trianon átkát orvosolni próbáló népszavazás elleni pánikkeltéssel.

Képes mindennek a puszta hovatarozással cinkosává válni, mindezekért pedig soha-soha nemhogy feloldozást és elégtétel kiszabását, de bocsánatot sem kérni. Nos kétségtelen, hogy a médiamanipulált tömegben keresztényeket is találunk, akik rajonganak egy-két jólfésült, szépeket mondó, valójában magyar keresztényellenes, a lelkét hol Keletnek, hol Nyugatnak eladó politikusért.

Ha valaki nagyon szeretne üdvözülni, és megkérdezi a lelkiismeretét, hogy keresztény emberként lehet-e szocialista, vagy csak szocialistapártoló, akkor onnan az említett Trianoni magyar válasz kell hogy visszhangozzon: nem, nem, soha. Valóban így áll a helyzet, és bár edz jegyzet még az idei Szent Jobb-körmenet előtt íródik, innen kérem meg nagyon szépen katolikus papként az ünnepen részt vevő politikusokat, hogyha a jövőben áldozni támadna kedvük akkor tegyék meg ezt az ünnep reggelén egy csendes szentmisén, feltűnés nélkül, ahol még a gyanú árnyéka sem férhet hozzá, hogy legszentebb vallási cselekményünkhöz őszintén, politikai kampányt kizárva közelednek.

Pajor András”

EDDIG TART A sok-sok hibával együtt a lemásolt szöveg, amit kénytelenül a postaládámban találtam.

A következő gondolatok jutottak róla eszembe: úgy gondoltam, akkor lesz teljes az írásom, ha a kettő egymás mellett olvasható. Az én véleményemet írom, de biztos vagyok benne, hogy nemcsak az enyém.

Eloolvastam. Nekem nem tetszett. Nem akartam hinni a szemeimnek. Azt hittem, csak a szemhibám miatt káprázik a szemem attól, amit szerintem csak az egyik mai párt lelkes propagandistája dobhatott be a postaládámba.

Azt még el tudom képzelni, talán annyira lelkes, hogy ő írta meg más nevében, mert hihetetlen számomra, hogy Isten szolgája, egy katolikus pap ilyesmit papírra vessen, s azt postaládák útján terjessze.

Vagy kérésére, netán’ nélküle – valaki más követte el ellene... Ugyanis nem válik dicséretére.

Istenhívó voltam „abban az időben is”, most is az vagyok. Mégis, bárki írta le, nekem írásával kapcsolatban véleményem a következő:

Én is mondhatom néktek, hogy sokunkban meginog a hitünk (nem Istenben), de némely szolgálóban. Nem szeretjük, ha felszentelt papjaink mostanában az igaz hit hirdetése, a „Krisztusi-szeretet” gyakorlása helyett politizálnak, pártpolitikát (bármelyikét) zengik, s ilyen hangnemben szóló véleményüket ráadásul szórólapon terjesztik.

Nem tetszik, sőt, megbotránkoztat bennünket.

S ha valóban papként tenné... nagyon elszomorít.

Ha ilyenek megtörténhetnek, azt akár a szószerőről teszik, akár írásban, nem csodálkozom, hogy a templomok padsorai lassan megritkulnak.

Minden jóérzésű embernek ma már elege van a sárdobálásból, elég, sőt, túl sok van ebből; ezt halljuk a rádió- és televízió szinte valamennyi csatornájából, ezt olvassuk a napilapok hasábjain, plakátokon, mindenütt...

Nem azt várjuk, mi hívők, hogy a templomban is politizáljanak, papjaink propaganda-röplapokkal riogassanak és felbőszítsenek bennünket. Van elég bajunk nélküle is.

Úgy érzem, ezért leírom: Nem ez a dolga és hivatása azoknak, akik Isten szolgálatára elkötelezték magukat, hogy a széthúzást még jobban elmélyítsék magyar- és magyar-ember között, inkább imádkozzanak, és gyűlölködés helyett hirdessék a békességet, a keresztényi szeretetet. Van mit kérni Mennyei Atyánktól.

Imádkozzanak az emberekért, az igazakért és a megtévedtekért is. A széthúzásra buzdítás helyett, hirdessék – és gyakorolják a keresztényi szeretetet magyar- és magyar embere között.

Hol él az írás megalkotója?

Ma 2005. évet írunk már. Kit lehet megróni, vagy gyűlölni azért, ha netán nagypapája, vagy dédapja szolgálta Rákosit-Sztálint? Tudja, hány év telt el attól az időtől? Lehet-e az akkor élt ősök esetleges vagy valós bűneiért az utódokat felelőssé tenni?

Attól eltekintve, tény, hogy most is élnek – bármelyik most működő politikai párt soraiban – akiknek a papája-nagypapája „ugyanazt a rendszert” ugyanúgy kiszolgált (némelyik szívvel-lélekkel, mások kényszerből).

Talán éppen azok gyűlölködnek legjobban... Ki tudná ezt megmondani?

Nem méltó kiutálni egy keresztény-katolikus ünnep alkalmával a vallását nyilvánosan gyakorolni merészülő magyar embert (2005-ben!), még akkor sem, ha az illető magas pozíciót tölt be. Mivel különb az a valaki, aki ugyanúgy cselekszik, mint a hírhedt Rákosi és Kádár korszakban?

Ő sem tesz másként, mint az előbb említett szörnyetegek. Most ismét félnie kellene valakinek, aki a hitét gyakorolja? – erre válaszoljon a propaganda-szöveg írója! Kérdezem az ismeretlen szövegírótól: hogy merészel valakinek – bárkinek – a magánéletébe, a lelki életébe, a vallás-gyakorlásába ilyen módon beleavatkozni, azt kritizálni, hogy vallásos érzülete, katolikus létére hol veheti, és hol nem veheti igénybe a szentáldozást? Ezt tették az elmúlt század negyvenes-ötvenes éveiben az előbb már megnevezettek!

Vagy ön híve és védelmezője a gyűlöletnek, a gyűlölködésnek?

Inkább hivatásából adódóan örülnie kellene annak, hogy ma már nemigen lehet olyan politikai párt, amely tiltaná a vallásgyakorlást. Lehetséges, hogy létezne olyan egyház, amely ilyen módon (amint leírva láttam), akarja ugyanazt előírni, amit ma már minden józan ember elítél?

Vagyis ki hová, mikor mehet imádkozni, vallását gyakorolni?

Politizálás helyett jobb volna az idejét imádkozással tölteni azért, hogy a választott, vagy kinevezett vezetők jól vezéreljék a népüket (a korábbi, a jelenlegi, és a következőre is vonatkoztatva); hogy a számukra kijelölt négy év alatt ne ellenségeik, hanem csak ellenzékük legyen a politika porondján.

Olyan tisztességes ellenfelek, akik nem áskálódnak, nem akadályozzák jóhiszemű munkájukat, hanem elősegítik a maguk módján (egészséges kritikával is), hogy kis hazánkban mindenki jól érezze magát, mindenkinek legyen kenyerre-munkája és békessége.

De hogy tudjanak munkálkodni az ország vezető emberei olyan környezetben, ahol ellenséges, igaztalan, igazán nem keresztény-szellemű írások, megnyilvánulások megjelenhetnek, ahol a munkájukat nem segítik, hanem gátolják? Ezért nem értem a postaládámba tett írást.

A tettesnek mi lehet a célja vele? Tovább mélyíteni az emberekben a széthúzást? Ehhez hasonlót hirdető valaki, magát egyházi embernek meri nevezni? Igaz, aláírt egy nevet, ami lehet kitalált név is, de azt elfelejtette megjelölni, hogy förmedvényére az emberek véleményüket hova küldhetik.

Miért nem merte megtenni? Első olvasás után arra gondoltam: Csak bitorolta a megszentelt rangot, amire hivatkozott. S ha mégis az volna, nem érdemli meg, hogy eltűrik.

**.*

Válasz egy röplapra: „Mondom néktek... Pajor András”

A PAPOK DOLGA, politizálás helyett a keresztény hit terjesztése, a „Krisztusi szeretet”, a megértés, a megbocsátás hirdetése, terjesztése és gyakorlása, – lehetőleg példamutatással.

Érthetetlen lenne, ha mégis egyházi ember bármely politikai párt propagandáját terjesztve, postaládákba dobálva ilyen szélsőséges hangnemben szólna bele a politikába, ami megbotránkozást kelt az emberekben.

Nem tudom elhinni azt sem, hogy ilyen szövegben – ha valóban az lenne, merné-e leírni, hogy katolikus pap. Ha ilyenek megtörténhetnek – akár szórólapként, akár szószékről hirdetve – nem lehetne azon csodálkozni, ha lassanként megritkulnának a templomi padsorokban a hívők. Nem azt várjuk, mi, hívők, hogy a templomi szószékekről politizáljanak, s pláne, hogy politikai szórólapokat terjesszenek egyházi emberek, s azokkal felbőszítsék a vallásos embereket.

Ma már minden józan embernek elege van a politikából, az egymás sárdobálásából, egyebet sem hallunk rádióban, TV-ben, és olvasunk a különféle lapokban. Hol él az írás megalkotója? 2005. évet írunk már.

Kit lehet megróni, vagy gyűlölni azért, ha netán nagypapája, vagy dédapja szolgálta Rákosit-Sztálint? Tudja-e, hány év telt el attól az időtől?

Lehet-e az akkor élt ősök esetleges vagy valós bűneiért az utódokat felelőssé tenni? Azt mellőzve, hogy most is élnek, – bármelyik politikai párt soraiban – olyan emberek, akiknek a papája-nagypapája „ugyanazt a rendszert” ugyanúgy kiszolgált (némi szívvel-lélekkel, mások kényszerből). Talán éppen azok gyűlölködnek legjobban.

Nem méltó kiutálni egy keresztény-katolikus ünnep alkalmával a vallását nyilvánosan gyakorolni „merészelt” magyar embert (2005-ben!), még akkor sem, ha az illető magas pozíciót tölt be.

Mivel különb az a valaki, aki ugyanúgy cselekszik, mint a hírhedt Rákosi-kádár korszakban? Nem tesz másként, mint előbb említett szörnyetegek. Most ismét félnie kellene valakinek, aki a hitét gyakorolja? – erre válaszoljon a propaganda-szöveg írója! (Aki Pajor Andrásnéként írta alá förmedvényét!)

Kérdezem az ismeretlen szövegírótól: hogy merészel valakinek – bárkinek – a magán-életébe, a lelki életébe, a vallás-gyakorlásába ilyen hangnemben beleavatkozni, azt kritizálni, hogy az illető, vallásos érzülete, katolikus létére hol veheti, és hol nem veheti igénybe a szentáldozást?

Vagy ön híve és védelmezi gyűlöletet, a gyűlölködést? Inkább örülnie kellene annak, hogy ma már nemigen lehet olyan politikai párt, amely tiltaná a vallásgyakorlást. Lehetséges, hogy létezne ma Magyarországon, 2005-ben, olyan egyház, amely ilyen módon (amint leírva láttam), akarja ugyanazt előírni, amit ma már minden józan ember elítél?

Politizálás helyett, imádkozni kellene azért, hogy a választott ország-vezetők jól vezessék az országot; négy év alatt ne ellenségeik, hanem csak ellenzékük legyen a politika porondján, amely nem áskálódik, nem akadályozza munkájukat, hanem segítik a maguk módján (egészséges kritikával is), hogy kis hazánkban mindenki jól érezze magát, mindenkinek legyen kenyere-munkája, békessége.

Azért kellene imádkozni, hogy végre legyen öröme mindenkinek. Ha nélkülözniük kell még sok embernek az országban, de legalább annak lehetne örülni, hogy az emberek ne utálják egymást, hanem próbálják elviselni a másként gondolkozókat is.

De hogy tudjanak munkálkodni az ország vezető emberei, akik ellen ellenséges, igaztalan, igazán nem keresztény-szellemű írások, megnyilvánulások megjelenhetnek? Ráadásul az ehhez hasonlót hirdető, magát egyházi embernek meri nevezni? Igaz, aláírt egy nevet, de az lehet kitalált név.

Bárki írta, azt elfelejtette megjelölni, hogy förmedvényére az emberek véleményét hová küldhetik el. Miért nem merte ezt is megtenni?

Első olvasás után arra gondoltam:

Csak bitorolta azt a megszentelt rangot, amire hivatkozott. Ha mégis az volna, nem érdemli meg! Az ilyeneket ki kellene selejtezni az egyházból.

..*

Tyúklépés-ráklépés (Röv.)

Tyúklépés – Üzenet az A TV-be: 2004.05.03. Május 3-i esti kérdéssel és a Fidesz, ami elhangzott A parlamentben hangzott el, az otromba gúnyolódás, hogy a jelenlegi kormány intézkedései csak tyúklépésekkel viheti előre az ország jólétét. Igaz: A tyúklépés rövid, de mindig előre halad! Különben is: sok kicsi sokra megy! Viszont a Fidesz-MDF 4 éves uralkodása alatt RÁK-lépéseivel visszafelé haladt, a kisfizetésű és nyugdíjas embereket nyomorba döntötte! Regényt írhatnék róla, mit tett a családukkal! Ezért a 100 lépéssel, ha azok kicsik is, csak haladjunk előre!

NF Katica

.

Új ember újságba küldtem

Irodalmi célra használt név: **Finta Kata**

E-mail: nfintakata@freemail.hu

Honlap: fintakata.fw.hu

Feladó: Németiné Finta Katalin

2660 Balassagyarmat, Rákóczi út 48. II. 7.

Telefon: 06 (35) 311-864

ÚJ EMBER KATOLIKUS LAP

Szerkesztősége

1053 **Budapest**

Kossuth Lajos u. 1. 1. em.

1364 Budapest, pf. 111.

E-mail: ujember@drotposta.hu

Tisztelt Szerkesztőség!

KEZEMBEN TARTOM az Új Ember legújabb, májusi számát, melynek címlapján fent, általam különlegesen tisztelt Mindszenty bíboros, hercegprímás úr fényképe látható. Ezen a képen – hitéhez végsőkig küzdő, a magyarság igaz hitéletéért aggódó – már a megtört szenvedő arc tekint ránk. Elmondom Önöknek a következőket: 1946. június 23-án szervezett búcsúval Mátraverebély-Szentkútra mentem, akkor, amikor Hercegprímás úr még erejének teljében küzdött, ellenállt a lehetetlennel.

Akkor, amikor olyan lelkesítő beszédet mondott, amelyet abban az időben nem lehetett hallani. Bíboros úr beszédét gyorsírással szó szerint jegyeztem.

Erdélyből menekülve a front elől a középiskola elvégzése után – főiskolai tanulmányaim megkezdése helyett – Salgótarjában vállaltam munkát, mivel az akkor még zavaros idők és szüleim anyagi helyzete miatt tanulmányaimat nem tudtam folytatni.

Diákkoromtól naplót vezettem. Azok csodával határos módon megmaradtak, miközben menekülésünk idején minden vagyonunk elveszett. Salgótarjában is tovább vezettem naplót. Abból írtam ki az Önöknek szánt (levelemhez csatolt) történetet, melyben pontosan lejegyeztem azt a napot, amikor a Hercegprímás úr beszédét – tőle néhány lépésnyi távolságból – szó szerint leírtam, s őt is személyesen, közről láthattam.

Nagyon megrázott az utána következő időszak, mikor meghurcolták. Később elolvastam szenvedéseinek történetét, s akkor naplóból kiírtam a korabeli nap eseményeit.

(Megjegyzésként megemlítem, hogy Életem történetét naplóim alapján regényként megírtam, melynek kiemelkedő része ez a nap.)

(A **fintakata.fw.hu** cím alatt található Honlapomban a regény mellett több novellám és egyéb írásaim is szerepelnek. Szívesen fölajánlom Önöknek az újságban közzétételre, természetesen esetenként megfelelően átalakítom.)

Kérésem, ha érdemesnek tartják igaz történetemet arra, szíveskedjenek megjelentetni lapjukban.)

Balassagyarmat, 2004. május 17.

Tisztelettel:

Teljes név,

Irodalmi célra használt név: *Finta Kata*

2660 Balassagyarmat teljes postacím és telefonszám

Mellékelve: Újságcikk

-

Újságcikk margójára (rövid.)

E-mail: gyarmatiujjsag@freemail.hu

Mindig várom, és örömmel olvasom az ismét útjára indított Balassagyarmat város lapját, a Gyarmati Híreket, amely jól tájékoztatja a város lakosságát. Azonban mindig találok benne meglepetéseket. A január 7-i szám, 5. oldalán olvashattuk Demus Iván aláírásával a „Köszönet a nyugdíjas – Fidesznek” c. írását, amelyet nem tudok szó nélkül hagyni, engedtesse meg, hogy valamivel kiegészítsem.

Miért? Azért, mert azt a bizonyos szórólapot, amiért ő is tollat ragadott, valószínű, hogy minden postalába bedobálták. Az én zsebemben is kinyílt volna a bicska, ha lett volna benne. Engem leginkább azért bosszantott, mert nagyon szerettem volna rá válaszolni, de – ahogyan a cikk írója is megjegyzi (lehet, más szavakkal) – névtelen szerző költötte a sok zagyvaságot. Se név, se cím. Vagy az érintettek véleménye már nem is érdekli a szerzőket?

Ezt azért merem leírni, mert ezzel a valótlanságokkal teletömött szórólappal együtt, ugyanazon a napon kaptuk meg az Országos Nyugdíjbiztosítási Intézet levelét, amelyben tájékoztatást kaptunk „a nyugdíjasokat és nyugdíj-szerű, rendszeres szociális ellátásban részesülőket érintő 2005. év végi és 2006-ban esedékes nyugdíjintézkedésekről, valamint a 2006-2010. közötti külön nyugdíjemelés, nyugdíjkorrekció programjáról.”

Nem kell hozzá körítés, ennek valóságát minden érintett magyar állampolgár érzékeli.

Szerettem volna válaszolni a rölap szerzőjének, ha tudom, hogy kinek, hová címezzem a levelet. Rövid lett volna, ugyanis csupán egy borítékba, az egymondatos levélhez mellékelni szándékoztam az előbb említett tájékoztatót.

Ennek tartalmában már azért is hinni kellett, mivel akkor már minden nyugdíjas-járadékos megkapta a 2005. évben esedékes 13. havi járandóságának megígért részét. Számomra talán azért volt különösen bosszantó a rölap hangvétele, mert abban egyetlen igaz mondat sem volt. Ki tud kitalálni ennyi zagyvaságot, s van-e valaki, aki elhiszi azokat? Remélem, kevesen.

Egy olvasójuk NFK (Cím a Szerkesztőségben, de a nevem ki is írhatják, mivel igazmondó vagyok, amit nem szégyellek!)

-

Újságikk, Nyílt levél

„Városüzemeltetési Kft.”⁶⁶

Igazgatójának
Balassagyarmat

Örömmel olvastam a **GYARMATI HÍREK** 6. számában nyilatkozatát, hogy a papír-hulladék-gyűjtők mellé hamarosan kikerülnek a műanyag-palackok gyűjtésére alkalmas konténerek is. Eddig ugyanis gyakran hulladékpapír nagy része gyakran másodlagos felhasználási lehetőség nélkül, az általános szemetes-kukákba vándorolt.

1.) Mindnyájan örültünk az udvarban elhelyezett papírhulladék-gyűjtőnek. Az itt lakókon kívül az üzletek és a közeli kis utcák lakói szorgalmasan ide hordták a fölösleges papírhulladékot.

Gyakran előfordult már eddig is, most legutóbb három hete ott áll megtöltve, a tetejére, és mellérakva a sok papír, mert *nem ürítik (vagy cserélik) rendszeresen a konténert*.

Fentiek miatt többször kerestük személyesen, telefonon a Kft. Illetékeseit, és kértük intézkedésre, eddig eredmény nélkül. Most ezúton szeretném tolmácsolni a Rákóczi út 46-48. sz. 66 lakásos Társasházban élők *gondját, és kérését*.

Ahol sokan laknak – s az alagsorban üzletek működnek (ahol sok doboz is fölöslegessé válik), *kevésnek bizonyul egy konténer, még ha rendszeresen elszállítják is. Ha megtelik a hulladékgyűjtő, akkor a szeméttárolóba dobálják az értékes papírhulladékot is, ezért a konténerek nem töltik be eredeti szerepüket*.

Kérjük, hogy az *épületünknek a 46. sz. lépcsőháza mellé is helyezzenek ki még egy konténert, s gondoskodjanak azok rendszeres ürítéséről!*

2.) Az itt lakó családok sérelmezik, hogy a Kft.-nél dolgozók (utcaseprők) műanyag-tasakban, lakóházunk udvarába hordják a szemetet. Jelenleg hosszabb idő óta több kupacban vannak a zsákok elhelyezve.

Amennyiben az utcai szemetet ide raknák, és azt a szokásos heti két napon a többi szeméttel elszállítanák, még nem is tiltakoznánk ellene, de így nem tartható a helyzet, hogy az utcai szemét állandóan az udvarunkban díszel.

Sajnos, amint valahol szemétkerakást észlelnek az emberek, oda kezdik hordani saját háztartásukban keletkező hulladékot is, azt gondolva, hogy lomtalanítás van! A környező utcák lakói is rendszeresen idehordják saját szemetüket, különböző hulladékokat.

A Társasház lakói *tiltakoznak ellene, hogy az udvart szemétkerakónak használják! Kérjük, szíveskedjék intézkedni, hogy ez megszűnjön*.

Az itt lakók nevében intézkedését előre is köszönjük.

Balassagyarmat, 2004. szeptember 16.

Az érintettek nevében

Teljes név, lakcím és e-mail

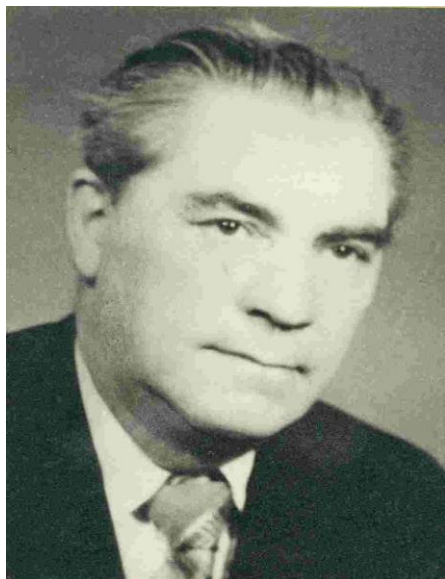
..*.*

„Személyes gondolatok Lombos Mártonról”

Egy cikk margójára

BALASSAGYARMATI NAPLÓ 2003. március 21-i számában jelzett címen megjelent cikk margójára legyen szabad odatűzni mások véleményét, az enyémet is.

⁶⁶ Megjelent: a GYARMATI HÍREK 2004. szeptember 29-i számában, OLVASÓINK ÍRJÁK rovatban

Amikor a cikket – késve – olvastam, elgondolkoztam azon, miért kell halálát követő majd’ 15 év után valakinek (mikor felesége, gyermekei, családjának több tagja itt él e városban), egy olyan embernek nevét beárnyékolni, akihez a városban elvitathatatlan alkotások fűződnek? Arra is tekintettel kellene lenni, hogy a felesége- és gyermekei, családjának több tagja itt él, ebben a városban.

Most kezdem érteni, miért tették talonba, vagy legalább is egy időre félre, pihentetni azt az írásomat, amit még 2002. év elején, kérésre átadtam a Helytörténeti Gyűjteménynek.

Talán még nem volt időszerű, vagy akkor némely „nagyság” ellen sértés lett volna egy olyan előd alkotásait elismerni, aki túltett az őt követő, magasan kvalifikált utódain; éppen abban az időben, amikor rajta kívül ilyen bátor tettekre más nem vállalkozott volna. És elgondolásait meg tudta valósítani annak ellenére, hogy (idézet

a cikkből:) „Azt állítani nem lehet, hogy az egyik napról a másikra tanultabb, műveltebb lett volna, hiszen ugyanaz a kereskedősegéd végzettsége volt ezután is, mint annak előtte.”

Szégyen és gyalázat a tetteit ezzel kisebbíteni, mert ő született tehetség volt, hiszen tény, hogy az Őt követő utódai diplomájuk ellenére, egyik sem tudott annyi eredményt felmutatni a város, és az itt lakók érdekében, mint ő, sőt a város újra süllyedni kezdett, mostanában ismét, országos viszonylatban hátulról a második helyen kullogunk!

Azzal a képesítéssel, lecserélve az apparátusból a nem odavalókat és maga köré gyűjtve értelmes, tanult munkatársakkal alakította át, építette a lerobbant, elhanyagolt várost, és teremtett jó lehetőségeket az itt élő szellemi alkotóknak, adott lakást és kenyeret az arra rászorulóknak.

Ő volt az, aki elsőként elismerte a város érdekében bármilyen vonalon kiemelkedően cselekedeteket véghezvitt emberek tetteit. Még a jelzett cikk írója is kénytelen volt elismerni, pontosan idézem: „Olyan valódi, klasszikusan polgári személyeket tüntetett ki és emelt díszpolgárokká, mint Kenessey Albert, dr. Bartha Elemér stb.”

Alkotóházat létesített egy olyan régi (arra érdemes) épületből, mint a „Csillagház”, hogy ott az utókor számára megörökíthessék a város értékeit⁶⁷, amelyeket, az utána következő hatalmasságok, az utódai, legszívesebben dózer segítségével tettek volna a földdel egyenlővé.

Engem mélyen lesújtott a cikk eleje, ahol Lombos Márton koraiifjúságának múltját (talán botlásait) emelte ki írásában a cikk írója – többször is –, és bizonyos lépéseit, érthető tetteit súlyos bűnéül rója fel, amelyeket csak az a nemzedék érthet meg, amely átélte azokat az időket.

Lombos Márton nem tartotta magát se zsidónak, se más felekezetűnek (sosem tagadta meg származását, eredetét). Ő magyarnak, Balassagyarmat polgárának érezte magát.

Részt vett mind az első, mind a második világháborúban, ahol becsülettel helytállt, és a cikk írója is elismeri, hogy ott érdemeket szerzett.

Ő volt az a kevés, jó értelemben vett kommunista, aki hitt a pártjának alapeszméiben. Azért élt és alkotott, hogy az igazságtalanul háttérbe szorított gyarmatiaknak jobb életlehetőségeit megteremtse, és szeretett városát kimozdítsa a süllyesztőből.

Őt követő utódai diplomájuk ellenére, egyik sem tett annyi jót a városával, mint ő, sőt a város újra süllyedni kezdett, mostanában ismét, országos viszonylatban hátulról a második helyen kullogunk!

⁶⁷ Az idézőjel utáni szöveget én tettem hozzá, és vállalom, hogy igaz.

Lombos Márton a szolgálatát, amíg ereje engedte, egyébként nem 10, hanem 12 évig olyan kiemelkedő módon teljesítette, amiért az utókor, Balassagyarmat lakosságának sokasága (lehetnek kivételek) ma is hálával emlékezik rája.

Balassagyarmat, 2003. május 19.

N-né Finta Kata

Gondolatok a cikkel kapcsolatban, amelyre a fenti rövid észrevételeket tettem.

Az ominózus cikk után olvastam egy könyvet,⁶⁸ abból sok érdekes gondolatot merítettem; ezek egyeznek saját elképzeléseimmel, és valóban úgy történtek, ahogy én is átéltem „akkor”, abban az időben!

Szeretnék idézni belőle, amelyek talán másokat is újragondolkodásra készítenek, mielőtt valakiről olyan véleményt alkotnak, amelyre én válaszoltam a rövid újságcikkben.

Íme az idézetek:

„Lehet, hogy az OTTHON szóval van baj. **Az ország, ahol az ember lakik, nem otthon,** a szó eredeti és szoros értelmében, hanem egy olyan földrajzi, gazdasági, politikai, társadalmi, kulturális tér és képződmény, amely biztosítja az ember életfeltételeit, mégpedig lehetőleg legjobban, mintha máshol élne, és amellyel szemben, épp ezért, nagyobb az ember felelőssége” (a kötet 54-55. oldala).

„Életem lehetőségeinek leggazdagabb évtizedeit **nyomorították meg,** szegényítették el, szűkítették be otrombán, kíméletlenül, vigyorogva. Ennek ellenére **negyven éven** át figyeltem az ország minden moccanását, dobbanását, s **drukkoltam azért, hogy előbbre jusson.**” (55.)

„Az én országom épült vagy sérült akkor is, ha idegenek uralkodtak fölötte. S ha lehetlenné tették, hogy igazán otthon érezzem magam itt.” (55. oldalról) (Saját megjegyzésem: Én is, és sok más itt élt ember érezte magát hasonlóan abban az időben!)

„a hatvanas évek közepén **változni kezdett a politikai gyakorlat.** 1963-ban általános amnesztiát hirdetett Kádár – és néhány megbocsáthatatlan kivételtől eltekintve, megszűntek a politikai gyilkosságok. A kemény diktatúrát fokozatosan a puhuló diktatúra, majd valamiféle torz, felvilágosult, szocialista abszolutizmus váltotta fel.”

„Majd jöttek a cseh és a lengyel események, jött 1968; vagyis a tetszhalálból mintha **kezdett volna feltápaszkodni Közép-Európa.**” (71. oldal).

(Saját megjegyzésem: Akik a korábbi nehéz éveket felnőttként tapasztalták, érezték a politika változását, bár erről inkább csak baráti beszélgetések kapcsán lehetett nyilatkozni.)

„... a Kádár rendszer, sőt bizonyos fókig még az egész állam-szocialista-rendszer sem pusztított kizárólag. Épített is.” „... tagadhatatlan, hogy épültek az óvodák, iskolák, kórházak, gyárak. És zajlott a magyar polgárosodás egy újabb nagyszerű hulláma.”

(Saját megjegyzésem: Lásd, Balassagyarmat felvirágoztatása is abban az időben, 1965-től kezdődött, Nagy bátorság kellett ahhoz, amikor Lombos Mártont megválasztották tanácselnöknek, hogy ő merészelt szemben állni a megyei nagyságokkal, és 12 évig, ameddig egészsége bírta, Balassagyarmat érdekében alkotott, és hihetetlen, miket alkotott az itt élők jólétének érdekében!).

„Az úgynevezett kádári kis- és proletárcsaládok százezrei emelkedtek föl szegényparaszt- és proletársorból a kispolgári-polgári létbe, építették föl, küldték iskolába és stafírozták ki gyerekeiket, vásároltak könyvet, mentek üdülni a Balaton-partra vagy a bulgár tengerpartra. Ez a nagy **társadalmi földindulás a Kádár-rendszer legnagyobb teljesítménye, és – egyetlen mentsége.** És sokszorosan ellensúlyozza azt, amit én és a hozzám hasonlóak veszítettek ugyanezekben az években. Informálisan megtörtént valamiféle történeti igazságszolgáltatás, mindannak az igazságtalanságnak, hatalmaskodásnak, rablásnak, embertelenségnek, törtetésnek ellenére, amivel egy ilyen nagy átrendeződés jár.” (79.)

⁶⁸ Hankiss Elemér: Idegen világban megjelent Helikon Kiadó, 2002.

(Saját megjegyzésem: Aki nyitott szemmel járt akkor, nem szemellenzővel jár mostanában, mindezt maga is tapasztalhatta, mint Hankiss Elemér, és sokan mások, akik tudományosan vizsgálják azt a bizonyos időszakot. Ez történt nálunk is, Balassagyarmaton, és sok helyen az országban.)

„Hálás vagyok azért, hogy **fejbe kólintott**. Jó erősen fejbe kólintott. És kiakolbólított abból a privilegizált és **kényelmes helyzetből**, amelyben gyermekkoromban éltem. Ha nem jön a nagy törés, akkor tisztességes versenyre való minden hajlandóságom ellenére óriási előnnyel indultam volna egy polgári világban, nyitva álltak volna előttem a legjobb külföldi egyetemek, ösztöndíjak, kiváló kapcsolatok, s nagyon hülyének kellett volna lennem, ha e lehetőségeknek akár csak a töredékét kihasználva nem futottam volna be fényes karriert. S most ülhetnék egy rózsadombi villában...” (82.)

„Életérzésemet az határozza meg, hogy induláskor, gyermekkoromban **kivételesen jó helyzetben voltam**, s amikor ennél jóval kedvezőtlenebb helyzetbe csöppentem bele, érthető módon – **nyűszítettem**, nem éreztem jól magam, nem éreztem otthon magam ebben a világban és ebben az országban.” (83.)

(Megjegyzésem az előbbi két idézethez: és nemcsak neki voltak jobb lehetőségei a nagy világgézés után, hanem sokaknak, például nekem is: én biztos, hogy jobban jártam volna, előnyösebb helyzet előtt álltam másoknál, mint tisztviselő gyermeke, előttem is nyitott kapuk álltak volna... Viszont sokan mások rosszabb helyzetből indultak volna, azt el kell ismernünk.)

„... **Nem mindenkinek esik egybe a kamaszkori váltás egy világ összeomlásával.**” „... talán ezért érzem ma is erősebben, mint sokan mások, hogy idegen világban élek.” (123.)

(Megjegyzés: Igen, itthon, idegenül, én is mindig úgy éreztem addig, amíg az enyhülési korszak bekövetkezett.)

„... amelyben éltünk, arról az emberi drámáról, amely a huszadik század második felében zajlott le Közép-Európában.

Egy fájdalmasan nehéz, tragikus, de lenyűgözően izgalmas korban. Ebben a korban éltem én is, s bár lényem s pályám másképp alakult, valamiképpen **engem is ez a kor formált.**” (142.)

(Sokakkal elmondhatom ugyanazt magamról is: Ha nincs háború, ki tudja, hány ember élete, pályája alakult volna másként... Életem regényében én is leírtam: Kettétört életem fejezetében.

Művészi pályára készültem, de középiskola után állás, kenyér után kellett járkálnom, mert szüleim négy gyermeke közül csupán még egynek volt diplomája, legidősebb bátyámnak, aki fogságba esett, két fiútestvérem még nem fejezte be tanulmányait.

Mindenünk elveszett Erdélyből való menekülésünk idején, mit tehettem volna mást, segítenem kellett a családot.)

„Csak jóval később voltam képes és hajlandó észrevenni, hogy **vannak köztük** esetleg, talán, jó szándékú s akár még **jóra való emberek** is. Aztán a hatvanas évek második felében, kicsit fellelegezve, egyre több két lábon járó „oximoronnal” találkoztam.” (142.)

„... csendben, óvatosan, rejtőzködve, mintha mi se történne, napról-napra... építették az európai gondolkodás rejtett struktúráit, csempészték be az európai kultúra értékeit. Ezek **nem a rossz kommunisták**, ne adj’ Isten, **többet tettek az országért**, mint közülünk, jó nem a kommunisták közül sokan.” (143.)

„Kelet-Európában ennek a szerepnek nincs olyan morális csillogása, mint a kemény ellenállásnak, de **ha nem lettek volna ilyen „hídeberek”, reformerek**, akkor még több lett volna a baj, még mélyebbre süllyedt volna az ország, még rosszabb pozícióból indultunk volna 1989-ben.” (144.)

(Ezek közé tartozott Lombos Márton is. Micsoda fellélegzés volt számunkra az a sok változás, azok bátorsága, akik érezték a készülődést, hogy változtatni kell a gazdaság és a politikai helyzeten is! Fellélegeztünk, amikor láttuk, hogy fokról-fokra, végre, óriási változások történnek körülöttünk a politikában, gazdasági körülmények terén, Balassagyarmat városában! Ezért irigykedett országunkra a többi szocialista ország lakója.

Szerintem a rendszerváltozás előkészítése már akkor elkezdődött, s ezt hiába akarják tagadni egyesek, mert így volt!)

V É G E

Zárszó

AMIKOR a szokásos íróklubba felteszek egy verset, vagy prózát, íróársaim magukról azt mondják, hogy „Sohasem volt tehetségem naplót írni.” Ezt nem mondhatom el magamról, mert én diákkorom óta szerettem naplót vezetni, lejegyezni és megörökíteni a mindennapi velünk, körülöttünk lejajlott érdekes, eseményeit.

Életem folyamán hosszú ideig magamra maradtam és szeretettel neveltem gyermekeimet egyedül is, ami nem volt könnyű, mindig igyekeznem kellett, hogy lehetőleg jó fizetős helyem legyen, hogy ne kelljen szűkölködni a családomnak.

Akkor nekem se jutott időm naplót vezetni, azonban a legfontosabb történéseket mégis igyekeztem lejegyezni, hogy később eszembe jusson róla minden, amit fontosnak tartottam.

Rájöttem, milyen jó volt a naplóimat megőrizni, mert az emlékeket nem lehet csupán a fejünkben tartani, erre talán már fiatal koromban is ráéreztem.

Arra nem gondoltam, hogy az akkor lejátszódott események egyszer majd a történelemnek része lehet, és azok felidézésében, feldolgozásában segítségemre lehetnek, mivel a leírt betűk tévedhetetlenek.

Később is igyekeztem leírni a legfontosabb eseményeket, mert sosem lehet tudni, mikor lesz rá szükség. Ezért barátoknak, ismerőseimnek is ajánlottam, hogy ha röviden is, írják le a saját és környezetükben megélt-megtörtént eseteket, mert ha igaz, akkor történelmi hűséggel megmaradnak.

A kisebb formában írt karcolatokból és néhány perces írásokból is fel tudom idézni a régebbi idők pontos történéseit: életünkről, családról, szülőkről, barátokról, rokonokról.

Emlékezem ifjúkori barátokra, szerelmekre, bánatokra, szeretteim elvesztésére, vagy a háború elől menekülésről, az front idején átélt viszontagságokról, békéről, álmokról és a valóságról, mindez megmaradt számomra, hogy éltem meg azokat.

Az is fontos volt számomra, hogy amikor váltottam fel az írógépet számítógépre, mikor voltam a Szovjetunióban a lányommal, Lipcsében vagy Olaszország több szép városában és hogy ott, hogy éreztem magam, milyen élményeknek lettem részese.

Hogy tudtam volna lányomnak elmondani, amikor megkérdezte: anyukám, mesélj nekem egyszer pontosan a születésemről, ha azt, akkor, nem írtam volna le pontosan.

Ezért tudom, nem csupán mi és hogy történt napi pontossággal, még azt is, hogy a bizonyos nap melyik órájában történt valami, és hogy éltem meg az eseményeket, pl. kommunizmus után a rendszerváltást, uniós csatlakozását, gyermekeimmel, szüleimmel kapcsolatos fontos eseményeket.

Azt is tudom, és szinte hihetetlen, hogy a Forintunknak milyen értéke volt a múlt század végéig, mert a háztartási füzetemben lejegyeztem, pl. egy teli gázpalack akkor (nem vicc, hanem valóság!) 50 forint volt, most pedig jóval meghaladja már az 5.000 forintot.

Mindezt, ha nem írtam volna naplót, mindezt nem tudnám, és sohasem tudnék rá visszaemlékezni.

Amikor valamelyik történetet pályázatra küldtem, többször a főszereplőknek más nevet adtam. Ezért kötetemben találkozhatnak egymáshoz hasonló novellákkal, történetekkel, mégsem teljesen egyformák, mivel például, ha pályázatra küldtem, előírták a méreteket.

Amikor időm engedi, most is átnézem a korabeli eseményeket, felidézem magamban, mit éreztem akkor, most is örömmel átélem, időnként kicsit megkönnyezem...

Kérem, hogy a novellákat, rövidebb-hosszabb alkotásaimat olvassák szeretettel és megértéssel, mert nem kellett kitalálni azokat, hiszen velem, körülöttem vagy a környezetemben történtek meg, azokat szeretettel adom tovább.

Finta Kata

A fénykép 2005-ben készült, az első, világrészekre szóló Finta találkozón.

A képen balról jobbra: Katalin lányom, utána én, majd Emese unokám, mögötte Finta-rokonságból ketten is láthatók.

